Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Catena aurea super quattuor evangelistas

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Esslingen], 1475?

[Text]

urn:nbn:de:bsz:31-310733

Visual Library

Iuine viſionis ſub
limitate illuſtrat⁹
yſaias ꝓpheta dix
it. Vidi dominū ſe
dentē ſup ſoliū ex
celſū ⁊ eleuatū. ⁊
plena erat domus
a maieſtate ei⁹. ⁊
ea que ſub ipſo erant replebāt templū ¶ Jero⁹ ſup
yſaiam. Quis ſit iſte dn̄s videt̄: in euangeliſta jo
hāne plenius diſcimus. qui ait. hec dicit yſaias qn̄ ui
dit gl̄am eius. ⁊ locutus eſt de eo. haut dubiū quin
criſtū ſignificet ¶ Gloſa. Unde ex uerbis iſtis ma
teria hui⁹ euāgelij qd̄ ſm̄ johēm inſcribit̄ deſignat̄:
¶ In eccl̄aſtica hyſtō. Quia eim natiuitatem ſalua
toris ſm̄ carnē ut matheꝰ ut lucas deſcripſerāt: reti
cuit hec johes ⁊ a theologia atq̄ ab ipſa. eius diuini
tate ſumit exordium. Que ps ſine dubio. ipſi velut
eximio p ſanctū ſpm̄ reſeruata eſt ¶ Alchuin⁹. Unde
cū omnibꝰ diuine ſcriptē paginis euangl̄m excellat
qz qd̄ lex ⁊ ꝓphe futurū ꝑdixerūt hoc ꝯpletum dicit
euangl̄m: Inter ipſos euāgelioꝝ ſcriptores johes
eminet in diuinoꝝ miſterioꝝ ꝓfunditate. qz tpe dn̄ice
aſcenſiōis p annos ſexaginta quinq̄ verbū dei abſq̄
aliq̄ adminiclo ſcribēdi uſq̄ ad vltīa domiciani. tpa. ꝑ
dicauit. Sed poſt ocaſionē domiciani cum. Nerua
permittente de exilio rediſſet epheſum: ꝯpulſus ab
epiſ aſie de coeterna pr̄i. diuinitate xp̄i ſcripſit.
aduerſus hereticos. qui xp̄m ante mariā fuiſſe ne
gabant. vn̄ merito in figura quatuor aīaliū aquile
volanti ꝯparatur. que uolat altius cūctis auibꝰ. ⁊ ſo
lis radios irreuerberatis aſpicit luīibꝰ ¶ Aug⁹ ſup io
hannem. Tranſcēdit eim iohes omīa cacumina ter
raꝝ. tranſcendit om̄s campos aeris. trāſcēdit om
nes altitudines ſyderum. tranſcendit om̄s choros ⁊
regiones angeloꝝ. Niſi eim tranſcēderet iſta om
nia que creata ſūt: nō perueniret ad eum p quē facta
ſūt omīa ¶ Aug⁹ de conſenſu euāgl̄i. Ex quo intel
ligidat̄ ſi diligent̄. aduertas tres euangeliſtas tē
poralia facta dn̄i et dc̄ta que ad informandos mores vi
te preſentis maxīe valerēt ⁊ circa actiuā v̄tutē fuiſ
ſe verſatos. Johēm vero facta dn̄i multo paucōra nar
rantem. dicta vo eius ꝑſertim que trinitatis vnitatē
⁊ vite eterne felicitatē inſinuarēt diligenci⁹ ⁊ ube
rius conſcribentē: in virtute ꝯtemplatiā ꝯmendandā
ſuam intencōm ꝑdicacōm qz tenuiſſe. Vn̄ aīalia tria
p que tres alij euangl̄iſte deſignāt. ſiue leo. ſiue hō
ſiue vitulus in terra gradiunt̄: qz tres euangeliſte
in hijs maxime occupati ſūt que xp̄s in carne opa
tus eſt. ⁊ que ꝑcepta mortalis uite exercēde carnē
portantibꝰ tradidit. at vō johes ſup̄ nubila infirmi
tatis humane velut aquila uolat. ⁊ lucē incōmuta
bilis veritatis acutiſſimis atq̄ firmiſſis oculis cor
dis intuet̄. ipſam eim maxime diuitatē dn̄i q̄ pr̄i eſt
equalis intendit. eamq̄ ꝑcipue ſuo euangelio quan
tū inter hoīes ſufficē credidit: ꝯmēdare curauit.
¶ Gloſa. Poteſt ergo euangeliſta iohānes cū yſaia
ꝓpheta dicere. Vidi dn̄m ſedentē ſup ſoliū excelſū ⁊ ele
uatū. In quantū acumine uiſus ſui xp̄m in dn̄ita
tis maieſtate regnantem inſpexit. que quidem ⁊ in
ſui natura excelſa eſt. ⁊ ſuper omnia alia eleuata.
Dicat eciā euangeliſta iohes. Ꝙ dom⁹ plena erat
a maieſtate eius. quia p ipſm narrat omnia eſſe facta
⁊ ſuo lumīe om̄s hoīes in hunc mundū venientes
illuſtrari. Dicat ecīā q ea que ſub ipſo erant reple
bant templu: qz dicit. Verbū caro factū ē. ⁊ vidi⁹
gl̄iam ei⁹ gl̄iam q. vnigeniti a patre. plenū gracie
⁊ veritatis. ⁊ q de plenitudine ei⁹ nos om̄s accepi
mus. Sic ergo ꝑmiſſa uerba mariam hui⁹ euange
lij ꝯtinent. in quo johes dominū ſedentem ſup ſoliū
excelſum inſinuat. diuitatem xp̄i oſ̄dens. ⁊ terram
ab eius maieſtate impleri oſ̄dit: dum omnia p eius
virtutem in eſſe ꝓducta oſtendit. ⁊ ꝓprijs ꝑfectioni
bus repleta. ⁊ inferiora eius .i. humanitatis miſte
ria. templum .i. eccl̄am. replere docet: dum in ſacra
mentis humanitatis xp̄i ⁊ graciā ⁊ gl̄iam fidelib⁹
repmittit ¶ Criſoſtim⁹. Quādo ergo barbar⁹ hic
⁊ indiſciplinatus talia loquit̄. que nl̄ſ eoꝝ qui in ter
ra ſunt hominū nouit vnquam. ſi hoc ſublimi eſſet:
magnū miractm eſſet. Nūc aūt cum hijs ⁊ aliud
iſto maius tribuit argumentū q adeo inſpirata ſūt
ei que dr̄r. hoc ſ. qd̄ omnes audiūt ⁊ ſuadet omnib⁹
p omne temp⁹. Quis ergo nō admirabit̄. hītantē
in eo virtutem: ¶ Aug in omel. Johānes interp̄ta
tur: gracia dei. ſiue in quo eſt gr̄a. ut cui donatū eſt
Cui aūt theologoꝝ donatū eſt ita abſcondita ſūmi
boni penetrare miſteria. ⁊ ſic humanis mentibꝰ inti
mare.

IN princi
pio erat
verbum.

Criſoſtimus. Omnibus
alijs euangeliſtis ab in
carnacione incipiētibus
johannes tranſcurrens
concepcionem. natiuita
tem educacōm. augmentacōm: mox de eterna nobis
gn̄acione narrat dicens. ¶ In pn̄cipio erat v̄bū
¶ Aug⁹ lxxxiij. q. Qd̄ grece logos dicit̄: latine et
racōm. et verbum. ſignat. Sed hoc loco melius v̄
bum interpretamur: ut ſignificet̄ non ſolum ad prēm
reſpectus: ſ; ad illa eciam que p uerbum facta ſunt
opatiua potencia. Rō autem ⁊ ſi nichil p illam fiat
recte rō dr̄. ¶ Aug⁹ ſup johānem. Cottidie aūt dicē
do verba viluerunt nob. quia ſonando ⁊ tranſeūdo
viluerunt. Eſt uerbum ⁊ in ipſo homine qd̄ manet
in tus. Nam ſolus procedit ex ore. Eſt verbum qd̄
vere ſpūaliter dr̄. illud qd̄ intelligis de ſono: nō ipſe
ſonus ¶ Aug⁹. xv. de trini. Quiſq̄s aūt poteſt in
telligere verbum non ſolū anteq̄ ſonet. v̄meciā an
teq̄ ſonoꝝ eius ymagines. cogitacōe voluant̄: iam
poteſt uidere p hoc ſpeculm atq̄ in hoc enigmate ali
q̄m v̄bi ſimilitudinem de quo dictum eſt. In pn̄cipio
erat verbum. Neceſſe eſt eim cum id qd̄ ſcimus lo
quimur: ex ipſa ſcia q̄ memoria tenem⁹ naſcat̄ ver
bum qd̄ eiuſmodi ſit oīo eiu⁹modi eſt illa ſcia de qua
naſcit̄: formata quippe cogitacō ab ea re q̄ ſcimus:
verbum eſt qd̄ in corde dīms. qd̄ nec grecum eſt nec
latinū. nec lingue alicuius. Sz cum id opus eſt in
eoꝝ quibꝰ loquimur. ꝓferre noticiā: aliq̄ ſignū quo
ſignificetur. aſſumit̄ ꝓinde verbum qd̄ foris ſonat:

ſignū eſt verbi qḋ intus lucet cui magis verbi ꝯ
petit nomē ¶Nam illud qḋ pfertur carnis ore: vox
verbi eſt verbū ꝙ ⁊ ipm dr̄ ꝓpter illud a quo ve
foris apet ſumptum eſt · ¶ Baſiliꝰ in omel. ¶Hoc
aūt verbum non eſt humanū verbū · Quis em̄ erat
in pn̄cipio humanū verbum vltimo loco accipiente
homie genacōnis pn̄cipium: ¶Non ergo in pn̄cipio
verbū erat humanū · Sed nec angeloꝝ. Omnis · n ·
creatura infra ſecloꝝ terminos eſt: a creatore eſſen
di ſumēs pn̄cipiū · Sed audi euangl̄m dicēter · Ip̄ꝫ
em̄ vnigenitū verbum dixit ¶ Criſoꝰ. Si aūt qſ
dixerit cur prēm dimittens mox nobis de filio loqē
Quī ille quidem manifeſtus omnibꝫ erat ⁊ ſi nō ut
pater · ſꝫ ut deus · vnigenitus aūt ignorabat ¶ Ideo ō
center eam que de iſto ē cognicōꝫ ꝯfeſtim inicō ſtu
duit imponere hijs qui neſciebant eum ſꝫ neqꝫ pa
trem · in hijs que de filio ſūt ſmonibꝫ tacuit · ꝓpē
hoc aūt ⁊ verbū eum vocauit · Quia em̄ docturus
erat · ꝙ hoc verbū vnigenitus eſt filius dei · ut nō
poſſibilē eſtimet quiſ genacōm: ꝑuenies verbi nū
cupacōe deſtruit pnicoſam ſuſpicōm eſſe ex deo fili
um in paſſibiliter oſtdens · Secda vō rō eſt quia ea q̄
ſūt · pr̄is nobis · volēs annūcciare: non ſimplr̄ vō
eum verbum dixit: ſꝫ cum articli adiectōne · a reliqs
ip̄m ſeparans: Conſuetudo em̄ eſt ſcripture vba voca
re leges dei ⁊ ꝑcepta · ¶Hoc aūt verbum ſba quedā
eſt ẏpoſtaſis ens · ex ip̄o ꝓueniens in paſſibilē pr̄e
¶ Baſiliꝰ · Quare ergo verbū: qꝛ impaſſibilē
natū eſt · quia eſt genantis ẏmago totū in ſeip̄o ge
n̄antem demonſtrans · nihil inde ſeparans · ſꝫ in ſeipſo
pfectū exiſtens ¶ Aug̃ · xv de trini · Sicut em̄ ſcia
nr̄a illi ſcie dei: ſic ⁊ noſtrum verbū qḋ naſcitur de
noſtra ſcia · diſſile eſt illi verbo dei qḋ natum ē d̄ pa
tris eſſencia · Tale eſt aūt: taci drēm de patris ſcia
de pr̄is ſapiencia Vel qḋ ē expſſius de patre ſcia · de
pr̄e ſapia · Verbū ergo dei patris vnigenitus filiꝰ
p oīa patri ſimilis ⁊ equalis: hoc eſt oīo qḋ pater
non tn̄ pr̄: qꝛ filiꝰ ille pater iſte · ac p hoc nouit oīa
que nouit pr̄ · ſi et noſce de patre ē · ſic eſſe · Noſce
em̄ ⁊ eſſe ibi vnū eſt · ⁊ ideo patri ſicut eſſe nō eſt a
filio: ita nec noſſe · ꝓinde tamq̄ꝫ ſeip̄m dicens · paē
genuit verbū ſibi equale p oīa ¶Non em̄ ſeip̄m in
tegre pfecteqꝫ dixiſſet: ſi aliquid minꝰ aut amplius
eſſet in eius vbo q̄ꝫ in ſeip̄o · noſtꝝ autem verbū inte
rius qḋ inuenimꝰ eſſe utcumqꝫ illi ſile quantū ſit
eciā diſſile nō pigeat intueri · Eſt em̄ verbum mētis
noſtre qn̄qꝫ formabile nōdum formatum quoddam
mētis noſtre qḋ hac atqꝫ hac volubili quadā mocōe
iactamus · cum a nobis nunc hoc · nunc illud ſicut inuē
tum fuerit uel occurrerit: cogitaē ⁊ tunc fit vm̄ ver
bū: qn̄ illud qḋ nos diximꝰ · volubili mocōe iactare
ad id qḋ ſcimꝰ ꝑuenit · atqꝫ idē formaē eius oīmodā
ſilitudinem capiēs · ut quō res que ſcitur: ſic eciam
cogitetē · quis nō uideat quanta ſit hic diſſilitudo ab
illo dei uerbum · qḋ in forma dei ſic ē ut nō an̄ fuerit
formabile poſtq̄ꝫ formatū · nō aliqn̄ poſſit eſſe in for
me ſꝫ ſit forma ſimplr̄ · ⁊ ſimplr̄ equalis ei de quo
eſt Qua ꝓpter ita dr̄ illud dei vbum: ut dei cogita
cō non dicaē · ne aliquid eſſe q · volubile dicaē in deo
qḋ nunc habeat · nūc accipiat formā ut vbum ſit eā

ꝙ poſſit amittere atqꝫ informiter quammodo vo
lutari ¶ Aug̃ de vbis dn̄i · Eſt em̄ vbum dei forma
quedam nō formata · ſꝫ forma oīm formaꝝ · forma
incōmutabilis · ſine lapſu ſine defectu · ſine tempe ſi
loco ſuperans oīa exiſtēs in omnibꝫ ⁊ fundamētum
qddam in quo ſūt ⁊ faſtigium ſub quo ſūt ¶ Baſi
liꝰ. Habet aūt ⁊ vbum noſtꝝ externus diuini vbi
ſilitudinē quandā · nam noſtꝝ vbum totā declarat
mentis ꝯcepcōm · Que namqꝫ mente ꝯcipimus: ea
vbo pferimus Et quidē cor noſtꝝ q · fons quidā eſt
Verbum vō platum q · quidam riuulus manās ex
ip̄o · ¶ Criſoꝰ · Conſida em̄ in euangeliſta prudenci
am ſpūalem · Nouerat iohēs id qḋ antiquiꝰ eſt · et
qḋ eſt ante oīa maxīe honorantes ⁊ ponētes deum
ꝓpter h̄ primū dicit pn̄cipium · In pn̄cipio inquit
erat vbum ¶ Orig̃ · Plura autē ſūt ſignificata ab
hoc nomine pn̄cipium. Eſt em̄ pn̄cipium: ſic itiner
is ⁊ longitudinis · ſm̄ illud Inicium boni itineris iu
ſtoꝝ exercicium · Eſt eciā pn̄cipium ut gn̄acōis iux
ta illud · hoc eſt pn̄cipium creaē dn̄i · Sꝫ ⁊ deū nō
enormiter aſſeret aliquis oīm pn̄cipium · Illud eē
ex quo ſit ex ꝑiacēte materia alia fiunt: pn̄cipium ē
Penes eos qui credunt · eā ingenitā Eſt eciā prin
cipium ſm̄ ſpēm · ſicut xp̄us pn̄cipium coꝝ eſt qui
ſcd̄m ẏmaginē dei formati ſūt Eſt eciā pn̄cipium di
ſcipline ſꝫ illud Cū deberetis eſſe magri ꝓpter tp̄
rurſus indigetis ut doceami que ſūt elemēta exor
dij ſmonū dei Duplex vō eſt documētū pn̄cipium: h̄
quidem naē: hoc vō quo ad nos ut ſi dicaē · Inicū
ſapie fore · Naē quidem xp̄m in quantū ſapia ⁊ v
bum dei eſt: quo ad nos vō: in quantum vbum caro
factum eſt: Tot ergo ſignificatis ad pn̄s nob̄ de pn̄
cipio occurrentibꝫ: poteſt accipi velud ex quo qḋ eſt
agens · Conditor em̄ xp̄c eſt velut principium ſm̄
qḋ ſapiencia eſt ut verbum in principio · i · in ſapien
cia ſit · plura em̄ bona · de ſaluatore dn̄r · velut ergo
vita in verbo eſt: ſic verbum in pn̄cipio · i · in ſapiē
cia erat · Conſidera ſi poſſibile eſt · ⁊ ſm̄ hoc ſignifi
catum accipe · nos principium: ꝓut ſm̄ ſapienciam
et exempla que in ea ſunt fiunt omnia · Vel quia
principium filij pater eſt ⁊ principium creaturaꝝ
⁊ omnium gencium: p illud · in principio erat vbū
verbū filium intelligas · in principio · i · i pr̄e dicitū
fore ¶ Aug̃ vj · de trini · Aut in principio ſicut dic
tum eſt: ſi diceret ante oīa · ¶ Baſiliꝰ · Preuidit
e n̄ ſp̄c ſanctus fucos quoſdam · inuenientes glīe vnige
niti: qui ꝑferrēt ſophiſmata ad ſubuerſionē audi
toꝝ · Quia ſi genitus eſt · non erat ⁊ antēq̄ꝫ geniꝰ
eſſet nō erat · Ne ergo talia garrire ꝑſumant: ſp̄c
ſanctꝰ ait In pn̄cipio erat verbū · ¶ Hylar̄ · 2 · de
trini · Tranſeunē tp̄a · tranſcendunē ſecla · tollunē
etates · Pone aliqꝫ qḋ voles tue opinioni pn̄cipium
non tenes tempe · Erat em̄ vnde tractaē ¶ Criſoꝰ
Sicut autē quis cū ſtat in naui ſecus litꝰ uidet ciui
tates ⁊ portus: cum vō eum aliquis in mediū pela
gi duxerit · a prioribꝫ quidem deſiſtere facit: nō tn̄ ali
cubi defigit ei ocl̄m · ita euāgeliſta hic ſup oēm nos
ducēs creaēam: ſuſpenſum dimittit ocl̄m: nō dans
ſuſcipe aliquē finem ad ſupiora · hoc em̄ in pn̄cipio
erat: ſemper infinite eſſendi ſignificatiuum eſt ·

¶ Aug⁹ de verb dñi · Sed dicunt · Si filius eſt / na tus eſt · hoc fatemur · adiungūt deinde · ſi nat⁹ eſt pa ter filius / prīmo anteq̄ȝ ei filius naſceret · hoc reſpuit fi in fidus / prī anteq̄ȝ ei filius naſceret ·

¶ Aug⁹ de verb dñi · Sed dicunt · Si filius eſt / na tus eſt · hoc fatemur · adiungūt deinde · ſi nat⁹ eſt pa tri filius / prī anteq̄ȝ ei filius naſceret · hoc reſpuit fi des · Ergo ait · rōm michi redde quō ꝛ fili⁹ naſci po tuit pri ut coeuus eſſet ei a quo natus eſt · poſt prēz eū naſcitur filius prī utiq̄ȝ morituro ſucceſſurus · Similitudines adhibent de creatis ꝛ nobis laborādū eſt ut ꝛ nos laborandū ē ut et nos inueniam⁹ ſimilitu dines eaꝝ rez quas aſtruim⁹ · Sed quid poſſum⁹ in creata inuenire coeternū / qn̄ in creata nil inuenis nisi eternū / Sed ſi poſſūt inueniri hic duo coeua gimus ꝛ gñacus / ibi intelligamus · eterna · Ipſa quidem ſapīa · dicta eſt in ſcripturis candor lucis eter ne dicta eſt ymago pr̄is · hic capiam⁹ ſimilitudinē / ut inueniam⁹ coeua ex quibꝰ ītelligam⁹ coeterna · Nē mo aūt dubitat ꝙ ſplendor de igne exit · ponam⁹ g⁹ ignē prēm illius ſplendoris · Mox quidem ut lucerꝫ nam accendero / ſimul cum igne ꝛ ſplendor exiſtit · Da michi hic ignē ſine ſplendore ꝛ credo tibi prēm ſine filio fuiſſe · ymago exit de ſpeculo hoīs intuen tis ſpeculum · Exiſtit ymago / mox ut aſpector extiterit Sed ille qui inſpicit erat anteq̄ȝ accedēt ad ſpecu lum · ponam⁹ ergo aliqd natum ſup aq̄ȝ · ut virgul tū · aut herbā · Nōne cum ymagine ſua naſcit̄ / Si g⁹ ſemp eſſet virgultū / ſemp eſſet ꝛ ymago de vir gulto · Qd̄ aūt de alio eſt / utiq̄ȝ natum eſt · poteſt g⁹ ſemp eſſe genitus ꝛ ſemp cum illo qd̄ de illo natum eſt · Sed dicet aliqs · Ecce intellexi · eternū patrem coeternū filium · tn̄ ſicut effuſum ſplendorē min⁹ ig ne lucente · aut ſicut effuſam ymaginē min⁹ q̄ȝ vir gultum existente · Dīns · Non · ſet equalitas · oīmoda eſt · Non credo ait · q: nō inueniſti ſimilitudinē · Forta ſis aūt inueniam⁹ in creata quō intelligamus filiū ꝛ coeternū patri · ꝛ nequaq̄ȝ minorē · Sed nō illud poſ ſum⁹ inuenire in vno genere ſimilitudinū · Jungam⁹ ambo gña · vnū unde ipi dant ſimilitudines ꝛ alēm · vānos dedim⁹ · Pederūt illi ſimilitudines ex hiis que procedunt tempe ab eis a quibꝰ naſcunt̄ · Sicut homo de homine · Sed tn̄ homo et hō eiuſdem ſubſtāciē · lau dam⁹ ergo in iſta natiuitate equalitatē natē / de eſt / equalitas · cpis · In illo aūt gn̄e ſimilitudinū qd̄ nos de dim⁹ in ſplendore ignis ꝛ de ymagine virgulti / equa litatem nature non inuenis / inuenis coeuitatē · Eo tū ergo ibi / qd̄ hic ex ptibus ſingulis ꝛ rebꝰ ſingl̄is inuenit̄ · ꝛ non hoc ſolum qd̄ in creatis totum inue niri / ſꝫ tamq̄ȝ in creatore ¶ Ex geſtis ɔalſ ephe. Propterea alicubi quidem filiū eū appellat pr̄is · alicubi aūt verbū noīat · alicubi aūt ſplendorem vo cat ſcriptūra diuina · ſingula hoꝝ nominū de illo dicēs ut intelligas ea que de xp̄o dñr eſſe curam blaphe mie · Quia eīm tuus filius eiuſdem tibi natē ſit / volēs ſmo oſtendere vnam ſubſtanciā patris et filij / dicit filiū patris qui ex eo natus eſt vnigenitus · Deinde qm̄ natiuitas ꝛ filius apud nos oſtētacōm pbet paſ ſionis · ꝓpterea hūc filiū appellat et verbū / et īpaſſibi litatem natiuitatis eius noīe iſto demonſtrans · Sed qm̄ prī quiſpiam factus ut homo in dubitanter ſem et ſuo filio demonſtrat / ne hoc ipm̄ eciam de diuina natā putareꝫ / ſplendorem vocat vnigenitum pr̄is · Splendor eīm naſcit̄ quidem ex ſole / non aūt intelli

git̄ ſole poſterior · Coexiſtē g⁹ ſemp prī filiū / ſplē dor tibi denūciet · impaſſibilitatē natiuitatis / oñdat verbum · ɔſublimitatem vero / filij nomē inſinuet ¶ Criſo⁹ · Sed dicunt illi · qm̄ hoc · ſ · in principio · non eternitatem oſtendit ſimplr̄ · Etenim ꝛ de celo iſtud ꝛ de terra dc̄m eſt · In principio inquit fecit · de us celum et terram Sed quid cōe habet · erat · ad fe cit / Sicut eīm qd̄ ē cum de hoīe quidem dr̄ · pn̄s tem pus ſignat ſolum / cum aūt de deo / id qd̄ ꝛ ſemp ē ꝛ eternaliter / ita ꝛ erat de noſtra quidem cū dr̄ natā preteritū ſignat tempus · cum aūt de deo / eternitatem oſtendit ¶ Orig̃ ī omel · Dum eīm verbū duplicem habet ſignificacōem · aliqn̄ eīm temporales motus ſm̄ analogiam alioꝝ verboꝝ declarat · alīn ſubſtāciā vni uerſitatꝫ rei de qua p̄dicat̄ ſine ullo tempali motu deſignat · Ideo ꝛ ſubſtantiuū vocat̄ ¶ Hylar⁹ · 2 de trini · Reſpice ergo ad mundum · intellige qd̄ de eo ſcriptum eſt · In principio fecit deus celum et terrā fit g⁹ in principio qd̄ creatur · ꝛ etates ɔtinent qd̄ In principio ɔtinet̄ ut fieret piſcator aut illuſtratus · ī doctus · liber · a prē ſolut⁹ a ſcītis eſt · vicit oīne prin cipiū erat eīm qd̄ eſt · nꝫ in tpe aliquo ɔcludit̄ / ut ce pit qd̄ erat potius in principio · q̄ȝ fiebat ¶ Alchu Contra eos ergo qui ꝓpter tempalem natiuitatem dicebant xp̄m non ſemp fuiſſe / incipit de eternitate verbi dicēs · In principio erat verbū ·

Et verbum erat apud deum ·

¶ Criſo⁹ · Quia maxīe dei hoc eſt ꝓpriū eternū ꝛ ſine principio eſſe · hō primū poſuit · Deinde ne quis audi ens In principio erat verbum ingenitum verbū dicat · ɔfeſtim hoc remouit dicēs · Et verbum erat apud deum ¶ Hylar⁹ · 2 de trini · Sine principio enim eſt apud deum · ꝛ qui ab eſt a prē non ab eſt ab auctore · ¶ Baſilius · Rurſus hoc dicit ꝓpter blaſphemātes · ꝙ nō erat · Ubi ergo erat ver bum / Non in loco incircūſcriptibilia ɔtinent̄ · Sed vbi erat / apud deū · Neq̄ȝ pater loco · neq̄ȝ filius cir cūſcripcōe aliqua ɔtinetur ¶ Orig̃ · Utile eciam ē mouet̄ / ꝙ verbum dr̄ ad aliquos fieri puta · ad oſe am ut yſaiam · aut jeremiam · ad deū vero nō fit · q̄ prius nō ens apud ipm̄ · Ex eo ergo ꝙ iugiter eſt in eo dr̄ · Et verbum erat apud deum · q: nec a prin cipio · a prē ſepatus ē ¶ Criſo⁹ · Non eciam dixit in deo erat ſꝫ apud deum erat · eam q̄ ſm̄ ypocriſim eius eternitatem nobis oſtendens ¶ Theophil · Vi detur eciam michi qd̄ ſabellius ex hoc dc̄o ſubuerſ⁹ eſt · Ipe eīm docebat ꝙ pater ꝛ filius ꝛ ſpūſſanctus vna eſt pſona · que aliqn̄ ut pater apparuit · aliqn̄ ut fili⁹ aliqn̄ ut ſpūſſanctus · Manifeſte v̄bo ɔfundit̄ ex hoc v̄bo · Et verbum erat apud deum · Hic eīm euangeli ſta aliū declarat eē filium / aliū deum · ſ · prēm ·

Et deus erat verbū

¶ Hylar⁹ · ii de trini · Dicēs verbū ſon⁹ vocis eſt enūciacō negocioꝝ ꝛ elocucō cogitacōnū · hoc v̄bum in principio apud deum erat · quia ſmo cogitacōis ꝑhēnus ē cum qui cogitat · ſit eternus · Sed quō in principio erat / qd̄ neq̄ȝ ante tempus neq̄ȝ poſt tps eſt / ꝛ neſcio an ut ipſe eē poſſit in tempe loquē ciū · eīm ſermo nꝫ ē anteq̄ȝ loquantur · ꝛ cum locuti erunt nō ē · In eo autē ipſo qd̄ loquūtur · dū finiunt

iam non erit id vnde ceperunt· Sed ſi ſñaʒ primã ru
dis auditor ad miſeras. In pñcipio erat verbum:
de ſequenti quid querens ⁊ vbum erat apud deū
Numquid audieras in deo ut ſmonē recōdite cogi
tacōis accipes: aut fefellerat iohem· quid eēt momē
ti· inter in eſſe ⁊ ad eſſe: Id em̄ qꝺ in principio erat
non in alt̄o eſſe·ſʒ cum altero p̄dicat· Statum ergo
verbi ⁊ nomē expecta· dicit namq; · Et deus erat v
bum Ceſſat ſonus vocis ⁊ cogitacōis eloquiū · v
bum hoc res eſt nō ſonus· Natura nō ſmo· deꝰ nō
inanitas eſt ¶ Hylar̄ vij de trini· Simplex autem
nūcupacō eſt ⁊ caret offendiculo affectōis aliene ·
ad moyſen dc̄m eſt· dedi te deum phoni· Sed nūquid
nō adiecta nois cauſa ē· cum dr̄ phoni· Moyſes em̄
phoni deus datus eſt: dum timet· dum orat· dū pu
nit dum medet ⁊ aliud eſt deū dari· aliud deum eſſe
Memi quoq; ⁊ alteriꝰ nūccupacōis vbi dr̄ · Ego
dixi dij eſtis Sʒ in eo modulꝰ nomis ſignificacō eſt
⁊ ubi refert· ego dixi · loquētis pocius ē ſermo q̄ rei
nomē· cū autem audio Et deus erat vbum: nō dc̄m
ſolum audio vbum: ſʒ demonſtratū eſſe intelligo qꝺ
deꝰ ē ¶ Baſiliꝰ· Sic gꝰ excludēs accuſacōʒ blaſ
phemandū querencium quid ē verbū: rñdet Et deus
erat vbum ¶ Theoph· Vt aliter ɔtinua· poſtquaʒ
vbum erat apud deū: manifeſtū ē q̄ due pſone erāt
q̄uis vna nat̄a duabꝰ exiſtat· vñ dr̄ · Et deus erat
verbū· ita ut vna nat̄a ſit patri ⁊ filio cum ſit vna
deitas ¶ Orig· Adiciendū etiā q̄ vbum in eo q̄ ſit
ad ꝓphas: illuſtrat ꝓphas ſapie lumine· apud deū vo
eſt vbum: obtinēs ab eo q̄ ſit deus · vñ ꝓlocauit h̄
qꝺ eſt· Verbū erat apud deū: ſꝫ qꝺ ē deus erat vbū
¶ Criſoꝰ· Et nō ut plato hoc quidē intellectū quē
dam· hoc vo aīam mūdi eſſe dicēs· hec em̄ ꝓcul ſūt
a diuina nat̄a· Sʒ dicunt pr̄ cum articli adiectōne
dictus eſt deus· filius aūt ſine hac· Quid ergo aplꝰ
dicit· magni dei ⁊ ſaluatoris nr̄i ihū xp̄i ⁊ rurſus
Qui eſt ſup oīa deus· ſꝫ ⁊ romanis ſcribens dicit·
Gr̄a vobis ⁊ pax a deo patre noſtro: ſine adiectōe
articli· aliterq; ⁊ ſupfluum erat hic appone ɔtinue
ſupius adiectū· Non ergo etſi nō eſt adiectus filio
articlꝰ: ꝓpter hoc filius minor deus eſt.

¶ Hoc erat in prin·
cipio apud deum.

¶ Hylarꝰ ij de trinita·
Quia dixerat deus erat
verbū: trepido in dc̄o ⁊
me in ſolens ſmo ɔmouit cum vnū deū ꝓphe nūccia
uerint Sʒ ne quo vltra trepidacō mea ꝓgredi poſ
ſit: reddit ſacramētū tanti piſcator diſpenſacōʒ · ⁊ re
fert ad vnū oīa ſine ɔtumelia ſine abolicōe ſine tpe
dicēs Hoc erat i principio apud deum· Apud vnū
igenitū deū exequo ip̄e vnꝰ vnigenitus deꝰ ē p̄dica
tur· ¶ Theoph· Et rurſus· ne ſuſpicō dyabolica ali
quos ɔturbaret · ne forte cum verbum deus ſit in
ſurrexerit· ɔtra p̄rem · ut aliqui fabulant gentiliū:
⁊ ſepatꝰ a patre fuerit ipſi pr̄i ɔtrariꝰ · dicit Hoc
erat in principio apud deum q·d icat · Hoc dei vbū
nūq̄ʒ a deo extitit ſepatum ¶ Criſoꝰ· vt ne audiēs
In principio erat verbum: eulternū quidem eſtiēs
ſeniorem vo ſpacio aliquo pr̄is naturā ſuſcipias: i
duxit· Hoc erat i principio apud deū· Non em̄ fuit
vnq̄ʒ ſolitarius ab illo · Sed ſemꝑ deus apud deum

erat· vl̄ quia dixerat Deus erat verbum: ve nō eſti
met quis minorē eſſe deitatem filij: ɔfeſtim ɔgnoſci
tiua ꝓprie deitatis ponit ⁊ eternitatem aſſumēs cū
dicit Hoc erat in pñcipio apud deum. Et qꝺ factū
eſt adiciēs· oīa ꝑ ip̄m facta ſunt ¶ Orig· Vl̄ aliē
poſtquā p̄miſerat tres ꝓpoſicōnes euangeliſta · reſu
mit tria in vnū dicēs Hoc erat in princi· apud deū
In p̄rio enim trium didicimus in quo erat verbū·
quia in principio in ſc̄do· apud quē· quia apud deum
in tercio quid erat verbum quia deus· Velut ergo
demonſtrās· vbum p̄dictum deum: ꝑ hoc q̄ dicit· h̄
⁊ colligens in ꝓpoſicōm quartā h̄ qꝺ eſt· In princi
pio erat verbum· ⁊ vbum erat apud deum· ⁊ deus
erat vbum: ait hoc erat in principio apud deum.
Querat autem quis· cur non eſt dc̄m· In principio
erat vbum dei ⁊ verbum dei erat apud deum ⁊ deꝰ
erat vbum dei· Quiſquis autē vnicam eſſe vitatem
fatebit: palā eſt q̄m ⁊ demonſtracō eius que ē ſapia:
vna eſt Sʒ ſi veritas vna ⁊ ſapia vna: vbum quo
q̄ qꝺ vitatem enūciat ⁊ ſapiam expandit in hijs
qui ſuſceptibiles ſūt· vnū ſiquidem erit · Nec hoc
dīns inficiātes vbum dei fore: ſꝫ oſtēdentes utilitatē
omiſſionis huiꝰ vocabuli dei· Ip̄e quoq; iohnes in
apoc· dic· Et erat nomē eius vbum dei ¶ Alchuiꝰ
Quater autē ponit ſubſtantiuū vbum erat: ut in
telligeres omnia tempa p̄ueniſſe coeternum deo pr̄i
verbum·

¶ Omnia per ipſum
facta ſunt.

¶ Alchuinꝰ· Poſtquaʒ
dixit de nat̄a filij: de opa
cōne eius ſubiungit di·
Omnia ꝑ ip̄m facta ſunt ideſt quicquit eſt· ſiue i ſub
ſtancia ſiue in aliqua alia ꝓprietate · ¶ Hylar̄·2· de
trini· Vel aliter Erat quidem vbum· in principio· ſꝫ
potuit non eſſe ante principium · Sed quid ille om
nia ꝑ ip̄m facta ſunt· Infinitꝰ eſt ꝑ quem ſit omē qꝺ
eſt factum· ⁊ cum ab eo ſint oīa: ⁊ tps ab eo eſt·
¶ Criſoꝰ· Moyſes quidem incipiēs ſcript̄a; vete
ris teſtamēti: deſcenſibiliꝰ nobis loquit· ⁊ hoc enu
merat ꝑ multa· In pñcipio em̄ ait fecit deus celum
⁊ terram· Deinde inducit q̄m ⁊ lux facta ē· ⁊ firma
mētū· ⁊ ſtellaꝝ nature ⁊ genā aīalium· euangeliſta
vo hec oīa excedens: vno vbo ɔp̄hendit ut cogita
auditoribꝰ ad altiorem feſtinans materiam totum
hunc libꝝ inſtituens non de opibus ſꝫ de conditore
¶ Aug·1· ſup geñ· ad lr̄am· Cum em̄ dicitur· oīa
ꝑ ip̄m facta ſunt· ſatis oſtenditur· ⁊ lux ꝑ ip̄m facta
cum dixit deus fiat lux ⁊ ſimiliter de alijs Quod ſi
ita eſt: eternum eſt q̄ ait deus· fiat lux· quia vbum
dei deus apud deum pr̄i coeternus ē· q̄uis creat̄a
tempalis facta ſit· Cum em̄ verba· ſint temporis cū
dīns· q̄n ⁊ aliquando: eternum tñ eſt i vbo dei: q̄ndo
ſcꝫ aliquid fieri debeat· ⁊ tūc ſit q̄ndo fieri debuiſſe
in illo vbo eſt· in quo non eſt· quando ⁊ aliquando·
quam totum illud verbum eternum eſt ¶ Aug ſu
ꝑ iohem· Quomodo ergo poteſt fieri ut verbū dei
factum ſit· quando deus ꝑ verbum fecit omnia: Si
⁊ verbum ip̄m factum eſt ꝑ qꝺ aliud verbum factū
eſt: Si hoc dicis quia eſt verbum verbi ꝑ qꝺ factū
eſt illud: ip̄m dico ego vnigenitū filiū dei · Si aūt nō
dicis vbū dei: ɔcede ñ factū vbū ꝑ qꝺ facta ſūt oīa·

¶ Aug᷎ .i. de trini. Et ſi factū non eſt: creata nō eſt.
Quæ aūt creatura non ē: eiuſdem cū prē ſubſtancie
eſt. Omnis .n. ſubſtancia que deus non ē: creatura eſt
et que creata non ē: deus ē ¶ Theoph᷎. Solēt aūt
arriani dicē q͞ ſicut p̄ fram oſtiū fieri dōms . ita p̄ orſ
ganū ſic et p̄ filium oīa facta fuiſſe dn̄r. Non q͞
ipſe ſit factor: ſꝫ organū et ſic facturam. aiūt filiū tanſ
q̄ factum ad hoc ut p̄ eum oīa fierēt. Nos aūt ad
hui͞ fictores mēdacij ſimplr̄ rn̄dem͞. Si .n. ut dici
us pr̄ creaſſet ad hoc filiū. vt eo tanq̄ꝫ organo vteſ
ret͞ videt͞ q͞ m honorabilior ſit filius: q̄ꝫ que facta
ſūt. Sicut ea que pſerram ſūt facta: ipſo organo noſ
biliora exiſtūt. Nam ſerra ꝑpter ipſa facta eſt. Sic
et ꝑpter ipſa q͞ facta ſūt vt aiunt. pr̄ creauit filiū. tā
q̄ꝫ niſi deberet deus cuncta creare: nequaq̄ꝫ filiū pſ
duxiſſet. Quid hijs vbis i ſanius ? ſꝫ aiunt. Quare
nō dixit q͞ oīa vbum fecit. ſꝫ vſus ē hac ꝑpoſitiōe
ꝑ. Ne filium ingenitū. intelligeres et ſine principio
et dei conditorem ¶ Criſo᷎. Sed ſi ꝑpoſitiō ꝑ ꝯtur
bat te et queris in ſcripta q͞ ipm̄ vbum oīa facēt
audi dauid. Inicio tu dn̄e terram fundaſti. et opa
manuū tuarū ſūt celi. Quod aūt hoc de vnigenito dixe
rit: addiſces ab apl̄o vtente hoc vbo. In ep̄la ad he
breos. de filio. Si vo de patre hoc ꝓbam dixiſſe di
cis. paulū vero filium ad aptaſſe: idem fit rurſus
Neq͞ .n. filio id ꝯueniret dixiſſet: niſi vehementer
ꝯferret. oīm que ſunt dignitatis cohonorabilia ſūt
verū. Si rurſus. ꝑ. ꝑpoſitiō ſubiectiōm aliq̄ꝫ tibi vi
det inducē: cur paulus eam de patre poniꝫ fidelis in
quit deus ꝑ quē vocati ſumus in ſocietatem filij ei͞.
Et iterū paulus apl̄s ꝑ voluntatem dei ¶ Orig᷎.
Errauit etiā in hoc. valentinus dicēs. vbum eſſe
q͞ mīdane creatiōis ꝑſtitit cām conditori. Sed ſi
ſic ſe habet veritas rerū ꝓut ipſe intelligit: oportebat
ſcriptum fore ꝑ creatorem vniuerſa ꝯſiſtē a verbo.
Non autē ecōtra ꝑ verbum a creatore.

Et ſine ipſo factum eſt nichil.

¶ Criſo᷎. Vt nō eſtimes cū dicit oīa ꝑ ipm̄ facta ſūt illa oīa ſolum dicē ea que a moyſe dicta ſūt: ꝯmuniter inducit: Et ſine ipſo factū ē nihil
Siue viſibile quid. ſiue intelligibile. vl̄ alr̄. Ne h̄
ꝯcrit. omnia ꝑ ipm̄ facta ſunt. de ſignis ſuſpiceris
nūc dicta de quibꝰ reliqui euangeliſte locuti ſūt: idu
xit. Et ſine ipſo factū eſt nihil ¶ Hilar᷎. Vel aliter
dicetur. hoc q͞ dr̄ oīa ꝑ eum facta ſūt: nō habet mo
dum eſt in genit͞: qui factus a nemine eſt. Eſt et
ipſe genitus ab in nato. Reddidit auctorem cum ſo
ciū. ꝑſſus ē dicens. Sine ipſo factū eſt nihil. Cū
nihil ſine eo: intelligo non eſſe ſolum qꝫ alius ē per
quem: alius ſine quo. non ¶ Orig᷎ in omel᷎. Vel ali
ter ne exiſtimares. ea que ꝑ vbum facta ſūt ꝑ ſe exi
ſtencia non ꝯtenta a verbo: ait. Et ſine ipſo factum
ē nihil. Hoc eſt nihil factum eſt extra ipm̄. qꝫ ipſe
ambit oīa ꝯtinens ea ¶ Aug᷎ de q̄ōibꝫ .lxxxiij. Vel dicens. Sine ipſo factum ē nihil: nullo mō ipſū
facturam eſſe ſuſpicari debē edocuit. Quo .n. poteſt
dici ipſe eſt factura cum nihil dicat͞ deus ſine ipſo feſ
ciſſe͞ ¶ Orig᷎ ſup iohem. Vel aliter. Si oīa ꝑ vbum facta ſunt: de numero vo oīm eſt malicia et totus fluxus pcc̄i: et h̄ ꝑ vbum facta ſūt. q͞ ē falſum

Quantū ergo ad ſignificata: nichil et non ens. vnū
ſunt. videt͞ aūt apl̄s non entia ꝑua dicere. vocat in
quit deus ea que non ſunt. tanq̄ꝫ ea que ſūt. totaq͞
ꝑuitas nihil dr̄: dum abſq͞ vbo facta eſt. ¶ Aug᷎ ſr̄
iohem. Peccatū .n. non ꝑ ipſum factum eſt et manife
ſtum eſt qꝫ pcc̄m nihil eſt et nihil fiūt hoīes cum pec
cant et ydolum non ꝑ verbum factū eſt. habet quidē
formam quandā humanā et ipſe homo ꝑ verbū fac
tus eſt. ſꝫ forma hoīs in ydolo non ꝑ verbum facta
eſt. ſcriptum eſt enī. Scimus qꝫ nihil eſt ydolum. g͞
iſta non ſūt facta ꝑ verbū. Sed quecūq͞ facta ſūt na
turalr̄ vniūſa nata rerū. oīs oīo creata ab āgelo uſ
q͞ ad vermiculum ¶ Orig᷎. Valentinus autē excluſit
ab omnibꝫ ꝑ verbum fc̄is: que ſūt in ſeculis facta. q͞
credit. ante vbum extitiſſe: ꝑter euidenciam loquent͞
Siquidem q͞ putant ab eo dīna. remouent͞ ab omni
bus. que aūt velut ipſe putat penitus deſtruūt: vē
dn̄r omnia. Quidam eciā falſi ſūt: dyabolum nō eē
creatam dei. In quantum enī dyabolus eſt. is autē
cui accidit eſſe dyabolum: dīna eſt creatura ac ſi di
ceremus hoīcidam creaturam dei non eſſe qui tn̄ in
eo q͞ homo eſt: creatura dei eſt ¶ Aug᷎ de nata bo.
Non ſunt g͞ audienda delíramēta hoīm: qui nihil
hoc loco aliquid intelligendū putant qꝫ ipm̄ nichil ī
fine ſnē poſitum eſt. nec intelligunt nichil intereſſe
vtrū dicatur. ſine ipſo nihil factum eſt an ſine ipſo fac
tum eſt nihil ¶ Orig᷎. Si autem accipiat͞ verbū ꝑ
eo q͞ in quolibet hoīm eſt. quia et ipm̄ inſitum ē cui
libet ab eo q͞ in principio erat verbo. et ſine hoc vbo nihil cōmittimus. ſimplr̄ accipiendo q͞ dr̄ nichil
Ait enī apl̄s q͞ ſine lege pcc̄m mortuū erat. aduem
ente vero mandato pcc̄m reuixit. Nō enī reputat͞
pcc̄m lege non exiſtente. ſꝫ nec peccatum erat nō ex
iſtente verbo. quia dn̄s dicit: Si non veniſſem et
eſſem illis locut͞: pcc̄m non haberent. Quelibet enī
excuſacio deficit volenti dare reſponſum: de crimine
dum verbo ꝑſente ac iudicante quid eſt agendum:
nō obedit quid illi: nec ꝓpter hoc inculpandum eſt vbum. ſicut nec magr̄ ꝑ cui͞ diſciplinam non remanꝫ
locus excuſatiōis diſcipl̄o delinquenti. velut de ig
norancia. omnia g͞ ꝑ verbum facta ſūt non ſolū na
turalia ſꝫ etiā que a rōnalibꝫ fiunt.

Quod factū eſt: in ipſo vita erat.

¶ Beda. Quia euāgeliſta oēꝫ creaturā dixit factā ꝑ verbū. ne quis forte crederet mutabilē eius voluntatem. q. qui ſubito vellet fa
cere creaturam q̄ꝫ ab eterno nūq̄ꝫ ante feciſſet: id
docē curauit. factam quidē creaturā nō in tempe ſꝫ
in eterna creatoris ſapia. quando et quos crearet.
ſemꝑ fuiſſe diſpoſitum vn̄ dicit. Quod factum eſt in
ipſo vita erat. ¶ Aug᷎ ſup iohem. Poteſt autem
ſic punctari. q͞ factum eſt in illo: et poſtea dicat͞. vi
ta erat. Ergo totum vita ē. ſi ſic ꝓnūctiauerimus
Quid .n. non in illo. factum eſt͞ Ipſe eſt enī ſapiēcia
dei. Et dicit͞ in pſalmo. omnia in ſapiencia feciſti. oīa
g͞ ſicut ꝑ illum: ita in illo facta ſunt. Si ergo q͞ in
illo factum eſt vita eſt: ergo in terra vita eſt
et lapis vita eſt. In honeſtum eſt ſic intelligere ne
nobis ſubrepat. ſecta manicheorū et dicat quia habꝫ
vitam lapis et habꝫ vitam paries. Solent enī iſta

deliran*t*es dicere. Et cum reprehenſi fuerit ⁊ repul ſi: quaſi de ſcriptis pfuerūt. dicētes. vt quid dictū eſt. Quod factum ē in illo uita erat: pnūcia ergo ſic. qđ factum eſt. hic ſubdiſtingue. ⁊ deinde infer. In ipo uita erat. facta eſt eīm terra. ſ; ipa terra que facta eſt. nō eſt uita. Eſt autem in ipa ſapia dei ſpūaliter rō quedam qua terra facta eſt. hec uita erat. Sic archa in omni ope nō eſt uita. archa in arte vita eſt qꝛ viuit anima artificis. Sic ergo qꝛ ſapia dei p q̄ꝫ facta ſūt oīa. ſm artē ꝯtinet oīa que ſūt per ipam artem: nō ſ ꝯtinuo uita ſūt. ſ; quicq̄ factum eſt. uita eſt in illo. ¶ Orig in omel. Poteſt autem ⁊ ſic ſubdiſtingui. ſine errore. Quod factū ē in ipo. ⁊ poſtea dicat. Vita erat. vt ſit ſenſus. Oīa que p ipm ⁊ in ipo facta ſūt: in ipo uita ſūt. ⁊ vnū ſunt. Erant eīm hoc ē in ipo ſubſiſtūt cāliter. priuſq̄ꝫ ſit in ſemetipis effectiue. Sed ſi queris quō ⁊ qua rōe oīa que p uerbū facta ſūt in ipo uitalit̄ ⁊ vniformiter ⁊ cāliter ſubſiſtūt: accipe exempla ex creatarum nata. Conſpice quō oīm rex quas mūdi hui⁹ ſenſibilis glo͞ſitas ꝯphendit. cāe ſimul ⁊ vniformiter in iſto ſole qui eſt maxīm mundi luminare ſubſiſtūt. quō numeroſitas herbaꝝ ⁊ fructuū in ſinglis ſemibꝫ ſiĺ ꝯtinet. quō multiplices regule in arte artificis vnum ſūt. ⁊ in aīo diſponētis viuunt. quō infinit⁹ lineaꝝ numer⁹ in vno puncto vnū ſubſiſtit. Et hm̄oi natalia pſpice exēpla. e quibꝫ velut phisice throne pennis potens archana verbi mētis acie inſpicere ⁊ quātū datē humanis rōnibꝫ videre quō oīa que p verbū facta ſūt in ipo viuunt ⁊ facta ſūt. ¶ Criſo⁹. Vł aliter poteſt legi. In eo n. q̄ꝫ dixerat Sine eo factum eſt nihil. poſſet aliquis perturbatus dīc. Eſt g⁹ aliqđ p alēm factū qđ eīm nō ſit ſine eo factum ⁊ ſi aliqđ p alēm licet. nō ſit ſine eo: iam non p eum oīa quia aliud eſt feciſſe: aliud interueniſſe facienti. Erat ergo euangeliſta quid nō ſū eo factū ſit dicens. Qđ factum eſt in eo. Hoc ergo nō ſine eo qđ in eo factum eſt. Nam id qđ in eo factum ē: ēc p eum factum eſt. Oīa eīm p ipm ⁊ in ipo creata ſunt. In ipo aūt creata. quia naſcebat̄ creator de⁹. Sed ex hoc ſine eo nihil factum ē. qđ tñ in eo factum ē: quia naſcens deus uita erat ⁊ qui uita erat: nō poſtea q̄ꝫ natus eſt: factus eſt vita. Nihil ergo ſine eo fiebat: ex hijs. que in eo fiebant. qꝛ vita eſt in quō fiebant ⁊ de⁹ qui ab eo natus eſt nō poſtea q̄ꝫ nat⁹ eſt. ſ; naſcendo quoq̄ꝫ extitit. ¶ Criſo⁹. Vel aliter Non apponen⁹ finale punctū ubi dr̄ Sine ipo factum eſt nihil. ſcḋm hereticos. Illi eīm volētes ſpm ſanctum creatū dicē: aiunt. Qđ factum eſt: in ipo uita erat. Sꝫ ita nō poteſt intelligi. primū quidem nec temp⁹ erat. hic ſpē ſancti meminiſſe. Sꝫ ſi de ſpiritu ſancto ſ dictū eſt: age ſm eoꝝ ītēm legam⁹ modum. Ita eīm nob̄ hoc icōuemēs erit. Cum eīm dicit̄. Qđ factum eſt in ipo uita erat: ſpm ſanctum dicē dēm eſſe vitā. Sed vita hec ⁊ lux inuenit̄ eſſe. Inducit eīm. vita erat lux hoīm. Quo circa ſm eos lucē omniū hunc ſpm dicit. Qđ autem ſupius verbū dixit: hoc ꝯñter ⁊ deū ⁊ uitam ⁊ lucem noīat. Verbū caro factum eſt. Erit ergo ſpē ſanctus incarnat⁹. nō filius. Ideo dimittentes hunc modū legēdi. ad decētem veniam⁹ lectionē ⁊ expoſicōꝫ. Eſt aūt hec cum dr̄. Oīa p ipm facta ſunt. ⁊ ſine ipo factū eſt nihil qđ factum ē: ibi quieſcere fac ſmonē. Deinde ab ea q̄ deinceps ē dcōne incipe q̄ dicit. In ipo uita erat. acſi dicat. Sine eo nihil factum ē qđ factum ē. i. factibilium. vides qualit̄ hac breui adiectiōe oia correxit ſuper veniencia. in conueniēcia. inducens eīm. Sine eo factū ē nichil ⁊ adiciens qđ fcm̄ ē: ⁊ intelligibilia ꝯphendit ⁊ ſpm ſanctū excepit. ſpē eīm ſanct⁹ factibilis nō ē. hec g⁹ q̄ dicta ſūt. de ꝯdicōne reꝝ dicit iohes. Inducit aūt ⁊ eū qui ē de pvidencia ſmonē dicēs. In ipo uita erat. quēadmodū in fonte qui generat abyſſos ⁊ in nullo minorat̄ fons. Ita ⁊ in opacōne vnigeniti quecūq̄ꝫ credas p eum facta eſſe. nō minor ipe factus ē: Nomē autē uite hic non ſolū ꝯdicōnis eſt: ſ; pvidencie rex. q̄ eſt ſm p manencia earum. Cum autē audis qm̄ in ipo vita erat: ne ꝯpoſitum extimes. Sicut eīm pr̄ uitā habet in ſemetipo: ſic dedit ⁊ filio vitam habere. ergo ſicut pr̄em non utiq̄ꝫ dicis ꝯpoſitum eſſe: ſic nec filium. ¶ Orig. vel alit̄ oportet ſcire qđ ſaluator quedam dr̄ nō ſibi eſſe. ſ; alijs quedam vō ⁊ ſibi ⁊ alijs. In hoc ergo q̄ꝫ dr̄ qđ factum eſt in vbo uita erat. ſcrutandum eſt an ſibi ⁊ alijs uita eſt. uł alijs eīm ⁊ ſi alijs. quibꝫ. Idem autē eſt uita ⁊ lux. lux autē hoīm ē. ſit itaq̄ꝫ hoīm vita quoꝝ eſt lux. ⁊ ſic in eo q̄ꝫ dr̄ vita ſaluator nō ſibi ſ; alijs ſ quidem uita vbo perſiſtentibꝫ adherent ex eo q̄ꝫ expiata a pccīs aīa ſit ſerena: vita influit ei qui vbi dei ſe ſuſceptibilem ſtatuit. Vnde verbū quidē in principio non dixit. factum. Non eīm erat quādo principium verbo caret. vita autem hoīm nō ſemper erat in verbo. Sed hec uita hoīm facta eſt. eo q̄ꝫ vita eſt lux hoīm. Cum eīm hō non erat: nec lux hoīm erat. luce ſm hitudinem ad hoīes intellecta. Et ideo dicit. Quod factum eſt in vbo vita erat. Non autē qđ erat. in verbo uita erat. Inuenit̄ autem alia lra non incōgrue hñs. Quod factum eſt in eo uita eſt. Si aūt intelligamus uitam hoīm que ī verbo ſit. eū eſſe qui dixit. ego ſum uita fatebimur neminē. infidelium xp̄i viuere. ſ; cunctos eē mortuos qui non uiuunt in deo.

Et vita erat lux hominum.

¶ Theoph. Dixerat in ipo vita erat: ne putares q̄ꝫ abſq̄ꝫ uita ſit verbum ſ; uita ſit ſpūalis ⁊ lux rōnalibꝫ cunctis. vnde dr̄. Et uita erat lux hominum. q. d. lux iſta non eſt ſenſibilis: ſ; intellectualis illuminans ipam aīam. ¶ Aug ſup iohem Ex ipſa eīm uita illuminātur. homines pecora non illuminantur: quia non habent rōnales mentes que poſſunt uidere ſapiam. Homo autem factus ad ymaginem dei. habet rōnalem mentem p q̄ꝫ poſſit pcipere ſapiendam. Ergo illa uita p q̄ꝫ facta ſunt omnia: lux eſt ⁊ non quorumcumq̄ꝫ animalium. ſed hominum. ¶ Theophilus. Non autem dixit lux eſt ſolū iudeis: ſ; omnium hominum. Omnes enim homines in quantum intellectum et racionem recepim⁹ ab eo quod nos cōdidit verbo: in tantū ab eo illuminari dicimur. Nam racio nobis tradita p q̄ꝫ racōnales dicimr̄. lux ē ad opāda nos dirigēs ⁊ nō opāda

¶ Orig. Non eſt aũt p̄termittendũ q̄ vitam pre
mittẽs lucẽ hoim. in ꝯueniens enĩ erat illuminari nõ
viuentem ⁊ aduenire illuminacõm vitam. Si autem
viuentem eſt. Vita erat lux hoim. q̄ ſolum hoim ſ erit
ipſe lux atq̄ vita ſolorũ hoim. hoc aũt opinari here
ticũ eſt. Scriptum eſt. n. de deo. q̄ ſit deus abrahã
yſaac ⁊ jacob. Non tñ iſtorũ enĩ p̄m dicit̃ ẽ deus
Non ergo ex eo q̄ dr̃ lux hoim ſ excludit̃ qn̄ ſit
aliorũ. Alius võ ꝯtinens eo qd̃ eſt. faciam° hominẽ
ad ymaginẽ n̄ram. quicquid ad ymaginẽ ⁊ ſilitudi
nem dei factũ eſt. intelligi dicet. p hoiem. Sic ergo
lux hoim. lux cuiuſlibet rõnalis creat̃e eſt.

¶ Aug. ſr̃ jo. q2 vita illa lux ẽ ho
Et lux in te minũ. ſꝫ ſtulta corda cape iſtã lucẽ
nebris lucet non poſſunt. q2 peccatis ſuis aggra
⁊ tenebre eã uant̃ vt eam videre nõ poſſit. Ne
non ꝯprehẽ ideo cogitent q. abſentẽ eſſe lucem
derunt. q2 eam videre nõ poſſunt. ſeq̄t̃. Et
lux in tenebris lucet ⁊ tene. eã non
ꝯphen. Sicut. n. homo poſitus in ſole cecus p̄ns eſt
illi ſol. ſꝫ ipſe ſoli abſens ẽ. ſic omnis ſtultus cec° ẽ.
p̄ns eſt illi ſapia. Sed cum ceco p̄ns eſt. oculis ſu
is abſens eſt. non q2 illa. ipſi abſens eſt. ſꝫ q2 ipſe ab
ſens eſt ab illa ¶ Orig. Tenebre aũt hmõi hoim nõ
natã ſunt ſm illud pauli. Eram° aliquãdo tenebre
nũc autẽ lux i dño ¶ Orig. in omel. Vel aliter. lux
in tenebris fidelium aĩarũ lucet. a fide incohoans. ad
ſpem trahens. impiorũ võ cordium p̄ſidia ⁊ ignos
rancia. lucem verbi dei. in carne fulgentis nõ ꝯpre
henderũt. Sed iſte ſenſus moralis eſt. phica võ ho
rũ verborũ theoria talis eſt. Humana natã ⁊ ſi nõ
peccaret. ſuis ꝓprijs viribꝫ lucere non poſſet. nõ. n.
naturaliter lux eſt. ſꝫ p̄ticeps lucis. Capax ſiquidẽ ſa
pie ẽ nõ ipa ſapia. Sic g° aer. p ſemetipm nõ lucꝫ. ſꝫ
tenebrarũ vocabulo nũcupat̃. ita noſtra natã dũ p ſe
ipam ꝯſiderat̃. quedam tenebroſa ſubſtancia eſt. ca
pax ac p̄ticeps lucis ſapiencie. Et ſicut aer dum ſo
lares radios p̄ticipat. nõ dr̃ p ſe lucere ſꝫ ſolis ſplẽ
dor in eo appere. Ita rõnabilis noſtre natẽ p̄s dũ
p̄ſenciam vbi dei poſſidet. non p ſe res intelligibiles
⁊ deũ ſuum. ſꝫ p inſitũ ſibi dĩnũ lumẽ cognoſcit. lux
itaq̄ in tenebris lucet. quia dei verbum vita ⁊ lux
hoim in noſtra natã que p ſe in veſtigata. ⁊ ꝯſiderata
informa quedam tenebroſitas inuenit̃. lucẽ non deſi
nit. Et qm̃ ipſa lux omni creature eſt in ꝯphenſibil̃
tenebre eam non ꝯphenderũt. ¶ Criſo°. Vel aliter
totũ ab illo loco. Et vita erat lux hominũ. Primũ
nos de ꝓdictõe docuerat. deinũ dicit ⁊ que ſm aĩam
bona p̄buit nobis veniens verbum. vñ dicit. ⁊ vi
ta erat lux hoim. non dixit lux iudeorũ. ſꝫ vniuerſa
liter hominũ. Non enĩ iudei ſolum ſꝫ ⁊ gentiles. ad
hanc venerũt cognicõem. non aũt adiecit ⁊ ange
lorũ. qm̃ a de natã humana ſmo eſt. quibꝫ verbũ ve
nit euangelizans bona ¶ Orig. Querũt aũt q̄re
non verbum lux hominũ dcm̃ eſt. ſꝫ vita que i ver
bo fit. Quibꝫ reſpondem° q2 vita ad p̄ns non ea q̄
cõis eſt rõnalium et irrõnalium dr̃. ſꝫ que adiungit̃ v
bo qd̃ in nobis fit pparticipacõm verbi. p̄marꝫ ad
diſcernendũ apparentem vitam. ⁊ vitam nõ verã
⁊ cupiendam vãm vitam. Prius ergo p̄ticipamus

vitam que apud quoſdam. quidem eſt potencia non
actu lux. qui. ſ. non ſunt auidi p quirẽ que ad ſciam
ꝑtinent. apud quoſdã võ ⁊ actu lux efficit̃. qui ſm
apl̃m emulant̃ dona meliora. ſcilicꝫ v̄bum ſapiencie
Si tñ ⁊ tũc idem eſt vita ⁊ lux hominũ. nullus ma
nẽs in tenebris p̄fecte viuere ꝯpbat̃. nec quiſq̄ꝫ vi
uẽciũ ꝯſiſtit i tenebris ¶ Criſo°. Vita enĩ adueniẽte
nob. ſolutũ ẽ mortis impium. ⁊ luce lucẽte nob ſ nõ
vltra ſunt tenebre. ſꝫ ſemp ꝑmanet vita q̄ꝫ mors ſup
are non poteſt nec tenebre lucem. vñ ſequit̃. Et lux
in tenebris lucet. Tenebras mortem ⁊ errorẽ dicit.
Nam lux quidem ſenſibilis nõ in tenebris lucꝫ. ſed
ſine illis. p̄dicacõ võ xp̄i in medio erroris regnan
tis fulſit. ⁊ eum diſpere fecit ⁊ in vitam mortẽ fe
cit mortuus xp̄s. Jta eam fugans ut eos qui detinẽ
bant̃ reducet̃. Quia ergo neq̄ mors eam ſugauit
neq̄ error. ſꝫ fulgida eſt eius p̄dicacõ vbiq̄ꝫ ⁊ lucet
cum ꝓpria fortitudine. ꝓpterea ſubdit. Et tenebre
eam non ꝯphende. ¶ Orig. Eſt eciam ſciendũ q̄
ſicut lux hominũ nomẽ ẽ duarũ ſpũalium rerũ. ſic ⁊
tenebre. Dicim° enĩ hominẽ lucem poſſidentem ope
ra lucis p̄ficere ⁊ eciam cognoſcẽ q. illuſtratũ. luſe
ſcie. ⁊ econtrario tenebras dĩnis illicitos actus ⁊ eã
que videtur ſcia. non eſt aũt. Sic aũt pater lux eſt
⁊ in eo tenebre non ſunt vlle ſ ſic ⁊ ſaluator. Sed q2
ſilitudinem carnis pcc̃i ſubijt. non in congrue de eo
dr̃ q̄ tenebre in eo ſunt alique ſ ipo i ſe ſuſcipiente
noſtras tenebras. ut eas diſſiparet. Hec g° q̄ lux
facta eſt vita hominũ. radiat in tenebris animarũ no
ſtrarũ. ⁊ venit vbi p̄cipes tenebrarũ harũ cum gñe
bellant humano. Hanc lucem p̄ſecute ſunt. tenebre
qd̃ patet ex hijs que ſaluator ⁊ ei° filij ſuſtinẽt. pug
nantibus tenebris contra filios lucis. verum quia
deus patrocinat̃. non inualeſcunt. vnde non ap
p̄hendunt. lucem. vt̃ quia celeritatem curſus. lucis
ſubſequi non valent ꝓpter ꝓpriam. tarditatem. vel
quia ſi ſuperuenientẽ expectant. fugant̃. luce ꝓpinq̄n
te. Oportet aũt id ꝯſiderare q̄ non ſemp tenebre in
ſiniſtra pte ſumunt̃. ſꝫ quãdoq̄ꝫ in bonã ſm illud pſal
mi poſuit tenebras. latibl̃m ſuum. dum ea que ſunt er
ga deum. ignota ⁊ in ꝯceptibilia ſunt De hac g° lau
data. caligine dicam. qm̃ verſus lucem ꝑgit. illamq̄
app̄hẽdit. quia qd̃ erat caligo dum ignorabat̃. in lu
cem cognitam vertitur ei qui didicit ¶ Aug. x. de
ci. dei. Hoc autem inicium ſancti euangelij quidam
platonicus aureis lr̄is p̄ſcribendum ⁊ p omnes eccas
in locis eminentiſſimis p̄ponendum eſſe dicebat.
¶ Beda. Nam alij euangeliſte xp̄m in tempe na
tum deſcribũt Johes vero eundem. in p̄ncipio te
ſtatur fuiſſe dicens. Jn principio erat verbũ. alij
inter hoies eum ſubito appruiſſe ꝯmemorant. ille
ip̄m apud deum ſemp fuiſſe teſtat̃. dicens. Et v̄bũ
erat apud deum. alij eũ v̄m hoiem. ille v̄m ꝯfirmat
deum. dicens. Et deus erat verbum. alij hominem
apud hoies eũ tempaliter ꝯuerſatũ. ille deũ apud deũ
in p̄ncipio manẽtẽ oñdit dicẽs. Hoc erat in principio
apud deum. alij magnalia que i hoie geſſit p̄hibẽt.
ille qd̃ omnẽ creaturam p ipſum deus ipẽ fecerit ſ
docet dicens. Omnia p ipm facta ſunt et ſine ipſo fac
tum eſt nichil.

¶ Fuit homo miſſꝰ a deo. cui nomē erat iohānes. Hic venit in teſtimoniū. vt teſtimoniū phiberet de lumine. vt oīs crederēt p illū. Nō erat ille lux ſ; ut teſtimonium phiberet de lumine.

¶ Aug. Ea que dcā ſūt ſupius de diuinitate xpi dicta ſūt. qui ſic venit ad nos ſm ꝙ apparuit homo. Quia gº ſic erat hō vt lateret in illo deꝰ. miſſꝰ eſt añ illū magnus hō. p cuiꝰ teſtimoniū inueniretur pluſq; homo. Et q̄s ē hic. fuit hō. ¶ Theo. Non angl's ut ſuſpicoꝫ multorum deſtrueret. ¶ Aug. Et quō poſſet iſte vm de deo dīe. miſſꝰ a deo ¶ Criſoꝰ. Nichil dereliquo hūanū eē eſtima coꝝ que dūr ab illo. Non eñ que eius ſūt. ſ; que mittētis oīa loqē. ppō ꝛ angl's nūcupatus eſt a ꝓpha dicēte Ego mitto angelū meū. Angeli eñ vtus eſt. nihil ꝓprium dīe. hoc autē ꝙ dicit. fuit miſſus. nō eius qui ad eē proceſſus oſtenſiuū eſt. Sic autē yſaias miſſus fuit. nō aliūde q̄m a mūdo. ſ; a ſtatu quo uidit dñm ſedentē; ſup ſolium excelſū ꝛ eleuatū. ad plebē; ſic ꝛ iohes a deſerto ad baptizādū mittē. ait eñ Qui miſit me baptizare. ille mihi dixit. ſuper quē videris ꝛc ¶ Aug. Quid vocabatur. Cui nomen erat iohes. ¶ Alchuinꝰ. i. gr̄a dei uł in quo eſt gr̄a. qui graciā; noui teſtamēti i. xpm ſuo teſtimonio primū mundo in notuit. Vł iohes interp̄tat. cui donatū eſt. q; per gr̄am dei donatū eſt illi regem. regum non ſolū precurrere ſ; eū ā baptizare ¶ Aug. Quare venit. Hic venit in teſtimoniū ut teſti. phiberet de lumine ¶ Orig. Quidā in pbare nitunē. edita de xp̄o teſtimonia ꝓphaꝝ dicētes nō egere teſtibꝰ dei filiū. hñtem credulitatis ſufficienciā. tum in hȷs que ꝓtulit ſalubribꝰ verbis. tū in mirabilibꝰ opibꝰ ſuis. Siquidē ꝛ moyſes credi meruit p vbum ꝛ vtutes nō egēs p̄uȷs teſtibꝰ. ad hoc dicenđ eſt ꝙ multis exiſtentibꝰ cauſis inducentibꝰ ad credendū. ꝓtim quidā; ex hac demonſtracōe nō admiranē. ex alia vero habēt cā; ut credant. Deus autem eſt qui ꝓcunctis hominibꝰ homo factus eſt. Conſtat ergo quoſdam ex dictis ꝓphȷs ad xpi admiracionem coactos mirantes tot ꝓphaꝝ ante eius aduentum vocem ꝯſtituentes natiuitatis eius locū ꝛ alia hmōi. Illud quoq; animaduertendū ꝙ ꝓdigioſe virtutes ad credendum ꝓuocare poterant eos qui tempe xpi erant. non autem poſt longa tempa. non fabuloſa quedam exiſtimata fuerūt. plus eñ pactis vtutibꝰ facit ad credulitatē que cum vtutibus querītur ꝓphia. Eſt autem ꝛ tale q̄d dicē. ꝙ quidā ī hoc ꝙ teſtimoniū p̄bēt deo honorati ſunt. Priuare volt ergo choꝝ ꝓphaꝝ ingenti gracia qui dicit illos non oportere de xp̄o teſtimonium exhibere. Acceſſit autem hȷs iohes ut teſtimonium de luce phibeat. ¶ Criſoꝰ. Non ea indigēte teſtimonio. Sed ꝓpter quid ipſe iohes docet dicēs. Vt omnes credēnt p illum. Sicut enim carnem induit. ne omnes perirēt. ſic ita ut p̄conem hominem miſit ut cognatam audientes vocem faciliꝰ aduenirēt. ¶ Beda Non autem ait vt omnes crederent in illum. Maledictus enim homo qui confidit in homine. Sed ut omnes crederēt p illum. hoc ē p illiꝰ teſtimonium crederent in lucem. ¶ Theoph. Si vero aliqui nō crediderunt. excuſabilis pmanet ipſe. Nā etſi aliquis includens ſe in domo caliginis ꝛ ipm ſolis radiis non illuſtret. ipſe cauſam tribuit ꝛ nō ſol. Sic ꝛ iohes ut oīes crederent. miſſus fuit. Sed ſi minime ꝯſecutum ē hoc. ipſe huiꝰ rei cauſa nō extitit. ¶ Criſoꝰ. Quia vero multum apud nos maior qui teſtatur eo qui teſtimonium phibet. ꝛ dignior fide eſſe uidetur. nequis ꝛ de iohe hoc ſuſpicet. hanc ſuſpicōm deſtruit dicens. Non erat ille lux ſ; ut teſtimonium phiberet de lumine. Si vero non huic inſtans opinioni hoc reſumpſit. vt teſtimonium phiberet de lumine. ſupfluum eſſet ꝙ dicitur ꝛ magis iteracio ſermonis q̄; explanacio doctrine. ¶ Theoph. Sed dicet aliquis Ergo neq; iohem neq; ſanctoꝝ q̄ppiam lucem eſſe uel fuiſſe dicemus. Sed ſi ſanctorum aliq̄s lucem velimus dicere. ponemus lucem abſq; articulo. vt ſi interrogatus fueris vtrum iohannes eſt lux ſine articulo. ſecure concedas. Si vo cum articulo. non concedas. Non enim eſt ipſa lux principalior. Sed lux dr̄ quia ſm ꝑticipacōm lucē; habet a vero lumine.

¶ Erat lux vera q̄ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.

¶ Aug. De quō lumine iohes teſtimonium phibeat. oſtendit dicens. erat lux vera. vel aliter ¶ Criſoꝰ. Quia ſupius de iohe dixerat ꝙ venit ꝛ miſſꝰ ē vt teſtetur de luce. ne quis hoc audiens propter teſtātis recentē; preſenciam. ꝛ de eo cui teſtimonium phibetur. talē quandam ſuſpicionem accipiat. reduxit mentem ꝛ ad eam que ſupra omne principium eſt. tranſmiſit exiſtenciam dicens. Erat lux vera. ¶ Auguſtinꝰ Quare additum eſt vera. quia et homo illuminatꝰ dicitur lux. ſed vera lux illa eſt que illuminat. Nam et oculi noſtri dicuntur lumina. ꝛ tamen niſi aut per noctem lucerna accendatur. aut per diem ſol exeat. lumina illa ſine cauſa patent. Vnde ſubdit. Que illuminat omnem hominem. Sed hominē omnem. ergo ꝛ ipſum iohannem. Ipſe ergo illuminabat. a quo ſe demonſtrari volebat. Quomodo enim plurimum fit ut in aliquo corpore radiato cognoſcatur ortus eſſe ſol quem oculis videre non poſſumus. quia qui ſaucios habent oculos ȳdonei ſunt videre parietem illuminatum. aut aliquid hmōi. Sic omnes ad quos venerat criſtus minus erant ȳdonei eum videre. radiauit iohannem ꝛ per illum confitentem ſe illuminatum. cognitus eſt ille qui illuminat. Dicit autem. Venientem in hunc mundum Nam ſi illinc non recederet. non eſſet illuminandus. ſed ideo hic illuminandus. quia illinc receſſit vbi homo poterat eſſe illuminandus.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Theoph. Erubeſcat manicheus: qui conditoris maligni ⁊ tenebroſi nos aſſerit creaturas. Non. n. illuminaremur ſi veri luminis creature nō eſſemus. ¶ Criſo. Ubi ſunt eciam qui nō dicūt eum verum deum? Hic em̄ lux vera dr̄. Sed ſi illuminat omnē hominē venientem in hūc mundū: qualit̄ tot ſine lumine ꝑmanſerūt? Non em̄ om̄es cognouerūt xp̄i culturam. Illuminat g° omnē hoīem quantū ad eum ꝑtinet. Si aūt qui dam mētis oculos claudentes noluerunt accipe lucis huius radios: non a lucis natura obtenebracō eſt illa: ſz a malicia eorū qui voluntarie priuant ſeipſos gr̄e dono. Nam gr̄a quidem ad oēs effuſa eſt. Qui vo nolūt dono hoc frui: ſibi ipſis hanc reputent cecitatem. ¶ Aug. vel qḋ dr̄. illuminat oēm hoiem. Sic intelligamus. nō qz nullꝰ eſt hominū qui nō illuminet: ſz quia niſi ab ipō nullus illuminatur. ¶ Beda. Si ue naturali ingenio ſiue ſapīa dīna. Sicut. n. nemo a ſeipſo eē: ita eciā nemo a ſeipſo ſapiēs eē poteſt. vel aliter ¶ Orig in omel. Non de hijs qui de oculis ſemināt cāis in ſpēs corpeas ꝓcedunt: debemꝰ intelligere ꝙ illuminat oēm hoiem venientem in hūc mūdum. Sed de hijs qui ſpūaliter regenacōm gr̄e que datur in bapſiſmate in mundū veniūt. inuiſibilem Hos itaqꝫ vera lux illuminat: qui in mundū virtutum veniūt. non eos qui in mundū viciorū ruūt. ¶ Theoph. Vel aliter. Intellectꝰ nobꝭ traditꝰ. ac nos dirigēs qui ⁊ naturalis rō noiat: dr̄ lux tradita nobis a deo. Sed quidā male rōne vtentes ſeipſos obſcurauerunt.

In mūdo erat ⁊ mūdus ꝑ ipſum factus eſt: ⁊ mūdus eum non cognouit.

¶ Aug. Lux g° q̄ illuminat oēm hoiem venientē in hunc mūdum huc venit ꝑ carnē: q: cum hic eſſet ꝑ diuinitatē: a ſtultis ⁊ cecis ⁊ iniquis videri nō poterat: de qbus ſup̄ dc̄m eſt. Tenebre eam nō ꝯprehenderūt. Et ideo dr̄. In mūdo erat ¶ Orig. Ut em̄ qui loquit: dum loquit: ceſſat vox eius eſſe deinde ⁊ euaneſcit: Sic celeſtis pr̄ ſi verbū ſuum loqui ceſſauerit effectus verbi. Hoc ē vniuerſitas verbo ꝯdita non ſubſiſtet. Non aūt putes. quia ſic erat in mūdo quō in mūdo eſt terra. pecora ⁊ hoīes ſz quō artifex regens qḋ fecit. vnde ſequit. Et mundus ꝑ ipſm factꝰ eſt. Non em̄ ſic fecit quōꝰ facit faber. Qui em̄ fabricat: extrinſecus eſt ad illud qḋ fabricat. Deꝰ aūt infuſus mundo fabricat vbiqꝫ poſitꝰ ⁊ nō recedit ab aliquo. ꝑſencia maieſtatis facit qḋ facit ⁊ gubnat qḋ fac. Sic g° erat i mūdo: quō ꝑ quem factus eſt mundus. ¶ Criſoꝰ. Et verum quia in mundo erat. ſz nō ut mūdi ꝯtemporaneus. ꝓpter h̄ induxit. Et mundus ꝑ ipſm factus eſt. ꝑ hoc ⁊ rurſus te deducens ad eternam exiſtenciam. vnigeniti Qui em̄ audierit qm̄ opus eius hoc totum: ⁊ ſi valde inſenſibilis fuerit cogetur. ꝯcedere an̄ opa eē factorē. ¶ Theoph. Similiter aūt hic ⁊ marcōnis ſubuertit rabiem. qui malignū ꝯditorem cūcta ꝑduxiſſe dicebat. nec nō ⁊ arrij. qui filiū dei dicebat creaturā. ¶ Aug. Quid eſt aūt: mūdus ꝑ ipſm factus? Celum terra mare ⁊ omnia que in eis ſunt: mundus dr̄. Iterū in alia ſignificacōe dilectores mūdi. mundꝰ dr̄. de quo ſequit. Et mūdus eū nō cognouit. Non em̄ celi aut angeli. aut ſidera nō cognouerūt creatorem: quem: ꝯfitent. demoīa omīa vndiqꝫ teſtimoniū ꝑhibuerūt. Sed qui nō cognouerunt? Qui amando mundū. dicti ſūt mundus. amando em̄ mundum: habitamus corde in mūdo. Nam qui nō diligūt mūdum: carne verſant in mundo. ſz corde inhitant celum. ſic apl̄s dicit. Noſtra cōuerſacō in celis eſt amando ergo mūdum: hoc appellari meruerūt vbi habitabant. Quō em̄ cum dīcīs. mala. ē illa domꝰ. aut bona. nō parietes accuſamus aut laudamꝰ. ſz inhitantes: Sic ⁊ mundū dīcīs qui inhitant mund. amando ¶ Criſoꝰ. Qui autē dei erāt amici eū cognouerūt etiam ante corporalem ꝑſenciam. vnde ⁊ xp̄s ait. Abraham pater veſter exultauit ut videret diē meum. Cum g° nos interpellant gētiles dicētes. Quid eſt qḋ in vltimo tempe venit veſtram operaturꝰ ſalutem tanto tempe negligēs nos? dīcīs qm̄ ⁊ ante h̄ i mundo erat. ⁊ ꝓuidebat. opibꝰ ſuis. ⁊ omībꝰ dignis cognitus erat. Etſi em̄ mundꝰ eum non cognouit: ſz hij tn̄ quibꝰ mundus non erat dignus. eū cognouerūt. dicēs autem. Mundus eum nō cognouit breuiter cāam ignorantie poſuit. Mundū em̄ vocat hoīes qui ſoli mundo affixi ſūt. ⁊ que mundi ſūt. ſapiunt. Nichil autem ita turbat mentem: ut liquefieri amore pñcium.

In ꝓpria venit ⁊ ſui eū nō receperūt. Quotquot aūt receperūt eū. dedit eis poteſtatem filios dei fieri hijs qui credūt in nomine eius Qui nō ex ſanguinibꝰ. nec ex voluntate carnis neqꝫ ex voluntate viri: Set ex deo nati ſunt.

¶ Criſo. Si dixit ꝙ mundus eum nō cognouit. de ſuperioribꝰ loquēs tempibꝰ Sed de reliquo ſmonē mouet ad ꝑdicacōnis tempora. ⁊ ait. In ꝓpria venit. ¶ Aug. Quia ſcz omia ꝑ ipſm facta ſūt ¶ Theoph. Vel ꝑ ꝓpria mūdum intelligas ſiue iudeā q̄ꝫ ꝓhereditate elegerat ¶ Criſoꝰ. In ꝓpria ergo venit nō gracia ſue neceſſitatis: ſz gracia beneficij ſuorū. Sed vnde venit qui om̄ia implet. ⁊ vbiqꝫ adeſt? Ea q̄dem que ad nos deſcenſiōe hoc opatus eſt. Quia em̄ in mundo exiſtens. nō putabat adeſſe. eo ꝙ nōdum cognoſcebat: dignatus eſt induere carnem. Manifeſtacōm vero hanc ⁊ ꝯdeſcenſionē: ꝓfendam vocat. miſericors autem exiſtens deus omnia facit vt nos ſm̄ virtutē ſplendeamus ⁊ ꝓpter hoc quidem nullm neceſſitate. ſuaſione vo ⁊ beneficijs uolentes ad ſe attrahit ⁊ ꝓpterea venientē eū hij quidem ſuſceperunt. alij vero nō receperunt. Nullm em̄ vult inuitum neqꝫ coactum habere famulatum. Inuitū em̄ trahi par ē cum eo q̄ totaliter nō ſeruit. Unde ſequit. Et ſui eum nō receperūt. Iudeos nunc ſuos dicit vt ꝑplm peculiarē. Seu ⁊ omes hoīes ut ab ipō factos. Et ſicut ſupius ꝓ cōi vereccundatꝰ natura dicebat: qm̄ mundꝰ ꝑ ipſum factus ꝯditorem nō cognouit. Ita ⁊ hic rurſus ꝓ iudeorū anxius i deudcōe: grauius ponit accuſacōm dicens. Et ſui eū non receperunt. ¶ Aug. Si autē ꝑ ſio nullus recepit: nullus ergo ſaluus factus eſt. Nemo em̄ ſaluꝰ fiet. niſi qui xp̄m recepit. venientē

Et ideo addit· Quotquot aūt rece·eū· ¶ Criſo⁹·
Siue ſint ſerui ſiue liberi ſiue greci ſiue barbari·ſi
inſipientes· ſi ſapientes· ſi mulieres· ſi viri· ſi pueri
ſi ſenes· oēs eodem digni facti ſūt honore· de quo ſe
quit· Dedit eis poteſtatem filios dei fieri· ¶ Aug.
Magna beniuolēcia· vnicus natus eſt· ⁊ voluit ma
nere vnus· Non timuit habere coheredes· qꝛ here
ditas eius nō fit anguſta· ſi multi poſſederint·
¶ Criſo⁹· Non aūt dixit· qm̄ fecit eos filios dei fie
ri· Sed dedit eis poteſtatē filios dei fieri· oñdens qm̄
multo opus ſtudio: ut eam que in bapti ſmo adopcō
nis formata eſt ymaginem: incōtaminatā· ſemꝑ cu
ſtodiamus· Simul aūt ⁊ oſtendens· qm̄ poteſtatem
hanc· nullus nobis ul' auferre poterit: niſi nos ipſi
auferam⁹· Si eīm qui ab hominibꝫ dñiū aliquarꝫ re
rū ſuſcipiunt· tantū habent robur quantū· fere hij
q̄ dederūt: multomagis nos qui a deo potimur hoc
honore· Simul aūt oſtendere vult qm̄ h gr̄a aduenit
volentibꝫ ⁊ ſtudentibꝫ· Etenim in poteſtate eſt liberi
arbitrij· ⁊ gratie opacōne filios dei fieri· ¶ Theop.
Vel aliter quia in reſurrectōne filiacōꝫ ꝑ ſanctiſſimā
ꝯſequemur· ſꝫ ꝙ aplꝯ dicit· adopcōꝫ filioꝝ dei expec
tantes: redempcōm corporis nr̄i· dedit ergo poteſtatē
filios dei fieri· i· hāc grāꝫ in futura glā ꝯſequendi
¶ Criſo⁹· Et qꝛ in hys ipſis ineffabilibꝫ bonis hoc q̄
dem eſt dei ſcꝫ dare gr̄am· illud aūt hoīs· i· pbere fi
deꝫ: ſubdit· Hys qui credūt in noīe ei⁹· Quid ergo
nō dicis nobis o iohes qđ eoꝝ fit ſuppliciū· qui eum
nō ſuſcepūt· Quia nūqꝫ iſto ſupplicō fiet maius· qm̄
ꝑiacēte eis poteſtate filios dei fieri: nō fiāt· ſꝫ volen
tes ſeipſos tanto priuāt honore· Sed ⁊ inextinguibi
lis eos ſuſcipiet ignis· qđ poſtea manifeſti⁹ reuela
bit· ¶ Aug. Credētes ergo qꝛ filij dei ſiūt· ⁊ fr̄es
xp̄i· utiqꝫ naſcūt· nā ſi nō naſcūt filij quō eē pñt· ſꝫ ſi
ꝑ hoīm naſcūt ex carne ⁊ ſanguine: ⁊ ex volūtate vi
ri· et ꝯplexu ꝯiugij· Illi aūt quō naſcūt: ſubdꝭ Qui
nō ex ſanguinibꝫ· tāquā maris ⁊ femine· Sanguina vel
ſangines nō eſt latinū· Sed qꝛ grece poſitū ē plalr:
maluit ille qui interꝑtabat· ſic ponē ⁊ ·q· mīn⁹ lati
ne loqui ſm̄ gramaticos· ⁊ tñ̄ explicare veritatem
ſm̄ auditum infirmoꝝ· Ex ſanguinibꝫ eīm maris ⁊ fe
mine hoīes naſcunt· ¶ Beda· Sciendū etiaꝫ eſt qꝛ
ī ſcripturis ſacris ſāguis cū dr̄ plalr: pctīꝫ ſignare ſo
let· vnde libera me de ſanguinibꝫ· ¶ Aug. In eo autēꝫ
qđ ſequit· Neqꝫ ex voluntate carnis: neqꝫ ex volun
tate viri: carnē ꝑ femina poſuit· qꝛ de coſta cū facta
eſſet· ei: ad am dixit· Hoc nūc os de oſſibꝫ meis ⁊ caro
de carne mea· ponitur ergo caro ꝑ vxore: quō aliqñ
ſpē ꝑ marito qꝛ ille impare debet: iſta ſeruire· Quid
eīm peius eſt domo vbi femina habet imperium ſup vi
rū· hij ergo neqꝫ ex voluntate carnis· neqꝫ ex volū
tate viri: ſꝫ ex deo nati ſūt· ¶ Beda· Carnalis eīm
ſingloꝝ generacō a ꝯplexu ꝯiugij duxit originēꝫ· ac
ꝯo ſpūalis: ſpiritus ſancti· grā miniſtrat· ¶ Criſo⁹·
Hec aūt narrat euangeliſta· vt ſublitatem ⁊ humili
tatē prioris· ꝑtus qui ē ꝑ ſanguinem ⁊ voluntatem
carnis addiſcētes: ⁊ altitudinē ſcdi qui ꝑ gr̄am ⁊ no
bilitatem eſt cognoſcētes: magnā quādam hic ſuſci
pimus intelligenciā ⁊ dignā dono ipi⁹ qui genuit·

⁊ multū poſt h ſtudium demonſtrem⁹·

¶ Et verbum caro factum eſt ⁊ habitauit in nobis

¶ Aug. Cum dixiſſet ex deo nati ſūt: q·ne mi
raremur ⁊ horrēm⁹ tā
tam gr̄am ⁊ nobis īcre
dibile videret qꝛ homines ex deo nati ſunt: q· ſecuri
tatem faciens ait· Et verbum caro factū eſt· Quid
ergo miraris qꝛ homines ex deo naſcunt: attēde ipꝫ
deum ex hominibꝫ natum ¶ Criſo⁹· vel aliter Cū
dixiſſet qm̄ ex deo nati ſunt qui ſuſcepūt eum: hui⁹
honoris poſuit cām· h· ſ· verbum fieri carnem· fact⁹
eſt eīm ꝑprius filius dei· filius hominis: ut filios ho
minum faciat filios dei· Cum autem audieris qm̄ ver
bum caro factum eſt: ne turberis· Neqꝫ eīm ſubſtan
ciam ꝯuertit in carnem· hoc eīm vere impium eſt in
telligere· Sed manens qđ eſt: ſm̄ formam· aſſump
ſit· Quia eīm ſūt qui dicunt qm̄ phantaſia quedam
fuerūt omnia que incarnacōnis ſūt: eoꝝ blaſphemiā
deſtruens hanc dictionē· factum eſt· Poſuit· nō trāſ
mutacōm ſubſtancie· ſꝫ carnis vere aſſūpcōm repre
ſentare volens· Si vero dixerint qm̄ deus omnipo
tens eſt· quare et in carnē tranſmutare potuit: Di
cemus ꝙ tranſmutari ab illa incōmutabili natura
omnino ꝑcul eſt· ¶ Aug. xv· de trini· Sicut autem
verbum noſtrum vox quodāmodo corporis fit: aſſu
mendo eam in qua manifeſtetur ſenſibus hominum
Sic verbum dei caro factum eſt: aſſumendo eam in
qua ⁊ ipſum manifeſtaretur ſenſibꝫ hominum· Et ſi
cut verbum noſtrum fit vox nec mutatur in vocē:
ita verbum dei caro quidem factum eſt· ſed abſit ut
mutaretur in carnem aſſumendo quippe illā: non in
eam ſe ꝯſumendo ⁊ hoc noſtrum vox fit· ⁊ illud ca
ro factum eſt· ¶ Exgeſtis ꝯcilij eph· Sermo etiam
quem ꝓferim⁹ quo in alterutris locucōnibꝫ vtimur
ſermo eſt incorpeus· non aſpectu ſubiectus· non tac
tu tractabilis· Sed dum ſermo induerit lr̄as ⁊ ele
menta: viſibilis fit aſpectu ꝯprehenditur tactu tracta
tur Sic et verbum dei qđ naturaliter inviſibile eſt
viſibile fit· ⁊ quod natura incorpeum eſt: inuenitur
eſſe tractabile· ¶ Alcuin⁹· Cum etiam credamus
animam incorpeam corpori ꝯiungi· ut ex hys duobus
fiat vnus homo: facilius poſſumus credere diuinam
ſubſtanciam incorpoream· anime in corpe ꝯiungi in
vnionem pſone· ita vt verbum in carnem non ſit cō
uerſum· nec caro in verbum: Cum nec corpus ī ani
mam· nec anima ꝯuertatur in corpus ¶ Theoph.
Appollinarius autem laodicenſis in hoc verbo here
ſim ſtatuit· dicebat eīm ꝙ xp̄c animam rōnalem· nō
habuit· ſꝫ tantum carnem: habens diuinitatē ꝑ ani
ma· que corpus dirigit et gubernat· ¶ Aug. ꝯtra
ſmonem arrianū· Si autem mouentur in eo quod
ſcriptum eſt· ꝙ verbum caro factum eſt· nec ibi ani
ma nominata eſt: intelligant carnem· ꝑ homine poſi
tam a parte totum· figurate locucōnis modo Sicu
ti eſt· ad te omnis caro veniet· Item ex operibus le
gis non iuſtificabitur omnis caro· quod apoſtolus alio
loco dicitur· Non iuſtificabitur homo ex operibus
legis· Sic itaqꝫ dictum eſt· Verbum caro factum
eſt: acſi diceret· verbum homo factum eſt·

¶ Theoph. Euangeliſta vō volens oſtēdere. ī enarrabilē dei ɔdeſcēſū: carnem ɔmemorat. vt illius admiremur miſericordiam. quā ꝓpter nr̄am ſalutem qd̄ ſic remotum ꝛ diſtās eſt ab eius natā: aſſumpſit ſ. carnem. aīa namq̄ȝ habet aliq̄ȝ ꝓpinquitatem ad deum. Si aūt verbū incarnatum eſt. ꝛ humanā aīam nō aſſumpſit. ſequeret̄ q̄ adhuc. aīe noſtre curate nō eſſent. Quod n. nō aſſumpſit: nō ſanctificauit et quātū dēnſio cum aīa ꝑus peccauerit. ut carnē aſſumēdo ſanctificauerit. id qd̄ eſt pricipalius ī firmū relinqueret. Subuertit̄ eciā ex hoc dcto neſtorius q̄ dicebat q̄ nō deus verbū ipē idem factus ē homo ex ſacro ɔceptus ſangine virginis. ſȝ vbo pegit homīnē qui omnis vtutis dotatus erat ſpecie. ꝛ dei verbum illi erat ɔiunctum. ꝛ ex hoc duos filios aſſerebat. vnum natum de virgine. ſ. hoīem. alēm deo ſ. dei filiū hoī illi ɔiunctum ſm grām. dicudinez ꝛ amorem. Contra quē euangeliſta. dixit q̄ ipſum verbū fcū eſt homo. non q̄ verbum inueniens hoīem vtuoſū ſe ſibi ɔiunxerit. ¶ Cirill9 ad neſto. Carnem eīm aīatam. anima rōnali viuens verbum ſibi ſecūdū ſubſiſtenciam. ineffabiliter. ꝛ in intelligibiliter factus eſt homo. ꝛ appellat9 ē filius hoīs nō ſm voluntatē ſolam. aut beneplacitū: ſȝ neq̄ȝ ī aſſumpcōe ꝑſone ſolius diuerſe quidez que ad unicōm collate natē: vnus aūt ex ambob9 xp̄c ꝛ filius: non quaſi differencia natāꝝ interempta ꝓpter adunicōȝ ¶ Theoph. Addiſcim9 ergo ꝑ hoc qd̄ dr̄. Verbum caro factum eſt: q̄ ipm̄ verbū eſt homo. ꝛ filius dei exiſtens: factus eſt filius mulieris. que principaliter dei genitrix nūcupat̄ tamq̄ȝ deū in carne genuerit. ¶ Hylar. x. de trini. Quidam aūt volentes vnigenitum dei qui in pricipio apud deum erat deus vbū. nō ſubſtantiuū deum eē. ſȝ ſermonē vocis emiſſe ut qd̄ loquentib9 ſuū verbum: hoc ſit patri deo fili9 arguūt ſurrige volunt. ne ſubſiſtēs. verbum de9 et manēs in forma dei xp̄c homo natus ſit. vt cum hominē illum humane pocius originis cā. q̄ȝ ſpūalis ɔcepcōis ſacramētum animauerit: nō deus verbum hoīem ſe expeu virgis efficiēs extiterit: ſȝ ut ꝓphis ſpē ꝓbe. ita in ihū verbum dei fuerit ꝛ arguere nos ſolent q̄ xp̄m dicamus eſſe natum. nō nr̄i corp9 atq̄ȝ aīe hominē cum nos verbū carnem factum noſtre ſītudinis natum hoīem ꝓdicem9. Ut vere dei filius vere hoīs filius natus ſit. ꝛ ut ꝑ ſe ſibi aſſumpſit ex virgine corp9. ita ex ſe ſibi aīam. aſſūpſit. que vtq̄ȝ ab homine nūq̄ȝ gignēcium originib9 ꝓbetur. Et cum ille ipē filius hoīs ſit: q̄ȝ ridicule ꝑter dei filium qui verbum caro factū ē: aliū neſcio quē tamq̄ȝ ꝓpham. verbo dei aīatum ꝓdicabim9 ſcū dūs ihs xp̄c ꝛ dei filius ꝛ hominis filius ſit. ¶ Criſo9. Hic autem ab eo qd̄ dictum eſt. vbum caro factū eſt mouemēter. ſuſpicteris comiſionē. illi9 ī corruptibilis natē ſubdit. Et hitauit in nob̄. Quod em̄ hitat: non idem eſt cum hitaculo: ſȝ aliud. aliud autez duo ſm natām. vnicōe vō ꝛ copl̄acōe vnum ē. de9 vbum caro. neq̄ȝ ɔfuſione facta neq̄ȝ deſtructōne ſubſtāꝝ. ¶ Alchuin9. Vel hitauit in nobis. i. inter hoīes. ɔuerſatus eſt.

Et vidim9 gloriam ei9 gloriam quaſi unigeniti a patre plenum gracie et veritatis.

¶ Criſo9. Cum dixiſſet filij dei. facti ſumus ꝛ nō aliter: q̄ȝ ꝑ h̄ qd̄ vbum caro fcm̄ eſt: rurſus ipius dīc ꝛ aliud lucrū. Et vidimus glām eius. q̄ȝ vtq̄ȝ non vidiſſemus niſi ꝑ ɔſorciū humaītatis viſus eēt nob̄ Si em̄ iudei moyſi nō ſuſtinuerūt. faciē glificatam uidere ſȝ velamine opus fuit: qualiter diuinitatem nudam exiſtentē in acceſſibilē. eciam ipis ſupioribus virtutib9 nos luteī ꝛ terreſtres ſufferre poſſemus? ¶ Aug. vel aliter Quia vbum caro factum eſt ꝛ hitauit in nob̄: iſta natiuitate collirū fecit. vn̄ tēgerent̄. oculi cordis nr̄i ꝛ poſſimus videre maieſtatem eius ꝑ eius humanitatem. et ideo dr̄ Et vidimus glām eius. Glām eius nemo poſſet videre niſi humilitate carnis ſanaret̄. Irruerat em̄ homī quaſi puluis in occulum. de terra ocl̄s iſte ſauciat9 erat: ꝛ terra illuc mittitur. ut ſanet̄ Caro te obcecauerat: caro te ſanat. Carnalis em̄ anima facta erat ɔſenciēdo carnalib9 affectibus Unde fuerat oculus cordis cecatus. medicus fecit tibi collirium. qm̄ ſic venit: ut de carne uicia carnis extingueret. Verbū em̄ caro factum eſt: ut poſſis dicere. vidim9 glāȝ ei9 ¶ Criſo9. Subdit autem. quaſi vnigeniti a patre. q̄ multi ꝓphaꝝ glificati ſunt puta moyſes. helyas. helyſeus. ꝛ alij multi quicūq̄ȝ miracula oſtenderunt Sed et angeli hominib9 apparentes ꝛ eam que eſt ꝓprie nature choruſcantē lucem manifeſtantes Sȝ ꝛ cherubim ꝛ ſeraphim cum multa viſa ſunt gloria ꝓphā. ab omnib9 hijs nos abducens euangeliſta et ſup omnē naturā ꝛ ɔſuoꝝ noſtroꝝ claritatem erigens mentē. ad ipm̄ nos honoꝝ ꝑduxit verticem. q. d. Non ut ꝓphe aut alterius hoīs vl̄ angeli. aut archangeli aut alicui9 ſupioꝝ vtutum eſt gloria q̄ȝ vidimus. ſȝ quaſi ipius dn̄atoris. ipius regis ipius natalis. filij vnigeniti ¶ Greg. In ſacro em̄ eloq̄o ſicut et quaſi aliqn̄ nō ꝓſſitudine ponit̄: ſȝ ꝑ ſitate vn̄ ē iſtud. quaſi unigeniti apr̄e ¶ Criſo9. Ac ſi diceret. Vidi9 glām ei9 q̄lē decebat et ɔueniēs ē hr̄e vnigeitū et natalē filiū Cōſuetudo em̄ mltoꝝ ē regē valde ornatū indecētū cū alijs enumerātes eū nō poſſūt vniuerſaȝ. repſentare claritatez: hoc īducūt Quid optet mlta dicere: quaſi rex ibat. Sic ꝛ johannes dīc. Vidimus glām eius: glo. quaſi vni. a patre Angeli em̄ apparentes: ut ſerui ꝛ dn̄m habētes omnia agebant Ipſe vō ut dn̄s cum humili forma appens. Sed ꝛ creature dn̄m cognouerūt ſtella magos vocans. angeli. paſtores. puer exultans in utero. ſed ꝛ pater teſtatus eſt de celis. ꝛ paclitus ſup ipm̄ adueniē. ſȝ ꝛ ipſa reꝝ natura omni tuba clarius clamauit qm̄ rex celoꝝ aduenerat. Etem̄ demones fugiebant. infirmitatis ſpēs ſoluebātur. mortui dimittebant ſepulchra: ꝛ aīas ama licia ad vtutis verticem agebat. quid utiq̄ȝ quis dicat. ꝑceptoꝝ phiam celeſtium. legum virtutem angelice urbanitatis bonam ordinacōm ¶ Orig. Eius aūt qd̄ ſeqt̄. plenū grē ꝛ veritatis duplex itellect9 ē. pē n. d̄ hūaītate ac de dīnitate ī carnati vbi accipi Ita ut plenitudo gracie referat̄ ad humanitatem.

ſm quā xp̄c caput eſt ecc̄e et p̄mogenitus creatu᷑ vniuerſe qm̄ maximū ⁊ pricipale gr̄e exemplū qua nllis p̄cedentib; meritis · homo efficit᷑ deus · in ip̄o p̄mordialiter manifeſtatū eſt · Poteſt eciā plenitudo · gr̄e xp̄i de ſpūſancto intelligi · cui⁹ ſeptiformis op̄a ad humanitatem xp̄i impleuit · Plenitudo v̄o veritatis ad diuinitatem refertur · Si v̄o plenitudinē gr̄e ⁊ veritatis de nouo teſtamēto mauis intelligere: nō incōgrue p̄nūciabis plenitudinē gracie noui teſtamenti eſſe p̄ xp̄m donatam · ⁊ legaliū ſimboloꝝ veritatē in ip̄o eſſe impletam ❡ Theoph · Vel plenū gracia · p̄ ut eius v̄bum graciosum erat dicente dauid · Diffuſa eſt gracia in labijs tuis Et veritate · ſm q̄ moyſes ⁊ p̄phe loquebant᷑ · aut op̄abantur in figura xp̄c autem cum veritate ·

❡ Johānes teſtimonium perhibet de ipſo ⁊ clamat dicens · hic erat quē dixi · Qui poſt me uenit ante me factus eſt qui prior me erat ·

❡ Alchuin⁹ · Dixerat ſupius fuiſſe miſſū hoīem ad p̄hibendum teſtimoniū: hic determiat teſtimoniū ſuum · q̄d manifeſte p̄curſor p̄nunciat vn̄ dr̄ Johes teſtimoniū p̄hibet de ip̄o ❡ Criſo · Vel aliter hoc inducit · acſi dicat · Non eſtimetis q̄ nos qui fuim⁹ cum eo multo tempe · et menſe ip̄ius cōicauimus: p̄pter graciam hoc teſtamur · qꝛ iohes qui antea eum non viderat · nec ei ꝯmoratus fuerat: et teſtimoniū p̄hibebat · Multociens aūt euangeliſta reuoluit eius teſtimoniū: quia multā ammiracōm hui⁹ viri habebāt iudei Et alij quidem euangeliſte antiquorū meminerunt p̄phatū dicentes · hoc factū eſt ut impleat᷑ · q̄d dictū eſt p̄ p̄phtam · hic aūt altiorem · ⁊ recenciorē teſtem inducit · nō intendens a ſuo dn̄atorem · facere fide dignum: ſ; auditorum · in becillitati ꝯdeſcendēs · Quemadmodum em̄ niſi ſerui formā aſſumpſiſſet · non ita facile ſuſceptibilis factus eſſet: ita niſi ſerui voce auditum ꝯſeruorum p̄excitaſſet: nequaquā multi iudeorum v̄bum xp̄i ſuſcepiſſent · Sequit᷑ Et clamat · i · cum ꝯ̄ſolacōe cum libertate ſine ſubſtractōne omnia p̄dicat · Non aūt a principio dixit · qm̄ hic eſt filius dei vnigenit⁹ naturalis: Sed clamat dicēs · hic erat quem dixi · qui poſt me venit · ante me fact⁹ eſt quia prior me erat · Quemadmodū em̄ matres auiū non ꝯfeſtim volacōm · docēt ſ; p̄mo quidē extra nidum educunt · poſtea v̄o aliam multo velociorē volacōem apponunt: ſic et iohes nō ꝯfeſtim iudeos ad alta duxit · ſ; iterim paululū a terra eos euolare docuit dicēs q̄ xp̄c melior eo erat · q̄ non p̄uū iterim erat · Et uide qualiter ſapienē inducit teſtimoniū · Non enim ſolum aparentem xp̄m monſtrat · Sed et antequā aparuiſſet eū p̄dicat · Quod ſignat᷑ in hoc q̄ dicit · Hic erat de quo dixi · hoc autē fecit: ut facile ſuſceptibilis · eſſet xp̄us · hoīm mente iam p̄ocupata · ab hijs que de eo dicta erant et nihil · ad hoc humilitas habitus noceret · Ita enim humili · ⁊ cōi omnib; forma xp̄c · utebatur: ut ſi ſimul et verba hec audiſſent · de eo · et eum conſideraſſent: iohannis teſtimonium deriſiſſent ❡ Theoph · Dicit autem · Qui poſt me venit Videlicet ſm tempa natiuitatis Sex enim menſib; prior xp̄o iohannes erat ſm humanitatem ·

❡ Criſo⁹ · Vel hoc non dicit de ea generacione que eſt ex maria · Jam enim natus erat xp̄us · quando hec a iohanne dicebantur: ſed de aduentu eius ad p̄dicacionem · Dicit autem ante me factus eſt · i · clarior eſt et honorabilior: acſi dicat · Non quia prior veni ad p̄dicandum ex · hoc maiorem illo me eſſe exiſtimetis · ❡ Theoph · Arriani vero hanc litteram ſic exponunt volentes oſtendere q̄ dei filius non eſt a patre genitus ſed factus · ſicut vna alia creatura.

❡ Aug · Non ergo intelligitur factus eſt antequā ego eſſem factus: ſed antepoſitus eſt michi ·

❡ Criſo⁹ · Si autem quod dicitur ante me factus ē · de productione adeſſe intelligeretur: ſupfluum eſſet quod additur · quia prior me erat · Quis enim ita inſipiens · ut ignoret qm̄ ex quo an̄ eum factus eſt prior eo erat: aliter aūt econtrario oporteret dicere ſ; prior me erat · quia ante me factus eſt · ergo quod dicit ante me factus eſt: de honore intelligitur · Hoc em̄ quod futurum erat factum dicit: quia conſuetudo erat antiquorum p̄pharum de futuris · q · de iam factis loqui ·

❡ Et de plenitudine eius nos om̄s accepimus ⁊ gr̄am p̄ gr̄a · Quia lex p̄ moyſen data eſt · gr̄a ⁊ v̄itas p̄ iheſū xp̄m facta eſt

❡ Aug · Sermo iſte in pſona baptiſte de xp̄o teſtantis p̄latus eſt · quod plurimos fallit exhic uſq; illuc · ille narrauit credentes in perſona iohis ap̄li recitari · Incōſeq̄ns autem eſt putare ſubito ⁊ quaſi intempeſtiue interrūpi baptiſte ſmonem ex verbo diſcipuli et cui q; ſcienti percipere dictōn collectōm: in p̄patulo conſtat ſeries dicti · Dixerat enim ob hoc ante me factus eſt quia prior me erat · ex hoc autem coniecto priorem me fore · q; ex eius plenitudine · ego quidem et ante me p̄phe accepim⁹ graciam ſc dam p̄ prima · p̄tegerunt enim ⁊ illi poſt figuras p̄ ſpiritum ad veritatis ſpeculacionem · hic eciam p̄pendimus ex eius plenitudine accipientes: legem quidem p̄ moyſen fore datam graciam autem ⁊ veritatem p̄ ihm̄ xp̄m ne dum fore datam · ſ; factam Patre quidem legem dante p̄ moyſen · graciam ⁊ veritatem faciente p̄ ihm̄ · Sed ſi iheſus eſt qui dicit Ego ſum veritas: quomodo veritas fit p̄ iheſum Sed intelligendum eſt q̄ ipſa veritas ſubſtancialis ex qua prima veritate ut eius ymagines · ſculpte ſunt multe veritates in hijs qui veritatem tractāt nequaquam p̄ iheſum xp̄m facta eſt · nec proſus per aliquem · ſed veritas puta que conſiſtit in paulo et apoſtolis: per iheſum criſtum facta eſt ❡ Criſo⁹ Vel aliter coniungit · hic teſtimonio Johannis baptiſte ſuum teſtimonium Johannes euangeliſta · hoc enim · Et de plenitudine eius ꝛc̄ non precurſoris eſt verbum · ſet diſcipuli quaſi diceret eciam nos om̄es xii · et omnis plenitudo fidelium ⁊ qui nunc ſunt et futurorum: de plenitudine eius accepimus ·

¶ Aug. Quid aūt accepi⁹? Et grām ꝑ grā. Et
nescio quid nos voluerit intelligere de plenitudine
eius oēs accepisse. ⁊ insup grāʒ ꝓ grā. accepim⁹
eīn de plenitudine eius p̄mo grāʒ: ⁊ rursus accepi
mus grām ꝓ grā. Quā p̄mo accepim⁹? fidem. Vo
caē eīn grā: quia gratis datur. hanc ergo accepit
grāʒ p̄mā pccōꝝ: ut eī⁹ pcc̄a dimitterēt. ⁊ itēm grāʒ
ꝓ gracia .i. ꝓ hac gracia in qua ex fide viuimus:
recepturi sumus aliam .i. vitam eternā. vita enim
eterna .q. merces est fidei. Sed qꝛ ip̄a fides grā est:
vita eterna grā est ꝓ gracia. Non erat ista grā in
veteri testamēto. qꝛ lex minabaē nō opitulabaē. iu
bebat nō sanabat. languorē ostēdebat: nō auferebat
sꝫ pparabat medico ventō cum gracia ⁊ verita
te. vnde sequit Quia lex ꝑ moysen data est. gracia
⁊ veritas ꝑ ih̄m xp̄m facta ē. Mortem eīn tempalē
⁊ eternā occidit mors dn̄i i cru. Ip̄a est grā que pro
missa ⁊ non hita erat in lege ¶ Criso⁹. Vt ac
cepim⁹ grām ꝓ gracia .i. ꝓ veteri nouam. sic eīn ē
iusticia ⁊ iusticia adopcō ⁊ adopcō circūcisio ⁊ cir
cūsio. ita gracia ⁊ grā. Sed illa quidem ut typ⁹
hec vō ut vītas. Hoc aūt induxit: oīndens qm̄ ⁊ ius
ti grā saluabanē. Sed ⁊ nos omnes grā salui su⁹
Misericordie aūt ⁊ grē fuit legem suscipe. ꝓpterea
cum dixisset grām ꝓ gracia: oīndens magnitudineʒ
eoꝝ que data sūt: subdit Quia lex ꝑ moysen
data est. gracia ⁊ veritas ꝑ ih̄m xp̄m facta est. Et
sup quidē iohes ad seip̄m ꝯpans xp̄m: ait. ante me
factus est: Hic aūt euāgelista. ad eū qui illo tempe
magis in admiracōe apud iudeos erat q̄ȝ iohes. xp̄i
ꝯpacōem facit .s. ad moysen. ⁊ ꝯsidera prudendam.
Non ꝯponaꝝ sꝫ reꝝ ꝯpacōm facit. grām ⁊ verita
tem legi oppones. ⁊ huic addit data est qd̄ mistrā
tis erat: huic autē facta est qd̄ est regis cum potesta
te oīa opantis. Cum grā quidē: quia cum potesta
te oīa dimittebat pcc̄a. Et grām quidem ei⁹: bap
tismatis. donū ⁊ adopcio que ꝑ sp̄m nobis datur et
alia multa oīndunt. Veritatē aut plenius sciem⁹: si fi
guras veteris legis didicerim⁹. Ea eīn que in no
uo testamēto pficienda erāt: i veteri testamēto figu
ras pcesserūt. q̄s xp̄c veniēs ad impleuit. vnde fi
gura data est ꝑ moysen: vītas ꝑ xp̄m facta est.
¶ Aug. xiij. de trin. Vel grāʒ referam⁹ ad sciam.
vītatem ad sapiam. In rebꝰ eīn ꝑ temp⁹ ortis illa
sūma gracia est: q̄ homo i vnitate psone ꝯiunct⁹ ē
deo. In rebꝰ vō eternis sūma vītas recte tribuiē dei
verbo.

Deum nemo vi-
dit vnq̄ȝ. vnigenitus
qui est in sinu patris
ipse enarrauit.

¶ Orig. In ꝯgrue et
radius asserit hoc pmul
gatum fuisse nō a bapti
sta sꝫ a discipulo. Nam si
illud de plenitudine eius
nos oēs accepim⁹: a baptista platum est: quō nō
est sequēs ip̄m de gracia xp̄i accipientē ⁊ scdam
ꝓ p̄ma gracia: ꝯfitenteq̄ȝ legem ꝑ moysen fore tra
ditam. grāʒ vō ⁊ vītatem ꝑ ih̄m xp̄m. ꝑdixisse intel
lexisse qualiē deū nemo uidit vnq̄ȝ. q̄dq̄ȝ vnigenit⁹
eū in patris gremio requiescat. interptacōem ip̄i
iohi nec nō omnibꝰ hijs qui de pfeccōne gustauerūt
pcessent: Non eīn nūc p̄mitus annūciauit. Nam
p⁹ usq̄ȝ abraham fieret. docēt nos abraham exultas
se ut videat eius glāʒ. ¶ Criso⁹. Vt aliter euange
lista oīndens multā eminenciā donoꝝ xp̄i. ad ea que
ꝑ moysen dispensata sunt: volt dereliquo. cām rōna
bilē differē dr̄e Nā ille quidem famulus existens:
minoꝝ reꝝ factus est mister. hic vō dn̄atoꝛ ⁊ regis
filius existens: multo maiora nobis attulit. coexi
stens semꝑ p̄ri ⁊ videns eū. ꝓpter h̄ ita itulit dicēs.
Deum nemo vidit unq̄ȝ ¶ Aug. ad paulinā. Quid
ergo est q̄ iacob dicit Vidi dn̄m facie ad faciē. Et
q̄ de moyse scriptū est. quia loquebaē cum deo facie
ad faciē. Et illud qd̄ ꝓpha ysaias de seip̄o loquēs ait
Vidi deū sabaoth sedētē i throno? ¶ Greg. xviij.
moꝝ. Sꝫ pateēter daē itelligi qꝛ q̄ȝdiu h̄ mortali vi
uitur: videri ꝑ quasdam ymagines deus potest. sed
ꝑ ip̄am naēe sue sp̄em non potest. vt aīa gracia sp̄i
rit⁹ afflata. ꝑ figuras quasdā deū uideat: sꝫ ad ip̄aʒ
vim eius essencie non ꝑtingat. hinc est eīn q̄ iacob
qui deū se vidisse testaē: non nisi angelū vidit. hinc
est q̄ moyses qui cum deo facie ad faciē loquiē: dicit
Ostende mihi temetip̄m manifeste ut videā te. Ex
qua eius peticōe colligiē. quia eū sciebat ꝑ incircū
scripte nature sue claritatem cernere: quē iam cep
at ꝑ quasdā ymagines videre ¶ Criso⁹. Si autē
antiqui patres ip̄am viderunt naturā: nequaq̄ȝ dif
ferenter eā considerassent. Simplex eīn est ⁊ in
figurabilis Non sedet. neq̄ȝ stat neqꝫ ambulat. h̄. n.
corpoꝝ sūt. vn̄ ⁊ ꝑ ꝓpham dicit Ego visionē multi
plicaui eis ⁊ in manibꝰ ꝓphaꝝ assimilatus sum hoc ē
ꝯdescendi eis. non qd̄ erā apparui. Quia eīn fili⁹ dei
ꝑ vām carnē appariturus erat nobis: p̄mo exercitauit
eos videre deum sicut possibile erat eis videre.
¶ Aug. ad paulinā. Sꝫ cum scriptū sit Beati mū
do corde qm̄ ipsi deum videbunt. Et iterū apparus
erit similes ei erim⁹ qm̄ uidebi⁹ eū sicuti est: quid ē qd̄
hic dr̄. deū nemo vidit unq̄ȝ? an fortasse respondeē
q̄ illa testimonia de uidendo deo sūt. non de viso? Ip̄i
eīn deū uidebūt dcīm est: non viderūt. Et nō vidi⁹:
sꝫ videbim⁹ eū sicuti ē Deū eīn nemo vidit vnquā
uē in hac uita sicuti ipse est. uē eciā in angeloꝝ vita
sicuti visibilia ista q̄ corꝑali visiōe cernūē ¶ Greg.
xviij moꝝ. Si vō a quibusdā potest in hac corrupti
bili carne viuentibꝰ. sꝫ tn̄ inestimabili v̄tute crescen
tibꝰ quodā ꝯtemplacōis acumie eterna claritas dei
uideri: hoc ab hac sn̄ia non abhorret qm̄ quisquis
sapienciā que deus est uidet: huic uite funditꝰ mori
tur ne iam eius amore teneaē ¶ Aug. xij sup geñ.
ad lrāʒ. Nisi eīn ab hac uita q̄sq̄ȝ. q̄dammodo mo
riaē. siue omio exiens de corꝑe: siue ita auersus ⁊
alienatus a carnalibꝰ sensibꝰ ut merito nesciat sicut
ap̄ls ait. vtrū in corꝑe an extra corpus sit: nō i illā
rapiē ⁊ subuehiē uisionē. ¶ Greg. xviij moꝝ. Sci
endū vō est. q̄ fuere nōnulli qui deū dr̄ent in illa
regiōne beatitudinis in claritate sua cōspici. sꝫ i na
tura mime uideri. Quos nimiꝝ minoꝛ inquisicōis
subtilitas fefellit. Neq̄ȝ eīn illi simplici ⁊ icōmutabi
li essencie aliud est claritas: aliud naēa. ¶ Aug. ad
paulinā. Si aūt dr̄ in hoc q̄ scriptū est. deū nemo
uidit unq̄ȝ. hoīes eē nō intelligēdos. Nā hoc apo
stol⁹ plani⁹ explicās. Quē nemo mq̄ȝ hoim uidit.

Sed nec videre poteſt ut vita dēm ſit. Deū nemo
vidit vnquā. acſi diceret. nullus hoīm: qḋ illa ſolū
videbit. ut nō ſit huic ſnīe ɔtrariū qḋ dn̄s ait. ange
li eoꝝ ſemper vident faciem patris mei. Vt ſcꝫ ange
los dm̄ videre credamus quē nemo vidit vnquam
ſcꝫ hoīm. ¶ Greg. xviii. moꝝ. Sunt tn̄ nō nulli q̄
nequaquam deum videre. nec angłos ſuſpicantur.
¶ Criſo⁹. Dicētes ꝙ ipm̄ qḋ deus eſt. nō ſolū ꝓphe
ſꝫ nec angeli viderunt neqꝫ archangeli. Sed ſi inter
rogaueris eos: audies de ſubſtācia nihil. reſpōden
tes Gloria vō in excelſis deo nō ſolum cantantes ſꝫ
⁊ in terra pax homib⁹ bone voluntatis. Etſi a cheru
bin ⁊ ſeraphin ɔcupiueris aliqḋ dr̄e. miſticā ſermo
ny melodiam audies. ⁊ qm̄ plenum eſt celum ⁊ terra
gloria eius. ¶ Aug. ad paulinā. Quod quidē in eīn
vm eſt: qꝫ dei plenitudīe. nl'ꝫ non ſolū. oc'lis corp
is. ſꝫ ul' ipa mente aliqn̄ ɔphendit. Aliud eſt enī vide
re: aliud totum uidendo ɔphendere. Qn̄ quidem id
ur' qḋ pn̄s utcumqꝫ ſentit. totum aūt ɔphendit. vi
dendo: qḋ ita videt. ut nihil lateat videntem aut cui⁹
fines circumſpici poſſūt. ¶ Criſo⁹. Sic ergo ſolus
prēm videt filius ⁊ ſpūſanctus. Quod enī creabilis
eſt nare: qualiter poterit uidere qḋ icreabile eſt: ita
ergo nullus nouit deū. vt filius. vn̄ ſequit. vnigeni
tus filius qui eſt in ſinu patris. ipe enarrauit. Ne
ꝓpter noīs. cōionem illum quēdam eoꝝ qui gracia
facti ſūt filioꝝ eſſe exiſtimes eum: pmo quidē adiec
tus eſt articulus. Si vō hoc non ſufficit tibi audi
aliud nomē vnigenitus. ¶ Hylar. vi de trinitate.
Nature quidem fides nō ſatis explicita videbat. ex
noīe filij: niſi ꝓprietatis vtus p excepcōnis ſignādaꝫ
adderet. Preter filium enī ⁊ vnigenitū nihil cogno
minās: ſuſpicōem penitus ad opcōnis excluſit. cum
vitatem noīs vnigeniti nata ꝑſtaret. ¶ Criſo⁹. Sꝫ
et aliud poſuit dicēs. Qui eſt in ſinu pr̄is. Etenī in
ſinu ɔuerſari multo plus eſt quā ſimpl'r videre. Illā
qui ſimpl'r videt: nō oīo eius quod videt cognicōnē
habet. Qui vō in ſinu ɔuerſat: nihil ignorabit. Cū
ergo audiens ꝙ nullus cognoſcit prēm niſi filius
nequaquā dicas qm̄ etſi plus omnib⁹ nouit patrem
ſꝫ non quant⁹ eſt nouit eum ꝓpterea. euangeliſta in
ſinu patris eum morari dicit: ut non eſtimem⁹ p id
aliud ſignatum: quā familiaritatem vnigeniti. ⁊ coe
ternitatem ad prēm. ¶ Aug. In ſinu enī pr̄is: eſt i
ſecreto patris. Non enī deus habet ſinū: quemdmo
dū nos habem⁹ in veſtib⁹. aut cogitand⁹ eſt ſic ſede
re q̄uo nos aut forte cinctus eſt. ut ſinū haberet. Sꝫ
quia ſinus noſter intus eſt: ſecretū. pr̄is ſinus pr̄is
vocatur. Qui ergo in ſecreto. pr̄is nouit patrem ⁊
ipſe enarrauit quod vidit. ¶ Criſoſtimus. Sed qḋ
enarrauit: Quoniam vnus eſt deus. Sed et hoc re
liqui ꝓphe ⁊ moyſes clamant. Quid ergo plus di
dicimus a filio in ſinibus patronalib⁹ exiſtente: pmū
quidem ipſa hec que alij narrauerunt ſunt narrata
ex opacione vnigeniti. Deinde quoniam multo ma
iorem ſuſcepimus doctrinam p vnigenitum. ⁊ ɔgno
uimus quoniam ſpiritus eſt deus. ⁊ eos qui adorāt
eum in ſpiritu et veritate adorare oportet ⁊ qi oīā
deus pater eſt vnigeniti. ¶ Beda. Preterea ſciens
dum. quia ſi ad ꝑteritum referat. qḋ ait. enarrauit ſ
homo factus enarrauit. quid de trinitatis vnitate ſit ſ
ciendum qualiter ad eius ɔtemplacionem ꝑperandū
quibus actibus ſit ꝑuenienduꝫ. Si vero referatur
ad futurum: tūc enarrabit cum electos ſuos ad uiſi
onem. claritatis ſue iducet. ¶ Auguſtinus. fuerūt
autem homines qui dr̄ent vanitate cordis ſui decep
ti. pater inuiſibilis eſt. filius autem uiſibilis eſt. Si
ergo propter carnem uiſibilis filius dicitur. ⁊ nos
concedimus. et eſt katholica fides. Si autem ſicut ip
ſi dicunt antequam in carnaretur. multum delirant.
Si xp̄us ſapiencia dei. ⁊ virtus dei eſt. Sapiencia
enim dei. videri oculis non poteſt. Si verbum homi
nis oculis non videtur. verbum dei ſic videri poteſt.
¶ Criſoſtimus. Non ergo ſoli ipſi ꝓprium eſt. De
um nemo vidit vnquā. ſꝫ et filio quia ut paul⁹ dicit
dicit. eſt ymago dei in viſibilis. Qui vero in viſibi
lis ymago eſt. ⁊ ipſe in viſibilis eſt.

¶ Et hoc eſt teſtimo
nium iohānis quando
miſerunt iudei ab iero
ſolimis ſacerdotes et
leuitas ad iohannem
ut interrogarēt eum
Tu quis es: Et con
feſſus eſt ⁊ non nega
uit. ⁊ confeſſus eſt qꝛ
non ſum ego xp̄c. Et
interrogauerūt eum
Quid ergo: helyas
es tu: Et dixit Nō ſū
ꝓpheta es tu: Et re
ſpondit Non dixerint
ergo ei Quis es ut
reſpōſum demus hyis
q̄ miſerūt nos: Quid
dicis de teipſo: Ait
Ego vox clamantis
in deſerto dirigite viā
domini ſicut dixit yſa
ias ꝓpheta/

¶ Orig. Scd̄m legit
h teſtimoniū a iohāne
baptiſta de xp̄o prola
tum incipiente primo
illic. hic eſt de quo dixi
⁊ deſinēte ibi. ipe enar
rauit. Vel aliter.
¶ Theophilus. Poſt
quam ſuperius dixit
euangeliſta ꝙ iohānes
teſtabatur. de xp̄o. an
te me factus eſt. nunc
ſubiungit quando pre
miſſū teſtimoniū reddi
derit xp̄o iohānes. vn̄
dicit. Et hoc eſt teſti
monium iohis quādo
miſerūt iudei ab iero
ſoli. ſac. et leuitas ad
iohannem. ¶ Orig.
Iudei quidem a iero
ſolimis ut cognati exi
ſtentes baptiſte de ſti
pe ſacerdotali exiſtēts
ſacerdotes ⁊ leuitas d
ſtinant. ſciſcitaturos
quis eſſet iohes eos ſ.
qui reputati ſunt ſm
electionē ab alijs diffē
re. ⁊ ab electo ieroſolimorū loco. Iohannem itaqꝫ
cum tanta querunt veneracione. erga xp̄m autem
nihil hui⁹ factum legitur a iudeis. ſed ꝙ erga iohem
iudei: hoc iohannes erga xp̄m ꝓſequit p ꝓpos di
ſcipulos. interrogans tu es. qui venturus es an ali
um expectamus. ¶ Criſoſtimus. Sic autem fide di
gnum eſtimauerunt eſſe iohannem ut ei de ſeipſo di
centi crederent. vnde dicitur. Vt interrogarēt eum
tu quis es. ¶ Auguſtinus. Non autem mitterent
niſi mouerentur. excellencia auctoritatis eius. quia
auſus eſt baptizare.
Orig.

¶ Orig. Johes aũt ut videt· discernebat ex q̃one
sacerdotũ ⁊ leuitarum dubitacõem: ne forte xp̃c esset
baptizãs agcius cũ illud pfiteri cauebat: ne temera
rie putarent. Qua ppter merito ut eorum opio fallax
de eo penitus aboleret· ac subinde vitas ꝑpalaret:
q non sit xp̃c ante om̃ia manifestat· vñ sequit Et ↄ
fessus est· ⁊ nõ negauit ⁊ ↄfessus est q: nõ sũ ego
xp̃s. Hoc eẽ adiciam⁹ q tempus aduẽtus xp̃i po
pulũ reddebat quãmodo iam p̃sens: lex ñs· legis pe
ritus exlacris scripturis· illius temp⁹ spatiũ· colli
gentis ppter qd̃ theodas· nõ modicam m̃ltitudinẽ
q· xp̃c ↄgregauit· ⁊ post illum iudas galileus in
eo ꝑfessionis· Cum ergo feruendus xp̃i expe
ctaretur aduent⁹· iudei· transmittũt· ad iohem per
hoc qd̃ est· tu quis es coniicẽ uolẽtes si ipse se xp̃m
fateret. Non aũ exeo· qd̃ dicit· Non· sũ ego xp̃c
negauit· ex hoc em̃ ipso ↄfessus est· ũitatem· Greg·
Negauit plane· qd̃ ñ erat: sed nõ negauit qd̃ erat·
ut veritatem loqñs eius membrum fieret cui⁹ sibi· no
men fallaciter· nõ usurparet· Criso⁹ ut aliter· passi
onem iudei quãdam· hũam passionem· ad iohem· In
dignũ em̃ estimabãt subijci eum xp̃o: ppt̃ multa que
eius claritatem demõstrabãt· Quorum p̃mum erat·
genus illustre· principis em̃ sacerdotum filius erat
Deinde dura educacõ· hũanorũ despectõ· In xp̃o
aũt contrarium uidebãt genus· humile· qd̃ et ex pbrabãt
dicentes Nonne hic est· fabri fili⁹: dieta coĩs ⁊ vesti
menta nichil plus multis· hñcia· Quia ergo iohes
continue ad xp̃m mittebat volentes magis johem ha
bere magrm: mittũt ad eum opinantes p blandic
ias eũ allicere ad ↄfitendũ se xp̃m esse· Nõ ergo q̃s
dam contemptibiles mittunt: ut ad xp̃m ministros et
herodianos: sed sacerdotes ⁊ leuitas· ⁊ non quoscũ
q̃s sed eos· qui erant ex jerosolimis· hoc est honorabi
liores· ⁊ ad hoc mittunt· ut interrogarẽt eũ tu quis
es· Non quasi ignorantes: sed volentes eũ inducere
ad hoc qd̃ dixit· unde johes ad mentem ⁊ non ad in
terrogacõem eos respondit Et ↄfessus est et non ne
gauit ⁊ ↄfessus est quia nõ sũ ego xp̃c· Et vide sa
pienciã euangeliste· tercio q· idem dicit ⁊ virtutem
baptiste indicans ⁊ maliciã· ⁊ amenciã iudeorum De
uoto em̃ famuli est non solũ non rape gl̃iam dñi: sed
oblatam a malis respuere· Turbe quidem exignoran
cia ad hanc venerũt suspicõem ut johem xp̃m estima
rent: hij vo a maligna mẽte· ex qua interrogabant
eũ estimantes p blandicias· attrahere ad hoc qd̃ vo
lebant· nisi em̃ hoc excogitassẽt: rñdenti· Non sum
ego xp̃c: dixissent· non hoc suspicati sum⁹: non hoc
venimus interrogaturi· Sed capti ⁊ manifesti effec
ti ad aliud veniũt· vñ sequit· Et interrogauerunt
eũ· Quid ergo· helyas es tu? Aug· Nouerant n·
q p̃cessurus erat· helyas xp̃m· nõ em̃ alicui ignotũ
erat· nomẽ xp̃i apud hebreos· Sed nõ putauerũt
illũ esse xp̃m· nec tñ oĩo putauerũt xp̃m nõ eẽ ve
nturum· Et cũ sperant venturum: offenderunt in p̃sentem·
Sequit· Et dixit non sum ¶ Greg in omel· Ex
hijs verbis q̃o nobis valde implexa generatur· alio
quippe in loco inquisitus a discipulis dñs de helye
aduentu: rñdit Si vultis scire: johes ipse est helyas
Requisitus aũt johes dixit· nõ sũ helyas· Quo g⁹

pphecia veritatis est· si eiusdem veritatis· s̃mõib⁹
ↄcors non est· ¶ Orig· Dicet aũt aliquis· q se ig
norabat iohes esse helyam· ⁊ hoc mirum uident qui
assistunt itate i corpacõis rõm tanq̃ anima denuo
induentis corpa· Querũt em̃ iudei p leuitas ac sa
cerdotes· an esset helyas: cũ iterate corporis assump
cõis documentũ verax arbitrantur q· paternũ ex
istens nec alienũ ab archanorum suorum doctrina Ob h̃
itaq̃ dicit· johes· helyas non sũ· nam nescit p̃meuã
vitã ppriã· Qualiter aũt uidet rõnabile· si tãq pp̃ha
a spũ illuminatus est· ⁊ de deo ⁊ unigenito tanta nar
rauit ignorasse de se ipso· an uniq̃ ei⁹ anima fuerit
in helya ¶ Greg· Sed si subtiliter vitas ipa red
rat: hoc qd̃ inter se ↄtrariũ sonuit: quo ↄtrariũ non
sit inuenit. Ad zachariã namq̃ de johe angelus dic·
Ipse p̃cedet illum in spũ ⁊ vĩtute helye Quia· s· sic
helyas scdm dñi· aduentũ p̃ueniet: ita iohes p̃uenit
primũ Sic ille p̃cursor ventur⁹ est iudicis: ita iste
p̃cursor factus est redẽptoris Johes ergo in spũ he
lyas· erat: in psona helyas non erat· quod g⁹ dñs
fatetur: de spũ· hoc johes denegat de psona· quia et
iustum sic erat ut discipulis dñs spũalem de johe sen
tenciã diceret: ⁊ johes turbis carnalibꝫ non de suo spũ
sed de corpe· rñderet ¶ Criso⁹· Respondit g⁹ leuitis
⁊ sacerdotibꝫ· non sũ ↄsiderans ppositũ q̃oĩs eorum· nõ
em̃ sapiebat p̃missa examinacõ: fidẽ spẽ esse in ut⁹
q̃: sed si johes esset ipse helyas qui assumptus est·
nũc apparens· sm q a iudeis expectabat: absque natiui
tate Primus aũt arbitrans resumpcõm corporum di
cet· q insequẽs est filiũ zacharie tanti sacerdotis
in senio natum sup oẽm humanã expectacõm: igno
rari a sacerdotibꝫ ⁊ leuitis· ipm natum fuisse maxĩe
luca testante q factus est timor in omnibꝫ hitantib⁹
circa eos· Sed forsan qm̃ ppe finẽ helyam expectabãt
ante xp̃m: quasi tropice sciscitari uident· an es tu
qui p̃nũcias xp̃m in fine venturum Et caute rñdit·
non sũ Sed ⁊ nichil mirabile sicut in saluatore plu
ribꝫ scientibꝫ ex maria natiuitatẽ eius quidã fallebã
tur· putantes eũ ut johem baptistã ut helyam· ut ali
quẽ pphãrum: sic ⁊ i johe quosdam ore⁹ eius ex zach
aria. non latebat ⁊ aliqui dubitabant si forsan q̃ ex
pectabatur helyas apparuit in iohe· Quoniam vo cũ plures
in israhel editi fuerint pphe: unus de quo moyses
pphetauerat preсertim expectabatur Juxta illud
pphetam vobis suscitabit deus ex fratribꝫ vestris sicut
me· illi obedietis Tercio sciscitãtur nõ si foret pp̃ha si
pliciter· sed cum articlo in greco ponitur· Unde sequit
pp̃ha es tu? p singulos em̃ pphas nouerat ppls isra
hel neminẽ eorum fore hunc quem moyses pphetauerat
qui sicut moyses medius staret inter deum ⁊ hoĩes
⁊ accepto testamento a deo traderet discipulis hoc
aũ nomen illis non xp̃o attribuẽtibus· sed arbitranti
bus aliũ a xp̃o ipm fore: iohes sciuit qm̃ ⁊ xp̃c ille
pp̃ha erat Unde subdit· ⁊ rñdit non ¶ Aug· Vt g⁹
iohes maior erat q̃m pp̃ha quia pphe longe p̃nũcia
uerunt: Johes p̃sentem demõstrabat· sequit Dixerũt
ergo ei· Quis es· ut respondeamus hijs qui miserũt
nos: Quid dicis de teipso? ¶ Criso⁹· Vides hic ue
hemencius insistentes ⁊ interrogantes: hunc autem
cum mansuetudine eas que non erant de suspicões

deſtruentem· et eam que eſt vīa ponentem· vn̄ ſequit᷑ ait· Ego vox cla· in deſerto· ¶ Aug· yſaias illud dixit· In iohe ꝓphia iſta completa ē· ¶ Greg· Scitis aūt quia vnigenitus filius v̄bum pr̄is vocat᷑· Ex ipſa aūt noſtra locutōe cognoſcimus· qꝛ prius vox ſonat· ut v̄bum poſſit audiri· Johes ergo vocē ſe eſſe aſſerit: qꝛ v̄bum p̄cedit· et p̄ eius miſteriū pr̄is v̄bum ab hominibꝫ audit᷑· ¶ Orig· In elegant᷑ aūt heracleon de iohe et ꝓphis confidens ait· qm̄ v̄bum quidem ſaluator ē· vox aūt p̄ iohem intelligit᷑· Solus em̄ ſonus ē omnis gradus ꝓphicus· cui dicendū q̄ ſi nō ſignificatiuā vocē dederit tuba: nemo ſe accinget ad ꝓliū· Si ergo nihil aliud quā ſonus ē vox ꝓphica: quō tranſmittit nos ad illā· ſaluator: Scrutamini inquit ſcripturas· Dicit aūt iohes ſe eſſe vocē nō: clamantem in deſerto: ſ; clamantis in deſerto eius· ſ· qui ſtabat ⁊ clamabat· Si quis ſitit: veniat ad me et bibat· clamat em̄ ut diſtantes auditu percipiāt· et grauem hn̄tes auditum ſendāt immenſitatē eorū que dicunt᷑· ¶ Theoph· Vel qꝛ veritatē manifeſte annunciat· oīs em̄ qui in lege erant obſcure loquebant᷑· ¶ Greg· Vel in deſerto iohes clamat: qꝛ derelicte ac deſtitute iudee ſolaciū redemptoris annunciat· ¶ Orig· opus aūt vocis in deſerto clamātis ē: ut anima deo deſtituta ad rectā faciendā viam dn̄i reuocet· nequaquā ꝑuitatem ſerpentum greſſus proſequendo· ſ; m̄ cōtemplacōm· quidem ſublimatā in veritate abſq; ꝑmixtione mendacij et ſ; m̄ accōem poſt cōgruam ſpeculacōm licitum opus referentē· vn̄ ſequitur Dirigite viam dn̄i ſicut dixit yſaias ꝓpha· ¶ Greg· Via dn̄i ad cor dirigit᷑: cū veritatis ſmo humilit᷑ auditur· Via dn̄i ad cor dirigit᷑· cū ad p̄ceptū vita p̄parat᷑·

¶ Et qui miſſi fuerāt erāt ex phariſeis Et interrogauerūt eum ⁊ dixerūt ei. Quid ergo baptizas ſi tu non es xp̄s· neq; helyas· neq; ꝓpheta: rn̄dit eis dicens. Ego baptizo in aqua. Medius aūt v̄rm ſtetit quē uos neſcitis Ipſe eſt qui poſt me venit· qui ante me factus eſt· cuius ego non ſū dign⁹ ut ſoluā corrigiā calciamēti hec in bethania facta ſunt trans iordanem vbi erat iohānes baptizās

¶ Orig· Facta r̄nſione ſacerdotes ⁊ leuitas denuo miſſū eſt a phariſeis· vn̄ dicit᷑· ⁊ q̄ miſſi fuerāt ex phariſeis· Quantū em̄ ex ipſo ſermone dictari cōngit: dico terciū eſſe h᷑ teſtimoniū· vide em̄ quō iuxta ſacerdotalē ⁊ leuiticā ꝑſonā eſt cū māſuetudie platum illꝰ· tu quis es· Nihil em̄ arrogans ut ꝓteruū in quōe eorꝫ cōtinetur· ſ; cūcta decencia vos dei miſtros· Sꝫ phariſei ſ; m̄ ſuū nomē diuiſi ⁊ importuni ex diſcordia cōtumelioſas· voces pretendūt baptiſte· vn̄ ſequitur· et dixerūt ei· Quid ergo bap· ſi tu non es xp̄s neq; he· neq; ꝓpha· Nō q· ſcire volētes ſ; phibere eū a bap· Deinde v̄o neſcio quo pacto ꝓni ad baptiſmū: uenerūt ad iohem· huiꝰ aūt ſolū ē qꝛ phariſei nō credētes accep̄e ad baptiſma ſ; ex ypocriſi: ſcū timerēt ꝓplm ¶ Criſo⁹· Vł ipſi idem ſacerdotes ⁊ leuite ex phariſeis erāt· Et qꝛ blādicijs eū nō valuerūt ſupplantare: accuſacōm ei imittūt temptāt cogētes eū dicere qꝺ non erat· vn̄ ſequit᷑· Et interro· eū ⁊ dix· ei· Quid ergo bap· ſi tu nō es xp̄s neq; he· neq; ꝓpha· Q.m̄ audacie ui debat᷑ eſſe baptizare: ſi xp̄c nō erat nec p̄curſor illius nec p̄co· i· ꝓpha ¶ Greg· Sꝫ ſācte cuiuſq; ecīā cū ꝑuerſa mēte requirit᷑: a benitate ſue ſtudio nō mutat᷑· vn̄ iohes quoq; ad verba inuidie p̄dicamenta· reſpondit vite· vn̄ ſequit᷑· rn̄dit eis dicēs Ego baptizo in aqua· ¶ Orig· Ad illud enim quid ergo baptizas: quid aliud afferri decebat: in ꝓpriū bapīma carnale ꝓtendere· ¶ Greg· Johes eīm non ſpū ſ; aqua baptizat: qꝛ peccata ſoluē non valebat· baptizatorꝫ corpa p̄ aquā lauat: ſ; tn̄ aīas ꝑuenīam non lauat· cur ergo baptizat: qui pc̄a p̄ bap̄m nō relaxat niſi ut p̄curſionis ſue ordinē ſuans: qui naſcitū naſcendo p̄uenerat· baptizatum quoq; dn̄m baptizando p̄ueniret: ⁊ qui p̄dicando factus eſt p̄curſor xp̄i· baptizando ecīā ⁊ p̄curſor eius fieret imitacōe ſacramēti Qui inter hec miſteriū redempcōis nr̄e annūcians: hūc in medio hoīm ⁊ ſtetiſſe aſſerit: et neſciri Sequit᷑ em̄ Medius aūt v̄rm ſtetit quē uos neſcitis· qꝛ p̄ carnē dn̄s app̄ns ⁊ uiſibilis extitit corpe ⁊ in uiſibilis maieſtate· ¶ Criſo⁹· Hoc aūt dixit: qm̄ decens erat xp̄m cōmixtū eſſe ꝓplo ut vnū multorum ſe vbiq; humilem eſſe docentē· Cum aūt dixit Quem uos neſcitis: ſciam hic cognicōm· certiſſimā dicit puta· quis eſt et vnde ¶ Aug· Humilis enim nō videbat᷑: ⁊ ꝓpterea lucerna accēſa eſt ¶ Theoph Vel medius erat phariſeorꝫ dn̄s: ſ; ignorabant eum· qꝛ ipſi ſcripturas ſe ſcire putabāt ⁊ in q̄ntū ī illꝭ ꝓnūciabat᷑ dn̄s: medi⁹ eorꝫ erat· ſ· ī cordibꝫ eorꝫ· ſ; neſciebāt eū: eo q̄ ſcripturas nō ītelligebāt· vł aliť Medi⁹ q̄ dē erat: ꝗntū mediator dei exn̄s ⁊ hoīm· xp̄c ibi medius phariſeorꝫ extitit: uolēs illos deo adiungē· ſ; ipſi neſciebāt eū· ¶ Orig· Vel aliť h᷑ edito· ego baptizo in aq̄: ad illꝺ Quid ergo baptizas· ad ſ; m̄ Si tu nō es xp̄c: p̄conū de p̄cedēte xp̄i ſba poīt q̄ tāta ſit ei⁹ v̄tꝰ q̄ in uiſibilis ſit diuitate· cū ſit p̄ns cuilibꝫ ⁊ totū per orbē diffuſ⁹ qꝺ notat᷑ ex illo· Medi⁹ v̄rm ſtetit· hic n· p̄ totā orbꝭ machinā effluxit· ſic ut q̄ dicit᷑· p̄ ipſū creē· oīa· n· p̄ ipſꝫ f c̄a ſt· vn̄ palā ē q̄ interrogātibꝫ a iohe Quid g⁹ bap: ipe medi⁹ erat ꝭ qꝺ dr̄ In me· ve· ſtē· itelligēꝺ ē de nobꝭ hoībꝫ· Cū· n· ſim⁹ rōnales: ī medio nr̄m exiſtit· ex eo q̄ p̄ncipale ſ· cor in medio· totiꝰ corporis· ſitū ē Qu g⁹ v̄bū ī medio gerit· nō ac cognoſcūt ꝺ illi⁹ natā· nec ꝺ q̄ fōte manauit· nec quō cōſiſte ī eis: hij v̄bū ī me⁹ ſui obtinētes ignorant· qꝺ tn̄ iohes agnouit· vn̄ exp̄bādo dꝭ ad phariſeos· Quē ꝯ qꝛ expectātes phariſei xp̄i aduētū: nihꝭ tā arduū ꝺ eo cōtēplāt᷑: ſolū hoīeꝫ ſ c̄m exiſtimātes eū eē· dic᷑ at ſtetit Illā ſtat pr̄ inuariabilis exn̄s ⁊ īpmutabilis· ſtat q̄q; v̄bū ei⁹ ad ſaluāꝺ cōtinuo· q̄uis carnē ſuſciptat q̄uiſ mediū hoīm ſtet ī uiſibile· ne v̄o putet aliq̄s aliū eē ī uiſibileꝫ· ad hoīes oēs venientē ꝭ ad vniuſū orbem ab eo q̄ hūanat⁹ ē ⁊ ī ē ra cōpruit: ſubdit· Qui p⁹ iā h᷑ ē q̄ p⁹ me apꝑit⁹ ē· nō at idē ōnotat᷑ h᷑ p̄ h᷑ q̄ dic᷑ poſt ⁊ ē ibꝭ nos p⁹ ſe ī uitat Illic n· ſeq̄ p⁹ ipm p̄cipit᷑ nob: ut ei⁹ indagāꝺ· ueſtigia ꝑuenīa⁹ ad pr̄eꝫ· h᷑ aūt ut pateat qꝺ ſeq̄t᷑ ex iohis dogmatibꝫ· veīe n· ut dūctū cōat p̄ eū· p̄parat p̄ maiora ad p̄fc̄m v̄bū· dic᷑ Ipſe ꝯ

¶ Criso⁹. Acsi diceret. Ne estimetis totū ī meo ꝯ
sistere baptismate Si em̄ meū baptisma pfectum eēt:
aliꝰ nō veniret post me aliud baptisma daturus ·
Sed hoc ꝑparacō est illius ⁊ transibit · in ꝓximo
ut umbra ⁊ ymago Sed oportet eum qui veritatem im
ponit venire post me · Si em̄ hoc esset pfectū: neq̄
secūdi locus quereret Et ideo subdit · Qui ante me
factꝰ ē. i. honorabilior ⁊ clarior ¶ Greg · Sic nā
dicit ante me factus est: acsi dicat · ante positus est
mihi · post me ergo venit: quia postmodū natus · an
te aūt factus est: quia mihi platꝰ · ¶ Criso⁹ · Ne
aūt estimes ꝯpabilē esse excellenciā hanc: in ꝯpa
bilitatem ostēdere volens subiungit Cuiꝰ ego nō sū
dignus ut sol · cor · calciamēti q · dicat · In tm̄ est an
me: ut ego neq̄ in ultimis ministroꝝ vocari dignus
sim · Calciamentū em̄ soluere: ultimi ministerij res ē
¶ Aug · vnde ⁊ si dignū se diceret tm̄modo corrigiā
calciamēti soluere: multū se humiliasset ¶ Greg ·
vel aliter · Mos apud veteres fuit: ut siquis eam q̄
sibi competeret accipe uxorem nollet ille ei · calciamētū
solueret qui ad hanc sponsus iure ꝓpinquitatis ve
niret · Quid ergo inter homīes xp̄c: nisi sancte ecce
sponsus apparuit recte gꝰ iohes se ī dignū esse · ad sol
uendā corrigiam eiꝰ calciamēti denūciat: ac si apte
dicat · redemptoris vestigia denudare nō valeo: quia
sponsi nomē mihi immeritus non usurpo · qd̄ et̄ in
telligi ⁊ alr̄ potest · Quis em̄ nesciat · q̄ calciamēta
ex mortuis aīalibꝰ fiant: In carnatꝰ vō domiꝰ vei
ens q · calciatus apparuit: qui in diuinitate sua morticia
nostre corrupcōis assumpsit Corrigia ergo calcia
menti est ligatura ministerij · Iohes gꝰ soluere corri
giā calciamēti eiꝰ nō ualet: quia incarnacōis misteri
um nec ipse inuestigare sufficit · acsi patenter dicat ·
Quid mirū si mihi ille platus est · quē post me qui
dem natum ꝯsidero · sꝫ natiuitatis eius misteriū nō ꝯ
phendo ¶ Orig · Quidā vō non inepte dixit · hoc
sic intelligendū · Non sū ego tanti: ut causa mei d̄
scendat a magnalibꝰ ac carnem q · calciamētū susci
piat ¶ Criso⁹ · Et quia iohes cum decenti libertate
ea que de xp̄o sūt omnibꝰ p̄dicabat: ꝓpterea euāge
lista ⁊ locum designat dicēs · Hec in bethania facta sūt
trans iordanem · ubi erat iohes bap · Non em̄ in domo neq̄
in angulo xp̄m p̄dicabat: sꝫ iordanem transiens · in
media multitudine p̄sentibꝰ omnibꝰ qui ab eo bapti
zabant · Quecūq̄ vō exemplarioꝝ certiꝰ habēt:
in bethabora dicūt · Bethania em̄ non ultra iordanē
neq̄ in deserto erat · sꝫ ꝓpe iherusolimā ¶ Greg ·
Vel due sūt bethanie · vna trās iordanē altera citra
non longe a iherusalem ubi lazarus fuit suscitatus
¶ Criso⁹ · Hoc autem ⁊ ꝓpter aliā cām designat ·
Quia em̄ res non antiquas narrabat · sꝫ ante paruum
tempus ꝯtingētes: p̄sentes ⁊ uidentes testes facit
eos que dixit · demrōnem a locis tribuēs ¶ Alchu ·
Bethania vō domus obediencie interp̄tatur p q̄ī in
nuit quia p obedienciā fidei oīs ad baptisma debēt
puenire ¶ Orig · Bethabora vō interp̄tat̄ · domus
ꝑparacōnis ⁊ cōuenit cum baptismo p̄parantis domino
plebem pfectā Iordanis aūt interp̄tatur descensus
eoꝝ Quis aūt erit · hic fluuiꝰ nisi saluator noster ·
p quem ingredientem · in hunc mundū mundari ꝯ

uenit nō suū descendentē · descensū: sꝫ hūani generis ·
hic segregat · donatas a moyse ab hijs que p ihm do
nant sortes · huiꝰ riuuli letificant ciuitatē dei Sicut
aūt draco lateat in egypciaco fluuio Ita deꝰ in isto
Pater em̄ est in filio · ⁊ qui ꝓficiscunt̄ illuc vbi se la
uent · ob ꝓbrū egypti deponūt · ac apti ad recepcōē
hereditatis parantur · nec nō a lepra mūdant̄ · ⁊ du
plicis capaces sūt gracie ac ꝓmpti fiunt ad suscep
cōm sp̄c almi ī aliud flumē neq̄q̄ descēdēti spūali co
lūba · trās iordanē vō ihōs baptizat · ut p̄cursor ve
niēs nō innocētes set peccatores vocare ·

¶ Altera die vidit iohānes ihesū venientem ad se ⁊ ait. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi Hic est de quo dixit post me venit vir q̄ ante me factus est · quia prior me erat · Et ego nesciebā eū · sed ut manifestet̄ in israhel · ꝓpterea veni ego in aq̄a baptizās

¶ Orig · Post iohis te
stimonia iam uidet̄ · ihs
veniēs ad eū non solum
adꝰ pseuerātē: sꝫ ⁊ pocio
rē effectū qd̄ opātē p diē
scd̄ariā signat̄ · vn̄ dr̄ Al
tera die uidit io · ihm vei
entē ad se · Pridem autē
ihu mater · ptinꝰ ut illum
ꝯcepit · ⁊ ad mr̄em iohis
p̄gnantem · ꝓficiscitur et
p vocem puenientē ad
aures helyzabeth ex ma
re salutacōe exultat io
hannes ꝯceptus in ute
ro · hic aūt post iohis te
stimonia: ipse vr̄ a baptista accedens ad eū · Prius
aūt auditu aliquoꝝ instruit̄ aliquis ac deinde ocula
te inspicit · illa · p hoc autem q̄ maria ad helyzabeth
miorē venit ⁊ filiꝰ dei ad baptistā: ad feruorē opi
tulandi minoribꝰ ⁊ modestiā ad monemur · Deꝰ vn̄
ad baptistam venit saluator: non hic dr̄ · sꝫ ex dictis
mathi colligimus dicētis Tunc venit ihs a galylea
ad iordanē ad iohem: ut baptizaret̄ · ab eo · ¶ Cri
so⁹ · Velaliter mathꝰ aduentū xp̄i · ad bapm̄ p̄senci
aliter dicit Iohes aūt ⁊ rursus eum uisse ad iohā
nem ostēdit · post baptisma · ⁊ hoc manifestat q̄ po
stea dicit · Quia vidi spm̄ descendentē ⁊c Partiti em̄
sūt sibi euangeliste tempa narracōnis · mathꝰ enim
ea que antequā ligaret̄ baptista iohes p̄termisit festi
nat ad ea que deinceps sūt tempa · Sed iohes hijs
maxīe immorat̄ · que scꝫ ante incarceracōē iohis fue
runt · vnde dicit̄ Altera die vidit io · ihm ve · ad se
Cuius gꝰ gracia sero post bapm̄ ad eum veniebat:
Quia ipse cum baptisauerat cū multis · ut nullus
suspicaret̄ · q̄m ex eadem causa ex qua ⁊ alij ad iohā
nem veniret · puta peccata ꝯfessurus · aut in peniten
ciam · ablucionis in flumine · post ergo accedit: dans
iohanni occōem corrigēdi · hanc suspicōnem · quā
iohes pverba correxit · vnde sequit̄ · et ait Ecce ag
nus dei · ecce qui tollit peccatum mūdi · Qui ergo
ita purus erat · ut ⁊ alioꝝ peccata absoluere possꝫ
manifestū ē q̄m non ita ut ꝯfiteretur peccata acce
dit · sꝫ ut occōnē det iohāni loquēdi de seipso · venit
eciam scd̄o: ut hij qui p̄ora audierant · cercius reci
piant · que dicta sūt ⁊ alia rursus audiant Dic aūt
Ecce agnus dei · innuens q̄ hic est qui olim quere
batur · rememorās ꝓphie ysaie ⁊ umbre q̄ sm̄ moy
sē erat ut figura faciliꝰ eos adducat ad veritatem ·

¶ Aug. Si autem agnus dei eſt innocens. ⁊ iohes
agnus. an non ipſe eſt innocēs? Sȝ oēs ex illa maſ
ſa uenīūt de qua cātat gemēs dauid. Ego in iniqui
tatib⁹ ꝯceptus ſū. Solus ergo ille agnus: qui nō ſic
venit. Non eīn ī iniquitate ꝯceptus ē. nec in pecca
tis mater eius eū in utero aluit: quē v̓go ꝯcepit. v̓
go pepit quia fide ꝯcepit. ⁊ fide ſuſcepit. ¶ Orig.
Sed cum quīqȝ offerant aīalia in templo. tria terre
ſtria. vitul⁹ ouis ⁊ capra. volatilia vō duo. turtur
⁊ columba. ⁊ de oīb⁹ tria adducantur. aries ouis
agnus: de genere ouiū agnum memorauit. agnū eīn
in oblacōib⁹ cotidiāis offerri videm⁹. vnū quidē ma
ne: alteꝝ vero veſpe. Quenā aūt oblacō poteſt eſſe
cotidiana a rōnali natura. ꝯphendenda niſi v̓bum in
gens agnus typice nūcupatum? Hoc veſpere cen
ſebitur oblō matutina ad frequenciam intellectus in
dīuis relatum. neqȝ eīn anima pati poteſt ut ſūmis
iugiter inſiſtat eo ꝙ corpis terreſtris ⁊ grauis ꝯiu
gium eſt ſortita. Ex hoc eciā verbo qd̓ xp̄us eſt: ꝯiec
tare de plurib⁹ poterim⁹. ⁊ quodāmodo veſpe ptin
gemus ad corpalia ꝓcedentes. Qui aūt hūc obtulit
agnum ad imolandū: deus fuit in hoīe reconditus
magnus ſacerdos qui dixit Nemo tollit aīaȝ meam
a me: ſȝ ego pono eam. vn̄ dr̄ Agnus dei. Ipſe eīn
noſtros languores accipiens tocius mūdi tollēs pec
cata. mortem quaſi baptiſmū ſuſcepit. apud deū eīn
non ꝑtranſit in correctum. quicquid agim⁹ qd̓ diſci
plina indigeat que ꝑ difficilia exercet. ¶ Theoph.
Vel dr̄ xp̄us agnus dei. in quantum d̓s pater mor
tem xp̄i acceptauit ꝓ noſtra ſalute. vel in quantum
eum ꝓ nobis tradidit morti. Sicut eīn dr̄e ꝯſueui
mus. hec oblō eſt talis hoīs. i. ꝙ talis homo obtu
lit: ſic ⁊ xp̄c dr̄ agn⁹ dei. dantis ſcȝ filium ꝓ noſtra
ſalute in mortem. Et ille quidem agnus typic⁹ nulli
us oīo peccatum ſubſtulit. hic vō peccatum vniuerſi
orbis terrarum. piclitantem eīn mūdm eruit ab ira
dei. vnde ſubdit. Ecce qui tollit peccatum mundi.
Non autem dixit. Qui tollet. ſȝ qui tollit peccatū
mundi quaſi ſemꝑ hoc faciente ipſo. Non eīn tūc ſo
lum tulit cum paſſus eſt. ſed ex illo tempe uſqȝ ad p̄
ſens tollit. non ſemꝑ crucifixus. vnam enim ꝓ pecca
tis obtulit oblacōem ſed ſemꝑ purgans ꝑ illam.
¶ Greg. Tunc autem ab humano genere plene
peccatum tolletur. cum ꝑ in corrupcōis gloriā no
ſtra corrupcio ꝑmutatur. Eſſe namqȝ a culpa liberi
non poſſumus: quouſqȝ in corpis morte tenemur.
¶ Theoph. Sed qr̄ non dixit peccata mundi. ſȝ pec
catum Ut uidelicet ꝑ hoc ꝙ dixit. peccatum vniu
ſaliter peccatum uideretur inuere. Sicut conſueui
mus dr̄e ꝙ homo eiectus eſt de ꝑadiſo. i. omne gn̄⁹
humanum ¶ Beda. Vel peccatum mūdi dr̄ origina
le peccatum qd̓ eſt cōe tot⁹ mūdi qd̓ quidē peccatū
originale. ⁊ ſinguloꝝ ſuperaddita: xp̄us per graciam
relaxat. ¶ Aug. Qui enim de noſtra natura pecca
tum non aſſumpſit: ipſe eſt qui tollit nr̄m peccatum
Noſtis quia quidam homines dīc. Nos tollimus
peccata hoīb⁹: quia ſancti ſumus. Si enim nō fu
erit ſanctus qui baptizat quō tollit peccatum alteri
us: cum ſit ipſe homo plenus peccato? Contra iſtas
diſputacōnes hic legamus: Ecce qui tollit peccatū
mundi. ut non ſit p̄ſumpcio hoīb⁹ in homines.
¶ Orig. Sicut eīn iugi oblacōi agni cognate ſūt
relique oblacōnes legales: ſic huī⁹ agni oblacōni
cognate oblacōnes uidenē michi effuſiones ſanguīs
martirum quoꝝ paciencia ⁊ ꝯfeſſione ⁊ ꝓmptitudi
ne ad bonū obtūduntur machinacōnes impioꝝ.
¶ Theoph. Quia vō ſuperius illis qui ex phariſeis
venerāt. iohes dixerat ꝙ medius ueſtrum ſtat quē
uos neſcitis: hic ignorantib⁹ eum demonſtrat dicēs.
hic eſt de quo dixi. poſt me venit vir qui ante me fac
tus eſt. Vir dn̄s dr̄ ꝓpter etatis pfectionem. Nam
xxx. annoꝝ baptizatus eſt. vel quia ſpūalis aīme
vir eſt ⁊ eccle ſponſus. vnde paulus Deſpondi vos
vni viro v̓ginem caſtam exhibere xp̄o. ¶ Aug.
Poſt me autem veīt: quia poſterior natus eſt. ante
me factus eſt: quia p̄latus eſt michi. ¶ Greg. Pre
lacionis autem eius cauſas. aperit cum ſubiungit.
Quia prior me erat. acſi apte dicat. Inde me eciaȝ
naſcēs ſine tēpe ē a prē generatus ¶ Theophi⁹
poſt natus. natus ſupat: quideum natiuitatis ſue tē
pora non anguſtant. Nam qui ꝑ matrem in tempe
Auſculta o arri. Non dixit quia prior me creatus
eſt: ſed quia ꝑor me erat. Audiat h̓ pauli. ſamoſitam
abuſio ꝙ nō ex maria ſumpſit p̄mordium. quia ſi eſ
ſendi p̄ncipium ſumpſit ex v̓gine. qualiter prior ex
titit p̄curſore? Nam manifeſtum eſt ꝙ p̄curſor xp̄m
in vi. menſib⁹ ſupabat: ſcḋm humanam generacoīeȝ
¶ Criſo. Ut aūt nō videat̄ examicicia ꝓpē cognacōȝ
et teſtimonium ꝑhibere. quia cognatus eius erat.
ſcḋm carnem ꝓpterea dicit Ego neſciebaȝ eū. Et ſcḋm
racionem hoc ꝯtingit. Etenī in deſerto ꝯuerſatus eſt
iohes Miracula vero quecūqȝ xp̄o puero exiſten
te facta ſunt. puta que circa magos ⁊ quecunqȝ ta
lia: ante multum ꝯtigerant tempus. iohe eciam ipō
valde puero exiſtente. in medio vō tpīe ignotus oī
bus exiſtebat. ꝓpter qd̓ ſubdit Sed ut manifeſtet̄ i
yſrahel. ꝓpterea veni ego in aqua. bap. hinc eī ma
nifeſtum eſt qm̄ ⁊ illa ſigna que quidam dīt a xp̄o ī
puericia facta mēdacia ⁊ fictōnes ſunt. Si eīn a pri
ma etate miracula feciſſet xp̄c: nequaꝗ̄ neqȝ iohes
eum ignoraſſet: nec reliqua multitudo in diguiſſet
magiſtro ad manifeſtandum eum. non ergo ipſe cri
ſtus baptiſmate indigebat. neqȝ aliquam aliam cau
ſam habebat illud lauacrum: ꝗ̄ꝫ p̄monſtracōem. facē
eius fidei que eſt in xp̄m Non eīn dixit. ut mundē
eos qui baptizanē neqȝ ut liberē a peccatis. veni bap
tizans: ſed ut manifeſtetur yſrl̄. Sȝ nūquid ſine bap
tiſmate. non licebat p̄dicare ⁊ inducere turbas: ſed
facilius ita factum eſt. nequaꝗ̄ eīn ꝯcurriſſet oēs
ſi ſīn baptiſmate p̄dicacō facta eſſet. ¶ Aug. Ubi er
go cognitus eſt dn̄s. ſupfluo ei via ꝑabatur quia
cognoſcentib⁹ ſe ipſe factus eſt uia. Itaqȝ non dura
uit diu bapma iohis. ſȝ quo ad uſqȝ demonſtratus
eſt dn̄s humilis. Ergo ut daretur nob̄ a dn̄o humi
litatis exemplum ad ꝑcipiendam ſalutē bapmi: ſu
ſcepit bapm̄ ſui. ⁊ ne p̄poneretur baptiſm⁹ ſerui
bapmo dn̄i. Baptizati ſūt aliꝗ̄ conſerui: Sed qui bap
tizati bapmo conſerui. optebat ut baptizarent bapmo
domini Qui autem baptizabantur baptiſmo domini
non opus habent baptiſmo conſerui.

Et testimoniū p̄hibuit iohannes dicēs q: vidi spm̄ descē
dentem quasi colum
bā de celo. ⁊ manētē
sup eum Et ego ne
sciebam eum. Sȝ qui
misit me baptizare
in aqua ille mihi dix
it. Sup quē videris
spm̄ descendentem et
manentem sup eum.
hic est qui baptizat
in spiritu sancto Et
ego vidi ⁊ testimoniū
um p̄hibui quia hic
est filius dei

¶ Criso⁹. Quia iohes
testatus est ita magnum
quid q̄d sufficiēs erat au
ditores omēs stupefacē.
puta q̄ totius orbis ter
rarū solus pcc̄a tolleret:
volēs credibili⁹ id facē:
reduxit hoc ad deū ⁊ spi
ritūsandū. posset em̄ ali
quis dr̄e iohi. qualiter
g⁹ tu cognouisti eū? vn̄
det q̄ p descensū sp̄c sanc
ti. vnde sequit. Et testi
moniū p̄hibuit iohes di
cens q: vidi spm̄ descen.
q. colum. de celo ma. sup
eum ¶ Aug. xv. de tri.
Non aūt tunc vnct⁹ est
xp̄c spūsancto: qn̄do sup
eum. baptizatū velut co
lumba descendit. tūc em̄
corpus suū .i. eccam suā. p̄figurare dignatus est i
qua p̄cipue baptizati accipi ut spm̄sanctū. Absurdis
simū em̄ est ut credamus eum cum iam .xxx. eēt an
nor. eiusdem etatis a iohe baptizat⁹ est: accepisse
spūsanctū. sȝ venisse ad illud bap̄a sicut sn̄ ullo oio
peccato ita non sine spūsancto. Si em̄ de famulo ei⁹
⁊ precursore ipo iohe scriptum est. Spūsancto reple
bit adhuc ab utēo matris sue: q̄ q̄uis seminatus a pa
tre: tn̄ spūsanctum in utero formatus accepit: quid
de homie xp̄o intelligendū est ul̄ credend. cui⁹ car
nis ipa concepcō non carnalis sȝ spūalis fuit. ¶ Aug
de agone. Nō aūt dixīs solū xp̄m v̄m corp⁹ habuis
se. spūaū sanctum fallaciter apparuisse oculis hominū.
Sicut em̄ non oportebat ut homies falleret filius dei:
sic nec spūsanctus. Sed omnipotenti deo qui vniuer
sam creaturam ex nichilo fabricauit: nō erat difficile
v̄m corp⁹ columbe sine aliar columbar ministerio
figurare. sicut ei nō fuit difficile v̄m corpus in vtō
virgīs sine virili semie fabricare ¶ Aug sup iohe;
Duobus aūt modis ondit visibiliter . dn̄s spm̄sanc
tū. p columbā sup dn̄m baptizatū: p ignem sup di
sciplos agregatos Ibi simplicitas: hic feruor ostē
ditur. Ergo ne spū scificati dolum hēant: in colūba
demonstracū est ⁊ ne simplicitas frigida remaneat:
in igne demōstratum est. Nec moueat. q: lingue
diuise sūt. Noli dissipacōm timere. Vnitatē in colū
ba cognosce Sic ergo oportebat demōstrari spm̄sāc
tum venientē sup dn̄m: ut cognoscat vnusquisq; si
hēt spm̄sanctū: simplicē se esse debere sicut colum
ba. ⁊ hr̄e cum fr̄ibus v̄am pacem. q̄ȝ signant oscla
columbar. osculant ⁊ corui. sȝ laniant a laniatu in
nocēs est natura columbarum Nam corui de morti
uis pascuntur . Hoc columba non habet sed de
frugibꝫ terre viuit . Si eciā gemūt columbe in amo
re: nolite mirari quia in columbe spē voluit demon
strari sp̄csanct⁹ Ipe em̄ interpellat p nobis gemiti
bus inenarrabilibꝫ Non aūt sp̄csanct⁹ in semetipo
sȝ in nobis gemit: quia gemere nos facit. Qui enim
nouit in pssura se esse mortalitatis hui⁹. ⁊ pegrina

ri se a dn̄o q̄diu p̄ter hoc gemit. Spiritus illū do
cuit gemere. Multi aūt gemūt in felicitate terrena
ul̄ quassati dampnis ul̄ egritudine corporis p̄grauā
ti Sed non columbe gemitu gemūt. Vnde ergo de
buit demōstrari sp̄c sanctus vnitatē quandam desig
nans nisi p columbā. vt pacate ecce diceret. Vna ē
columba mea: vn̄ debuit humilitas figurari nisi per
auē simplicē ⁊ gementem. Affuit aūt ibi sancta et
vera trinitas . pater in uoce dicēs. Tu es filius me⁹
dilectus. Spiritus sanctus in columba In ista trini
tate missi sūt apli baptizare In nomie p̄ris ⁊ filij ⁊
sp̄c sancti ¶ Greg. 2 mor. dicit aūt Manentē sup
eum. In cunctis namq; fidelibꝫ sp̄csanctus venit: sȝ
in solo mediatore semp singulariter p̄manet. quia ei⁹
hūanitatem nūq̄ȝ deseruit: ex cui⁹ diuinitate p̄cedit.
Sed cum de eodem spū discipulis. dicatur apud uos
manebit: quō singulare signum erit q̄d in xp̄o p̄ma
net. Qd̄ cicius cognoscim⁹: si dona sp̄c discernam⁹
In hys em̄ donis sn̄ quibꝫ ad vitam peruenitur nō pot
sp̄c sanctus in electis omnibꝫ semp manet. vt sūt mā
suetudo. Humilitas fides spes caritas. In illis aūt
quibꝫ p ostensionē sp̄c nō nostra fruatur. sȝ alior̄ q̄ri
tur: nō semp manet sȝ aliqn̄ se a signor̄ ostensionibꝫ
subtrahit: ut humilius eius v̄tutes habeant. xp̄c aū
in cunctis eum semp ⁊ ptinue habuit p̄ntem ¶ Cri
so⁹. Ne autem aliquis estimet qm̄ xp̄c natiuitatē
hēbat. spūsancto adueniente sicut ⁊ nos: hanc etiā
destruit suspicōm ostendēs q̄ sp̄csancti descēsio solū
p manifestando xp̄o facta est. vnde sequit. Et ego
nesciebam eum. Sed qui misit me bap. in aqua ille
michi dixit. Sup quē uideris spm̄ descen. ⁊ ma. sup
eū: hic est qui bap. in spū sancto ¶ Aug. Quis aū
misit iohē; Si dicamus p̄r v̄m dicis Si dicamus fi
lius: v̄m dicis. manifestum aūt est: ut dicamus p̄r et
filius. quō ergo nesciebat eum aquo missus est. Si
enim nouerat eū aquo voluit baptizari: temere di
cebat Ego a te debeo baptizari Nouerat ergo eum
Quid ergo est q̄ dicit. Nesciebam eū ¶ Criso⁹.
Sed cum dicit Nesciebam eum: anterius tempus
dicit: non tempus q̄d ē p̄pe bap̄m cum p̄hibebat eū
dicens Ego a te debeo baptizari ¶ Aug Sed legā
tur alij euangeliste qui plani⁹ illud dixerūt ⁊ inue
nimus apertissime tunc descendisse colūbam cum dn̄s
ab aqua ascēdit. Si ergo post bap̄a descēdit colum
ba. ⁊ anteq̄ȝ baptizaret dixit illi iohes. Ego a te de
beo baptizari: ante bap̄m illum nouerat. quō ergo di
cit Et ego nesciebam eum. Sed qui misit me bap .
zr. Hoc audiuit iohes ut nosceret eum quē non no
uerat an forte ut plenius nosset quē iam nouerat.
Nouerat quidem dn̄m . nouerat filium dei. nouerat
q: ipse baptizaret in spūsancto an̄ em̄ quam veniret
ad fluuiū xp̄c cum multi ad iohem pcurrerēt . ait
illis. Qui post me venit: maior me ē. Ipse vos bap
tizabit in spiritusancto ⁊ igne. Sed quid non noue
rat. potestatē bap̄mi ipm̄ dn̄m habiturum. ⁊ sibi retē
turū. nec paulus aut petrus dr̄et bap̄m⁹ me⁹. sicut
inuenis dixisse. euangl̄m meum Sed misteriū ple
ne transiturū in bonos ⁊ in malos. Quid tibi faciat
malus . minister ubi bonus est dn̄s. Ecce post iohē;
baptizatum est. post homicidā non est baptizatum .

quia iohēs debēit bapm̄ ſuū homicida debit bapm̄
xp̄i. Q ſacramentum tam ſanctum eſt: ut nec homi
cida miſtrante polluatur. potuit aūt dn̄s ſi vellet da
re poteſtatem alicui ſuo ſuo. ut daret baptiſmū ſuū
tamq̄ȝ vice ſua et conſtitueret tātam vim in baptiſ
mate tranſlato in ſuum. quantam vim hr̄et bapma
datum a deo. Hoc noluit. ut in illo ſpes eſſet bapti
zator in quo baptizatos ſe agnoſcerent ⁊ noluit ſer
uū ponere ſpē in ſeruo. Si autem daret hanc pote
ſtatem ſuis: tot eſſent baptiſmata quot eſſent ſui
vt quō dictum eſt bapma iohis. ſic dr̄etur bapma pe
tri vel pauli. p hanc ergo poteſtatē q̄ȝ ſolum ſibi cri
ſtus retinuit. ſtat vnitas eccleſie de qua dictum eſt.
vna eſt columba mea. poteſt autē fieri ut habeat ali
quis baptiſmū p̄ter columbā ſȝ ut pſit ei baptiſm⁹
p̄ter columbam: nō pot. ❡ Criſo⁹. Et q: patē uocē
emiſit p̄dicans filium: ſ ſuenit ſpūſanct⁹ uocē trahēs
ſup caput xp̄i. nequis p̄ſencium eſtimaret dici de
iohe qd̄ dictum eſt de xp̄o. Sȝ dicet aliquis Quali
ter non crediderūt iudei ſi viderunt ſpm̄: Sed talia
non ſolum indigent oculis corporis: ſȝ magis uiſione
mētis. Si namq̄ miracula facientē uidentes in tm̄
ebrij erant a liuore. ut cōtraria hys que uidebantur
enūciarent ſ: qualiter ſolo aduentu ſpiritusſancti
in ſpecie columbe expuliſſent incredulitatē: Quidaȝ
vo dn̄e. nō oīs uidiſſe ſpm̄. ſed ſolum iohem et eos
qui deuocius diſpoſiti erant. Et ſi em̄ ſenſibilib⁹ ocu
lis poſſibile erat uidere in ſpecie columbe ſpm̄ deſcē
dentem: non tū p̄pter hoc ncc̄e eſt omnib⁹ hoc fuiſſe
manifeſtum. Et em̄ zacharias in ſpē ſenſibili multa
cōſiderauit et daniel et ezechiel Sed et moyſes mul
ta vidit. qualia alioꝝ nllꝰ. vnde ſubdit iohes. Et
ego uidi et teſtimo. phi. q: hic eſt filius dei. Agnum
quidē eum vocauerat. et q̄m in ſpū baptizare debe
bat: dixit filium ante hoc nuſq̄ȝ ❡ Aug. Oportebat
em̄ ut ille baptizaret qui eſt filius dei vnic⁹ nō adop
tiu⁹. adoptati filij miſtri ſunt vnici. vnicus habet
poteſtatē: adoptati miſterium.

Altera die iterū ſtabat iohānes ⁊ ex diſcipulis eius duo. ⁊ reſpiciens ihesum ambulantem dicit. Ecce agnus dei.

❡ Criſo⁹. Quia mltis hys que a p̄ncipio iohēs dicebat ñ attēdebant: ſcd̄a rurſus eos excitat voce. vn̄ dicit Altera die iterū ſtabat ioh. ⁊ ex diſc. ei⁹ duo.

❡ Beda Stabat aūt iohēs: quia illam virtutum arcem aſcenderat: a qua nllis temptacōnū poſſet in
pbitatib⁹ deici. Stabant cum illo diſcipli. q: magi
ſteriū illius corde ſequabantur imobili. ❡ Criſo⁹. Sȝ
quare non totum mundū circuiuit in omni loco iu
dee p̄dicans eum: ſed ſtabat circa flumen expectans
eum venire ⁊ oñdere venientem. Quia ſcȝ p opa
xp̄i hoc fieri volebat. vide eciam qualiter hoc maio
ris edificacōnis fuit. Quia em̄ p̄uam in miſit ſcintil
lam. repente flamma in altum eleuata eſt. aſr autem
eeſi circuiens hoc dixiſſet. uiderent ex ſtudio quodā
humano fieri que fiebant. et ſuſpicōne eſſet plenum
eius p̄conū. Igit̄ p̄pheqe quidem ⁊ apl̄i oīs abſentē
xp̄m p̄dicauerūt. Hy quidem autem p̄ſenciam ſcd̄m
carnem. illi vo poſt aſſumpcōm. vn̄ ut oſtendat q̄

nō ſolum voce: ſȝ ⁊ oculis eum oſtendebat. ſubditur
Et reſpiciens ihm̄ ambulantem: dicit Ecce agn⁹ dei
❡ Theop. Reſpiciens inquit q. oculis inuens grā
⁊ admiracōm q̄ȝ habebat in xp̄o. ❡ Aug. Johes q̄
dem amicus ſponſi erat non querebat grām ſuam ſȝ
teſtimonium phibebat veritati. Non em̄ uoluit apd̄
ſe remanere diſcipl̄os ſuos. ut nō ſequerent dn̄m. ſȝ
magis oſtendit quē ſequerent dicens. Ecce agnus
dei. ❡ Criſo⁹. Non longum facit ſmonē. q̄m vnum
ſolum in ſtudio habebat adducere eos ⁊ cōiungere
xp̄o. Sciebat em̄ q̄m de reliquo non indigerēt eo te
ſtante Non autem ſingulariē diſcipulis loquitur. de
hys iohes. ſed eis publice cum omnib⁹ q: ex cōi doctrina ſuſcipientes ſequelā xp̄i. firmi de reliquo p̄ma
ſerūt. non p̄pter grām xp̄i ſequentes: ſed p̄pter ſuū
lucrum. ⁊ non facit ſmonem ſuū dep̄catiuū. ſȝ admi
ratē ſolum p̄ntē. ⁊ demonſtrat eis p̄pacōem. p̄pter q̄
venit ⁊ modum p̄pacōnis. Agnus em̄ utrumq̄ inſi
nuat ⁊ dicit agnus cum articli adiectōne: excellen
ciam eius oñdens. ❡ Aug. Iſte em̄ ſingulariter dici
tur agnus ſolus ſine macula ſine peccato. non cu⁹
macule abſterſe ſūt. ſȝ cu⁹ macula nulla fuerit ſin
gulariter hic eſt agnus dei. quia ſingulariē hu⁹ ag
ni ſanguine ſolo homies redimi potuerūt. hic ē ag
nus quem lupi timent qui leonem occiſus occidit
❡ Beda. Ideo eciam agnū vocat. quia dona ſui vel
ſis ſponte largit̄ ex quo veſtem nob̄ nupcialem fa
cere poſſumus. i. exempla uiuendi nobis relicturū
p̄uidit quib⁹ in dilectōne caleſieri deberemus.
❡ Alchuin⁹. Diſtice autem ſtat iohes ceſſat lex ⁊
venit ihus. i. gracia euangely. cui ip̄a lex phibet te
ſtimonium ambulat ihs diſcipl̄os collecturus:
❡ Beda Ambulacio ecīā ihu. diſpenſacōem incar
nacōnis qua ad nos venire. ac nob̄ exempla viuēdi
p̄bere dignatus eſt inſinuat.

Et audierūt eum duo diſcipuli loquentem. ⁊ ſecuti ſūt ihesū. Cōuerſus autē ihesꝰ ⁊ uidēs eos ſequētes ſe dic̄ Quē queritis: Qui dixerunt ei Rabi quod dr̄ interp̄tatum magr̄. Vbi habitas: dicit eis. Venite ⁊ uidete Venerunt et uiderūt ubi maneret ⁊ manſerūt ibi die illo Hora aūt erat quaſi decima. Erat aūt andreas fr̄ ſymonis petri unꝰ ex duob⁹ qui audierāt a iohāne ⁊ ſecuti fuerant eum.

❡ Alchuin⁹. Iohe phibente teſtimonū q: ihs eſſet agnus dei diſcipuli qui prius erāt cum iohe: magr̄i impleuēt. ſecuti ſūt ihm̄ vnde dr̄ Et audi. eum duo. diſci. loqū. ⁊ ſecuti ſūt ihm̄.
❡ Criſo⁹. Conſidera autem quia q̄ñ dixit. poſt me veniēs ante me factus eſt ⁊ q̄m nō ſum dignus ſoluē corrigiam calciamēti eius nllꝰm cepit. Sed q̄ñ de diſpenſacōne locut⁹ eſt. ⁊ ad humilis ſmonem duxit dicēs. ecce agnus dei. tunc ſecuti ſūt eum diſcipli. mlti em̄ non ita adducūtur. cum aliq̄d magnū ⁊ excelſū de deo dicitē
ſicut cum benignum ⁊ amicū hoīm audiūt ⁊ aliq̄d

ad ſalutem hoim ptinens Conſiderādū aūt q iohes
dixit· Ecce agnꝰ dei:⁊ xp̄c michi loquitur· Nam ⁊
ſponſus cum ſilencio ad eſt· alij eum in ducunt ⁊ ſpō
ſam in manu eiꝰ ponunt· q̄z cum accepit: de ea· diſpo
nit· Ita xp̄c uenit copulaturꝰ ſibi ecclam· Nichil ipſe
dixit: ſz acceſſit ſolum amicis eius iohes dexteram ei
ſponſe in poſuit· pſmones ſuos aīas hoim in manꝰ
ei ponens· Quos accipiens ita diſpoſuit: ut ultra
ad iohem non redirent· Sed aliud hic obſeruandum
Sicut enim in nupcijs nō puella ad ſponſum vadit:
ſz ipſe ad eam feſtinat· ita ⁊ hic ɔtingit· Non enim
in celum aſcendit hominum natura· ſz ad eam filius
dei acceſſit ⁊ ad domum duxit paternam· Et quidē
alij erant diſcipli iohannis· qui non ſolum ſecuti nō
ſunt· ſed ⁊ zelotipe ad xp̄m diſpoſiti erant· Qui au
tem meliores erant: ſimul audierunt ⁊ ſecuti ſunt· n̄
quaſi magiſtrum priorem ɔtemnētes: ſz ab eo pſua
ſi ꝑmittente q baptizaret in ſpiritu ſancto xp̄us· Et
vide diſcipulorum ſtudium cum verecundia fieri
Neqꝫ enim mox aſcendentes interrogauerunt ihm
de neceſſarijs ⁊ maximis reb· neqꝫ publice· ſz ſingu
lariter eloqui ſtuduerunt· Unde ſequit̄ Conuerſus
autem iheſus ⁊ videns eos ſequentes ſe· dicit eis·
Quid queritis? Hinc erudimur· quia cū nos bene
velle incipimus· tunc deus multas dat nobis ſalu
tis occaſiones· Interrogatqꝫ ut non diſtat: ſz ut p īn
terrogacōnem magis eos familiares faciat· ⁊ ampliorē
fiduciam det· ⁊ oſtendat eos audicione dignos
¶ Theophilus· Vide autem q ſequentibꝰ ſe dominꝰ
ɔuertit faciem ⁊ reſpexit: quia niſi p bonam operaci
onem ipſum ſecutus fueris· ad viſionem faciei eius
nūquam ptinges· neqꝫ ad domum eius poteris perue
nire· ¶ Alcuinꝰ· Ergo illi diſcipuli tergum ipſi
us ſequebantur· vt viderent ⁊ faciem domini vide
re non poterant· Ideo conuertit ſe· ⁊ quodammodo
de ſua maieſtate deſcendit· vt poſſint faciem diſcipu
li eius ɔtemplari ¶ Orig· Forte autem non fruſtra
poſt ſecūdum teſtimonium deſinit iohannes ɔteſtari·
⁊ iheſus ſecundum ſeptimum dicit· Quid queritis
¶ Criſoſtimus· Sed illi non ſolum ſequendo· ſed ⁊
interrogando amorem ſuum ad criſtum manifeſtaue
runt Unde ſequitur· Qui dixerunt ei Raby q dici
tur interpretatum magiſter Ubi habitas? Nondū
ab eo aliquid diſcentes· magiſtrum eum vocant· ad
diſcipulatum ſe in pellentes ⁊ cauſam oſtendentes·
propter quid ſequebantur· ¶ Orige· Congrua ves
ro pceſſis ex iohannis teſtimonio placito ɔprimens
criſtum doctorem· ac exprimens deſiderare habita
culum filij dei ɔtueri· ¶ Alchuinus· Nolunt enim
tranſitione vti eius magiſterio: ſz inquirunt vbi ma
neat· ut ⁊ tunc in ſecreto verbis illius imbuti· ⁊ ex
inde ſepius poſſent eum viſitare ⁊ plenius inſtrui·
Mihice autem volunt ſibi oſtendi in quibꝰ criſtꝰ
habitat vt eorum exemplo ſe tales exhibeant in qui
bus velit habitare· Vel q iheſum ambulantem vi

dent ⁊ ſtatim vbi maneat querunt· nos mouet ut cū
in carnacionem eius ad mentem reducimus· ſollicito
corde eum rogemus ut manſionē eterni habitaculi
nobis oſtendat Unde quia videt bene petentes· libere
eis ſua reſerat archana Unde ſequitur· Dicit eis·
Venite ⁊ videte quaſi diceret Habitaculum meum
explicari non poteſt ſermone· ſed opere demonſtratē
Venite ergo· credendo ⁊ operando ⁊ videte· intelligē
do ¶ Orige· Vel per hoc q dicit Venite· ad accōz
inuitat· per hoc autem q dicit· Videte· ad ɔtemplacō
nem ¶ Criſoſtimus· Criſtus autem non dicit eis
ſigna domus neqꝫ locum ſed attrahit eos ad ſequen
dum Non dixit· Non eſt tempus nunc: audietis
cras ſiquid voltis dicere· ſed ut ad amicos ⁊ famili
ares loquitur· Qualiter autē alibi ait· filius homi
nis non habet vbi capud reclinet ſuum· Hic autem
dicit· Venite ⁊ videte vbi habito: Sed per hoc q
dixit Non habet vbi capud reclinet· demonſtrauit·
q non habebat proprium habitaculum: non q in do
mo n̄ maneret· Sequitur Venerunt et viderūt ubi
maneret ⁊ manſerunt ibi die illo· Cuiꝰ aūt gracia
manſerint· non adiungit euangeliſta· quia manifeſtū
erat q propter doctrinam· ¶ Auguſtinus· q̄z
beatum autem diem duxerunt· q̄z beatam noctem
Edificemus ergo ⁊ noſmetipſi in corde noſtro· et fa
ciamus domum quo veniat ille et doceat nos·
¶ Theophilus· Non fruſtra autem et tempus
notauit euangeliſta· cum ſubdit· Hora autem erat
quaſi decima· Ut tam doctores q̄z diſcipulos eru
diret· q doctrina propter tempus non eſt pretermit
tenda· ¶ Criſoſtimus· Multum enim ſtudium de
monſtrabant ad audiendum· in eo q neqꝫ ab hora· a
uerſi ſunt· cum ſol eſſet ad occaſum· Et multis qui
dem carni ſeruientibus tempus q eſt poſt eſcam· nō
eſt aptum ad quippiam neceſſariorum· eo q corpus
eſcis grauatur Johannes vero cuius iſti erant di
ſcipuli· non erat talis Sed cum multo maiori ſobri
etate veſpere degens q̄z nos mane·
¶ Auguſtinus· Numerus eciam iſte legem ſig
nat· Quia in decē preceptis data eſt lex· Venerat
autem tempus· vt impleretur lex p dilectionem· que
a iudeis impleri non poterat· per timorem· vnde ⁊
decima hora dominus audiuit Raby· Magiſter enī
legis non eſt· niſi dator legis· Sequitur· Erat
autem andreas frater ſymonis petri vnus ex duo
bus qui audierant a iohanne ⁊ ſecuti fuerant eum·
¶ Criſoſtimus· Cuius autem gracia alterius no
men non ponit: Quidā dicunt propterea· quia hic
qui ſcribit· eſt qui ſecutus eſt eum· Quidam vero
dicunt q ille alius non in ſignis erat· Que ergo
vtilitas· ſi didicerimus nomen illius· Neqꝫ enī ſep
tuaginta duorum diſcipulorum nomina euangeliſta
poſuit· ¶ Alchuinus Vel duo diſcipuli qui ſecu
ti ſunt iheſum· ſunt andreas ⁊ philippꝰ·

Inuenit hic primū
frēm ſuū ſymonē ⁊ di
xit ei. Inuenim⁹ meſ-
ſiam quod eſt interp̄-
tatum xp̄s Et ad du
xit eum ad iheſum· in
tuitus aūt eum iheſus
d x t. Tu es ſymon fi
lius iohāna Tu uoca
beris cephas. quod in
terp̄tatur petrus

¶ Criſo⁹. Andreas q̄
a iħū uidicit· nō detinu
it apud ſeipm· ſ; feſti-
nat ⁊ currit cito ad
frēm: tradicur⁹ ei bo-
na que ſuſcepit· vñ ſe
quit̄ Inuenit hic pri-
mum frēm ſuū ſymo
nem ⁊ dixit ei Inueni-
mus meſſyam qđ ē in
terpretatum xp̄us·
¶ Beda. Hoc eſt em̄
ve dñm inuenire: vt a
illius dilectōe feruere
fraterne quoqꝫ ſalutis curam gerē· ¶ Criſo⁹. Et q̄
dem non dixerat euangeliſta qđ xp̄c fuerat ſequen
tib⁹ ſe locutus· ſed ex hys que hic dñr licet addiſcē
Queumqꝫ em̄ andreas didicit· in breui oñdit magi
ſtri vtutem qui ꝑ ſuaſerat eis· ⁊ eoꝝ deſideriū qđ ꝓ
us habuerāt rep̄ſentans· hoc em̄ vbum inuenimus
eſt ceſſyuū parientis· ꝓpter abſentiam ⁊ exultantis·
poſtq̄ꝫ apuit qđ expectabat̄· ¶ Aug. Meſſyas aūt
hebraice latine vnctus grece xp̄us dr̄· Criſma enim
vnctio eſt· Ille aūt ſingulariter vnctus ē· vñ omnes
xp̄ianī vngunt̄ ſm quod in pſalmo dr̄· vnxit te de⁹
ds tuus oleo exultacōis ꝑ ꝑticipib⁹ tuis· ꝑticipes ei
eius ſunt oīs ſancti Sed ille eſt ſingulariter ſanct⁹
ſingulariter vnctus· ¶ Criſo⁹ · Et ideo non dixit
meſſyam ſimplr̄ ſ; cum adiectōne articuli · Conſidā
vo ex ipo ꝑncipio obedientem petri mentē · Con
feſtim em̄ cucurrit nihil tardans· vñ ſequit̄ · Et ad
duxit eum ad iħm· Sed nullus facilitatem ei impo
nat· ſi non multa prius in quirens ita ſmonē ſuſce
pit· Conueniens em̄ eſt ⁊ frēm diligencius ei dixiſ
ſe h ⁊ ꝑ longa verba· Sed euangeliſte ubiqꝫ multa
intermittūt· breuiloquii curam habentes· aliter aūt
neqꝫ dictum eſt qm̄ credidit ſimpliciter· Sꝫ qm̄ dux
it eum ad iħm· illū ei de quo traditur⁹· ut oīa ab il
lo diſcat· Ipſe aūt dñs incipit reuelare ea que deita
tis ſūt ⁊ paulatim ea apire a ꝑdictōnib⁹· Non enim
min⁹ q̄ꝫ ſigna· ꝓphie adducunt hoc em̄ eſt maxime
opus dei qđ neqꝫ imitari demones poſſunt· Nam in
miraculis quidem ⁊ fantaſia fit utiqꝫ· futura aūt ꝑ
ꝑdicere cum certitudine· illius ſolius in corruptibi
lis eſt nature· vñ ſequit̄· Intuitus aūt eū iħs dixit
Tu es ſymon filius iohanna: tu voca· cephas· qđ ī
terp̄tatur petrus· ¶ Beda Intuitus aūt eſt eū nō
exteriorib⁹ oculis ſolum· ſ; ⁊ eterno· diuinitatis intui
tu: uidit cordis eius ſimplicitatem aīmi ſublimitatē
cui⁹ merito cunctē eſſet ꝑferend⁹ ecc̄e· Neqꝫ autem
in petri vocablo· q· hebreo ul ſyro: aliam interp̄ta
cōem querē optet· q: idem eſt grece ul latine petr⁹
qđ ſyriace cephas ⁊ in utraqꝫ lingua nomē a petra
deriuat̄· vocat̄ autem petrus ob firmitatē fidei qua
illi petre adheſit· de qua apl̄s ait· petra aūt erat cri
ſtus· Qui ſperātes in ſe ab hoſtis inſidijs· tutos red
dit ⁊ ſpūalium cariſmatū fluenta miniſtrat· ¶ Aug
Non eſt aūt magnum q: dñs dixit· cui⁹ fili⁹ eſſet
iſte· oīa ei noīa ſanctoꝝ ſuoꝝ ſciebat: q̄s an̄ oſtitucio
nē mūdi ꝑdeſtinauit· Illud aūt magnum q: mutauit
ei nomē ⁊ fecit de ſymone petꝝ· petrus aūt a petra
petra vo ecc̄a· Ergo in petri noīe figurata eſt ecc̄a
Et quis ſecur⁹ eſt niſi qui edificat ſuꝑ petram· In
tentum aūt te fecit dñs· Nam ſi antea petrus voca
ret̄: non ita uideres miſteriū petre· Et putares ca
ſu eum ſic vocari· nō ꝓuidencia dei Ideo eum volui
aliud prius vocari: ut ex ipa ꝯmutacōne noīs ſacra
menti uiuacitas ꝯmendaret̄· ¶ Criſo⁹. Ideo etiā
nomē mutauit: ut oſtendat q: ipe eſt qui ve⁹ teſta
mentum· dedit ⁊ noīa trāſmutauit· quia abrā· abra
ham vocauit ⁊ ſarap ſaram ⁊ iacob iſrahem· Igitur
multis quidem ⁊ a natiuitate noīa impoſuit· ut yſa
ac ⁊ ſampſon· alijs autem poſt eam que a ꝑgenitori
bus eſt nūcupacōem· ut petro ⁊ filijs zebedei· Nā ī
quib⁹ quidem a pma debebat· etate vtus clareſcere:
ex tunc noīa ſuſcepunt· Quib⁹ autē poſtea debebat
augeri: poſtea nūcupacio poſita eſt ¶ Aug de ꝯſen-
ſu euangel · Non autem pua repugnancia poſſit
putari ſi iuxta iordanē anteq̄ꝫ iħ cyſſet in galileam
ad teſtimonium iohis bap̄te ſecuti ſūt eum duo quo
rum vnus erat andreas qui frēm ſuum ſymonē ad
duxit ad iħm: quando ⁊ nomē ut petrus vocaretur
accepit cum ab alys euangeliſtis dicat̄ qđ eos i ga
lilea piſcantes inuenerit· atqꝫ ad diſcipulatum vo
cauerit · vbi intelligendū eſt non ſic eos uidiſſe
dñm iuxta iordanem· ut ei iam inſepabiliter inhe
rerent· ſ; tm̄ cognouiſſe· quis eſſet eumqꝫ miratos
ad ꝓpria remeaſſe· Non autem quis arbitretur q
tunc petrus nomē accepit ubi ait illi do⁹· tu es petr⁹
⁊ ſuꝑ hanc petram edificabo ecc̄am meam: ſ; vbi cō
memorat̄ ei dictum eſſe· tu vocabis cephas quod in
terp̄tatur petrus· ¶ Alcuin⁹. Vel aliter · Nondū im
poſuit ei nomen: ſ; ꝓſignat qꝫ poſtea fuit impoſitum
qn̄ dixit ei iħus· tu es petrus ⁊ ſuꝑ hanc petrā edi
ficabo ecc̄am meam · mutatus autem nomē xp̄s vo
luit oſtendere etiam nomē illud quod a ꝑentib⁹ datū
erat: non carere vtutis ſignificacōne· Symon enim
obediens interp̄tat̄· Iohāna gracia iona columba·
q· d· Qui es obediens filius gracie ul filius columbe
·i· ſpiritusſancti· quia humilitatē de ſpūſancto accepi
ſti· ut vocante andrea uidere me deſiderares· Nō ei
dedignatus eſt maior minorem ſequi quia non eſt or
do etatis: vbi eſt meritum fidei ·

In craſtinum aūt
uoluit exire in galile
am. ⁊ inuenit philip-
pum Dicit ei iheſus
Sequere me Erat aūt
philipp⁹ a bethſaida
ciuitate ādree ⁊ petri
Inuenit philippus
nathanaelē ⁊ dicit ei
Quē ſcripſit moyſes
in lege ⁊ ꝓphete/ in-
uenimus iheſum filiū
ioſeph a nazareth Et

Criſo⁹ . Poſtq̄ꝫ ac
cep⁹ xp̄c diſciplos ue
nit de reliquo ad alios
ꝯuertendum ·i· philip
pum ⁊ nathanaelē vñ
dicit̄· Incraſtinū aūt
voluit exire in galile·
¶ Alcuin⁹ ·i· uidea
ſ; ubi erat iohes bap
tizans deferens honorē
bap̄tiſte ne uideat̄ ma
giſterium eius minue
re dum adhuc ſtatum
habet· Vocaturus eti
am diſcipulm ad ſequē
dum uoluit exire in

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

dixit ei natanael.
A nazareth poteſt ali
quid boni eſſe. Dicit
ei philippus. Veni ⁊
vide.

galyleam .i. in
tranſmigracōne
factam vel reue
lacionem. De ſic
ipſe pficiebat ſa
piēcia ⁊ etate ⁊
gracia apud deum ⁊ homines. ⁊ ſicut paſſus
eſt ⁊ reſurrexit. ⁊ ita intrauit in gloriam ſuā
ſic eciam ſuos ſequaces oſtenderet et exire et
proficere virtutibus. ⁊ per paſſiones ad gau
dia tranſmigrare debere. Unde ſequitur Et
inuenit philippum ⁊ dicit ei iheſus. Sequere
me. Sequitur. qui imitatur humilitatem et
paſſionem eius. ut ſit ſocius reſurreccōnis et
aſcenſionis. ¶ Criſoſtimus. Et vide q ante
q aliquis ei adhereret. nullum vocauit. Nam
ſiquidem nullo iam ſponte adueniente attraxiſ
ſet forſitan reſilyſſent. Alii autem a ſeipſis e
ligentes ſequi dn̄m. firmi de reliquo permanſe
runt. philippum autem vocat magis notum ei
exiſtentem. quia in galylea nutritus erat. Sz
vnde philippus ſecutus eſt criſtum? Nam an
dreas quidem audiens a iohanne baptiſta pe
trus autem ab andrea. hic autem a nullo aliqd
diſcēs ſolum. dicente xp̄o ad eum. Sequere me
confeſtim pſuaſus eſt. Conueniens aūt eſt phi
lippum a iohanne audientem ſequi criſtum. Ut
eciam uocem xp̄i hoc operatam eſſe Ideo.
¶ Theoph. Non enī ſimpliciter omnibus uox
xp̄i dicebatur. ſꝫ fidelium interiora ad eius in
flāmabat amorē. Deinde quia in corde philip
pi de xp̄o cogitacō merat ⁊ i libris moyſi. aſſi
dua leccō. ut expectaret xp̄m ſtatim cum ui
dit credidit. forte. autem ab andrea ⁊ petro
de illo aliquid didicit. quia ex eadem pa
tria erant qd euangeliſta uidetur innuere p
hoc q ſubdit. Erat autem philippus abethſaſ
ida ciuitate. andree ⁊ petri. ¶ Criſoſtimus.
Criſtus eciam hinc ſuam virtutem oſtendit q
a terra nullum ferente fructum. nam a galilea
p̄pha non ſurgit. inclitos diſcipulorum elegit.
¶ Alcbuin⁹. Bethſaida eciam domus vena
torꝫ interp̄tat quo nomine ciuitatis curauit
euangeliſta oſtendere quales. tūc iam. aīo erāt
philippus petrus ⁊ andreas ⁊ quales officio
erant futuri .i. capiendis ad vitam animabꝫ
in terra. ¶ Criſoſtimus. Non ſolum autem
philippus a criſto pſuaſus eſt. ſed p̄eo alijs fit
Unde ſequitur Inuenit philipp. natha. fratrē
ſuum ⁊ dicit ei Quem ſcripſit moyſ. in lege et
p̄phe. inuenimus ihm̄ filium ioſeph a nazareth
Uide qualiter ſollicitam mentem habebat ⁊ cō
tinue meditabatur que ſunt moyſi ⁊ expecta
bat aduentum xp̄i. Et quidem q xp̄s debebat
venire nouerat prius. Quoniam autem b

xp̄us erat ignorabat. Dicit autem Quem ſcri
pſit moyſes ⁊ p̄phe. credibilem faciens ſuam
p̄dicacionem ⁊ ex hinc pſuadens auditorem. q
circa legem ⁊ p̄phas ſollicitus erat ⁊ omnia
pſcrutans cum veritate. ut ⁊ criſtus teſtat⁹
eſt. Si vero dicit filium ioſeph. ne turberis ei
us enim filius eſtimabatur eſſe. ¶ Auguſti⁹
Cui ſcilicꝫ deſponſata erat mater e⁹. Nam
quod ea in tacta conceptus ⁊ natus ſit. bene
nouerunt ex euangelio omnes xp̄iani. Addi
dit autem ⁊ locum. a nazareth. ¶ Theophi.
Non quia in ea natus erat. ſed in ea nutrit⁹
Generacio enim eius multis erat incognita
ſed q in nazareth. eſſet nutritus. cognitus
erat Sequitur Et dixit ei nathanael a naza.
poteſt aliquid boni eſſe ¶ Auguſti⁹. Ambas
pronūciaciones poteſt cōſequens vox philippi
ſequi ſiue ſic pronuncies tanquam confirmās.
a nazareth. poteſt aliquid boni eſſe ⁊ ille dicat
Veni ⁊ vide. ſiue ſicut dubitans ⁊ totum inē
rogans a nazareth poteſt aliquid boni eſſe.
Veni ⁊ vide Cū ergo ſiue illo modo ſiue iſto
pronuncient non repugnent verba ſequencia
noſtrum eſt querere. quid potius intelligam⁹
in hys verbis. Nathanael enim doctiſſimus
legis cum audiſſet philippum dicentem Inue
nimus ihm̄. audito. a nazareth. erectus eſt in
ſpem ⁊ dixit A nazareth poteſt aliquid boni
eſſe Scrutatus enī erat ſcripturas ⁊ ſciebat
q non facile alij ſcribe ⁊ pharisei nouerant qz
inde erat expectandus ſaluator. ¶ Alcbuinus
Qui ſingulariter ſanctus eſt innocens impol
lutus de quo p̄pha. Exiet virga de radice yeſſe
⁊ nazareus .i. flos de radice eius aſcendet. vl
poteſt hic verſiculus ſub dubitacione interro
gatiue pferri. ¶ Criſo⁹. Audiuerat enī na
thanael a ſcripturis q a bethleem opoet xp̄m
venire ſecundum illud. Et tu bethleem terra
iuda ex te exiet dux qui reget populum meū
iſrahel. Cum ergo audiuit a nazareth. dubita
uit non inueniens conuenire enunciacionem phi
lippi cum prophetica p̄dicacōe. Nazareum au
tem vocant prophete. ab educacione ⁊ cōuerſa
cione Conſidera vero eius in querendo pruden
ciam ⁊ manſuetudinem. Non enim dixit deci
pis me philippe. ſed interrogat dicens. A naza
reth poteſt aliquid boni eſſe? ¶ Valde eciam
philippus prudens erat. Non enim interroga
tus frangitur. ſed immoratur. virum volens
ducere ad criſtum Unde ſequitur Dicit ei phi
lippus veni ⁊ vide. Trahit quidem eum ad cri
ſtum. ſciens de reliquo eum non contra dictu
rum. ſi verba et doctrinam illius guſtauerit.

¶ Vidit iheſus nathanael uenientem ad ſe ⁊ dicit de eo Ecce vere yſrahelita in quo dolꝰ non eſt. Dicit ei nathanael Vñ me noſti? reſpondit iheſus ⁊ dixit ei Priuſq̃ te philippus uocaret cum eſſes ſub ficu uidi te Reſpondit ei nathanael. ⁊ ait Raby tu es filius dei Tu es rex yſrahel Reſpondit iheſus ⁊ dixit ei Quia dixi tibi Vidi te ſub ficu: credis/ maius hys videbis / Et dixit eis Amē amē dico vobis/ videbitis celum apertum/ ⁊ angelos dei aſcendentes ⁊ deſcēdentes ſuper filium hominis/

¶ Criſoſ. Nathanael non ſuſcipiendo ex nazareth xp̄m eſſe: eā que eſt circa ſcripturas diligenciam oſtendit. In non reſpuendo vero eum qui annūciauit ac multum deſideriū qđ habebat circa xp̄i p̄ñciam monſtrauit. Videbat eñ q̄ poterat philippus circa locum falli. vnde ſequit. Vidit ihūs natha. veni. ad ſe ⁊ dicit de eo ecce. vere iſrahelita in quo dolus non eſt. Nequaq̄ eñ accuſare optebat. licet vba non credētis protulerit magis inueſtigās p̄bias q̄ philippus. Dicit autem. vere iſrahelita in quo dolꝰ non eſt: q̄ nihil ad graciam ut odium loquebatur ¶ Aug. Vt aliter. Quid eſt. In quo dolꝰ non eſt. forte non habebat peccatū. forte illi medicus non erat neceſſariꝰ. abſit. Nemo ſic natus eſt: ut illo medico nō egeret. Dolus eñ eſt: cū aliud agitur ⁊ aliud fingitur Quō ergo i illo dolꝰ non erat ſi pc̄cōr eſt fatetur ſe peccatorē Si enim peccator eſt ⁊ iuſtum ſe dicit: dolus eſt in ore ipſius Ergo in nathanaele pfeſſionem peccati laudauit. nō iudicauit non eſſe peccatorem. ¶ Theoph. Sed nathanael laudatus nō atquieuit. extemplo. ſꝫ expectauit adhuc volens aliqđ manifeſtius diſcē ⁊ i terrogat. Sequit eñ. Dicit ei natha. vnde me noſti? ¶ Criſoſ. Ipſe quidem g̃ ut homo i ueſtigat ihs autem ut dus rñdebat. Sequit eñ. rñdit ihc ⁊ dixit. ei. prius q̄ te phi. uocaret cū eſſes ſb ficu. noui te. Non ut homo eū iteuens: ſꝫ ut ds deſup cognoſcēs. vidi i quit te. i. mox tuoꝝ manſuetudinē. Dicit aū Cum eſſes ſub ficu: q̄m illis ibi erant: ſꝫ ſoli philippꝰ ⁊ nathanael ſingꝉariter loquebāt. ⁊ ꝓpꝉ hoc dictū eſt q̄ uidens eū a longe dixit. Ecce uē iſrl̄ita ut ſcires. q̄m anteq̄ appinquaret philippꝰ. hec loquebāt. xp̄c ⁊ inſuſpicabile fiat xp̄i teſtimoniū. Noluit aū xp̄c dicere Non ſum ex nazaret. ut ānunciauit tibi philippꝰ. ſꝫ ex bethleem. ut nō faceret altercabilē ſmonem ecīā nꝫ p hoc ſufficiēs dediſſet argumentum qđ ipſe eſſet xp̄c. Sꝫ oñdit. ſe xp̄m: p hoc q̄ p̄ſens erat loqñtibꝰ illis ¶ Aug. Querēdū eſt aū an aliquid. ſignificet arbor ficꝰ dū Inuenimꝰ arborē ficꝰ maledictā. q: ſola folia habuit ⁊ fructū non habuit. In origine hūani generis adam ⁊ eua cū peccauiſſent de folijs ficus ſuccinctoria. ſibi fecerunt. folia ergo ficulnee. intelliguntꝰ peccata. Erat aū nathanael. ſub arbore ficus tamq̄ ſubumbra mortis. ac ſi dñs ei dicat. O iſrl̄ ſn̄ dolo. q̄ſq̄s es o pp̄le iudēs ex fide ſ anteq̄ te p apl̄os meos uocarē ⁊ cū eēs ſubumbra mortis ⁊ tu me non uideres: ego te uidi. ¶ Greg. xviii mor. Vel cum eſſes ſub ficu. uidi te. i. poſitū te ſubumbra legis elegi ¶ Aug. de ūbis dñi. Recordatus ē aū nathanael. ſe fuiſſe ſub ficu. ubi nō erat xp̄c p̄ſencia corporali. ſꝫ ſciēcia ſpūali. Et quia ſciebat ſe ſolum. fuiſſe ſub ficu: agnouit in illo diuinitatē ¶ Criſoſ. Sic g̃ ab hac p̄dicacōne ⁊ ab eo q̄ mētē ſcrutatus eſt eius et quia cum. aduſus eū dicē videret non culpauit ſꝫ laudauit cognouit q̄m vere eſt xp̄us. vñ ſequit. reſpondit ei natha. et ait Raby tu es filius dei. tu es rex iſrahe. q. d. Tu es qui expectabaris. tu es qui querebaris Quia eñ argumētum in altēcabile ſuſcepit: venit ad cōfeſſionem. et in mora p̄ori diligenciam oñdens: et i poſteriori. confeſſione deuocōem. Multi autem legenciū ſermonē hunc anxiant. petrus eñ qui poſt miracula et doctrinā. confeſſus eſt q̄m xp̄c filiꝰ eſt dei. b̄ificat. ut a patre reuelacōni iam ſuſcipiens. nathanael autem ante ſigna et doctrinaꝫ hoc dicens: nihil tale audiuit Eſt ergo huiꝰ cauſa q̄m verba quidem eadem locutus eſt petrus et nathanael. non autem eadem mente. ſed petrus quidem cōfeſſus eſt filiū dei ut deū verum: hic autem ut hominē nudū Dicens eñ. Tu es filius dei. induxit tu es rex iſrl̄. Dei autem filius ñ iſrahelis eſt rex ſolum. ſed et orbis terrarū vniuerſi Hoc etiā n manifeſtum ē ex hys que cōſequūt. Iſti petro nihil poſtea addidit xp̄c ſꝫ quaſi pfecta eiꝰ exiſtente fide: eccām ſe dixit in confeſſione illius fabricātē eſſe. Nathanael aūt quaſi multa pte et maiori cōfeſſionis deficiente: ad maiora educit Nam ſequitur Et dixit ei. Quia dixi tibi Vidi te ſb ficu: credis maius hys uidebis. q. d. Magnū tibi uiſum eſt h' eē qđ dixi et ꝓpterea me regem iſrlis cōfeſſꝰ es Quid ergo dices cum maius videris Et quid ſit iſtud maius. oſtendit ſubdēs Et dicit eis. amē amē dico vobis vide. ce. ap. ⁊ ange. dei aſcen. ⁊ deſcen. ſup fi. hominis Vide qualiter paulatim eum a terra abducit ⁊ facit q̄ non vltra eſtimet xp̄m eſſe hominem ſolum Cui eñ angeli miſtrant. qualiter hic homo purus eſſet Per hoc ergo ſuadet angeloꝝ ſe eſſe dñatorem Sicut eñ in ꝓprium regis filium deſcenderūt ⁊ aſcēderunt in eum miniſtri regales. hoc quidem in tempore crucis. h' vero i tpe reſurrectōnis ⁊ aſcēſionis Sꝫ ⁊ ante h' q̄m acceſſerūt ⁊ miſtrabant ei ⁊ quando euāgelizabant eiꝰ natiuitatem. futm vero a p̄ſenti ꝓbauit Quia eñ in p̄ſentis vtutem eius agnouerat ⁊ de futuro audiens facilius ſuſcepit ¶ Aug. Recolāꝰ aū veterem hyſtoriam quando iaqob in ſompnis vidit ſcalam a terra ꝑtingentem uſq̄ ad celum ⁊ dñs i cūbebat ſup eam. angeli autem aſcendebant ⁊ deſcēdebant p eam Deniq̄ ipſe iaqob q: intellexit qđ viderit: poſuit lapidem ⁊ fudit oleum. Dum vnxit lapidem iaqob nūqđ ydolatriā fecit: ſignificauit ñ adorauit. agnoſcitis criſma. agnoſcite ⁊ xp̄m. Ipſe eſt lapis quem reꝓbauerunt edificantes Si ergo iaqob vidit ſcalam. qui eſt in iſrahel appellatus ⁊ nathanael iſte vere yſrl̄ita erat: ꝯuenienter p ſompnū iaqob

ꝯ dixit eis .q.d. cui⁹ noīe te appellaui ipſius ſom-
num i te agnit. Videbis em̄ celum apertum ⁊ angelos
dei aſcendentes ⁊ deſcendentes ſup filium hominis.
Si aūt ad illum deſcendunt ⁊ ad illum aſcendunt:
ꝗ ſurſū eſt ⁊ hic eſt ſurſum in ſe: ⁊ deorſum in ſuis.
¶ Aug ſup iohem. Sunt autem angeli dei boni p̄
dicatores p̄dicantes xp̄m hoc eſt ſup filium homis
aſcendunt ⁊ deſcendunt ſicut paulus qui aſcenderat
uſqꝫ ad tercium celum deſcendit. uſqꝫ ad lac potum
paruulis dand᷒. Dixit autem mai⁹ hys videbis: qꝛ plus
eſt ꝙ nos dn̄s vocatos iuſtificauit. qꝫ ꝙ vidit iacen
tes ſub vmbra mortis. Quid em̄ nobis ꝓderat ſi ibi
manſiſſemus ubi nos vidit. Queritur autem cauſa
quare nathanael. cui em̄ teſtimonium phibuit filius
dei inter xii. apl'os non inuenit. Intelligere autē de
bemus ip̄m eruditum fuiſſe ⁊ ꝑitum legis ꝓpterea
noluit illum dn̄s inter diſcipl'os ponere quia ydeo
ydiotas elegit: vnde ꝯfunderet mundum. Volens em̄ ſupbo
rum frangere ceruices: non queſiuit ꝑ oratorem pi
ſcatorem. ſꝫ de piſcatore lucratus eſt imperatorem.
Magnus cyprian⁹ orator: ſꝫ prius petrus piſcator
ꝑ quem poſtea crederet non tantum orator ſꝫ eciam
imperator.

¶ Capitulū ſecundū

Et die ter
cia nupcie
facte ſūt
in chana
galylee. Et erat ma-
ter ihesu ibi. Vocatus
eſt aūt ihesus ⁊ diſci-
puli eius ad nupcias.
Et deficiente vino. di
cit mater ihesu ad eū.
Vinū non habent. dic
ei ihesus. Quid michi
⁊ tibi mulier: Nondū
uenit hora mea.

¶ Criſo⁹. Qm̄ in galy
lea notus erat domi⁹.
vocant eum ad nup
cias vn̄ dr̄. Et die ter
cia nupcie facte ſt̄ i chan
na galy. ¶ Alchuinus
Galylea eſt ꝓuincia i
qua eſt chana viculus.
Criſo⁹. Vocant autē
ad nupcias dn̄m nō tā
qꝫ magnificū aliqꝫ; ſed
ſimpliciter tamqꝫ notū ⁊
unū multoꝝ vn̄ hoc euā
geliſta declarans ait.
Et erat mr̄ ihu ibi. Si
cut ei mr̄em vocauerāt
ita ⁊ filium. vn̄ ſequit
Vocat⁹ eſt aūt ih̄s ⁊ di-
ſci. aūt. Et accedit. Neqꝫ em̄ ad dignitatē reſpiciebat
ſuā. ſꝫ ad bn̄ficiū nr̄m. q̄ em̄ n̄ de dignat⁹ ē formā ſer
ui accipe: neqꝫ de dignat⁹ eſt ad nupcias veire ſuoꝝ.
¶ Aug de uerb dn̄i. Erubeſcat ergo hō eē ſ'tuꝰ: qm̄
fact᷒ ē hūilis dē. Ecce inter cetera fili⁹ vgīnis veīt ad
nupcias qui cum apud patrē eſſet iſtituit nupcias.
¶ Beda. ꝙ eciam uenire ad nupcias dignatus eſt
inter ſ'am: fidem recte credencium ꝯfirmat. porro
taciani ⁊ marchionis ceterorūqꝫ qui nupcys detra
hunt p̄dicia quam ſit damnabilis iſinuat. Si em̄ tho
ro immaculato ⁊ nupcys debita caſtitate celebratis
culpa ineſſet nequaquā dn̄s ad has venire voluiſſꝫ.
Nunc autem quia bona eſt caſtitas ꝯiugalis. melis
ꝯtinencia uidualis optima ꝑfectō vginalis ad pro
bandam oīm electōe in graduum. diſcernēdum tn̄
meritum ſignoꝝ ex intemerato marie virginis. ute
ro natus dignat⁹ eſt a ꝓphico anne vidue ore mox
natus benedicitur a nupciaꝝ celebratorib᷒ iam iuue

nis inuitatus hos p̄ſēcia ſue virtutis honorat. ¶ Aug
Quid autem mirum ſi in illam domum ad nupcias
venit: qui in hunc mundum ad nupcias venit. habꝫ
em̄ hic ſponſam: qꝫ redemit ſanguine ſuo ⁊ cui pig
nus dedit ſp̄m ſanctum qꝫ ſibi ꝯiunxerat in utero vir
ginis. Verbum enim eſt ſponſus ⁊ ſponſa caro hūa-
na ⁊ vtrumqꝫ vnus filius dei ⁊ idem filius hominis
Ille uterus vginis marie thalamus eius eſt. vn̄ pro
ceſſit tamqꝫ ſponſus de thalamo ſuo. ¶ Beda.
Nec vacat a miſterio ꝙ die tercio nupcie facte refe
runtur. p̄mum quidem ſcl'i tempus ante legem pa
triarchaꝝ exēplo. Scdm ſub lege ꝓphaꝝ ſcriptis ter
cium ſub gracia p̄conijs euangeliſtaꝝ q. tercie diei
luce mundo refulſit. In quo dn̄s in carne natus ap
uit. Sed ⁊ hoc ꝙ in chana galilee .i. zelo tranſmi
gracionis eedem nupcie facte phibentur: typice denūc
ciat eos maxime gracia xp̄i dignos exiſtere: qui
zelo feruere pie deuocōnis. ac de vicys ad virtutes
de terrenis ad eterna norunt tranſmigrare. Diſcū
bente autem ad nupcias dn̄o: vinum defecit ut vino
meliore p ip̄m facto: manifeſtaretur gl'a latentis in
homine dei vn̄ ſequit. Et deficiente vino dicit mater
ihu ad eum. vinum non habent. ¶ Criſo⁹. Dignum
autem eſt querē vnde venit in mentem matri. mag
num quid ymaginari de filio. Neqꝫ enim ante mira
culum fecerat. Sequit̄ enim. Hoc fecit inicium ſigno
rum ihc. Sed reuelari incipiebat. ⁊ a iohe ⁊ ab hijs
que ad diſcipl'os ipſe dixerat. ſed ante hec oīa ip̄a
ꝯcepcio ⁊ ea que poſt natiuitatem facta ſunt maxi
mam ei de puero īpoſuerūt eſtimacōem. Unde lucas
dicit. Maria ꝯſeruabat omnia verba hec ꝯferens in
corde ſuo. Ci⁹ ergo gracia non autē miracl'm eū ind
tauit: Nam antea ut vnus multoꝝ ita ꝯſeruabat.
Unde non p̄ſumebat ei mater tale quid dīce. Quia
vo audiuit ꝙ iohes ei teſtificatus eſt ⁊ ꝙ diſcipl'os
iam haberet. de reliquo ꝯfidēter rogat. ¶ Alchui⁹
Significat eciam in hoc loco ſynagogam. que xp̄ꝫ
ꝓuocat ad faciendum miracl'm. familiare em̄ eſt iu
deis: miracula inquirē ſequit. Et dicit ei ihc. Quid
mihi ⁊ tibi mulier. ¶ Aug. Quidam derogantes
euangelio ⁊ dicentes ꝙ ihus nō ſit natus de maria
vgine: hinc argumentū ſumere conantur erroris
ſui ut dicant. Quomō erat mater eius. cui dixit
Quid mihi ⁊ tibi mulier. Sed quis hoc narrauit.
ut credamus: qꝛ hoc dn̄s dixit. Nempe iohes euan
geliſta. at ip̄e dixit. Et erat mr̄ ihu ibi. Quare h.
niſi qꝛ vtrumqꝫ vm̄ eſt: Sꝫ nūquid iō venit ad nup
cias ut doceret matres ꝯtemni. ¶ Criſo⁹. Sꝫ qꝛ
valde venerabatur mr̄em: audi lucam enarrantem.
qualiter ſubdit⁹ parentib᷒ erat. Nam vbi quidem pa
rentes nihil impediunt eoꝝ que ſunt ſcdm dm̄: debitum ē
ſubici eis. Quando aūt nō tempe debito aliqꝫ querūt
⁊ abſcindunt nos a ſp̄ualib᷒ non ex hoc fallaris.
¶ Aug de ſimbo. Ut ergo diſtinguēt inter deum et
hominem. qꝛ ſcdm hominem minor ⁊ ſubdit⁹ erat. ſcdm
autem deum ſupra oīs erat. dixit. Quid mihi ⁊ ti-
bi eſt mulier. ¶ Criſo⁹. Sed ⁊ ꝓpter aliam cām. ut n̄
ſuſpecta eſſent miracula que faciebant. ab hys em̄
qui indigebāt: rogari opt̄uerat. nō a matre. voluit
oſtendere qm̄ omnia decenti tempe opatur. nō ſimul

ſimul om̄nia faciens quia ꝯfuſio quedam̄ eſſet. Et ideo ſequit̄. Nondum venit hoꝛa mea .i. nondū ſū cognitus hys qui aſſunt. Sꝫ neqꝫ ſciunt qm̄ deficit vinum. Sine eos ꝑmum hoc ſentire. Qui em̄ neceſſitatem nō ꝑ̄ſenſit neqꝫ beneficy̆ grandem ſuſcipiet ſenſum. ¶ Aug⁹. Vel ideo qꝛ dn̄s noſter ſm ꝙ de⁹ erat mr̄em non habebat. ſm ꝙ homo erat. habebat mr̄em. Miraculum autē qđ facturus erat. ſm diuinitatem facturus erat. non ſm infirmitatem humanam. Miraculum tn̄ exigebat mr̄ ac ille tanquam non agnoſcens viſcera humana .opatur⁹ facta diuina. dixit. Quid michi ⁊ tibi eſt mulier. tanq̄ꝫ dicat Qđ in me facit miraculum nō tu genuiſti deitatem meam. Dicit̄ autem mulier ſm femineum ſexū. nō ſm corrupcōnem integritatis. Sed quia genuiſti īfirmitatem meam. tunc te cognoſcam. cum ip̄a infirmitas pendebat in cruce. vnde ſubdit. Nondum venit hoꝛa mea. quaſi d. Ibi te agnoſcam. cum pendere in cruce infirmitas cepit. cuius mater es. Cōmēdauit em̄ mr̄em diſcipulo. prius matre moriturus et ante moꝛtē matris reſurrectur⁹. Videte aūt ne forte qūo inuenerūt. manichei occaſionem ꝑ fidie ſue quia dixit dn̄s. Quid michi ⁊ tibi ē mlier. Sic iueniant mathematici occaſionē fallacie. quia dixit. Nōdum venit hoꝛa mea. Dicunt em̄. Vides qꝛ ſub fato erat xp̄c qꝛ dixit. nondum venit hoꝛa mea. Credāt aūt deo. dn̄i poteſtatem habeo ponēdi aīam meam. ⁊ iterū ſumendi eam. Et querant. quare ſit dictum. Nondum venit hoꝛa mea. Nec ideo iam ſubfato ponant conditoꝛem celi. qꝛ ſi eſſet fatum de ſideribus non poterat eſſe ſub neceſſitate ſiderum cōditor ſiderum. Quod non ſolum xp̄us non habuit qđ appellas fatum. ſꝫ nec tu aut ille aut quiſqꝫ hoīm. Quare ergo dixit. nondū venit hoꝛa mea. Quia in poteſtate habebat. quando moꝛeret̄. ſed nondum videbat eſſe oportunum ut illa poteſtate vteret̄. vocandi erāt diſcipuli. annūciandū erat regnum celoꝝ. faciende erant virtutes ꝯmendanda erat diuinitas dn̄i ī miraculis ꝯmendanda erat humaītas dn̄i in ip̄a ꝯpaſſione moꝛtalitatis. At ubi em̄ fecit. Quantum ſufficere iudicauit. venit hoꝛa non neceſſitatis. ſꝫ voluntatis non ꝯdicōnis ſꝫ poteſtatis.

¶ Dicit mater eius miniſtris. Quodcūqꝫ dixerit vobis facite. Erant autem ibi lapidee ydrie ſex poſite ſecundū purificacōnem iudeoꝝ capiētes ſingule metretas binas uel trinas. Dicit eis ihesus. Implete ydrias aqua. Et impleuerūt eas uſqꝫ ad ſūmū. Et dicit eis ihesus. haurite nunc ⁊ ferte

¶ Criſoſti⁹. Quamuis dixerit Nondum venit hoꝛa mea. poſtmodum fecit qđ mater dixerat. Ut eā ex h̄ ſufficiens eſſet demonſtracō ꝙ non ſubiect⁹ eſt hoꝛe. Si em̄ hoꝛe ſubiciebat̄ qualiter debita hoꝛa. nondū facta hoc fecit. Deinde ⁊ ꝓpt honorē mr̄is ut n̄ ſinalit̄ ei ꝯ dicē videret̄ neqꝫ eam tot p̄ntibus erubeſcere facēt. Adduxerat em̄ ad eū miniſtros ut a plib⁹ fieret peticio. vnde ſequitur

architriclino. Et tulerūt. Ut aūt guſtauit architriclin⁹ aquā vinum factum. ⁊ non ſciebat vnde eſſet. miniſtri aūt ſciebant qui hauſerāt aquam. vocat ſponſum architriclinus ⁊ dicit ei Omnis homo primum bonum vinū ponit. ⁊ cum inebriati fuerint. tunc id quod deterius ē. Tu aūt ſeruaſti bonum vinum uſqꝫ adhuc. hoc fecit inicium ſignoꝝ. ihesus in chana galylee. ⁊ manifeſtauit gloriam ſuā Et crediderūt in eum diſcipuli eius.

Dicit mater eius miniſtris qđcumqꝫ dixerit voſ facite. ¶ Beda. Q. d. licet abnegare videat̄ tn̄ faciet. nouerat em̄ mr̄ eum piū ⁊ miſericoꝛdē. Sequit̄ Erāt aūt ibi lapidee ydrie ſex poite. ſm purī. iudeoꝝ capi. ſingle metretas binas vl̄ trinas. ydrie vocant̄ vaſa aquaꝝ receptui parata. Grece em̄ aqua ydoꝛ dr̄ ¶ Alch. Vaſa aūt aquaꝝ receptui parata erāt ſm purificacōnē iudeoꝝ. qꝛ īt alias plīſeoꝝ tradicōes. etiam h̄ obſuabāt ut crebro ſe lauarēt ¶ Criſ. qꝛ vo ī aq̄ſa ē paleſtia et n̄ erat mlt̄os ī locis fōtes ⁊ puteos inuire. replebāt ydrias aqua ut n̄ currerent ad flumia. ſi qn̄ ī mōi fient ſꝫ de ꝓpe hr̄ent purgacōis mod̄ Ne aūt quidā infidelīū ſuſpicaret̄ qm̄ fece int⁹ remanēte deīde aqua immiſſa vinū ſubtiliſſimū fc̄m eēt ꝓpterea ait. ſm purgacōem iudeoꝝ. oſt̄dens ꝙ illa vaſa nūq̄ꝫ vini receptacula facta erant. ¶ Aug Metretas em̄ dicit menſuras quaſdā tanq̄ꝫ ſi dr̄et vrnas amphoꝛas vel aliquid hui⁹. Metrō em̄ mēſurā dn̄r greci Inde appellāte metrete ¶ Beda. Qđ aūt ait. binas vl̄ trinas Non ita accipiendū ē ꝙ alie binas alie trinas. ſꝫ eedē ip̄e caperent. binas q̄ eaā trinas. ſequit̄ Dixit eis ihc implete ydrias aqua ⁊ impleu. eas uſqꝫ ad ſumū ¶ Criſo⁹ Sed quare anteq̄ꝫ impleſſet ydrias aq̄ non fecit ſignum qđ multo mirabili⁹ eſſet Quia ſ. aliud eſt ſubſtanciam in qualitatem aliam tranſmutare ⁊ ip̄am ſubſtanciam ex nichilo facere qđ quidē mirabilius eſt. Sed non ita videtur credibile mlt̄is ꝓpterea em̄ multociens a miraculoꝝ magnitudine abſtīet. volens magis credibile eſſe quod fiebat Cū hoc ⁊ ꝑuerſa dogmata euertit. Quia em̄ ſūt quidā qui mundi conditoꝛem alium eſſe dicūt. plura miraculoꝛum ex ſubiectis ſubſtancy̆s facit. Si enim ꝯtrarius ei eſſet. qui conditoꝛ eſt mundi. nō vtiqꝫ alienis vteretur. ad ꝓprie virtutis demonſtracionem. Non autem ipſe aquam hauſit. ⁊ tunc vinum oſtendit. ſꝫ hoc iubet miniſtris ut eos teſtes haberet eius quod fiebat Unde ſequitur. Et dicit eis ihſus haurite nunc ⁊ ferte archi. ¶ Alchuinus. Tricliniū oꝛdo trium lectoꝝ clȳnen lectum ſignat. Archiericlinus ꝑnc eps tricliny .i. ꝑmus inter ꝯuiuas qui moꝛe antiquo in lectis diſcumbebant. Unde quidam architriclinum intelligunt. aliquem ex ſacerdotibus iudeoꝝ qui nupcy̆s inter eſſe poterat ut illos īſtrueret qualiter nupcy̆s vti deberēt. ¶ Criſoſtimus.

¶ Criſo⁹ ul aliter Quia aliqui poſſent dīce ꝙ cō-
me ebrij erant ⁊ ſenſus iudicancium corruptus
ut neſcirent utꝝ aqua uł vinum eſſet. hȳ autē ꝗ̄o
miniſtracio quiuiꝝ credita eſt: maxime uigiles ſē
vinum opus habentes ut ornate ⁊ ordinate oīa diſpo-
nantur. Ideo in teſtimonium eoꝝ que fiebant dixit
dñs ferte architri. ꝓpter euigilantem eius ſenſum
⁊ non dixit ꝓpinate recumbentibꝫ ¶ Nylaꝰ iu-
dicum. Aqua ergo ydrijs īfunditur. vinū calicibꝫ
hauritur infundentes ſcie: ſenſus non quenit hauri-
entes. Qui infuderunt: haurire aquam exiſtimant
Qui hauriunt vinum infuſum arbitrant̄. vñ ſequi-
tur Ut autem guſtauit architriclin⁹ aq̄ȝ vinū fēm
⁊ non ſciebat vnde eſſet ⁊c. Non autem aque ſimpli-
citas defecit. ⁊ vini ſapor natus eſt. non p tr̄ſfuſio-
nē ꝑ̄ poꝯonis obtinetur qꝺ infirmi⁹ eſt Sed abolet̄ur
ꝗ̄ erat. ⁊ qꝺ non erat cepit ¶ Criſo⁹. Paulatim
autem dñs volebat cognoſci ſuoꝝ ſignoꝝ virtutē
⁊ ideo neqꝫ ipſe reuelabat qꝺ factum eſt. neqꝫ minu-
ſtros architricline⁹ vocauit Non em̄ eſſet eis credi-
tum puro homīe exiſtimato tale teſtimonium reddē-
tibus: ſꝫ vocat ſpōſū archit̄ ꝗ̄ maxie poterat ꝯſpicere
qꝺ fiebat Non ſimpliciter aūt xp̄c vinum. ſꝫ vinum
optimū fecit. vñ ſequit̄. Et dicit ei omis homo ꝑ̄mū
bonum vinū ponit ⁊c Talia em̄ ſūt xp̄i miracula. ut
multo hȳs que p naturā fiant ſpecioſiora ⁊ utiliora.
ſunt Igitur aqua vinum facta miniſtros teſtes ha-
bent. boni vo vini facti: architriclinum ⁊ ſponſum.
probabile autem eſt ⁊ ſponſum aliquid r̄ndiſſe: Sed
euangeliſta hoc ꝑ̄termittit tangens ſolum id qꝺ ne-
ceſſarium eſt ſcire ſcꝫ qm̄ vinum aq̄ȝ fecit. vñ ſtatim
ſubdit. hoc fecit initium ſignoꝝ ihs in chana galilee
Tunc em̄ ſigna maxime neceſſarium erat facere. qñ
diſcipli iam ꝯgregati erāt ⁊ deuoti ⁊ attēdentes hȳs
que fiebant manifeſte aderant. Si vo dixerit quis
non eſſe argumentum ſufficiens ut hoc ſit pñapiū
ſignoꝝ quia additur. in chana galilee q. ꝯtingat ali-
ꝗ̄ prius eſſe facta: dicemus qꝺ ⁊ antea diximus. qz
iohes dicit. ut manifeſtetur iſrł. ꝓpterea veni bapti-
zans. Si vo ſm ꝑ̄mam etatem miracula fecit: nequa-
ꝗ̄ indigebant iſrłite alio manifeſtante eum. Qui ei
in breui tempe ita p miracłoꝝ multitudinem claru-
it ut eius nomē manifeſtum fieret. omībꝫ multo ma-
gis. ſi puer exiſtens. a prima etate miracula feciſſet.
Sim et ea que fierent in opinabilioꝛa exiſtimarēt
ab infante facta ⁊ tempus amplius eſſet. Decenter
ait non īcepit ſigna facere ex ꝑ̄ma etate. exiſtimaſ-
ſent em̄ phantaſiā eſſe in carnacōem. ⁊ ante oportunū
temp⁹ cruci eum tradidiſſent liuore liquefacti.
¶ Aug. Hoc autem miracłm dñi ꝙ de aqua vinum
fecit non eſt mirꝝ eis qui nouerunt qz deus fecit. Ip-
ſe em̄ fecit vinum illo die in ydrys: qui omni anno
hoc facit in uitibꝫ. Sed hoc aſſiduitate amiſit āmira-
cōem. Ideoqꝫ ſeruauit. ſibi deus in uſitata quedam
que faceret. ut tanq̄ȝ dormientes homīes ad ſe colē-
dum mirabił excitaret ꝓpter quod ſequit̄. Et mani-
feſtauit gl̄iam ſuam. ¶ Alchuin⁹. Qui ipſe ē rex
glorie qui ſicut dñs elementa mutabat ¶ Criſoſti⁹
Et hoc quantum ex parte ſua Si vo ⁊ tunc multi n̄
cognouerunt. ſꝫ tn̄ omnes poſtea erant. miraculum
audiri Sequit̄. Et crediderunt in eum diſcipli ei⁹
Hy em̄ debebant ⁊ credere facilius ⁊ cum diligēcia
attendere hȳs que fiebant ¶ Aug de ꝯſenſu euāgł
Sed ſi tunc in eum crediderūt. nondum erant diſci-
puli cum ad nupcias uocati ſunt. Sed illo more lo-
cucōis hoc dictum eſt quo loquimur cum dīmꝰ apłm
paulum in tharſo cilicie natum. Neqꝫ em̄ tūc iam
erat apłs Ita diſciplos xp̄i inuitatos ad nupcias
cum audim⁹. non iam diſciplos. ſed qui futuri erāt
diſcipli intelligere debem⁹ Aug. Illa autē miſteria
que in iſto miraculo dñi latebāt uideāt. Oportebat im-
pleri in xp̄o que de illo ſcripta erant Illa erat aqua
fecit autem de aqua vinum cum aperuit eis ſenſum ⁊
expoſuit ſcripturas Sic em̄ ſapit qꝺ non ſapiebat ⁊ i-
ebriat qꝺ non inebriabat. ¶ Beda Apente em̄ dño
in carne: inuoſa legalis ſenſus ſuauitas paulatim ce-
pat ob carnalem phiſeoꝝ interꝑ̄tacōem. apoſtica ſuā
ꝟtute deficē ł deſipe ¶ Aug. Si aūt iuſſiſſet aquā
effūdi ⁊ ipſe mitteret vinum ex occultis creature ſi-
nib⁹. videretur ſcripturas veteres in ꝓbaſſe. Cū
autem ipſam aquam ꝯuertit in vinum. oñdit nobis ꝙ
⁊ ſcriptura uetus ab ipſo eſt. Nam iuſſu ipſius im-
plete ſūt ydrie Hꝫ mb ſapit. a ſcpta ſi ñ ibi xp̄s intelli-
gatur Nouim⁹ autem legem ex quibꝫ tempibꝫ nar-
ret .i. ab exordio mundi. Inde uſqꝫ ad h̄ temp⁹ qꝺ
nunc agim⁹: ſexta etas Nam ꝑ̄ma etas ꝯputatur
ab adam uſqꝫ ad noe Scđa a noe uſqꝫ ad abraham.
tercia ab abraham uſqꝫ ad dauid. quarta a dauid
uſqꝫ ad tranſmigracōem babilonis. quinta uſqꝫ ad
iohem baptiſtam. ſexta inde uſqꝫ ad finē ſeculi. Sex
ergo ille ydrie ſex etates ſignificant. quibꝫ nō defu-
it ꝓphia. Implete ſunt ꝓphie plene ſūt ydrie. Quid
ē aūt ꝙ capiebāt metretas bīas ł t̄nas⁹ Si t̄nas tm̄
diceret. non curreret animus noſter niſi ad miſteriū
trinitatis Sed forte nec ſic debemus inde ſenſum aū-
tere quia dixit. binas uł trinas. quia nominato pa-
tre ⁊ filio ꝯſeꝗ̄r ⁊ ſpc ſanctus intelligendus eſt Op-
tet em̄ intelligi caritatem. iuīcem pr̄is ⁊ filꝰ quod
eſt ſpiritus ſanctus Sed eſt ⁊ alius intellectus non ꝑ̄-
termittendus. Nomine em̄ metrete intelligunt̄ in duo-
bus generibus hominum .i. iudeis ⁊ grecis tres
autem propter noe tres filios ſignificatos
¶ Alchuin⁹. Miniſtri aūt ſūt doctores noui teſtamē-
ti qui ſcripturas alys ſpūaliter interꝑ̄tantur archi-
triclinus aūt eſt aliquis legiſꝑ̄itus. Ut nichodem⁹
gamaliel. ſaulus Dum ergo talibus euangelij ꝟ-
bum ꝯmittitur quod i lr̄a legis occultabatur quaſi
vinum de aqua factum architriclino ꝓpinatur Et be-
ne in domo nupciaꝝ tres ordines diſcumbencium de-
ſcribuntur. quia ecc̄a tribꝫ ordinibꝫ fidelium ꝯſtat ꝯ-
iugatoꝝ ꝯtinenciū ⁊ doctoꝝ. Optimū aūt vinū xp̄s
uſqꝫ adhuc ſuat .i. euāgłꝫ uſqꝫ i ſextā etatē diſtulit.

Poſt hec deſcēdit ca-
pharnaū ipſe ⁊ mr̄ ei⁹
⁊ fr̄es ei⁹ ⁊ diſcipuli
ei⁹ Et ibi māſerūt nō
multis diebꝫ Et ꝓpe
erat paſcha iudeoꝝ
⁊ aſcēdit ieroſolimā

¶ Criſo⁹ Qm̄ autē
paulo poſt dñs in iero-
ſolimam aſcēſur⁹ erat
capharnaum adꝑ̄t ut
non ubiqꝫ fr̄es ⁊ m̄rē
ſecū trahat. vñ dicitur
Poſt h̄ deſcen. caphar.
ipſe ⁊ mr̄ ei⁹ ⁊ fr̄es ei⁹
⁊ diſci. ei. ⁊ ibi mā. ⁊c

¶ Aug. hic eſt aūt dominꝰ deus noſter. ex celſus ut
nos faceret. humiles ut nos reficeret. ambulans inter
homines. paciens humana. abſcōdens diuina. ecce
habet matrem. Habet fratres habet et diſcipulos.
Unde fratres. unde mr̄em. Fr̄es em̄ ſcriptura nr̄a
appellare cōſueuit non eos ſolos qui naſcunt̄ ex eo
dem utero: aut ex eodē patre. aut ex eodem gradu
velud cōpatrueles. aut cōſobrinos. Unde gº fratres
domino. Non em̄ maria iterū peperit abſit. inde cepit
dignitas virginum. abraham patruus erat loth.
et iacob laban ſororum. habebat auunculum. et uterqꝫ
dicti ſūt fr̄es. ¶ Alchu. Fratres ergo dn̄i dicūt cog
nati marie vł ioſeph. non filii marie vł ioſeph quia
nō ſolū beata virgo. ſꝫ eciam ioſeph teſtis caſtitatis
eius ab omni accōne cōiugali immunis pmanſit
¶ Aug. de cōſen. euāge. Huius vero dic̄. Et diſcipu
li eius. incertum eſt vtꝝ iam illi adheſerant. eciam
petrꝰ et andreas et filii zebedei. Matheus em̄ pmo
narrat qđ venerit et habitauerit in capharnaum et
poſtea qꝫ eos de nauibꝫ piſcantes vocauerit. an for
te matheus quod pretermiſerat recapitulauit. quia ſine
ulla cōſequētis temporis diſſīa dixit. Ambulās iuxta
mare galylee vidit duos fr̄es ⁊c̄. an potius alii diſci
puli fuerūt. ſcriptura em̄ euangelica et apl̄ica. non ſo
lum illos duodenos appellat diſciplos eius: ſꝫ om̄es
qui in eum credentes. magiſterio eius ad regnū celo
rum erudiebant̄. Illud eciā requirendū eſt quō hic
dicit. anteqꝫ iohes baptiſta miſſus eſſet in carcerē
ihm̄ iiſſe in galyleam. cum matheus dicat. Cum autē
audiſſet qꝫ iohes tradicꝰ eſſet. ſeceſſit in galyleam
Similiter aūt et marcus. lucas eciam nichil quidem
dicit de tradito iohanne. ſꝫ poſt baptiſm et temptacōꝫ
xp̄i dicit eum iiſſe in galyleam ſicut illi duo. Unde i
telligit̄ tres euangeliſtas non iohi euangeliſte con
traria narraſſe. Sꝫ pretermiſiſſe pmum dn̄i aduētū
in galyleam. poſtea qꝫ baptizatus eſt. quando ibi
aquam cōuertit in vinum. ¶ Euſebiꝰ in ecc̄a. hyſto.
Cum em̄ triū euangelioꝝ ad iohem euangeliſtā noti
cia perueniſſet. pbaſſe quidem dr̄ fidem et veritatem dic
toꝝ deeſſe tamen vidit aliqua et ea maxime que pri
mo pdicacōnis ſue tempe dn̄s geſſerat. Certū ē em̄
qꝫ in ſupioribꝫ tribus euangelyis hec videnſ̄ ſola con
tineri que in eo geſta ſunt. anno quo iohes baptiſta
vł incluſus eſt in carcere vł punitus. Et ideo roga
tus dr̄ iohes apl̄s ut ea que pretierant priores ante
tradicōem iohis. ſaluatoris geſta cōſcriberet. vnde ſi
quis diligenter cōſideret. inueniet euangelia nō diſ
ſonare. ſed alterius temporis geſta eſſe que ſcribit io
hes. alterius vº que ceteri. ¶ Criſ. Neqꝫ em̄ in ca
pharnaum miraculm vllum tūc operatus eſt. Qui em̄
ciuitatem habitabant illam. non ſane ſe habebant ad
xp̄m. ſꝫ erāt valde corrupti Ideo em̄ accedit et par
uum ibi trahit tempus. ppter eum qui ad mr̄em ho
norem. ¶ Beda Ideo eciā nō multis diebꝫ ibi man
ſerūt. ppter feſtum paſche. quod iam ppinquabat.
vnde ſequit̄ Et ppe erat paſcha iudeoꝝ ¶ Orige.
Sed quid intendit in appoſicōne iudeorum Illō em̄
nacionis alterius paſche ſollennitas fuerat. For
ſan vero quia quoddam ē paſcha humanū. eoꝝ qui
preter appoſito ſcripture celebrant illud quoddā vº
diuinum et vm̄ qđ in ſpiritu et veritate pficit̄. ad di
ſtinctōnem ergo diui dr̄ iudeoꝝ. Sequit̄ Et aſcēdit
ierosolimā. ¶ Alchuinus. Bis in euangelys legit̄
ihm̄ aſcendiſſe ierosolimā. Semel in pmo anno pre
dicacōnis. dum adhuc iohes nō erat miſſus in carce
rem. de hoc aſcenſu nunc agit̄. et itēm illo anno quo
erat paſſus. Dedit aūt nobꝫ exēplū dn̄s quāta cura
diuinis ſubdi debeamꝰ impiis. Si em̄ ipe dei filius de
creta legis a ſe data implebat. celebrans ſollemni
tates cū ceteris hoibꝫ. quāto ſtudio bonoꝝ opū ſui
debēt ſollemnitates et puenire et celebrare. ¶ Orig
Poſtqꝫ aūt cū facta eſt nupciaꝝ ppacio i chana ga
lylee. deſcendit vna cū mr̄e. fr̄ibꝫ et diſciplis in ca
pharnaū que interpretat̄ ager cōſolacōnis. Oportebat
em̄ poſt vini alacritatē ad agrū cōſolacōis vna cū
mr̄e et diſciplis accedere ſaluatorē cōſolatuꝝ in futu
ris fructibꝫ. in agroꝝ multitudine ſuſcipiētes diſci
plinā eius et aīam que illum ſpū ſacro concepit cō
uādos. Sꝫ ei qđā fructificātes ad q̄s dn̄s ipe deſcen
dit vna cū vbi miniſtris atqꝫ diſciplis adiuuās hmōi
pnte mr̄e ſua. Uidet̄ aūt q̄ capharnaū dici ſe. n̄ cape
diutinā apud ſe ihu pn̄ciā qm̄ illuminacōm q̄ de pribꝫ
dogmatibꝫ ē inferioris cōſolacōis agellꝰ n̄ capit. cum
paucoꝝ capax exiſtat. ¶ Alch. vł capharnaū nul
la pulchritudia ē et ſignat mōm i quē vbū pris deſcē
dit ¶ Beda. n̄ multis aūt diebꝫ ibi manſit qꝛ puo i
h̄ mūdo tpe cū hoibꝫ cōuerſatꝰ ē. ¶ Orig. Eſt aūt iero
ſolima ciuitas regis magni. velut ipe ſaluator ait.
ad quā nullꝰ eoꝝ qui manēt interius cōſcendit nec i
gredit̄. ſed quelibet aīa que natalem optinet celſitu
dinem et acumen intelligibiliū pſpicuū. eius ciuita
tis ē incola. ad quā ſolus ihc aſcendiſſe dr̄. videtur
tn̄ poſt diſcipuli fore pn̄tes dum recolunt zelus do
mꝰ tue cōmedit me ſꝫ q. i q̄libꝫ diſciploꝝ ibi aſcēdit

¶ Et inuenit in tem
plo vēdētes boues et
oues et colūbas et nū
mularios ſedētes Et
cum feciſſet quaſi fla
gellū de funiculis. om
nes vendentes eiecit
de templo oues quoqꝫ
et boues et nūmulario
rū effudit es. et men
ſas ſubuertit Et hys
qui vēdebāt colūbas.
dixit. Auferte iſta
hinc et nolite facere
domū pris mei domū
negociacōis Recorda
ti vº ſūt diſcipuli eiꝰ
quia ſcriptū ē. zelꝰ do
mus tue comedit me

¶ Beda Pūs ierlm
adueniēs cōtinuo tēplū
orat̄us adiit nobꝫ dās
exēplū ut q̄cūqꝫ ppera
mꝰ domū dei pº i gre
diamur ōnm deſicati.
vn̄ dr̄ Et iueīt i tē. ⁊c̄
¶ Aug. Sacrificia em̄
illi ppło p eiꝰ carnali
tate etiā data ſūt q̄bꝫ te
neret̄ ne i ydola defluer̄.
et imolabāt boues et o
ues et colūbas ¶ Be
da. ſꝫ qꝛ d' lōginq̄ pp̄ā
tes q̄ iuſſa ſūt imolari.
dn̄o ſecū ferre n̄ poterāt
eoꝝ pcia offerebāt. vn̄
nacta occōe h' aīalia in
tēplo ſcribe et phiſei vē
di iſtituerūt ut venien
tes emēnt et offrēt ea
dē qꝫ oblata ipi alys
vēdēnt et ſic ſua luc ac
cumularēt. vn̄ et numu

larii ad h' ſedebāt ad mēſā ut iē ēptores vēditoreſqꝫ
hoſtiaꝝ pmpta eēt pecuīa. vn̄ ſbdit et nūmu. ⁊c̄ dn̄s
aūt nolēs aliqđ i domo ſua ērene eē negociacōis neqꝫ
eiꝰ q̄ hoeſta putaēt negociatores oēs expulit. ſocias

¶ Et qui flagellandus erat ab eis: prior illos flagellauit. vñ ſequit̃. Et cum feciſſet q̃ſi flagellum de funiculis. om̃s eiecit de templo ¶ Theoph. Nec ſolũ eos eiecit qui vendebant ⁊ emebant: ſ; eciã res eorum vñ ſubditur. Oues quoq; ⁊ boues ⁊ nũmulariorum effudit es. ⁊ menſas ſubuertit ſ. nũmulariorum que erant q̃ſi vaſa denariorum ¶ Orig. Conſideremus aũt ne forte enorme videatur q̃ dei filius capiens funiculis parat ſibi flagellum ad eiciendum de templo. Vnum eñ refugium ad horum racionem relinquitur: diuina poteſtas ihũ. ut cum volebat poſſet iracundiam hoſtium ſuffocare. quãuis eſſent innumeri. ⁊ ſedare mẽcium turbines. dñs eñ diſſipat cogitacões gencium. pro autem hyſtoria in nullo minorem poteſtatẽ. preminet hys que ab eo miraculoſius edita ſunt. Quinymo conſtat hinc maiorem demõſtrare potenciã miraculo quo aqua conuerſa eſt in vinũ. eo q̃ illic inanimata ſubſiſtit materia hic võ tot milium hoim dominatur ingenia. ¶ Aug. de conſenſu euangl. Manifeſtũ eſt aũt non ſemel ſ; iterato eſſe hoc factum a dño. Sed illud primũ commemorat̃ hic a iohe. illud vltimũ a ceteris tribus ¶ Orig. Et iohes quidem hic dicit q̃ expulit vendentes de templo. Math. aũt ait. q̃m expulit vendentes ⁊ ementes. Multo aũt maior numerus erat ementium q̃ vendencium quorum expulſio tranſcendebat dignitatem eius qui reputabat̃ filius carpentarij. niſi q̃ diuina poteſtate ſibi om̃s ſubiciebat. ut dictum eſt ¶ Beda. Commẽdatur aũt in hac leccione utraq; xp̃i natũa humana quidem. in hoc q̃ mortem comitem habuiſſe phibet̃. diuina võ in hoc q̃d verus dei filius demõſtrat̃. Sequit̃ eñ. Et hys qui võdebant columbas dixit. auferte iſta hinc ⁊ nolite facere domum patris mei domum negociacionis.

¶ Criſo. Ecce patrem vocat ⁊ non iraſcunt̃. eſtimãt eñ ſimpliciter eum dicere. Sed quia poſtea apercius loq̃batur ut ſolam repreſentaret equalitatis intelligendam propter q̃ ſeuiebant. Et matheus quidem dicit q̃ eis eos dicebat. Nolite facere domũ meam ſpeluncam latronum. Iſtud eñ fecit ad paſſionem. veniẽs ideo durioribus ſermonibus utebatur. Hoc aũt in principio ſignorum fecit. vnde non ita aſpa ſ; remiſſa q̃dammodo increpacõne utitur. ¶ Aug. Ecce templum illud figura adhuc erat et eicit inde dñs om̃s qui ad nundinas venerant ⁊ que ibi vendebãt que opus habebant homines in ſacrificys illius temporis. quid ſi ibi ebrioſos inueniret. Si negociacionis non debet fieri domus dei. potacõnis fieri debet. ¶ Criſo. Sed cuius gracia tali vehemencia xp̃s uſus eſt. Quia enĩ in ſabbato curaturus erat. ⁊ multa facturus que uidebantur ab eis eſſe legis tranſgreſſio: ut non uideatur deo contrarius ſ; cum periculo fecit dans intelligere q̃ qui periculis ſe exponit p bono ornatu domus: dñm domus non contemnit. Et ideo ut oſtenderet ſuam concordiam ad dñm non dixit. domum ſanctam ſ; domum patris mei. ⁊ propter hoc eciam ſubdit̃. Recordati vero ſunt diſcipli eius q̃ ſcriptum eſt zelus domus tue comedit me. ¶ Beda. Diſcipli eñ videntes in eo hunc feruẽtiſſimum zelum: recordati ſẽ quia zelo domus patris ſaluator eicit impios de tẽplo. ¶ Alchuinus. zelus cum in bono accipit̃ eſt quidam feruor animi quo mens relicto humano timore pro defenſione veritatis accendit̃. ¶ Aug. Comeditur ergo zelo domus dei: qui om̃ia que videt puerſa cupit emendare. ⁊ ſi emendare non poteſt. tolerat et gemit. Si ergo in domo tua nequid puerſum fiat ſatagis in domo dei. ubi ſalus propoſita eſt ñ debes pati quantum in te eſt ſiquid puerſi videns. Amicus eſt ad moneat leniter. vxor eſt ſeueriſſime frenet̃ ancilla eſt eciam verberibus compeſcat̃ fac quicquid potes p perſona quã portas. Alchuinus. Miſtice autem cottidie deus ſpũaliter ſuam eccam intrat. ⁊ qualiter ibi vnusquiſq; conuerſet̃ attendit: Caueamus ergo ne in eccleſia dei. fabulis ul̃ riſibus ul̃ odys ul̃ cupiditatibus uacemus. ne in proviſus veniens nos flagellet. ⁊ de eccleſia ſua eiciat. ¶ Orig. Poſſibile eñ eſt ieroſolimanũ quoq; delicto ſubiacere ⁊ capaciſſimos deuiare. qui niſi poſt delictum citiſſime conuertant̃: capacitatem amittunt. Inuenit ergo in templo. i. in ſacris ul̃ in annũciacione eccleſiaſtici ſermonis quoſdam qui patris domum. domum negociacionis. conſtituebãt qui. ſ. venales exponũt boues quos oportet obſeruare ad aratrũ ne retrocedentes. non diſponant̃ ad regnum dei. Qui eciam pferũt mammonam iniquitatis ouibus ex quibus habent ornatus materiam. qui eciam ſollerciam columbarum pruiata q̃libet amaritudie vilipendunt. Cum ergo hos inuenit ſaluator in domo ſacra: facto de funiculis flagello fugat. illos vna cũ venalibus ouibus ⁊ bobus ſuis ex pargit enis pondera velut indigna in domo dei retineri. ſubuertitq; conſtitutas tabulas in animabus auarorum ⁊ mãdat ne ulterius in domo dei columbe vendant̃. Arbitror autem ⁊ exemplum ipm̃ ſtatuiſſe p p̃dicta ſtercora. ut intelligamus p hoc ſiquid agi debet erga ſacram illam oblacionem: a ſacerdotibus non debere ritu ſenſibilium oblacionum agi. nec legem obſeruari debere ut carnales iudei volebant. Nam ihũ compellẽtem boues ⁊ oues iubente auferri columbas que plurimum offerebantur iuxta conſuetudinem iudeorum ⁊ ſubuertente menſas materialium nũmorum non expreſſe ſ; figuralit̃ cõtinendum diuinas impreſſiones ea ſc; que ſcdm leg̃ ſcripturam videbant̃ honeſta ⁊ utente eo in plebem flagell̃. diſſoluenda ⁊ diſpergenda hec erant tranſlato regno ad eos qui ex gentibus crediderunt.

¶ Aug. Vel vendentes in eccleſia ſunt qui que ſuũt ſua querunt non que ihũ xp̃i venale habent totum quia volunt redimi Symon ideo volebat emere ſpm̃ſanctum quia vendere volebat Erat eñ de illis qui columbas vendunt Ecce eñ in columba apparuit ſpiritusſanctus Columba autem non eſt venalis Gratis dat̃ quia gracia vocatur. ¶ Beda. Vendunt ergo columbas qui acceptam ſpiritusſancti gr̃am nõ gratis ut p̃ceptum eſt ſ; ad p̃mium dant. qui manus impoſicõem qua ſpiritusſanctus accipit̃. etſi non ad q̃ſtum pecunie: ad wlgi. eñ fauorẽ tribuũt qui ſacros ordines non ad uite meritum ſed ad graciam largiũtur ¶ Aug. Boues aũt intelligunt̃ apl̃i ⁊ prophe qui nobis ſcripturas ſacras diſpenſauerũt. Qui ergo ipſis ſcripturis fallunt populos a quibus querũt. honores vendunt boues vendunt ⁊ oues. i. ipſas plebes. Et cui vendũt ñ dyabolo. Quicq; eĩ d̃ vnica ecca p̃diatur

quis tollit· nisi leo rugiens· ¶ Beda· Ut oues sūt opa mūdicie ꝛ pietas· vendunt ergo oues· qui hu mane gracia laudis opa pietatis exercent· Num mos mutuo dant in tēplo· qui apte terrenis reb9 in ecc̄a deseruiunt· Domū eciam dñi faciunt domū ne gociacōis non solum hy qui ꝓpter sacros ordines p̄cium pecunie vl̄ laudis vl̄ honores querunt· v̄m eciam hy qui gradū vl̄ grām· spūales quā in ecc̄a domino largiente pcepunt· non simplici in tencione sed cura humane retribucōis exercēt ¶ Augusti9 Signum autē qdam nobis ondit dominus qꝫ fecit flagellum de resticulus· ꝛ inde negociacionē· in dei templo facientes flagellauit· Et em̄ vnus quisqꝫ in peccatis suis restem sibi texit· dum peccata addit peccatis· Qn̄ g° aliquid paciuntur homines ꝓpter iniquitates suas· agnoscant qꝫ domin9 facit flagel lum de resticulis ꝛ ad huc admonet eos ut mutent se· Nam si se non mutauerint· audiēt i fine· liga te illi manus ꝛ pedes ¶ Beda· Facto g° de funiculis fla gello illos eiecit de templo· quia de pte sortis scōꝝ eiciuntur qui mē sanctos positi ul̄ ficte ul̄ aperte fa ciunt opa mala· Oues quoqꝫ ꝛ boues eicit· qꝫ taliū vitam· pariter ꝛ doctrinam ostendit esse repbā· Nu mulariorꝫ quoqꝫ effudit es ꝛ mensas subuertit· qꝫ dampnatis in fine reprobis· eciā ipsaꝝ quas dilex erunt reum tollet figuram· ¶ Vendicionem co lumbaꝝ de templo auferri precepit· quia gracia spi ritus que gratis accipit̄· gratis dari debet ¶ Orig Potest eciam p templum intelligi anima studiosi· ꝓp ter inhabitans verbum dei· in qua ante doctrinam ih'u ꝯstiterant terrestres ꝛ bestiales mot9· Signum autem terrestrium motuum bos est quoniaꝫ ē agri cultor· Insensatorꝫ autem motuum ouis ē qd̄ ē plu ribus animalib9 irracōnalius· leuium vo atqꝫ i ꝯstāci um mencium signum est columba· eorum vero que bona videntur· signa sunt era· Que xp̄us verba do ctrine expl'it ut non vltra domus pr̄is ei9 fit forꝫ·

¶ Responderunt er go iudei ꝛ dixerūt ei Quod signum ondis nobis qꝫ hec facis. re spondit ihesus ꝛ dix it eis Soluite templū hoc. ꝛ in trib9 diebus excitabo illud. Dixe runt ergo iudei xl et sex annis edificatum est templū hoc ꝛ tu trib9 dieb9 excitabis illud ille aūt dicebat de templo corporis sui. Cū ergo surrexisset a mortuis. recordati

¶ Theoph· Quia iu dei videbant dñm etia facere cum potestate multa ꝛ dñicem nolite facē domum pr̄is mei domū negociacōis sig nū ab eo petūt· vn̄ dr̄ Rn̄derūt ergo iudei ꝛ dixerūt ei Quod si gnum ondis nob̄ qꝫ h facis· ¶ Cris· Sꝫ nū quid signa opus erāt ut ea que male fiebāt cessare faceret· Nōne zelum talem accipe p domo dei· maximum si gnum virtutis erat· Non autem illius p phecie meminerāt· sed signum petebāt· Si

sunt discipuli eius. qa hoc dicebat de corpe suo. Et crediderunt scripture ꝛ sermoni ei9 quem dixit ihesus.

mul quidem de suo tem pi lucro impedito do lentes· simul aūt ꝛ p hoc ꝓhibere eum volē tes· opinantur em̄ eū aut prouocare ad mi racula aut cessare ab hijs que fiebant· ꝓpt̄ea n̄ dat eis signū sic̄ ꝛ p9 petentib9 sig nū rn̄dit dicēs Genera tio mala ꝛ adultera signum querit· ꝛ signum non da bitur ei nisi signum ione ꝓphe· Sed tunc quidem ma nifestius· nunc autem obscurius respondit idem· nō autem vtiqꝫ si non petentes p̄occupat ꝛ signa dat· hic petentes auertisset· nisi mentem eoꝝ cognouisseꝫ dolosam· Sequitur em̄ Soluite templum hoc ꝛ i tri bus diebus excitabo illud· ¶ Beda· Quia enim si gnum querebant a domino quare solita cōmercia picere deberent extēplo· Respondit quia ipm tem plum significabat templum corporis sui· in quo nulla prius esset alicuius macula peccati Quasi diceret sicut istud inanimatū templum a vestris ꝯmercijs scelerib9qꝫ mea expio potestate· ita ꝛ hoc corp is mei templum cuius illud gestat figuram vestris manibus dissolutum· tercia die resuscitabo·
¶ Theophilus· Nequaquam tamen illos ad homi cidium prouocat dicens· Soluite Sed hoc eis affec tantibus non sibi esse absconditum demonstrat· Au diant autem arriani quomodo domin9 mortis destru ctor dicens· excitabo· virtute videlicet propria·
¶ Augustinus· Resuscitauit quidem eum ꝛ pa ter cui dicit in psalmis excita me ꝛ reddam illis· Sed quid facit pater sine verbo· Quomodo autem eum pater resuscitat sic ꝛ filius resuscitauit· quia filius dixit· Ego ꝛ pater vnum sumus· ¶ Crisostimus· Propter quid autem signum resurreccionis dat eis Quoniam scilicet hoc maxime erat qd̄ ostendebat· eū n̄ esse hominem purum posse aduersus mortem statuere triumphum ꝛ tirannidem eius longam ve lociter dissoluere· ¶ Orige· Utrūqꝫ scilicet tem plum ꝛ corpus ihesu exemplar mihi fore videt̄ ecclesie· eo qꝫ ex viuis lapidibus ꝯstruitur in domū spiritualem in sacerdocium sanctum ꝛ propter illud vos estis corpus xp̄i ꝛ menbra de menbro· Quāuis autem dissolui lapidum videatur structura ac dissi pari omnia ossa cristi aduersitatibus tribulacōnū instaurabitur tn̄ templum ac resuscitabitur die ter cia· que in nouo celo et noua terra presens erit Sic enim illud cristi corpus sensibile crucifixum est ac sepultum ꝛ postea resurrexit· Sic ꝛ totale sancto rū xp̄i corp9 ꝯcrucifixū ē xp̄o· ꝛ resurex̄ ē eo quilibet ei eorū i nullo alio gloriabitur nisi i cruce xp̄i p quā ipse crucifixus est mundo· Sed et consepultus est cristo et resurrexit cum eo· quia in quadam nouita te vite ambulat· ¶ Sed sm beatam resurreccio nem nondum surrexit Unde non scriptum est ter cia die restaurabo illud· sed in trib9 diebus pficitur enim eius ereccio in omnibus tribus diebus·

¶ Chrysost. Iudei autem de inanimato templo putantes hoc dicere deridebant eum. Unde sequitur. Dixerunt ergo iudei xl. et sex annis edificatum est templum hoc et tu in tribus diebus excitabis illud. ¶ Alchuinus. Et notandum quod non de prima edificatione que a salomone vii. annis perfecta est sed de reedificatione que facta est sub zorobabel per xl. et vi. annos impedientibus inimicis respondebant. ¶ Orig. Vel dicet aliquis xl. et vi. annorum exurgere computum ex quo david allocutus est nathan prophetam consulens de constructione templi et tunc satagens ad congregandam materiam templi. Animadverte vero si possibile est quadragenarium statum erga templum propter quattuor elementa mundi. ac senarium propter hoc quod homo sexto die creatus est. ¶ Aug. iiii. de trin. Vel hic numerus perfectioni dominici corporis apte congruit. Quadragies enim sexies seni fiunt ducenti lxxvi. Qui numerus dierum complet ix menses et vi dies. Ista autem perfecta corpus domini tot diebus ad partum producta conpletur. Sicut a maioribus traditum suscipiens ecclesia custodit auctoritas. Octavo enim kal. april. conceptus creditur quo et passus. Natus autem traditur octavo kal. ianuarii. Ab illo ergo die usque ad istum computati ducenti lxxvi. reperiuntur dies. qui senarium numerum quadragesies sexies habent. ¶ Aug. lxxxiii. q. Dicitur etiam conceptio humana sic procedere et perfici primis sex diebus quasi lactis habere similitudinem sequentibus ix diebus convertatur in sanguinem deinde xii. diebus solidetur reliquis decem et octo formetur usque ad perfecta lineamenta omnium membrorum et in reliquo tempore usque ad tempus partus magnitudine augetur. Sex autem et ix. et xii. et xviii. in unum coacti fiunt xlv. addito ergo uno fiunt xlvi. Qui cum fuerint multiplicati per ipsum senarium numerum qui huius ordinationis caput tenet fiunt ducenti lxxvi. id est ix menses et sex dies. Non ergo absurde xlvi. annis dicitur fabricatum esse templum quod corpus eius significabat ut quot annis fuerunt in fabricatione templi tot dies fuerunt in corporis dominici perfectione. ¶ Aug. super iohem. Vel aliter quia dominus noster de adam corpus accepit non de adam peccatum traxit templum corporeum inde sumpsit non iniquitatem que de templo pellenda est. Sed autem factas iiii. nomina greca anathole quod est oriens. disis quod est occidens. arctos quod est septentrio. messembria quod est meridies capita verborum adam habent. a quattuor enim ventis dominus collecturum se dicit electos suos cum venerit ad iudicium. Habent autem littere nominis adam numerum secundum grecos. et ibi invenitur xl. vi. annis edificatum templum. habet enim adam alpha quod est unum et delta idem quod est quattuor et alpha quod est unum et mi quod est xl. et sic habes xlvi. ¶ Sed iudei qui caro erant carnalia sapiebant. ille spiritualiter loquebatur. Et de quo templo diceret per euangelistam nobis aperit. Sequitur enim. Ille autem dicebat de templo corporis sui. ¶ Chrysost. Ex hoc apollinaris contradictionem sumit volens ostendere quod caro christi esset inanimata eo quod templum sit inanimatum. Ergo carnem christi et lapidem et lignum faciens. quia ex hiis templum consistit. Sed autem quod dicit anima mea turbata est et potestatem habeo ponendi animam meam nequaquam dici diceres. ubi ponis illud. In manus tuas commendo spiritum meum. Non enim hoc de anima rationali intelligere poteris. Neque quod dicit. Non derelinques animam meam in inferno. ¶ Orig. Ideo autem corpus domini templum intelligitur quia sicut templum gloriam dei continebat habitantem in ipso. sic corpus christi representans ecclesiam unigenitum continet qui est ymago dei et gloria. ¶ Chrysost. Duo autem erant que obstabant discipulis ne interim intelligerent. unum ipsa resurrectio. aliud vero quod maius erat scilicet quod deus erat qui in illo corpore habitabat quod dominus occulte ostenderat dicens. Solvite templum hoc etc. Et ideo subdit. Cum ergo surrexit a mortuis recordati sunt discipuli eius quia hoc dicebat de corpore suo et crediderunt scripture et sermoni quem dixit ihesus. ¶ Alchuinus. Ante resurrectionem enim eius non intelligebant scripturas quia nondum acceperant spiritum sanctum. Sed in die resurrectionis apparens dominus aperuit discipulis sensum ut intelligerent que de ipso scripta erant in lege et prophetis et tunc crediderunt scripture prophetarum qui predixerunt christum tercia die resurrecturum et sermoni quem dixit ihesus. Solvite templum hoc etc. ¶ Orig. Secundum anagogen vero complementum fidei attingemus in magna corporum resurrectione tocius corporis ihesu id est ecclesie eius cum fides que est ex specie multum differat ab ea que est per speculum in enigmate.

¶ **Cum autem esset ierosolimis in pascha in die festo multi crediderunt in nomine eius videntes signa que faciebat. Ipse autem ihesus non credebat semetipsum eis. eo quod ipse nosset omnes et quia opus ei non erat ut quis testimonium perhiberet de homine. Ipse enim sciebat quid esset in homine.**

¶ Beda. Superius euangelista narravit quod dominus ierusalem adveniens gesserit. nunc vero eodem ierosolimis commorante factum refert quid ab aliis erga eum fuit. unde dicitur. Cum autem esset iero. in pas. in die festo. multi credi. in no. eius viden. sig. que fac. ¶ Orig. Requirendum autem quomodo ex signis eius plurimi videntes credebant in eum. Non enim dicitur prodigia fecisse ierosolimis nisi forte cum facta sint in scripturis non habentur. animadverte vero si possibile est in miraculis eius deputari quod fecerit flagellum ex funiculis et cunctos ex templo expulerit. ¶ Chrysost. Prudentiores autem fuerant discipuli qui ad christum accesserant non propter signa sed propter doctrinam. Nam grossiores quidem per signa trahuntur. rationabiliores vero per prophetias seu doctrinam. unde subdit. Ipse autem ihesus non credebat semetipsum eis. ¶ Aug. Quid sibi vult hoc. illi credebant in nomine eius et ipse ihesus non credebat semetipsum eis. an forte non credebant ei et fingebant se credidisse. Sed non diceret euangelista. Multi crediderunt in nomine eius. magna ergo res et mira. credunt homines in cristum et cristus non se credit hominibus presertim quia filius dei est et utique volens passus est et si nollet nunquam. Sed tales sunt omnes paruuli catheccumini. Si dixerimus catheccumino credis in cristo. Respondet credo et signat se. Interrogemus eum. Manducas carnem filii hominis. Nescit quid dicimus quia cristus non se credidit ei. ¶ Orig. Vel dicendum quod ihesus non se credidit credentibus in nomine eius et non in illum. In illum enim credunt qui angustam viam

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

nadunt dicentem ad uitā. Qui aūt credunt ſigis
non in eū ſʒ in nomen eius credunt ¶ Criſo. Vel h̄
dicit quia non ꝯfidebat in eis ut ī diſcipulis ꝑfectis
neqꝫ ꝯmittebat eis omnia dogmata ut iam firmiter
fidelib9 fratrib9. nō eīn intendebat exteriorib9 ūbis
ad mentem eoꝝ intrans ⁊ temp9 optimum manife
ſte ſciens vn̄ ſequit̄. Eo ꝙ ipe noſſʒ omnes ⁊ quia
opus ei non erat ut quiſ teſti. phi. de homine. Ipſe
eīn ſciebat quid eſſʒ ī homine. Scire eīn ea que ſūt
in corde hoīm eſt dei qui ſolus corda plaſmauit. Nō
indigebat g° teſtib9 ut ꝓprioꝝ plaſmatum mentem
ad diſcat ¶ Aug. Plus eciam nouerat artifex quid
eſſet in opē ſuo qȝ ipm opus quid eſſet in ſemetipſo
Nam ⁊ petr9 non nouīat quid in ipo eſſet qn̄ dixit
tecum ero uſqꝫ ad mortē ſʒ domin9 nouīat quid eſſʒ
ī homine dicens priuſqȝ gallus cantet ter me nega
bis ¶ Beda. Qua ꝓpter mouemur ut nūqȝ de no
ſtra ꝯſcia ſecuri ſimus ſʒ ſemꝑ ſolliciti formidemus
quia qd̄ nos latet eternū arbitrium lacē non ualet

¶ Capitulū terciū.

Erat aūt homo ex
phariſeis nichodem9
nomine princeps iude
oꝝ. Hic venit ad ihe
ſum nocte ⁊ dixit ei.
Raby ſcimus qꝛ a deo
veniſti magr̄. Nemo
eīn poteſt hec ſigna
facere qȝ tu facis niſi
fuerit deus cū eo. Rn̄
dit ihesus ⁊ dixit ei.
Amē amē dico tibi. ni
ſi quis renatus fuerit
denuo nō poteſt vide
re regnum dei.

¶ Aug. Supius dix
erat qd̄ cum eſſet iero
ſolimis multi crediderūt
in nomine eius viden
tes ſigna ⁊ ꝓdigia q̄
faciebant. ex hys autē
erat Nichodem9 de q̄
dr̄ Erat aūt hō ex pha.
nicho. noīe. ¶ Beda
Cui9 eciā dignitatis
officiū oñdit cū ſbdit
pinceps iudeoꝝ. Deide
quid egerit cū ſubiec
it Hic venit ad ihm
nocte. cupiēs ſ. ſecreta
ei9 allocucōe plenius
diſcē miſteria fidei c9
apta oñſiōe ſignoꝝ iā
rudimenta pcepat.

¶ Cris. Adhuc tn̄ a iudaica detinebat̄ īfirmitate ꝓ
terea ⁊ nocte veīt trepidās ī die h̄ facē. vn̄ ⁊ euāge
liſta alibi dic̄. qm̄ ex pn̄cipib9 multi crediderūt in eū
ſʒ ꝓpt̄ iudeos n̄ ꝯfitebāt. ut nō extra ſynagogam fie
rēt. ¶ Aug9 Nichodem9 eciā ex illo nūo erat qui
crediderūt ſʒ nondū renati ſūt. vn̄ hoc ad rem ꝑtinet ꝙ
in nocte veīt. renati aūt ex aqua ⁊ ſpūſancto audiūt
ab apl̄o fuiſtis aliqn̄ tenebre. nunc aūt lux in dn̄o.
¶ Haymo. Vl' pulchre ī nocte veniſſe dr̄. qꝛ tene
bris ignorācie obnubilat9 ad tantā lucē. nodū pue
nerat ut ꝑfecte dm̄ vm̄ credēt. Nox eīn in ſacro elo
quio ꝑ ignorancia ꝓponit̄. vnde ⁊ ſubdit̄. Et dixit ei
Raby ſcim9 quia a deo veniſti magr̄. Qd̄ aūt he
braice raby latine dr̄ mgr̄. Magrʒ g° appellat ⁊ de
um tacet. qꝛ credebat eū a deo miſſum. ſʒ tn̄ ut dm̄
ē deū nō agnoſcebat. ¶ Aug. Vn̄ aūt iſte credide
rat. patet ꝑ id ꝙ ſubdit. Nemo eīn pōt hec ſigna
facē que tu facis. niſi fuerit deus cum eo. Hic g° ni
chodem9 de illis multis erat q̄ crediderāt in noīe ei9
vidētes ſigna q̄ faciebat. ¶ Cris. Sʒ tn̄ neqꝫ a ſig
nis aliquid magnū eſtimabat de eo. ſʒ adhuc huma
nā hn̄s de eo mētē. ut de ꝓpha loq̄t̄ ad opacōʒ eū miſ
ſum dicēs ⁊ alieno auxilio indigentem. hoc agere
que agebat. cum tn̄ pater ꝑfectum eum genuerit ⁊
ſufficientem ſibi ipſi. ⁊ nichil habentem imꝑfectum.
Quia vero criſto ſtudiū erat. n̄ ita inīcm dignitatē
ſuam reuelare ſicut ꝑſuadere ꝙ nichil ex aduerſo
agebat patri. ꝓpterea in verbis multociens humilit̄
loquens videtur. In rebus autem cū poteſtate om
nia opatur Ideoqꝫ ⁊ nichodemo nunc manifeſte quidē
nichil excelſum loquitur de ſeipſo occulte autem ab
humili eum opinione reducit docēs ꝙ ſufficiens ſibi
ipſe eſt in miraculoꝝ opacōe. Vnde ſubdit̄. Rñdit
ihus ⁊ dixit ei Amen amen dico tibi niſi quis rena
tus fuerit denuo nō poteſt videre reg. dei. ¶ Aug. Iſti
ſūt ergo quib9 ihus. qui nati fuerint denuo qui non
in nocte ueniunt. ad ihm ſicut Nichodem9. tales eīn
iam etiam ꝓfitent̄. dicit ergo. Niſi quis natus fue
rit ꝛc. q.d. Quia nondum es natus denuo .i. ex deo
ſpūali generacōne noticia quā habes de me ſpūalis n̄
eſt ſʒ aīalis ⁊ humana. Ego autem dico tibi ꝙ ſiue
tu ſiue alius quicumqꝫ niſi ex deo denuo nat9 fuerit
nō poterit apprehendere gloriam que circa me eſt. ſʒ
extra regnum erit. Nam gr̄acō que ꝑ bapm̄ fit il
luminacōm anime tribuit. ¶ Cris. Vl' ſtā talis eſt
Amen amen dico tibi niſi quis renatus fuerit deſup
ꝛc. Hoc eſt. Si tu nō natus fueris deſup ⁊ dogma
tū ſuſcepis certitudinē alicubi extra errās ⁊ longe
es a regno celoꝝ ſeipm̄ hic oſtēdens ⁊ indicās qm̄
n̄ eſt hoc eīn qd̄ videt̄ ſʒ alps oclis opus ē ad vidē
dum eū h̄ at ꝙ dic̄ deſr̄ hȝ qdē .i. de celo exponūt
alij vo a pn̄° Igit̄ iudei qdē ſi h̄ audiſſēt deridētes
vtiqꝫ diſceſſiſſent. Hic vo ⁊ in hoc amorē diſci
puli oñdit ꝙ a xp̄o vlterius interrogat.

¶ Dicit ad eū nicho
demus. Quo poteſt
homo naſci cum ſit ſe
nex. Nuquid poteſt
in ventrem mr̄is ſue
iterato introire ⁊ re
naſci. Reſpondit ihe
ſus. Amē amē dico ti
bi n̄ qs renat9 fuit ex
aq̄ ⁊ ſpūſancto. nō pt
introire in regnū dei.
Quod natū ē ex car
ne caro ē. ⁊ quod na
tū ē ex ſpū. ſpc̄ ē. Non
mireris qꝛ dixi tibi o
ꝑtet uos naſci denuo
Sp̄s ubi vult ſpirat. ⁊
vocē ei9 audis. ⁊ ne
ſcis vnde veniat aut
quo vadat. Sic eſt om
nis q̄ natus ē ex ſpū.

¶ Criſo9 Deniēs ni
chodemus ad iheſum
ut ad hominem audiēs
maiora qȝ ab homine
erigitur ad altitudinē
eorum que dicuntur.
non quidem excidens
a fide ſed infert hanc
impoſſibilitatem. ut
in aperciorem ꝓuo
cet doctrinam. Duo
autem erant. que ad
mirabatur ſcilicet na
tiuitas talis. ⁊ regnū
Neqꝫ enim audita
erant apud iudeos. ſʒ
iterum circa ꝑmus in
ſtat. qd̄ maxime eius
mentem concutiebat.
Vnde dicitur. Dicit
ad eum nichodemus.
quomodo poteſt ho
mo naſci cum ſit ſenex
Numquid poteſt in
ventrem matris ſue
iterato introire ⁊ re
naſci. ¶ Beda

¶ Beda · Sic uba iſta ſonare uidenť · q · pu · quitať
iterum in uenerem matris introire ⁊ renaſci · Sed
ſciendum ꝙ ipſe ſenex erat · Ideo ꝙ de ſe ꝓtulit ex
emplum · acſi diceret · Ego ſum ſenex ⁊ meam ꝗro
ſalutem quo poſſū intrare mřis introire ⁊ renaſci
¶ Criſo⁹ · Rabi eum vocas ⁊ a deo veniſſe dicis ·
⁊ non ſuſcipis que dixi · ſ; loquens ad magřm dicis ·
enim que multam perturbacõꝫ inducit · hoc eñi · i · quo
querit eoꝝ eſt qui non valde credunt · ⁊ multi ſic
querentes a fide ceciderũt · hꝯ quiddã dicẽtes · Quo
deus eſt incarnatus · alꝯ quo manſit in paſſibilis ꝑ
pterea ⁊ hic ꝓpter anxietatem modum exquirit ·
Sed cum aliquis cogitacõibus ꝓpriys euertit ſpũ
alia ſenſibilia loquiť · ¶ Aug · Spiritus eñi loquiť
⁊ ille carnem ſapit Non nouerat iſte niſi vnam na
tiuitatem ſcꝫ ex adam ⁊ eua ⁊ ex deo ⁊ eccã · nondũ
nouerat · Sic eñi tu intellige natiuitatẽ ſpũs quomo
do intellexit nichodemus natiuitatem carnis · quo de
inde uẽus non poteſt repeti · ſic nec baptiſ ¶ Criſo⁹
Nichodemo autem decidenti ad eam que hic eſt · nati
uitatem · xp̄c manifeſtius reuelat ſpũať natiuitatis
modum · vñ ſequiť · Reſpondit ihc · amẽ amẽ dico ti
bi niſi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpũſancto non
poteſt introire in regnum dei ¶ Aug · Acſi dicat tu
carnalem generacõm intelligis · ſ; ex aqua ⁊ ſpũ op
ꝫ ꝙ naſcatur homo ꝓpter regnum dei · Sꝫ ꝓpter
hereditatem patris hominis temporalis naſciť aliqs
ex uiſceribus matris carnať ⁊ ꝓpter hereditatem pa
tris dei ſempiternam naſciť ex uiſceribus eccleſie ·
Cum autem ex duobus homo ꝯſiſtat ex corpore videlicꝫ
⁊ anima duplicem habet ⁊ huiꝰ generacõis modũ
Aqua namqꝫ que viſibilis eſt · ad emũdacõem corpiſ
intelligiť · Xp̄c vero inuiſibiliter ꝯcurrens ad emun
dacõem inuiſibilis anime innuiť · ¶ Criſo⁹ · Si vo
quis interrogat qualiter ab aqua homo naſciť · inẽ
rogo ⁊ ego qualiter natus eſt adam a terra · Sicut
eñi in principio ſubiciebať elementum terra · totum
vero opus plaſmãtis erat · ita ⁊ nũc ſubicitur elemẽ
tum aqua totum vo eſt ſpiritus gracie · Tunc paradi
ſum dedit in ꝯuerſacõem · nunc autem celum nob
aperit · Sꝫ que neceſſitas aque hys qui ſpm̃ſanctũ
ſuſcipiunt · Diuina eĩ in ea perficiũť ſymbola · i · ſepul
tura ⁊ mortificacõ reſurrectio ⁊ uita · Sicut eñi in
quodam ſepulchro in aqua ſubmergentibus nobis ca
pita · vetus homo ſepelitur ⁊ ſubmerſus deorſũ oc
cultať · Deinde nouus rurſus aſcendit · hoc eciã fit ·
ut diſcas qm̃ virtꝰ patris ⁊ filꝭ ⁊ ſpiritusſancti ·
omnia complet ⁊ qꝺ xp̄c tres dies ad reſurgendũ
expectauit · Quod ergo eſt matrix fetui · hoc eſt fide
li aqua · In aqua eñi plaſmatur ⁊ figurať · Sꝫ qꝺ
in matrice figurať tempore indiget Quod vo in aqua
plaſmať ñ ita ſ; i vno momẽto oĩa fiũt · Talis eñi eſt
natura corporꝫ ut tempore aſſumat perfectõem · In ſpũali
bus vo non eſt ita qm̃ perfecta a principio ꝯſtituũť
que fiunt · Ex quo ergo aſcendit a iordane dñs · non
adhuc reptibilia animaꝫ viuencium · ſ; animas ſpũ
ales ⁊ racõnales aqua reddit · ¶ Aug de baptõ puu
loꝝ · Sed quia non ait · niſi quis renat⁹ fuerit ex aq
⁊ ſpũ · non habebit ſalutem vl̃ uitam eternam · ſ; non
intrabit in regnum dei · ad hoc inquiunt quidaꝫ puu

li baptizandi ſiit · ut ſint cum xp̄o in regno dei · vbi
non erunt ſi baptizati non fuerint · ꝗuis ⁊ ſine bap
tiſmo ſi puuli moriãť · ſalutem vitamqꝫ eternam ha
turi ſint · qm̃ nullo peccati vinculo aſtricti ſiit · Sed
cur naſcatur denuo niſi renouandus a vetuſtate ·
aut vnde ymago dei non intrat in regnum dei niſi i
pedimento ꝓhibente peccati · ¶ Maxĩo · Talia aũt
ac tanta ſecreta miſteria nichodemo cape non valen
ti dñs ex carnali natiuitate ſimilitudineꝫ dedit dicẽs
Quod natum eſt ex carne caro eſt · ⁊ quod natum
eſt ex ſpiritu ſpiritus eſt · Sicut eñi caro · carneꝫ
ꝯcreat · ita quoqꝫ ſpiritus ſpm̃ parit ¶ Criſoſtim⁹
Nihil ergo ſenſibilium inquiras neqꝫ eſtimes ꝙ
carnem generet ſpiritus · Dñi eñi caro genita eſt ñ
quidem a ſpũ ſolum · ſ; eciam a carne · Quod autem
natum eſt ex ſpiritu · ſpiritale eſt · Natiuitatem eñi
hic non eam que ſm̃ ſubſtanciam dicit · ſed eam que
ſm̃ honorem ⁊ grãm Si ergo ⁊ filius dei ita nat⁹
eſt · quid plus habebit omnibꝫ qui ita nati ſiit Inueñi
etur autem ⁊ ſpiritu minor cum eius natiuitas gra
cia ſpiritus ſit Et quid hec a iudaicis diſtãt dogma
tibꝫ · Vide aũt eciam ſpiritusſancti dignitatem · Dei
eñi opus uidetur facere · Supra eñi dixit qm̃ ex deo
nati ſiit · hic autem qm̃ ſpiritus eos generat · Dicẽs
autem xp̄c qm̃ qui nat⁹ ẽ ex ſpũ ſpirit⁹ eſt · quia tur
batum rurſus vidit · ad ſenſibile exemplum ducit ſ
monem dicens · Non mireris quia dixi tibi optet
vos naſci denuo · Dicendo eñi ne mireris oſtẽdit ani
mi eius turbacõem ponit autem exemplum qꝺ ne
qꝫ ꝯmunionem aliqꝫ ad corporum groſſiciem habet · neqꝫ
ad i corporeoꝝ ꝯueniens naťa; qꝺ eſt venti delacio di
cens · Spiritus vbi vult ſpirat ⁊ vocem eius audis
ſ; neſcis vnde veniat aut quo vadat Sic eſt omnis
qui natus eſt ex ſpũ · Quod autem dicit tale eſt · Si
ventum nullꝰ detinet · ſ; quo uult fertur · multo ma
gis ſpirit⁹ actõem nature leges · detinere non potes
rũt ñ enĩ i carnalis natiuitatis neqꝫ aliud quid tali
um Qm̃ autem de vento ħ dictum eſt manifeſtat illꝺ
qꝺ dicit · vocem eius audis · i · ſonitum percuſſionis ·
Non enim loquens in fideli ⁊ neſcienti ſpirit⁹ actõ
nem · hoc diceret · Dicit autem Vbi vult ſpirat · non
ꝗ electõem quandam vento habente · ſ; eam que a
natura eſt mutacõem que non ꝓhibetur ⁊ cũ poteſt
tate fit · ⁊ neſcis vnde veniat aut quo vadat · i · ſi
huiꝰ ſpiritus cuiꝰ ſenſum ſuſcipis auditu ⁊ tactu ·
interpretari neſcis viam qualiter diuini ſpiritus opacio
nem ſcruteris · vñ ſubdit · Sic eſt omnis qui natus
eſt ex ſpiritu ¶ Aug · Sed quis nřm non videat ·
Verbi gracia Auſtrum euntem a meridie ad aquilo
nem aut alium ventum venientem ab oriente et
occidente · Quo ergo neſcimus vnde veniat et quo
eat ¶ Beda Spiritus ergo ſanctus ẽ qui vbi vult
ſpirat quia ipſe i poteſtate habet cuiꝰ cor gracia ſue
viſitacõis illuſtret ⁊ vocem eius audis cum te p̄e
ſente loquiť is qui ſpiritu ſancto repletus eſt ·
¶ Aug Sonat pſalmus ſonat euangelium ſonat ſ
mo diuinus · vox ſpiritus eſt · hoc ergo dicit quia v̄
bo ⁊ ſacramento inuiſibiliter adeſt ſpiritusſanctus
ut naſcamur · ¶ Alcbuin⁹ · Ergo neſcis vnde veniat
aut quo vadat · qꝛ eciã te p̄nte ſpc̄ ad horam quẽpiã ·

repleuit non poteſt uideri q̄ſo in eum intrauit uel quomodo redient quia natura eſt inuiſibilis ¶ Haymo. Sue neſcis vnde ueniat quia quomodo credentes ad fidem introducat ignoras vel quo uadat quia q̄ſo fideles ad ſpeciem ꝑducat neſcis. Sic eſt omnis qui natus eſt ex ſpiritu ac ſi dicat. Sic ſpiritus ſanctus inuiſibilis eſt ita ⁊ quiſquis ex ſpiritu naſcit̄ inuiſibiliter naſcit̄ ¶ Aug. vel alit̄ Et ſi tu naſcaris de ſpiritu: hoc eris ut ille qui non eſt nat⁹ ad huc de ſpiritu neſciat unde venias aut quo eas Hoc ei ſecutus ait Sic eſt o͞is qui natus eſt ex ſpū ¶ Theoph. Confundatur ergo macedonius impugnator ſpiritꝰ qui ſuum ſpiritum ſanctum aſſerit. Spiritus em̄ ſanctus ꝓpria poteſtate ⁊ ubi uult ⁊ qualiter uult operatur

¶ **Reſpondit nichodem⁹ ⁊ dixit ei. Quomodo poſſunt hec fieri Reſpondit ihesus et dixit ei. Tu es magiſter in iſrahel et hec ignoras. amen amen dico tibi. q͛ ꝙ ſcimus loquimur ⁊ ꝙ vidim⁹ teſtamur. ⁊ teſtimonium noſtrum non accipitis. Si terrena dixi uobis ⁊ non creditis quomodo ſi dixero uobis celeſtia creditis**

¶ Haymo. Miſteria diuine maieſtatis Nichodemus capere nō ualet que a domino audiebat ⁊ ideo racionem querens factum non abnegans. non uero reprehendēdus ſꝫ affectu diſcentis dominum interrogat vnde dicit̄. Reſpondit nichodem⁹. ⁊ dixit ei Quomodo poſſūt hec fieri ¶ Criſo. Quia ḡ adhuc in iudaica uilitate manet ⁊ exemplo ita manifeſto dicto et adhuc interrogat de reliquo. aſpius ad eū xp̄c loquitur. vñ ſeq̄t

Reſpondit ihc ⁊ dixit ei. Tu es magiſter in iſrl ⁊ hec ignoras ¶ Aug. Quid putamus dominum huic magiſtro iudeorum quaſi inſultare uoluiſſe? volebat quidem illum naſci de ſpiritu. Nemo autē ex ſpiritu naſcitur niſi humilis factus quia ipſa humilitas facit nos naſci de ſpiritu. Ille autem magiſterio inflatus erat ⁊ alicuius momenti ſibi eſſe uidebatur quia doctor erat iudeorum. Deponit ergo domin⁹ eius ſupbiam. ut poſſet naſci de ſpiritu. ¶ Criſo⁹ Nequaquam tamen nequiciam. accuſat viri: ſꝫ inſipienciam ⁊ ruditatem ſolum Sed dicet aliquis. Quid ꝯmune habet natiuitas de qua ſcꝫ criſtus locutus eſt. ad iudaica dogmata? habet quidem ꝯmūe Nam qui primus homo factus ē. ⁊ que a coſta facta eſt mulier ⁊ que ſteriles genuerunt ⁊ que ꝑ aquā miracula facta ſunt. Dico autem ꝙ heliſeus de aqua ferrum eduxit ⁊ ꝙ iudei mare rubrum tranſierunt ⁊ ꝙ naaman ſir⁹ in iordane purgatus eſt. hec omnia natiuitatem ſpiritualem ⁊ purgamentū in ea futurum figuraliter preſonabant. Et ea que a ꝓphetis ſunt dicta: occulte oſtendunt hunc natiuitatis modum ut puta illud Renouabit̄ ut aquile iuuentus tua. ⁊ beati quorum remiſſe ſunt iniquitates. Sed ⁊ yſaac figura huius natiuitatis erat. hoc ergo rememorans dixit. Tu es magiſtē in iſrahel ⁊ hec ignoras? Rurſus autem aliunde

ſuum ſermonem credibilem ei facit. ad inbecillitatē illius condeſcendens cum ſubdit. Amen amen dico tibi quia qd̄ ſcimus loquimur ⁊ qd̄ uidimus teſtamur ⁊ teſtimonium noſtrum non accipitis. Apud nos viſus alijs ſenſibus certior eſt. Et ſi uolumus aliquem facere credere ita: dicimus. quando oculis noſtris uidimus ꝓpterea criſtus ad eum humano loquens ſermone. non uiſum ſenſibilem īducit. Sꝫ manifeſtum eſt ꝙ de certiſſima cognicione ⁊ nō aliter ſe habente loquitur Igitur hoc quidem .i. qd̄ ſcim⁹ ait de ſe ipſo ſolo ¶ Haymo. Queritur autem q̄re pluraliter dicat. qd̄ ſcimus loquimur Ad qd̄ dicendū quia unigenitus dei filius erat qui hec loquebatur oſtendens qualiter pater eſt in filio ⁊ filius in patre ⁊ ſpiritus ſanctus ab utroꝙ indiuiſibilis procedat ¶ Alchuinus Vel dicit pluraliter. ac ſi dicat. Ego ⁊ illi qui modo ſpiritu ſunt renati: intelligimus illū qd̄ loquimur. Et qd̄ uidimus apud patrem in abſcondito hoc teſtamur foris in mundo. Et uos qui carnales eſtis ⁊ ſupbi teſtimonium noſtrum non accipitis. ¶ Theoph. Quod non̄ quaſi de nichodemo dicit: ſed de genere iudeorum qui uſꝙ ad finem in ꝑfidia ꝑmanſerunt ¶ Criſo⁹. Hoc quidem non turbati v̄bum eſt: ſed manſuetudinē oſtendentis. Hic enī erudit nos. cum ad aliquos locuti fuerimus ⁊ nō ꝑſuaſerimus nō triſtari. neqꝫ iraſci ſed noſtrum ſermonem credibilem facere non ſolum non iraſcēdo ſed eciam nō clamando. Materia em̄ ire clamor eſt. Hic autem dogmata excelſa tangē debens ꝓpter audiencium infirmitatem ſe detinet multociens. ⁊ non ꝯtinue dignis ſua magnitudine dogmatibus immoratur ſꝫ magis hys que condeſcenſionē habent Vnde hoc ſubditur. Si terrena dixi vobis et non creditis quomodo ſi dixero vobis celeſtia creditis.

¶ Auguſtinus Hoc eſt ſi nō creditis quia templū poſſum ſuſcitare deiectum a vob. quō creditis quia per ſpiritum poſſint homines regenerari.

¶ Criſoſtimus. Vel aliter. Si baptiſmum terrenum dicat non mireris quia in terra ꝑficitur ⁊ operacione illius natiuitatis ſtupende que ē ex ſubſtācia patris terrena eſt gracie natiuitas. ⁊ bene nō dixit nō intelligitis. ſꝫ nō creditis. Nam cum quis aliqua ꝑ intellectū ſuſcipe non valet amentie vel ignorancie imputatur. Cum autem hoc non ſuſcipiat ab eo qd̄ ſolum fide oportet ſuſcipe non amentie. ſꝫ infidelitatis eſt accuſacō. Dicebant̄ autem hec. et ſi nō credebant q͛ poſteri erant ea ſuſceptun

Et nemo aſcendit in celū niſi qui deſcendit de celo. filius hominis q̄ eſt in celo.

¶ Aug̃ d̄ bap̄o puulorum. Locata paululū eius impiaia qui ſe ceteris de magiſterio ꝓferrebat. ⁊ omnium talium incredulitate reprehenſa. rñdet ꝙ alij credāt ſi illi nō credunt ad illud qd̄ interrogatus eſt quomodo poſſunt iſta fieri. dicens. Nemo aſcen. in ce. niſi qui deſcen. de ce. fi. ho. qui eſt in celo. quaſi diceret Sic fiet generacio ſpiritualis. vt ſint celeſtes homines ex terrenis. qd̄ ꝑadipiſci nō poterunt niſi membra mea ef ficiantur. vt ipſe aſcendat qui deſcendit. non aliud deputans corpus ſuum .i. eccl͞am ſuam quam ſeipm̄.

¶ Greg. xxvii. moꝛ. Quia em̄ nos vnum cum illo iam facti ſumus. vñ ſolum venit in ſe ſolus. redit etiam i nob. ⁊ is q̄ in celo ſemꝑ eſt ad celum cottidie aſcendit. ¶ Aug. de bapͦ puuloꝝ. Quamuis autem in terra factus ſit filius hominis. diuinitatē tamē ſuam qua in celo manens deſcendit. ad terram nō indignā eſſe cenſuit nomine filij hominis ſicut carnem ſuam. dignatus eſt nomine filij dei. ꝑ vnitatem em̄ ꝑſone qua vtraqꝫ ſubſtancia vnus eſt xp̄c. ⁊ filius dei ambulabat in terra ⁊ idem ip̄e filius hominis manebat in celo. ſit ergo credibilioꝛ fides: ex incredibilioribus creditis. Si em̄ diuina ſubſtancia longe diſtācioꝛ potuit ꝓpter nos ita ſuſcipe hūanam ſubſtanciam vt vna ꝑſona fieret: quanto credibili⁹ alij ſancti ſuum cum homine xp̄o vnus xp̄c ut omnib⁹ ꝑ eius grām aſcendentib⁹ ip̄e vnus aſcendat in celum qui de celo deſcendit. ¶ Criſo⁹. Vel aliter. Quia dixerat nicodemus Scim⁹ q̄m a deo veniſti magr̄. ne eſtimet ita eſſe magr̄ ut multi ꝓphaꝝ de terra exiſtimantes ſubiungit. Et nemo aſcen. in ce. niſi qui deſcen. de celo. qui eſt in ce. ¶ Theoph. Cum vo filium hominis deſcendiſſe de celo audis. non putes ꝙ de celo caro deſcenderit. Hoc em̄ hereticoꝝ dogma ē qui docebāt ꝙ xp̄c de celo corpus ſumpſerit ⁊ ꝑ v̓ginem tranſiit. ¶ Criſo⁹. Filium hominis em̄ non carnem h̓ vocauit: ſꝫ a minoꝛi ſubſtancia totum noīauit. Eſt em̄ ei ꝯſuetudo multociens a diuinitate. multociēs ab humanitate totum vocare. ¶ Beda. Si ei aliquis homo nudus de monte ad ꝯuallia deſcendit ⁊ aſſūptis veſtimētis ⁊ armis eundem montem aſcēdat. recte ip̄e idem. qui prius deſcendit aſcendiſſe ꝓhibetur. ¶ Hylar. x. de trini. Vel ꝙ de celo deſcendit ꝯcepti de ſpiritu originis cauſa eſt. Non em̄ corpꝰi maria originem dedit licet ad incrementa ꝑtum ꝙ corpis omne quod ſenſus ſui eſt naturale ꝯtulit. Quod vo hominis filius eſt ſuſcepte in virgine carnis ē ꝑtus. Quod aūt i celis ē: ꝑs nature ſemꝑ manētis. poteſtas eſt que non ex infirmitatis ſue virtute in regionem diffiniti corpis coartauit verbi dei poteſtatem et in forma ſui manēs: ab omni intra extra ꝙ celi mūdiꝙ circulo celi. ac mūdi dñs non abfuit. ꝑ hoc ergo ⁊ de celo deſcendit: quia filius hominis eſt ⁊ in celo eſt. quia verbum caro factum. non amiſit manere quod factum eſt. ¶ Aug. Miraris aūt quia hic erat et in celo. Tales fecit diſcipꝰlos ſuos. paulum audi dicentem Noſtra ꝯuerſacio in celis eſt. Si homo paulus ambulabat in terra ⁊ ꝯuerſabaē in celo. de⁹ celi ⁊ terre non poterat eſſe in celo ⁊ i terra. ¶ Criſo. Vide aūt q̄ ꝙ valde vixē excelſum indignum eſt ſua magnitudine. Non em̄ ſolum in celo eſt: ſꝫ vbique ⁊ omnia replet. Sed adhuc ad imbecillitatem auditoꝛis loquitur paulatim eum reducere volēs.

Et ſicut moyſes exaltauit ſerpentem in deſerto. Sic exaltari oportet filium hominis. Vt omnis qui credit in ipſum non pereat ſet habebat vitaꝫ eternam.

Criſo⁹. Quia cū dixerat beneficium baptiſmi. inducit hui⁹ cām ſcꝫ crucem dicens. Et ſic moyſes ꝛc. ¶ Beda. Magr̄m legis moſayce ad ſp̄ualem ſenſum eiuſdem legis īducit. recoꝛdans veteris hyſtorie ⁊ hanc i figuram ſue paſſionis atqꝫ humane ſaluacōnis factaꝫ eſſe ꝯſerēs. ¶ Aug. de bapͦ puuloꝝ. Serpentum enim incurſib⁹ in deſerto multi moꝛiebanē. ac ſic moyſes ex p̄cepto dñi exaltauit in deſ̄to eneū ſerpenteꝫ hūc intuentes: ſanabantur ꝯtinuo. exaltat⁹ ſerpens. eſt moꝛs xp̄i eo ſignandi. mō quo ꝑ efficientem id qͦd efficitur ſignaē. a ſerpente quippe moꝛs venit. qui peccatum quo moꝛi mereē homini ꝑſuaſit. Dñs aūt in carnem ſuam non peccatum tranſtulit tanq̄ʒ venenum ſerpentis. ſed moꝛtem vt eſſet in ſimilitudineꝫ carnis pec̄ati pena ſine culpa: vñ ut in carne pec̄ati pena ſolueretē ⁊ culpa. ¶ Theoph. Videas ergo figuram ad veritateꝫ. Ibi em̄ ſerpentis ſimilitudo ſpeciē quidem beſtie habet. venenū aūt non habet. Sic ⁊ hic xp̄c a peccato liber in ſimilitudinem carnis pec̄ti venit. Exaltari autē audiens. ſuſpenſionem intelligas in altum. ut ſanctificaret aerem. qui ſanctificauerat terram ambulando in ea. Intelligas etiam ꝑ exaltacōꝫ gl̄iaꝫ. Nā illa crucis altitudo. gloria xp̄i facta eſt. In quo em̄ iudicari voluit: in hoc hui⁹ mūdi p̄ncipem iudicauit. Adam em̄ iuſte moꝛtuus eſt quia peccauit. Dñs iniuſte quia peccatum nō fecit. Poſtq̄ʒ ergo iniuſte moꝛtē ſuſtinuit. ſuꝑauit illum qui eū tradidit moꝛti. ⁊ ſic liberauit adam de moꝛte. Sed ⁊ in hoc deiudicum ſe inuenit. Non em̄ potuit in cruce dñm ꝯſtare: ut crucifigentes odiret. ſet magis diligebat ⁊ ꝑ eis oꝛabat. Sic ergo crux xp̄i eius exaltacio ⁊ gloria facta eſt. ¶ Criſo⁹. Ideo etiam non dixit pendere oꝑtet filium hominis. ſꝫ exaltari: quia honeſtius hoc uidebaē. vñ ⁊ ꝓpter audientem ⁊ propter figuram hoc poſuit. vt diſcas q̄m cognata ſūt vetera nouis. Deinde ut cognoſcas q̄m non inuit⁹ ad paſſionem venit ⁊ adhuc ut diſcas q̄m multis naſcitur ſal⁹. ¶ Aug. de bapͦ puulorum. Sicut ergo tūc qui ꝯſpiciebat exaltatum ſerpenteꝫ ⁊ a veneno ſanabaē. ⁊ a moꝛte liberabaē. ſic nūc qui ꝯformatur ſimilitudini moꝛtis xp̄i ꝑ fidem bapͫm ꝙ eius ⁊ a peccato ꝑ iuſtificacōem ⁊ a moꝛte ꝑ reſurrectōꝫ libaē. hoc eſt em̄ qͦd ait Vt omnis qui credit in eum non pereat. ſet hēat vitam eternam. Quid ergo op⁹ eſt ut moꝛti xp̄i ꝑ bapͫm ꝯfoꝛmeē puul⁹ ſi moꝛſu ſerpentis nō eſt omnino venenat⁹. ¶ Criſo⁹. Attende autē ꝙ paſſionem ob umbrate poſuit. ne ex eius v̓bis fieret triſtis auditoꝛ. fructum vo paſſionis poſuit manifeſte. Si em̄ qui credunt in crucifixum non pereunt: multo magis qui crucifixus eſt non perit. ¶ Aug. Hoc autem intereſt. inter figuratā ymaginem ⁊ rē ipſam ꝙ illi ſanabanē a moꝛte ad vitam temꝑalem. hij autem ut habeant vitam eternam.

Sic em̄ dilexit deus mundum. ut filiū ſuū vnigenitum daret ut omnis qui credit in eum non pereat. ſꝫ habeat vitam eternam.

¶ Criſo⁹. Quia dixerat oꝑtet exaltari filium hominis in quo moꝛteꝫ occulte ꝯſignauit. ne auditoꝛ triſtis ab hijs fieret verb. huma nū quid de eo ſuſpicās ⁊ moꝛtē ei⁹ ſi eſtimās

Non enim miſit deus filiū ſuum in mundū. ut iudicet mundum. ſꝫ ut ſaluet̄ mundꝰ ꝑ ipm qui credit in eum non iudicat̄. Qui autem non credit. iam iudicatus eſt. quia nō credit in nomine vnigeniti filij dei.

eſſe non exiſtencia ꝫ ad rectitudinem reducit filium dei dicēs eū qui dat̄ ad mortem ꝯ mortem eius eſſe cām vite eterne. vnde dicit Sicut em̄ deus dilexit mundum ut fi. ſu. vnigenitū daret Ut oīs q̄ credit in eum non pereat ſed habeat vitā eternā. acſi dicat. Iſte miſereris qm̄ ego debeo exaltari. ut uos ſaluemini. etem̄ ꝯ patri hoc videt̄ qui ita uos dilexit ut ꝑ ſeruis indeuotis filium dederit. Dicendo aūt. Sic deus dilexit mundum. inceam in dicat amoris intencōem. Multa eñ eſt ꝯ infinita diſtancia. Qui em̄ inmortalis. Qui ſine principio qui magnitudo infinita. eos qui ſunt ex terra ꝯ cinere ī finitis plenos peccatis dilexit. ſꝫ ea que poſt hoc ponit oſtentatiua ſunt magni amoris. Non em̄ ſuū nō angelum non archangelum dedit ſꝫ filium ſuum. Rurſꝰ ſi filios plures habuiſſet. ſꝫ ꝯ dediſſet vnū hoc etiam eſſet maximum. Nunc vero filium vnicum dedit. Unde ſubdit vnigenitum.

¶ Hylar. vj de trini. Sed ſi dilectionis hinc fides ē creaturam creat̄ ꝓſtituiſſe. nō facit magni meriti fidelis ꝯ ſpnenda iactura preccioſa autē in ſūt que pmēdant caritatem ꝯ in gencia in gentibus eſtimantur Deus diligens mōm filium non adoptiuum ſꝫ ſuum. ſꝫ ꝯ vnigenitum dedit. hic ꝓprietas eſt. natiuitas eſt ūitas eſt. Non creacio ē. nō adoptacio eſt. nō falſitas eſt. Hinc dilectionis ꝯ caritatis fides eſt. vt ad mundi ſalutem ꝯ filium ſuum ꝯ vnigenitum preſtitiſſet. ¶ Theop. Videt̄ aūt michi ꝙ ſicut ſupiꝰ dixit ꝙ filius hoīs deſcendit de celo cū caro de celo non deſcenderit. ſed ꝓpter vnam ꝑſonam in xp̄o q̄ dei ſunt attribuit homini Sic ꝯ nūc ꝯuerſo que ſūt hominis verbo dei aꝓpriat etem̄ deꝰ dei filius īpaſſibilis manſit. Sed quia vnus erat ſm ypoſtaſim dei filius ꝯ homo qui paſſionem ſuſtinuit. filiꝰ dari dicit̄ in mortem. qui paſſibiliter paciebat̄. non natura ꝓpria. ſꝫ ꝓpria carne. Eſt autē maxima vtilitas ꝯſecuta ex hꝰmōi dacione mentem excedens humanam. Sequitur em̄ Ut omnis qui credit in eum nō pereat habet vitam eternam. Vetus namꝗ ſꝫ teſtamētum hijs qui ſeruabāt illud dierū longitudinem ꝓmittebat euangelium vō eternam ꝯ inſolubilem vitam.

¶ Aug. Notandum vō ꝙ eadem de filio dei vnigenito replicat. que de filio hominis in cruce exaltato ꝓmiſerat dicens. Ut omnis qui credit in eum ꝛc. Quia idem redemptor ꝯ conditor nr̄ filius dei ante ſecula exiſtens. filius hominis factus eſt fine ſeculorū. Ut qui ꝑ diuinitatis ſue potenciā nos creauerat ꝯ ꝑfruendā btitudinem ꝑhennis vite. ipſe ꝑ fragilitatem humanitatis nr̄e nos reſtauraret ad ꝑcipiendā quā ꝑdidimꝰ vitā. ¶ Alchuīꝰ. Vere aūt ꝑ filium dei hēbit mundus vitam. quia nō alia cauſa venit in mundum niſi ut ſaluet mundum. vnde ſequitur. Non em̄ miſit deus fi. ſu. in mundum ut iudi. mū. ſꝫ ut ſal. mū ꝑ ipm ¶ Aug. Quare autem ſaluator mundi dcs eſt niſi ut ſaluet mōm. Ergo quantum in medico eſt ſanare venit egrotum. Ipſe ſe interimit qui ꝓcepta medici ſeruare non vult. ¶ Cri. Quia hoc dicit multi pigrorū in peccatorū magnitudine et negligencie ſuꝑ abundācia dei abutentes miſericordia dicunt. Non eſt gehenna non eſt ſupplicium omnia nobis deus peccata dimittit. Sed ꝯſideramdum ꝙ duo ſunt criſti aduentus. Qui iam factus eſt. ꝯ q̄ futꝰ ē ꝯ por ꝙdē fcs ē ñ ut iudicet. q̄ fca ſea nō ſed ut dimittat. Secundus autem non ut dimittat. ſꝫ ut iudicet De priori ergo ait. Non veni ut iudicem mundum. Quia enim clemens eſt non facit iudiciū. Sed interim remiſſionem omnium peccatorum per baptiſmum primo ꝯ poſtea per penitenciā Quia ſi hoc modo non feciſſet vniuerſi ſimul ꝑdicti eſſent omnes enim peccauerunt et egent gloriam dei. Ne ergo aliquis crederet ſe īpune peccare ſubdit de pena non credentis. Qui credit in eum nō iudicatur. ¶ Qui credit inquit. non qui inueſtigat Quid ergo ſi in mundam habeat vitam. Maxime quidem paulus tales non fideles eſſe dicit. Confitentur inquit ſe noſſe deum factis autem negant. Sed hoc illud ſignat. quia ſm hoc qui credit non iudicatur. ſed operum quidem grauiorem ſuſtinebit penam infidelitatis autem cauſa ñ torquet̄.

¶ Alchuinus. Vel qui credit in eum ꝯ adheret ei ut menbrum capiti non iudicabitur.

¶ Auguſtinus. Quid autem dicturum ſperabas de eo qui non credit niſi qꝰ iudicatur. Sed vide quid dicat. Qui autem non credit iam iudicatus eſt. Nondum aperuit iudicium. Sed iam factum eſt iudicium. Nouit enim dominus qui ſunt eius. Nouit qui permaneant ad coronam. qui permaneant. ad flammam.

¶ Criſoſtimus. Aut hoc dicit quia ipſum diſcredere in penitenter ſupplicium eſt eſſe enim extra lumen. etiam ſm maximum ſupplicium eſt. Vel qꝺ futurum eſt prenunciat. Sicut enim q̄ occidit hominem etſi nondum ſentencia iudicantis condemnatus ſit. rei tamen natura condemnatus eſt ita et qui incredulus eſt ſicut ꝯ adam qua die comedit ō ligno mortuus eſt.

¶ Gregorius xxvii. moraliū Vel aliter in extremo iudicio aliqui non iudicantur et pereunt de quibus hic dicitur Qui non credit iam iudicatus ē. ¶ Non enim eorum tunc cauſa diſcutitur qui a cōſpectu diſtricti iudicis iam condamnacione ſue ifidelitatis abſcedunt profeſſionem vero fidei retinentes ſed profeſſionis opera non hñtes redarguūt̄ ut pereāt

Qui vero nec fidei ſacramēta tenuerūt: increpacōm iudicis in extrema examinacone nō audiunt · qz iudicati in infidelitatis ſue tenebris: eius quem de ſpererant i uectione argui nō merent · princeps nā q̄ terenam rempublicam regens · aliter punit ciuez ſuum delinquentem · aliter hoſtem exten⁹ rebel lantem · In illo iura ſua ꝯſulit · Contra hoſtem vero bella mouet dignaqz eius malicie tormenta retribu it · de malo vero eius quid lex habeat non requirit · Abſqz eñ lege neceſſe eſt perimi eum qui lege nūquā potuit teneri · ¶ Alchuin⁹ Quare aūt iudicat⁹ eſt qui non credit: cām aſſignat dicens · Quia non cre dit in nomie unigeniti fi. dei · In hoc eñ ſolo nomie eſt ſalus · Nō ei habet deus multos filios qui poſſint ſaluare: hunc habet unigenitum p quem ſaluat ·
¶ Aug. de bapo puulorz · Ubi ergo puulos poni⁹ baptizatos niſi inter eos qui crediderunt · hoc enim ia acquirit p virtutem ſacramēti ⁊ offerencium re ſponſionem ac p hoc eos qui baptizati n̄ ſūt · inē eos qui non crediderūt ſtatuim⁹

Hoc eſt autem iudicium quia lux uenit in mūdū · ⁊ dilexerūt homines magis tenebras quam lucē Erāt eñ eorz mala opera. Omnis eñ qui male agit · odit lucem et non venit ad lucem ut nō arguāt opera eius. Qui autem facit veritatem venit ad lucem ut manifeſtent̄ opera eius. quia in deo ſunt facta.

¶ Alchuin⁹ · Reddit cām quare nō crediderunt · ⁊ quare iuſte dā nant̄ dicens · Hoc eſt aūt iudiciū quia lux venit in mundū ·
¶ Orig⁹ · q. d. Nun quid ipi eam queſiere vl laborauer̄t ut inuenirent · Ipa lux venit ad eos · ⁊ neqz ita cucurrerunt · vñ ſequit̄ · Et dilex. ho. mag. tene. q̄z lucem · hic de reliquo omni eos puat excuſacōne · venit eñ eripe a tenebris et ad lucem ducē. Quis ergo eius qui non uult ad lucem accedere miſerebit̄ ¶ Beda · Lucem ſeip ſum appellat de qua ſup̄ euāgeliſta dixit · Erat lux vera · tenebras vero appellat pc̄cata · Deīde qz uidebat̄ multa eſſe in credibile qd̄ dictum eſt · Nullus eñ te nebras ꝑhonorat luci ſubdit cām qr b paſſi ſunt di cens · Erant eñ eorz opa mala · Et ſiquidem in iudi ciū veniſſet · haberet hic aliq̄z rōem · Qui eñ malo rum ſibi ꝯſcius eſt: iudicem fugere ꝯſueuit · penitē tibus uero qui deliquerūt occurrit · Dices ergo erat eos qui malorz ſibi ipis erāt ꝯſcij peccatorz maxime xp̄o ad ignoſcendū venienti occurrē · Quod ⁊ in multis factum eſt · Et eñ publicani ⁊ peccatores venientes recumbebāt cū ihu · Quia vero quidam ſūt ita mol les ad eos qui p virtute ſūt labores ut uſqz ad ulti mum velint adherere malicie in horum iniuriam ſb dit · Omnis eñ qui male agit odit lucem · Quod qui dem dictum eſt de hys qui eligunt in malicia manē · ¶ Alchuin⁹ · Quia omnis qui male agit · i · qui eſt in intencōne peccandi cui placet peccatum odit lucē que detegit peccatum · ¶ Aug. Quia ei falli nolūt ⁊ fallerē volūt · amāt eā cū ſeipaz indicat · ⁊ oderūt eam cū eos ipa indicat · Unde retribuet eis ut eos nolentes manifeſtet · ⁊ eis ipa nō ſit maifeſta · amāt ergo veritatem lucentem · oderunt eam redargentē vñ ſequit̄ Et non venit ad lucem ut non ar. opa ei⁹
¶ Oriſo⁹ · Cum eū qui in paganiſmo uiuit: nullo redarguit qz deos tales habet · ⁊ digna dogmatib⁹ opa demonſtrat · Qui vero xp̄i ſunt male uiuentes ab omnib⁹ rectis accuſant̄ · Si autem gentiles ſūt recte viuentes · hoc manifeſte non noui · Non eñ mihi dicas eos qui a natura ſunt mites ⁊ honeſti · Nō eñ eſt hoc virt⁹ · Sed eum dic qui a paſſionib⁹ ſuſtinet violenciam ⁊ ſapienter viuit · Sed non vtiqz habe⁹ Si eñ regni enucacio ⁊ gehenne mine ⁊ alia tāta documenta vix detinent homines in ꝟtute · nullo horz pſuaſi ptranſibunt ꝟtutem · Si vero ppocriſim fing unt · glorie gracia faciunt · vnde cum potuerint latere nō omittent uti malis deſiderijs · Que eciam vtilitas eſt cum aliquis ſobrius ſit · ⁊ nō rapit · ſit vero vane glorie ſeruus: hoc enim non eſt recte viuere · Inanis eñ glorie ſeruus: fornicante nō minor eſt · Multo eñ plura ⁊ grauiora opatur · Si autem quidam recte ſūt viuentes in gentilib⁹ nō hoc aduerſat̄ huic ſermoni qz nō frequenter ꝯtingit ſʒ raro · ¶ Beda · Moraliter eciam illi magis tenebras q̄z lucem diligūt qui ſuos pdicatores bene docētes odijs ac detractōib⁹ inſequūt̄ · ſequit̄ · Qui autem facit veritatem venit ad lucem ut ma opa eius quia in deo ſunt facta ·
¶ Oriſo⁹ Non autem de hys qui ab inicio facti ſūt xp̄ani hoc dicit: ſʒ tantum de hys qui ex gentilib⁹ ul iudeis ad rectam tranſponendi erant fidem oſtendit eñ q̄m nullus unqz eliget in errore viuens ad fidem venire: niſi prius in ſcribat ſibi ipſi vitam rectam
¶ Aug. de bapo puulorz · In deo autem facta dicit opa eius. qui venit ad lucem: quia intelligit iuſtificacōem ſuam non ad merita ſua ſʒ ad dei grām ptinere
¶ Aug. ſup iohem · Sed ſi omnia opa deus mala inuenit: quomodo quidam fecerunt veritatem ⁊ venerunt ad lucem · i · ad xp̄m · Sed dilexerunt in quit ſupra tenebras magis q̄z lucem · Ibi poſuit vim · mlti enim dilexerunt peccata ſua · Multi ea ꝯfeſſi ſunt accuſat deus peccata tua · Si ⁊ tu accuſes adiunge ris deo · oportet ut oderis in te opus tuū ⁊ ames in te op⁹ dei · Iniciū opū bonorz: ꝯfeſſio ē opū malorz ⁊ tūc facis veritatē: qz nō te palpas nō tibi blādiris · venis autem ad lucem: quia hoc ipm q tibi diſplicuit peccatum tuum: non tibi diplicerect · niſi deus tibi lucēt ⁊ eius veritas tibi oſtenderet · facit autem aliqs veritatem confeſſionis ⁊ venit ad lucem in operib⁹ bonis eciam propter illa que videntur minuta eſſe peccata lingue aut cogitacionū aut inmoderacōnis in rebus ꝯceſſis · q̄m eñ minuta plura peccata · ſi negligantur: occidunt · minute ſunt gutte que flumina implent · Minuta ſunt grana harene ſʒ ſi multa harena imponatur ꝑmit atqz opprimit · Hoc facit ſētina neglecta: q facit fluctus irruens · Paulatim p ſentinam intrat ſʒ diu intrando ⁊ non exhauriendo mergit nauem · Quid eſt autem exhaurire niſi bonis opibus agere ne obruant peccata gemendo ieiunando tribuendo ignoſcendo ·

P Oſt hec venit ihe-
ſus ⁊ diſcipuli eius in
iudeam terram ⁊ illic
demorabatur cum eis
⁊ baptizabat. Erat
autem iohannes bap
tizās in ennon iuxta
ſalym. q꞉ aque multe
erant illic ⁊ veniebāt
⁊ baptizabantur. nō-
dum em̄ miſſus fu̾at
iohannes in carcerē.
Facta eſt ergo queſtio
ex diſcipulis iohānis
cum iudeis. de purifi-
cacōne. Et venerunt
ad iohānē ⁊ dixerūt
ei. Raby qui erat te
cum transiordanem.
cui eciam teſtimoniū
ꝑhibuiſti/ecce hic ba-
ptizat ⁊ omnes veni-
unt ad eum

¶ Criſo᷒. Nichil vi
tate apcius. neq꞉ fozci
us q̄ neq꞉ latere velle
neq꞉ ꝑiculū formidat
neq꞉ inſidys tremit ne
q꞉ gloriā que a mltis
eſt. deſiderat nulli būa
noꝝ obnoxia. vnde et
dn̄s in ſolemnitatibus
ier̄l aſcendebat non ſe
oſtētans. neq꞉ honorem
dili gens ſꝫ vt pluribꝰ
ſua dogmata ꝓponēt.
⁊ miraculoꝝ vtilitatē.
poſtq̄꞉ aūt ſolemnita
tes ſoluebant. ad ior
danem freq̄nter veni
ebat. quia ⁊ illic etiā
turbe cōcurrebāt. vn̄
dicit. Poſt hec venit
ihūs ⁊ diſcipli eius i
iude. terram ⁊ illic de
mo. cum eis ¶ Beda
Dicit autem poſt hec
non ſtatim poſt diſpu
tacōm cum nichodemo
que facta eſt in ierlīs
ſꝫ ꝑacto ſpacio tempis
de galylea in iudeā re
dyt. ¶ Alch. Per iu
deam q̄dem ſignāt con
fitentes quos viſitat xp̄us. ¶ Ubi em̄ eſt peccatoꝝ
confeſſio vl̄ diuinarum laudum. illuc venit xp̄us et
diſcipuli eius .i. doctrina ⁊ illuminacio eius ⁊ ibi mo
ratur purgando a vicys. Unde ſequitur. Et illic
demorabatur cum eis ⁊ baptizabat.

¶ Criſo᷒. Cum autem euangeliſta poſtmodum di
cat q᷑ ihēſus non baptizabat ſed diſcipuli eius ma
nifeſtum ē q̄m ⁊ hic hoc dicit q᷑ ſoli diſcipuli bap
tizabant ¶ Aug. Baptizatus autem dominꝰ bap
tizabat. non eo baptiſmate quo baptizatus ē. bapti
zatus eſt enim a ſeruo oſtendens humilitatis viam
⁊ ꝑducens eſt ad baptiſmum domini hoc eſt ſuū
Baptiſabat em̄ ihēſus quomodo dominus quomō
dei filius ¶ Beda. Criſto iam autem baptizante.
ad huc baptizat iohannes quia ad huc ꝑmanet vm
bra nec debet p̄curſor ceſſare donec v̾itas maifeſte
tur. Unde ſeq̄t. Erant autem ⁊ iohannes baptizās
in ennon iuxta ſalym. Ennos hebraice aqua vnde
quaſi nominis interpretacōnē apiens ſubdit. Q꞉
aque multe erant illic. Salym opidum eſt iuxta
iordanē ſitum vbi olim melchiſedech regnauit
¶ Jeroīꝰ ad euāgū. Nec r̄fert vtrū ſalē a ſalim no
mīet. cū uoc alib in medio litteris per raro utamē
hebrei ⁊ pro voluntate lectorum ac regionum varie
tate eadem v̾ba diuerſis ſonis atq꞉ accentib proferāntur. Sequit. Et veniebant ⁊ baptizabantur.
¶ Beda Quantum cathecuminis nōdum baptiza
tis prodeſt doctrina fidei. tantum profuit baptiſma
iohānis ante baptiſma criſti quia ſicut ille predi
cabat pniām ⁊ baptiſmum xp̄i prenunciabat. ⁊ in
cognicionem veritatis que mundo apparuit attra
hebat. Sic miniſtri eccleſie primo erudiunt venien
tes ad fidem. poſt peccata eorum arguūt. Deinde
in baptiſmo criſti remiſſionem pro mittunt et ſic in
cognicionem et dilectionem veritatis attrahunt.
¶ Criſo᷒. Diſcipulis autem ihēſu baptiſantibus non
ceſſauit iohannes baptiſans uſque ad incarceracio
nem q᷑ ſignat euāgeliſta cum ſubdit Nondum em̄
miſſus fuerat iohannes in carcere. ¶ Beda Ecce
aptē notat facta criſti ante iohannem incarceratum
que alȳ ꝑmiſerunt incipientes ab hȳs que poſt miſ
ſum iohannem in carcere facta ſunt. ¶ Aug. Qua
re autem baptizabat iohannes. quia oportebat ut do
minus baptizaretur. Non ſolum autem baptizatus
eſt ab eo. ne baptiſmus iohannis melior baptiſmate
dn̄i videretur. ¶ Criſo᷒ Sed cuiꝰ gracia vſq꞉ tūc
baptizabat. ſi em̄ ceſſaſſet eſtimaretur zelo vl̄ ira h
facere. Sed ꝑſiſtens non ſibi ipſi gloriam acquire
bat Sed xp̄o auditores mittebat. ⁊ multo efficacꝰ
hoc faciebat q̄꞉ diſcipuli xp̄i ⁊ inſuſpicabile eiꝰ erat
teſtimonium ⁊ maiorem gloriam apud omnes habe
bat. Ideo eciam adhuc baptizabat ne diſcipulos ſu
os in ampliorem zelum inmitteret. eſtimo autem et
ꝓpter hoc ꝑmiſſam eſſe mortem iohannis ⁊ eo ſub
lato de medio ihm̄ maxime predicare cepiſſe vt om
nis multitudinis affectio ad xp̄m tranſiret et nō vl
tra hys que de vtroq꞉ erant ſentencys ſcinderetur
Zelotipe enim ſe habentes diſcipuli iohannis ad cri
ſti diſcipulos ⁊ ad ipſum criſtum quia viderunt di
ſcipulos criſti baptizantes. ceperunt dicere ad eos
qui baptizabantur quaſi aliquid maius haberet bap
tiſma iohannis baptiſmate diſcipulorum criſti. vnde
ſubditur. facta eſt ergo queſtio ex diſcipulis iohan
nis cū iudeis de purificacione. Quoniam enim ipſi
queſtionem mouerunt. ſed non iudei euangeliſta oc
culte monſtrat. non dicens q̄ iudeus queſiuit. Sed
q̄ queſtio facta eſt ex diſcipulis iohannis.
¶ Auguſtinus Intelligas ergo dixiſſe iudeos ma
iorē eſſe criſtum ⁊ ad eius baptiſmum debere con
curri. Illi autem nondum intelligentes defendebant
baptiſmum iohannis. ventum eſt ergo ad ipſum io
hannem vt ſolueret queſtionem. vnde ſequitur Et
venerunt ad iohannem et dixerunt ei raby.
¶ Criſoſtimus Hoc eſt quem tu baptizaſti Non
autem dixerunt quem tu baptizaſti quia coacti eēnt
⁊ vocis eius meminiſſe. que ſuper eum eſt delata.
Sed dicunt. Qui erat tecum transiordanem. cui
eciam teſtimonium perhibuiſti ecce hic baptizat.
Quaſi qui diſcipuli ordinem habebat nichil plus ha
bens nobis. nunc ſe a te ſeperans baptizat. Addunt
autem Cui eciam teſtimonium ꝑhibuiſti. quaſi q̄ē
tu clarum oſtendiſti ⁊ circumſpectum feciſti eadem
tibi audet. Et hoc eſt q̄ dicunt. Ecce hic baptizat.
Non autem in hoc ſolum exiſtimabāt ſe excitare eū
ſed et in eo q̄ de reliquo ea que ipſorum erant rep
babantur. vnde ſubdunt. Et omnes veniunt ad eū.
¶ Alchuinus. quaſi dicerēt te dimiſſo omnes cur
runt ad baptiſmum illius quem tu baptizaſti.

Respondit iohan-
nes et dixit eis. Non
potest homo accipere
quicq̄m. nisi fuerit ei
datū de celo. Ipi vos
michi testimoniū phi
betis quod dixerim.
Non sum ego xp̄c sed
qm̄ missus sum ante il
lum. Qui habet spōsā
sponsus est. Amicꝰ aūt
sponsi qui stat et audit
eum. gaudio gaudet
ꝓpter vocem sponsi.
In hoc aūt gaudium
meū impletum est. Il
lum oportet crescere me
aūt minui.

¶ Criso. Vnde ꝯ iro
gatus iohes nō vehe
menter discipulos incre
pat timens ne ab eo se
pati. aliquid aliud opē
tur sꝫ remisse quodam
modo eis loquit. vnde
dr̄. Respōdit iohes et
dixit eis. Non potest
homo accipe quic. nisi
fu. ei. datum de celo.
q. d. sꝫ preclara sunt
que xp̄i sūt. etsi om̄es
ad eum currūt mirari
non oportet. Deus enim
est qui h̄ facit. humana
eīm facile de phēsibilia
sunt et in bestilia et ve
lociter defluūt. hec aūt
non talia sūt. Nō eīm
sūt humanitꝰ ad inuē
ta sꝫ diuinitꝰ ordinata
Si aūt humilius loqt̄
de xp̄o nō mireris. Non ei erat ꝯtingens ꝙ passup
tos a tali passione sꝫ inuidie ab inicio doceret om̄ia
sꝫ marim vult eos ērere ostēdens ꝙ ad impossibilia
conantur et ꝙ deo rebelles inueniuntur.
¶ Aug. Vel aliter hoc iohes de seipō dicit. q. hō de
celo accepi Ergo quia accepi ut aliquid essem man
emme vultis esse ut loquar ꝯtra veritatē ¶ Criso.
Et vide qꝛ h̄ qd̄ estimabāt ꝓponi. in xp̄i sub ū sionē
ꝙ dixerūt eum testioniū phibuisti: hoc meos ꝯūtt
dicens. Ipi uos mihi testi. phi. ꝙ. dix. nō. sū. ego.
xp̄s. q. d. Si vm̄ meū. testimoniū extimatis discite
qm̄ illū mihi p̄honorare opꝫ. Vnd̄ sbdit Sꝫ qm̄ mis-
sus sum ante il. q. d. minister sū et ea q̄ sunt eius qui me
misit dico. non huāna gr̄a blaudiēs ei: sꝫ pri eiꝰ q̄
me misit ministrās. ¶ Alcu. Sꝫ qi aliqs dicat qm̄
quīa tu nō es xp̄c: quis ergo es tu ul quis ē ille cui
phibes testimoniū: ad hoc rūdet: ille ē spōsus: Ego
amicus sponsi missus ut pme spōsā ꝓpet suo spōso
Vnd̄ sbdit Qui hē spōsam sposus ē. Spōsam dicit
eccam ex om̄ib gētib cōggatā que uirgo ē integri
tate mētis pfcōne caritatis Vnitate catholice fi dei
ꝯcordia pacis integritate aīme et corpis q̄ hē spon
sum de quo cottidie gēniat. ¶ Beda Etēm frustra
ē uirgo corpe: que uirgo nō manet in mēte hāc aūt
sponsam xp̄c in thalamo uēi uirginalis sibi sociauit
et eandem pcio sui sanguinis redemit ¶ Theoph Om
nis ecclā anime sposus: xp̄s ē. spōsaliū vero locus ū
quandō efficit: locus ē baptismatis sū ecca. Dat vo
arram sponse: pccatoꝝ remissionē spc̄ sancti ꝯmuni
onem p fectōra uo in futuro seculo tribuet dignis
Nullus aūt aliꝰ ē sponsus: nisi solus xp̄s omnes
nāq doctores paranimphi existūt: sicut et p̄cursor nul
lus eīm bonoꝝ largitor ē nisi dominus om̄es alij mi
nistri sunt bonoꝝ q̄ dat a dn̄o ¶ Beda Spōsaꝫ q̄ suā
dn̄s amico suo. i. ordini p̄dicatoꝝ ꝯmēdauit qui eā
non sibi sꝫ xp̄o zelare debet. Vnd̄ subdit amicus aū
spōsi q̄ stat et audit eū: gaudio gaudet ꝓpt̄ vo. spō.

¶ Aug. q. d. Non ē mea sponsa. Sꝫ nūq̄d non gau
deo in nuptijs: imo gaudeo ait quia amicus spōsi
gau. gau. ꝓt̄ ¶ Criso. Sꝫ qualr̄ qui dixit. Non sū
dignus soluere eiꝰ corrigias calciamenti: amicū
nunc spōsi seip̄m dicit. Nō quid ꝓpt̄ honoris equalita
tem: sꝫ inmētitudinē gaudij representare volēs Non eīm
in talib ita ministri sponsi letantur: sicut amici. Simit
aūt et ꝯdescendens eoꝝ imbecillitati: amicum se dicit.
Quia eīm estimabant eum moderi ab hijs que fie
bant. ostendit ꝙ non solum nō mordet. sed et valde
gaudet si spōsa spōsū cognoscit aug. ¶ Sꝫ q̄re stat
Quia non cadit quia humilis est. vide stantem i so
lido nō sū dignus corrigiam calciamenti eius solue
stat autem et audit eum. Si ergo cadit non audit eū
Ergo stare debet amicus sponse et audire. i. ꝑmā
nere in gracia q̄ꝫ accepit et audire vocem ad quam
gaudeat. Non inquit gaudeo ꝓpter vocem meam sꝫ
ꝓpter vocem sponsi. Gaudeo ego in audiendo. Ille
in dicendo. ego auris ille verbum Qui eīm custodit
sponsam vl̄ vxorem amici sui: dat quidem operam vt
nullus alius amet. Sꝫ si amari se p amico voluerit
et vti voluerit ꝯmendata sibi q̄ꝫ detestandus vniu
uerso generi humano apparet. Multos autem adulte
ros video. qui sponsam tanto p̄cio emptam possidere
nolunt et id agunt verbis suis ut p sponso ament.
¶ Criso. Vel aliter qd̄ dicit Qui stat. non sine cā
posuit. sꝫ indicans ꝙ que sua sunt iam cessauerunt
et qm̄ eū dereliquo iā stare oportet et audire. Quod q̄
dem dicit a parabola s'monem transferens ad ꝓpositum
Quia eīm sponsi et sponse mencōem fecerat. ostendit
qualiter h̄ sponsalia fiunt qꝛ p vocem et doctrinam fi
des eīm est ex auditu. auditus autē p verbum dei et
qm̄ ea que sperauerat euenerūt. idcirco subdit In hoc
autem gau. m. impletum est. i. pfectum est a me opus qd̄
fieri oportebat et plus nihil operari possum de reliquo.
¶ Theoph. vn̄ nunc gaudeo ꝙ scꝫ om̄s illum atten
dunt. Si eīm nō accessisset ad sponsum sponsa. i. po
pulus. tunc dolerem ego paranimphus. ¶ Aug. Vt ali
ter In hoc gaud. m. iple. est ut scꝫ gaudeam ad vocē
sponsi. Habeo graciam meam. plus nō mihi assumo
ne et qd̄ accepi. amittam Qui eīm vult gaudere de se
tristis est. Qui autem vult de deo gaudere semp gau
debit qꝛ deus sempiternus est. ¶ Beda Gaudio aūt
gaudet homo ꝓpter vocem sponsi cum intelligit non
se debere gaudere de sapiencia sua. sꝫ de sapiencia quā
accepit a dn̄o. Quisquis eīm in beneficijs nō gl̄iam
suaꝫ vl̄ laudeꝫ requirit neq terrena lucra. sꝫ celestia
cupit. hic amicus est sponsi. ¶ Criso. Deinde nō
solum circa p̄ncia sed etiam circa futura passionem
inuidie a se remouet dicens. Illum oportet crescere
me autem minui. q. d. Que nostra sunt steterūt et
cessauerunt. de reliquo. crescunt autem que sunt illi
us ¶ Aug. Sed quid est hoc Illum oportet crescere
Deus nec crescit nec minuit. Sed iohes et ih̄s quo
ad carnem attinet coeui erant Sex ei menses qui
interer ant. nullam distinguūt etatē Magnum ē hoc
sacramentum antequā veniret dn̄s. hoies gl̄iabant
de se. venit ille homo ut minueret hominis gloria et
augeretur gloria dei. Sic eīm venit ille ut dimitterēt
peccata et homo ꝯfiteret Etenim ꝯfessio hominis. hu

humilitas hominis miseracio dei altitudo dei. hanc aūt veritatem ⁊ paſſionibꝰ ſignauerūt xp̄s ⁊ iohānes. Nam iohēs capite minutus eſt xp̄c in cruce exaltatus. Deinde natus eſt xp̄us cum iam incipent creſcere dies. natus eſt iohēs quando ceperant minui dies. Creſcat ergo in nobis gloria dei ⁊ minuat̄ gl̄ia noſtra ut in deo creſcat ⁊ noſtra. Quando autem magis intelligis deum videtur in te creſcere deus. nō autem in ſe creſcit. ſꝫ ſemꝑ ꝑfectus eſt. Sicut ſi curarentur alicuiꝰ oculi ex p̄ſtina cecitate ⁊ inciperet videre paululum lucis ⁊ alia die plus videret. videt ei lux creſcere. lux tamen ꝑfecta eſt. ſiue ip̄e videat ſiue non. Sic enī ⁊ interior homo ꝓficit quidem in deo ⁊ deus in illo videtur creſcere. Ipſe aūt minuit̄ ut a gloria ſua decidat ⁊ in gloria dei ſurgat.

¶ Theop. Vel aliter ſicut alioꝝ luminarium adueniente ſole lumen extingui videtur cum nō ſit ſc̄m veritatem extinctum ſꝫ a maiori occultatum. ſic p̄curſor tanq̄ ſtella a ſole celatus minui dicitur. creſcit aūt xp̄us. pꝰt paulatim manifeſtat ſe ꝑ miracula. nō ꝙ in virtutibꝰ creſceret aut ꝓficeret. hec namq̄ neſtorij eſt opinio. ſꝫ ſc̄m oſtenſionem diuinitatis eius.

Qui deſurſum venit ſup omēs ē. Qui eſt de terra. de terra ē ⁊ de terra loq̄t̄. Qui de celo venit ſupra omnes eſt ⁊ quod vidit ⁊ audiuit hoc teſtatur.

¶ Criſoſ. Sicut vermis ligna corrodit et erugo ferrum. ita vana gloria nutrientem ſe ꝑdit animam. Ideo multo ſtudio opus eſt ut hāc deſtruamꝰ paſſionē. vnde iohannes multos rōmbuei diſcipulos ſuos. hanc paſſionem habentes uix mitigat. poſt illa enī que antea dixerat rurſus. alys eos diſponit ſermībꝰ dicens. Qui deſurſū veīt ſ͛ oēs ē q. d. Tꝫ uos meū extollitis teſtimonium ⁊ ex hoc dicitis me eſſe digniorem fide eo. ſ. cui teſtimonīū ꝑhibui. hoc neceē ē uos ſcire ꝙ nō eſt eū qui de cel̄ venit fieri fide dignū ab eo q̄ t͛ram habitat. Et hoc eſt ꝙ dicit. Sup oīa ē quia ip̄e ſibi ſufficiens ⁊ ꝙ omnibꝰ incōparabiliter maior eſt.

¶ Theoph. Ipſe enī xp̄us de ſurſum venit a p̄re deſcendēs ⁊ ſup omnes eſt diſtinctus ab omnibꝰ.

¶ Alchuinꝰ. Vel deſurſū venit .i. de altitudine humane nat̄e q̄ habuit ante pc̄īm p̄mi hoīs de illa enī altitudine aſſūpſit verbū dei hūam nat̄am. non aſſūpſit culpam. cuius aſſumpſit penam. Sequit̄. Qui eſt de terra. de terra eſt .i. terrenꝰ eſt ⁊ de terra loq̄tur .i. terrena loquitur. ¶ Criſoſ. Sed minirum non ex terra erant ei oīa. Etenī aīam habebat ⁊ ſpū ꝑticipabat non ex terra. Qualiter ergo ip̄e de t͛ra ſe eſſe dicit? Nichil enī aliud ꝑ h̄ oſtēdit occulte q̄ſi q̄m puus eſt velut terrene viuens ⁊ in terra natus. ⁊ nulla comparacione dignus ad xp̄m qui nobis deſup venit. Non autem dicit de terra loquit̄ q̄ſi ex ꝓpria mente loquebat̄. ſed de terra ſe loqui dicit in ꝯparacione ad xp̄i doctrinam. q. d. pua ⁊ humilia ſunt que mea ſunt ꝯpata hys que xp̄i ſunt qualia decens eſt ſuſcipe terreſtrem naturam in comparacōne ad illum in quo ſunt omnes theſauri ſapiencie et ſciencie dei abſconditi. ¶ Auguſtinus. Vel ꝙ dicit de terra loquitur. de homine dicebat. quantum ad ipſum hominem ꝑtinet. Si enī aliqua loquitur diuina illuminatus eſt a deo. Sicut ap̄ſ dicit. Non aū ego ſꝫ gracia dei mecum. Ergo iohannes q̄d ad iohēm ꝑtinet. de terra eſt ⁊ de terra loquit̄. Si quid diuinū audiſtis a iohanne. illuminantis eſt non recipientis.

¶ Criſoſ. Extincta ergo diſcipuloꝝ paſſione de reliquo cum ampliori ꝓpalacōne loquit̄ de xp̄o. Nam ante hoc ſupfluum erat. iſta ꝓmittere in mente audiencīū locum habere nondum valencia eſt. vn̄ ſubdit̄ Qui de celo. ¶ Aug. .i. de p̄re. venit duobꝰ modis ſup oīa eſt. p̄mo ſup omnem humanitatē qui de ipſa preuſq̄ peccaret venit. Sc̄do iuxta altitudinem p̄ris cui eſt equalis. ¶ Criſoſ. Magnum aūt quid ⁊ excelſum dicens de xp̄o. rurſus ad humilius ducit ſermonē dicens. Et q̄d vidit ⁊ audiuit. h̄ teſtat̄ q. ſ. ꝑ ſenſus hos omnia certiſſime diſcimus. ⁊ digni fide eſtimamur eſſe magr̄i de hys que viſu ſuſcepimꝰ vel auditu apphendimus. hoc xp̄o aſtruere volēs iohēs dixit. ꝙque vidit ⁊ audiuit h̄ teſtat̄. oſtēdens ꝙ nichil eoꝝ que ab ipſo dicebantur falſum eſt. Sed omnia verba ſunt. q. d. Ego indigeo audire ea que ab illo dn̄r qui deſup venit annuncians ea que vidit ⁊ audiuit .i. que ſolus ipſe manifeſte nouit.

¶ Theoph. Cum ergo audis ꝙ criſtus ea que audiuit ⁊ vidit a patre loquitur. non putes ꝙ indigeat a patre addiſcere. Sed quia omnia quecumq̄ naturalit̄ nouit. a patre habet. propter hoc a patre audire dicitur quecumq̄ nouit. Sed quid eſt ꝙ filius audiuit a patre? forte filiꝰ p̄ris v͛bū audiuit ymo filiꝰ p̄ris verbū ē. ¶ Aug. Cū cōcipis v͛bū ꝙ ꝓferas rem uis dicere ⁊ ipſa rei ꝯcepcio i corde tuo. iā verbū eſt. q̄uo ergo tu verbū ꝙ loquens in corde habes et apud te eſt. ſic deus edidit verbum. hoc eſt genuit filium ¶. Cum ergo verbum dei filius ſit. filius autem locutus eſt nobis non verbum ſuum ſed verbum patris loquebat̄. hoc ergo quomodo decuit ⁊ oportuit dixit iohannes.

Et teſtimonium eius nemo accipit. Qui aūt accepit eius teſtimonium ſignauit. q꞉ deus verax ē. Quem enī miſit deus. verba dei loquit̄. Non enī ad menſuram dat deus ſpm̄. pater diligit filium ⁊ omnia dedit in manꝰ eius. Qui credit in filium habet vitam eternam. Qui aūt incredulus eſt filio nō videbit vitam ſꝫ ira dei manet ſup eum.

¶ Criſ. Dixerat q̄d vidit ⁊ audiuit hoc teſtatur quaſi excuſans neq̄ pauci iterum creditum erant falla eſtimarentur eſſe que dicunt̄ ⁊ ꝓpter hoc ſubdit. Et teſtimonium eius nēo accipit .i. pauci. habebat enim diſcipulos qui acciplebāt teſtimonium eius in hys que dicebantur. In hoc autem ſuos diſcipulos tangit. nondū credentes in eum. ſꝫ etiā iudaicā oſtēdit inſſibilitatē. ſic ⁊ in principio euangely dictū ē In ꝓpria venit ⁊ ſui eū nō receperūt. vel aūt

¶ Aug. Est quidam ꝓp̄t̄s ꝑpatus ad iram dei dam-
nandus cum dyabolo. hoꝝ nemo accipit testimoniū
ꝓp̄ attendit g̃ in sp̄ū dionem. ingenē aūt humano
permonem ꝛ q nondum locis sepatum ē: sepauit
cordis aspectu. ꝛ uidit duos ꝓp̄los in fideliū ꝛ fideli
um. attendit in fideles ꝛ ait. Et testimoniū eiꝰ nemo
accipit. Deinde tulit se a sinistra ꝛ aspexit ad dextā
ꝛ secutꝰ ait. Qui aūt accepit eiꝰ testi. signauit. ¶ Criso
demonstrauit ꝛ ad huc augens timorem addit qm̄
deus verax ē ondens qm̄ non alr̄ quis discredet huic
nisi argüit deum qui misit illum. qꝛ nichil extra ea
que sūt patris loquitur. ꝛ hoc ē qd̄ subdit. Quem em̄
misit deus uba dei. loquit̄. ¶ Alchuīꝰ Vel alr̄. signa
uit signum posuit in corde suo q singlare. ꝛ speci
ale aliquid huc esse veꝝ dm̄ qui passus ē. ad salutē
humani generis. ¶ Aug. Quid est. qꝛ deus verax
est. nisi quia homo mendax est ꝛ deus verax est. qa
nemo hoīm potest dr̄e q veritas est: nisi illuminet̄
ab eo qui mentiri nō potest. Deus ergo verax xp̄s
sit deus ē eis ꝓbat̄: accipe testimoniū eius ꝛ inve
nis. Sed si nondum illum intelligis dm̄: nondum ac
cepisti testimoniū eius. Ipe ergo xp̄c est deus ver
rax ꝛ misit illum deus. Deus misit deū. Iunge am
bo. vnꝰ deꝰ. hoc ei. Quē misit deꝰ. de xp̄o dicebat
ut se ab illo distingueret. Quis aūt Ip̄m iohem non
misit deus misit. Sed vide quid adiungat. Non enim
ad mēsurā dat deus sp̄m. hoibꝰ ad mēsurā dat. vni
co filio n̄ dat ad mēsurā. Alꝑ quidē dat̄ ꝑ sp̄m sermo
sapie. alꝑ s̄mo sciētie. Aliud hē ille ꝛ aliud hē iste.
mēsura diuisio ē dā donoꝝ ē. Sꝫ xp̄c q̄ dat. ad mēsu
rā n̄ accepit. ¶ Crisoꝰ Sp̄m at hic actōꝫ sp̄c dicit.
vult em̄ ostendere qm̄ omes quidem nos in mensura
sp̄c actōnes suscipimꝰ. xp̄c aut omnem sp̄c suscepit
actōem. Qualiter itaq erit dignus suspectꝰ haberi:
Nihil em̄ dicit qd̄ non dei est neq qd̄ non sp̄c est. Et
ideo de deo verbo nihil loquit̄. sꝫ a patre ꝛ spiritu
dignam fide facit doctrinam. Nam qm̄ deꝰ ē: sciuerāt
ꝛ qm̄ spiritus est: nouerant ꝛ si non decentem de eo
opinionem habebant. qm̄ aūt filius est nesciuerant.
¶ Aug. Quia ergo de filio dixerat. Non ad men
suram dat deus sp̄m. subiungit. Pater diligit filiū
ꝛ addidit. Et omnia dedit in manus eius. ut nosses
ꝛ hic distincte qꝛ dictum est. pater diligit filium. pa
ter em̄ diligit iohem aut paulum ꝛ tn̄ non omnia de
dit in manꝰ eoꝝ. Pater diligit filium. sꝫ quō filium.
non quō dn̄s seruum. quō vnicum. nō quō adoptatū
Itaq omnia dedit in manꝰ eius. ut tantus sit filius
quantꝰ est pr̄. Ergo cum ad nos dignatus est mitte
re filium: nō putemꝰ aliquit minus nob missū quam
est pater. ¶ Theoph. Sic ergo s̄m diuinitatē omīa
dedit pr̄ filio natura. non gratia. vel dedit omnia in
manu eius: s̄m humanitatem. dn̄at̄ em̄ eoꝝ ꝛ que ī
celo ꝛ que in terra sunt. ¶ Alchuinꝰ Et quia omīa
in manu eius ergo ꝛ vita eterna. vnde subdit Qui
credit in filium habet vitam eternam. ¶ Beda. Nō
debet hic intelligi fides que v̄botenus tenet̄. sꝫ q̄ opi
bus ad implentur. ¶ Crisoꝰ Non em̄ hoc dicit qd̄
credere in filium sufficiat ad uitam hīndam ꝑpetuam
cum ip̄e alibi dicat. Nō omnis qui dicit mihi domīe
dn̄e intrabit in regnum celoꝝ. sꝫ et q̄ in sp̄m ē blas-

phemia: sufficit sola mittere in gehennam. Sed etsi
in patrem ꝛ filium ꝛ sp̄msanctum quis recte credide
rit ne estimemꝰ sufficere ad salutem. Opꝰ em̄ est no
bis vita ꝛ ꝯuersacōe recta. Deinde sciēs n̄ ita ꝓmis
sione bonoꝝ multos adduci ut terribilium minis: in
hoc sermonem ꝯcludit dicens. Qui aūt incredulus
est filio nō uidebit uitā sꝫ ira dei manet sup eū. vide
qualiter hic ad p̄rē reducit eum qui ē supplicy s̄mo
nem. Non em̄ dixit. Ira fily q̄uis ip̄e sit iudex Sꝫ
p̄rē eis instituit mag terrē uolens. Et non dic̄ ma
nebit ī eo. sꝫ sup eū ondēs qm̄ nunq̄ ab eo desistet seu
discedet. Ut ei n̄ estimet quis mortē eē temꝑaneā
dixit. Non uidebit uitam. ¶ Aug. Et nō dixit ira
dei uenit ad eum. sꝫ manet sup eum quia om̄s qui na
scunt̄ mortales habent secum irā dei. q̄ accepit ꝓ
mus adam. venit filius dei nō habens peccatū ꝛ idu
tꝰ est mortalitate. Mortuꝰ ē ut viuas. Qui ergo n̄
vult credere ī filium: ira dei manet sup eum. de qua
dicit ap̄ls. Eramꝰ natura filij ire.

Capitulū quartū

Ut ergo cognouit ihesus qꝛ audierunt pharisei qꝛ ihesus plures discipulos facit ꝛ baptizat q̄ iohānes quāq̄m ihesus non baptizaret sꝫ discipuli eiꝰ reliquit iudeā ꝛ abijt iterū in galyleam. Oportebat aūt eum transire ꝑ samariam. Venit ergo in ciuitatem samarie que dr̄ sychar. iuxta p̄dium quod dedit iacob ꝛ ioseph filio suo. Erat autem ibi fōs iacob. Ihesus ergo fatigatꝰ ex itinēe sedebat sic sup fontē. Hora autem erat quasi sexta.

¶ Glosa. Postq̄ ostē
dit euangelista qualiē
iohēs respōdit discipulo
rū suoꝝ inuidiam q̄ d̄
ꝑfectu doctrine xp̄i cō
cepāt. hic ostēdit quō
xp̄c declinauit pharise
oꝝ maliciam qui ꝯtra
ip̄m ex eadem cā zelo
inuidie mouebant̄. vn̄
dr̄. Ut ergo ꝯgnouit
ih̄us quia au. phi. ꝛc.
¶ Augꝰ Utiq̄ dn̄s
si sciret phariseos ita d̄
se ꝯgnouisse q plēs
discip̄los faceret ꝛ q
plēs baptizaret ut hoc
eis ad salutē valēt se
quendi eum. non relin
queret iudeam terrā
sꝫ ꝓpter illos maneret
ibi. quia v̄o cognouit
eoꝝ sciam simul ꝛ in
uidenciam: quia non h̄
ꝓpterea didicerūt ut
seq̄rēt. sꝫ ut ꝑseq̄rēt
abijt inde. poterat q̄dē et
p̄ns ab hys n̄ teneri si
nollet. Sꝫ in oī req̄
gessit ut homo hoibꝰ inse credituris ꝑbebat exēplū
quia vnusquisq seruus dei si nō peccat si secel
serit in alium locum uidens furorem se ꝑsequencium
fecit ergo hoc ille magr̄ bonꝰ ut doceret nō ut timēt
¶ Crisoꝰ Hoc etiam fecit mitigans eoꝝ inuidiam
Cōueniens est etiam eum hoc fecisse ut non discre
deret̄ carnis dispensacio. Si em̄ retentꝰ effugisset ī
in suspicōnem deuenisset veritas carnis. ¶ Augꝰ
Fortassis autem hoc moueat cur dictum est. bapti
zabat plures q̄ iohes ꝛ postea subiectum est quamq̄
ih̄s n̄ baptizaret. qd̄ gꝰ s̄m dictū erat ꝛ correctū ē.

¶ Criſo⁹ non aūt ipē xp̄us baptizabat. Sed rela
tores volentes erigere eos qui audiebant in inuidi
am. ita annunciauerūt. ſ. q̄ xp̄us plures baptizarꝫ
q̄ꝫ iohes. Sed cuius grā ipſe non baptizaret iohes
p̄dixit dicēs Ipſe vos baptizabit in ſpūſancto ⁊ ig
ne. Nondum aūt ſpiritumſanctum dabat. Decēter
ergo non baptizabat. Diſcipuli vō hoc agebāt. volē
tes multos adducere ad ſalutarem doctrinam. vt eī
non ſemꝑ circueuntes ꝯgregarent eos qui creditu
ri erant. ut in ſymone ⁊ frē fecit ideo baptizare inſti
tuerunt. Nichil em̄ amplius habebat diſcipulorum
baptiſma iohis baptiſmate. Vtrumq; enim expers
erat ea que ex ſpiritu eſt gracia ⁊ vtriq; vna cauſa
erat. ſ. adducere ad xp̄m eos qui baptizabantur.
¶ Aug. Vel aliter vtrumq; ē. q꞉ ihs ⁊ baptizabat
⁊ non baptiſabat. Baptiſabat em̄: quia ipē munda
bat. Non baptizabat: quia non ipē tingebat. p̄be
bant diſcipuli miſteriū corpis p̄bebat ille. adiutori
um maieſtatis. de quo dictū eſt. hic eſt qui baptizat
¶ Alchui⁹. Solet autem queri ſi in baptiſmo diſci
puloꝝ xp̄i. ſpūſſanctus daretur. cum dicatur ſpiri
tus ſanct⁹ nōdum erat dat⁹ q꞉ ihc nondum erat
glificatus Sed ſciendum quia dabat ſpūs licet nō
ea manifeſtacōe qua poſt aſcenſionē in linguis igne
is dat⁹ eſt. Quia ſicipē xp̄c in hoīe quē gerebat
ſemꝑ habebat ſpm̄ ſꝫ tam̄ poſtea ſup eū baptizatū
uiſibilīē deſcendit ſpūs in ſpecie columbe: Sic aūt
manifeſtum ⁊ uiſibilem ad uentū ſp̄cſancti quecūꝫ
ſācti eū latēē h̄re p̄t̄ant ¶ Aug ad ſele. Intelligi⁹
aūt diſcipulos. xp̄i iā fuiſſe. baptizatos ſiue baptiſ
mo iohannis. ſicut nō nulli arbitrāē ſiue q̄d magis
credile eſt bap̄mo xp̄i. Neq; em̄ miniſterio baptizā
di defuit ut haberet baptizatos. ſuos. ꝑquos ceteros
baptizaret: qui nō defuit illius humilitatis miſterio
quando eis lauet pedes ¶ Criſo⁹. Secedens autē
xp̄c de iudea. rurſum eiſdem adheret quib; ⁊ prius
vnde ſubdit. Et abijt iteꝝ in gali. Sicut aūt ap̄li
expulſi a iudeis ad gentes venerunt. ita ⁊ xp̄us ad
ſamaritanos accedit. Sed tamen omnem auferens.
a iudeis excuſacōnem non principaliter ad eos vadit
ſed quaſi tranſiens. Quod euangeliſta occulte oſtē
dit dicens. Oportebat autem eum tran. ꝑ ſamariaꝫ
Accepit autem hanc nominacionem. quia mons ſa
marie ſomer dicebatur ab eo qui poſſedit. Et qui
ibi habitabant olim non ſamaritam. ſꝫ iſrahelite vo
cabantur. temꝑe autem procedente offenderunt de
um. ⁊ rex aſſiriorum vltra eos ibi manere non per
miſit ſed in babilonem ⁊ medos duxit. In ſamaria
vero gentes ex diuerſis locis ductas habitare fecit
Volens autem deus oſtendere q̄ non ꝓpter imbecilli
tatem iudeos tradidit ſꝫ propter peccata eorum qui
traditi ſunt. immiſit barbaris leones q̄ eos ledebāt
annunciata ſunt hec regi ⁊ mittit ſacerdotem quen
dam. tradituꝝ eis dei leges. Sed tamē neq; ita ex
toto ab impietate deſtiterunt. ſꝫ ex media parte.
Etem̄ tempore procedente rurſus ad ydola quidam
reſilirunt. venerabantur tamen deum qui a monte
ſamaritanos ſeipſos vocabant. ¶ Beda. Ideo
autem oportebat ipſum tranſire ꝑ ſamariam. quia

ſita eſt inter iudeam ⁊ galileam. Eſt autem ſamaria
in ſignis paleſtine prouincie ciuitas adeo ut tota re
gio ei ſociata ſamaria dicat̄. Ad quem ergo ipſi⁹ re
gionis locum dn̄s venit euangeliſta oſtendit. vnde
dicitur. Venit ergo in ciui. ſamarie que dicit̄ ſych
ar. ¶ Criſo⁹ Locus ille erat vbi ꝓdita leui et
ſymeon grauem occiſionem fecerūt. ¶ Theophi.
Poſtq̄ꝫ aūt filij iacob illam ciuitatem deſertam fece
runt occidentes ſichimitas. hanc ciuitatē deſertam
temꝑe ꝓcedente dedit iacob in ſortem ioſeph. vn̄ dr̄
in gen̄. Do tibi ꝑtem vnaꝫ extra fr̄es tuos. quā tuli
de manu amorrei in gladio ⁊ arcu meo Et hoc ē q̄
ſubdit̄ Iuxta p̄dium q̄d dedit iacob ioſeph filio ſuo
Sequitur Erat autem ibi fons iacob. ¶ Auguſti.
Puteus erat. Sed omnis puteus fons non omnis
fons puteus. Vbi em̄ aqua de terra manat ⁊ uſum
prebet haurientib; fons dicit̄. Sed ſi in ꝓmptu ⁊ ſuꝑ
ficie ſit. fons tantum dicit̄. ſi autem in alto ⁊ in pro
fundo ſit. ita puteus vocatur ut nomen fontis non
amittat. ¶ Theophilus. Quere autem euangeli
ſta de predio ⁊ fonte facit mencionem: primo quidē
ut cum audieris mulierem dicentem. q̄ pater noſter
iacob dedit nobis hunc fontem non admireris. Se
cundo ex cōmemoracione fontis ⁊ predij edocemur
q̄ ea que patriarche propter fidem quam in deo ha
bebant adepti ſunt iudei propter eorum impietatē
perdiderunt ⁊ eorum loca gentibus tradita ſunt.
Quare nichil noui nunc accidit q̄d gētiles pro iude
is regnum celorum conſecuti ſunt. ¶ Criſoſtimus.
Chriſtus ergo in ſamariam accedens facilem ⁊ delic
oſam vitam abiciens. laborioſam vero ſequens non
ſubiugalibus vtitur. ſed ita difficulter incedit. vt
exitinere fatigetur erudiens nos ita a ſuꝑfluis alie
nos eē ut multa neceſſaria abſcidamus a nobis Et
hoc euangeliſta oſtendit dicens. Ihſus ergo fatiga
tus exitinere. ¶ Auguſtinus. Inuenimus ihſum
fortem ⁊ infirmum fortem. quia in principio erat v
bum Infirmum quia verbum caro factum eſt. Sic
ergo infirmus ihſus abitinere fatigatur. Sede
bat ſic ſuꝑ fontem. ¶ Criſoſtimus Quaſi diceret.
Non in throno aut puluinari ſed ſimpliciter ⁊ ut
ꝯtingebat ſuꝑ terram. Seſſio autem ꝓpter labore
facta eſt: ⁊ ut expectaret diſcipulos. ⁊ ꝓpter eſtum
refrigerans corpus apud fontem. ¶ Vnde ſequit̄
Hora autem erat quaſi ſexta ¶ Theophil⁹ Et ne
quis incuſaret dn̄m quare ipſe in ſamariam venit cū
hoc diſcipulis ſuis prohibuerit. propter hoc dicit q̄
circa illum locum ſedebat ſcilicet abitinere feſſus.
¶ Alchuinus. Miſtice autem dominus reliquit iu
deam. i. infidelitatem eorum qui eum reprobauerūt
⁊ ꝑ apoſtolos abijt in galileam. i. inuolubilitatem
huius mundi docens ſuos tranſmigrare de vicijs
ad virtutes. predium aūt nō tam ioſeph q̄ꝫ chriſto
arbitror derelictum. cuius figuram ioſeph portauit
¶ Quem vere ſol adorat ⁊ luna. ⁊ omnes ſtelle. ad
hoc predium venit dominus ut ſamaritani qui here
ditatem ſibi patriarche iſrahel vendicare cupiebāt.
agnoſcerent ⁊ conuerterentur ad chriſtum. qui eſt
patriarche legitimus heres factus ¶ Auguſtin⁹

Aug. Iter autem ipſius eſt caro p nobis aſſūp
ta. Qui em̄ vbiq eſt: quo it niſi quia nō ad nos ve
nire niſi formaȝ uiſibilis carnis aſſumeret Ideo fa
tigatus abitinere. quid eſt aliud q̄ȝ fatigat⁹ in carne.
Quare ergo hora ſexta. Quia etate ſcḋi ſexta Con
puta tamq̄ȝ vnam horam. vnam etatem ab adam uſ
q ad noe. Scḋam a noe uſqȝ ad abraham. terciam ab
abraham uſq ad dauid. quartam a dauid uſq ad
tranſmigracōem babilonis. quinta uſq ad bapm
iohis. Inde ſexta agit. ¶ Aug lxxxiii qō. Hora er
go ſexta venit ad puteum dñs nr̄. video in puteo
tenebroſam pfunditatem Ad moneor ergo intelligē
mundi hui⁹ in fimas ptes .i. terrenas. Quo venit
dñs ihs hora ſexta .i. ſexta etate generis humani.
tamq̄ȝ ſenectute veteris hominis quo iubemur exui
ut induamur nouo Nam ſexta etas ſenectus eſt qm̄
prima eſt infancia. Scḋa puricia Tercia adoleſcencia
Quarta iuuent⁹ Quinta grauitas. hora etiam ſex
ta venit dñs ad puteum .i. media die. vnde iam inci
pit ſol iſte uiſibilis declinare in occaſum qm̄ nobis
uocatis a xp̄o uiſibilium delectacio minuit ut inui
ſibilium amore homo interior recreat⁹: ad interiorē
lucem que nūqȝ excidit reuertat. Quia autem ſedit
humilitatem ſignat Vel quia ſolent docere doctores
magiſt demonſtrat pſonam.

¶ Venit mulier de ſa
maria haurire aquā.
Dicit ei ihesus. Da
michi bibere. diſcipuli
aūt ei⁹ abierāt in ciui
tatem ut cibos eme
rent. Dicit ergo illi
mulier illa ſamarita
na. Quō tu cū iudeus
ſis a me bibere poſcis
que ſum mulier ſama
ritana Nō em̄ coutūt
iudei ſamaritanis vn̄
dit. ihē͡s ⁊ dixit ei.
Si ſcires donū dei et
quis eſt qui dicit tibi
da michi bibere. tu for
ſitan petiſſes ab eo. ⁊
dediſſet tibi aquā ui
uam. Dicit ei mulier
Dñe neqȝ in quo hau
rias habes ⁊ puteus
altus ē Vnde ergo ha
bes aquā uiuā. nūquid
tu maior es patre nr̄o
iacob qui dedit nobis
puteum ⁊ ipſe ex eo
bibit ⁊ filij eius ⁊ pe

¶ Criſo⁹. Neqȝ di
cat qm̄ aduerſat ſuo
pcepto: ſamaritanis lo
loquens Poſuit euā
geliſta. multas cauſas
eius que ad mulierez
locucōnis Non em̄ ad
hoc venit antecedenter
ut ſamaritanis loqret
Non tn̄ q̄ ꝓpter hoc
non venit. ad uenientē
ad ſe. expellare oporte
bat. Pr em̄ venit mu
lier de ſama. hau. aqm̄
Vide q ⁊ mulierem
oſtendit ꝓpter eſtum
exeuntem ad aquam.
¶ Aug. Hec aūt mu
lier forma eſt eccle
ſie non iuſtificate ſed
iam iuſtificande ptinȝ
autem ad ymaginem
rei q ab alienigenis
venit. Samaritani en
im alienigene fuerūt
quamq̄ȝ vicinas terras
in colerent. venta em̄
erat. ecclā de gentib⁹
⁊ aliena a gen̄e iudeo
rum ¶ Theoph. Cō
grue autē diſputacō
ad mulierem a ſiti ſup
ſit occōnem. Sequit
em̄ Dicit ei ihus. Da

tora eius.
mihi bibere. q: ſm hu
manitatem ſiciebat ⁊
ꝓpter laborem ⁊ eſtum. ¶ Aug lxxxiii. qō. Sicie
bat etiam ihus mulieris illius fidē. Eoꝝ em̄ fidem
ſitit p quib⁹ ſanguinem fudit. ¶ Criſo⁹ Diſcimus
autē hīm non ſolum circa itinera validum robur: ſȝ
⁊ circa cibaria negligiam. nō em̄ diſcipli eius defere
bant uiatica ꝓptē li ei ſubdit diſcipli aū ei⁹ abie. in
ciui. ut cibos emerent. Hic eciā euuangeliſta oñdit
xp̄m humilem. in eo q ſolus relinqbatur ⁊ minirū
poterat ſi uellȝ aut non om̄s. emittē: aut abeuntibus
illis alios miſtros hr̄e: ſȝ noluit. Erem̄ ita diſcipu
los aſſuefecit oēm ſupbiā pculcaē. Sȝ fortaſſe dicȝ
aliquis Quid magnum eſt ſi humiles erāt diſcipli
piſcatores exiſtentes ⁊ tabernaculoꝝ factores Sed
repente facti ſunt omnib⁹ regibus reuerencōres col
laterales ⁊ ſecutores dñi orbis terraꝝ. maxime aūt
qui ex humilib⁹ ſunt quādo dignitates quandoq aſ
ſumpſerint facilius ad ſupbiam eleuantur. velut in
expte ſe habentes ad tantum honorem. Detinens
ergo diſcipulos dñs in eadem humilitate erudiebat
eos ut p omīa ſe reſtringerēt Mulier ergo audiēs
da mihi bibere: valde ſapienter ad formandam inter
rogacōeȝ eum quē a xp̄o accepit ſermonem. vñ ſeq
tur Dicit ergo ei mulier illa ſama. Quomodo tu cū
iudeus ſis a me bibere poſcis que ſum mulier ſama.
Iudeum quidem eum eſſe eſtimauit. a figura ⁊ a lo
cucōne Intuere v̄o qualiter mulier inquiſitiua erat
Etſi enim opbebat cuſtodire ihm ut non contereretur
illi. non tn̄ opbebat illam cuſtodire Non dixit euan
geliſta q ſamaritani iudeis non coutunt. ſȝ ſubdidit
Non em̄ coutunt iudei ſama. Iudei ergo a capti
uitate reuertentes. zelotipe ſe ad ſamaritanos habe
bāt ſicut ad alienigenas ⁊ impugnatores neq eciā
ſcripturis omnib⁹ vtebant. Solum em̄ ea que moy
ſi ſunt ſuſcipientes ꝓphaꝝ non multam curam habe
bant Contendebant eciā ſe in nobilitatem iudaicam i
mittere. vnde ⁊ iudei cum omib⁹ gentib⁹ eos abho
minabant. ¶ Aug. Et oīo eoꝝ uaſculis non utebā
tur iudei. Et quia ferebat ſecum mulier uaſculum vñ
aquam hauriret. eo mirata eſt quia iudeus petebat
ab ea bibere qō non ſolebant facere iudei ¶ Criſo⁹.
Sed qualiter xp̄c queſiuit ac ab bibere lege nō cōce
dente Si autem quis dixerit quia p̄ſciebat eam non
datam Immo ꝓpter hoc neq petere opbebat Eſt g⁹
dicendum q ideo pecpt quia indifferens erat dereli
quo tales obſeruancias p̄terire. ¶ Aug. Ille autem
qui bibere querebat fidē ipſius ſiciebat mulieris vñ
ſequit Reſpondit ihus ⁊ dixit ei Si ſcires donū dei
⁊ quis ē qui dicit tibi da michi bibere tu for. petiſ.
ab eo ⁊ dediſſet tibi aquam viuam. ¶ Orig. Nam
quaſi dogma qddam eſt neminem accipe diuinū do
num ex non querentib⁹ illud: ipm̄ em̄ ſaluatorem iu
bet pr̄ poſtere ut det illi ſcḋm illud poſtula a me ⁊
dabo tibi gentes hereditatem tuam. Et ipſe ſaluator
dicit. petite ⁊ dabit vobis Et ideo ſignanter dicit.
petiſſes ⁊ dediſſet tibi. ¶ Aug. Hinc autem ei
oſtendit non ſe talem aquam petiſſe qualem ipſa in
tellexerat Sed quia ipſe ſciebat fidem eius eidem ſi
cienti ſpiritūſandum dare cupiebat. Hanc em̄ rede

intelligimus aquam viuam quod eſt donum dei ſicut ipſe ait. Si ſcires donū dei ¶ Aug ſup iohem Dr̄ em̄ vulgo aqua viua illa que de fonte exit. illa enim q̄ colligit̄ de pluuia in lacunas aut ciſternas. aqua viua non dr̄. ⁊ ſi de fonte manauerit ⁊ in loco aliq̄ collecta ſteterit nec ad ſe illud vnde manabat admiſerit. ſed in rupto meatu tanq̄ʒ a fontis tramite ſeparata fuerit. non dicit̄ aqua viua. ¶ Criſoꝰ Spiritꝰ em̄ ſancti grām quandoq̄ʒ ſcriptā ignem q̄nq̄ʒ aquaʒ vocat oſtendens q̄m nō ſubſtancie ſūt h̄ noīa repreſentatiua. ſʒ actionis. ꝑ ignis quidem appellacōnem erectiuum ⁊ calidum gr̄e ⁊ ꝯſūptiuum peccatorum enigmatice inſinuat. ꝑ aque vero nūcupacōem. purgamentum qd̄ eſt ex ſpū ⁊ multum refrigeriū recipientibꝫ eum mentibꝫ oſtendit. ¶ Theoph. Grām ergo ſpiritusſancti dixit aquā viuam .i. viuificatiuā refrigeratiuam ⁊ motiuam Nam grā ſpēſancti ſp̄ mouet illum qui bonum opatur aſcenſiones in corde ſuo diſponens. ¶ Criſoꝰ Itez aūt dn̄s eam ab humili ſuſpicione erexit qua eſtimabat eum vnum multoꝝ eſſe. Multum em̄ honoreʒ tribuēs dn̄m vocat. Sequit̄ em̄ Dicit ei mulier. Dn̄e neq̄ʒ in quo hau. hēs. ⁊ pu. al. eſt. Vnde ergo hēs aquam viuaʒ ¶ Aug. Videte quō intellexit aquam viuam. aquā ſcʒ que erat in illo fonte. quaſi diceret Tu mihi vis dare aquam viuam ⁊ ego fero vnde hauriā ⁊ tu n̄ fers. De hac ḡ aquā viua michi dare nō potes q̄m hauritorium non habes forte aliū fontem ꝓmittis. Sed nunquid tu maior es patre noſtro iacob qui dedit nobis puteum iſtum ⁊ ipſe ex eo bibit ⁊ filij eius ⁊ pecora eius ¶ Criſoꝰ. Quaſi diceret. Non potes dicere q̄ iacob dedit nobis hunc fontem. ⁊ alio ipſe uſus eſt Et em̄ ⁊ ipſe ⁊ ſui ex eo bibebant qd̄ non eſſet ſi meliorem aliū habuiſſent. De hoc ḡ fonte dare non potes: alium autem meliorē non eſt te habere. niſi confitearis te ipſum. maiorem eſſe iacob Vnde ḡ habes aq̄ʒ quā ꝓmittis te daturū nobis ¶ Theoph. Quod autem dicit ⁊ pecora eius: oſtenſiuum eſt abundancie aquarum. quaſi diceret Non ſolum ſuauis eſt aqua ut iacob ex ea biberet. ⁊ filij eius ſed etiam incantum eſt habundans ut tante multitudini pecorum patriarche ſufficiat.

¶ Criſoſtimus. Vide autē qualiter ſeipſam impulit in nobilitatem iudaicam. Samaritani enim abraham progenitorem ſuum dicebāt quaſi a chaldea exiſtentem Sed ⁊ iacob patrem vocabant. quaſi illiꝰ exiſtentem nepotem. ¶ Beda Vel patrem ſuum iacob vocat. quia ipſa ſub lege moyſi vixerat ⁊ predium qd̄ iacob filio ſuo ioſeph dederat poſſidebat.

¶ Orig. Miſtice autem fons iacob ſcripture ſunt Siquidem inſtructi. in ſcripturis bibunt ut iacob et filij eius. Simplices autem ⁊ rudes bibunt more pecorum iacob.

¶ Reſpondit iheſus ⁊ dixit ei. Omnis qui biberit ex hac aqua. ſiciet iterū. Qui aūt biberit ex aqua q̄ʒ ego dabo ei. non ſiciet ineternum Sed aqua q̄m ego dabo ei fiet in eo fons aque ſaliētis in vitam eternā. Dicit ad eum mulier. Dn̄e da michi hanc aquam Vt n̄ ſiciam. nʒ veniā huc haurire. Dicit ei iheſus. Vade voca virum tuū. ⁊ veni huc. Rn̄dit mulier ⁊ dixit. Nō habeo viꝝ. Dicit ei iheſus Bene dixiſti quia nō habeo virum Quinq̄ʒ enim viros habuiſti ⁊ hunc quem habes nō eſt tuus vir hoc ṽe dixiſti

¶ Criſoſtimus. Cum mulier queſiuiſſet. nunquid tu maior es. p̄re noſtro iacob. non dixit maior ſum ne videretur gloriari ſʒ per ea que ſubdit. hoc oſtēdit Sequitur enim. Reſpondit ihūs ⁊ dixit ei omnis qui biberit ex aqua hac ſiciet iteꝝ. qui aūt biberit ex aqua quā ego dabo ei non ſiciet ineternum. quaſi diceret. Si mirabilis fuit iacob q2 hāc aquā dedit Si dabo tibi multo hac potiorem quid dicesꝰ Non autem ab accuſacione. ſed ex ſupeminencia compacōm facit. Non enim dicit q̄m h̄ aqua vilis eſt. et cōtemptibilis. ſʒ id qd̄ natura teſtat̄. hoc ponit ſcilicet omnis qui bibit ex hac aqua ſiciet iteꝝ ¶ Aug. Et quidē vꝫ ē ⁊ de aqua ſenſibili ⁊ de ea quam ſignat illa aqua. Etem̄ aqua in puteo voluptas eſt ſcli in ꝓfūdicate tenebroſa. hic eam hauriunt hoīes poria cupiditatum. Nam qui non p̄miſerit cupiditatem puenire n̄ poteſt ad voluptatē. Cū puenerit quiſq̄ʒ ad voluptatem ſcli huius nūquid non iteꝝ ſiciet. Ergo ō hac aqua qui biberit ſiciet iteꝝ. Si autem accepit a me aquam. non ſiciet ineternū. Nam ſiciet qui inebriabunt̄ ab ubertate domꝰ dei. ꝓmittebat ergo ſaginā quādā i ſacietatē ſpēſancti ¶ Criſ. Hāc aūt excellenciā huiꝰ aque. ut ſcʒ qui ex ea biberit nō ſiciat i eternum. ꝑ ea que ꝯſequunt̄ oſtendit. Sequit̄ enim Sed aqua quā ego dabo ei fiet in eo fons aque ſalientis in vitā eternam. q. d. Sicut qui fontem habet intra ſe poſitum nequaquam afficiet̄ ſiti. ita ⁊ qui hanc aquam habet quam. ſ. ego ei dabo ¶ Theoph. Nam aqua quā ego tribuo ſemꝑ multiplicat̄. Semina em̄ ⁊ principiū boni ſancti ſumūt ꝑ grām Ipſi vero negociant̄ ⁊ opant̄ ad eius augmentum ¶ Criſoſtꝰ Vide aūt qualit̄ mlr paulatī ad dogmatū altitudinem ducat̄. Nam primum quidem eſtimauit eum iniquum quendam eſſe iudeum Deinde audiens aquā viuam ſupplicata eſt. de ſenſibili hoc dici poſtea diſcēs q̄m ſpūalia erāt que dicebant̄ credidit quidē q̄m poteſt aqua ſitis neceſſitatem tollere. nondum aūt ſciebat que eſſet h̄ aqua. ſed querebat eam ſupioreʒ ſenſibilibꝫ eſtimans. vnde ſubdit̄. Dicit ad eum mulier Dn̄e da michi hanc aquam ut non ſiciā. neq̄ʒ veniam huc hauri. ⁊ ſic eū p̄riarche iacob ꝓponit de quo tam magnā opinionē habebat. ¶ Aug. Vel aliter adhuc illa mulier carnē ſapit. Delectata ē non ſitire ⁊ putabat hoc ſm̄ carnem ſibi ꝓmiſſum eſſe a dn̄o Dederat em̄ deus aliquādo ſeruo ſuo helye ut ꝑ dies xl. nec eſuriēt nͤ ſitireʒ. Qui hoc potuit dare ꝑ xl. dies. non potuit dare ſemperꝰ Delectata ergo tali munere rogat ut ei aquam viuam daret.

Vnde ſequitur. Dicit ad eum mulier dñe da michi
hanc aquam ut non ſitiam neqꝫ veniam huc hau-
rire. Laborem enim indigencia cogebat. et laborem ill'
Aḋ laborem enim indigencia cogebat. ⁊ laborem ifir
mitas recuſabat. Vtinam audiret Venite ad me oēs
qui laboratis ⁊ onerati eſtis ⁊ ego vos reficiam. hoc
em ei dicebat ihc ut iam non laboret. ſꝫ illa nōdum
intelligebat. Deniqꝫ voluit dñs ut intelligeret. vnde
ſeqꝫ. Dicit ei ihc. vade voca virum tuum ⁊ veni huc.
Quid eſt hoc? puis ſuū ei volebat aq̄ꝫ illam dare?
atqꝫ nō intelligebat. quia ſuū eam volebat docere
quē aplūs dicit de mulieribꝫ. Si que volunt diſcere: domi
viros ſuos interrogent. Sꝫ ibi dr̄ ubi nō ē ihc q̄ doceat
Cum vero ipē dñs ad erat: quid opꝰ erat. ut puis
a loqueretur? Nunquid puis. loq̄batur marie ſedenti
ad pedes ſuos ¶ Criſoꝰ. Quia ergo inſtabat mulier
et accipe aquam pmiſſaꝫ querens. Dicit ei ihs. voca
virum tuum. q. oſtendens qm̄ ⁊ illum oportet hys cō
municare. Illa autem feſtinans accipe ⁊ rei turpitudi
nem occultans. adhuc eſtimabat ſe ad hoīem loqui
vñ ſequitur Reſpondit mulier ⁊ dixit. Non habeo
virum. hoc audiens xp̄c. oportune derelicto redargu
itionem inducit Nam et priores viros enumerat. ⁊ eū
qui nūc occultabatur redarguit. vñ ſequitur. Dicit ei ihs
benedixiſti quia non habeo virum. ¶ Aug. Intelli
gis reuera iſtam. mulierem nō habuiſſe tūc virum
ſꝫ utebatur neſcio quo nō legittimo viro. vñ dñs ei 9
ſequenter miſteria loquitur dicens. Quinqꝫ viros habui
ſti ⁊c. ¶ Orig. Vide autem ſi poſſibile eſt fontem ia
cob intelligere: totas eſſe ſcripturas. aquam vero ihu
ea que ſupra edite ſunt. que non eſt licitum omnibꝫ per
ſcrutari eo q̄ que ſcripta ſunt: dictauerūt homines
Que vero oculꝰ non vidit. nec auris audiuit. nec ī
cor hominis aſcenderūt: in ſcripturis non poſſūt re
digi. ſꝫ ex fonte aque ſalientis in vitam eternam .i.
ex ſpiritu ſancto diſcipline patefiūt hys qui non dū
humanum cor geſtant. ſꝫ poſſunt dīc. Nos ſenſum
xp̄i habemꝰ. Qui ergo nō ſuſcipit pfunditatē ver
borum: eti ad modicum quieuerit: denuo miſtēs dubi
tabit. Qui autem bibit de aqua xp̄i: ad hoc pmouetur
ut fons oīm queſitorum prumpat in eo. ſurſum ſcatu
riendo aq̄a ⁊ peruolante eius mente ad ꝯſequendum
ambitꝰ aque ad vitam eternam. volebat aūt muli
er ſine aqua iacob angelice ⁊ ſup hominē diſcere veri
tatem Nec eīm angeli indigent fonte iacob ut bibāt
ſed quilibꝫ ī ſe habet fontem aque ſcaturientis in vi
tam eternam ab ipſo verbo. ⁊ hoc eſt q̄ ſubditur. Dicit
ei mulier dñe da michi hanc aquam. Sed impoſſi
bile eſt hic. abſqꝫ ea que hauritur ex fonte iacob aquā
capere que datur a verbo. Vñ petenti ſamaritane aq̄ꝫ
videt dñe ihus ſe illam pbere non alibi quam in fōte
iacob. vnde ſequitur. Dicit ei ihus Vade voca virum
tuum ⁊ veni huc. Si eīm ſitiamꝰ ydoneū ē pmo po
cula ſumere ex fonte iacob Secūdm aūt aplm vir aie
lex eſt. ¶ Aug. lxxx iiii. qō. Quīqꝫ autē viros quī
q̄ libros qui p moyſen miniſtrati ſūt. nōnulli accipiūt
Quod autem dictum eſt Et nunc quem habes nō ē
tuus vir. de ſeipō dñm dixiſſe intelligunt ut iſte ſit
ſenſus pmo quinqꝫ libris moyſi. q. quinqꝫ viris ſerui
ſti Nunc autem quem habes .i. quem audis non eſt
tuus vir quia nondum in eum credidiſti. Sed qm̄
nondum credens xp̄o adhuc illorū quinqꝫ virorū .i.
quinqꝫ librorū coptacōe tenebatur poteſt moueri quō di
ci potuerit Quinqꝫ viros habuiſti. q. nūc eos iam nō
haberet. Deinde quō poteſt intelligi a quinqꝫ illis li
bris recedere hominem ut ad xp̄m tranſeat. cum ille
qui credit in xp̄m non relinquendos illos quinqꝫ li
bros ſꝫ ſpūaliter intelligendos mltō audius ample
ctatur Eſt aūt aliꝰ intellectꝰ ¶ Aug. ſr iohēꝫ Vides enī
ihus quia mulier non intelligebat ⁊ volens eam in
telligere: voca inquit virum tuū .i. pñta intellectū
tuum Cum enī ordinata eſt vita. intellectꝰ animam
regit. ad ipſam animam pertinens. Non enī aliquid
aliud eſt quā anima: ſed aliquid anime eſt intellectꝰ
hoc ipſū anime qd̄ intellectus ⁊ mens dicitur: illumina
tur luce ſuꝑiore talis lux cum muliere loquebatur ⁊
in illa intellectus non aderat Ergo dominus tamq̄ꝫ
diceret illuſtrare volo ⁊ nō adeſt quem: voca inquit
virum tuū adhibe intellectum p quē docearis ⁊ quo
regaris Et adhuc illa nondum vocato illo viro non
intelligit. videtur aūt mihi quinqꝫ viros priores aie
nos poſſe accipe quinqꝫ ſenſꝰ corporis anī ei quā ꝯſqꝫ
poſſit vti racōe: nō regitur niſi ſenſibꝫ carnis. Sꝫ cū cep
rit anima capax eſſe racōis aut a ſapiēte mente reg
tur aut ab errore. Sꝫ error nō regit ſꝫ pdit: poſt iſtos
ergo quinqꝫ ſenſus mulier illa adhuc errabat. Error
autem iſte non erat legitimus vir ſꝫ adulter. Dicit ḡ
dominus tolle iſtū adulterū qui te corrūpit ⁊ voca
vir tuū ut intelligas me ¶ Orig. Vbi aūt decebat
cōfutari a ihesu putatum ſamaritane virū non eſſe
virū: niſi apud fōtem iacob: poteſt eciā itelligi ſiue
aie lex ē: q̄ ſamaritana ī ꝯgruentem incōgruam accep
cionem vborū legis heresi infidelium tamquā viro illegi
timo ſe ſbiciebat reuocatur aūt ad verbū veritatis qd̄
reſurrecturum erat a mortuis nō deinceps moriturum
¶ Dicit ei mulier do
mine video q2 ꝓpheta
es tu patres noſtri
in monte hoc adorave
runt et vos dicitis q2
iheroſolimis eſt locus
in quo adorare oportet
Dicit ei ihesus Muli
er crede mihi q2 veni
et hora qn̄ neqꝫ in mō
te hoc neqꝫ in iheroſo
limis adorabitis pr̄em
Vos adoratis q̄ neſci
tis nos adoramꝰ quod
ſcimꝰ q2 ſalus ex iude
is ē Sꝫ venit hora et
nunc eſt quando veri
adoratores adorabūt
patrem in ſpiritu et
veritate Nam et pr̄
tales querit qui ado
¶ Criſoꝰ. Mulier aūt a
xp̄o repꝑhenſa nō cōtri
ſtata eſt. neqꝫ dimiſit eū
fugit. ſꝫ admiratur mag
et ī moratur. vñ dr̄ Dicit
ei mulier dñe video q̄
ꝓpha es tu. q. d. In h̄
q̄ michi occulta dicis
oſtendens ꝓpha eſſe.
¶ Aug. Et ſic cepit
ad eam venire vir. nō
dum plene venit ꝓphā
dñm putabat. erat qui
dem et ꝓpha. Nam et
de ſeipō ait. Non ē ꝓ
pheta ſine honore niſi in
patria ſua ¶ Criſoꝰ.
Deinde quia hoc ſu
ſpicata eſt. nichil mūda
nū eum interrogauit
Nō de corporis ſanitate
nō de diuicys. nō mo
leſtatur ſiciendo p dedi
nis ſollicita ¶ Augꝰ.
Et incipit querere q̄ illā
ſolet mouere dicēs pr̄es

rent eum Spiritus eſt deus ⁊ eos qui adorāt eum in ſpiritu ⁊ veritate oportet adorare.

noſtri in monte hoc adorāt ⁊ vos dici. qz ieroſo. eſt loc⁹ ī q̄ ado. op. Cōtendo quippe fuerat inē ſamaritanos ⁊ iudeos. qz iudei in templo a ſalomōe fabicato adorabāt deū. ⁊ ideo meliores ſe eē iactabāt Quibꝫ ſamaritanī dicebāt Quo iactatis vos qz templum habetis qḋ nos non habem⁹? Nunquid patres nr̄i qui deo placuerūt in illo templo adorauerunt? Melius ergo nos in hoc monte dn̄i rogamus. vbi pr̄es noſtri dm̄ adorauerunt. ¶ Criſo⁹. Qz autem dicit pr̄es noſtri. eos qui circa abraham ſunt intelligit. Etenī illic aiunt filiū ſuum obtuliſſe. ¶ Orig. Vt ſamaritani montem qui dr̄ garizim iuxta quem iacob habitauit ſanctum reputātes in eo dm̄ adorāt Sed iudei montem ſyon ſacrum quid arbitrantes. illum locū putant eſſe electū a deo ꝟm quia iudei a q̄bus ſalus pceſſit exemplū ſūt opinanciū ſanos ſermones. ſamaritani ꝟo diuerſimode opināciū ꝯgrue garizim quidez ſamaritani ſignificāt qḋ vocāt diſtiōē ſeu diuiſio ac iudei ſyon qḋ eſt ſpecula ¶ Criſ. Criſtus aūt nō ſoluit q̄ſtionem ꝯfeſtim. ſꝫ ad altiora. mulierē trahit de q̄bꝫ n̄ prius ei locutus ē. donec ꝯfeſſa eſt q̄ꝫ ꝓpha eſt ut cum multa certitudine audiat de cetero que dn̄r. vnde ſequitur. Dicit ei ihc Mulier crede michi qz ve. hora q̄ꝫ neqꝫ in mōte hoc neqꝫ in iero. ado. pr̄em. Dicit aūt crede mihi. quia vbiqꝫ nobis opus eſt fide mr̄e bonoꝝ que ſalutis eſt medicamentum ſīn qua nihil magnoꝝ eſt poſſidere. Sꝫ qui temptant aſſimulant̄ hijs qui ſine naui pelag⁹ temptant tranſire. Qui parum quidem natare ſufficiūt. vltra vero pcedentes cito merguntᷓ ¶ Aug. Merito aūt iam p̄ſente viro. audit mulier crede michi. Jam enī eſt in te qui credat cepiſti ad eſſe intellectui. ſꝫ niſi credideritis. non intelligetis. ¶ Alchui. Qz autem dicit venit hora tempus euāgelice doctrine qḋ iam inſtabat. dicit quando ablata oīm vmbra figurarū. vitas pura luce mētes credenciū illuſtratura erat. ¶ Criſ. Superuacuum aūt erat xp̄o docere ꝓpter quid pr̄es in monte ⁊ iudei in ieroſolis adorabant. Jdeo hoc tacuit. verūtn̄ reuerēdiores iudeos indicauit non a loco. ſꝫ a mente. vnde ſubdit. Vos adoratis qḋ neſ. nos. ado. qḋ ſcimus quia ſalus ex iudeis eſt. ¶ Orig. Quod dico vobis quantum ad vocem ſamaritani quantum ad anagogem qui erga ſcripturas aliene ſūt opinionis. Nos quoqꝫ quo ad verbum. iudei quo ad allegoriam vero. ego verbum. qui ut ſm̄ me ꝯformati ſunt obtinentes ſalutē ex dictis iudaicis. ¶ Criſ. Samaritani quidem qḋ neſciebant adorabant. q̄ꝫ localem ⁊ pcularē deum eſtimabant. nichil de eo plus pmaginantes q̄ꝫ de ydolis ⁊ idcirco cultum dei cum cultu demonum miſcuerunt. Judei vero ab hac eruti erant ſuſpicione. Et enī orbis terraꝝ eum nouerat eſſe deum. ꝓpterea dixit Nos adoramus qḋ ſcimus. Judeis eū ſeipm ꝯnumerat ſm̄ opinionem mulieris loquens. q. ꝓpha

iudeus exiſtens. Jdeo dixit. adoramus. cum tn̄ manifeſtum ſit qꝫ ipſe eſt qui ab omnibꝫ adoratur. p hoc aūt qꝫ dicit. Salus ex iudeis eſt. nichil aliud oſtēdit q̄ꝫ qꝫ orbi terraꝝ inde ſalutaria facta ſunt. Scire ei deum ⁊ ydola deteſtari. illinc principium habuit et omīa alia dogmata Sed ⁊ ipm̄ qḋ eſt apud nos oracionis. a iudeis principium habuit p̄ſenciam ecīā ſuā ſalutem vocat quā dicit ex iudeis eſſe ſm̄ illud apl̄i Ex quibus chriſtus ſm̄ carnem. Vide qualiter applaudit. veteri teſtamento qḋ radicem oſtendit bonorum per omnia. ⁊ ſeipſum non eſſe contrarium legi demonſtrans. ¶ Auguſtinus. Multum ergo dedit iudeis ex quorum perſona dixit. Nos adoram⁹ qḋ ſcimus Sed non ex perſona iudeorum reproboꝝ ſꝫ ex qualibꝫ fuerant apoſtoli quales fuerunt ꝓphe quales fuerunt omnes illi ſancti qui precia rerum ſuarum ad pedes apoſtolorum poſuerunt. ¶ Criſoſtimus Sic ergo ſuper habundanci⁹ a nobis habēt iudei. o mulier in modo adoracionis. veruntamen ⁊ hic adoracionis modus de reliquo finem habebit Vnde ſubdit. Sed venit hora ⁊ nunc eſt quando veri adoratores adorabunt. patrem in ſpiritu ⁊ veritate. Quia enim prophete ante longa tempora multa predixerunt. ideo dixit ⁊ nunc eſt. Ne eſtimes hanc talem eſſe prophetiam que poſt multum temporis impleatur. res iam inſtat ⁊ in ianuis eſt. Dicit autem veri adoratores ad diſtinctionem falſorum quoniam quidez ſunt falſi adoratores qui temporalia ⁊ caduca querunt in oracione. Siue qui ꝯtra hoc qḋ orant agere non ceſſant ¶ Criſoſtimus Vel dicens veros. excludit cum ſamaritanis iudeos ¶ Etſi iudei illis meliores eſſent. tamen futuris multo minores ſunt tanq̄ꝫ figura veritate. Sunt ergo veri adoratores qui neqꝫ loco circumcludunt. dei culturam ⁊ deum in ſpiritu colunt ¶ Orig. Vnde ⁊ paulus dicit cui ſeruio in ſpiritu meo. Bis autem ſcribitur. Venit hora. ⁊ primo quidem non adeſt ⁊ non eſt. Jn ſecundo vero dicitur ⁊ nunc ē. Et puto primum quidem notare ad oracionem preter corpus futurā. in pfectione. ſcōm vero. eam que fit in vita preſenti pfecta quantum licet humanam precedere naturam. Cum ergo venerit hora quam dicit dominus euitandum eſt montem ſamaritanorum ⁊ in ſyon vbi eſt ieroſolima adorandus eſt deus que ciuitas eſſe dicitur. a chriſto celſi principis. Et hoc eſt eccleſia vbi ſacra oblacio ſpirituales victime diuinis aſpectibus offeruntur. ab hijs qui legem ſpiritualem intellexerunt. Cum autem venerit temporis complementum tunc nequaquam penſandum ꝟm cultum ieroſolimis. i. in preſenti eccleſia amplius pertractari. Neqꝫ enim angeli apud ieroſolimā colunt patrem. Sic ⁊ qui ſimilitudinem nacti ſūt angelorum melius q̄ꝫ hij qui ſunt ieroſolimis colunt patrem ¶ Cum autem hec hora euenerit. pateri aliquis in filium deputatur. Ea. propter non dictum eſt. adorabitis deum ſed adorabitis patrem. Sed ecīā ī preſenti colunt patrem in ſpiritu ⁊ veritate veri adoratores. ¶ Criſoſtimus.

¶ Criso. Dicit hoc de ecclesia in qua est uera adoracio et
deo congrua. Vnde subdit. Nam et patrem tales querit qui
adorent eum. Etsi enim olim uolebat eos uetenbus inmorari
¶ secundum eas figuras hoc tamen fecit eis condescendens ut per
hoc ad veritatem inducantur ¶ Orig. Si autem pater
querit per ipsum querit qui uenit querere et saluare quod perierat
quos erudiens ueros cultores efficit. Quod autem
subdit. Spiritus est deus: inde abstractum esse suspicor: quod
admittit nos non producit. nam et corporali uita viuificamur
a spiritu ¶ Criso. Vt indicat quod deus incorporeus est oportet
ergo et incorpoream culturam eius esse hoc est per animam et
intellectus puritatem nos ei offerre. vnde subdit. Et eos
qui adorant eum in spiritu et oportet eum adorare. Quia
enim iudei animam quidem negligebant. multum autem circa
corpus studium faciebant. ad diphariam purgantes
forsan ait quod non corporis mundacione: sed incorporeo quod
est in nobis hoc est intellectu quem dicit spiritum: deus incorporeus
colitur ¶ Hylarius. Vel cum in spiritu deum
spiritum docuit adorandum: et libertatem ac scienciam
adorancium et adorandi infinitatem ostendit secundum illud
apostoli ubi spiritus domini ibi libertas ¶ Criso. In ueritate autem
oportet adorare quia priora figura erant. scilicet circumcisio holocausta
et thimiamata nunc autem totum est veritas
¶ Theoph. Vel quia multi putant se deum secundum spiritum id est
animam adorare non rectam de eo opinionem habentes ut
heretici propter hoc addidit et veritate. forte eciam dicere
aliquis quod duas partes philosophie que secundum nos sunt innuat
in predictis. actionem scilicet et contemplacionem. per spiritum
namque actiuam insinuat. secundum illud apostoli. Qui spiritu dei aguntur
et per ueritatem uero contemplatiuam. Vel aliter samaritanorum
erat opinio quod deus loco concluderetur. et quod in hoc
loco deum adorari oporteat contra quos dicit quod michi adoratores
non localiter sed spiritualiter adorant. Iudeis
uero omnia sub figura et umbra erant. Et ideo dicit quod
michi adoratores non in figura adorabunt. sed in veritate.
Quia enim deus spiritus est. spirituales adoratores
querit. quia uero veritas uos ¶ Aug. Querebas
montem forte adorandum. ut deo esses. propinquior sed
ipse qui in altis habitat. humilibus appropinquat. ergo descende
ut ascendas. ascensiones in quit in corde eius
in ualle ploracionis quo humilitatem habet. In templo
uis orare. in te ora sed prius esto templum dei

Dicit ei mulier. Scio
quia messias venit. qui
dicitur xpc. Cum ergo venerit. ille nobis annunciabit
omnia. Dicit ei
ihesus Ego sum qui
loquor tecum.

¶ Criso. Mulier eorum que dicta sunt a ihesu
deme fatigata obstupuit. vnde sequitur. Dicit ei
mulier. Scio quod messias
venit qui dicitur xps.
¶ Aug. Vnctus grece
xpus est hebraice messias
est. Sciebat ergo
quis eam posset docere sed iam docentem nondum agnoscebat
vnde subdit. Cum ergo venerit ille nobis annunciabit
omnia. q. d. Modo iudei de templo contendunt nos
de monte cum ille venerit et montem spernet et templum euertet
et docebit nos ut in spiritu et veritate nouerimus adorare.
¶ Criso. Sed vnde samaritanis expectare
xpi aduentum? Moysi quidem suscipientes legem
ab ipsis moysi litteris hoc nouerant. Jacob enim de xpo
prophetans dixit. Non deficiet princeps de iuda neque dux
de femore eius. donec veniat qui mittendus est. Sed et
moyses dicit. prophetam suscitabit uobis deus de fratribus
vestris. ¶ Orig. Siquidem non est ignorandum quod sicut
ex iudeis surrexit quibus xpm se esse non solum
dicens. sed ostendens. sic ex samaritanis quidam dositheus
nomine asserebat se fore xpm qui predicabatur.
¶ Aug. lxxxiii qo. Fortasse autem ut intelligentibus
indicaret quinque corporis sensus quinque virorum nomine
signari. post quinque carnales visiones que supra in littera
patent. sexta visione nominat xpm. ¶ Criso.
xpus autem de reliquo mulieri reuelat seipsum. vnde sequitur
Dicit ei ihesus Ego sum qui loquor tecum. Et quidem
si circa principium hoc mulieri dixisset videretur
ei ex vanitate loqui. Nunc autem paulatim in memoriam
xpi eam reducens. oportune reuelauit seipsum
Et quidem iudeis querentibus Si tu es xps dic nobis
palam. non manifeste seipsum reuelauit. quia non perdiscendo
querebant. sed per iniuriando. hec vero ex simplici
mente loquebatur.

¶ Et continuo venerunt
discipuli eius et
mirabantur quia cum muliere
loquebatur. Nemo
tamen dixit ei Quid queris
aut quid loqueris
cum ea. Reliquit ergo
ydriam suam mulier.
et abiit in ciuitatem et
dicit illis hominibus uenite
et videte hominem
qui dixit mihi omnia
quecunque feci. Nunquid
non ipse est xpc Exierunt
de ciuitate et veniebant
ad eum.

¶ Criso. Expleta
doctrina et conuenienter
ad tempus discipuli occurrerunt.
vnde dicitur
Et continuo vene. discipuli
eius et mira. quia cum
muliere loque. Admirabantur
quidem supra
hundantem cristi mansuetudinem
et humilitatem
quod tam ita perspicuus existens
sustinuit loqui
cum tanta humilitate
mulieri in opi et samaritane
¶ Aug. Quia
scilicet querebat perditam que
venerat querere quod perierat
hoc illi mirabantur
bonum enim mirabantur
non malum suspicabantur

¶ Criso. Sed tamen admirantes non interrogauerunt
causam. vnde subditur. Nemo tamen dixit ei quid queris
aut quid loqueris cum ea. erant eruditi discipulorum ordinem
obseruare Ita cum timebant et venerabantur
Et nimirum alibi videntur confidenter interrogare
quia ad eos pertinenda necesse habebant scrutari.
Hic autem nichil ad eos pertinebat quod fiebat ¶ Orige.
Et fere quidem quasi quodam apostolo ad quos vocantur
ac muliere adeo. eam in flammans per verba ut amphoram
dimissa iret in ciuitatem relatura conciuibus vnde
sequitur Reliquit ergo ydriam suam mulier. non
curans de corporeo ac viliori. propter vtilitatem plurium
Interest quoque nostra omissis corporis et neglectis
satagere ad impertiendum aliis de comodis acquisitis
¶ Aug. ydria autem greco nomine appellatur tanquam
si aquadrium diceretur quoniam grece aqua idor vocatur
¶ Criso. Et sicut apostoli vocati dimiserunt recia
ita hec dimittit ydriam et euangelistarum opus facit et
non vnum tantum vocat. sed ciuitatem integram. vnde sequitur. et abiit
in ciui. et dicit ho. ve. et vi. hominem qui dixit mihi omnia quecunque feci

¶ Orig. Conuocat quidem illos ad videndū homi nem ꝯtinentem verbum ſup hominem. Quecum ꝙ aūt fecit mulier erant ꝯtubernium. v. ꝯiugum et poſt illos ꝯuerſacio cum ſexto nō ꝓprio viro. Quē deſerens ⁊ ſeptimo adherens lagenam dereliquit iaꝫ pudica. ¶ Criſ. Non uerecūdata aūt eſt hoc dicē anima eīn cum ignita fuit igne diuino: ad mch eoꝝ que ſūt in terra. de reliquo inſpiciēt neqꝫ ad gl'iam: neqꝫ ad uerecūdiam ſꝫ ad unam ſolam que detinet eā flāmam. volebat aūt nō ex ꝓpria annūcacōe eos inducē: ſꝫ ex auditu ꝓprio eos facē ꝯcicatores doctri ne xp̄i. vnde dixit. venite ⁊ videte hoīem. Non di xit. veīte ⁊ credite: ſꝫ veīte ⁊ uidete qḋ leuius erat. Nouat eīn manifeſte qm̄ ſolum guſtātes de illo fon te: eadem paterēt que ⁊ ipa ¶ Alchui⁹. Paulatim aūt uenit ad p̄dicandū xp̄m p̄mo uocat hoīem ne ſi dicēt xp̄m: auditores iraſcēnt ⁊ nollēt exire ¶ Criſoſtim⁹. Unde etiam neqꝫ manifeſte ānūciauit xp̄ꝫ neqꝫ tñ totaliter ſiluit. ſꝫ dixit. Nunqḋ ipe ē xp̄c⁹ Et ideo ſmonem eius accepunt. Unde ſeq̄t. Exie. de ciuitate ⁊ uene ad eū ¶ Aug. lxxxiii qō. Ex aūt relicta ydria diſceſſit muliē nō negligēter. p̄dicund eſt ydria eīn amorem hui⁹ ſeči ſignat. i. cupiditatē qua homines de tenebroſa ꝓfūdi tate cui⁹ ymaginē puteus gerit. hoc eſt de terrena ꝯuerſacione hauriūt voluptatem. Oportebat autē ut x°. credens ſeculo renunciaret ⁊ relicta ydria cupiditatem ſecularem ſe reliquiſſe monſtraret. ¶ Aug. ſup iohem. Proiecit ergo cupiditatē ⁊ ꝓparauit annūciare veritatem diſcant qui volunt euangelizare ut prius ꝓdi am ad puteum ꝓiciant. ¶ Orig. facta etiam mulier receptaculum honeſte diſcipline. ea que primit⁹ ſapiebat ꝓuipendens depoīt.

¶ Interea rogabāt eūm diſcipuli eius dicentes Raby mandu ca. Ille autem dixit eis Ego cibum habeo manducare quē vos neſcitis. Dicebant er go diſcipuli ad inuicē Nūquid aliquis attu lit ei manducare Dic̄ eis ihesus Meus cibꝰ eſt. ut faciaꝫ volunta tem eius qui miſit me ut perficiam opus eiꝰ

¶ Auguſti⁹. Iuerūt diſcipuli emere cibos ⁊ venerant. quos criſto offerebāt. vnde di citur. Interea roga bant eum diſcipuli ei⁹ di. Raby manduca ¶ Criſoſtimus Vidē tes enim eum fatigatū exitinere ⁊ eſtu qui erant. rogabant eum wlgari eorum voce. Neqꝫ enim erat. hoc temeritatis. ſed amo ris cura circa mgr̄m. ¶ Orig. Arbitrantē aptum fore temp⁹ ad prandium. qḋ erat inē receſſum mulieris ad ciuitatꝫ ⁊ aduētū ſama ritanoꝝ ad ipſū Nō eīn coraꝫ aliquo adue na ſibi ꝓpinabāt eſcas ob h̄ bū poſitū ē Int

ea. ¶ Theophil⁹. Dominus vero ſciens qḋ ſamaritana totam ciuitateꝫ ad eum attraheret. h̄ diſcipulis ſignauit. Unde ſequitur Ille autem dixit eis. Ego cibum habeo manducare quem vos neſcitis. ¶ Criſoſtimus. Hominum ſalutem hic cibum vocauit oſtendens quantum deſiderium habet noſtre ſalutis. Sicut enim nobis concupiſcibile eſt comedere. ita ei ſaluare nos. Tu vero intuere ꝙ non ſtatī reuelat. ſꝫ vbiqꝫ in queſtionem immittit auditorem ut incipiens querere qḋ dicitur. ⁊ laborās cum ampliori ſuſcipiat deſiderio. ¶ Theophilus. Dicit autem. Quem vos neſcitis. i. neſcitis ꝙ cibum voco ſalutem hominum. Vel neſcitis ꝙ ſamaritani credituri ſunt ⁊ ſalui fient. Diſcipuli autem adhuc dubitabant. Unde ſequitur Dicebant ergo diſcipuli ad inuicem. Nunquid aliquis attulit ei manducare. ¶ Auguſtinus. Quid mirum ſi mulier illa nō intelligebat aquam. Ecce diſcipuli non intelligunt eſcam. ¶ Criſoſtimus Et quidem aſſuetam reuerendiam ⁊ honorem magiſtro prebent: ad ſe inuicem qdem loquentes ipſum vero preſumentes interrogare. ¶ Theophilus In hoc autem ꝙ dicunt diſcipuli Nunquid aliquis attulit ei manducare. conſiderandum eſt ꝙ cibos ab alys oblatos dominus ſuſcipere ſolebat non ꝙ alieno miniſterio indigeret qui dat eſcam omni carni. ſed ut offerentes meritum conſequerentur. ſimulqꝫ formam tradens non erubeſcere paupertatē. neqꝫ grauare putare ab alys nutriri. proprium enim ⁊ neceſſarium eſt doctoribus alios habere procuratores ciborum. Ut ipſi de nullo curantes. verbi miniſtracionem procurent ſollicite ¶ Auguſtinus. Audiuit autem dominus cogitaciones diſcipulorum ⁊ inſtruit eos ut magiſter non per circuitum ſicut mulierem ſed aperte. Unde ſequitur. Dicit eis ihesus Meus cibus eſt ut faciam voluntatem eius qui miſit me ¶ Orig. ydoneus cibus filio dei cum actor paterne voluntatis efficitur. hoc velle in ſemetipſo proteſtans. qḋ erat in patre. Solus autem filius perfecti operis paterne voluptatis eſt capax. Ceteri vero ſancti nil preter ꝯſtitam peragunt voluntatem. plenam autem integraꝫ dei facit voluntatem. qui dixit. Meus cibus eſt ut faciam voluntatem eius qui miſit me. Proprius enim cibus eius oſtenditur. Quid autem ſit velle patris in ꝯuic ſermo ſequens. Ut perficiam opus eius. Siquidem ſimplicius quis aſſerit. quoniam opus ē iuſſum mandātis. puta ſi dicant edificantes vel fodientes ſe perficere opus eius qui conduxit eos

¶ Sed ſi per chriſtum perficitur opus dei. reſtat ut priuſquam perficeretur erat diminutum. Qualiter autem diminutum erat opus cum eſſet dei. Perfectio quidem operis racionalis nature ē ꝑfectio. Ad huius enim operis perfectionem cum eſſet imperfectum. verbum caro factum acceſſit. Cum enim quodammodo homo perfectus fieret. ob tranſgreſſionem factus eſt imperfectus. Et ideo miſſus eſt ſaluator. primo quidem ut perficiat voluntatem eius qui miſit eum. ſecundo vero ut conſumeret opus dei. ut quilibet perfectus fiat ad ſolidi cibi uſū.

¶ Theoph. Opus etiā dei pficit . ſ. hoīem filius dei noſtram naturam in ſe ipſo ſine peccō oñdens in omni ope ꝑfectam ⁊ incorruptam . opꝰ etiā dei ſ. legem ope ꝑfectam . in corruptam . opꝰ etiā dei ſ. legem opere ꝑfectam qꝛ finis legis xpc . eam ceſſare faciens . omībꝫ pfecto qꝛ finis legis erant pfectis ⁊ a corporali cultu in ſpūalē vertit eas erant pfectis ⁊ a corporali cultu in ſpūalē veritatem. ¶ Orig. Myſtice aū poſt pocti negociū ac di reducit Orig. Myſtice aū poſt pocti negociū ac di ſcipulam diſtinctōis aquaꝝ : ꝯſis erat ⁊ de cibo . di ſcrpenſ Samaritana . quidē petita . potū nō habebat preparare ibi dignū poculū diſcipuli aū . uenientes . hūiſ pulmēta apud alicigeās ei obtulerūt rogātes eum ut manducaret. Et attende ſi forſan vereñ . na verbum dā ꝑpīs non uigoratum eſcis in eis defici it . Quecumqꝫ ergo repiunt diſcipli hys ingiē ꝑmittit verbum alē ut corroboratum atqꝫ robora tum ꝑſeueret penes eos qui nutriunt ipm . Quem admodum autem corpa egencia abo neqꝫ eiſdem alū tur nec eadem quantitas aboꝝ cunctis ſufficiens eſt ſic intelligendum eſt ⁊ in hys que ſunt ſup corpꝰ Nam hoꝝ hoc quidem pſimi . h autem paucioris idi gent nutrimenti diſſimilis capedinis enta . ſed neqꝫ qualitas alentium verboꝝ atqꝫ intencōnū ꝯtemplaui uut cpicōnum eadem ꝯgruit omnibꝫ . Nam nup genis infantes rōnale . appetant lac . pfectoꝝqꝫ eſt ſolidꝰ cibꝰ . verācꝰ eſt ergo ihus dicens . Ego abū habeo man . quem uos neſci . Semp enim qui pres eſt aīmis ac nequeuntibꝫ eadem cum validis vide re hoc dñe poteſt .

Nonne vos dicitis quod adhuc quatuor menſes ſunt ⁊ meſſis venit . Ecce dico vobis leuate oculos veſtros ⁊ videte regiones . quia albe ſunt iā ad meſſē . Et q̄ metit mercedem accipit ⁊ ꝯgregat fructum in vitam eternam. Et qui ſeminat ſimul gaudeat ⁊ q̄ metit. In hoc enī eſt verbum verū . quia alius eſt qui ſeminat ⁊ alius ē qui metit. Ego miſi vos metere quod uos non laboraſtis. Alij laborauerunt et uos in labores eoꝝ introiſtis.

¶ Criſoꝰ Que ſit voluntas pr̄is . de cetero interp̄tatur dicens . Nonne qꝫ adhuc quatuor mēſes ſūt ⁊ meſſis venit ¶ Theoph. ſcʒ materialis . Ego aūt dico vobis qꝫ meſſis intelligibilis adeſt Hoc enī dicebat ꝑpē ſamaritanos venientes ad ipm . vnde ſubdit . leuate oculos veſtros ⁊ uide . regio . q̄a albe ſūt iam ad meſſem . ¶ Criſoꝰ Rurſus ꝯſuetis nominibꝫ eos ad maximoꝝ ꝯtemplacō nem reducit . Regio ei ⁊ meſſis . Hic indicat multitudinem animaꝝ que pate ſunt ad p̄dica cionis ſuſcepcōnem . Oculos aū hic dic̄ . et eos qui mētis ⁊ eos q̄ corpis . Etenī uidebāt de reliquo multitudinē ſamaritanoꝝ venientem . Has autem p̄pacōnes ho minū decenter regiones albatas vocat . Sicut enim ſpice cum de albate fuerit ad meſſem ſūt pate . ita ⁊ hy ad ſalutem ſūt pati . Sed ꝑpter quid non manife ſte dicit qꝫ pati ſūt homines ad ſuſcepcōnem verbi . Duaꝝ quidem occhonū gracia . vnius quidem vt ma

nifeſtior fiat ſermo ⁊ magis ſub viſum ducat q̄ dñr Alterius autem ut dulcior ſit narracio ⁊ ꝑmanēcior eoꝝ que dñr memoria . ¶ Aug . In opus autem fer uebat ⁊ operarios mittere diſponebat . vnde ſubdit . Et qui metit mer . ac . ⁊ ꝯg . fruc . in vitam eternam ⁊ qui ſeminat ſimul gaudeat ⁊ qui metit .

¶ Criſoꝰ Per ea q̄ h dic̄ : diuidit terrena a celeſti bus . Sic ei ſup̄ dixerat d̄ aq̄ qꝫ q̄ bibit hanc aquā non ſitiet ita hic dicit qꝫ qui metit : congregat fructū in vitam eternā . Et item . Qui ſeminat ſimꝉ gaude at ⁊ qui metit . ꝓphete enī ſunt qui ſeminant : ſʒ nō illi meſſūnt . Sʒ apli . Nec ei iſtra dicet qꝫ aliꝰ ſeiat ⁊ aliꝰ metit : ne q̄s eſtiet qꝫ ꝓphete ſeminantes mercedē ꝑuenēt : extraneum q̄dā inducit ⁊ ſenſibilibꝫ alienū Nam in rebus quidem ſenſibilibꝫ ſi ꝯtingat aliū ſeī are ⁊ alium metere . non ſimul letanē ſʒ dolet qui ſeī nant quaſi alijs laborantes . letanē autē ſoli qui me tunt Hic autem nō eſt ita Sed et qui non metunt ſeminantes : ſimiliter metentibus letanē qm̄ in merce de cōicant . ¶ Aug . Diſpares enī tempis labores ha buerunt apli ⁊ ꝓphe Sed gaudio . pīter ꝑfruenē mercedem ſimul acceptum ſunt vitam eternam .

¶ Criſoꝰ Ad hoc autem qꝫ dixerat ſermonem ꝓu bialem inducit . vnde ſubdit In hoc enī eſt verbum verum . quia alius eſt qui ſeminat ⁊ alius eſt qui me tit . hoc quidem volgariter dicebaē . ſi quando alij labo res ſuſtinuerūt . ⁊ alij fructus metebant Sed h . ſ mo iſte maxime habet veritatem qꝛ ꝓphe laborauerunt ſʒ uos fructus ex illoꝝ laboribꝫ metitis . vñ ſub dit ego miſi vos metē qd̄ ñ labor . ¶ Aug Quid gꝰ Meſſores miſit nō ſeminatores Ibi ergo meſſores mittēdi ſūt : vbi iaʒ ꝓphe p̄dicauerāt legite labores il loꝝ . ⁊ in omnibꝫ eoꝝ laboribꝫ eſt ꝓphia xp̄i Ergo iam in iudea meſſis pata erat . quando tot milia ho minū p̄cia reꝝ ſuaꝝ offerebāt ⁊ ad pedes aploꝝ po nentes expeditis humeris a ſarcinis ſecularibꝫ xp̄m dñm ſeq̄bāē . De ipa at meſſe electa ſunt pauca gra na ⁊ ſeminauerunt orbem terraꝝ ⁊ ſurgit alia meſ ſis : que in fine ſeculi metenda eſt . ad quam metēdam non apli ſʒ angeli mittenē Meſſores inquit ſūt ange li ¶ Criſoꝰ Dicit ergo Ego miſi vos metē qd̄ uos non labo . Quia vbi minor labor eſt . Maior autem delectacio . ad hoc uos reſeruaui . Et qd̄ laborioſiꝰ erat hoc fuit ꝓphaꝝ ſcʒ mittere ſemina . vñ ſubdit . Alij labo . ⁊ vos in labo . eoꝝ intro . Per hec oīa wlt oſtē dere qꝫ ꝓphaꝝ voluntas erat ut homines ad eum ac cederent . ⁊ h lex ordinabat ⁊ ꝓpterea illi ſemiauēre ut hunc facerent fructum . Oſtendit etiam qꝫ ipſe il los miſit ⁊ qꝫ multa eſt cognacio noui ad verꝰ teſta mentum ¶ Orig Vel aliter totum . Qualiter qui dem non eſt inueniēs hoc qꝫ ē . leuate oculos ue . ſtr Allegorizare Quod autem dr̄ Nonne vos dici . qm̄ quatuor menſes ſunt ⁊ meſſis venit non ſcd̄m allegoriam tractare : putamus ergo talia quedam eē in hoc qꝫ dñt diſcipli quatuor menſes ſunt ⁊ meſſis venit : pſimi enim diſciploꝝ verbi aduertentes ve ritatem in ꝯphenſibilem fore humane nature quādo cōiectunt . aliam eſſe vitam a p̄ſente . que corrupcōni quatuor elemētoꝝ quaſi quatuor menſium ſubicē pu tant ſolum poſt hāc vitam eſſe cognicōeʒ veritatis

Dicunt ergo diſcipuli de meſſibus que ſit terminus
operum ad veritatem conducencium. quia poſt inſtātē
quaternitatem coniungunt. huius autem opinionem ar
guens uelut non ſanam: inquit verbum incarnatū
hys qui talia ſuſpicabantur. Nonne vos dicitis. quia
adhuc quatuor menſes ſunt et meſſis venit. Ego au
tem hoc dico. leuate oculos veſtros etc. In pluribus lo
cis ſcripture hoc legitur iubente nobis verbo di
uino extollere ac ſublimare conſideracōnes et cogita
cōnes deorſum conſitas. nec valentes erigi niſi eleuan
te illas ihesu. Nemo enim conſiſtens in paſſionibus et vi
uēs carnaliter. hoc propoſitum ſeruat mandatū. Qua
propter qui talis eſt. non videbit regiones ſi albe ſint
ad meſſem. albeſcunt quidem regiones ad meſſem.
cum adeſt dei verbum illuſtrans ſingulas regiones
ſcripture fecundas in eius aduentu. Et eciam omīa
ſenſibilia ſunt quaſi regiones albe pate ad meſſem
verbo exiſtente leuantibus oculos rōe que de quolibet ē
ut quiſq fulgorem proſpiciat profuſe vbilibet veritatis.
Qui autem metit perfectas meſſes. duplex habet ī me
tendo emolimentum. Unum quidem. dum accipit p̄
miū. Unde dicit. Et qui metit mer. acc. quod arbitror
dictum cauſa futurarum remuneracōnū. alterum quod ſe
quitur. Et cong. fruc. in vitam eternam. bonum habi
tum quēdam denotat intellectus qui eſt fructus ex
ipſa ſpeculacione proueniens. Arbitror autem quod in q̄
libet doctrina. ſeminat quidam qui principia excogi
tat. que ſuſcipientes aly ac per tractantes ſiquid noui
potuerint exprimere coniungentes. fiunt ſue inuencō
nis gracia poſteris cauſa ut metendo quaſi matu
ros fructus aggregent. Quanto autem magis hoc
in arte arcium expetit contemplari. Siquidem ſeminātes
ſunt moyſes et prophete prenūtiantes aduentum xpi ſuſce
perunt. Metentes autem ſunt apoſtoli qui chriſtum ſu
ſceperunt et eius gloriam perſpexerunt. Semen au
tem erat tota racio ſecundum reuelacionem miſtery temp
is penitus offuſcati ſilencio. regiones autem .i. lega
les ac prophecie ſcripture. nondum albuerant hys
qui aduentus verbi nequaquam extiterunt
capaces. Quatenus autem ſimul ſerens et metens gau
deat erit cum priuacio meroris et anguſtie in fu
turo ſit ſeculo. Dum eciam ihesus transfiguraretur in
gloria ſimul cum meſſoribus petro iacobo et iohe moy
ſes et helyas ſatores pariter gaudēt etiam ī vidēdo filij
dei gloriam. Attende tamen ſi hoc quod dico alius et ali
us intelligi poteſt propter aliam et aliam vite conuerſa
cōem in qua homines iuſtificati ſunt vt liceat dice
re alium quidem legis cultorem alium vero euange
lij. Et tamen exultant ſimul dum idem finis ab vno
deo per vnum chriſtum in vno ſpiritusancto reponitur.
Ad labores autem prophetarum et moyſi aduenerunt
apoſtoli inſtruente ihesu metentes ac in orrea colligen
tes anime ſue intellectum in ſcripturis illorum recō
ditum et ſemper qui debite capiunt diſciplinam priorum
orum labores ad maiorem euidenciam trahunt nō
tantum laborantes ſunt hij qui ſemina condiderunt.

Ex ciuitate autē
illa multi crediderūt
in eum ſamaritanorum
propter verbum mulieris
teſtimonium perhibē
tis quia dixit michi
omnia quecumque feci.
Cum ergo veniſſent
ad illum ſamaritani.
rogauerunt eum vt
ibi maneret. Et man
ſit ibi duos dies. Et
multo plures credide
runt propter ſermo
nem eius. et mulieri
dicebant quia iam nō
propter tuam loque
lam credimus. Ipſi
enim audiuimus et ſci
mus quia hic eſt vere
ſaluator mundi.

Orig.
Poſtquam dicta ſunt di
ſcipulis que tractata
ſunt reſumit ſcriptura
de hys qui venerant
de ciuitate ad ihesum et
crediderant per teſti
monium mulieris.
Criſoſtimus. Sic
autem in meſſe cum
facilitate fructus con
gregatur et in momē
to vno area manipulis
repletur. ita et nunc
fit. Unde dicitur. Ex
ciuitate autem illa mul
ti crediderunt in eum
ſamaritanorum prop
ter verbum mulieris
teſtimonium perhibētis
quia dixit michi omnia
quecumque feci. Conſi
derabant enim quod non
eſt quod mulier gratanter
cum admirata eſſet.
qui eius delicta redar
guerat niſi magnus quis
eſſet et excellens qui
predicabatur ab illa. Hic ergo ſolo mulieris teſtimo
nio. credentes et nullum ſignum videntes exierunt
deprecantes criſtum ut apud eos maneret. Et hoc
eſt quod ſequitur. Cum veniſſent ergo ad illum ſamari
tani rogauerunt eum. ut ibi maneret. Iudei vero
miracula videntes non detinuerunt eum apud ſeip
ſos. ſed omnia egerunt ut a regione eorum eum ab
icerent. Nichil enim liuore et inuidia deterius. ni
chil in aui gloria difficilius que in ſumma corrumpere
aſſueuit bona. Et quidem ſamaritani volebant eum
ſemper ſecum detinere. Ipſe autem hoc non ſuſtinu
it. ſed ſolum manſit ibi duobus diebus. et hoc eſt quod
ſubditur. Et manſit ibi duos dies. Orig. Non
incongrue autem aliquis illud obiicit quomodo ro
gatus ſaluator cum ſamaritanis manet. qui iuſſit ci
uitatem ſamaritanorum non ingredi. palam enim
quoniam et diſcipuli eius cum eo ingreſſi ſunt. ad
quod dicendum quod in viam gencium pergere. eſt imbui
gentili dogmate et in illo ambulare. Ciuitatem ve
ro ſamaritanorum intrare eſt. acceptare falſam doc
trinam recipiencium legales prophetica et euangeli
cos et apoſtolicos ſermones. Cum autem deſeruerit
propriam doctrinam et venerint ad ihesum licet
cum eis manere. Criſoſtimus. Et iudei quidem
eciam ſignis viſis incorrecti manſerunt. Hy autem
et ſine ſignis multam circa eum fidem demonſtraue
runt. ſolum enim verba audierunt. Unde ſequitur
Et multo plures crediderunt propter ſermonem ei
us. Cuius ergo gracia hec verba non dicunt euangeli
ſte. Ut diſcas quoniam multa magnorum tranſcur
rerunt. a fine vero totum oſtenderunt.

Suaſit eīn toti ciuitati p̄ ea que dicta ſunt. Vbi aū
auditores non pſuadent: tunc euāgeliſte cogūt dīre
ea que dicta ſūt. ne q̄ excideuocēe. auditoꝝ. īputet
quaſi defectum. p̄dicantis. ipſi aū diſcipuli xp̄i iam facti
magr̄m repulerunt. Vnde ſeq̄ē. Et multi dice-
rent quiam non ꝓpter tuam. loq̄. cre. Ipſi eīn audi. et ſci
mus. q̄ hic eſt uē ſaluator mūdi. Vide autē qualiter
confeſtim intellexerunt q̄ orbem. terraꝝ liberare ue
nerat: et quia ad cōem ſalutem ueniens non debebat
iudeis ſuam ↄcludere ꝓuidenciam. ſ; ubiq̄ ſemiaē
ſuorum. Dicētes eciā q̄ ſaluator eſt mūdi. oſtēdere
q̄ mundꝰ pditus erat. ī magnis. malis exiſtens Et
quidem venerūt. ſaluare ꝓphe et angeli. Sꝫ h̄ eſt uē
ſaluator qui ſalutem. tribuit non ſolum temporaneam
ſ; eternam. vide eciā qualitē audientes mulierem.
dubitātor dicētē Nunquid eſt xp̄c h̄. Non dixerē
hi. qm̄ nos ſuſpicamur. ſ; qm̄ ſcimꝰ et non ſimpl̄r.
ſ; qm̄ hic eſt uē ſaluator mundi. Non. q. unum ex
multis xp̄m. ↄſitentes ſolū u̇ba audierūt. et hoc dixe
runt. Quid dicē habebant ſi miracl̄a m̄ltā et mag
na vidiſſent. ¶ Orig. Ceterum ſi meminimꝰ p̄dicto
rum. nō difficile eſt conicere. quō cum reperint. uē
bum ueritatis. alias diſciplinas. relinquūt. q. dogma
tum ciuitatem. De qua egredientes. ſalutifē. credunt
. et puto ſtudioſe ꝓtuliſſe iohem cum nō dixit. Ro
gabant eum ſamaritani intrare. cīn ſamariam ut
ingredi ciuitatem. ſ; etiam ibi manē. Manet namq̄
ſpēpeteo deprecantes. et p̄ſertim quociens qui p̄cā
tur cernunt ciuitatem et v̇ſus eum ueniunt. ¶ Aug.
Mansit apud eos biduo: hoc ē dat illis duo p̄cepta
caritatis ¶ Orig. Necq̄ eīn capaces erant tercie di
ei eiꝰ. Non eīn erant validi miracl̄oꝝ. quid cerne
re: quale qui fuerāt in chana galylee poſt triduum
cū illo ↄuiuāeſ. Inicium autē cernendi multis fuit
mulieris verbum. Non eīn ſic p ſeipm̄ verbum con
ſpicē illuminans capientem. velut cū alterius dictō
fide teſtimonium ꝓhibeē. ¶ Aug. Sic ergo xp̄m ↄg
noſcūt: primo p famam. poſtea p p̄ſenciā. ſicut agiē
hodie cum eis qui foris ſunt et nondum ſunt xp̄iani
xp̄c nūciatē p xp̄ianos amicos. tanq̄ illa muliere.
hoc ē eccā nūciante ad xp̄m veniūt credunt p iſtā
famam Et multo plus et firmius in eum credunt
quoniam vere ipſe eſt ſaluator mundi ¶ Orig. Im
poſſibile namq̄ eſt eandem circa intellectum fieri paſ
ſionem videnti et ei qui p uidentem inſtruiē. Mag' q̄
eſt p ſpēm ambulare quam p fidem. vnde hij non ſo
lum teſtimonio hominis. ſ; ob ipſam quoq̄ veritatem
credunt.

Poſt duos aūt dies
exijt inde. et abijt in
galyleam Ipſe enim
iheſus teſtimonium p
hibuit. quia ꝓpheta
in ſua patria honorē
non habet Cum ergo
veniſſet in galyleam
exceperūt eum galylei
cum omnia vidiſſent
q̄ fecerat ieroſolimis
in die feſto Et ipſi eīn
venerant ad diē feſtū

¶ Alchuinꝰ Poſt bi
duū aūt q̄d fecit ī ſama
ria abijt in galyleam
vbi nutritꝰ fuerat vñ
dr. Poſt duos aūt di
es exijt inde et abijt ī
galylea. ¶ Aug. Mo
uet autē nos cur euā
geliſta dixerit ↄtīter
Ipſe eīn ihc teſti. phi.
quia ꝓph. in ſua pat.
ho. n̄ habet. Mag' eīn
uidetē atteſtari potuiſ
ſe q̄ ꝓpha ī patria ſua
non habet honorem ſi
ↄtēpneret pg ere ī ga
lyleam. et in ſamaria p̄
manſiſſet. hoc ego ſencio In ſamaria biduum fecit et
crediderunt in eum ſamaritani. tot dies fecit in galy
lea et non in eum crediderunt galylei et ꝓpter hoc di
xit q̄ ꝓpha in ſua patria honorē nō habet ¶ Criſo.
Vel aliter Ideo hoc adiectum eſt qm̄ nō in chaphar
naum abijt ſ; in galyleā et ibi in chana. ut infra dice
tur Ego eīn patriam eum hic eſtimo dīre capharna
um Qm̄ aūt non potitꝰ eſt illic honore. audi eum di
centem Et tu capharnaum que uſq̄ ad celos exalta
ta es uſq̄ ad infernum deſcendes. dicit autem h̄ pa
triam ꝓpriā. in qua videē plus ↄuerſatꝰ ¶ Theop.
Vel aliter Quia dn̄s exiens de ſamaria venit in ga
lyleam. ne aliquis dubitaret et quereret qua de cauſa
non ſemp in galylea maneret. dicit q̄ ꝓpter hoc non
manebat ſp in galylea. quia nullū ibidem recipiebat
honorem q̄d ipſe teſtatus eſt dicēs quia ꝓpha in ſua
patria non habet honorem ¶ Orig. Perſcrutanda
eſt autem huiꝰ dicti ſencencia patria ſiquidem ꝓpha
rum in iudea erat et eſt non ignotum q̄ honorem a
iudeis nequaq̄ ſunt ↄſecuti iuxta illud. Quemnam
ꝓphaꝝ non pſecuti ſunt patres veſtri. Miranda eē
occurrit huiꝰ decreti veritas. cum puenerit non tm̄
ad ſanctos ꝓphas vilipēſos a ꝓpriis et ipm̄ dn̄m nr̄m
ſ; ꝓtenſa ſit etiam in quoſdam ꝓhie ſequaces ↄtemp
tos a ſuis ciuib' et ad mortem deductos ¶ Criſoſtꝰ
Quid ergo Nonne videmus et apud ſuos multos ī
admiracōnem deductos Ita quidem Sed ab hijs q̄
raro ↄtingunt non oportet talia pnunciari. Sed etſi
in ꝓpria patria aliqui honorant multo mag' in aliena
Conſuetudo enim facile homines ↄtēptibiles facere
ↄſueuit Quando ergo venit in galyleam ſuſceperūt
eum galylei. vñ ſequiē. Cū ergo ve. in ga. ex te.
eum galylei. vides qui mali dicebantur hij maxie
ad xp̄m accedere ī veniūt. Nā ꝓtē galyleos dicitur
Interroga et vide quoniam ex galylea ꝓpha nō ſur
rexit. ꝓpter ſamaritanos autem improbabant ei. Sa
maritanus es et demonium habes Sꝫ ecce ſamarita
ni et galylei credunt in ↄfuſionem iudeoꝝ. Inueni
unē autē et galylei ſamaritanis meliores Nam illi q̄
dem a mulieris crediderunt verbis. hij vero viden
tes ſigna que faciebat. vnde ſequiē. Cum omnia vi
diſſent que fece. iero. in die feſto. ¶ Orig. Ex eīn
dn̄s eiecit de templo vendētes oues et boues tā grā
de reputnē ut hijs motu gallilei recipent dn̄m ↄſiderā
tes mirantesq̄ maieſtatem eius. Non enim inmor
potencia eius oſtendiē in hijs. q̄ ut ceci videant au
diantq̄ ſurdi eſtimo v̇o nec hec ſola ipm̄ tūc feciſſe.
ſ; et alia ſigna ¶ Beda Sed vnde data eſt eis vidē
di occaſio oſtendit ſubdēs Et ipſi enim venerant ad
diem feſtum Myſtice autē intimatē q̄ gētib' in finē
de a duob' p̄ceptis caritatis ↄſclidatis. xp̄c circa fi
nēdi reuerteē ī patriā. i. ad iudeos. ¶ Orig. Expe
dit autem gallileum. i. tranſmigrantem feſtare iero
ſolimis vbi eſt templū dei et videre ſingula que p a
git ibi xp̄c ihc. hoc eīn ē principiū ut gallilei recipiāt

dei filium euntem ad ipſos alioquin uel non recepiſſent illum uel eciam ipſe nondum ipſis preparatis ad eius recepcōem: adeo ꝓpe ueniſſet ad eos.

¶ Venit ergo iterū in chana galylee ubi fecit aquam uinū. Et erat quidam regulus cuiꝰ filiꝰ infirmabat͛ capharnaum hic cum audiſſet ꝙ iheſus aduenirет a iudea in galyleam. abijt ad eum ⁊ rogabat eum ut deſcenderet ⁊ ſanaret filium eiꝰ. Incipiebat em̄ mori. Dixit ergo iheſus ad eum. Niſi ſigna ⁊ ꝓdigia uideritis. non creditis. Dic͛ ad eum regulus. Domine deſcende priuſꝗ̄ moriatur filius meꝰ. Dicit ei iheſus vade filiꝰ tuus uiuit credidit homo ſermonī quē dixit ei iheſus. ⁊ ibat Jam autem eo deſcendente. ſerui occurrerūt ei ⁊ nunciauerūt ei dicentes. quia filius eiꝰ uiueret. In terrogabat ergo horā ab eis in qua melius habuerat. Et dixerūt ei q͛ heri hora ſeptima reliquit eum febris. Cognouit pater quia illa hora erat in qua dixit ei iheſus filiꝰ tuus uiuit Et credidit ipſe ⁊ domus eiꝰ tota hoc iterū ſecundū ſignum fecit iheſꝰ cū ueniſſet a iudea in galyleam

¶ Criſoꝰ. Primo quidem dominus ut ſupra dictum eſt in chana galylee uenerat uocatus ad nupcias. nūc aūt ad eos uadit ut magis eos attrahat ſponte ad eos uenīēs: ꝓpria pr̄ia dimiſſa ⁊ ut fidem apꝰ ori miraculo i eis inicia tam forcōrem faceret. ꝓpter ſuam p̄ſenciam ¶ Aug. Ibi em̄ quādo aquā in uinum ꝯuertit crediderunt in eum diſcipuli eius ⁊ utiꝗ plena domꝰ erat turbis ꝯuiuanciū. ⁊ factum ē tam magnum miraculum ⁊ non crediderūt niſi diſcipuli eius. Et ideo hanc ciuitatē modo repetiuit ut ſcʒ qui priora non crediderāt uel modo credant.
¶ Theoph. Rememorauit autem nobis euāgeliſta miraculum perpetratum in chana galylee de aqua conuerſa in uinum: ut augeret xp̄i p̄conium quia galilei non ſolum ꝓpter miracula ieroſolimis fc̄a ſʒ ⁊ ꝓpter ea que apud ipſos facta erāt receperunt iheſū ſimulꝗ ut oſtenderet ꝙ regulus credidit ꝓpter miraculum in chana perpetratū ꝗ̄uis eius perfecte non cognouerit dignitatem. Unde ſequitur Et erat quidam regulus cuꝰ filius infirmabatur capharnaum ¶ Orig. Putabit aūt aliquis regis herodis hunc eſſe regulū ⁊ aliquis aſſerit: hunc eſſe de familia ceſaris. exercentem tūc temporis aliquid in iudea neꝗ em̄ dicitur ꝙ iudeus fu͛it ¶ Criſoꝰ. Regulus autem dicit͛ aut quaſi generis exiſtens regalis aut dignitatem aliquā p̄ncipatus hn̄s aut quia ſic uocabatur. Igit͛ quidam huc eundem eſſe exiſtimant ⁊ centurionem qui ē apud mathēū.

Oſtenditur autem aliꝰ eſſe ab eo. Nam ille quidem xp̄m uolentem ire ad ſuā domū: rogat remanē. hic aūt ⁊ nīh tale ꝓmittētē ad domū trahit ⁊ ille quidem ad ihm̄ demōte deſcēdētē capharnaū intrauit hic aū ad ihm̄ in chana uenientē acceſſit. Et illꝰ quidem pueꝝ paraliſi detinebat͛ hꝰ aūt filiꝰ a febre. De h͛ g͛ regulo ſbdit͛ h aūt cū au. ꝙ ihc ad ue. a iudea i ga. abijt ad eū ⁊ roga. ut deſcē. ⁊ ſa. fi. eiꝰ Incipi. em̄ mori. ¶ Aug. Qui rogabat nōne credebat. q̄d ad me expectas audire? Dn̄m i terroga q̄d de illo ſenſit. Seq͛t em̄ Dix. g͛ ihc ad eū. Niſi ſig. ⁊ ꝓdi. uide. nō cre. Arguit hoīeʒ i fide tepidū aut frigidū aut oīo nllꝰ ſi diuinitate ſʒ tēptare cupiētē d̄ ſanitate filij qual͛ eēt xp̄c. q̄d eſſʒ. Q̄ntū poſſʒ. ꝓdigiū quidem appellatū ē q. porro dictū porro ſignificet ⁊ futūm aliq̄d p̄tēdat ¶ Aug. Adeo aū dn̄ꝰ ſup̄ oia mutabilia uolt mētē credentis attollē ut nec ipſa miracla que ꝗ̄uis diuīꝰ demutabilitate corpoꝝ fiunt a fidelibꝰ ꝗ̄ri uelit ¶ Greg. Sʒ memētote eciā q̄d pecijt ⁊ apte cognoſcetis q̄ in fide dubitauit. popoſcit naʒ ut deſcēdēt ⁊ ſanadet filiū eiꝰ Vn̄ ſeq͛t. Dic͛ ad eū regls ⁊c. Oīmꝰ ita q̄ in illo credit: quē nō putauit poſſe ſalutē dar͛ ni p̄ſens eēt ⁊ corꝑe ¶ Criſoꝰ. Audi eciā qualr adhuc terrene xp̄m trahit q. nō poſſʒ pꝰ mortē eū ſuſcitare. Si aūt nō credens uenit ⁊ rogauit nil mirabile. Cōſueuerūt em̄ p̄res ex mīto amore nō ſolū medicis loqui dequibꝰ ꝯfidunt: ſʒ dequibꝰ nō ꝯfidūt nīh uolētes p̄mittēre eoꝝ que ad ſalutē ꝑtīn̄ʒ filioꝝ. Si tn̄ ualde credēt xp̄i uirtutē: nō neglexiſſʒ eciā i iudeā ire ¶ Criſoꝰ. Sʒ dn̄s qui rogat͛ ut uadat: quia nō deſit ubi inuitat͛ indicat ſolo iuſſu ſalutē reddidit. q̄ uolūtate oia creauit. vn̄ ſeq͛t dic͛ ei ihc. Hic ſupbia nr̄a retūdit͛ q̄ i hoibꝰ q̄ nō natūa ad ymaginē dei facti ſūt ſʒ honorēs ⁊ diuicias ueneramꝰ. Redēptor uo nr̄ ut oſidēt. q̄m que alta ſūt hoibꝰ ſcis deſpiciēda ſūt ⁊ que deſpecta ſūt hoibꝰ deſpiciēda nō ſūt ſcis ad filiū reguli ire noluit ad ſuū cēturiōis ire ꝑatꝰ fuit. ¶ Criſo. Vl alr. Illic quidem fides ꝯfirmata erat idcirco ⁊ ꝓmiſit ire ut diſcāꝰ uiri deuocōem. hic aūt adhuc impfc̄s erat ⁊ nōdū nouiat maifeſte ꝙ abſēs curat͛ poſſet vn̄ ex hoc ꝙ nō accedit ihc. hec addiſcit Seq͛t em̄. Credidit hō ſ. ⁊c nō tn̄ integre nʒ ſane. ¶ Orig. Oſtendit͛ aūt eiꝰ dignitas ⁊ offīm ex hoc ꝙ ſuūētes illi occurrūt vn̄ ſeq͛t. Jā aūt eo deſcē. ⁊c ¶ Criſoꝰ. Qui quidem obuiauūt nō ut ānūciarēt ſolum ſʒ q. eſtimātes de reliquo ſr̄fluā eē xp̄i p̄ſenciā quē credebāt accedē ꝙ aūt nō integre credidit neꝗ̄ ſane oſidit͛ ex h͛ ꝙ ſeq͛t. Intero. g͛ horā ⁊c. Volebat em̄ ſcir͛ utr͛ caſu ul͛ ex p̄cepto xp̄i hoc fc̄m eēt. Seq͛t Et dix. ei q͛ heri hora. Vide qualr miraclm manifeſtū ē Nō em̄ ſimꝰ nʒ ut ꝯtingit. a pictō erutꝰ ē ſʒ repente ⁊ ſimꝰ ut apeat non eē ex natūa ꝯſuā q̄d fiebat ſʒ ex actōne xp̄i vn̄ ſeq͛t Cognouit g͛ pr̄. ¶ Augꝰ. Si g͛ ꝓptēa credidit q͛ nūciatū ē ei ꝙ filꝰ eiꝰ eēt ſanꝰ ⁊ ꝯpauit horā nūciātū hoē p̄nūciantis. q̄n rogabat nondum credebat ¶ Beda. Unde datur intelligi ⁊ in fide gradus eſſe ſicut in alijs uirtutibꝰ ſicut eſt iniciū in crementum atꝗ p̄fectō huꝰ g͛ fides iniciū hūit. cū filij ſalutē pecijt. In c̄mētū cū credidꝰ moi dn̄i dn̄tis. filꝰ tuꝰ uiuit. Perfe. g͛ fid. obtinuit

¶ Aug. Ad ſolum ſimonem credideruͣt pr̄es ſa
maritani ad illud miraculum ſola illa dom⁹ credidit
ubi factum eſt unde ſubdit . euāgeliſta hoc iēm ſm
ſignū fecit ihc cum uenisſ a iudea in galy. ¶ Criſo
Signū fecit ihc cum uenisſ a iudea in galy. ¶ Criſo
ſignū fine cā hoc adiecit. Sz oñdens q̄m ſcdo ſigno
[illegible] ad altitudinem ſamaritanoꝝ nullum
ſignum [illegible] iudei peruenerūt. ¶ Orig. Amphi
bolū aū continet p̄ſens dictū. Uno eñ modo denotat
q̄ ihc ueniendo a iudea in galyleam duo fecit mira
cula quoꝝ ſcḿ eſt factum erga filiū reguli alio modo
ſic. Duob⁹ exiſtentib⁹ ſignis q̄ ihc ī galylea exēcuit
ſcḿ cogit ueniens a iudea in galyleam ⁊ hic ſenſus
uerus eſt. Miſtice aū p hoc q̄ ihc bis in galyleā ac
cedit bini ſaluacōis ad uent⁹ ī mūdum oñdicur
primus quidem miſe. ut vino facto cōuiuas exhilararet
Sedo uo ut filium reguli ad mortem pene deductū
ſuſcitet .i. p̄l'm iudeoꝝ qui poſt plenitudinem gēcium
ſaluabit ſaluando⁹ in fine magnus aū rex regnum eſt
qui conſtitut⁹ eſt adeo in monte ſyon ſancto ei⁹. hmōi
[illegible] diem ⁊ gauiſi ſunt: reguli dinoſcūtur
Arbitramur ḡ regulum eē abraham . egrotum uero
filium e⁹ iſrāhiticum genus . debilitatum erga . cul
tum diuinum Et eo in caluit ignitis ſpiculis inimi
ci ut prius febrire cenſeant . apet aūt q̄ p̄cedentib⁹
[illegible] poſtq̄ carnis exuerūt amictū . ip̄ſis fiut cure
Unde legit̄ in machabeis poſt mortem ieremie . Hic
eſt ieremias p̄pha dei qui plurimū orat p p̄plo Abra
ham ergo obſecrat adiuuari a ſaluatore p̄p̄l'm infirmū
. Et quidem poteſtatis verbū de chana p̄dit ubi
dictum eſt filius tuus viuit . ſz verbi efficacia in cas
pharnaum agit . Nam ibi filius reguli curatus eſt .
[illegible] in agro [illegible] morans . q̄d ſignat gen⁹ quod
[illegible] non tū oio fructib⁹ p̄uatoꝝ Illud aūt
[illegible] ſigna ⁊ p̄digia videritis non creditis . dēm illi r̄
fertur ad multitudinē filioꝝ ſuoꝝ ⁊ ad ip̄m quodā
modo Sicut eñ iohes expectabat datum ſibi ſignū
ſz ſup quem videris ſpm̄ deſcendentem ⁊c . Sic et p̄
[illegible] ſci aduentum xp̄i in carnem ⁊ ſignis ⁊ p̄di
giis manifeſtandum expectabant . habebat autem hic
regulus non ſolum filium . ſed etiam ſeruos p quos
ſignificatur manentes quedam min⁹ bene ⁊ infima
credentium . Hec a caſu hora vii deſerit filium febris
[illegible] ſeptenarius numerus eſt quietis . ¶ Alchuin⁹
Uel quia p ſepciformē ſpm̄ eſt omnis remiſſio pcco
rum Septenarius eñ in tria ⁊ quatuor diuiſus ſig
nat ſanctam trinitatem in quatuor mūdi ptib⁹ in q̄
[illegible] in quatuor elediis . ¶ Orig. Uel
ſunt q̄ꝙ ſignant duo aduent⁹ verbi xp̄i ad aīam
Primus quidem ex facto vino p̄bens aīe gaudium
ſpūalis conuiuy . Secdo uo oēs languoris ac mortis
[illegible] amputans ¶ Theoph Regulus aū eſt
omnis homo nō ſolum quia regi vniuerſoꝝ p̄pinq⁹
[illegible] ſm animam ſed et ip̄e ſup omnia p̄ncipatum
[illegible] cui⁹ filius .i. mens febricitat voluptatibus
prauis et deſideriys . accedit autem ad ihesum et
deprecatur ut deſcendat .i. ut condeſcenſu mie ſuę
parcat peccatis priuſquam a voluptatum infir
mitate morificet Sz dñs dic vade .i. p̄fectū conuñ
ī bonū oñdas ⁊ tūc filī⁹ tu⁹ viuet . Si aūt ambłaẽ
[illegible] mortificabit tibi multos circa boni operacōm

¶ Capitulū Quintum.

Poſt hec
erat dies
feſtus iu
deoꝝ . et
aſcendit ihesus ieroſo
limā . Erat aūt ieroſo
limis p̄batica piſcina
que cōgnominabatur
hebraice bethſaida q̄n
q̄ portic⁹ habens In
hys iacebat multitu
do magna languenci
um cecoꝝ claudorum
aridoꝝ expectanciū
aq̄ motū Angel⁹ aūt
dñi ſecundū temp⁹ de
ſcendebat in piſcinam
⁊ mouebat aqua Et q̄
prior deſcēdebat in pi
ſcinā . poſt motōem aq̄
ſanus fiebat a quacū
q̄ detinebat infirmita
te Erat aūt homo q̄
dam ibi . xxx . ⁊ octo
annos habens in infir
mitate ſua . Hūc cum
vidiſſet ihesus iacētē
⁊ cognouiſſet q̄ mul
tum iam tp̄e haberet
dicit ei . Vis ſan⁹ fieri
R̄ndit ei languidus .
Dñe hominē nō habeo
ut cū turbata fuerit
aqua . mittat me in pi
ſcinam . Dū venio eñ
ego alius ante me de
ſcendit . Dicit ei ihes⁹
Surge tolle grabatū
tuū ⁊ ambula . Et ſta
tim ſanus factus ē hō
⁊ ſubtulit grabatum
ſuum et ambulabat .
Erat aūt ſabbatū in
die illa Dicebāt ergo
iudei . illi qui ſan⁹ fue
rat fact⁹ . Sabbatum
eſt . nō licz tibi tollere

¶ Aug de ꝯſen . euā .
Poſt miraculū in gali
lea factum: inde ieroſo
limam redit . unde dici
tur . Poſt hec erat di
es feſtus iudeoꝝ ⁊ aſ .
iero . ¶ Criſo . Michi
videtur q̄ erat dies fe
ſtus pentecoſtes . aſcen
dit autem ihus ieroſo
limam ſemp in feſtis di
ebus ut cum eis dies
feſtos faciens . non vi
deat legi ꝯtrari⁹ ⁊ ob
hoc ut multitudinem
ſimplicē p ſigna ⁊ doc
trinam attrahat maxi
me eñ in dieb⁹ feſtis
hys q̄ iuxta poſiti erāt
ꝯcurrebant . Sequit̄
Erat autē iero . p̄ba .
piſci . que ꝯgno . hebra
ice bethſai . qui q̄ porti
c⁹ hñs ¶ Alchuinus
Probaton grece ouis
dr̄ . p̄batica ergo piſci
na pecTaris dr̄ . vbi ſac
dotes cadauera hoſtia
rum abluebāt ¶ Cri .
Dicebat quidē baptiſma
dari pccā purgās cui⁹
ymago p̄ſcripta fuit ī
piſcina ⁊ in alys pluri
bus . Et p̄mum quidē
dedit deus aquam ex
purgantem corporum
ſordes ⁊ iquinacōes n̄
exiſtētes ſz opiatas . puta
eas q̄ a funē ⁊ q̄ a lep̄
⁊ ab alys talib⁹ deinde
infirmitates diuerſas
p aquas . facit ſolui vñ
ſeqt̄ In hys iace . multi
mag . lang . cecoꝝ clau
⁊ aridoꝝ expect . aque
motum . Uolens enim
deus p̄pinqu⁹ adducē
ad bap . bonum: non ad
huc inquinamenta ſo
lum mundat . ſz etiā eg
tudines ſanat . Sicut
eñ miſtri q̄ p̄pe regem
ſunt hys qui ſunt a lō
ge clariores ſunt ita
figuris fit Non autē
ſimplicit̄ ſanabat aqua
rum natura . Semper
eñ hoc fieret: ſz in an
geli deſcenſione . vnde

grabatũ tuum. rñdit
eis Qui me ſanũ fecit
ille michi dixit Tolle
grabatũ tuũ ⁊ ambu
la Interrogauerũt er
go eum Quis eſt ille
homo qui dixit tibi
tolle grabatũ tuum
⁊ ambula. Is autem
qui ſanus factus fue
rat neſciebat quis eſ
ſet Jheſus autẽ decli
nauit a turba conſti
tuta in loco

ſequit̃ Angelus autẽ
dñi ſm̃ tempus deſcẽ
in piſcinã ⁊ mo aqua
Sic enĩ ⁊ baptizatis
non ſimplicit̃ aquas o
patur. ſ; cum ſpiritus
ſancti ſuſcepit gradaz
tũc omnia ſoluit pcc̃a
Angelus enĩ deſcẽdẽs
turbat aquaz ⁊ ſanati
uam imponebat ỽtus
tẽ ut diſcãt iudei qñ
multo magis angloꝝ
dñs oĩs egritudines
aĩme ſanare poteſt. ſ;
tunc quidẽ; inir mitas
in pedimentũ volenti
curari fiebat. ſubdit̃.
enĩ Et qui prior deſcen. in piſci. poſt moci. aq̃ ſan⁹
fiebat a quacũq; detine. infirmi. Nunc aũt vn⁹quiſ
q; accedet̃ poteſt Nõ enĩ angl̃s ẽ qui turbat aquã
ſ; angeloꝝ dñs qui oĩa opat̃. Sed etſi orbis ẽra
rũ vniũſus veniat grã ñ ↄſumit̃. ſ; ſiſtis manz. Si
cut enĩ ſolares radij p vnãq̃; illuminant diẽ ⁊ nõ
ↄſumũt̃. neq; a multa largicõe mior fit ſolis lux ita
⁊ multo ampli⁹ ſpẽlandi actõ in nullo minuit̃ a mul
titudine coꝝ q̃ potiũt̃ ea. hoc aũt fiebat. ſ. ut vnus
tm̃ poſt motõm aque ſanaret̃. ut q̃ didicãt qñ ĩ aqua
egtudines corpis curabant̃. in hoc p mlt̃ũ tempus
exercitati facile crederent q; ⁊ egtudines aĩe aqua ſa
nare poteſt. ¶ Aug. Plus ẽ aũt q; xp̃c vicia ſanaſ
ſet aĩaꝝ quã q; ſanauit languores corpum moritu
roꝝ. Sz q: ipa aĩa nõ eum nouerat a quo ſananda
erat ⁊ oculos habebat in carne. vñ facta corpalia vi
deret ⁊ nondũ hẽbat in corde vñ deum latent̃ cogno
ſceret fecit q; videri poẽat ut ſanaret̃ vñ videri nõ
poẽat. Ingreſſus ẽ locũ vbi iacebat mltitudo lang
uenciũ de quibꝫ elegit vnũ ut ſanaret de q̃ ſubdit̃.
Erat aũt quidã hõ xxx ⁊ octo ãnos hñs in infir. ſua
¶ Criſ. Nõ aũt ↄfeſtim eũ a pricipio ſanauit ſ; pri
mũ eũ familiarẽ ſibi facit p interrogacõm fut̃e fidei
faciẽs viã. Nõ aũt exegit fidẽ ut ĩ cecis fecit dicẽs
creditis qñ poſſũ hoc facere q: h nondũ nouat eũ
manifeſte quis eẽt. Nã illi quidẽ; ex alijs eius ỽtu
tẽ cognoſcẽtes ↄueniẽt h audierãt alij vo nondũ
eũ cognoſcẽtes ſ; p ſigna eũ cognoſciẽt p⁹ miracla
requirũt̃ de fide. vñ ſequit̃. Hunc cũ vidiſ. ibi iacẽ.
⁊ cogno. q: iam mltũ tps hr̃et dicit ei vis ſa. fieri
Non hoc querit ut diſcat. hoc enĩ ſupfluũ eẽt. ſ; ut
oñderet hui⁹ paciam qui xxx. ⁊ octo annos hñs
p vnũ quemq; annum erpi ab egritudine expec
tans aſſidebat ⁊ nõ deſiſtebat. Et ut cognoſcamus
ꝓpter q̃ cãm alios dimittens ad hunc venit ⁊ nõ di
cit te curabo ¶ Nondũ enĩ aliquid magnũ ymagi
nabat̃ ille de xp̃o Non aũt turbatus eſt ad interro
gacõem neq; dixit in iuriari michi veniſti qñ inter
rogas ſi volo ſanus fieri. Sz manſuete reſpondet ſe
quit̃ enĩ Rñdit ei lang. dñe ho. non ha. ut cum tur
ba. fuerit aqua mit. me in piſci. Dum venio enĩ ego
alius ante me deſcen. Non nouerat quis eſſet qui ĩ

terrogabat. nec q; q; curatus eſſet eũ opinabat̃ autẽ
Fortaſſe volem. ſibi fore xp̃m ad mittendum eum ĩ
aquam. Sed xp̃us oſtendit q; verbo oĩa poteſt fa
cere. vñ ſequit̃. Dicit ei iheſus Surge tolle graba.
tuum ⁊ ambula ¶ Aug. Tria dixit Sed ſurge nõ
opis impiũ fuit. ſed opacio ſanitatis Sano autem
duo impauit. Tolle graba. tu. ⁊ ambula ¶ Criſo.
Intuere diuine ſapiẽcie ſupabundanciã. non ſolũ
ſanat ſ; ⁊ lectum portare iubet ut credibile faceret
miraclm ⁊ nullus exiſtimet phantaſiam eſſe q̃d fact
um eſt. non enĩ niſi certiſſime ⁊ vehementer ↄpacta
eſſent mẽbra lectulum ferre poſſent. Audiẽs autem
lãguid⁹ qñ cũ ꝑtate ⁊ velut iubẽs dix̃t. ſurge tol.
gra. tu. ñ denſit dicẽs Angel̃s deſcẽdit ⁊ t̃bat aquã
⁊ ſolũ vnũ curat. tu aũt hõ exĩs ex ſolo p̃cepto ſp
as te mag̃ anglis poſſe. Sz audiuit ⁊ ñ diſcredidit
ei qui iuſſit ⁊ ſanus factus ẽ. vnde ſequit̃. Et ſtatim
ſanus factus eſt homo ⁊ ſubſtulit graba. ſuũ ⁊ am.
¶ Beda. Multum quippe inter ſanacõem domini
⁊ que a medicis infert̃ diſtare ꝓbat̃ h videlicet vo
ce iubentis ⁊ mox impletur. illa vero p multa temp
um interualla aliquociẽs pficitur ¶ Criſo. Igitur
mirabile quidem eſt hoc Que autem ſequnt̃ multo
maiora erunt Nam inicio quidem nullo moleſtante
ſuaderi non ita mirabile eſt. ſicut q̃d poſt in ſanien
tibꝫ iudeis ⁊ accuſantibus xp̃o obediuit ut oſtendit
euangeliſta ↄſequenter dicens. Erat autem ſabba.
in illo die Dicebant ergo iudei illi qui ſanus fuerat
factus. Sabba. eſt non licet tibi tollere graba. tuum
¶ Aug. non calumniabant̃ dño q; ſanum fecẽat
ſabbato. q. eis reſpondere poſſet quia ſi cuiuſq; eoꝝ
iumentum ĩ puteum cecidiſſet. vtiq; die ſabbati erue
ret illud ⁊ ſaluaret Sed qui portabat grabatũ ſuũ
q. d̃rent Si ſanitas nõ erat differenda. nũquid et
op⁹ fuerat ĩ pandũ Sz ille auctorẽ ſanitatis ſue obici
ebat calũpniatoribꝫ. vñ ſeq̃t̃. rñdit eis Qui me ſanũ
fecit ille michi dixit tolle graba. tu. ⁊ am. quaſi di
ceret Quare non accipem iuſſionem a quo acceperã
ſanitatem. ¶ Criſ. Nimirum ſi magnam vellet po
terat dicere. Si crimen eſt accuſate eum qui iuſſit
⁊ deponam lectulum Sed ⁊ curacõem vtiq; occul
taſſet. Etenĩ ſciebat nõ ita eos eſſe motos ex ſab
bati ſolucõne ſicut ex infirmitatis ſanacione. Sz ne
q; hoc occultauit neq; venia pecijt. ſed clare voce
bene factum ↄfeſſus eſt. Illi vero maligne interro
gauerunt. vnde ſubditur. Interrogauerũt ergo eũ
Quis eſt ille ho. qui dix. ti. tol. gra. tu. ⁊ am. Non
dicũt quis ẽ q̃ fecit te ſanũ. ſ; in mediũ inducũt id q̃d
tranſgreſſio eſtimabat̃ Sequit̃ Is aũt q̃ ſa. fu. fac.
neſci. q̃s eſſet ihc aũ decli. a tur. ↄſti. in loco. Et pri
mũ quidem ut eo abſente teſtimoniũ inſuſpicabile ſi
eret. Qui enĩ adeptus fuerat ſanitatem. ydoneus
erat beneficij teſtis Demum ut non plus faceret furo
rem illorum accendi. ſolus enĩ viſus eius cui inuide
tur non paruam inuidentibꝫ immittit ſcintillam prop
terea diſcedens permiſit ab ipſis ſuum factum exa
minari. Quidam eſtimant hunc paraliticum eſſe
eum qui in matheo poſitus eſt. ſed non eſt Ille enĩ
multos habebat ſui curam habentes ⁊ cum ferentes
hic autem nullum Sed ⁊ locus utroꝝq; diuiſus eſt

¶ Aug. Siquidem medio an corde et humano ige
rio conſiderem⁹ hoc miraclm facientem quãtum ad poteſta
tem genere nõ magnum aliquid fecit. et quantum ad benigni
tatem parum fecit. tot iacebant et vnus curatus eſt.
cum poſſet vno verbo oĩs erigere. Quid ergo intel
ligendum eſt. niſi quia poteſtas illa et bonitas magis
agebat quid anime in factis eius pro ſalute ſempiter
na intelligerent. quam quid pro temporali ſalute corpis
mererent. In illis enĩ factis quicquid temporalẽ ſana
tum eſt in membris mortalibꝰ in fine defecit. anima quã
credidit ad vitam eternam tranſitum fecit. piſcina
illa et aqua illa ppłm mihi videtur ſignificaſſe iudeorum.
Significari enĩ populo nomine aquarum. apte nobis idi
cat apocalipſis iohis. ¶ Beda. Bene autem piſci
na probatica fuiſſe deſcribitur. Ille eĩ ppłs ouis nomie
deſignatur ſm illud pſalmi. Nos populus tuus et
oues gregis tui. ¶ Aug. Aqua ergo illa .i. ppłs
illeque quinque libris moyſi. tanquam quinque porticibꝰ claude
batur. Sed illi libri proferebãt languidos. non ſanabant
lex enim peccatores conuincebat non abſoluebat.
¶ Beda. Denique multa genera languencium in ea
rum iacuerant. ceci .ſ. qui ſciencie lumine carẽt clau
di qui ad ea que iubentur implenda vires non hñt
aridi qui ſupne dilecõis pinguedine carẽt ¶ Aug.
Venit autem xpus ad populum iudeorum et faciendo
magna docendo vtilia turbauit peccatores. i. aquam
pñia ſua et excitauit ad paſſionem ſuam. Sed latẽs
turbauit. Si enĩ cognouiſſent: nunquam dñm glorie cru
cifixiſſent. Subito enĩ videbatur aqua turbata. et a
quo turbatur non videbatur. Deſcendere ergo in a
quam turbatã. hoc eſt humiliter credere in dñi paſſi
onem. Ibi ſanabatur vnus ſignificans ecce vnitatẽ
Poſtea quiſquis veniret non ſanabatur: quia quiſquis
preter vnitatem fuerit. ſanari nõ poterit. De illis qui
oderunt vnitatem et ptes ſibi faciunt in hominibus.
Habebat autem .xxxviii. annos in infirmitate qui
ſanatus eſt. hic enĩ numerus ad languorẽ magis pti
net quam ad ſanitatem Quadragenarius enĩ nume
rus ſacratꝰ nobis in quadam pfectõne cõmendatur: qr
lex in x. pceptis data eſt et pdicãda erat p totũ mũ
dum qui quatuor ptibus cõmendatur. Denarꝰ autẽ
p quatuor multiplicatus ad quadragenarium pue
nit. Vel quia p euangelium quod quatuor libros habet
implet lex Si ergo quadragenarius nũs habet per
fectionem legis. et lex non impletur niſi gemino pcep
to caritatis. quid miraris quia languebat qui xl.
minus duobꝰ habebat. Neceſſariꝰ illi erat homo ad
ſanitatem. ſed homo ille qui et deus eſt. Et quia illũ
uenerunt duobus minus inuenit. quia duo quedam
iubendo quod minus erat impleuit. In duobꝰ enĩ dñi
iuſſis duo pcepta ſignificata ſunt caritatis. Dilectõ
enim dei eſt ordine precipiendi. proximi autem dilectio
prior eſt ordine faciendi. Dicit ergo tolle gra. tu. q.
d. Cum eſſes languidus portabat te proximus tuus.
Sanus factꝰ es porta proximum tuum. Dicit autem
ambula Sed quo iter agis niſi ad dñm deum tuum.
¶ Beda Quid enĩ eſt dicere Surge et ambula. niſi
a torpore et ignauia in quibꝰ prius iacebas erige
re et in bonis opibꝰ pficere ſtude. Tolle grabatũ tuũ
i. proximum tuum aut portans. et ipſe pacietẽ tolleta

¶ Aug. Porta ergo eum cum quo ambulas vt ad
eum peruenias cum quo manere deſideras. Ille autem
nondum ihm nouerat. quia et nos credimus in eum
quem nondum videmus Et ut non videatur: declinat
a turba Quadam ſolitudine intencionis videtur deus
turba ſtrepitum habet viſio iſta ſecretum deſiderat

¶ Poſtea inuenit eũ ihesus in tẽplo et dixit illi Ecce ſanus factus es. iam noli amplius peccare. ne deterius tibi aliquid contingat. Abyt ille homo et nũcciauit iudeis quia ihesus eſſet qui fecit eum ſanum. Propterea pſequebãtur iudei ihesum. quia hoc faciebat in ſabbato Ihesus autẽ rñdit eis Pater meus uſque modo operatur et ego operor. Propterea ergo magis querebãt eum iudei interficere: quia non ſolum. ſoluebat ſabbatum. ſed et patrem ſuum dicebat deũ equalem ſe faciens deo.

¶ Criſoſ. Curatꝰ homo non receſſit ad nundinas nec voluptati aut negligẽcie dedit ſeipſum Sed in templo cõuerſabatur quod maxime religionis eſt ſignum. vñ dr Poſtea inuenit eum ihc in templo. ¶ Aug. Nos quidem ihs et in turba eum videbat et in templo. Ille autem languidus ihm in turba non cognoſcit in tẽplo cognoſcit in loco ſacrato ¶ Alcuinꝰ. Quia ſi gratiam conditoris cognoſcere volũꝰ et ad eius viſionem venire fugienda eſt turba cogitacionum et affectuum prauorum declinanda ſunt conuenticula fugiendum eſt ad templum ut nos ipſos templum dei ſtudeamꝰ facere quos deꝰ
in uiſere et in quibꝰ manere dignetur Sequitur. Et
dixit illi Ecce ſaluus factus es. iam no. am. pec. ne.
deterius tibi aliquid con. ¶ Criſoſ. Circa prius dici
mus quod ex peccatis ei nata eſt hec egritudo Quia enĩ
ſepius anima in nobis egrotante inſenſibiliter hñs
corpus autẽ etſi paruam ſuſcepit leſionem. omne facit
ſtudium ut ab infirmitate liberemur. Propterea deus
punit corpus pro hys que anima deliquit. Secũdo vo
quod verꝰ eſt gehenne. tercio quod longum eſt et in
finitum ſupplicium. Dñt enĩ quidam Nunquid quia in
breui temporis momento adulteratus ſum in mortali
ter crucior Vide quod hic tanto tpẽ pro peccatis crucia
bantur Non enĩ tẽpis menſura peccata iudicantur
ſed ipſa delictorum natura Cum hys autem et illud di
cimus quod ſi grauẽ ſuſtineamus penam propter priora pec
cata Deinde in eadem inciderimꝰ. grauiora paciemur
et hoc decenter Qui enĩ neque ſupplicio factus eſt me
lior. ut inſenſibilis de reliquo et contemptor. ad maiꝰ
ducetur tormentum. Si autem hic non omnes pro pec
catis torquentur non confidamus. Nihil enĩ nos hic
pati pro peccatis ſignum eſt maioris illic futuri ſup
plicij Non autem omnes egritudines ſunt ex pecca
tis ſed plures Quedam enĩ et a pigricia fiunt. Que
dam propter probacõem ſicut in iob Sed propter quid pa
ralitico huic xpc de peccatis mencõem facit. Quidam
huic paralitico detrahẽtes dñt cum xpi fuiſſe accuſatorẽ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

et ꝓpter hoc hic audiſſe. Quid ḡ dicent de paralitico
qui ē apud mathm. Etēim et illi dictū eſt dimittūt
tibi peccata tua. Neq3 etiā xp̄c hunc in cauſauit de
p̄teritis ſ3 ad futū eum munit ſolū alios ḡ curans
peccoꝝ non meminit quia hys paraliticis ex peccatis
egritudines ſūt facte aliis autem ex infirmitate na
turali Vel p hos reliquos oīs admonet. Cum hys
autē et illud eſt dicere qm̄ multam vidit in eſſe aie
hui9 paciēciam et ut valētem admonicōem ſuſcipet
eum admonet. Tribuit aūt ſignū ei ꝓprie deitatis.
Dicendo enim non amplius pecces. oſtendit ſe ſcire
omnia que ab eo facta erant delicta ¶ Aug. Nūc aū
ille poſtea q3 vidit ihm et cognouit eum auctorem ſa
lutis ſue. nō fuit piger in euāgeliſando q3 viderat
Vnde ſequit. Abijt ille homo et nū. iudeis quia ihc
erat qui fecit eum ſanum. ¶ Criſo9 Non ita in ſen
ſibilis erat ut poſt tantū beneficiū et admonicōem
maligna mente hoc dicat. Si eī detrahere vellet
ſanitatem tacens tranſgreſſionem dixiſſet. S3 hoc
non fecit. Non ei dixit quoniā xp̄us ē qui dixit tol
le grabatum tuum qd videbāt iudeis crimen eſſe. ſ3
dixit qm̄ ihūs eſt qui me ſanū fecit ¶ Aug. Hic g9
ille annūciabat et illi inſaniebant. vnde ſequit. ꝓpte
rea p ſeq. iudei ihesum q2 h faci. in ſab. Manifeſtū
eīn opus corpale factum erat ante oculos iudeoꝝ n̄
ſanitas corpis ſed de portacio grabati que non vide
batur. ita neceſſaria quemadmodū ſanitas Aperte
ergo dicat dn̄s ſacramentum ſabbati et ſignum obſ
uandi vnius dei ad temp9 datum eſſe iudeis Imple
cionem vero ipſam ſacramenti in illo veniſſe. cum ſe
quitur Iheſus autem rn̄dit eis pater meus uſq3 mō
opatur et ego opor. q. d. Nolite putare quia ſabba
to ita requieuit pater meus ut ex illo non operetur
Sed ſicut ipſe nunc operatur ſine labore operor et
ego. Sed ideo dictum eſt deum requieuiſſe. q2 iam
creaturam ullam condebat poſtq3 pfecta ſunt omnia.
Quietez vero ꝓpterea appellauit ſcriptura ut nos
admoneret poſt bona opera quieturos Et ſicut de9
poſtq3 fecit hominem ad ymaginem et ſimilitudinez
ſuam et pfecit omīa opera ſua bona valde requieuit
ſeptimo die. ſic et tibi requiem non ſperes. niſi cum
redieris ad ſimilitudinem in qua factus es quā pec
cato pdidiſti et niſi cum bona fueris operatus
¶ Aug. iiii. ſup gen̄. Dici ergo probabilit̄ poteſt
obſeruandum ſabbatum iudeis fuiſſe preceptum in
vmbra futuri que ſpiritualem requiem figuraret
quam deus exemplo quietis ſue fidelib9 bona opera
facientibus archana ſignificacōe pollicebatur.
¶ Aug. ſup iohēm Erit eī ſabbatum huius ſecli
cum tranſierint ſex etates quaſi ſex dies ſeculi. tūc
enim ventura eſt requies que promittitur ſanctis
¶ Aug. iiii. ſup gen̄ ad lr̄. Cuius etiā quietis ip
ſe dominus xp̄c miſterium ſua ſepultura confirmauit
Ipſo quippe die ſabbati requieuit in ſepulchro poſt
q3 ſexto die conſūmauit opera ſua. quādo ait cōſūma
tu eſt. Quid ergo mirum ſi deus iſtum diem quo
erat xp̄c in ſepultura quieturus volens etiam hoc
modo pnunciare ab operibus ſuis in vno die reque
uit deinceps operatus ordinem ſeculoꝝ. poteſt eī
intelligi deum requieuiſſe a condendis generib9 crea
ture q2 ultra iam non condidit aliqua genera noua
Deinceps aūt vſq3 nunc et vltra operat eoꝝdem ge
nerum adminiſtracōem que tunc inſtituta ſunt nō
ut ipſo ſaltem die ſeptimo potencia eius a celi et ter
re omniumq3 reꝝ quas cōdiderat gubernacōe ceſ
ſaret. alioquin continuo dilaberent. Creatoris namq3
potencia cauſa ſubſiſtendi eſt omni creature. que ab
eis que creata ſunt regēdis ſi aliqn̄ ceſſaret. ſimul et
illorum ceſſaret ſpecies omniſq3 natura concideret..
Neq3 eīn ſicut ſtructura edificiū cum fabricauerit q
abſcedit atq3 illo ceſſante ſtat opus eius ita mund9
vl ictu oculi ſtare poteſt ſi ei deus regimen ſuum ſb
traxerit. Proinde quidem. dn̄s ait. Pater meus vſ
q3 modo opat. continuacōem quādā opacōis eius qua
vniuerſam creatam continet atq3 adminiſtrat oſdit
Aliter eīn poſſet intelligi ſi diceres et nunc opatur.
vbi non eſſet neceſſe ut operis continuacionem accipe
mus Aliter autem cogit intelligi. cum ait vſq3 nūc
ex illo. ſ. quo cuncta cum conderet opat9 ē ¶ Aug
ſup iohēz. Ergo tanq3 dr̄et iudeis Quid expectatis
ut non oper ſabbato. ſabbati dies vobis ad ſignifica
cōem meam pceptus eſt opera dei attenditis. p me
facta ſunt omnia opat9 eſt pater lucē ſ3 dixit ut fie
ret Si dixit verbo opatus eſt. Et verbū eius ego
ſum Pater meus et tunc opatus eſt cum fecit mūd
um et uſq3 nūc opatur cum regit mundum Ergo
et p me fecit cū fec et p me regit cū regit ¶ Criſo.
Et quidem xp̄m diſcipulos excuſare oportebat.
Dauid conſeruum eoꝝ in medium ferebat. Quando
vero de ſeipſo erat accuſacio ad prēm refugit. Con
ſiderandū etiam q neq3 ut homo ſolum excuſat ſe ne
q3 ut de9 ſolū. ſ3 qñq3 iſto mō qñq3 illo mō Volebat ei
verumq3 credi et condeſcenſionis diſpenſacōm et deita
tis dignitatem Vnde hic equalitatem ſui ad prēm
oſtendit et in dn̄do cum prēm ſingulariter. Dicit ei
pater meus et in agendo eadem illi Dicit eīn. Et e
opor. Vnde ſequit ꝓpterea ergo mag querebāt eū
iudei inter. q2 non ſolū ſol. ſab. ſ3 et prēz ſuū dicē de
um. ¶ Aug nō quocumq3. S3 qd. equalē ſe fa. deo
Nam oēs dicim9 deo pr̄ nr̄ qui es in celis. legim9 et
iudeos dixiſſe. Cum tu ſis pr̄ nr̄ Ergo nō hinc ira
ſcebant q2 prēm ſuū dicebat deū. ſ3 q longe alio mō
q3 hoīes. ¶ Aug de conſen. euā. Dicēdo eīn pr̄ meus
uſq3 mō opat et ego opor. q ei eſſet equal voluit in
telligi dn̄s eſſe oſtendens ut qm̄ pr̄ opat et filius opet
q2 pr̄ ſine filio non opat. ¶ Criſ. Si vero nō natura
lis eēt filius nec eius ſbe h excuſacio maior accuſa
cōne eēt. Non eīn pfectus regalē legem trāſgredi
ēs poterit effugere ſi accuſat9 dicēs ſe excuſet qm̄
et rex ſoluit legem. S3 q2 par ē dignitas filij ad pa
trē. ꝓpterea pfecta excuſacō ē Sic g9 pr̄ opis ſab
bato abſolut9 ē a crimie ita et fili9 ¶ Aug. Ecce
īntelligūt iudei q n̄ intelligūt arriani. arriani q ipe ī eq
lē dicūt filiū pri et inde hēſis pulſat eccam. ¶ Criſ.
Qui vo volūt cum bona mēte h ſuſcipe dicūt q xp̄c
n̄ fecit equale deo. ſ3 iudei h ſuſpicabāt. Sed ad hec
p ea que dc̄a ſunt ſup iteramus. manifeſtū ē eīn qm̄
iudei pſeqbant xp̄m et q ſoluebat ſabbatū et ꝓpt qd
dicebat prēz ſuū deū. vn̄ et q ſeqt adiungitur equa
lem ſe faciens deo. adheret promiſſis in veritate.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Hylarꝰ vii de trinitate. Ex xp̄o em̄ ē euāgeliste
demonstrantis cur dn̄m interficere iudei vellēt
¶ Crisoſ. Et iterum ſi ipſe hoc ip̄m volebat aſtru
ere ſꝫ iudei hoc inaniter ſuſpicabantur. non dimiſiſ
ſet dn̄s eoꝝ mentē i erroꝛe ſꝫ correxiſſet. Neqꝫ em̄
euangeliſta hoc tacuiſſet. ſicut ſupra de eo qd̄ dictum
eſt. Soluite templum hoc. ¶ Aug. Non tn̄ iudei in
tellexerunt xp̄m eſſe filium dei. ſꝫ intellexerunt in
verbis xp̄i quia talis ɔmendaret filius dei. ꝙ equa
lis eſſet deo. Quia ergo neſciebāt talem. cum p̄dica
retur agnoſcebant. Ideo dicit equalem ſe faciens deo.
Non autem ip̄e ſe faciebat equalem: ſꝫ ille illum ge
nuerat equalem.

¶ Reſpondit itaqꝫ
Jheſus et dixit eis.
Amen amen dico vo/
bis Non poteſt filius
a ſe facere quicquam.
niſi quod viderit pa/
trem facientem que/
cumqꝫ em̄ ille fecerit.
hec ſimiliter et filiꝰ fa
cit. Pater em̄ diligit
filium et omnia demon
ſtrat ei que ip̄e facit.
et maioꝛa hijs demon
ſtrabit ei opa. ut et
vos miremini

Hylar̄ xv d̄ trinitate
Aduiolati ſabbati obi
ectum ſibi reatum dix
erat. pater meus uſqꝫ
modo opat̄ et ego opꝛ
oꝛ ut uſurpaſſe hoc
ex auctoris intelligere
tur exemplis. Signi
tn̄ hoc qd̄ ip̄e ageret
patris eſſe opus intel
ligendum quia ip̄e in
ſe operat̄ opante. Et
rurſum aduerſum eaꝫ
inuidiam ꝙ ſe deo eql̄
ſet patem nomis uſur
patione. volens et nati
uitatē ɔfirmare et na
ē virtutē pſeq̄m: rn̄dit
itaqꝫ ihc̄ et dixit eis.

amē amē dico vob. Nō p̄t filiꝰ facē q̄c. niſi qd̄ vide
rit pa. fa. ¶ Aug. Quidā q̄ xp̄iaos. ſe hēn volūt
arrianī heretici dicentes ip̄m filium dei qui ſuſcepit
carnem minoꝛem eſſe quam pater eſt. capiunt ex
hijs verbꝰ auſam. calumnie et reſpōdent nob̄. videtis
quia dn̄s iheſus cum aduerteret iudeos ex hoc mo
ueri ꝙ pater deo equaleꝫ ſe faceret talia verba ſub
iunxit ut ſe equalem non eſſe monſtraret. Qui em̄
non poteſt inquiunt facere a ſe quicq̄ꝫ niſi qd̄ viderit
patrem facientem: utiqꝫ minoꝛ eſt non equalis Sed
dum erat verbum. et eſt deus maioꝛ et deus minoꝛ
Duos deos colimus non vnum deum ¶ Hylar̄ vii
de tri. Hec ergo exequatio illa p nomē naturam naſ
cendi que filij eſt. inferret ideꝫ. ait filiū a ſe nich
facere poſſe. ¶ Aug. Tamq̄ꝫ dic̄et Quid ſcandaliza
mini. quia patrem meum dixi deum. et quia equalē
me feci deo. Ita ſum equalis. ut ille me genuerit. n̄
ut ille a me ſꝫ ego ab illo ſum. filio hoc eſt eē ꝙ poſſe
Quia ḡ ſubſtācia filij de patre eſt. ideo potencia filij
de patre eſt. Quia ergo filius non eſt a ſe. Sic gꝰ
non poteſt filius a ſe facere quicq̄ꝫ niſi qd̄ vi. pa. fa. q̄ꝛ
videre filij hoc eſt natum eſſe de patre. Nō alia vi
ſio eius et alia ſubſtancia eius totum qd̄ ē de patre
eſt. ¶ Hylar̄ vii de trini. Ut autem maneret ſalu
tare in patre et filio ɔfeſſionis noſtre oꝛdo natam
natiuitatis oſtendit que poteſtateꝫ efficiendī nō pīn
crementa adultaꝫ vnū adqꝫ opꝰ viriū ſumeret ſed
de cognicōne p̄ſumeret. Preſumeret autem nō de

aliquo opis coꝛpalis exemplo. ut ꝙ p̄us pater face
ret id poſtea filius facturus eēt. ſꝫ cum ex patre fi
lius natus eſſet. p virtutis ac nature in ſe patne.
ɔſciam. nichil ꝙ patrem facientem vidiſſet. filiū fa
cere poſſe teſtatus eſt. non em̄ coꝛpalibꝰ modis deus
videt. ſꝫ viſus ei omnis in v̄tute nature eſt. ¶ Aug
ii de trini. Hoc autem ꝓpter ea ſi dc̄m accepimꝰ. q̄ꝛ
in foꝛma accepta ex creatura minoꝛ eſt filius ɔuenī
ens erit ut p̄oꝛ pater ſup aquas ambulauerit et cete
ra que filius in carne aparens inter homines fecit
ut poſſit filiꝰ ea facere. Quis autēꝫ vel delirꝰ iſta
ſenciat. ¶ Aug ſup iohem. Ambulacio tn̄ illa car
nis ſupra mare a patre fiebat p filium. Quando eī
caro ambulabat et diuinitas filij gubnabat. pat̄ ab
ſens non erat cum filius dicat. pater in me manens
ip̄e facit opa. Cum ergo dixiſſet. Non poteſt filius
a ſe facere quicquam. ne forte carnalis ſumpt intel
lectus. ut faceret ſibi homo. q. duos fabros. vnū ma
giſtrum alēm diſciplm ut quomodo ille fecit archaꝫ
iſte faciat alēam. ſequutus ait. Quecumqꝫ em̄ ille fe.
hec et filius ſil̄r facit. ¶ Non ait quecumqꝫ pater
facit et filius alia ſimilia facit. ſꝫ hec eadem mundum
pater mundum filius mundum ſpirituſſanctus. Si
vnus deus pater et filius et ſpirituſſanctꝰ. vnus mū
dus factus eſt. a patre p filium in ſpiritu ſancto. hec
ergo eadeꝫ facit. addidit: aū ſil̄r. ne alius erroꝛ in a
nimo naſceretur. videt̄ em̄ coꝛpus hec idem facere
ꝙ animus Sed non ſimiliter animꝰ em̄ impat coꝛpi
Coꝛpus viſibile eſt animꝰ inviſibilis. ut faceret ali
quid ſeruus. iubente dn̄o fecit. Idem ab utroqꝫ factū
eſt. ſꝫ nūquid ſimiliter. Non ergo ſic pater et filius
ſꝫ hec eadem facit et ſimiliter facit. Ut intelligamus
ſimili potencia facere filium eadem ip̄a que facit pat̄.
Equalis eſt ergo patri filius. ¶ Hylar̄. vii de tri.
Vel aliter omnia et eadem ad oſtendendam nature vir
tutē locutus eſt. Eſt ergo natā eadem. cum eadem
omnia poſſe nature ſit. Ubi vero ſimiliter p filium
omnia eadem fiunt. ſimilitudinem opantis excluſit.
Hec ergo eſt vere fidei noſtre intelligencia. q̄ꝛ ſub
vna hac ſignificatione teſtantem et ſimiliter facta na
tiuitatem et eadem facta natam. ¶ Criſoſ. Vel alit̄
totum Quod dr̄ a ſe ip̄o non poteſt filius facere q̄c
quam intelligendum eſt quia nichil contrarium pa
tri nichil alienum ab eo facere poteſt Ideo autem n̄
dicit q̄m nichil ɔtrarium facit ſꝫ quoniam non poteſt
facē ut hīc oſtdat i diſſi[illegible]tudinē et [illegible] palitatis
Non em̄ in becillitatem filij ſed multam eius virtu
tē oſtendit hoc verbum Sicut em̄ cum dn̄s In poſ
ſibile eſt deum peccare non in becillitatem eius accu
ſamus ſꝫ ineffabilem quandaꝫ virtutē eius teſtamur
ita cum dicit filius. non poſſum a meip̄o facere q̄c
quam. hoc dicit q̄m impoſſibile eſt eum facere quid
ɔtrarium patri ¶ Aug. in ſermone arri. Hoc aūt
non deficientis eſt. ſed in eo ꝙ de patre natus eſt per
manentis tamq̄ꝫ laudabile eſt omnipotentem non poſ
ſe mutari. quam laudabile eſt ꝙ omnipotens non po
teſt moꝛi. poſſet em̄ filius facere qd̄ nō vidiſſet p̄reꝫ
facientem. ſi poſſet facere qd̄ p illum nō facit pater
hoc eſt ſi poſſet peccare. Neqꝫ nature in mutabilē
bone. que a patre eſt genita ɔueniret. hoc aūt quia

non poteſt non deficienter non poteſt ſed potenter.
¶ Criſoſtimus. hijs autem que dicta ſunt. atteſtat
qđ ſequitur. Queciiqꝫ enim ille facit hec et filius
ſimiliter facit. Si enim per ſeipſum pater omnia
facit et filius per ſeipſum facit ut hoc quod dicit ſi
militer maneat vides qualiter intelligencia eſt excel
ſa humilitatis autem uerba. Si enim humilius pro
ducit uerba quedam non mireris. Quia enim perſeq
bantur eum excelſa audientes et contrariū deo eſſe
eſtimabant parumper uerba remiſit. ¶ Aug. Cum
ergo dixiſſet et ſe eadem facere et ſimiliter que fa
cit pat̄ ſubdit. Pater enim diligit fi. et omīa demo
ei que ipſe facit adhoc qđ ſup̄ dixit niſi qđ viderit
patrem facere uidetur ptinere et quod omnia demonſt
rat ei que ipſe facit. Sꝫ rurſus mortalis cogitacio
perturbatur. Dicit enim aliquis. Seorſū facit pater
ut poſſit filius uidere quod facit velut ſi faber doce
at filium artem ſuam et demonſtrat ei quidquid facit
filius nō facit ut poſſit uidere filius qđ pater facit
porro ſi fixum atqꝫ inconcuſſum tenemus quia per fi
lium omnia pater facit antequam faciat demonſtrat
filio. Ubi etiam demonſtrat filio pater qđ facit. niſi ī
ipſo filio per quē facit. Si enim pater extra faciat et
filius attendat manus patris quemadmodum faciat
vbi eſt illa inſeparabilitas trinitatis. Non ergo fa
ciendo demonſtrat pater filio ſed demonſtrando facit
per filium. Videt enim patrem filius demonſtrantē
antequam aliquid fiat. et ex demōſtracione patris et
viſione filij fit qđ fit a patre per filium. Sed dices
oſtendo filio meo qđ volo facere et facit ipē atqꝫ ego
per ipſum ſed verba dicturus es filio tuo. Sed ipſe
filius eſt verbum patris. Nunquid ergo per filium
loqueretur ad verbum an quia filius magnum eſt
verbum. minora verba tranſitura erant inter pa
trem et filium et ſonus aliquis et quaſi creatura que
dā temporalis exitura erat ex ore patris et percuſ
ſura aurem filij remoue omnia corporalia. Simplici
tatem vide ſi ſimplex es Si non potes comprehende
re quid ſit deus vel hoc comprehende quid non ſit de
us. Multum proficies ſed non aliud quam eſt de deo
ſenſeris ¶ In mente tua vide qđ volo dicere in qua
video memoriam et cogitacionem. Demonſtrat me
moria tua cogitacioni tue cartaginem. Et qđ in illa
erat antequam intenderes conuerſe ad ſe cogitacioni
oſtendit. Ecce facta eſt a memoria demonſtracio fa
cta eſt in cogitacione viſio et nulla verba in medio
cucurrerunt Nullum ex corpore ſignum datum eſt
Sed tamen omnia que memoria tenes forinſecus ac
cepiſti. pater que demonſtrat filio nō accepit extrin
ſecus. Intus totum agitur quia nichil creaturarū
eſſet extrinſecus niſi pater hoc feciſſet per filium et
eam pater demonſtrando facit quia per filium viden
tē fecit. Sicut ergo demonſtrans pater filij viſionē
gignit. quemadmodum pater filium gignit demon
ſtracio quippe generat viſionem nō viſio demonſtra
cionem Qꝫ ſi purius et perfectius intueri valeremus
forſitan inueniremus nec aliud eſſe patrem. aliud ei
us demonſtracionem nec aliud filium aliud eius viſio

nem. ¶ Hylarius ſeptimo de trinitate. Non ergo
per ignoracionem credendus eſt vnigenitus deus
doctrina demonſtracionis eguiſſe. Demonſtracione
enim operum reſurrectōnis aliud hic nobis preter
qꝫ natiuitatis fidem ingerit ut ſubſiſtentem filium
ex ſubſiſtente deo patre credamus. ¶ Auguſtinus
Videre enim patrem hoc eſt illi eſſe filium. Sic er
go demonſtrat pater omnia que facit filio ut a pa
tre videat omnia filius. Videndo enim natus eſt et
ab eo eſt illi videre a quo eſt illi eſſe et natum eſſe et
permanere. Hylarius ſeptimo de trinitate. Neqꝫ
autem incircumſpectum ſe celeſtis ſermo egit. ne
forte diuerſe nature ſignificacio ſub occaſione dicti
ambigui ſurriperet. Demonſtrata enim potius
opera patris eſſe ait dominus. quam ad operacionem
eorum mandata virtutis adiectam. vt demonſtracio
ipſa natiuitas eſſe doceretur cui per dilectionem pa
tris operum paternorum que per eum effici vellet.
eſſet cognata cognicio. ¶ Auguſtinus. Sed ecce
quem diximus patri coeternum videntem patrem
et videndo exiſtentem rurſus nobis temporalia noīat.
Nam ſequitur Et maiora hijs demonſtrabit ei opa
Si autem demonſtrabit hoc eſt demonſtratur eſſe.
nondum demonſtrauit et tunc filio demonſtraturus
eſt quando et iſtis. Sequitur enim. Ut et vos mire
mini. Et hoc difficile eſt videre quomodo tamqꝫ tem
poraliter filio coeterno aliquando monſtret eternus
pater omnia ſciens que ſunt aput patrem. Que
ſunt tamen illa maiora. facile eſt intelligere ex hoc qꝫ
ſubditur. Sicut enim pater ſuſcitat mortuos et vi
uificat. Sic et filius quos vult viuificat. Maiora
enim opera ſunt mortuos ſuſcitare quam languidos
ſanare. Sed qui paulo ante loquebatur ut deus ce
pit loqui ut homo. Demonſtrabit enim quaſi tem
poraliter homini facto in tempore opera maiora idest
reſurrectionem corporum. Corpora enim reſurgent
per diſpenſacionem humanam. Sed anime reſurgūt
per ſubſtanciam dei participacione enim dei fit aīa
beata non participacione ſancte anime. Quomodo
enim anima que inferior deo ē. id qđ ipſa inferius ē
hoc eſt corpus viuere facit. Sic eandē animam nō
facit beate viuere niſi qđ ipſa anima ſuperius ē ſci
licet deum Unde prius dictum eſt qꝫ pater diligit fili
um et demonſtrat ei que ipſe facit ¶ Demonſtrat
enim pater filio ut anime ſuſcitentur quaſi per pa
trem et filium ſuſcitantur. nec poſſunt viuere. niſi
earum vita ſit deus. Uel nobis pater demonſtratu
rus eſt non illi propterea ſubiungit. Ut et uos mi
remini. In quo expoſuit quid voluit dicere. Et
maiora hijs demonſtrabit ei opera. Sed quare non
dixit demonſtrabit vobis ſed filio. Quia et nos mem
bra ſumus filij. et ipſe diſcit quemadmodum in mem
bris ſuis quomodo et patitur in nobis. Sicut enim
dixit. Quod vni ex minimis meis dediſtis. michi de
diſtis. Ita ſi interrogetur a nobis. Quando tu di
ſcens cum tu doceas omnia. Reſpondet. Cum vnus
ex minimis meis diſcit ego diſco.

Sicut enim pater ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat. Sic ⁊ filius quos vult viuificat. Neqȝ enim pater iudicat quemquam ſed iudicium omne dedit filio vt honorificent omnes filium ſicut honorificant patrem. Qui non honorificat filium non honorificat patrē q̄ miſit illū.

¶ Aug. Quia dixerat q̄ maiora hijs opa pr̄ demonſtraturus eſt filio. que ſint maiora ſequit̄ ⁊ dicit Sicut em̄ pater ſuſci. mor. ⁊ viui. Sic ⁊ filius quos vult viui. Plane maiora ſunt iſta Valde em̄ plus eſt ut reſurgat mortuus quam ut conualeſcat egrotus. Non autem ſic hoc intelligamus vt alios a patre ſuſcitari alios a filio exiſtimemus Sȝ eoſdē q̄s pr̄ ſuſcitat ⁊ viuificat ipos ⁊ filius ſuſcitat ⁊ viuificat Et ne q̄s dicāt ſuſcitat pr̄ mortuos p filium ſȝ ille tāq̄ potēs iſte tamq̄ȝ ex aliena poteſtate. tāq̄ miniſter facit aliq̄d. poteſtatē fily ſignauit dicēs filius quos vult viuificat. Tenete hic n̄ ſolū poteſtatem fily. uerumetiam voluntatem Eadem em̄ pr̄is ⁊ fily ⁊ poteſtas eſt ⁊ voluntas Nō em̄ vult pr̄ aliud q̄ filius ſȝ ſicut ill' vna ſubſtācia ſic vna volūtas ē. ¶ Hylar' vii d̄ trī. Velle q̄dē nat̄e libtas ē q̄ ad ꝑfecte virtutis beatitudinem cum arbitrij voluntate ī libertate ſubſiſtit ¶ Aug' Sȝ qui ſunt iſti mortui quos viuificat pater ⁊ filius: Vult nobis īſinuare reſurrectōem mortuorum quā oēs expectam' non illam quā quidā bn̄t ut ceteri crederēt. reſurrexit em̄ lazarus moritur'. Cum g° dixiſſet. Sicut patē ſuſci. mor. ⁊ ui. ⁊c. Ne intelligāmus illam mortuoꝝ reſurrectōnem q̄ȝ fecit ad miracl'm non ad uitā et̄nā ſecut' ait. Neqȝ em̄ pater iudicat quēq̄ȝ ⁊c. Vt oſtē dat q̄ de illa reſurrectōne mortuorum dixerat que futura eſt in iudicō. Vel aliter. De reſurrectōne aīaꝝ dictum eſt. Hic pr̄ ſuſci. mor. ⁊ uiui. ⁊c De reſurrectōe aūt corporum dic. Neqȝ em̄ patē iudi. quēq̄ȝ ⁊c. Reſurrectō em̄ animaꝝ fit ꝑ ſubſtāciā patris ⁊ fily Et ideo illam ſimul operantur pater ⁊ filius Reſurrectio vero corporum fit ꝑ diſpenſacōem humanitatis non patri coeternam. Sed vide quomodo verbum. xp̄i mentē nr̄am huc atqȝ illuc. ducit vno carnis loco remanere non ſinit ut verſando exerceat exercendo mūdet mūdando capaces reddat capaces factos īpleat paulo em̄ ante dicebat. quia demonſtrat pater filio que ipſe facit. videbam quaſi patrem facientem ⁊ filiū expectantem. modo rurſus uide filium facientem. patrem uacantem. ¶ Aug' ꝑmo de trini. Non em̄ q̄ dictū eſt omne iudicium dedit filio ſm̄ illam locucōnem dictum eſt qua dicitur Sic dedit filio vitam habere in ſemetipſo. vt deſignaret quia ſic filium genuit. Si em̄ ſic d̄ret. non vtiqȝ d̄retur ꝑpter patrem nō iudicat quemquam. Scd̄m hoc em̄ q̄ equalem. pater genuit filium. iudicat cum illo. Scd̄m hoc ergo dictum eſt. q̄ in iudicio n̄ forma dei ſȝ forma fily hominis apparebit. non quia nō iudicabit qui dedit omne iudicium filio. cū de illo dicat filius. Eſt qui querat ⁊ iudicet Sed ita dictum eſt. Pater nō. iudi. quemquam ac ſi diceretur patrem nemo videbit in iudicio. ſed oēs filium. quia filius hominis ē vt poſſit ⁊ ab impijs videri. cum ⁊ illi videbunt in quem pupugerunt. ¶ Hylar' vii de trini. Vel aliter Quia dixerat. filius quos vult vi. Ne non natiuitatis videretur in ſe habere natām ſȝ non nat̄e pocius poteſtatis iure ſubſiſtere ꝯtinuo ſubiecit. Neqȝ em̄ pater iudicat quemquam ſȝ omne iudi. dedit. fi. Et in eo q̄ omne iudicium datum eſt nat̄e natiuitas demonſtratur quia ⁊ omnia habere ſola natura poſſit indifferens neqȝ natiuitas aliquid poſſit habere niſi datum ſit. ¶ Criſo' Sicut em̄ dedit vitam .i. genuit eum uiuentem. ita dedit iudicium .i. genuit eum iudicem. Dedit em̄ hic poſitum. ne hunc ingenitum ſuſpiceris. neqȝ duos pr̄es eſtimes Dicit autem omne iudicium. quia dn̄s eſt. ⁊ puniendi ⁊ honorandi ut voluerit ¶ Hylar' vii de trini. Datum eſt em̄ ei omne iudicium. quia viuificat quos vult. Neqȝ ademptum patris iudicium poteſt videri. cum ipſe non iudicet quia fily iudicium ex iudicio eſt pat̄nō. ab eo enim datum omne iudicium eſt Sed dati iudicy tam non tacita eſt Sequit̄ em̄. Vt omnes hono. fi. ſicut hō. patrem. ¶ Criſo' Ne em̄ audiens patrem habet auctorem diſſimilitudinem ſubſtancie eſtimes ⁊ honoris minoracōnem. ꝯplicat honorem fily pr̄is honori eundem oſtendens eſſe honorem pr̄is ⁊ fily Sed nūquam pr̄em eum dicemus Abſit qui em̄ pr̄em eū dicit non adhuc filium ut pr̄em honorat. ſed totum ꝯfundit ¶ Aug Et prius quidem filius videbatur. ut ſeruus pater honorabat̄ ut de' aperbit filius equalis pr̄i Vt oēs hono. fi. ſicut ho. pr̄em Sed quid ſi inueniunt̄ qui pr̄em honorificant. ut nō honorificāt filium Non poteſt fieri. vnde ſequit̄. Qui non ho. fi. non hono. pr̄em qui miſit illum. Aliud eſt em̄ cū tibi ꝯmendat̄ deus. quia deus eſt. ⁊ aliud cum tibi cōmendat̄ deus quia pr̄ eſt. cum tibi ꝯmendat̄ de' creator tibi ꝯmendat̄ omnipotens. ſpiritus quidam ſummus eternus inviſibilis in ꝯmutabilis. Cum vero tibi quia pater eſt ꝯmendatur nichil tibi aliud quā filius ꝯmendatur quia pater dici non poteſt ſi filiū non habet. Sed ſi forte patrem quidem honorificas tamq̄ȝ maiorem filium vero tamq̄ȝ minorem ibi tollis honorem patris vbi minorem das filio Quid em̄ tibi aliud videtur ita ſencienti niſi quia pater equalem ſibi filium generare aut noluit. aut non potuit Si noluit inuidit Si non potuit defecit. Vel aliter Quod dicitur vt omnes hono. fi. ſicut. pr̄em Sed dictum eſt reſurrectōnem animarum q̄ȝ ſic operat̄ filius ſicut pater Sed ꝑpter reſurrectōnem corporis ſubdit̄ Qui non ho. fi. non ho. pa. qui mi. illum. Non dixit ſic honorat̄ em̄ homo xp̄us. ſed non ſicut pater deus Sed dicit aliquis Miſſus eſt filius ⁊ maior eſt pr̄ quia miſit. Recede a carne. Miſſionem audi nō ſeparacōnem Res humane fallunt homines res diuine purgant Quamquam ⁊ ipſe res humane dicant ꝯtra te teſtimonium. velut ſiquis vxorem velit petē. ⁊ ꝑ ſe non poſſet. amicum maiorem mittit qui ei petat Et tamen attende q̄ȝ ſit aliud in rebus humanis Nunquid enim homo ꝑgit cum eo quem mittit. patē aute qui miſit filium non receſſit a filio cum dicat. Non ſum ſolus quia pater mecum eſt.

¶ Aug. iiii de tri. Non autem eo ipſo ꝙ de patre natus eſt miſſus dicit̃ filius ſꝫ vel eo ꝙ apparuit huic mundo. verbum caro factum eſt. Unde dicit a patre exiui ⁊ veni in hunc mundum. vel eo ꝙ ex tempore cuiuſqꝫ mente percipitur ſicut dictum eſt. Mitte illam ut mecum ſit ⁊ mecum laboret ¶ Hylar. Concluſa ergo ſunt omnia aduerſum heretici furoris ingenia filius eſt quia a ſe nichil facit. deus eſt qꝛ quecumqꝫ pater facit ⁊ ipſe eadem facit. vnū ſunt quia exequātur in honore. Non eſt pater ipſe. qꝛ miſſus eſt.

¶ Amen amen dico vobis. qꝛ qui verbum meum audit ⁊ credit ei qui miſit me. habet vitam eternam Et in iudicium non venit. ſꝫ tranſit a morte in vitam.

¶ Gloſa. Quia dixerat ꝙ filius quos vult viuificat. conſequenter oſtendit qualiter per filium peruenitur ad vitam dicens. Amen amē dico vobis qꝛ qui verbū meū au. ⁊ cre. ei q̄ mi. me habet vitam eternam. ¶ Aug. Siñ quidem in audiendo ⁊ credendo vita eterna ē. multo magis in intelligendo. Sed gradus pietatis ē fides. fidei fructus intellectus Et nō dixit michi. ſed credit ei q̄ miſit me. Quare verbū audit tuū ⁊ credit alteri. Quid voluit dīre niſi quia ꝟbū eius eſt in me. Et quid eſt audit verbum meū non audit me Credit autem ei qui miſit qꝛ cū illi credit ꝟbo eius credit. michi credit. qꝛ ꝟbū pr̄is ego ſum.
¶ Criſ. Vel non dixit Qui audit ſermones meos ⁊ credit michi. Eſtimaſſent enim hoc eſſe tumorem ⁊ gloriacōem verbo᷑ ſuperfluam. Dicens aūt credit ei qui miſit me ſuſceptibilem faciebat ſuū ſermonē Ex duobꝰ eñi ſuū ſermonem ſuſceptibilem facit ⁊ in hoc ꝙ patri redditur ab eo qui ipm audit. ⁊ i hoc ꝙ multis bonis potit̃. Unde ſequit̃. Et in iudiciū non venit ¶ Aug. Sed quid ē ſi erit quiſqꝫ melior paulo apl̄o qui ait oportet nos exhibri oēs añ tribunal xp̄i Aliqñ ergo iudicium pena dicit̃. aliqñ iudiciū diſcrecio dicit̃. Ergo ſm iudicium diſcrecōis oportet nos oēs exhiberi ante tribunal xp̄i. ſm iudiciū autem damnacōis hic dicit̃. In iudicium nō veniet .i. non veniet. in damnacōem ſequit̃. Sed tranſit a mor. in vitam. Non nunc tranſit. ſꝫ iam tranſijt a morte in fidelitatis ad vitam fidei. a morte iniquitatis ad vitam iuſticie vel alit̃. Ne putares credendo te nō moriturū ſm carnem. ſcias te mortem qꝫ debes ſupplicio adam perſoluerē accepit eñi ille i quo tūc oēs fuimus ſ morte morieris nec potes diuinam euadere ſentenciam. Sed cum perſolueris mortem veteris hominis ſuſcipies vitam noui hominis ⁊ tranſitum facies ad vitam. Adqꝫ vitam? ad eternam. Reſurrectu ri eñi in fine ſeculi mortui in vitam eternam tranſibūt Vita eñi iſta nec vita nominanda eſt qꝛ non eſt vera vita. niſi que eſt eterna ¶ Aug. de verbis domini. Videmꝰ aūt hoīes amatores preſentis vite tempal atqꝫ finiende ſic pro illa laborare ut qñ venit mortis metꝰ quicquid poſſint faciant nō ut auferāt ſꝫ ut differāt mortem Si ergo tanto labore. tanta cura a ḡe. ut aliquantulum plus viuat̃. quō agendum eſt. ut ſemper viuatur. Et ſi prudentes dicūtur qui omnibus modis agunt ut differant mortem ⁊ viuant paucos dies. qꝫ ſtulti ſunt qui ſic viuūt ut perdant eternum diem.

¶ Amen amen dico vobis qꝛ venit hora ⁊ nunc eſt. quando mortui audient vocem filij dei. quod ⁊ qui audierint viuent. Sicut eñi pater habet vitam in ſemetipſo. ſic dedit ⁊ filio vitam habere in ſemetipſo.

¶ Aug. Poſſet aliqꝫ dicere ex pr̄e aliquis viuificat̃ cui credit quo tu nō viuificas. Vide quia ⁊ filiꝰ quos vult viuificat. vnde dicit. Amen amē dico voß. qꝛ venit hora ⁊ nunc eſt qñ mor. au. vo. filij dei ⁊ qui audi. viuent ¶ Criſ. Cum aūt dicat venit hora. ne forte longum ſuſpicens tempus. addit ⁊ nunc ē. Sicut eñi in reſurrectione futura vocem audiētes precipientem ſuſcitabimur ita ⁊ tunc fuit. ¶ Theoph. Hoc eñi dicit per hys quos a mortuis ſuſcitatus erat. ſ. filia archiſinagogi filio vidue ⁊ lazaro. ¶ Aug. Ut aliter ne forte quia dixit tranſit de morte ad vitam intelligamus hoc in futura reſurrectione oſtendere volens quomodo tranſit qui credit. ſubiungit. Amen amē dico vo. quia venit hora que hora ⁊ nunc eſt. quādo mor. au. vocem filij dei ⁊ qui audi. vi. Non inquit quia viuunt audiūt. ſꝫ audiendo reuiuiſcūt. Quid ē eñi audire niſi obedire. Qui eñi credunt ⁊ ſm veram fidem agunt. viuunt ⁊ mortui non ſūt. Qui autem vel nō credunt ut credunt male viuentes ⁊ caritatem nō habentes mortui potius deputandi ſunt. ⁊ tamē adhuc agit̃ hora iſta ⁊ uſqꝫ ad finem ſeculi ipſa hora vna agit̃. ut iohēs dicit nouiſſima hora ē ¶ Aug. de verꝰ dñi. Quando mortui .i. infideles. audiēt vocem filij dei .i. euangelium. ⁊ qui audierit .i. qui obedierint. viuent .i. iuſtificabunt̃ ⁊ infideles iam nō erunt. ¶ Aug. ſup iohem. Sꝫ queret aliqꝫ habet filius vitam vnde viuant credentes Audi ipm dicentem Sicut eñi pater habet vitam in ſemetipſo ſic dedit ⁊ filio vitam habere in ſemetipſo. Viuere qui ppe ſuum in illo nō aliūde nō alienū eſt. Nō quaſi particeps ſit vite que nō ē qꝺ ipſe ſed habet vitā i ſemetipſo. ut ipſa vita ſibi ſit ipſe Quid tuꝰ aīa mortua erat. audi patrem ⁊ filium Surge ut in eo recipias vitam qꝫ non habes in te. q̄ habet vitam in ſemetipſo. Et ſic agit̃ prima reſurrectio. hec eñi vita ꝙ pater ⁊ filius eſt. ad animam pertinet Non eñi vitam illam ſapiencie ſentit corpus ſꝫ mens racionalis ¶ Hylar in libro de ſynod. Concluſi quidem heretici ſcripturarum auctoritatibꝰ. hoc ſolum tribuere ſolent filio. ut patri eñi virtute ſimilis ſit. adimūt aūt ei ſimilitudinem nature. Non intelligentes niſi ex nature ſimilitudine ſimilitudinē eē virtutis. Neqꝫ eñi aliquādo inferior natura ſuperioris a ſe potioriſqꝫ nat̃e virtutem conſequitur. Non autem poteſt negari qñ filiꝰ dei idem poſſit cum dixerit. Quecumqꝫ pater facit eadem ⁊ filius facit ſimiliter. ſꝫ ſimilitudini virtutis nature ſimilitudo ſuccedit. cum dicit. Sicut habet pr̄ vitam in ſe ita ⁊ filio dedit habere in ſemetipſo In vita nat̃e ⁊ eſſencie ſignificacō eſt que ſic habet̃.

ita data eſſe docet ad habendū. Quod em̄ in vtro
q̄ vita eſt. id in vtroq̄ ſignificat eſſentia ⁊ vita q̄
gignit ex vita in eſſencia q̄ ē extra al' eſſēcia naſci
tur dū n̄ diſſimil naſcitur ſcȝ quia vita ex vita eſt
manet in ſe originis ſue diſſimilem naturā. ¶ Augu.
ſup Io. Intelligit aūt pater non ſine vita extitiſſe
ſm filio vitā dediſſe ſed ita eū ſine tempore genuiſ
ſe vt vitam quam pr̄ filio gignēdo dedit coeterna
ſit vite eius q̄ dedit. ¶ Hil. vi. de tri. Quod ei ex
vivo vivum natū eſt. habet natiuitatis perfectionē
ſine nouitate nature. Nō em̄ nouū ē q̄ ex viuo ge
neratur in viuū quia nec ex nihilo ad natiuitatē vita
quęſita eſt ⁊ vita que natiuitatē ſumit ex vita neceſ
ſe eſt p nature vnitatem ⁊ pfecte natiuitatis ſacrāmē
tū vt in viuēte viuat ⁊ in ſe habeat vitā viuentem
Et q̄uem nature humane infirmitas ex diſpibꝫ cōpara
tur ⁊ ex inanimatis cōnectē ad vitam nec ſtatim i
id q̄d gignitur viuit neq̄ totū viuit ex vita cum
in ea multa ſint que ſine nate ſenſu cū excreuerint
diſcedūt. In deo vero totū quod ē viuit. Deus ei
vita eſt ⁊ ex vita nō poteſt quicq̄ eſſe niſi viuum.
¶ Auguſtinus. Ergo quod dicit. Dedit filio tale ē
ac ſi diceret genuit filiū. generādo em̄ dedit. Quō
dedit ut eſſet ſic dedit ut vita eſſet i ſemetipſo ut n̄
indigeret vita aliunde ſed ipſe eſſet plenitudo vite.
vnde credentes alii viuerēt dum viuerēt. Quid in
tereſt quia ille dedit iſte accepit. ¶ Criſoſtomꝰ. Vi
des naſſimilitudinē in vnoſolo differenciam oſten
dentem in eſſendo hūc quidem patrem illum vō fili
um. ¶ Hil. de ſino. Diſcernitur em̄ pſona accipien
tis ⁊ dātis. Non em̄ poteſt intelligi ipſe atq̄ vnus
a ſe accepiſſe qui dederit q̄a alius ē ibi viuens. aliꝰ
pſtans ſe viuere p autorem.

Et poteſtatem dedit ei iudicium facere
quia filius hominis eſt. Nolite mirari hoc
quia venit hora qua omnes q̄ in monumen
tis ſunt audient vocem filii dei. Et proce
dent qui bona fecerunt in reſurrectionem
vite. Qui vero mala egerunt in reſurrecti
onem iudicii.

¶ Theo. Nonſolum pr̄ dedit filio q̄ viuificet. ſed
etiam q̄ iudicium faciat vnde dic̄. Et poteſtatē de
dit ei iudicium facere. ¶ Criſ. Cuꝰ autem grā cr
cit. cōtinue vertitur iudicium dico ⁊ reſurrecti
onem ⁊ vitam q̄m hec maxime oīm ſunt que itrodu
cere poſſunt ⁊ inflexibilē facere auditorem. Qui
em̄ pſuaſus eſt. q̄m reſurget ⁊ filio dabit noxas eo
rum que deliquit ⁊ ſi nihil aliud viderit ſignum hoc
ſuſcipiens curret benignū ſibi iudicem faciēs. Seq̄
tur. quia filiꝰ hominis eſt nolite mirari hoc. Paulꝰ
quidem Samoſatenꝰ non ita ait. ſȝ ſic dedit ei pote
ſtatē iudiciū facere quia filiꝰ hominis eſt. ſȝ nullam
conſequentiā ht̄ ſi ſciaȝ ht̄ ſi dictū ita. n̄ ei ppterea ſuſce
pit iudiciū q̄a homo ē q̄a quis phibet omnes hoīes
eſſe iudices. ſȝ quia ineffabilis dei filiꝰ eſt. Propte
rea ⁊ iudex ē ita igit̄ legendū quia filiꝰ hominis eſt
nolite mirari hoc quia em̄ videbat̄ audientibꝫ obſta

re his que dicebant̄ q̄m nihil plus eſtimabant eſſe
xp̄m q̄ purū hoīem. que vō dicebant̄ erant maio
ra q̄ ſm hoīem ⁊ etiam q̄ ſm angelum. Et erāt ſo
lius dei. id hanc opinionē ſoluēs dixit. Ne miremi
ni q̄ filiꝰ hominis eſt. Et ſubdit cauſaȝ quare nō ſit
mirandū dicēs. Quia venit hora in qua omnes q̄ i
monumētis ſūt audient vocem filii dei. Et cuiꝰ grā
non dixit. Ne miremi filiꝰ hominis eſt. etení ⁊ ipſe fili
us dei eſt. Si reſurrectionē poſuit q̄a ſcȝ opꝰ dicēs
q̄ dei pprium erat dat audientibꝫ ex eo ſillogiſare
de reliquo q̄m deꝰ erat ⁊ dei filius. Etenī qui argu
menta cōplicant cum pres ponētes notabilit̄ demō
ſtrauerint quod queritur multociens nō inducunt
ipſi cōcluſionem ſȝ clariorem facientes victoriam dimit
tunt illi qui contradicit vt p eis ſentenciaȝ ferat igit̄ aꝰ
quidem que ſm lazaru reſurrectiōis ſup̄ remiſcēs
de iudicio tacuit. non em̄ ppter iudicium ſurrexit
lazarus. Vniuerſalem vero reſurrectionē inducēs
iudicium poſuit vnde ſequit̄. Et pcedent qui bona
fecerunt in reſurrectionē vite qui vero mala ege
runt in reſurrectionem iudicii. Quia enim ſupra
dixerat Qui audit ſermonem meū ⁊ credit ei. qui
miſit me in iudiciū nō venit vt non eſtimet quis q̄
credere ſufficit ad ſalutem adiecit hic ⁊ de vita dū
dicit. Et qui bona egerunt ⁊ qui mala egerunt.
¶ Aug. Vl' aliter. Inquantū erat vbum in princi
pio apud deū dedit ei vitam habere in ſemetipſo. ſed
quia verbuȝ caro factū eſt ex virgine maria homo
factus filiꝰ hominis eſt. Et quia filius hominis eſt acce
pit poteſtatem iudiciū facere quod ſcȝ erit in fine ſe
culi. Et ibi erit reſurrectio corpoꝝ mortuoꝝ. Ani
mas ḡꝰ ſuſcitat deꝰ p xp̄m filium dei. Corpora ſuſci
tat p eundem filium hominis. vnde addit. Quia fili
us hominis eſt. Nam ſm q̄ dei filiꝰ eſt ſemp habuit.
¶ Aug. de ver. do. Ad iudicium em̄ forma hominis
⁊ ventura eſt forma illa iudicabit que iudicata eſt.
ſedebit iudex q̄ ſtabat ſub iudice. Damnabit nos re
os qui factꝰ eſt falſo reus rectum em̄ erat vt iudicā
di viderent iudicem iudicandi aūt erant boni ⁊ ma
li reſtabat vt in iudicio forma ſerui bonis ⁊ malis
oſtenderetur forma dei ſolis bonis ſeruaret̄. Beati em̄
mundo corde q̄m ipſi deum videbunt. ¶ Auguſtinꝰ
Omnes aūt qui inſtituerunt alicuiꝰ etiā falſe religi
onis ſectā n̄ gare reſurrectionē mentium nō poſſūt
ſed multi carnis reſurrectionē negauerūt ⁊ niſi tu
domine dixiſſes eam quid oppōnemꝰ contradictori
bus. Ad ipſam igit̄ oſtendendam ſubdit. Nolite mi
rari hoc ſcȝ q̄ dedit poteſtatē filio hominis iudicium
faciendi quia venit hora. ¶ Aug de ver. do. Hic n̄
addit ⁊ nūc eſt quia iſta hora in fine ſeculi erit. no
lite mq̄ȝ mirari quia dixi oportet homines ab homi
ne iudicari. ſed q̄s homines nonſolum q̄s inuenit viui
uos. vn̄ ſequitur. Quia venit hora in qua oīes q̄ in
monumētis ſūt. ¶ Aug. ſr̄ iohēȝ. q̄d euidētiꝰ corpora
ſūt in monumētis non ait. Superius etiā cum dice
ret venit hora ⁊ adderet ⁊ nunc eſt ſubiecit quan
do mortui audient vocem filii dei. non dixit oīes
mortui mortuos em̄ iniquos voluit itelligi ſȝ nō om
nes iniqui obediunt euangelio. Nc vō i fine omnes
qui ſunt i monumētis audient voceȝ eius ⁊ pcedēt

Noluit dicere ꝛ viuēt qđ ſupra dixit vbi vitā eter
nam intelligi voluit ꝛ beatā quā non oēs habebūt
qui de monumētis ꝓcedent accepiſti certe poteſtatē
iudicandi q꞉ filiꝰ hoīs es. Reſurgēt corpora de
ipo iudicio. Hic aliqđ ꝛ hoc audite q̄ benefecerūt i
reſurrectōꝫ vite viuere ſcꝫ cum angelis dei. qui ma
le egerūt i reſurrectōꝫ iudicij h̄ iudiciū ꝓ pena poſuit

¶ Nō poſſū ego a me facere quicq̄ ſed ſicut
audio iudico ꝛ iudiciū meū iuſtum eſt quia
non quero volūtatē meā ſed voluntatē eiꝰ
qui miſit me patris.

¶ Aug. Dicturi eramꝰ xp̄o. Tu iudicabis ꝛ pr̄ nō
iudicabit nōne ergo ſm̄ prēm iudicabis. Et iō ad
iecit non poſſū ego a me facere quicq̄. ¶ Criſ. Hoc
eſt non extraneū neq̄ diſſilē his que vult pr̄. a me
fieri videbitis ſꝫ ſicut audio iudico. in quo nihil aliꝰ
oſ̄dit q̄ꝫ q̄m impoſſibile eſt eū aliquid aliud velle q̄ꝫ
qđ pater vult hoc eſt ita iudico. ac ſi ipe pater eſſet
q̄ iudicaret. ¶ Aug. Cū ageret de reſurrectōe aīa
rū nō dicebat audio ſꝫ video audio eī nūc dicit tā
q̄ꝫ percipiens pr̄is imperium. Iā ergo ſicut hō loquitur
q̄ maior ē pat̄. ¶ Aug. in l. cōtra Arrianos. Vel ali
ter dicit filiꝰ. ſic audio iudico vt ex humana ſubie
ctione quia filiꝰ hoīs eſt ſiue ſm̄ illam incōmutabi
lem ſimplicemq̄ naturam que ſic eſt filij vt tū et de
patre ſit. in qua natura nō eſt aliud audire aliud
videre aliud eſſe. Vñ ab illo ē ei eſſe audire ꝛ vide
re a quo illi ē ipm̄ eſſe ꝛ iō ſicut audit iudicat quia
ſic genitū eſt v̄bum vt idē v̄bū ſit veritas. ita ſm̄
veritatē iudicat. Beda. Et iudiciū meum iuſtū ē
q̄ nō quero vo. me ſꝫ vo. eiꝰ q̄ mi. me pr̄is. Hoc eī
dicēs ad illuꝫ hoīeꝫ voluit referre in mentēꝫ n̄ram q̄
voluntatē ſuā q̄rendo nō eiꝰ a q̄ factꝰ eſt. Nō habu
it iuſtū iudicium de ſeipo ſꝫ iuſtū iudicium habituꝫ
eſt de ipo. Ipe quippe faciēs voluntatē ſuā non dei
moriturū ſe eſſe nō credidit ſꝫ ꝛ h̄ iudiciū eiꝰ iuſtū
nō fuit. Demū fecit ꝛ mortuꝰ ē q̄a iudiciū dei iuſtuꝫ
eſt qđ iudicium facit dei filiꝰ nō q̄rēdo voluntatem
ſuā cum ſit etiā hoīs filiꝰ non q꞉ ipiꝰ in iudicanꝰ
nulla voluntas ē ſꝫ quia nō ita eſt voluntas eiꝰ ꝓpria
vt ſit a volūtate pr̄is aliena. ¶ Aug. ſr̄ ioheꝫ. Nō
q̄ꝰ q̄ro volūtatē meam ꝓpriam id eſt filij hoīs q̄ reſi
ſtat deo faciūt eī hoīes voluntatem ſuā nō dei q̄n
faciūt qđ volunt nō qđ iubet deꝰ q̄n aūt ita faciunt
qđ volunt vt tamen ſequātur voluntatem dei n̄ faci
ūt voluntatem ſuā. Vt ideo dicit filiꝰ. Nō q̄ro vo
lūtatē meam quia xp̄s non eſt de ſe ſed de pr̄e ſuo
eſt. ¶ Criſ. Oſtendit eī non aliam eſſe patris vo
luntatem p̄ter ſuam ſed vnam vtriuſq̄. ſi vero hu
manus hec loquitur ne mireris. Hominem eī pu
rum adhuc eū eſtimabant. Inde igit̄ ſuum iudiciuꝫ
iuſtum eſſe dixit vnde quilibet alius excuſans dix
iſſet qui eī ſua vult ſtatuere in ſuſpitionem deuenit
et de corruptione iuſticie. qui v̄o nō ſuis innititur
quā occaſionē habebit vt iniuſta iudicet. ¶ Augu.
Filius vnicus dicit. Non q̄ro voluntatem meaꝫ ꝛ
homines volunt facere voluntatem ſuam faciamus
ergo voluntatē pr̄is xp̄i ꝛ ſp̄uſſancti q꞉ hoꝝ vna uo

luntas vna pt̄as vna maieſtas eſt.

¶ Si ego teſtimoniū ꝑhibeo de meipo teſti
moniū meū non eſt veꝝ. Alius eſt qui teſti
moniū ꝑhibet de me. Et ſcio q꞉ veꝝ ē teſti
moniū eiꝰ quod ꝑhibet de me. Vos miſiſtis
ad iohānē ꝛ teſtimonium ꝑhibuit veritati
Ego aūt non ab hoīe teſtimoniū accipio ſꝫ
hec dico vt vos ſalui ſitis ille erat lucerna
ardēs ꝛ lucēs vos autē noluiſtis exultare
ad horā in luce eiꝰ. Ego aūt habeo teſtimo
niū maius iohāne. Opera eī q̄ dedit michi
pater vt ꝑficiā ea ipa opa q̄ ego facio teſti
moniū ꝑhibēt de me q̄a pater miſit me ꝛ q̄
miſit me pater ipe teſtimoīm ꝑhibuit đ me
Neq꞉ vocē eiꝰ vnq̄ audiſtis neq꞉ ſpeciē eiꝰ
vidiſtis ꝛ v̄bū eiꝰ non habetis in vobis ma
nens q꞉ q̄ꝫ miſit ille huic vos non creditis
Scrutamini ſcripturas in quibꝰ putatis vitā
eternā habere ꝛ ille ſūt q̄ teſtimoīm ꝑhibēt
de me ꝛ non vultis venire ad me vt vitam
habeatis.

¶ Joha. Criſoſ. Quia xp̄s magna đ ſe enūciaue
rat quoꝝ demonſtratio non erat dicta ad confirmati
onem eoꝝ que dicta ſūt opinionem eoꝝ induat di
cens ſi ego teſtimonium ꝑhibeo de me teſtimonium
meū nō ē verum quis autem non ſtatim turbabitur
xp̄m audiens hoc dicentem. cū eī in multis locis apa
ret q̄ ſibiipſi teſtāt̄ ſi igit̄ oīa hᵉ falſa ſūt q̄ nob̄ erit
ſpes ſalutis vnde v̄itatē inueniemꝰ cū ipa veritas
dicat teſtimoniū meum nō eſt verum hoc igit̄ quod
dicit non eſt verū non quantum ad dignitatem ſuā
ſed quantum ad illorum ſuſpicionem loquebat̄. Po
terāt eī ei iudei ſubinferre q̄m tibi nō crediꝰ. Nul
lus eī vnq̄ꝫ ſibi teſtans dignꝰ eſt fide. Deinde poſt
oppoſitionem alias dat reſponſiōes manifeſtas ꝛ ir
refragabiles tres inducens teſtes eorum que dicta
ſūt. opera que ab ipo ſunt facta. patris teſtimonium
ꝛ iohis ꝑdicationem ꝛ ponit priorē minorem eam
ſcꝫ que iohannis. Unde dic̄. Aliꝰ eſt qui teſtimoniū
perhibet de me ꝛ ſcio quoniam verum eſt teſt. eius
quod ꝑhi. de me. ¶ Aug. Nouerat eī ipe verum
eſſe de ſe teſtimonium ſuum ſed ꝓpter infirmos ꝓpe
incredulos querebat ſol lucernas fulgorem quippe
ſolis lippitudo eorum ferre non poterat. Ideo queſi
tus eſt Johānes qui teſtimoniū ꝑhiberet veritati
Martires nonne teſtes ſunt chriſti et teſtimonium
perhibent v̄itati. Sed ſi diligentius inſpiciamꝰ quā
do martires perhibent illi teſtimonium ipſe ſibi per
hibet teſtimonium. Ipſe eī habitat in martiribus
ut perhibeant teſtimoniuꝫ v̄itati. ¶ Alchuinus. Vel
aliter quia chriſtus deus erat ꝛ homo vtriuſq̄ na
ture proprietatem oſtendit aliquando loquens ſecū
dum hoc q̄ ex hominibus aſſumpſit aliquando ſecū
dum maieſtatem diuinitatis. Quod ergo ait. ſi ego

Quod ergo ait. Si ego testimoniũ perhi. ex parte
humanitatis ẽ accipiendũ ⁊ est sens⁹ Si ego hõ de
me phibeo testimoniũ scz abs q̃ deo testimoĩm meum
non ẽ verũ. vnde sequit̃. Ali⁹ est qui testimoĩm phi
bet de me Pater em̃ testimoĩm phibet de xp̃o quia ĩ
baptismo vox p̃ris audita est. ⁊ in mõte transfigu
rato xp̃o Sequit̃. Et scio quia verũ est testimoĩm
e⁹ Deus em̃ v̾itas est ergo testimoĩm veritatis q̃d
aliud potest esse q̃z verũ. Cris. Sed s̾m pricorem
intellectum possent illi dicere. Si non est verũ testi
monium tuũ quomõ dicis q̃m noui q̃ verũ ẽ testio
niũ iohãnis Vñ ad eorũ suspicionẽ respondet dicẽs
Vos misistis ad iohãnem ⁊ testimoĩm phi. veritati
Quasi di. Non misissetis ad iohem. si eũ dignũ fi
de nõ opinaremi. Et quod vtiq̃ maius est non mise
runt ad eum interrogandũ de xp̃o sed de seip̃o. Qui
em̃ missi sunt nõ dixerunt quid dicis d̾ xp̃o. sed tu
quis es quid dicis de teip̃o ita magnã de homie ad
miracionem habebãt Alchuin⁹. Ille aũt testimo
niũ phibuit nõ sibi sed veritati. sic amic⁹ veritatis
veritati xp̃o testimoĩm phibuit Nõ aũt dñs ĩtellit
testimoĩm iohis quod vere necessariũ fuit s; ostdit
non ita debere homines in iohãnem intendere vt ĩã
non putent solũ ip̃m sibi esse necessarium vnde sub
dit Ego aũt nõ ab homine testi. ac. Beda. Quia
non indigeo. Iohes aũt eciã testimoniũ phibuit.
non tñ vt xp̃us cresceret s; vt hoies ad ip̃i⁹ cogni
cionem p̾mouerec. Cris. Testimoniũ etiã iohis
dei testimoĩm erat ab illo em̃ discens dixit q̃d dixit
s; iudicati vñ manifestũ ẽ. q̃ a deo didicit q̃d didicit
eorũ suspicioẽz correxit dicẽs. s; h̾ dico vt vos salui
sitis Quasi di. Ego q̃dem deus existens. nõ indige
bam huiusmodi testimoio humano quia v̾o eũ ma
gis attenditis. ⁊ eũ magis omnib; fide dignũ puta
tis. Mihi aũt neq̃ miracula faciẽti credidistis. p̾p̃
h̾ vobis cõmemoro testimoniũ illi⁹ vt em̃ nõ dicant
quid agitur. si ille non dixit nos aũt nõ suscepim⁹
ostendit q̃m nõ acceperunt que ab eo dicta sunt
vnde sequit̃ Ille erat lucerna ardens ⁊ lu. vos aũt
no. exul. ad ho. in lu. eius Hoc aũt q̃ dixit ad horam
facilitatẽ credendi ostdit. Et q̃m cito ab eo resilierũt
quasi si nõ fecissent. cito eos ad ihm manuduxisset
vocando aũt eum lucernã ostdit q̃m non ex se habe
bat lumen s; a sp̃us sancti gracia Alchuin⁹ Iohã
nes em̃ erat lucerna illuminat⁹ a xp̃o luce ardens fi
de ⁊ dilectione lucens v̾bo ⁊ actione qui p̾missus est
vt inimicos xp̃i cõfunderet. s̾m illud paraui lucer
nam xp̃o meo inimicos ei⁹ induam cõfusione Cri
sostom⁹. Ad iohem igit̃ vos duco nõ quasi illi⁹ in
digens testimonio s; vt vos saluemini Iam habeo
maius testimoniũ iohãne ⁊ h̾ est quod sequit̃. Ego
autem habeo testimoniũ mai⁹ iohãne hoc aũt ẽ q̃d ẽ
ab operibus. vnde sequit̃ Opera em̃ que dedit mihi
pater vt p̾ficiam ea ipsa opa que ego facio testi. phi
de me quia misit me pater Alchuin⁹. Quod em̃
cecos illuminat aures apit ora mutorũ resoluit d̾mo
nia fugat mortuos suscitat opa hec testimoniũ phi
bent de xp̃o Aũt. vi. de tri. Vnigenit⁹ em̃ de⁹ nõ
nominis testimoio tantum. sed etiã v̾tutis docet esse
se filium Opa em̃ eius que facit testant̃ eum a p̃re

missum. Itaq̃ filij obedienciã ⁊ paternã autoritas do
centur in misso. Sed q̃a opa non sufficiunt in credi
bilib; ad testimoĩm Sequit̃. Et qui misit me pater.
ipse testimoĩm phibet de me. Reuoluite euangelica
volumina ⁊ omne eorũ opus recensete. Nullũ aliud
p̃ris de filio testimoniũ extat in libris q̃z q̃ hic est
fili⁹ meus. q̃d infertur hodie calũnie vt ad opcionis
nois sit. vt mẽdax de⁹ sit vt noia alias oĩa ĩama sit
Beda. Missio aũt incarnatio ei⁹ debet intelligi.
Deinq̃ ostẽdit q̃ de⁹ incorpore⁹ sit. ⁊ q̃ corporalib;
⁊ visibilib; oculis videri ñ possit Vñ sequit̃. neq̃ vo
ce⁹ eius au. neq̃ speciem ei⁹ vidistis Alchui. Pos
sent em̃ iudei dicere Nos soliti sumus vocem domi
audire ĩ Sina. ⁊ eum vidimus in specie ignis. Si
ergo deus phibet testimoniũ de te nos intelligemus
vocem dñi Cõtra hoc dicit. Ego habeo testimoĩm
a patre q̃ꝫuis non intelligatis quia vos nũq̃z audi
stis vocem ei⁹. neq̃ speciem ei⁹ vidistis Crisosto
Quomõ g⁹ moyses dicit Si facta ẽ aliq̃n huiusmoi
res vt audiret popul⁹ vocem dei loquẽtis de medio
ignis sic tu audisti ⁊ vidisti. vidisse etiam eũ dicũ
tur esaias ⁊ alij plures quid ergo est q̃d nunc ait
xp̃us in philosophicum eos inducit dogma. paula
tim ostendens q̃m neq̃ vox circa deum est neq̃ spec
ies s; superior ⁊ figuris ẽ ⁊ loquel̃ talibus. Sic em̃
dixit neq̃ vocem ei⁹ audistis. p̾pter hoc ñ idicat q̃
vocẽ emittat sed non audibilem ita dicens. Neq̃
speciem ei⁹ vidistis. non hoc dicit q̃ speciem sensibi
lem habẽat ⁊ inuisibilem. s; q̃m nihil horum est cir
ca deum. Alchuinus. Non em̃ carnalib; aurib;
sed spirituali intelligentia p̾ graciam sp̃us sancti audi
ri potest. non ergo vocem ei⁹ spiritualem audierant
quoniam eũ amare ⁊ preceptis ei⁹ obedire nolebãt
Neq̃ speciem eius viderunt q̃a nõ exterioribus⁹ ocu
lis videri potest s; fide ⁊ dilectione Cris. Sed ne
q̃ possibile erat eis dicere q̃ precepta eius suscepis
sent ⁊ seruarẽt Ideo q̃ subiungit Et verbum eius
non habetis in vobis manens id est precepta dei. le
gẽ ⁊ p̾phetas. ⁊ si em̃ ea de⁹ cõstituit sed apud vos
nõ sunt si em̃ scripture vbiq̃ docent vt mihi creda
tis vos aũt non creditis manifestũ est q̃ sermo eius
defecit a vobis. Et p̾pter hoc subdit. quia quem mi
sit ille huic vos non creditis Alchuin⁹. Vel alit̃
Verbũ q̃d ĩ principio erat homo nõ hñt ĩ se manẽs
qui verbum dei quod audiunt ⁊ memoria tenere ⁊
opere implere cõtemnũt Dixerat igitur se habere
testimoniũ a iohanne ab operib; a patre. addit ⁊ te
stimoniũ a lege que data est p̾ moisen dicens scruta
mini scripturas in quib; putatis vitã eternam habere
⁊ ille sunt que testimoniũ phibent de me. Quasi di.
vos qui in scripturis putatis vitam eternam habe
re ⁊ me quasi contrarium moisi repudiatis testimo
nio ipsi⁹ moisi me esse deum intelligere potestis. si
ipsas scripturas diligenter inuestigatis. Omis em̃
scriptura testimoĩm phibet de xp̃o siue p̾ figuras. si
ue p̾ p̾phetas. siue p̾ angelorum misteria. Sed his
iudei de xp̃o non crediderũt ⁊ ideo vitam eternam ha
bere non possunt. Vnde subdit. Et non vultis veni
re ad me vt vitam habeatis Quasi diceret Scriptu
re phibent testimoniũ ⁊ tñ p̾ tot testimonia ñ vultis

venire ad me id ē non vultis mihi credere ⁊ a me q̄
rere verā ſalutē. ¶ Criſ. Ut aūt pt̄ continuari. poſ
ſent illi dicē qualiē ſi vocem eius nō audiuimꝰ deꝰ ſibi
teſtatꝰ ē ⁊ ideo dicit ſcrutamini ſcripturas oſtēdens q̄
per has teſtatꝰ eſt deꝰ de eo. Etenī in iordane teſtatꝰ
eſt ⁊ monte ſꝫ vocem factam ī monte non audierūt
factā aūt in iordane audierūt ſꝫ nō attenderūt ꝓpterea
mittit eos ad ſcripturas oſtēdēs q̄m ⁊ pr̄is teſtimoniū il
lic eſt. Non aūt ad lectionem ſimplicē ſcripturaꝝ ſꝫ
ad ſcrutationē exq̄ſitam eos mittebat quia ea q̄ de
eo dicebantꝰ in ſcripturis deſup obumbrabant. Neq̄
in ſuꝑficie exprimebātur ſꝫ velut q̄dam theſaurꝰ re
cōdebant. nō dicit aūt ī quibꝰ habetis vitam eternā ſꝫ
in quibꝰ eſtimatis vos habere oſtēdens q̄m non facie
bant magnū fructū ⁊ nobilem ex ſcripturis ſola lecti
one eſtimantes ſe ſaluari cū fide eſſent vacui. ꝓpter
qꝺ ſubdit. ⁊ nō vultis venire ad me quia ei credere
nolebāt. ¶ Beda. Qꝫ aūt venire ꝑ credere ponat
pſalmiſta oſtēdit dicens. Accedite ad eū ⁊ illumina
mini. ſubdit aūt vt vitā habeatis. Si enī aīa que pec
cat morit ⁊ ipſi aīma ⁊ mente mortui erāt. ꝓmitte
bat ergo illis vitā aīme vl̄ felicitatis eterne

¶ Claritatē ab hominibꝰ non accipio ſed co
gnoui vos q̄a dilectionem dei nō habetis i
vobis. Ego veni in noīe patris mei ⁊ non
accipitis me Si aliꝰ venerit in nomie ſuo il
lum accipietis quomō vos poteſtis crede
re q̄ gloꝛiam admuicem accipitis. ⁊ gl̄iaꝫ
que a ſolo deo eſt non queritis. Nolite pu
tare q̄ꝛ ego accuſaturus ſū vos apud pr̄eꝫ
Eſt q̄ accuſat vos moyſes i quo vos ſpera
tis ſi crederetis moyſi crederetis foꝛſitan
⁊ michi de me enī ille ſcripſit Si aūt illiꝰ lite
ris nō creditis quō verbis meis credetis.
¶ Criſ. Quia dn̄s ſupra meminit iohānis ⁊ teſtio
niꝫ dei ⁊ operū ſuoꝝ ut eos ad ſeipm̄ attrahēt ꝓba
bile erat multos ſuſpicari q̄ hec diceret gl̄iam homi
nū amās ⁊ ideo ꝯ hoc dicit Claritatē ab hominibꝰ nō
accipio hoc eſt nō indigeo. nō enī eſt mea natura ta
lis ut indigeat ea que ab hominibꝰ ē gl̄ia Si enī ſol
a lucerne lumiē nō recipit adiectionē multomagis
ego humana gl̄ia non indigeo. ¶ Alch. Vel clarita
tē ab hominibꝰ nō accipio id ē laudē humanā nō q̄ro
Nō enī veni vt honoꝛem ab hominibꝰ acciperem car
nalē ſed honoꝛem hominibꝰ darem ſpūalē. Nō gº
ideo hoc loquoꝛ vt gl̄iam meā queram ſed condoleo
vobis errantibꝰ ⁊ volo uos reducere ad viam veri
tatis Unde dicit Sed cognoui vos quia dilectioneꝫ
dei non habetis in uobis. ¶ Criſ. Quaſi diceret iō
hoc dixi ut conuincam uos quoꝫ ꝓpter amoꝛem dei
me non pſeq̄mini. eteī ipſe teſtatur mihi ⁊ ꝑ opa
⁊ per ſcripturas. Opoꝛtebat igiē vt ſi ē me abiciebā
tis eſtimantes eſſe deo cōtrarium ita nūc ad me ve
niretis ſi deum amaretis ſed non amatis. Non aūt
ab his ſolum ſꝫ etiam a futuris hoc oſtēdit. dicens.
Ego veni in nomine pr̄is mei ⁊ non accipitis me ſi

aliꝰ venerit ī noīe ſuo illum accipietis. Ideo dicit ſe
in nomie pr̄is veniſſe vt omnem abſcidat occaſioꝫ
indeuotionis ¶ Alchui. Ac ſi dicat ideo veni ī mū
dū vt ꝑ me gl̄ificet nomen patris quia patri oīa
attribuo. Dilectionem ergo dei nō habebant quia no
lebant eū recipere q̄ pr̄is veniat facere voluntatem
Antixp̄s aūt veniet in noīe non pr̄is ſed ſuo nō vt
gl̄iam patris ſꝫ ſuam querat. Quia enī iudei nolue
rūt recipe xp̄m pena peccati huiꝰ ꝯgruet vt recipi
ant antixp̄m. vt qui noluīt credere vitati credant
mendacio. ¶ Aug. de v. domini Sed audiamꝰ ⁊ io
hannē Audiſtis q̄ꝛ antixp̄s venit ⁊ nūc antixp̄i mlt
i facti ſūt. Quid aūt expaueſcis ī antixp̄o niſi q̄ꝛ no
men ſuū honoꝛatūs eſt ⁊ nomē dn̄i ꝯtempeurꝰ. q̄d
aliud facit q̄ dicit. ego iuſtifico niſi boni fuerimꝰ ꝑ
ryſtis Ergo vita mea ex te pendebit ⁊ ſalꝰ mea ex
te religabiē ita ne oblitꝰ ſum fūdamentuꝫ meū nō
ne petra erat xp̄s ¶ Criſ. Sic igiē irrefragabilē
indeuotionis eoꝝ ponit demoſtrationē. quaſi dicēt
Si vt amātes deū me pſeq̄remini multomagis in anti
xp̄o h̄ vos facē opoꝛteret ille enī nō dic ſe a pr̄e miſ
ſum neq̄ ſc̄m volūtatem illiꝰ venire ſed econtrario
ea que ſibi non congruunt rapiens ſup omnia deū
ſe eſſe dicet Manifeſtum eſt igiē q̄ liuoꝛis pſecutio
erat qua xp̄m pſeq̄bāt ⁊ odiū ī deū deinde cām eoꝝ
infidelitatis ponit dicēs. Quō vos poteſtis credere
q̄ gl̄iam abinuicē accipitis ⁊ gl̄iam que a ſolo deo
eſt non q̄ritis. Hic enī rurſus oſtēdit quoꝫ non que
dei ſūt intendebant ſed ꝓpriam uolebant paſſionem
defendere ¶ Alchuinꝰ. Magnum igitur vitium eſt
iactantia ⁊ humane laudis ambitio que de ſe vult eſti
mari quod de ſe non habet. Ideo enī non poſſunt cre
dere quia ſupba mens eoꝛum laudari deſiderat ⁊ ſe
ſuper alios efferre. ¶ Beda Hoc aūt vitium meli
us caueri non poteſt q̄ꝫ ut ad conſcientias noſtras
redeamꝰ. Noſq̄ puluereꝫ eſſe conſideremus ⁊ ſiq̄d
nobis boni in eſſe deprehendimꝰ non nobis. ſed deo
aſcribamus. Inſtruimur etiam vt ſemper nos tales
exhibeamus quales ab aliis videri deſideramus De
inq̄ poſſent ipſi reſpondere. Ergo accuſabis nos
apud patrem. Et ideo eoꝛum queſtionem preueniēſ
ſubdit. Nolite putare quia ego accuſaturus ſum
vos apud patrem. ¶ Criſoſtomꝰ. Quia ſcilicet nō
veni damnare ſed ſaluare. Eſt qui accuſat vos moi
ſes in quo uos ſperatis. Sicut enī de ſcripturis ſup
dixit. In quibꝰ putatis vitam eternaꝫ habere ita ⁊
de moyſe ait in quo uos ſperatis ex ꝓpriis eos vbi
q̄ capiēs ſed dicēs. Qualiē nos ille accuſabit quid
tibi ⁊ moiſi ꝯmune q̄ ſabbatū ſoluiſti; ⁊ ideo ſubdit
ſi enī crederetis moyſi cre. foꝛ. ⁊ mihi. De me enī il
le ſcripſit. Hec ex ſuperioꝛibus conſtitutionē hēt.
Cum enī in confeſſionē deductum ſit q̄ a deo veni.
ab operibus. a uoce iohannis a patris teſtimonio.
manifeſtum eſt q̄ moyſes eos accuſabit Etenim di
xit. Si q̄s venerit ſigna faciens ⁊ ad deū ducens ⁊
futura predicens cum veritate opoꝛtet ei obedire.
Chriſtus autem hec omnia fecit nec crediderunt
¶ Alch. Foꝛſitan aūt more nr̄o poſuit nō quia dubi
tatō ſit in deo. ſcpſit aūt de xp̄o moiſes dicēs ꝓphaꝫ
uobiſ ſuſcitabit deꝰ ꝺ fr̄ibꝰ vr̄is tāq̄ͣ meipm̄ audietis

¶ Aug. contra fauſtū. Sed ⁊ omē qđ ſcripſit moiſ
ſes de xp̄o eſt id eſt ad xp̄m oīo ꝑtinet ſiue qđ cum
figuris rerum vel geſtarum vel dictarum ꝑnūciet.
ſiue ꝙ eius graciā gloriamq̧ commēdet. ſequit̄. Si
aūt illius literis nō creditis quō v̄bis meis credetis
¶ Tbe. quaſi d. ipſe eē ſcripſit ⁊ apud vos libros
reliquit. vt ſi forte obliuiſceremini deſacili recorda
ri poſſitis ⁊ cum ſcriptis non credidiſtis. quō ver
bis meis non ſcriptis credetis ¶ Alcb. Ex hoc etiā
colligitur. quia qui legit ꝑcepta que rapinā ⁊ alia
mala prohibent ⁊ implere negligūt. dicta euangelij
que pfectiora ⁊ ſubtiliora ſunt implere non valent
¶ Criſ. Et quidē ſi attenderēt his que dicebantur
oportebat querere ⁊ ab eo diſcere que ſūt illa que
moiſes de eo ſcripſit ſed ſilent. tale enī eſt nequicia
vt quicq̄d dicat aliquis vel faciat maneat ꝓpriū ve
nenum conſeruās.

Capitulum. vi.

Poſt hec abyt ieſus trans mare
galylee ꝙ eſt tiberiadis et ſe/
q̄batur eum multitudo magna
quia videbant ſigna que facie/
bat ſuper hys qui infirmabantur Subyt er
go in montem ieſus et ibi ſedebat cum diſci
pulis ſuis Erat aūt ꝓximum paſca dies fe/
ſtus iudeorū Cum ſubleuaſſet ergo oculos
ieſus vt vidiſſet ꝙ multitudo maxima venit
ad eum dixit ad philippum Vnde ememus
panes vt manducēt hy hoc aūt dicebat tēp
tans eum Ipſe enī ſciebat quid eſſet factu/
rus Reſpondit ei philippus Ducentorum
denarioꝝ panes non ſufficiunt eis ut unuſ
quiſq̧ modicum quid accipiat Dicit ei vn⁹
ex diſcipulis ei⁹ andreas frater ſymonis pe
tri Eſt puer vnus hic qui habet quinq̧ pa/
nes ordeaceos et duos piſces Sed hec quid
ſunt inter tantos Dicit ergo ieſus facite
homines diſcumbere Erat aūt fenum multū
in loco Diſcubuerūt ergo uiri numero qua
ſi quinq̧ milia Accepit ergo ieſ⁹ panes et
cum gracias egiſſet diſtribuit diſcumbenti
bus Similiter et ex piſcib⁹ quantū volebat
Vt aūt impleti ſūt dixit diſcipulis ſuis Col
ligite que ſupauerunt fragmēta ne ꝑeant
Collegerūt ergo ⁊ impleuerunt. xii cophi
nos fragmentorum ex quinq̧ panibus or/
deaceis que ſupfuerant hys qui manduca/
uerant Illi ergo homines cum vidiſſent ꝙ
fecerat ſignū dicebant quia hic ē vere pro
pheta qui uenturus eſt in mundum.
¶ Criſ. Sicut iacula cū in durum aliquid inciderit
cū multo impetu iaciūtur. cum autē non habuerint
aliquid obuiam diſſoluūt̄ cito immiſſio ⁊ quieſcit.
ita ⁊ ſi cum audacib⁹ hominibus impetuoſe inceſſe
rimus ſeuiūt magis. ſi autē ceſſerim⁹ magis facile
mollim⁹ eorum inſaniā ꝓpterea xp̄s furorē ex pre
miſſis ſermonibus natum ſecedendo mitigauit in ga
lileam vadens. nō tn̄ ad eadem loca vnde in ieruſalē
aſcenderat non in chana enī ſ; vltra mare iuit. Vnđ
ait Poſt hec abi. ie. trā. ma. ga. qđ ē Tibe. ¶ Alcb
Hoc mare ꝓ diuerſitate locoꝝ diuerſis noīb⁹ voca
tur ſ; quantū ad p̄ſentem locū mare galilee ꝓpter ꝓ
uinciam Tiberiadis aūt a ciuitate dr̄ mare autē; di
citur nō quia ſit amara aqua. ſed iuxta hebraicum
morē oīm ꝯgregacōes aquaꝝ maria vocant̄. Hō
mare dn̄s eciā frequēter trāſijt vt ꝑplis ibi manē
tibus verbum ꝑdicacōis impenderet. ¶ Theo. trā
ſijt enī de loco ad locū ꝓbando ꝑpli voluntatē ⁊ aui
diores hoīes vn⁹cuiuſq̧ ciuitatis ⁊ ſolicicioēs red
dens Vnde ſequit̄. Et ſeque. eū mt̄. ma. q̄a vi. ſig.
que fa. ſup his q̄ infirmabant̄ ¶ Alchui. Scilicet. ꝙ
cecos illumiāabat ⁊ alia huiuſmodi. Et ſciendum eſt
ꝙ quoſcunq̧ in corpore ſanabat eos pariter refor
mabat i anima. ¶ Criſ. Tanta aūt doctrina patien
tes a ſignis magis mouebant̄ ꝙ groſſioris mētis
erant. Signa enī vt ait paul⁹ nō ſunt data fidelib⁹
ſ; infidelib⁹ Sapiētiores aūt erāt illi de q̄bus i ma
theo dr̄ ꝙ ſtupebāt in doctrina ei⁹. Sed q̄re n̄ dicit
que ſigna videbant eū facientē. cū hic euāgeliſta mai
orē ꝑtem libri i ſmonib⁹ dn̄i ꝯſummere ſtuduit Se
quit̄. ſubbijt in mō. ihs. ⁊ ibi ſede. cū diſ. ſu In mō
tem q̄dem aſcendit ꝓpter ſignū quod fieri debebat. ſ;
ꝙ diſciplos ſecū aſcendere fecit accuſacio inſtitudi
nis erat. nō ſequētis eum. Aſcēdit eciā i mōtem eru
diens nos a tumultib⁹ ⁊ ab ea que in mūdo ē turba
tione q̄ſcerē. aptū enī ad phīloſophiā ſolitudo. Se
quit̄ Erat aūt ꝓxim paſca dies feſtus iudeoꝝ vīđ
qualiť i anno integro nihil plus euangeliſta nos do
cuit đ ſignis xp̄i q̄; ꝙ paraliticū ſanauit ⁊ filiū regu
li nō enī ſtuduit vniuerſa enūciare ſ; ex multis ma
gna ⁊ pauca Qualiter igitur nō aſcendit ad diē
feſtū paulatim enī ſoluebat legē occaſionē accipiēs
a iudaica nequicia. ¶ Theo. Quia enī iudei eū ꝑſe
quebant̄ occaſionē receſſus accipiens legem exclu
ſit innuens obſeruantib⁹ ꝙ veritate adueniente oīs
ceſſat figura ⁊ qđ legib⁹ nō ſubijcit̄ vt legalia feſta
perficeret ⁊ vide hoc qđ non erat feſtū xp̄i ſ; iude
orum ¶ Beda. Si quis aūt v̄ba euangeliſtaꝝ dili
genter ꝯſiderauerit facile cognoſcet quia vn⁹ anni
ſpaciū fuit inter decollacōem iohānis ⁊ paſſionem
dn̄i. Cū ei mat. dicat. q̄a dn̄s audita nece iohānis ſe
ceſſit in deſertum locum. ⁊ ibi turbas pauit. ⁊ iohā
nes dicit ꝙ ꝓxim erat paſca iudeorum. qn̄ turbas
pauit aperte demonſtrat̄ q̄a imminente paſcali feſti
uitate decollatus eſt iohannes. Euoluto aūt vnius
anni ſpacio paſſus eſt xp̄us in eadem feſtiuitate Se
quit̄. Cū ſubleuaſſet ergo oculos ihus ⁊ vidiſſet.
q̄a multi. max. ve. ad eū dixit ad phi vnde eme. pa.
vt man. hi. Dixit aūt cū ſubleuaſſet oculos ihelus
ꝙ diſcerem⁹. quia oculos nō erigebat huc atq̧ il
luc ſed pudice ſedebat attent⁹ cum diſcipulis ſuis.
¶ Criſ. Neq; eciā ſimpliciť ſedebat cū diſcipulis

fuis ſed diligenē loquens aliq̄d eis ⁊ eos ad ſeipm̄
ꝯuertens. Deinde reſpiciens vidit turbā ad ſe veni
entē. Cuiꝰ igiē gr̄a philippū interrogat. Sciebat
eni ꝙ diſcipꝉoꝝ cuꝰ ꝯgregatio ampliori indigebat do
ctrina. talis autē erat philippꝰ q̄ poſtea dicit. Oſtēde
nobis prēm ⁊ ſufficit nobis. Propterea igiē priuſ
eū erudiebat. Nam ſi ſimpliciter factū eſſet miracu
lū nō eni appareret. Nūc autē priꝰ eū cogit ꝯfiteri in
opiam ut certꝰ diſcat miraculi magnitudinē. Unde
ſeq̄tur. hoc autē dicebat temptans eū non q̄dem igno
rās id q̄d debebat ab ip̄o dici. ſed hūane h̄ dictū eſt.
Sicut eni q̄d dicē. Qui ſcrutaē corda hoim. nō eſt
dic ignorantie ſcrutatiōꝫ ſed certiſſime cognicōis. ita
cum hic dicit ꝙ temptauit eum. nihil aliud dicit q̄
quōꝫ ſciebat certiſſime. Sed ⁊ aliud ē dicē. quōꝫ ꝓ
bacōrē eū faciebat ꝑ taleꝫ interrogatōꝫ inducēs in
certiſſimā ſigni cognicōem. ꝓpter h̄ ⁊ euāgeliſta ne
infirmitate locucōis miracōꝫ aliq̄ ſuſpicens ſbiūgꝭ
Ipſe eni ſciebat q̄d eſſet facturꝰ ¶ Alch. Interrogat
igiē nō ut ignorata diſcat ſꝫ vt diſcipꝉo adhuc rudi
ꝓpriam tarditatem oñdat quā ip̄e in ſe ꝓpendere nō
valebat. ¶ Theo. Ut etiam vt aliis ip̄m oñderet ñ
tam̄ꝗ cor eius ignorans ¶ Aug. de cō. euan. Sed
ſi dn̄s ſm narratōꝫ iohānis proſpectis turb̄ q̄ſiuit a
philippo tēptans eū vnde illis eſce dari poſſent pē
mouere quō ſit verum q̄d alij narrauerūt priꝰ dix
iſſe dn̄o diſcipulos vt dimitteret turbas. Quib⁹ il
le rn̄dit ſm matheū nō hn̄t neceſſe ire date eis vos
mādücare. Intelligiē igiē pꝰ hec v̄ba dn̄i inſpexiſ
ſe multitudinē ⁊ dixiſſe philippo q̄d iohes ꝯmēorat
alij autē p̄termiſerūt ¶ Criſ. Ut aliē alia quodē ſūt
illa alia autē ſūt hec ⁊ ñ eiſdem facta ꝑib⁹. ¶ Theo.
Philippū igiē dn̄s temptās verꝫ fideꝫ hr̄et inuenit
eum adhuc humanis paſſionib⁹ ſubiacētem q̄d pateꝫ
ex h̄ q̄d ſequitur. Rn̄dit ei philippꝰ. Ducētoꝝ denario
rū panes nō ſufficiūt eis vt vnuſq̄ſ ꝙ modicū quid
accipiat ¶ Alch. In quo tarditatem ſuā oñdit. Nā
ſi ꝑfecte de creatore intelligēt de eiꝰ potentie largita
te non diffideret ¶ Aug. d cō. euā. Quod autē philippꝰ
hic apud iohem reſpondet hoc marcꝰ a diſcipulꝭ re
ſponſū eſſe ꝯmemorat. volens intelligi hoc ex ore
ceteroꝝ philippum reſpōdiſſe quamq̄ ⁊ pluralē nu
meꝝ ꝑ ſingulari vſitatiſſime ponē potuerit ¶ Theo.
Sed ⁊ andreā dn̄s ſimileꝫ philippo inuenit quamuis
aliꝰ de illo ꝯtemplantem. Sequitē. eni. Dicit ei vnꝰ ex
diſci. eiꝰ andreas frater Simo. pet. eſt puer vnꝰ hic
qui habet q̄nq̄ panes ordea. ⁊ duos piſces ¶ Criſ.
Eſtimo q̄dem non ſine cā id eum dicē ſꝫ quia audiue
rat ſignū q̄d heliſeꝰ de panib⁹ ordeaceis fecēat paui
eni de xx. panib⁹ centū homies. Aſcendit igiē men
te in aliq̄d excelſū ſꝫ ad ſummū nō potuit ꝑuenire.
q̄d patet ꝑ hoc quod ſubdit. Sed hec q̄d ſūt inē tan
tos. Eſtimabat eni ꝙ de paucioribus pauciora ⁊ de
plurib⁹ plura facturꝰ eſſet qui miracula faciebat. ſꝫ
h̄ non erat veꝝ. ſimiliē eni ei facile erat ⁊ d̄ plurib⁹
⁊ de paucioribus paſcē turbas. Nō eni materia ſubie
cta indigebat ſꝫ ne viderenē creatē aliene eſſe ab eiꝰ
ſapiētia ip̄is creatis vtitur ad materiā miracloꝝ.
¶ Theo. Cōfūdaē igiē maichei q̄ dicūt ꝙ ⁊ panes ⁊

oīa huiuſmōi creatā ſūt a malo deo q̄a bonꝰ dei filiꝰ
ih̄s xp̄s panes multiplicauit. Nā ſi creatē male fu
iſſet nequaq̄ bonꝰ mala multiplicaſſet ¶ Aug. d̄ cō.
euan. Quod autē andreas apud iohem de q̄nq̄ panib⁹
⁊ duob⁹ piſcib⁹ ſuggeſſit. hoc ceteri plēm nūꝝ ꝑ
ſingulari ponētes ex diſcipuloꝝ ꝑſona retulerunt.
¶ Criſ. Diſcamꝰ autē hic q̄ voluptati attendimꝰ q̄
comedebāt mirabiles viri illi ⁊ magni ⁊ q̄titatem
eoꝝ que inferebanē ⁊ vilitatem mēſe eoꝝ. nōdum
autē apparētib⁹ panib⁹ iuſſit eos diſcūbere vt diſcas
quōꝫ non entia vt entia ei ſubſiſtūt. ſicut paulꝰ ait.
Qui vocat ea que non ſūt tamq̄ ea que ſūt. Sequitur
eni. Dicit eis ihesus facite hoīes diſcūbere. ¶ Alch.
Ad literā homines diſcūbere dicimꝰ iacēdo comede
re more antiquo vn̄ ſeq̄tur. Erat autē fenū multū i lo
co. ¶ Theo. Id ē herba viridis erat. eni paſcha q̄d
in p̄mo menſe veris ꝑficiebatur. Seq̄tur. Diſcubu
erūt ergo viri nūo q̄ſi q̄nq̄ milia. Soli viri nume
rantur ab euangeliſta. quia legalem ꝯſuetudinem
ſequebatur. Etenī moyſes a. xx. annis ⁊ ſuꝑ ꝑlm
ꝯnumerauit nulla mentione de mulieribus facta in
nuens ꝙ omne quod virile eſt ⁊ iuuenile. dignum
⁊ honorabile eſt apud deum. Sequitur accepit gꝰ
ihesus panem ⁊ cum gracias egiſſet diſtri. diſcum
similiter ex piſcibꝰ q̄tum volebat. ¶ Criſ. Sed
quare paralitcū debens ſanare nō orat. neq̄ ſuſcitās
mortuos neq̄ mare quietans. hic autē orat gracias
agens vt ſcꝫ oſtēdat eos q̄ comeſtionem incipiunt
gr̄as agere oportere deo. Sꝫ ⁊ aliter in minoribꝰ
maxīe orat vt diſcas ꝙ non ꝓpter indigētiam orat.
Si eni indigeret orare multomagis in maiorib⁹ hoc
feciſſet q̄a v̄o illa ex autoritate facit maifeſtū ꝙ h
cōdeſcēdendo nob̄ orat. ⁊ adhuc quōꝫ t̄ba multa erat
pn̄s ⁊ oportebat eis ſuadeꝛ ꝙ ſm volūtatē d̄i adue
nerat ⁊ iō cum occulte aliquod miraculum faciebat
non orabat ſꝫ coram multis orabat ne crederent. ꝙ
eſſet deo cōtrarius. ¶ Hylarius. iij. de tri. Quinq̄
igitur panes offeruntur turbe ⁊ franguntur ſub
repunt in frangētium manus. quedam fragmētoꝝ
procreationes. Nō imminuitur vnde prefringiē
⁊ cū ꝑfringentis manū fragmēta occupant. nō ſen
ſu s. non viſus profectum tam conſpicabilis opera
tionis aſſequiē. Eſt quod non erat videtur q̄d non
intelligitur ſolum ſupereſt vt deus omnia poſſe cre
datur. ¶ Augu. Unū eni multiplicat de paucis gra
nis ſegetes inde in manibꝰ ſuis multiplicauit q̄nq̄ pa
nes poteſtas eni erat in manib⁹ chriſti panes autē
illi q̄nq̄ quaſi ſemīa erant nō q̄dem terre mandata
ſꝫ ab eo qui terrā fecit multiplicata ¶ Criſ. Vide aū
quanta eſt ſerui ⁊ domini differencia. Nam ꝓphete
quaſi ex menſura habentes graciam ita miracula fa
ciebant. chriſtus autem abſoluta virtute faciens cū
multa ſuperhabundancia omnia operabatur. ſequi
tur. Ut autem impleti ſunt dixit diſcipulis ſuis
Colligite ergo que ſuperauerunt fragmenta ne pe
reant. Collegerunt ergo. Non quidem hec oſtenta
cio ſuperflua fuit. Sed ne phantaſiam eſtimarent
q̄d factū ē. ꝓpē q̄d etiā ex ſubiecta materia miraculū
fecit. ſꝫ q̄re nō tbꝰ deē fragmēta portanda ſꝫ diſcipulis

Quoſ hos maxime erudire volebat qui orbis ter
rarum debebāt eſſe magiſtri. Ego aūt nonſolū admi
ror multitudinē panum que facta ē. ſed ⁊ certitudi
nem ſuperfluorum. quia neq̄ pl⁹ neq̄ min⁹ fecit ſuper
flua eſſe. ſ; tm̄ quātum volebat ſcʒ xij. cophinos ſe
cundū nūꝑ xij. apl'oꝝ. ¶ The. Addiſcimus aūt ex
miraculo ꝑpetrato nō fieri puſillamies in coartato
rib⁹ paupertatis. ¶ Beda. Turbe aūt cum vidiſſent
ſignū qđ fecit dn̄s mirabant̄. quia nondū eū deū eē
cognouerant. Ideoq̄ euangeliſta ſubdit. Illi ergo
hoīes quia carnales erant ⁊ carnaliter intelligebāt
cū vidiſſent quod fecerat ſignū dicebāt q̄a h' eſt ve
re ꝓpheta qui ventur⁹ ē in mundū ¶ Alchui. Non
dū pleni fide dn̄m vocāt ꝓphetam q̄ nondū deum di
cere nouerāt ſed iā multū ꝓfecerant ex v'tute mira
culi qui eū ſecernētes ab alijs ꝓphetam vocabāt ſi
cut ſciebant in populo illo ꝑ ꝓphetas aliq̄ miracu
la feciſſe. Nec fallunt̄ ſi dicūt ꝓphetam cū ipſe dn̄s
nouerit ſe ꝓphetam dicens. Nō capit ꝓphetam peri
re extra hieruſalē. ¶ Auguſtin⁹. Sic aūt ꝓpheta ē
xp̄us ⁊ dn̄s ꝓphetarū ſic āgelus ⁊ dn̄s angelorum
Ex eo eīn q̄ p̄us annūdauit angel⁹ erat ex eo quod
futura p̄dixit Propheta erat ex eo q̄ verbū caro
factū eſt ⁊ angeloꝝ ⁊ ꝓphetarum dn̄s erat Nullus
eīn ꝓpheta ſine v'bo dei. ¶ Criſ. Ex hoc aūt q̄ dicit̄
qui ventur⁹ eſt i mūdū manifeſtū eſt q̄ ꝓphetā quē
dam principalē expectabāt. ⁊ ideo qđ dicit̄. Hic eſt
vere ꝓpheta i greco cū adiectiōne articuli ponit̄ ad
oſtendendū ſcilicet eū eſſe diſcretū ab alijs ꝓphetis.
¶ Aug. Conſiderandum aūt q̄ quia deus nō eſt tal'
ſubſtātia que oculis videri poſſit ⁊ miracula ei⁹ qui
bus totū mundū regit vniuerſamq̄ creaturā admi
niſtrat aſſiduitate viluerūt ſeruauit ſibi quedā que
faceret oportuno tempore p̄ter vſitatū curſū or
dinēq̄ nature vt non maiora ſ; inſolita videndo ſtu
perent quib⁹ quotidiana viluerūt. Maius eīn mira
culū eſt gubernatio totius mundi q̄ſ ſaturatio quin
q̄ miliū hoīm de q̄nq̄ panib⁹. ⁊ tamē hoc nemo mi
ratur. Illud mirant̄ homies non q̄a mai⁹. ſed quia
rarū eſt. nec eīn ſufficit hoc intueri in miraculis xp̄i
quia eīn dn̄s eſt in monte v'bum dei ē in alto Prop
terea non q̄ſi humiliter iacet nec tranſeūter p̄tereundū
eſt. ¶ Alchui. Myſtice eīn noie maris turbidū ſecu
lum deſignant̄. Dex aūt vt xp̄s mare mortalitatis
noſtre ab ijs naſcendo calcauit moriendo tranſijt re
ſurgendo. Secute ſūt eū credendo ⁊ imitan⁹ turbe
credentiū ex vtroq̄ ꝑplo collectoꝝ. ¶ Beda. Tūc
aūt dn̄s ſubijt i montē q̄n celū aſcendit qđ deſigna
tur ꝑ montem. ¶ Alchui. Qz turb' inn fenotib' reli
ctis ad altiora cū diſcipulis aſcendit oſtēdit q̄ ſimplici
bus minora p̄cepta ſūt ꝓmittenda. ꝑfectioribus altio
ra. Qz imminēte paſca illos reficit ſignificat. quia
quicūq̄ pane diuini v'bi ⁊ corp̄e ⁊ ſanguine diuino
deſiderat refici debet ſpūtale paſca facē id eſt d' vi
cijs ad v'tutes tranſire. Oculi v'o dn̄i ſunt dona ſpi
ritalia que cum dn̄s electis ſuis miſericorditer p̄ce
dit tunc in oculos ſuos dirigit id eſt reſpectū pieta
tis impendit ¶ Auguſtinus. Quinq̄ autem panes
ordeacei ſignificant veterem legem. ſiue quia nondū
ſpūtalib'. ſed adhuc carnalib' data eſt lex quinq̄

corporis ſenſib' deditis. Nam ⁊ ipſe turbe quinq̄ mi
lia hominum fuerūt ſiue quia ꝑ moyſen lex ipā da
ta eſt moyſes eīn q̄nq̄ libros ſcripſit. ⁊ q̄ hordea
cei erant panes ſignificauit vl' ipm̄ legem que ita da
ta erat vt in ea vitale anime alimētum corporalib'
ſacrāmentis obtegeret. Ordei eīn medulla tenaciſſima
palea tegit̄ vl' ipm̄ populū nondū expoliatum car
nali deſiderio q̄ tanq̄ palea cordi eius inherebat.
¶ Beda. Hordeum eciā pabulū ē iumētoꝝ ⁊ ab
ſeruoꝝ ⁊ lex vetus data eſt ſeruis ⁊ iumentis id eſt
carnalib'. ¶ Aug. lxxxiij. q. Duo aūt piſces qui
ſaporem ſuauē pani dabant duas illas ꝑſonas vidē
tur ſignificare quib' ꝑplus ille regebatur regiā ſcʒ ⁊
ſacerdotalē que eciā due ꝑſone dn̄m noſtrū p̄figura
bant ambas eīn ille ſuſtinuit. ¶ Alchui. Vel duo pi
ſces dicta vl' ſcripta ꝓphetaꝝ ⁊ pſalmiſtarum ſigni
ficant. Et cū q̄narius ad q̄nq̄ ſenſus corporis refe
rat̄ mille ad ꝑfectioꝫ referē Qui v'o q̄nq̄ ſenſ⁹ cor
poris ꝑfecte regē ſtudent viri dicūtur a viris q̄s
feminea mollicies non corrumpit ſed ſobrie ⁊ caſte
viuūt ⁊ celeſtis ſapiē de dulcedine merent̄ recreari
¶ Aug. ſup iohem. Puer aūt qui iſta habebat for
te popul⁹ iſrael erat qui ſenſu puerili ea portabat.
nec mādūcabat Illa eīn q̄ portabat clauſa onerabāt
aperta paſcebant. ¶ Beda. Pulcre aūt dicit̄. Hic
quid ſūt inter tantos quia lex vet⁹ parū ꝓficiebat.
quouſq̄ eam dn̄s ſuis manib' ſuſcepit id eſt ope im
pleuit ⁊ eandem ſpūtaliter intelligendā eſſe docuit
q̄a lex neminē ducebat ad ꝑfectionē ¶ Auguſtinus
Frangendo autem panes multiplicati ſunt Quin
q̄ eīn libri moyſi multos libros cum exponunt̄ tā
q̄ſ frangendo id eſt differendo fecerunt ¶ Auguſti.
lxxxiij. que. Dominus etiam tanq̄ſ frangendo ⁊
aperiendo quod durū erat ⁊ clauſum in lege diſci
pulos impleuit. cū eis p⁹ reſurrectiōꝫ apuit ſcripturas
¶ Au. ſr ioh. Quia aūt ignorācia ꝓpli erat in lege.
ꝓpterea temptatio dn̄i ignorantiā diſcipulis demō
ſtrabat. Super fenum aūt diſcumbebāt quia carna
liter ſapiebāt ⁊ i carnalib' q̄ſceſcebāt oīs eīn caro fenū
Illi aūt de panib' dn̄i implent̄ q̄ qđ aurib' audiunt
opib⁹ implent ¶ Aug. Que ſūt aūt fragmēta niſi q̄
populus nō potuit manducare? Quid ergo reſtat
niſi vt ſecretiora intelligēcie que nō poteſt cape mul
titudo illis credant̄ qui idonei ſūt ⁊ alios docere va
lent Sic erant apl'i. vnde ⁊ xij. cophini impleti ſūt
¶ Alchui. Cophinis eīn ſeruilia implentur officia.
Cophini ſunt apl'i ⁊ eoꝝ imitatores qui licet i pre
ſenti ſint deſpicabiles. ſpūtaliū ſacramentoꝝ diui
tijs ſunt interius referti. Dicūtur aūt apoſtoli fuiſ
ſe cophini. quia ꝑ apl'os fides ſancte trinitatis erat
p̄dicanda in quatuor ꝑtibus mundi. Quod autem
nouos panes noluit facē. ſed allatos cumulauit ſig
nificat. quia veterem ſcripturam non reprobauit ſ;
aperiendo patefecit.

¶ Jeſus ergo cum cognouiſſet quia ventu
ri eſſent. vt raperent eum ⁊ facerent eum
regem fugit iterum in montem ipſe ſolus.
Ut aūt ſero factum eſt deſcenderūt diſcipli

Eius ad mare. Et cū aſcēdiſſent nauē ve
nerunt trāſmare in capharnaū ꝛ tenebre
iam facte erāt ꝛ non venerat ad eos iheſꝰ
Mare autē vēto magno flāte exurgebat
Cū remigaſſēt ergo quaſi ſtadia xxv aut
xxx vidēt iheſū ambulantē ſupra mare ꝛ
ꝓximū naui fieri ꝛ timuerūt. Ille autē di
cit eis. Ego ſum nolite timere. Voluerunt
ergo accipe eum ī nauem ꝛ ſtatim fuit na
uis ad terram ad quam ibant

¶ Beda. Turbe viſo tāto miraculo intellexerunt
piū atqȝ potentē ꝛ idcirco voluerūt eum facere re
gem. hoīes nāqȝ volunt hr̄e regē pium ad regēdū
ꝛ potentē ad tuendū. dn̄s igitur hoc cognoſcēs fu
git ī mōtē id ē celeriter aſcēdit vn̄ dr̄ ihs gͦ cū co
gnouiſſet q̄ ve. eſ. ut ra. eū. ꝛ fa. eū. re. fu. ī mon.
ipſe ſolꝰ Dat gͦ intelligi ꝙ dn̄s cū ſedēret ī mōte cū
diſ. ſuis ꝛ viderꝫ tbas ad ſe veniētes deſcēderat de
monte ꝛ circa inferiora loca turbas pauerat Nam
quō fieri pt̄ vt rurſus illuc fugeret niſi ante de mō
te deſcēderet ¶ Aug. de con. euā. Nō aūt repugnat
qd̄ mathꝰ dixit aſcēdit in mōtē ſolꝰ orare Neqȝ ei
cauſe orandi ꝯtraria ē cauſa fugiēdi quādoquidem
ꝛ hinc dn̄s doceat hāc eſſe nob̄ magnā cām orandi
qn̄ ē cā fugiēdi ¶ Aug. erat aūt rex q̄ timebat fieri
rex nec talis rex q̄ ab hoīb̄ fieret ſed talis q̄ homi
bus regnū daret ſemp q̄dem ille cū prē regnat ſm
ꝙ eſt filiꝰ dei Predixerūt aūt ꝓphete regnū eiꝰ ꝛ ſe
cundū id ꝙ homo factꝰ xp̄s ꝛ fecit fideles ſuos xp̄ia
nos q̄ ſunt regnū eiꝰ quod mō colligit mō emit ſan
guine xp̄i erit aūt aliqn̄ manifeſtū regnum eiꝰ quan
do erit aperta claritas ſanctoꝝ eiꝰ poſt iudiciū ab eo
factum Diſcipli aūt ꝛ turbe credentes ī eū putaue
rūt illum ſic veniſſe vt iam regnaret hoc ē velle ra
pere ꝛ facere eū regem. ¶ Criſ. vide aūt quanta eſt
gule virtus non vltra eis ſabbati tranſgreſſionis cu
ra eſt. non vltra zelāt p deo ſed oīa remota ſūt ven
tre repletꝰ ꝛ ꝓpheta iā erat apud eos ꝛ regem euꝫ
inthroniſare volebant xp̄s aūt fugit erudiens non
mūdanas cōtemnere dignitates ſic igit ihꝰ dimittit
diſcipłos ꝛ aſcendit ī mōtē Ili vō a magr̄o relicti
vt ſero factū eſt deſcenderūt ad mare ꝛ hoc eſt quod
ſubdit. Vt autem ſe. fa. eſt deſcen. di. eius ad mare
Et quidem vſqȝ ad veſperaꝫ expectauerūt eum vē
turum eſſe putantes ad ſe. Facta vō veſpera non
vltra ſuſtinent eum nō inquirere tantus eos detine
bat amor. Sed ab amore igniti aſcenderunt in nauē
vnde ſeqtur. Et cum aſcē. na. ve. trans mare ī cap.
Veniebāt quidem ad capharnauꝫ eſtimātes ſe illic
eum inuenturos. ¶ Aug. Sic ergo dixit finem ꝛ
redit vt exponat quō venerūt quia per ſtagnū na
uigantes tranſierūt ꝛ dum nauigarent recapitulā
do exponit quid accidit dicens. ꝛ tene. iam fa. erāt
ꝛ non ve. ad eos ihs. ¶ Criſ. Nō ſiī cauſa euan
geliſta tempꝰ deſignat ſed vt p hoc calidum eorum
amorē oſtendat Non eīn dixit veſpera nunc eſt. ꝛ
nox aduenit ſed ab amore igniti aſcēderunt ī nauē

Multa aūt erant ex quib̄ impediebant a tempore
vn̄ dicit. ꝛ tene. iam facte erant a tempeſtate. Vnde
ſequitur. Mare autem ven. ma. fla. exurge. a loco
Non enim erant ꝓpe terram. vnde dicitur. Cum
remigaſſent gͦ quaſi ſtadi. xxv vel. xxx. ¶ Beda
Eo genere locucionis quo cum dubitādo loquimur
ſolemꝰ dicere ferme. xxv. aut ꝓpe xxx. ¶ Criſoſt.
Et vltimo ab opinabili. vnde ſequitur Vident ihm
ambulantem ſupra mare ꝛ prim naui fieri. Apparet
quidem eis poſtq̄ȝ illos dimiſerat. Illic q̄dem docens
eos quid eſt derelictio ꝛ amorem excitans maiorem
hic vō ſuam virtutem oſtendens ꝓpter hoc igitur illi
turbabant. vnde ſequitur. ꝛ timuerunt Quibꝰ tur
batis dn̄s confortationem adhibet vnde ſequitur Il
le autem dicit eis ego ſum nolite timere. ¶ Beda.
Non autem dixit ego ſum iheſus ſed tantum. ego
ſum quia familiares eius erant Vel eciam audita voce
facile potuerunt cognoſcere magiſtꝝ ſiue qd̄ verꝰ
eſt vt oſtēderet ſe illuꝫ eſſe q̄ moyſi dixit Ego ſum q̄
ſum. ¶ Criſ. Ideo autem eis apparuit vt oſtendat q̄
niam ipſe eſt qui tempeſtatem ſoluet. Hoc eīn oſtēdit
euangeliſta ſubdens. voluerūt ergo accipe eum in
naui ꝛ ſtatim fuit nauis ad terram ad quam ibant.
Tranquilla eīn p̄buit eis nauigationem. non aūt in
nauim aſcendit volēs maiꝰ miraculum operari ꝛ dei
tatem eiꝰ reuelare apꝉꝭ ¶ Theo. vide namqȝ tria mi
racula Primū ē ꝙ ambulat ſupra mare ſcḿ ꝙ fluc
tꝰ mitigat Tercium ꝙ ſtatim fecit nauim ad terraꝫ ire
ad quam ibant. nam multum diſtabant a terra cum
ei dominꝰ apparuit ¶ Criſ. Turbe autem non oſtē
dit ſe ihus ſupra mare ambulātem quia hoc ſignum
imbecillitatem eoꝝ excedebat ſꝫ neqȝ diſcipulis diu
viſus eſt h̄ faciēs ſꝫ ſtatim diſparuit ab eis ¶ Aug.
de con. euan. Non eſt autē aduerſum ꝙ mathꝰ pri
us eū dixꝰ dixiſſe diſcipulos aſcēdere in nauiculā ꝛ
precedere eum trans fretum donec dimitteret tur
bas ac deinde dimiſſis turbis aſcendiſſe in montem
ſolum orare Johannes vō prius eum fugiſſe cōme
morat ſolum in montem Ac deinde inquit cum autē
ſero factum eſt deſcenderūt diſcipuli eius ad mare
ꝛ cū aſcen. nauim. Quis eīn non videat hec recapi
tulādo iohānem poſtea dixiſſe factum a diſcipulis.
quod iam ihus iuſſerat antequȝ fugiſſet in montem
¶ Criſ. Vel aliter mihi videtur hoc ſignū aliud ab
eo qd̄ apud matheum poſitū eſt Tunc eīn non ſtati
eū ſuſcepere nūc aūt pſuaſi ſe ſtati ſuſcipe et tūc q̄dē
ad huc tēpeſtas ꝯmanebat cōcuciēs nauim. nūc aūt
cū voce trāqllitas aduenit. Multocieſ eīn eadē facit
ſigna vt facile ſuſceptibilia fiāt. ¶ Aug. Myſtice
aūt pauit dominꝰ turbas ꝛ aſcēdit in mōtem Sic eī
de illo p̄dictum eſt. Congregatio populorum circun
dabit te. ꝛ ꝓpter hāc in altum egredere id ē vt cir
cundet te congregatio populoꝝ regredere in altum
Quare autem dictum eſt fugit. neqȝ eīn ſi nollet te
neretur Aliquid ergo ſignificauit fugiēdo quia ſci
licet non potuit intelligi altitudo eius. Quecquid
enīꝫ non intellexeris fugit me dicis fugit ī montē
ipſe ſolus quia aſcendit ſuper omnes celos Illo aūt
ſurſum poſito. diſcipuli in nauiculam tempeſtatem
patiebantur. Nauicula illa eccleſiam prefignabat

Tenebre iam facte erãt ⁊ merito quia lux nõ erat. Non eñ venerat ad illos ihũs quantũ accedit finis mundi. Creſcũt errores creſcit iniquitas lux demũ ꝗ cantas eſt ſcḋm illud. Qui odit fratrem ſuũ in tenebris eſt. Ipſi fluct⁹ nauẽ turbãtes tempeſtates ⁊ venti clamores ſunt maledicorũ. Inde caritas refrigeſcit inde fluctus augẽtur ⁊ turbatur nauis. Nec tñ venti illi ⁊ tempeſtas ⁊ fluctus ⁊ tenebre id agebant vt vt nauis nõ ꝓmoueretur vel ſoluta mergeretur. Qui eñ ꝑſeuerauerit vſ ꝗ in finẽ hic ſaluus erit. Quinarius aũt numer⁹ ad legem ꝑtinet. Ipſi ſũt qĩꝗ libri moyſi. ergo legem ſignificat numer⁹ xxv. qm̃ quĩꝗes quini fiũt xxv. Sed huic legi antꝗ euangeliũ veniret deerat ꝑfectio que in ſenario numero ꝯprehendit. Ipſa ergo quĩꝗ p ſex multiplicãtur. vt lex p euangeliũ impleatur vt fiãt ſexies qĩꝗ triginta. ad eos ergo qui implẽt legem venit ieſus calcans fluctus id eſt omnes tumores mũdi ſub pedibus hñs omnes altitudines ſeculi ꝓmens. ⁊ tam tãte ſunt tribulatiões vt etiã ipſi q credunt in ieſũ expaueſcãt ne deficiant. Theo. Cum aũt homines vel demones nos per timorẽ intanẽ mouere audi⁹ xp̃m dicentem. ego ſũ nolite timere id eſt ego ſemp aſſiſto ⁊ ſicut de⁹ ꝑmaneo ⁊ nunꝗ ꝑtranſeo ñ perdatis in me fidem ꝑ falſis terroribꝫ. Vide etiã quõ ñ in pñcipio periculi dñs aſſiſtit ſed in fine. Permittit namꝗ nos eſſe in medio piculorum. vt certantes in tribulationibꝫ ꝓbabiliores fiam⁹ ⁊ vt ad ip̃m ſolũ recurram⁹ q potens eſt ex inſperatis nos liberare. Cũ eñ intellect⁹ human⁹ ſibi ꝓuidere non potent. tunc ſalus diuina aduenit. Si volueri̅m⁹ etiã xp̃m in nauiculam nr̃am ſuſcipe id ẽ i noſtris cordibꝫ habitare. ſtatim inueniemur i t̃ra ad quã ire volum⁹ id eſt celum. Beda. Quia ṽo hec miracula non torpẽtes vehit ſed fortiter remigãtes. ſignificatur ꝙ in eccl̃ia nõ ſeditioſi ⁊ molles. ſ; fortes ⁊ i bonis operibꝫ ꝑſeuerãtes ꝑueniunt ad portũ ſalutis ẽterne.

Altera die turba que ſtabat trans mare vidit quia nauicl'a alia non erat ibi niſi vna ⁊ quia non introiſſet cũ diſcipulis ſuis ihe̅ſus in nauem ſed ſoli diſcipuli eius abiſſent. Alie vero naues ſuperuenerũt a tyberiade iuxta locum vbi manducauerant panem grãas agentes deo. Cũ vidiſſet turba ꝗa ihe̅ſ⁹ non eſſet ibi nec diſcipuli eius aſcẽderunt in nauicl'as ⁊ venerũt capharnauz ꝗrentes eũ. Et cũ inueniſſent eũ trans mare dixerũt ei. Rabbi qñ huc veniſti reſpõdit eis ieſus ⁊ dixit. Amẽ amen dico vobis ꝗritis me. non quia vidiſtis ſigna. ſed quia manducaſtis ex panibus ⁊ ſaturati eſtis. Operamini nõ cibũ q perit ſ; qui ꝑmanet i vitam eternam quem filius hominis vobis dabit. Hũc eñ pater ſignauit deus.

Criſ. Dñs etſi turbis non manifeſte oñderit quõ ſupra mare ambulauit dedit tñ eis latentẽ ſuſpicari ꝙ factum erat. ⁊ hic euangeliſta oñdit dicens. Altera die turba que ſtabat trãs mare vidit ꝗa nauicula alia non erat ibi niſi vna. ⁊ quia nõ itroiſſet cũ diſcipulis ſuis ihũs in nauem ſ; ſoli diſcipuli ei⁹ abiiſſent. Quid eñ hic erat aliud ꝗ; ſuſpicari ꝙ mare pedes tranſiẽs receſſerat. Neꝗ eñ ẽ dicẽ ꝙ in alia nauicula petranſiuit ꝗa vna erat ibi tñ in quã aſcẽderunt diſcipli ei⁹ cum quibus ipſe non intrauerat. Auguſtin⁹. Inſinuatũ g⁹ eſt illis tam magnum miraculũ. Venerũt aũt ⁊ alie naues iuxta locũ illũ vbi manducauerãt panem. In ꝗbus turbe eũ ſecute ſũt. Et hic eſt qḋ ſubdit. Alie vero naues ſupuenerunt a Tybe. iux. lo. vbi man. pa. gra. agen deo. Cum vidiſſet turba ꝗa ihe̅ſ⁹ nõ eſſet ibi neꝗ diſci. ei⁹ aſcen. in na. ⁊ ve. Ca. querentes eũ. Criſ. Sz tñ poſt miraculũ tã magnũ veniẽtes non ĩterogauerunt eũ ꝗliter ꝑtranſiſſet neꝗ curauerũt tm̃ miraculũ addiſcere. Sequit̃ eñ ⁊ cũ inueniſſent eũ trans mare dixerũt ei. Rabbi. qñ huc veniſti. Niſi quis dicat hic qñ pro qualiẽ dictũ eſſe ab eis. Dignũ aũt eſt ⁊ hinc ꝯſpicere facilẽ eoꝝ mentem. Qui eñ dicebant hic eſt ꝓpheta qui ſtudebãt rapere ⁊ facere eum regem inueniẽtes eũ nihil tale ꝯſiliãt̃. Aug. Ecce eñ ille qui in monte; fugerat turbas cũ ipſis turbis loquit̃ modo teneant mõ regẽ faciãt. Sz ille p⁹ miraculi ſacmentũ ⁊ ſmonẽ infert ⁊ quoꝝ ſatiauit panibꝫ ventrẽ ſatiat ſmonibꝫ mentẽ. Alcu. Qui eñ dedit exemplũ fugiẽde laudis ⁊ t̃rem imperij dat exemplũ doctoribꝫ qualit̃ debeãt miniſtere p̃dicationi. Criſ. Manſuetudo aũt ⁊ lenitas non vbiꝗ eſt vtilis cũ eñ deſes fũit diſcipul⁹ ⁊ groſſ⁹ ſtimulo vti ad eũ oportet hic ⁊ hic fili⁹ dei facit. Venientibꝫ eñ turbis ⁊ blandientibꝫ et dicendo Rabbi. qñ huc veniſti; vt oñdat qḋ eum q ab hoibꝫ eſt honorẽ non ꝯcupiſcit. ſ; ſolũ inſpicit eoꝝ ſalutẽ redarguẽdo eis rñdet non ſolũ corrigere volẽs ſed ⁊ mentẽ eoꝝ releuare. Vñ ſequit̃. Rñdit eis ihũs ⁊ dixit. Amẽ amen dico vobis quentis me. nõ ꝗa vidiſtis ſigna ſ; quia man. ex pa. ⁊ ſa. eſtis. Aug. Quaſi d. ꝓpter carnẽ me ꝗritis non ꝓpter ſpm̃. Criſ. Poſt reprehenſiõẽ aũt doctrinã eius adiungit dicẽs. Operamini nõ ci. qui pe. ſ; q ꝑma. in vi. eter. ꝗſi di. Vos eſcam exꝗritis temporalẽ. ego aũt veſtra corpa nutriui. vt p hoc exquireretis illam eſcã q nõ temporaneã; ſed etẽnam tribuit vitam. Alcui. Corpore⁹ cibus carnem eñ reficit exterioris hoĩs ⁊ ſemel accept⁹ non ſufficit niſi quotidie accipiat. Spiritalis autem cibꝫ ꝑmanet in eternũ ⁊ ſatietatem ꝑpetuam imortalitatemꝗ largitur. Aug. Seipſũ aut; inſinuat iſtũ cibum vt in ſequentibꝫ illuceſcit ac ſi dicat. Queritis me ꝓpt̃ aliud querite me ꝓpt̃ me. Cri. Sz ꝗa quidã eo ꝙ volũt pigre nutriri abutunt̃ hoc verbo neceſſarium ẽ mouẽ id quod ẽ pauli. Qui furabatur iam nõ furet̃ magis aũt laboret operan⁹ manibus ſuis. vt habeat vnde tribuat neceſſitatẽ patienti. Sed ⁊ ipſe Corinthũ veniens morabat̃ apud Aquilam ⁊ priſcillam ⁊ operabatur dicen⁹ autẽ. ne operemini cibum qui perit. nõ inſinuat ꝙ oportrat pigtari ſ; ꝙ oporteat operari ⁊ dare hic eñ eſt cibus

qui non perit. Operari aūt cibū̄ qui perit eſt affici
ſecularibus rebus. hoc igitur dixit. quia illi nullam
fidei curā habuerūt ſed ſolū volebāt vētrē implere
nihil laborātes ⁊ hoc decenter cibum qui perit voca
uit. ¶ Aug. Sicut aūt ſamaritane dixerat. ſi ſcires
qui petit a te bibere poſtulaſſes ab eo ⁊ daret tibi
aquam viuam ita ⁊ hic ſubdit. quem filius hoīs uo
bis dabit. ¶ Alcb. Quando aūt ꝑ manum ſacerdo
tis corpus xp̄i accipis. non ſacerdotē quem vides ſ;
illum quem non vides attende ſacerdos eſt diſpenſa
tor huius cibi nō actor. filius hominis ſeipſ̄mo at no
bis. vt nos in ipſo ⁊ ipſe in nobis maneat. iſtū filiū
homīs nolite ſic accipe quaſi alios filios hoīm. Se
queſtrat⁹ eſt eñ quadam gr̄a ⁊ exceptus a numero
oīm. Iſte eñ fili⁹ hominis ⁊ dei fili⁹ eſt ⁊ hoc eſt qđ
ſubdit. Hunc eñ pr̄ ſignauit de⁹. Signare ē ſig⁹
ponere. Quaſi diceret nolite me ꝯtemnere qui fili⁹
hominis ſū. Sic eñ ſum fili⁹ hominis vt de⁹ pater
me ſignaret. id ē ꝓpriū aliquid mihi daret quo nō
confunderet cum gn̄e humano ſ; ꝑ me liberaretur.
gen⁹ humanū. ¶ Hylarius. viij. de trini. Signacu
lorum aūt natura ē. vt omnē; impreſſe ſpēi expli
cent formam ⁊ nihil min⁹ ex eo in ſe habeant vnde
ſignentur ⁊ dum totum accipiunt quod imp̄mitur
totum ex ſe p̄ferunt quicquid impreſſū eſt. Verbu;
igit̄ hoc ad diuine natiuitatis non ꝑficit exemplu;
q̄a in ſignacul' ⁊ materia ſit ⁊ diuerſitas ⁊ impreſ
ſio ꝑ qua; mollioribꝫ naturis validiorꝫ generū ſpe
cies imp̄mūtur. Unigenit⁹ vero de⁹ ⁊ per ſacramē
tum ſalutis noſtre hominis filius volens ꝓprietatis
noſ̄ paterne in ſe ſignare ſpeciem ſignatum ſe a deo
ait vt per hoc poteſtas ab eo dandi. ad eternitatem
eſſe intelligi poſſit quia omnē in ſe paterne forme
plenitudinē ſignātis ſe dei ꝯtineret ¶ Criſoſtom⁹
Vel ſignauit id eſt in hoc miſit hāc nobis afferētē;
eſcam. Vel ſignauit id eſt reuelauit per ſuum teſti
monium ¶ Alcbuin⁹. Miſtice autem altera die id ē
poſt aſcenſionem xp̄i turba ſtans in bonis operibus
non iacens in terrenis voluptatibꝫ expectat vt veni
at ad eos iheſus. vna autem nauis eſt vna eccleſia.
Sed ⁊ alie naues que ſuperuenerunt ſunt cōuenti
cula hereticorum qui q̄ ſua ſūt querūt. non que ihū
xp̄i. vnde conuenienter dicitur. Queritis me quia
manducaſtis ex panibus. ¶ Auguſtin⁹. Quamm̄
ti eciam non querunt iheſum niſi vt illis benefaciat
ſm̄ tempus ali⁹ negocium habet querit interceſſiō;
clericorum ali⁹ premitur a potentiore fugit ad eccle
ſiam. Vix queritur iheſus ꝓpter iheſū ¶ Grego.
xxiij. moralium Per eorum eciam perſonā dominus
illos intra ſc̄tam eccl'iam deteſtatur qui per ſacros
ordines ad dominum propinquantes non in eiſdem
ordinibꝫ virtutum merita ſed ſubſidia vite preſen
tis exquirunt. Saciatos quippe de panib⁹ dominū;
ſequi eſt de ſancta eccleſia temporalia alimenta ſum
pſiſſe. ⁊ non pro ſignis dominū. ſed pro panibus q̄
rere. eſt ad religionis officiū non pro agendis vir
tutibus. ſed pro regerendis ſubſidijs inhiare ¶ Be
da. Illi eciam qui in oratione querunt. Non eter
na ſed temporalia. Querūnt iheſum. non propter
iheſum. ſed propter aliquid aliud. Significatur
autem miſtice. quoniam hereticorum conuenticula.
carent hoſpicio chriſti ac diſcipulorū eius ⁊ dicūt
alie ſuperuениſſe naues quia hereſes repentine fue
runt. Per turbam autem que cognouit ꝙ iheſus
non erat ibi. neqꝫ diſcipuli eius. Illi deſignātur.
qui cognoſcentes errores hereticorum relinquunt
eos ⁊ ad veram fidem veniunt.

¶ Dixerūt ergo ad eū. Quid faciem⁹ vt
operemur opera dei. Reſpōdit ihe⁹ ⁊ dixit
eis hoc eſt opus dei vt credatis in eum qui
miſit ille. Dixerūt ergo illi. Quod ergo tu
facis ſignum vt videamus ⁊ credam⁹ tibi
Quid operaris. Patres nr̄i māducauerunt
māna in deſerto ſicut ſcriptū ē. Panē de ce
lo dedit eis māducare. Dixit ergo eis ihe
ſus. Amē amē dico vobis. Nō moiſes dedit
vobis panē de celo ſ; pater me⁹ dat vobis
panē de celo verū. Panis eñ ver⁹ ē q̄ de ce
ſcendit de celo ⁊ vitam mundo dat. Dixe
runt ergo ad eum domine ſemper da nobiſ
hunc panem.

¶ Alcbuinus. Intellexerant eſcam iſtam que per
manet in vitam eternam eſſe op⁹ dei. Et ideo inter
rogant quid facerent. Vt iſtum cibum. id eſt opus
dei operari poſſint. Et hoc eſt quod dicit. Dixerūt
ergo ad eū. Quid faciemus. vt operemur opera dei
¶ Beda. Id eſt que precepta ſeruando poterimus
implere opera dei. ¶ Criſoſtom⁹. Hoc autem dice
bant non vt diſcant ⁊ faciant. Sed vt ad cibi exhibi
tionem eum inducere volentes. ¶ Theophilus.
Chriſtus vero quamuis cognoſceret ꝙ eis nichil ꝓ
derat. tamen propter communem vtilitatem reſpon
dit ⁊ oſ̄dit eis ymo oībus hoībꝫ quod ſit op⁹ dei.
Unde ſequitur. Reſpondit iheſus. Et dixit eis.
Hoc eſt opus dei. vt credatis in eum quem miſit il
le. ¶ Auguſtinus. Non autem dicit vt credatis ei.
Sed vt credatis in eum. Non enim continuo qui
credit ei. credit in eum. Nam ⁊ demones credebāt
ei. ⁊ non credebant in eum. Et nos credimus Pau
lo Sed non in paulum. Credere ergo in eum. eſt
credendo amare credendo diligere credendo in eum
ire ⁊ eius membris incorporari Ipſa eſt fides qua;
de nobis exigit deus que per dilectionem operatur.
Diſcernitur tamen ab operibus fides. Sicut dicit
apoſtolus iuſtificari hominem per fidem ſine operi
bus legis. Et ſunt opera que videntur bona ſine fi
de chriſti. ⁊ non ſunt bona quia non referuntur ad
eum finem ex quo ſunt bona. Finis enim legis xp̄s
ad iuſticiam omni credenti. Et ideo voluit diſcerne
re ab opere fidem. Sed ipſam fidem dixit eſſe opus
dei. Ipſa eſt enim fides que per dilectionē operat̄.

Hec dixit hoc eſt opus noſtrum. ſed hoc eſt opus
dei vt credatis in eum vt qui gloriatur in domino glo
rietur. credere ergo in eum eſt mãducare cibū qui p
manet in vitam eternam vt qd paras dentē ⁊ ven
trem crede ⁊ mãducaſti. quia ergo inuitabat eos ad
fidem illi adhuc querebãt ſigna quibus crederent.
iudei enim ſigna querunt. ⁊ hoc eſt quod ſequitur. dixe
runt ergo ei. quod ergo tu facis ſignū. vt videamus
⁊ credamus tibi quid operis. ¶ Criſ. Nihil irratio
nabilius q̄ ſigno pre maibus exiſtente. quaſi nullo
iam ſigno facto hoc dicat. neq; electionē ſigni fiendi
dño permittunt ſed in neceſſitatē eū eſtimant duce
re vt nullū aliud faciat ſignum q̄ tale quale factum
eſt in eoꝝ parentibus vn̄ ſubdūt. patres noſtri man
ducauerūt manna in deſerto. ¶ Alchui. Et ne vide
atur manna aliquo mō cōtemnendū autoritate pſal
mi illud extollunt dicētes. ſicut ſcriptū eſt. panem
de celo dedit eis mãdu. ¶ Criſ. Multis quidem factis
ſignis ⁊ in egipto ⁊ in mari rubro ⁊ i deſerto. huius
maxime meminerūt qd valde ꝯcupiſcebant. propter
venentes tyrannidem neq; aūt dicūt q deus hoc fecit
ne videantur eū equare deo neq; moyſen inducunt
vt nō videantur xpm̄ deprimere ſed mediū ponunt dicē
tes. Patres noſtri mãducarerunt manna. Vel aliter.
¶ Aug. Dño ihūs talem ſe dicebat vt ſe moyſi pre
poneret. Nō enim auſus eſt moyſes de ſe dicere q daret
cibum q nō perit. Attendebãt itaq; quanta feciſſet
moyſes ad hec aliqua maiora volebãt fieri quaſi di
centes promittis cibū q non perit ⁊ nō talia ope
raris qualia moyſes. Panes ordeaceos ille nō dedit
ſ; mãna de celo. ¶ Criſ. Licebat aūt dño dicere q̄m
moyſe maiora miracula fecit ſ; non erat tempus horū
verborum nūc. ſed vnū erat ad quod ſtudebat ſc; du
cere eos ad eſcam ſpiritualē. Unde ſequitur. Dixit ergo
eis ihūs. Amen amen dico vobis. Nō moſes dedit vo
bis de celo ſed pater meus dat vobis panē de celo ve
rū. An nō ex celo erat manna? qualiter igitur ex celo
dicit? ſicut ⁊ volucres celi dicūtur ⁊ ſicut dicit. In
tonuit de celo dominus. Panē aūt non verū vocat
illum non qa falſū erat miraculū de manna ſ; quia fi
gura erat nō veritas. non dixit. Non moyſes dedit
ſed ego ſ; pro moyſe quidem deū pro manna vo ſeipſū
poſuit. ¶ Aug. Quaſi d. Illud manna hoc ſignifica
bat ſc; cibum de quo pauloante locutus ſum ⁊ omnia
ſigna mea erant. Signa mea dilexiſtis qd ſignifica
tur cōtemnitis. Deus enim dat panē quē ſignificauit
manna ipm̄ ſcilicet dnm̄ ihesū xpm̄ vnde ſequitur. pa
nis enim verus eſt qui de celo deſcen. ⁊ dat vitam mūdo
¶ Beda. Non quidem elemētis ſed hominibus habi
tantibus mundi ¶ Theo. Seipſum dicit panē verū
quia pricipale ſignificatū p manna eſt ipſe vnigeni
tus dei filius homo factus. manna nanq; interpretatur
quid eſt hoc? Nam iudei videntes illud ſtupefacti.
Unus ad aliū dicebat. quid eſt hoc? Filius aūt dei fac
tus homo ipſe eſt potiſſimū admiratiuū mãna. ita
vt cuilibet ꝯtingat querere quid eſt hoc? Quomō
filius dei filius hominis eſt? quomō ex duabus naturis vna
ſit perſona? ¶ Alchui. Qui per aſſumptam humani
tatem deſcendit de celo ⁊ p aſſumētem diuinitatem
dat vitam mundo. ¶ Theo. Hic aūt panis vita ſe
cundū naturā exiſtens. tanq̄ viui patris filius propriū
opus facit quia viuificat cuncta. Sicut enim panis ex
terra infirmam naturam carnis ꝯſeruat ſic ⁊ xps p
ſpiritus operationes viuificat aiam ⁊ etiam corpus
incorruptibile facit nam p eius reſurrectionē corpo
ralis ꝯfertur icorruptio ⁊ ideo dicit q dat vitã mū
do. ¶ Criſ. Non iudeis ſolū ſed orbi terrarum. Illi
vero inferius adhuc inſpiciebant. vnde ſequitur. Dix
erunt ergo ad eū domine ſemp da nobis hūc panem
Dicente aūt eo q̄m pater meus dat vobis panem.
Non dixerūt roga vt det ſed da nobis ¶ Aug. Si
cut enim ſamaritana cui dictum eſt qui biberit de hac
aqua non ſitiet vnquam ſm corpus accipiens ⁊ carē
indigentia volens. Da mihi inquit domine de hac aq̄
Sic ⁊ iſti dicūt. Da nobis panem qui reficiat. ⁊ nō
deficiat.

¶ Dixit aūt eis ieſus ego ſum panis vite
qui venit ad me non eſuriet. ⁊ qui credit i
me non ſitiet vnq̄. Sed dixi vobis. qa ⁊ vi
diſtis me ⁊ nō credidiſtis. Omne qd dat mi
hi pater ad me veniet ⁊ eum q venit ad me
non eyciam foras. Quia deſcendi de celo
nō vt faciam voluntatē meam ſ; volūtatem
eius qui miſit me patris hec eſt autē volun
tas eius q miſit me patris. Ut omne quod d
dit mihi pater non perdam ex eo. ſed reſu
ſcitem illud in nouiſſimo die. Hec eſt enim vo
luntas patris mei q miſit me. vt omis qui
videt filium ⁊ credit in eum habeat vitam
eternã. et ego reſuſcitabo eū i nouiſſimo die
¶ Criſ. De reliquo dñs in miſteriorum traditionē
eos inducturus eſt ⁊ primo de diuitate ſua loquitur. vnde
dicit. Dixit aūt eis iheſus ego ſum panis vite. Nō
enim h de corpore eius dictum eſt. de illo enim in fine dicit
Panis quem ego dabo caro mea eſt. Sed interim
de diuinitate loquitur. Etenim caro propter deū verbū at verum
panis eſt. quod ſpiritum ipſum ſuſcipientē panis cele
ſtis fit. ¶ Theo. Non aūt dixit Ego ſum panis nu
trimenti ſed vite. qa enim cuncta mortificata erant vi
uificauit nos xpus p ſeipm̄. Eſt aūt panis non con
ſuete vite ſed illius que q morte nō reſecatur. vnde ſub
ditur. Qui venit ad me non eſuriet ⁊ qui credit ī
me non ſitiet vnquam. ¶ Aug. Qui venit ad me.
hoc eſt qui credit in me Et quod dixit non eſuriet
hoc intelligendū eſt. Et non ſitiet vnq̄. vtroq; enim
ſignificatur eterna illa ſatietas vbi nulla eſt egeſtas.
¶ Theo. Vel non ſitiet neq; eſuriet id eſt ad verbū
dei audiendū neq; tedioſus efficitur neq; ſitiet ſiti in
tellectuali quaſi nō habeat aquam baptiſmi ⁊ ſanctifi
cationē p ſpiritum factam. ¶ Aug. Panē igitur de ce
lo deſideratis ante vos habetis ſed non manducatis.
Unde ſequitur. Sed dixi vobis quia ⁊ vidiſtis me ⁊
nō credidiſtis. ¶ Alchui. Quaſi d. nō ideo h dixi
q vos ſciā hoc pane ſatiādos ſed potius ad improperiū
veſtre incredulitatis dico qa videtis ⁊ non creditis
¶ Criſ. Vel per hoc q dicit dixi vobis. inſinuat

teſtimoniū ſcripturaꝝ de quo ſupͣ dixerat. Ille ſunt
que teſtimoniū phibent de me ⁊ iterū dixerat quoni
am veni in noīe patris mei ⁊ non ſuſcepiſtis me. h
aūt qđ dicit q̄a vidiſtis me. Signa occulta īſinuat
¶ Aug. Sed non ideo ego populū dei pdidi. quia
vos vidiſtis ⁊ non credidiſtis vnde ſeqtur. oīne qđ
dat mihi pater ad me veniet. ⁊ eum q̄ venit ad me
non eiciā foras ¶ Beda. Abſolute dicit oīne vt oſ
deret plenitudinē fideliū. Hi aūt ſunt quos pater
dat filio quando p occultā inſpiratonē facit eos cre
dere in filium. ¶ Alchui. Quencūq; gͦ pater trax
erit ad hoc vt credat ī me veniet p fidem ad me vt
mihi iungat̄. Et eum qui paſſibꝫ fidei ⁊ bone opera
tionis veniet ad me non eiciam foras id ē ī ſecreto
pure conſciētie mecū morabitur ⁊ tandem recipiaꝫ
eū in eterna beatitudine. ¶ Aug. Illud enī meꝰ vñ
non exitur foras Eſt magnū penetrale ⁊ dulce ſe
cretum ſine tedio ſine amaritudine malaꝝ cogitatio
nū. ſine interpellatione tēptationū ⁊ doloꝝ. De quo
dicit̄. Intra in gaudiū domini tui ¶ Criſ. Per h
aūt qꝛ dicit. Quod dat mihi pater oſtendit quoniā nō
contingens res eſt credere in xp̄m neq; cogitationibꝫ
humanis pficit̄ ſ; ea que deſuper reuelatōe indiget
etiā aīa deuota ſuſcipiente reuelatōē. Vñ non ſunt
ab accuſatione eruti quibꝫ non dat pr̄. Indigemus
enī ⁊ ea que ex nobis eſt voluntate ad credendum
Per hoc aūt tangit incredulitatem eoꝝ oſtendens. q̄
niam qui non credit ei voluntatē tranſgredit̄ pr̄is
Paulꝰ aūt ait qꝛ ipſe eos tradiderit pr̄i. cū tradiderit
inquit regnū deo ⁊ patri. Sic igit̄ pater dans. nō
priuat ſeip̄m ſic nec filꝰ tradens. Dr̄ aūt filꝰ trade
re qm̄ p eum ad p̄rem adducimur. Et de p̄re dictū
eſt per quem vocati eſtis in ſocietatē filij eius. Sic
igit̄ qui venit ad me ſaluabitur quia pro his veni
⁊ carnē aſſumpſi. vnde ſequitur Quia deſcē. de ce.
nō vt fa. vo. me. ſed volun. eiꝰ qui miſit me. Quid
dicis alia ſunt tua ⁊ que illiꝰ. Ne igit̄ hoc aliquis
ſuſpicetur ſubiunxit Hec eſt autem volun. eius q̄
miſit me vt omnis qui videt filium ⁊ credit in euꝫ
habeat vitam eternam Per hoc autem ⁊ filiꝰ vult
quia filiꝰ quos vult viuificat. Quid eſt igitur qđ
dicit Non aliud acturꝰ veni q̄ꝫ quod pater vult. q̄ſi
non habens diuiſam voluntatem a p̄re. Omnia enī
q̄ patris ſunt mea ſunt Sed hoc nō dixit ſed ī fine
reſeruat. excelſa enī interim occultat ¶ Aug Vel
aliter Quare nō eiciat foras ſubiungit dicens. q̄a
deſcen. de ce. non vt fa. voluntatem meā. ſed vo.
eius qui miſit me. Propterea enī aīma a deo exīt.
quia ſuperba erat Superbia enī eiecti ſumꝰ humili
tate regrediemur. Medicus enī quando egritudinē
diſcutit. ſi curet quod per aliquam cauſam factum
eſt ⁊ ipſam cauſam non curat. ad tempus videtur
mederi. Sed cauſa manente morbus repetitur. Vt
ergo cauſa omnium morboꝝ curaretur id eſt ſup
bia deſcendit ⁊ humilis factus eſt filꝰ dei. Quid ſu
perbis homo Filius dei ppter te humilis factus eſt
Puderet te forſaſſe imitari humilem hominē ſaltē
imitare humilem deum hec eſt enī cōmendatio humi
litatis Non veni facere voluntatem meam ſed vo.
eius q̄ miſit me. Superbia quippe facit voluntatem
ſuam humilitas voluntatē dei. ¶ Hilarius. iij. de
tri. Non igitur hoc dicit quia faciat quod non velit
ſed obedientiam ſuā ſub effectu paterne voluntatis
oſtendit volens ipſe voluntatē patris explere ¶ Au.
Ideo ergo qui ad me venerit nō eiciam eum foras
quia nō veni facere voluntatem meā. humilis veni
humilitatem docere qui ad me venit incorporatur
mihi ⁊ humilis fit quia non facit voluntatem ſuā
ſed dei. ⁊ ideo non eicietur foras quia cum ſupbus
eſſet proiectus eſt foras. Ad me enī venire non po
teſt niſi humilis Non mittitur foras niſi ſuperbia.
qui ſeruat humilitatem non labitur a veritate. Ḡre
autem ideo non eiciat foras. qui venit ad illum. q̄a
non venit facere voluntatem ſuam oſtendit cum ſub
dit. Hec eſt enī voluntas eius qui miſit me patris
vt omne quod dedit mihi non perdam ex eo. Ipſe il
li datus eſt qui ſeruat humilitatem Non eſt volun
tas in ↄſpectu patris vt pereat vnus de puſillis. de
tumentibꝫ poteſt perire de puſillis nihil perit. quia
niſi fueritis ſicut puſillus iſte non intrabitis in re
gnum celoꝝ ¶ Aug. de correctōe ⁊ gr̄a q̄ gͦ iudei
prudentiſſima diſpoſitōe p̄ſciti p̄deſtinati vocati iu
ſtificati glificati ſūt etiā nondū renati ſ; ⁊ nondum
nati iā filij dei ſūt ⁊ oīmo perire nō poſſūt. hi eī ve
re veniūt ad xp̄m ab illo gͦ dat̄ eē pſeuerātia ī bono
vſq; in finē. neq; enī dat̄ ijs eis q̄ non perierūt quoꝝ q̄
nō pſeuerāt perierūt ¶ Criſ. Per hoc aūt qꝛ dicit.
Nō pdam ex eo nō oſtendit ſe indigere eoꝝ cura.
ſed hoc dicit ppter eorum ſalutem. Poſtq̄ aūt dixe
rat Nō pdam ex eo ⁊ non eiciam foras ſubiungit
Sed reſuſcitabo eum in nouiſſimo die. q̄a in reſur
rectione ↄmuni mali eiciunt̄ ſcđm illud. Tollite eū
⁊ eiicite in tenebras exteriores. Ipſi etiam perdent̄
ſcđm illud qui poteſt aīmā ⁊ corpꝰ pdere in gehennā
Ideo autem multotiens reſurrectionem inducit vt ñ
ex ſolis rebus preſentibus iudicent dei prudentiā
ſed aliam expectent vitam ¶ Aug. Videte aūt quē
admodū ⁊ hic geminam illā reſurrectionem deſig
net q̄ venit ad me modo reſurgit humilis factꝰ ī mē
bris meis Sequitur aūt ſ; reſuſcitabo illū in nouiſſi
die Ad exponendū aūt qđ dixerat. Omne qđ dedit
mihi ⁊ iterū qđ dixerat. Nō pdam ex eo ſubiūgit.
hec ē enī voluntas p̄ris mei q̄ miſit me. vt oīs q̄ vi
det filiū ⁊ credit in eū habeat vitā eternā ſupiꝰ dixit
Qui audit vbū meum ⁊ credit ei q̄ miſit me. modo aūt
q̄ videt filiū ⁊ credit ī eū ñ dixit ⁊ credit ī p̄rē. h̄ eſt
enim credere in filium quod ⁊ in patrem quia ſicut
pater habet vitam in ſemetipſo ſic dedit ⁊ filio vitā
habere ī ſemetipſo vt ſit omis q̄ videt filiū ut credit
ī eū habeat vitā eternā credēdo ⁊ traſeūdo ad vitā tāq̄
prima illa reſurrectiōe ⁊ q̄a ipſa non eſt ſola ſubiun
git de ſecunda ⁊ ego reſuſcitabo eū ī nouiſſimo die

¶ Murmurabāt ergo iudei de illo. quia di
xiſſet ego ſum panis q̄ de celo deſcendi. Et
dicebant Nōne hic eſt iheſus filiꝰ ioſeph cuꝰ
nos nouimus p̄rem ⁊ matrem quomodo er
go dic̄ hic q̄a deſcēdi de celo. reſpōdit ergo
iheſꝰ ⁊ dixit eis nolite murmurare inuicē.

Nemo poteſt uenire ad me niſi pater q̄ miſit me traxerit illū ⁊ ego reſuſcitabo eum i nouiſſimo die Scriptum eſt in ꝓphetis Et erunt omnes docibiles dei Omnis qui audiuit a patre ⁊ didicit uenit ad me non quia patrem uidit quiſq̄ niſi is qui a deo eſt hic uidit patrem.

¶ Criſ. Iudei exiſtimātes ſe comeſtione carnali poſtri non turbabant̄ vſquequo poſtea diffiſi ſunt vn̄ dicit̄. Murmurabāt ergo iudei de illo quia dixiſſet Ego ſum panis qui de celo deſcen. Uidebant̄ quidē turbari in hoc q̄d dixerat eū de celo deſcendiſſe ſ; nō hoc erat quod ꝯbactionē faciebat ſed hoc q̄d non expectabant potiri menſa corporali Adhuc tamē eum venerabilē quia recens erat ſignum ⁊ ꝓpterea non manifeſte ei contradicebant ſed murmurant̄ ſuam turbacōn̄ oſtendunt quid aūt murmurant̄ dixerunt ſubdit̄ Et dicebāt Nonne hic eſt iheſ̄ filiꝰ ioſeph cuiꝰ nos nouimꝰ patrem ⁊ matrem Quomō ḡo dicit hic quia deſcendi de celo ¶ Aug. Longe autem iſti errāt a pane de celo nec eum eſurire nouerāt Panis enī iſte interioris hominis querit eſuriē ¶ Criſoſto. Manifeſtū eſt enī q̄m mirabilem eius nondū ſciuerāt generacōnē ꝓpterea eū adhuc filium ioſeph dicunt ſed nō increpantur Nō enī reſpondit eis nō ſum filius ioſeph quia n̄ poterāt illum mirabilem partū audire Si vō eum qui ſcḋm carnē non poterāt manifeſte audire multomagis nec ſuperiorem in effabilē ¶ Aug. Ab homine enī carnem aſſūpſit ſ; nō more hoīm Nam patrem habens in celo matrē elegit in terra ⁊ illic natus ſine mr̄e ⁊ hic ſine patre Quid ḡo talibus murmurantibꝰ reſpondit ſubdit̄ Reſpondit ḡo ihūs ⁊ dixit eis. nolite murmurare inuicem. Quaſi dicēt Scio quare nō eſuritis ſic vt iſtū panem n̄ intelligatis neq̄ queratis. nemo poteſt veniē ad me niſi pater qui miſit me traxerit illum Magna gracie ꝯmendacio nemo venit niſi tractus. quē trahat ⁊ quē nō trahat quare illū trahat ⁊ illum n̄ trahat noli velle iudicaē ſi n̄ vis erraē. ſemel accipe ⁊ intellige nō traheris ora ut traharis ¶ Criſ. Hic aūt inſiliūt manichei dicētes. q̄m nihil i nobis ē poſitū. ſed h̄ nō q̄d in nobꝭ eſt deſtruit. ſ; oſtēdit nos diuino auxilio indigētes. oſtēdit enī hic non eū qui inuitꝰ venit ſed eū qui multam patit̄ oppugnationē. ¶ Aug. Sed ſi inuiti trahimur ad xp̄m ḡo inuiti credimꝰ ergo violētia adhibet̄ nō voluntas excitat̄ ſed intrare quiſq̄ eccleſiā poteſt nolens. credere nō poteſt niſi volens. corde enī creditur ad iuſticiā. Si ergo multus venit qui trahit̄ non credit. ſi nō credit non venit. non enī ad xp̄m ambulādo currimus ſed credendo. nec motu corporis ſed voluntate cordis accedimꝰ. ergo voluntate traxeris. quid ē aūt trahi voluntate delectare in domino ⁊ dabit tibi peticiones cordis tui. Eſt quedam voluptas cordis cui dulcis eſt panis ille celeſtis Porro ſi poete dicere licuit Trahit ſua quenq̄ voluptas Quāto fortiꝰ nos dicere debemꝰ trahi hoīez ad xp̄m qui delectat̄ veritate beatitudine iuſticia ſempiterna vita q̄d totū xp̄us eſt. An nō habēnt corporis ſenſꝰ voluptates ſuas ⁊ animus deſeritur a voluptatibꝰ ſuis Da amātem deſiderantē ſeruētē fonti et̄ne patrie ſuſpirātē ⁊ ſcit quid dicam. Sed quare voluit dicere quem traxerit pater Si trahendi ſumꝰ ab illo trahamur cui dicit q̄dam que diligit Trahe me poſt te Sed q̄d intelligi voluit aduertamus Trahit pater ad filiū eos qui ꝓpterea credūt in filiū quia eū cogitāt patrem habere deū. Deꝰ enī pater equalem ſibi genuit filiū. ⁊ qui cogitat atq̄ i fide ſua ſentit ac ruminat equalē eſſe patri eum in quē credit ipm̄ trahit pat̄ ad filiū. Arrius. credidit creaturā Non eū traxit pater Fotinꝰ dicit. Nō ſolus eſt xp̄s qui ſic credit nō eū pater trahit Traxit petrū qui dixit. Tu es xp̄us filiꝰ dei viui. enim dictū eſt non tibi reuelauit caro ⁊ ſanguis ſ; pater meꝰ qui i celis ē. Iſta reuelatio ipa eſt attractio. Si enī que inter delicias terrenas reuelant̄ amantibꝰ trahunt nō trahit reuelatus xp̄us a patre. Quid enī fortiꝰ deſiderat aīa q̄ ueritatem Sed hic hoīes eſuriunt ibi ſaciabuntur Ideo ſubiecit. Et ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die Quaſi diceret. Saturabit̄ eo q̄ ⁊ hic ſitit i reſurrectione mortuoꝝ q̄m ego reſuſcitabo eū ¶ Aug de queſt. no. ⁊ ve. teſta. Uel attrahit pater ad filiū p opera que faciebat p illū ¶ Criſ. Non parua dignitas filij ſi pater adducit ⁊ ipe ſuſcitat. nō diuidēſ ad patrem opa ſ; oſtēdens parilitatem virtutis. Deinde oſtendit modū ſcḋm quem pater trahit dicēs Scriptum eſt in ꝓphetis Et erūt oīēs docibiles dei. Uides fidei dignitatem quō; nō ab hominibus neq̄ p homines ſ; ab ipſo deo eam debeant addiſcere. Magiſter enī p̄ſidet omibus paratus exiſtens ſua tribuē ad omnē ſuā doctrinā effundens. Si aūt erūt oīēs docibiles dei qualiter quidā non credūt. quia hoc de pluribus dictū eſt ſiue quoniam omnes qui volunt ¶ Aug. de predeſtinacione ſanctoꝝ. Uel aliter ſicut integre loquimur. cū de aliquo literaꝝ magiſtro q̄ in ciuitate ſolus ē. dicimꝰ oīēs iſte hic literas docet n̄ q̄a oēs diſcūt. ſ; q̄a nemo n̄ ab illo diſcit q̄cūq; ibi l̄ras diſcit Ita recte dicimꝰ oēs deꝰ docet venīe ad xp̄m. non quia oīēs veniūt ſ; q̄a nemo aliter venit ¶ Aug. ſr̄ ioh. vl̄ aliter Oēs regni illiꝰ hoīes docibiles erunt dei non ab hominibus audient. Et ſi hoc ab hominibꝰ audiunt tn̄ quod intelligūt intꝰ datur ſtrepitum vboꝝ ingero auribꝰ veſtris niſi reuelet ille qui intꝰ eſt. Quomō ergo o iudei me potiſtis agnoſcere quos pater non docuit. ¶ Beda. Dicit aūt pluraliter i ꝓphetis quia omnes ꝓphete vno eodem q̄ ſpiritu repleti licet diuerſa ꝓphetarēt tn̄ ad idem tendebant Quapropter cum quouis eoꝝ oīēs aliq̄ ꝯcordant. Sicut cū iohele qui dicit. Erūt oīēs docibiles dei. ¶ Gloſa. Hoc tamē in iohele nō inuenit̄ ſ; aliquid ſimile. dicitur enī ibi. Filij Syon exultate ⁊ letamini in dn̄o deo veſtro quia dedit vobis doctorem. Expreſſius tn̄ eſt in yſaya vbi dr̄. Ponam vniuerſos filios tuos doctos a dn̄o. ¶ Criſ. Quod quidem p̄ſapium eſt quia ante p homīes diſcebāt q̄ dei ſunt nunc aūt p vnicū filiū dei ⁊ ſpiritumſanctū ¶ Aug. de predeſtinacōe ſanctoꝝ. Oīēs aūt docibiles dei veniūt ad filium q̄m audierunt ⁊ didicerunt

a patre ꝑ filium Unde ſubdiť Omnis qui audiuit a
patre ⁊ didicit venit ad me · Si autem omnis qui
audiuit a patre ⁊ didicit venit · Profecto om
nis qui non uenit nō audit a patre nec didicit Ual
de remota eſt a ſenſibꝰ carnis hec ſtola · in qua paṫ
auditur · ⁊ docet ut ueniatur ad filium · Hec agit
hoc cum carnis aure ſed cordis · ibi eſt ⁊ ipſe filiꝰ
quia ipſe eſt verbum eius per quod pater ſe docet ·
ſimul eſt ⁊ ſpiritusſanctꝰ · Inſeparabilia enī didici
mus eſſe opera trinitatis · Sed ideo patri hoc potiſ
ſimum ē attributum quia de ipſo procedit ⁊ filius
⁊ ſpiritusſanctꝰ · Itaqȝ gracia que occulte ⁊ huma
nis cordibus diuina largitate tribuitur a nullo
corde duro reſpuitur · Ꝓ quippe tribuitur vt cor
dis duricia primitus auferatur · Cur ergo non om
nes docet ut veniant ad chriſtum · niſi quia eos q̄s
docet miſericordia docet quos autem non docet iu
dicio nō docet Si autem dixerimꝰ quid volunt di
ſcere quos non docet reſpōdebitur nobis Et vbi ē
quod ei diciť · Deus tu conuertens viuificabis nos
Aut ſi non facit volentes ex nolētibus deus vt ꝙ
orat eccleſia ſm preceptum domini pro perſecuto
ribus ſuis Non enī quiſquam dicere poteſt · Credi
di ut ſic vocarer Preuenit quippe eū miſericordia
dei quia ſic eſt vocatus ut crederet ¶ Auguſtinus ·
ſup iohēm · Ecce ergo quomō trahit pater docenꝰ
de virtute non neceſſitatem imponendo · Trahe
re enī dei eſt · Omnis qui audiuit a patre ⁊ didicit
venit ad me Quid igitur xp̄s nihil docuit Quid
ꝙ patrem magiſtrum homines non viderunt filium
viderunt · Filius ergo dicebat ſȝ pater docebat Si
enī ego homo · cum ſum illum doceo qui audiuit ver
bum meum illum docet ⁊ pater qui audiuit verbū
eius · Exponit autem hoc ipſe · ⁊ oſtendit nobis ·
quid dixerat · continuo ſubiungens · Non quia pa
trem vidit quiſquam niſi qui a deo eſt hic vidit pa
trem · Quaſi diceret Ne forte cum dico vobis om
nis qui audiuit a patre ⁊ didicit dicatis apud vos
Nunquam vidimus p̄rem quomodo ab eo diſcere
potuimus · a meipſo audite · Ego noui patrem ab
illo ſum · Quomodo verbum eſt ab illo cuiꝰ eſt ver
bum · Non quod ſonat ⁊ tranſit ſed quod manet cū
dicente ⁊ trahit audientem · ¶ Criſ · Omnes quidē
a deo ſumus · Id vero quod eſt principium filij ⁊
ꝓprium eius hic non poſuit ꝓpter auditorum imbe
cillitatem ·

¶ Amen amen dico vobis · qui credit in
me · habet vitam eternam · Ego ſum pa/
nis vite · Patres veſtri manducauerunt
manna in deſerto ⁊ mortui ſunt · Hic eſt pa
nis de celo deſcendens · vt ſiquis ex eo man
ducauerit non moriatur · Ego ſum panis
viuus · qui de celo deſcendi · Siquis mandu
cauerit ex hoc pane viuet in eternum ·

¶ Aug · Reuelare ſe voluit dominꝰ quid eſſet · vn̄
dicit · Amen amen dico vobis qui credit in me · ha
bet vitam eternaȝ · Quaſi diceret qui credit ī me
habet me Quid eſt autem habere me habere vitam
eternam Vita enī eterna eſt vbum quod in princi
pio erat apud deum vt vita erat lux hominum · Ac
ſumpſit autem vita mortem ⁊ uita occideret mortē
¶ Criſoſtomꝰ · Quia vero turbe inſtabant cibum
corporalem petentes ⁊ eius cibi qui patribus eorū
datus erat · remiſcentes vt oſtendat ꝙ omnia illa fi
gura erant huiꝰ veritatis preſentis mentionem de ci
bo ſpiritali facit dicens · Ego ſum panis vite Panē
quidem vite ſeipm̄ vocat · quoniam vitam noſtrā cō
tinet ⁊ hāc ⁊ futurā ¶ Aug · Sed q̄a illi de māna ſu
perbiebant ſubiungit · Pr̄es veſtri manducauerunt
manna in deſerto ⁊ mor · ſūt · Ideo pr̄es veſtri quia
ſimiles eſtis illorū murmuratores patres · murmu
ratorꝫ filiorum · Nam de nulla re magis deum offen
diſſe ille populus dictus eſt · q̄ȝ contra deum mur
murando Ideo autem mortui ſunt quia quod vide
bant credebant quod non videbant nō intelligebāt
¶ Criſoſtomꝰ · Non autem ſine cauſa addit · In de
ſerto ſed occulte inſinuans quoniam non longū tem
pus fuit quo ſcȝ manna datum eſt · neqȝ ſimul cum
eis venit in terram ꝓmiſſionis ſed quia videbāt pa
nem ſibi datum a xp̄o minꝰ eſſe illo quod p̄ribꝰ da
tum erat in eo quod illud deſuꝑ deſcendebat Mira
culū vo panū inferius gerebať ꝓptēa ſubiūgit · hic
ē panis de celo deſcendēs ¶ Aug · Hunc panē ſig
nificauit māna hūc panem ſignificabat altare dei ·
Sacramēta hec ſunt ⁊ illa fuerunt · In ſignis diuer
ſa ſūt · in re que ſignificať paria ſūt · apl̄m audi oēs
eādem eſcam ſpiritalem manducauerunt · ¶ Criſo ·
Deīn de oſtēdit q̄d maxīe eos poterat ꝑſuadere · q̄m
ipſi patribꝰ ſuis multo digniores effecti ſūt q̄ māna
manducantes ſunt mortui Et ideo ſubdit · Ut ſiqs
ex ipo mādncauerit non moriatur · A fine vtriuſqȝ
cibi oſtendit differentiam Panē autem hic dogma
ta ſalutaria dicit ⁊ fidem que in ipm̄ eſt aut corpus
ſuum hec enī conſeruant animam · ¶ Auguſtinus ·
Sed nunquid nos nō morimur qui manducauimꝰ
panē deſcēdentē de celo ſic illi ſūt mortui quēadmo
dū ⁊ nos ſumꝰ morituri q̄ȝtum attinet ad mortē hꝰ
corporis viſibilem atqȝ carnalem · q̄ȝtum autem atti
net ad mortē ſpiritalē qua patres iſtorū mortui ſūt
Manducauit manna moyſes ⁊ multi q̄ dn̄o placue
runt ⁊ mortui non ſunt quia viſibilem cibum ſpiri
liter intellexerūt ſpiritaliť guſtauerūt vt ſpiritaliť
ſaturarentur · Nam ⁊ nos hodie accipimus viſibilem
cibum Sed aliud eſt ſacramētum aliud vtus ſacra
menti quoniam multi de altari accipiunt ⁊ accipien
do moriuntur · Unde apoſtolus · Iudicium ſibi man
ducat ⁊ bibit panem gꝰ celeſtem ſpiritaliter mandu
cate innocentiam ad altare apportate · Peccata ⁊ ſi
ſint quotidiana non ſint mortifera · Anteqȝ ad alta
re accedatis attendite quid dicatis · Dimitte nobis
debita noſtra ſicut ⁊ nos dimittimus debitoribꝰ no
ſtris Si dimittis dimittetur tibi ſecurꝰ accede · pa
nis eſt non venenū · Siquis ergo ex hoc pane man
ducauerit non morietur · Sed quod pertinet ad vir
tutem ſacramenti non quod ꝑtinet ad viſibile ſacra
mentum qui manducat ſcilicet intus non foris ·

¶ Alchui. Ideo inquā non moriē qui comedit hunc
panem quia ego sum panis viuus qui de celo descē
di. ¶ Theo. Per hoc scʒ quod incarnatus est. non
ergo prius solum fuit homo ⁊ postmodū assumpsit
diuinitatē vt nescon⁹ fabulaē ¶ Aug. de celo descē
dit ⁊ māna sʒ māna vmbra ērat iste veritas ē ¶ Alc
Est aūt mea vita viuificās. vñ sequitur. si quis mā
ducauerit ex hoc pane viuet. non eīm in presenti p
sens ⁊ iusticiā sed ineternū.

¶ Et panis quē ego
dabo caro mea est pro
mundi vita.

¶ Aug. Determiat
ɔsequēter dñs quō se
panē dicat. ñ tm̄ secū
dū diuinitatē q̄ pascit
oīa. sʒ eē ſm hū̄ anam
naturam. que est as:
sumpta a verbo dei cum sedit. ⁊ panis quem ego
dabo caro mea est p mundi vita. ¶ Beda. Hūc pa
nem tē domin⁹ dedit qñ misteriū corporis ⁊ sāgui
nis sui discipulī tradidit. ⁊ qñ seipm̄ deo patri obtu
lit in ara crucis. Quod vō dicit. p mundi vita nō
debem⁹ intelligē pro elemētis sʒ pro homib⁹ qui mū
di noīe designanē ¶ Theop. In hoc qd̄ dicit quem
ego dabo potestatem suā demonstrat q̄ nō sicut ser
uus minor patre crucifixus est sed voluntarie. Nā ʒ
enī a patre dari dicatur tñ seipm̄ tradidit ipse. At
tende aūt q̄ panis qui in misterijs a nobis assumiē
nonsolum figuram gerit carnis xp̄i sed ipse est ve
ra caro xp̄i. non eīm dixit. panis quem ego dabo fi
guram carnis mee gerit sed caro mea est. transmu
tatus aūt inenarrabilib̄ verbis iste panis p misticā
bñdictionē ⁊ habitacōē spiritussancti in carnē xp̄i
sed quare non videm⁹ carnem quia si caro videreē
horror nos in eius assūptione inuaderet. vnde vt no
stre infirmitati condescendaē talis nobis videē misti
cus cibus. ſm q̄ nostre ɔ̄suetudini competebat. p
mundi aūt vita carnem suam tradidit. quia mortem
de mortem soluit ego etiā intelligo. pro mundi vita
resurrectionē. nam dn̄i mors vniuersalē resurrectio
nem toti humano generi ministrauit. Forte aūt ⁊ vi
tam que in sāctificatōē ⁊ beatificacōē cōsistit ⁊ spi
ritu mundi vitam dixit. Quāuis eīm nō omnes su
sceperint vitam que est in sanctificacione ⁊ spū cuʒ
dñs seipm̄ p mūdo tradidit. ⁊ quātum ī eo est tot⁹
mūdus sanctificaē. ¶ Aug. Quando aūt caperet ca
ro q̄ dixit panē carnē norunt aūt fideles corp⁹ xp̄i
si corp⁹ xp̄i esse nō negligāt fiant corp⁹ xp̄i si volē
viuere de spiritu xp̄i de spiritu eīm xp̄i non viuit
nisi corpus xp̄i. nunqd non corpus meū viuit de spi
ritu tuo: hunc panem apostolus exponit dicēs. vnū
corp⁹ multi sumus. O sacramentū pietatis o signū
vnitatis o vinculū caritatis. Qui vult viuere acce
dat credat incorporetur vt viuificetur.

¶ Litigabant ergo iudei. ad inuicē dicen
tes quomodo potest hic nobis carnem suā
dare ad māducandū. Dixit ergo eis ihes⁹
Amen amen dico vobis nisi manducaueri
tis carnem filij hominis. ⁊ biberitis eius
sanguinem non habebitis vitam in vobis
Qui manducat meā carnem ⁊ bibit meuʒ
sanguinem habet vitā eternam Et ego re
suscitabo eum in nouissimo die.

¶ Aug. Quia iudei panē concordie nō intelligebāt
adinuicem litigabāt vñ dicit. litigabant g⁹ iudei
adinuicem di. quō po. hic nob car. su. da. ad man.
Qui aūt manducāt talē panē nō litigant adinuicē
qm̄ p hunc deus habitare facit vnanimes in domo.
¶ Beda. Putabāt ergo iudei q̄ dn̄s pticulatī car
nem suā diuideret. ⁊ eis ad māducādū daret. ⁊ ido
litigabant quia nō intelligebant ¶ Cris. Quia igiē
dicebāt hoc esse impossibile vt scʒ carnem suam ad
manducādum daret. ondit quoʒ nonsolū non est im
possibile sʒ valde necessariū. vnde seqtur. Dicit g⁹
eis ihus. Amē amen dico vob ni. man. car. filij ho.
⁊ bi. ei. sang. nō ha. vi. in vob ¶ Aug. Quasi dicaē
quomō quidē detē ⁊ quisnā sit modus manducandi
istū panē ignoratis verūtamen. Nisi māducaueri
tis. ¶ Beda. Et ne crederet illis solis hoc dixisse
mox generalē sentētiā intulit dicēs qui man. meam
car. ⁊ bi. meū san ¶ Aug. Et ne istam vitā intelli
gērent de hac re litigarent secut⁹ adiunxit habet vi
tā ēēnam Nāc ergo nō habet q̄ istam carnē nō man
ducat nec istū sanguinē bibit Nam temporalē vi
tam sine illo habere hoies possunt Ēēnā vō omino
non possunt. Nō ita est in hac esca quā sustentande
huiu⁹ temporal vite causa sumim⁹. nā qui eam non
sumpserit nō viuet nec tñ q̄ eam sūpserit viuet. Fie
ri eīm pt̄ vt morbo vl̄ senio vel aliquo casu plurimi
q̄ eam sumpserint moriantē. In h̄ vō cibo ⁊ potu id
est corporis ⁊ sanguinis dn̄i nō ita est. Nā ⁊ q̄ eaʒ
nō sumit nō h̄t vitā ⁊ h̄āc vtiqȝ ēēnā ¶ Theo. Nō
ei puri hoīs caro ē sʒ dei ⁊ hoiem diuinū facē valēt
tanqȝ diuinitate inebriās ¶ Aug. xxi. de ci. dei. Sūt
aūt qdam liberationē ab ēēno supplitio hoib̄ pmit
tentes xp̄i baptismate ablutis. qui pticipes sūt corpo
ris eius quomolibet vixerit ppter illud qd̄ dicē hic
Sed contradicit eis apl̄us dicēs Manifesta sūt ope
ra carnis que sūt fornicatio imundicia q̄ predico vo
bis sicē predixi qm̄ q̄ talia agunt regnū dei nō possi
debūt Quamobrem quomō sit accipiendū quod hic
dicē merito querē Qui eīm in ei⁹ est corporis vni
tate id est ī xp̄ianoꝝ cōpage mēbroꝝ cui⁹ corporis
sacramētū fideles cōmunicantes de altari sumē con
sueuerūt Ipse vō dicend⁹ est manducare corp⁹ ⁊
bibere sanguinē xp̄i Ac p h̄ heretici ⁊ scismatici ab
vnitate corporis separati possunt idem pcipe sacramē
tum Sʒ nō sibi vtile imo vō etiā noxiū quo iudicē
tur grauiusqȝ vl̄ tardius liberenē nec illi etiam in
pditis ⁊ dānabilib̄ moribus debēt esse securi q̄ p vite
iniquitatē ipsam vite iusticiā q̄ est xp̄us deserūt si
ue fornican⁹ siue aliquid huiusmodi facie⁹. non eīm
isti dicendi sūt manducare corpus xp̄i qm̄ nec ī mē
bris computādi sunt xp̄i. Ut eīm alia taceaʒ nō pos
sunt simul esse membra xp̄i ⁊ membra meretricis
¶ Augustinus. super iohem. Hunc igitur cibum
⁊ potū societatem vult intelligi corporis ⁊ membro
rum suoꝝ quod est ecclia ī pdestinatis ⁊ vocatis ⁊

iuſtificatis ⁊ glorificatis ſanctis ⁊ fidelibꝫ eius huiꝰ
rei ſacramentū · id eſt vnitas corporis ⁊ ſanguinis xp̄i
alicubi cotidie alicubi certis interuallis dierū in dominica men
ſa preparat̄ · ⁊ de dominica menſa ſumit̄ quibuſdā ad vitā
quibuſdā ad exitū · Res vero ipſa cuiꝰ ſacramentū eſt om̄i
homi eſt ad vitam nulli ad exitū quicūqꝫ eius particeps
fuit. Ne aūt putarēt ſic in iſto cibo ⁊ potu promitti
vitā eternā vt qui eā ſumerēt iam nec corpore mo
rirent̄ · huic cogitatōi occurrēs ſubiūgit dicens Et
ego reſuſcitabo eū in nouiſſio die vt ſcꝫ habeat in
terim vitam eternā ſcḋm ſpiritū in requie que ſancto
rum ſpiritus ſuſcipit · Qḋ aūt ad corpꝰ attinet nec
corpꝰ etiā vita eterna fraudet̄ ſꝫ in reſurrectōe mortu
orū in nouiſſimo die eam habeat.

¶ Caro em̄ mea vere eſt cibus. ⁊ ſang/
uis meus vere eſt potus. Qui manducat
meam carnē ⁊ bibit meū ſanguinē in me ma
net ⁊ ego in illo. Sicut miſit me pater vi/
uēs ⁊ ego viuo propter prēꝫ. ⁊ q̄ manducat
me ⁊ ipſe viuet propter me. Hic eſt panis q̄
de celo deſcēdit. nō ſicͭ mādūcauerūt prēs
vrī mānā ⁊ mortui ſūt. q̄ māducat hūc pa/
nē viuet ineternū. Hec dixit in ſinagoga
docens in capharnaum.

¶ Beda · Dixerat ſuperiꝰ q̄ māducat meā carnem
⁊ bibit meum ſanguinem habet vitam eternam Et
vt oñderet quanta diſtantia ſit inter corporalē cibū
⁊ potū ⁊ ſpiritale miſteriū corporis ⁊ ſanguinis ſui
adiecit · caro em̄ mea vere eſt cibus ⁊ ſanguis meꝰ
vere eſt potus ¶ Criſ · Hoc aūt dicit aut vt cre
dāt his que dicta ſūt vt nō eſtimēt enigmata ⁊ pa
rabolā eſſe ſed ſciāt q̄m omnino oportet māducare
corpꝰ xp̄i aut vult dicere q̄ verꝰ cibꝰ eſt hic qui aīa
mam ſaluat ¶ Aug · Vel aliter · Cum cibo ⁊ potu id
appetant homies vt non eſuriāt neqꝫ ſitiant hͦ vera
citer non p̄ſtat niſi iſte cibꝰ ⁊ potꝰ q̄ eos a quibꝫ ſu
mitur immortales ⁊ incorruptibiles facit id ē ſocie
tas ipa ſanctoꝝ vbi pax erit ⁊ vnitas plena atqꝫ p
fecta propterea dn̄s noſter corpꝰ ⁊ ſanguinem ſuū in
eis rebꝫ commēdauit que ad vnū aliquid redigunt̄
ex multis Nāqꝫ aliud ſcꝫ panis ex multis granis in
vnū cōſtat aliꝰ ſcꝫ vinū in vꝰ ex multis acinis cōfluit
Deinde iam exponit qḋ ſit manducare corpus eius
⁊ ſanguinem bibere dicēs Qui man · meā car · ⁊ bi ·
me · ſan · in me ma · ⁊ ego in illo hoc eſt ergo mandu
care illam eſcā ⁊ illū bibere potum · in xp̄o manere
⁊ xp̄m in ſe habere Ac p hoc qui non manet in xp̄o
⁊ in quo nō manet xp̄s proculdubio nec māducat eiꝰ
carnē nec bibit eius ſanguinē ſꝫ magis tante rei ſacͣ
mētum ad iudicium ſibi manducat ⁊ bibit ¶ Criſ
Vel aliter cōtinuatur quia promiſerat ſe māducantibꝫ
vitam eternā vt ergo hoc confirmet induxit · Qui
man · me · car · ¶ Aug · de v̇ · do · Multi quidem q̄ vel cor
de ficto carnem illam manducant · ⁊ ſanguinē bibūt
vel cum manducauerint apoſtate fiūt nunquid ma
nēt in xp̄o ⁊ xp̄s in eis Sed eſt profecto quidam mo
dus manducādi illam carnem ⁊ bibendi illum ſang

uinē quō qui manducauerit ⁊ biberit in xp̄o manet
⁊ xp̄s in eo. ¶ Aug · xxi · de ci · dei Hoc ē illi q̄ nō ſacͣ
mentotenus ſꝫ reuera corpus xp̄i manducant ⁊
ſanguinē bibunt ¶ Criſ · Et q̄a ego viuo maifeſtū
eſt q̄ ⁊ ipe viuet ⁊ ad hoc oſtendendū ſubiūgit ſicͭ
miſit me viuens pater ⁊ ego viuo propter prēm ⁊ q̄
man · me · ⁊ ipe viuet propter me · Ac ſi dicat · Viuo
ego ſicͭ pater ⁊ ne ingenitum eſtimes adiecit propter
patrem · prēm ſibi eſſe principiū occulte inſinuans · qḋ
autem dicit q̄ manducat me ⁊ ipe viuet propter me nō
de vita ſimplicit̄ hoc dicͭ ſed de approbata · Etenim
etiam infideles viuunt non manducātes de carne il
la ſed neqꝫ de reſurrectione cōmuni hoc dicit Etenī
omnes ſuſcitabunt̄ · ſed de glorioſa ⁊ mercedem ha
bente · ¶ Aug · Non autem ait Sicut manduco pa
trem ⁊ ego viuo propter prēm ⁊ qui māducat me ⁊
ipſe viuet propter me · Non em̄ filius participatione
patris fit melior ſicut participatione filij per vnita
tem corporis eius ⁊ ſanguinis quod illa māducatio
⁊ potatio ſignificat nos efficimur meliores · Si er
go ita dictum eſt · Viuo propter patrem quia ipſe ab
illo eſt · ſine detrimento equalitatis dictum eſt · Nec
tamen eandem noſtram ⁊ ſuam equalitatem ſignifi
cauit ſed graciam mediatoris oſtendit · Si autem ſe
cundū id accipimus · Viuo propter patrem quod alibi
ait · Pater maior me eſt · Hec verba ita dixit · Si
cut miſit me pr̄ aīc Ac ſi diceret · vt ego viuam p
ter patrem id eſt ad illum tanq̄ʒ ad maiorem referā
vitam meam exinanitio mea fecit · In qua me miſit
Vt autem quiſq̄s viuat propter me · participatio fa
cit quia māducat me ¶ Hil · viij · ḋ tri · De veritate
igitur carnis ⁊ ſanguinis xp̄i · non relictus eſt ambi
gendi locus · nunc enim ⁊ ipſiꝰ domini profeſſione
⁊ fide noſtra vere caro eſt ⁊ vere ſanguis eſt · hec
ergo vite noſtre cauſa eſt q̄ in nobis carnalibus
manentem per carnem chriſtum habemus · victuris
nobis per eum ea conditione qua viuit ille per pa
trem · Si ergo nos naturaliter ſecundum carnē p
eum viuimꝰ id ē naturā carīs ſue adepti q̄ mō nō
naturalit̄ ſecūdum ⁊ ſp̄m vite aīt ille prēꝫ hēat cum
viuat ipe per prēm p prēm aūt viuit · dū natiuitas
non alienam ei intulit diuerſanqꝫ naturā ¶ Aug ·
Vt autem illum panem manducando viuamus qui
eternam vitam ex nobis habere non poſſumus · de
celo deſcendit · Unde ſequitur · Hic eſt panis · qui de
celo deſcendit ¶ Hilarius · x · de trinitate · Se panē
hic dicit · Ac ne verbi virtus atqꝫ natura defeciſſe
exiſtimaretur in carnem · Panem carnem ſuam eē
dixit vt p hͦ q̄ deſcēdens ḋ celis panis eſt · nō ex hu
mana conceptione origo eſſe corporis eius exiſtima
retur dum celeſte eſſe corpꝰ oſtenditur · At vero cū
panis eſt · aſſumpti p verbum corporis eſt profeſſio ·
¶ Theo · Nō em̄ purum deū comedimꝰ nam ⁊ in pal
pabilis ⁊ incorporeꝰ eſt · Neqꝫ em̄ homis puri carnē
comedimus que nil poſſet proficere · Sed quia deus
carnem ſibi vniuit · caro eius viuificatiua exiſtit ·
Non q̄ in dei naturam tranſierit · Sed ſecūdum
quandam ignitis ferri cōſuetudinem quod ⁊ ferrum
manet ⁊ ignis actum oſtendit · Sic ⁊ caro domini
viuificatiua eſt · tanquam caro verbi dei ·

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Beda. Et vt oſtenderet diſtanciam vmbre ⁊ la
ris typi ⁊ veritatis ſubiunxit. non ſicut manduca
uerūt p̄res veſtri manna ⁊ mortui ſūt qui mandu
cat hūc panē viuet in eternum. ¶ Aug. Ex aūt illi
mortui ſūt ita vult intelligi vt nō viuant in eternū
Nam temporaliter ⁊ hi p̄fecto morientur qui xp̄m
manducant ſꝫ viuūt in eternū quia xp̄s eſt vita eter
na ¶ Criſ. Si enī poſſibile fuit ſine meſſe ⁊ frum
to ⁊ alijs huiuſmodi xl. annis illoꝝ vitā cōſeruare
multomagis nūc cibo ſpirituali hoc facere poterit c⁹
illa erant figure frequenter aūt vitam repromittit
quia nichil eſt ita dilectabile hominibꝰ. Vnde ⁊ ī ve
teri teſtamēto lōgitudo vite p̄mittebat̄ hic aūt vita
finem non habens ſitcīaꝫ p̄ hoc oſtēdere vult quōꝫ
ſentēciam mortis tradentem p̄ peccato nūc ſoluit vi
tam eternam ſīno p̄mittens. Sequit̄. Hec dixit in
ſinagoga docens in capharnaū vbi ſcꝫ plurime vir
tutes eius ſunt facte. docebat aūt in ſinagoga ⁊ in
templo multitudinē attrahere volēs ⁊ oſtēdēs quo
niam non eſt contrari⁹ patri. ¶ Beda. Miſtice aūt
capharnaū que interp̄tatur villa pulcerrima ſignificat
mundū. ſinagoga vero iudaicū populum p̄ hoc g⁹
oſtendit̄ q̄ dn̄s per miſteriū icarnatōis mūdo apa
rens iudaico populo multa docuit que ip̄e intellexit

¶ Multi ergo audientes ex diſcipulis ei⁹
dixerunt. Dur⁹ eſt hic ſermo. q̄s poteſt eū
audire Sciēs autem iheſus apud ſemetip
ſum quia murmurarēt d̄ hoc diſcipuli eius
dixit eis. Hoc vos ſcandalizat. Si ergo vi
deritis filium hominis aſcendentem vbi erat
pri⁹ ſpiritus eſt qui viuificat caro non pro
deſt quicq̄. Verba que ego locut⁹ ſum vo
bis ſpiritus ⁊ vita ſunt Sed ſunt q̄dam ex
vobis q̄ non credunt. Sciebat enim ab ini
tio iheſus. qui eſſent credentes ⁊ quis tra
diturus eum eſſet Et dicebat. Propterea
dixi vobis. quia nemo pot̄ venire ad me n̄
fuerit ei datum a patre meo Ex hoc multi
diſcipuli ei⁹ abierunt retro ⁊ iā non cum il
lo ambulabāt. Dixit ergo iheſus ad duo
decim. Nūquid ⁊ vos vultis abire Reſpō
dit ergo ei Symon petrus. domine ad quē
ibimus? Verba vite eterne habes. ⁊ nos
credimus ⁊ cognouimus q̄a tu es xp̄us fi
li⁹ dei reſpōdit ergo eis ieſ⁹. nōne ego vos
duodecim elegi ⁊ vnus ex vobis dyabol⁹
eſt. dicebāt aūt d̄ iuda Simonis ſcariothis
hic enī eum erat traditur⁹ cum eſſet vnus
ex duodecim.

¶ Au. Talia loquēte ihū n̄ crediderūt aliq̄d magnū
dicentem ⁊ verbis illis aliq̄ꝫ gratiam cooperātē ſed
p̄ut voluerūt intellexerūt. ⁊ more hūano quia pote
rat aut diſponebat ihs carnē q̄ īdutū erat v̄bū. ve
luti p̄ciſſā diſtribuēt credētibꝰ i ſe vn̄ dr̄ m̄lti g⁹ au
n̄ exīmi. ſꝫ ex diſcip̄lis ei⁹ dixerūt Dur⁹ ē h̄ ſermo.
¶ Criſ. Id ē difficile ſuſcepabil̄ ſupexcedēs eoꝝ
imbecillitatem. Putabāt enī euꝫ ſup̄ ſeip̄m loq̄ maio
ra p̄pria dignitate Et dixerūt Quis poteſt euꝫ au
dire quaſi pro ſe ipſis reſpondentes q̄ n̄ debebant.
¶ Aug. Si aūt diſcip̄li duruꝫ habuerūt iſtū ſermo
nem quid inimici Et tn̄ ſic oportebat vt diceretur
q̄ nō ab hominibꝰ intelligeret̄ ſecretū dei intentū de
beret facē nō aduerſos ¶ Theo. Cū aūt audis q̄ diſci
puli eius murmurabant. nō intelligas hos q̄ adu
erant diſcipuli ſꝫ hos qui ī habitu ⁊ figura videbā
tur ab eo inſtrui nam int̄ diſcipulos erāt q̄dam ex
plebe q̄ dicebant̄ eius diſcip̄li q̄a multo cū diſcipul̄
manebāt ergo ¶ Aug. Hic aūt apud ſe iſta dixerunt
vt ab illo non audirent̄. Sed ille qui nouerat in ſe
ipſis apud ſemetipſ̄ audiebat Vn̄ ſeq̄t̄. Sciēs aūt
iheſus apud ſeip̄m quia mur. de hoc diſci eius dix̄
eis hoc vos ſcandalizat ¶ Alcui. Q̄d ſcilicet dixi
vobis manducare carnem meam ⁊ bibē ſanguineꝫ
meū ¶ Criſ. Erat aūt hoc ſue deitatis ſignū occul
ta ī mediuꝫ ferre. vn̄ ſequit̄. Si g⁹ vide. fi. ho. aſcē
vbi erat p̄us ſuple quid dicetis Hoc ⁊ in nathana
ele fecit dicens Quōꝫ dixi tibi vidi te ſub ficu. cre
dis maiora his videbis nō igit̄ q̄ones q̄onibꝰ copulat
ſꝫ magnitudine dogmatū ⁊ multitudie eos inducere
vult. nō igit̄ diſcipulos in ſcandalū mittere volens
hoc dicit ſꝫ eorum ſcandalū ſoluere volens nam dū
eſtimāt eū de ioſeph natum nō ſuſcipiunt ea q̄ dice
bant̄. Qui v̄o credituri erāt quōꝫ de celo deſcendit
⁊ illuc aſcendit. facili⁹ attendunt his que dicebant̄
¶ Aug. Vel alit̄ Hic ſoluit q̄d illos mouerat Illū
enī putabāt erogaturū corpus ſuū. Ille aūt dixit
ſe aſcenſuꝝ in celū vtiq̄ integrū Cum videritis in q̄
ens filium hoīs aſcendentē vbi erat p̄us certe vel
tunc videbitis quia nō eo modo quo putatis erogat
corp⁹ ſuum Et q̄a gr̄a eius non cōſummit̄ morſibus
filius aūt homis xp̄us ex v̄gine maria hic eſſe cep̄t
in terra vbi carnē aſſūpſit ex t̄ra Quid g⁹ ſibi vult
q̄ ait Cum vi. fili. ho. aſcen. vbi erat p̄us niſi ut in
telligamus vnā p̄ſonam eſſe xp̄m deū ⁊ hominē nō
duas. ne fides nr̄a ſit. quaternitas ſed trinitas. Sic
ergo erat fili⁹ homis in celo quēadmodum filius dei
erat in terra fili⁹ dei in terra in ſuſcepta carne fili⁹
homis in celo in vnitate p̄ſone. ¶ Theo. Nō ergo
p̄pter hoc putes q̄ de celo corp⁹ xp̄i deſcenderit h⁰
enī marciani heretici ⁊ appollinaris eſt dictū. Sꝫ q̄a
vnus ⁊ idem erat fili⁹ dei ⁊ homis. ¶ Criſ. Pro
pter h̄ aūt ⁊ aliā ſolutonē īducit dicēs Sp̄us ē q̄
viuificat caro non p̄deſt quicq̄. Ex aūt dicit tale ē
ſpiritalit̄ oportet ea que d̄ me ſunt audire Qui aūt
carnaliter audit nihil p̄ficit Eſt aūt carnaliter intel
ligere ſimpliciter ea que p̄poſita ſunt videre ⁊ nihil
plus imaginari. Oportet aūt nō ita iudicare. Sꝫ
omnia miſteria interioribꝰ oculis inſpicere. Hoc ſ3
eſt ſpiritaliter audire. Carnale v̄o erat dubitare q̄
liter poteſt nobis carnē dare māducare Quid igit̄
nō eſt vera caro imo vtiq̄ Ex igit̄ ait Caro nō pro
deſt quicq̄. non de ſua carne dedit ſꝫ de eius carne

qui carnaliter accipiebāt que dicebātur · ¶ Augu·
Vel aliter · Caro nō prodest quicq̄ · Sed quomodo
illi intellexerūt · Carnem q̄ppe sic intellexerūt quō i
cadauere dilaniatur aut in macello vēditur nō quō
spū vegetat̄ accedat spūs ad carnem ⁊ prodest plu
rimū · Nam si caro nihil ꝓdesset verbū caro non fie
ret vt habitaret i nob̄ · Sed spūs per carnē aliquid
operat᷒ est in nobis ꝓ salute nostra · ¶ Aug · x · de · ci
ui · dei · Non enī caro ꝑ seipsam mundat ſ; per vbū
a quo suscepta est quod cū sit pricipium oim suscep
ta aīma ⁊ carne ⁊ animā credentiū mūdat ⁊ carnē
Spūs ergo est qui viuificat caro nō ꝓdest quicq̄
sicut illi intellexerūt carnem · Nō sic ego do ad mā
ducandū carnem meā quia nec carnem debem᷒ sape
re ſm carnem ꝓinde dicit · Verba que ego locutus
sum vobis spūs ⁊ vita sūt · ¶ Crīs · Id est spirita
lia sunt nihil habentia carnale neq̄ consequentiā na
turalem sed eruta sūt ab omni tali necessitate · que
in terra ⁊ a legib᷒ que hic posite sūt · ¶ Aug · Si g°
īntellexisti spiritaliē ⁊ spūs ⁊ vita tibi sūt · Si itellexi
sti carnaliter etiā si spūs ⁊ vita sunt tibi tamen nō
sūt · Dicim᷒ enī hoc dūm ꝯmendasse in māducatione
carnis sue ⁊ potatione sanguinis sui vt in illo mane
amus ⁊ ipē in nobis · hoc autem quid facit nisi cari
tas · Caritas aūt dei diffusa est in cordib᷒ nostris per
spiritūsanctum qui datus est nobis · Ergo spūs est qui
viuificat · ¶ Crīs · Et quia de carnali audientia sup̄
locut᷒ est · subiungit · Sed sūt quidam ex vobis · q̄
non credunt · Dicens quidam · discipulos suos exce
pit · Quam autem dignitatem ostendit occulta reue
lans · ¶ Aug · Non dicit · Sunt q̄dam in vobis qui
non intelligunt · sed causā dixit quare n̄ intelligant
Propheta enī dixit · Nisi credideritis nō intellige
tis · Nam qui resistit quomodo viuificatur · Aduer
sarius enī radio lucis quo penetrand᷒ est non auer
tit aciem sed claudit mentē · credant ⁊ aperiant ⁊ il
luminabunt̄ · ¶ Crīs · Et vt discas quoniam ante hec
verba ⁊ non postq̄ murmurauerūt ⁊ scandaliza
ti sunt hoc xp̄s cognouerat subiungit euāgelista di
cens · Sciebat enī ab initio ihes᷒ qui essēt credētī
⁊ quis traditurus eum esset · ¶ Theophil᷒ · Volēs
per hoc nobis euangelista ostēdere q̄ ante constitu
tionem mundi omnia cognoscebat quod diuinitatis
erat indicium · ¶ Augustinus · Sed postq̄ distinx̄
credentes dominus · a non credentib᷒ expressit cau
sam quare non credunt vnde sequitur · Et dicebat
Propterea dixi vobis quia nemo potest venīe ad
me nisi fuerit ei datum a patre meo · Crīso · Quasi
diceret · Non turbant me neq̄ stuporem inferunt
qui nō credunt · noui quib᷒ dedit pater · Dixit aūt
hoc vt ostendat quoniam non illorum gl̄am concu
piscens hoc dicebat ⁊ vt suadeat eis q̄ patrem eius
existiment deum ⁊ non ioseph · ¶ Aug · Ergo ⁊ cre
dere dat̄ nob̄ n̄ ei nihil ē credere · Si at̄ mag᷒ q̄d ē
gaude q: credidisti · ſ; noli extolli · q̄d ei hēs q̄d non
accepisti · ¶ Augustin᷒ · de predestinatione sanctoꝝ
Hoc at̄ donū q̄busdā dari ⁊ q̄busdā n̄ dari omnino nō
dubitat qui non vult manifestissimis sacris literis
repugnare · Cur autem non omnib᷒ detur · fidelem
mouere non debet qui credit ex vno omnes isse in

condemnationem iustissimam · ita vt nulli dei esset
iusta reprehensio etsi nullus inde liberaretur · Vnde
constat magnam esse gratiam q̄ plurimi liberantur
Cur autem istum potius q̄ illum liberet iscrutabi
lia sunt iudicia eius ⁊ inuestigabiles vie eius · se
quitur · Ex hoc multi discipuli eius abierūt retro
⁊ iam cū illo n̄ ambulabant · ¶ Crīs · Non dixit re
cesserūt sed abierunt retro ab ea que ſm virtutē
est auditione ⁊ quam habebant olim fidem perdide
rūt · ¶ Aug · Et precisi a corpore vitam ꝑdiderunt
quia forte in corpore nec fuerunt inter non; creden
tes ⁊ ipsi reputati sunt · Abierunt retro nō pauci
sed multi · post Sathanā non post xp̄m quō de q̄bus
dam feminis dicit apostolus · quedam ꝯuerse sunt re
tro post sathanam · Petrum aūt nō repulit domin᷒
retroire post sathanam ſ; fecit post se ire · ¶ Criso ·
Queret aūt aliquis quod temp᷒ erat vba dispensan
di his que ꝯstructa erāt nocentum · Multa quidem
vtilitas ⁊ necessitas · Quia enī instabāt cibū cor
poralem petentes ⁊ ei᷒ qui sub patrib᷒ datus est re
miniscentes ostēdens quō; omia illa typ᷒ erāt memi
nit cibi spiritalis non igit̄ scandalizari oportebat sed
interrogare ꝯgruum erat quaē illoꝝ anente scan
dalū fiue non in dissolubilitatis eoꝝ que dicebant̄ ·
¶ Aug · Et hoc etiā forte factum ē ad consolacō; no
stram q̄m aliquando ꝯtingit vt homo dicat veꝝ ⁊
quod dicit non capiat̄ atq̄ illi qui audiunt scandali
zent̄ ⁊ discedant · Penitet aūt hominē dixisse quod
veꝝ est · Dicit enī apud se homo nō debui sic dicere
⁊ sic at̄ ecce dn̄o ꝯtigit dix̄ ⁊ ꝑdidit multos ſ; n̄ cur
bat̄ ipse q̄a ab initio nouerat q̄ non essent credentes
Nos si nob̄ ꝯtingat ꝯturbamur solaciū in dn̄o inue
niam᷒ ⁊ tn̄ caute vba dicam᷒ · ¶ Beda · Sciebat at̄
dn̄s de aliis discipul̄ q̄ remāserāt an vellent abire ſ;
tn̄ eos īterrogauit vt fides illorum monstraretur ⁊
aliis imitanda proponeretur · Vnde sequitur · Di
xit ergo ihesus ad xii · Nunquid ⁊ vos vultis abi
re · ¶ Crisostomus · Per hunc autem modum opor
tebat eos trahi · Nam si eos laudasset passi essent
aliquod humanū estimantes se gr̄am · xp̄o facere eū
non relinquendo · Ostēdens v° se non indigē eoꝝ seq̄
la magis eos detinuit · nō autem eis dixit abite · hoc
enī esset eos expellere ſ; īterrogauit eos an vellent
abiē auferēs eis vi ⁊ necitatē ⁊ volēs eos verecū
dia coartari ex necessitate ei detinē par eēt actū ab
irēt petr᷒ at̄ frm ꝓ āiatoz amicitie ꝯfuatoꝝ ꝓ toto rn̄dt
collegio vn̄ seq̄t · rn̄o° g° ei simō petr᷒ · Dn̄e ad q̄ ibi
m᷒ · ¶ Aug · q̄si d · Repellis nos a te da nob̄ alt̄ū te ad
quē ibim᷒ si te relinq̄m᷒ · ¶ Crīs · Hō° at̄ vbū multe est
amicitie ostēsiuū q: sc; xp̄s eis honorabilior ē at̄ q̄ pa
tres ⁊ mr̄es · deinde ut n̄ videat̄ hoc ꝓpterea dicē q: nō
esset q̄ eos reciperet subiūgit · vba vite eterne hēs · iu
deis ei magr̄m dicētē q̄m resuscitabo eū ⁊ hēbit vitā
eternā ostendit se recordari eoꝝ q̄ dicta sūt vboꝝ ⁊ iudi q̄
de dicebāt h ē fili᷒ ioseph h vo dic̄ ⁊ nos credidi᷒ ⁊
cognouim᷒ q̄a tu es xp̄s fili᷒ dei · ¶ Aug · Credidi᷒
ei vt cognosceremus · nā si ꝑus ꝯgnoscē deinde credē
vellem᷒ n̄c ꝯgnoscēm᷒ n̄c credē valerē᷒ h at̄ credidi᷒
⁊ ꝯgnouim᷒ q̄a tu es xp̄s fili᷒ dei · i · q: ipsa vita eterna
tu es · ⁊ non das in carne ⁊ sanguine tuo nisi q̄d es ·

¶ Criſ. Quia vō petr⁹ dixerat ⁊ nos credim⁹ do
mīn⁹ ō collegio credenciū excipit iudā. Vnde ſequit̄
Reſpondit ergo eis ieſus. nōne ego vos .xij. elegi
⁊ vnus ex vobis dyabolus eſt ꝙ aūt dicit tale ē. ne
eſtimetis ꝙ ſecuti eſtis me. non redarguam malos
Dignū aūt eſt h̄ querere. quare nunc nichil dicunt
diſcipuli ſed poſtea formidātes dicunt. nunq̄d ego
ſum dn̄e ſed nō petr⁹ audierat. vade retro me ſatha
na ⁊ propter hoc timorē nō habuit. nunc etiā non
dicit. vnus ex vobis me tradet ſed diabol⁹ eſt. ideo
neſciebāt quod dicebatur. ſed malitiā eſtimabant vi
tugare ſolum. accuſant aūt hic xp̄m gentiles inſipiē
ter non eñ electio eius vim infert his que futura
ſūt ſed i voluntate poſitū ē ſaluari ⁊ perire. ¶ Beda.
Vel dicendū. ꝙ ad aliud elegit xi. ⁊ ad aliud vnū.
videlicet elegit vt i apoſtolica dignitate pſeuerarēt
vnum elegit vt p ꝓditionis ei⁹ officium ſalutē ope
rarēt humani generis. ¶ Aug. Elect⁹ eñ eſt iſte
ꝑ quo nolente ⁊ neſciēte magnū aliquid boni fieret
Sicut eñ iniqui male vtunt̄ operib⁹ dei ſic ecōtra
deus bene vtit̄ malis operib⁹ hominū. Quid iuda
peius ſ; malo eius bene vſus ē domin⁹ tradi ſe per
tulit vt nos redimeret. Pt etiā ſic itelligi quod ait
.xij. elegi q; ꝯſecratus eſt duodenari⁹ nūs eorū qui
p quatuor cardines mundi trinitatē fuerant denū
ciaturi. Nō aūt quia periit inde vnus ideo illi⁹ nūi
honor adempt⁹ eſt nam in locū pereuntis ali⁹ ſuro
gatus eſt. ¶ Grego. xxiij. moral. Capitis aūt noīe
cenſet̄ corpus cum de puerſo homine dicit̄ vn⁹ ex
vobis dyabol⁹ eſt. Vnde euangeliſta expones ſub
dit. Dicebat aūt de iuda Simonis ſcariothis hic eñ
erat traditur⁹ eum cū eſſet vnus de .xij. ¶ Criſ.
Conſidera xp̄i ſapientiam neq; eñ xp̄us eū manife
ſtum fecit ne verecundū faciat ⁊ ſic litigoſior fiat.
neq; eū latere pmiſit ne eſtimās ſe latere ſine timo
re operaretur.

¶ Capitulum vii.

Poſt hec ābulabat iheſus. Gali
leam. non eñ volebat in iudeā
ambulare quia querebant eū
iudei interficere. Erat autē in
proximo dies feſtus iudeoꝝ ſcenophegia
Dixerunt aūt ad eum fratres ei⁹. Tranſi
hic ⁊ vade in iudeam vt ⁊ diſcipli tui vide
ant opera tua que facis. Nemo quippe in
occulto aliquid facit ⁊ querit ipē in palam
eſſe Si hec facis maifeſta teipm̄ mūdo neq;
eñ fratres ei⁹ credebant in eum Dicit er-
go eis Jeſus. Tempus meū nonduꝫ adue
nit temp⁹ aūt veſtrum ſemp eſt paratum
Non poteſt mūdus odiſſe vos. me aūt odit
q̄a ego teſtioniū phibeo d̄ illo q̄a opera ei⁹
mala ſunt. Vos aſcendite ad diem feſtum
hunc. Ego autem non aſcendam ad diem
feſtum iſtum quia meum tempus nondum
impletum eſt.

¶ Aug. Futuꝝ erat vt aliquis fidelis xp̄i abſcon
deret ſe ne a pſecutorib⁹ inueniret̄ ⁊ ne illi p crimi
ne obijceretur latibulum pceſſit in capite qd̄ in mē
bro confirmaret̄. vnde dicit̄. Poſt hec ambulabat ie
ſus in galileam nō eñ volebat in iudeā ambu. quia
querebāt eū iudei interficere. ¶ Beda. Hec vboꝝ
cōnexio talis eſt vt intelligam⁹ quoniā i medio mul
ta geſta fieri potuerūt. Judea aūt ⁊ galilea regi
ones ſūt Paleſtine ꝓuincie. Sed iudea dicta eſt a
tribu iuda non eñ ſolum illa regio q̄ tribu iuda ſed
⁊ illa quā tribus beniamin poſſidebat Juda dicta
eſt quia ex tribu iuda Reges oriebant̄ galilea vō
dicit̄ eo ꝙ lacteum ꝓpl̄m id eſt candidū gignat gali
lea eñ grece latine lac dicit̄ ¶ Aug. Sic aūt h⁹ do
min⁹ dixit quaſi non poſſet xp̄us ambulare iter iu
deos ⁊ non occidi a iudeis. Nanc eñ potentiā quan
do voluit demonſtrauit. ſed infirmitati nr̄e pbebat
exemplum. nō ipē ꝑdiderat poteſtateꝫ ſed nr̄am cō
ſolabat̄ fragilitatē ¶ Criſ. Sed ⁊ illud ē dicere. q̄
niam que deitatis oſīdebat ⁊ que humanitatis. Ete
nim fugiebat pſecutores vt homo ⁊ aparebat eis
vt de⁹ vtrunq; vere exiſtens ¶ Theo. Receſſit et
nunc i galileam quia nōdum paſſionis aderet tpus
vnde vanū reputabat i medio inimicoꝝ manere ⁊
magis ipſos ad odium incitare. vnde ⁊ conſequent̄
temp⁹ deſcribit̄ cum ſubdit̄. Erat aūt in ꝓximo di
es feſt⁹ iudeorum Scenophegia ¶ Aug. Quid ſit
ſcenophegia q̄ ſcripturas legerunt nouerunt facie
bant tabernacula in die feſto ad ſimilitudineꝫ taber
naculoꝝ in quib⁹ habitauerūt cū ex egipto educti
peregrinarent̄ in heremo celebrabant ex hoc diem
feſtum reminiſcentes beneficioꝝ dn̄i qui tamen occi
ſuri erāt dn̄m. Appellabat̄ aūt ap⁹ iudeos dies feſt⁹
cum tn̄ nō eſſet vn⁹ ſed pl'es ¶ Criſ. Oſtendit igi
tur p hoc euāgeliſta q̄m multum temp⁹ ꝑtermiſit
Cum eñ dn̄s ſedit in monte erat ꝓpe dies feſtus pa
ſche hic autē ſcenophegie meminit ⁊ in quīq; inter
medijs menſib⁹ nihil aliud nobis enarrauit niſi mira
culum panū ⁊ allocutionē factam ad eos qui come
derunt quia eñ indeficient̄ ſigna faciebat ⁊ diſputa
bat nō poterant Euangeliſte oīa enumerare ſed
illa precipue ſtuduerūt dicere pro q̄bus aut q̄rela
aut ꝯtradictio quedā a iudeis ſubſequebat̄ quod ⁊
hic aparet. ¶ Theo. Quia eñ fratres ei⁹ viderant
ipm̄ nō eſſe paratū ad aſcēdendū ſubdit̄. Dixerūt
aūt fr̄es ei⁹ ad eum Tranſi hinc ⁊ vade i iudeam
¶ Beda. Veſi dicant. Tu ſigna facis ⁊ pauci ea vi
dent. Tranſi g⁹ ad regiam vrbem vbi ſūt ꝑncipes
vt viſis ſignis laudem conſequaris ab eis Sed quia
non oēs diſcipuli ſemp dominū ſequebant̄ ſed eoꝝ
multi in iudea erant. Ideo ſubdūt Vt ⁊ diſcipli tui
videant opera tua que facis. ¶ Theo. Id eſt turbe
que ſequunt̄ te. Non eñ de xij. dicunt diſcipul̄. ſ; de
alijs qui cōuerſabant̄ cum illo ¶ Aug. Cū aūt au
dias Fratres dn̄i marie cogitate ꝯſanguinitatē nō
iterum parientis vllā propaginē. Sic eñ in ſepul
cro vbi poſitum eſt corp⁹ dn̄i nec ante nec poſtea
mortuus iacuit ſic vterus marie nec ante nec p⁹ea
quicq̄ mortale concepit. oga quidam dn̄i diſcipulos

non latebant ſed iſtos latebāt ⁊ iō dicebant· Vt di-
tui videant opa q̄ tu facis Iloquebant aūt prudē
tia carnis verbo quod caro factū eſt vnde ⁊ ſubdūt
Nemo q̄ppe in occulto aliquid facit ⁊ querit ipſe in
palā eſſe Si hec facis manifeſta teipm mūdo· q̄ſi d-
facis miracula aparē hominib᷒ vt laudari poſſis ab
omib᷒ Illā qui eū͛ vident monere glie ipi᷒ ɔſulunt
⁊ quia humanā gliam requirebant in eum non crede
bāt vn̄ ſequit̄· neq̄ eni͞ fr̄es eius cre· in eum· xp̄m
eni͞ ɔſanguineū potuerūt habere credē aūt in eū ip
ſa ꝓpinquitate faſtidierūt ¶ Cri͞ſ· Dignū eſt autē
mirari euāgeliſtaꝝ morem veritatis amicū qualiter
nō verecūdātur dicere ea que mg̃ro vident ferre i
iuriam ſed hoc maxime ſtuduerūt enunciare Non
eni͞ paruam hꝫ detractionē q̄ fratres ei decredebāt ⁊
videtur quidem mitiū v̄borum quaſi amicorum eſſe·
Dulce eni͞ amaritudinis erant q̄ dicebātur quia ⁊
de formidine ⁊ de amore glie eū͛ notant· Illā dicūt
Nemo ī occulto aliq̄d fac͛ q̄d erat dicere formidinē
incuſantium ⁊ ſimul ſuſpicantiū que fiebant non ve
re facta eſſe· Per hoc autem q̄ dicūt· Et querit ip
ſe in palā eſſe amorē glorie ī eo notant xp̄s aūt mā
ſuete eis rn̄dit· docens nos non indigne ferre ſi aliq̄
etiam viles nobis ɔſiliētur· Sequitur eni͞ Dicit ḡ
eis iheſus temp᷒ meū nondum aduenit temp᷒ autē
vr̄m ſemꝑ eſt paratū· ¶ Beda· Ne aūt videatur
hoc ɔtrariū ei quod apl᷒ dicit at vbi venit plenitu
do temporis miſit de᷒ filium ſuū referendum ē quod
hic dicit̄ non ad temp᷒ natiuitatis ſed ad temp᷒ gli
ficationis ¶ Aug· Dabāt eni͞ illi conſiliū conſequē
de glorie veluti ſeculari ⁊ terreno affectu mouētes
ne eſſet ignobilis ⁊ lateret Sed dn̄s voluit ipa᷒
celſitudinē per humilitatis viam ſternere· Dicit ḡ
Temp᷒ meū id eſt glorie mee· qua veniam in altitu
dine iudicaturus nondū venit temp᷒ autem veſtrū
id ē mūdi gloria ſemꝑ ē paratū Et qm̄ nos corp᷒
dn̄i ſu᷒ qm̄ nos inſultāt amatores hui᷒ ſeculi dicā᷒ eis
tp̄᷒ vr̄ adeſt paratū Tēp᷒ noſtrū nōdū aduenit Ex
celſa ei p̄ria humilis via q̄ recuſat viā qd̄ q̄rit p̄riam
¶ Cri͞ſ· Vl aliꝰ videt̄ mihi aliq̄d occulte ī ſinuari for
talis ei p̄dere volebāt ⁊ tradē iudeis ⁊ iō dicit tp̄᷒
meū nōdū aduenit hꝫ eſt tp̄᷒ crucis ⁊ mortis· Tem
pus autē vr̄m ſemꝑ ē paratum Quia ⁊ ſi ſemper
vos ſitis cum iudeis nō interficient vos eadem cū il
lis zelantes· vnde ſequit̄· nō poteſt vos odiſſe mū᷒
me aūt odit quia ego teſti· p̄hi· de illo· q̄z opa eius
mala ſunt Quaſi d᷑· qualit̄ mund᷒ eos odit q̄ eadē
cum ipſo volunt ⁊ ꝑ eiſdem ſtudent me aūt odit· qm̄
redarguo eum Intantū ergo gliam hoim nō q̄ro
q̄ non ꝑtermitto eos redarguere· licet ſciā ex hoc
odium naſci ⁊ mortē mentari· Per hoc etiā oſten
dit q̄ odiū iudeorum contra eū cōcitabat publica re
dargutio n̄ aūt ſabbati ſolutio ¶ Theo· Vt dn̄s cōtra
duo de quib᷒ illi eum arguebant alia duo inducit· cō
tra formidinē q̄dem dicit q̄ opa mūdi redarguit id
eſt opa eorum qui mundana ſapiunt· quod nō facēt
ſi formidoloſus eſſet· Sed contra inanem gloriam
miſit illos ad feſtum· vnde ſequit̄ vos aſcendite ad
diem feſtum hunc· nam ſi vane glie paſſione detine
retur retinuiſſet eos ſecum· nam glie cupidi conſue
uerūt mltos h̄re q̄ ſequāt̄ eos· ¶ Cri͞ſ Hꝰ etiā dicit

oſtendens q̄ eis blādiri n̄ vult· ſed ɔcedit eis iudaica
facē ¶ Aug· Vel aliꝰ Vos aſcēdite ad diē feſtū hūc
vbi gliam humanā q̄ritis vbi extēdere vultis car
nalia gaudia· nō etna cogitare· ſeq̄t̄· ego aūt nō aſcē
dam ad diē feſtū iſtū· ¶ Cri͞ſ· Scꝫ mō vobiſcum q̄a
meū tp̄᷒ nōdū impletū eſt In futo ei paſca crucifi
gēd᷒ erat ¶ Aug· Vt meū tp̄᷒· i· glie mee nondū
aduēit· Ipe erit dies feſt᷒ me᷒ n̄ die b᷒ feſtis aūt iſtis
p̄curētes ⁊ trāſiēs ſꝫ p̄manēb͛ iētnū ipa ēit feſtiuitas
gaudiū ſīn fine etnitas ſīn laboꝛ· ſerenitas ſīn nube·
¶ Hec cū dixiſſꝫ ipe māſit i galilea vt aūt
aſcēderūt fr̄es eiꝰ· tūc ⁊ ipe aſcēdit ad diē
feſtū nō manifeſte· ſed q̄ſi in occulto. Iudei
ergo q̄rebāt eū in die feſto· ⁊ dicebāt· vbi
ē ille· Et murmur multus erat de eo intur
ba Quidā eni͞ dicebāt q̄z bonus ē· aliȷ̄ aūt
dicebāt nō ſꝫ ſeducit t̄bas Nemo tn̄ palā lo
q̄bat̄ de illo. Propter metū iudeorum.
¶ Theo· Quia dixerat dn̄s non aſcendam vobiſcū
in p̄ncipio denegauit aſcenſum vitans iram fremē
tiū iudeoꝝ vnde d᷑ Hꝰ cū dixiſſet ipe manſit in gali
lea· Poſtea vero aſcendit· Vnde ſequit̄· Vt autem
aſcenderunt fr̄es eius tūc ⁊ ipſe aſcēdit· ¶ Augu·
Aſcendit autem nō gliam temporaliter ſed aliquid
docere ſalubriter de feſto eterno admonere· ¶ Cri͞ſ
Vel aſcendit· nō vt patiatur· ſed vt alios erudiat·
Latenter aūt aſcendit Poterat eni͞ manifeſte aſcen
dere ⁊ detinere eorum inordinatum impetum quod
frequentius fecit ſed nolebat hoc continuo facere ne
magis ſuam diuinitatē denudaret· ⁊ vt in carnatio
nis certus eſſet ⁊ vt nos erudiret ad virtutem vt
igitur diſceremus quid nos oporteat facē qui non
poſſum᷒ perſecutores detinere voluit latenter aſcen
dere· Non autem dixit in occulto ſed quaſi in occul
to· vt oſtēdat diſpenſatiue hoc eſſe factum· Si eni͞ oīa
vt de᷒ ageret quomodo poſſemus nos ſcire modū
in rebus humanis periculis qd̄ oporteat facere ¶ Alch·
Vel occulte aſcendit q̄z fauorem hoim non q̄rit nec
pompis ſtipantiū ſe turbarū delectatur· ¶ Beda·
Miſtice aūt deſignatur· q̄z ſingulis q̄bus ſꝫ carnali
bus humanam gliam querentib᷒ dn̄s manet in gali
lea· que interp̄tatur tranſmigratio facta id eſt ī mē
bris ſuis q̄ tranſmigrāt de vitijs ad virtutes· ⁊ in
eſt proficiunt· Poſtmodum vero dominus aſcendit
quia membra xp̄i non hui᷒ vite ſed eterne gliam q̄
runt· Occulte autem dn̄s aſcendit quia omnis glia
eſt ab intus id eſt de corde puro ⁊ conſcientia bona·
⁊ fide n̄ ficta ¶ Aug· Vel q̄ꝛ q̄ latenter aſcendit aliq̄d
ſignificare voluit· Omnia enim que dicta ſunt an
tiquo populo iſrael vmbre fuerunt futurorum· ⁊
ſcenophegia vmbra erat futuroꝝ· Omia ḡ᷒ que fi
ebant in figura manifeſtant̄ in nob· Aſcēdit ergo ī
occulto· Figura eni͞ erat ipm eſſe ī occulto· In ipſo
die feſto xp̄us latebat· quia ipſe dies feſtus chriſti
membra peregrinatura ſignificabat· Ille enim eſt
in tabernaculis· qui ſe in mundo eſſe intelligit pe
regrinum Scenophegia autē erat celebratio taber
naculorum Sequitur· Iudei autem q̄rebant eum
in die feſto Et dicebant· Vbi eſt ille· ¶ Criſoſtom᷒

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Criſ. Ex multo odio ⁊ inimicicia nec͛ eū nomine vocare volebant. ¶ Non aūt multa erat eis in feſtiuitate reuerētia nec multa religio quia a feſtiuitate credebāt xp̄m fraudulent̄ detinere. Sequitur. Et mur. mul. erat de eo in turba. ¶ Aug. Murmͬ erat de contentione quā conueniēt expoīt dicens. Quidam enī dice. quia bon⁹ eſt. alij aūt dice. nō ſʒ ſeducit turbas. Quecūqʒ enituerit ī aliqua grada alij dicunt bon⁹ eſt. alij non ſed ſeducit turbas. Qd̄ aūt dictum ē de deo. valet ad cōſolatonē de quocū qʒ hoc dictum fuerit xp̄iano. ⁊ quidem ſi ſeducere decipere eſt. nec xp̄s ſeductor nec ꝗſqʒ debet ſeductor eſſe xp̄ian⁹. ſi aūt ſeducere aliunde aliquē ad aliud pſuadēdo ducere eſt. querēdum eſt vnde ⁊ quo. ſi a bono ad malum malus ſeductor eſt. ſi a malo ad bonū bonus ⁊ vtinā ſic omnes ſeductores vocemur ⁊ ſi⁹ ¶ Criſ. Igitur illam quidem eſtimo opinionē multitudinis eſſe qua ſcʒ dicebāt bonus eē hanc vō principum ⁊ ſacerdotū quod oſ̄ditur p hoc ꝙ dicunt ſeducit turbas non dicūt ſeducit nos. Sequit̄ nemo tū palam loquebatur de illo ꝑpter metum iudeorum. ¶ Aug. Eorum ſcʒ qui dicebant ſeducit turbas hͤ eū clarius ſonabant. Sed bonus eſt expreſſius ſuſurrabāt. ¶ Criſ. Vide autē eorum ꝗ principantur corruptionē. Hi aūt qui principantur ſubijciūtur ſam quidem erāt iudicio ſʒ nō habebāt libertatem dicēdi quod maxime multitudinis eſt.

¶ Iam aūt die feſto mediante aſcendit ieſus in tēplum ⁊ docebat ⁊ mirabātur iudei dicentes. Quō hic literas ſcit. cuʒ nō didicerit. Reſpōdit eis ieſus ⁊ dixit. Mea doctrina non eſt mea. Sed ei⁹ qui miſit me. Si quis voluerit voluntatem eius facere cognoſcet de doctrina vtrum ex deo ſit an ego a meipſo loquar. Qui a ſemetipſo loquitur gloriam propriam querit. Qui āt querit gloriam eius qui miſit illum. hic verax eſt. ⁊ iniuſticia in illo non eſt

¶ Criſ. Domin⁹ tradidone ſua auditores attentiores facere volens non in p̄mis diebꝰ aſcendit ſʒ circa ſolemnitatis medium vnde dicit̄. Iam aūt die feſto mediante aſcen. ieſus in tem. Et docebat. Qui eī p̄mis diebꝰ eum queſierūt repente eū preſentē videntes magis intendebant docenti ⁊ qui bonū eum dicebant ⁊ ꝗ malum. Illi q̄dem vt aliquid lucrarentur ⁊ admirarētur. hi vō vt comp̄henderēt. ¶ Theo. Nam principio feſti. hijs que feſti erant magis attendebāt vn̄ poſtea xp̄m attenti⁹ audierūt. ¶ Aug. Quantū enī datur intelligi ipſam feſtiuitatē diebꝰ plurībꝰ celebrabant. Et iō dicit. Iam die feſto mediante. id ē tū illi dies feſto tot dies remāſiſſet quot preteriſſēt vt ē hoc impleret̄ quod ait. non aſcendā ad diem feſtū hunc id ē ad quem vos voltis p̄mum vel ſm̄ diem aſcendit aūt poſtea die feſto mediante. ¶ Aug. de que. no. ⁊ ve. teſta. Tunc etiā aſcendit non quaſi ad diē feſtū ſed quaſi ad lucem. Illi vero aſcenderunt q̄ſi ad pfruendum delicijs diei feſti. xp̄o vō ille fuit dies feſt⁹ quo paſſione ſua redemit mūdū. ¶ Aug. ſup iohem. Ille aūt qui p̄us latebat docebat ⁊ palam loquebatur ⁊ nō tenebat̄. Illud enī ꝙ latebat erat cauſa exempli hoc poteſtatis. ¶ Criſo. Quid autē docebat nō dixit euāgeliſta ſed ꝙ mirabiliter docebat hoc ſolū oſ̄dit. tanta enī erat vtens docentis vt qui dixerāt ſeducit turbas trāſmutati mirarent̄. Vn̄ ſequit̄. Et mirabant̄ iudei dicentes. quō hic literas ſcit cū n̄ didicerit. vide admiracōʒ nequa plenaʒ n̄ eī dic̄ ꝙ doctriaʒ admirarēt̄ ſʒ ī aliā admiracōʒ īciderēt. ¶ Au. Oēs q̄deʒ q̄tū arbitror admirabant̄ ſed nō oēs cōuertebant̄. ⁊ vn̄ admiratio quia multi nouerant vbi natus quēadmoduʒ fuerit educat⁹. Nūquam eū viderant literas diſcētem. audiebant tamen de lege diſputantē legis teſtimonia pferentē que nemo poſſet pferre niſi legiſſet nemo legeret niſi literas didiciſſet ⁊ idō mirabant̄. ¶ Criſ. Ab hac aūt queſtione cognoſcere debebant qm̄ hec ſciencia humanitus nō erat in eo ſed diuinit⁹ ſʒ quia hoc ipſi nolebāt reuelare ſʒ in ſola admiratione ſtabāt dn̄s hec reuelauit. Sequit̄ enī. Reſpōdit eis ihūs ⁊ dixit. Mea doctrina non ē mea ſʒ eius qui miſit me. ¶ Aug. videtur aūt hoc eſſe contrariū ꝙ dicit mea nō eſt mea. Naʒ ſi dixiſſet. Iſta doctrina nō eſt mea nulla eſſet queſtio. Que eſt doctria patris niſi verbū patris. Ipſe ergo xp̄us eſt doctia pr̄is ſi vbum patris eſt. Sed quia vbum non poteſt eſſe nulli⁹ ſʒ eſt alicui⁹. Et ſuam doctrinā dixͭ ſeipſū ⁊ non ſuā quia patris eſt vbū. Quid eſt tam tuum q̄ꝫ tu. Sed alicui⁹ es q̄d es. Breuit̄ ergo ħ mihi dixiſſe videtur. Mea doctia nō ē mea ac ſi d. Ego nō ſum a meipſo. Sabellianā hereſin ſententia iſta diſſoluit qui dicere auſi ſūt. ipm̄ eſſe filiū qui ē ⁊ pater. Duo eſſe noīa ſʒ vnam rem. ¶ Criſ. Vel ſuā dicit quoniā eam docuerat. Non ſuam autem qm̄ patris erat doctia. Sed ſi oīa que ſūt patris eius ſunt ex hoc ipō ꝙ patris eſt deberet eſſe ⁊ ſua. Sed hoc ꝙ dicit. Nō eſt mea vehement̄ oſtēdit ⁊ ſui ⁊ patris vnam eſſe doctrinā. Ac ſi diceret nihil habeo pmutatū aut diuerſum ſʒ ita ago vt dico vt non eſtimetur aliud quid preter pr̄eʒ dicē vl agē. ¶ Aug. p̄mo de trini. Vel aliter ſm̄ aliud ſuā dixͭ ſm̄ ali⁹ n̄ ſuā ſm̄ formā di ſuā ſm̄ formā ſerui n̄ ſuā. ¶ Aug. Siq̄s aūt ħ pax intellexerit audiat ꝯſiliū qd̄ dn̄s cōſequenter dat dicēs. Siquis voluerit voluntatē eius facere cognoſcat de doctrina vtrum ex deo ſit. An ego ex memetipō loquar. Quid eſt ſi quis voluerit voluntatem eius facere hoc eſt credere. ſi eum. Ipſe enī ſup̄ dixit hoc eſt op⁹ dei vt credatis in eum quē ipſe miſit. Quis aūt neſcit hoc eē facere voluntatem dei operari op⁹ eius. Cognoſcē aūt ħ eſt intelligē g͛ noli q̄rē intelligē vt credas ſʒ crede vt intelligas quia n̄ credideritis non intelligetis. ¶ Criſ. Vel hoc ita dic̄ ac ſi dicat. Auferte irā ⁊ inuidiam ⁊ odium qd̄ ſine cauſa in me habetis ⁊ nihil erit qd̄ phibeat vos cognoſcere qm̄ dei verba ſunt que loquor. Deinde aliud inducit argumentum inſolubile ab hijs que ſūt ī conſuetudine hoim̄ nos erudiens. Vnde ſeqtur. Qui a ſemetipō loqͥt̄ gl̄iam

ꝓpriam querit. Quaſi. d. qui de aliquā ꝓpriam vult iſti
tuere doctrinā ꝓpter nihil aliud hoc vult q̄ȝ vt glo
riam acq̄rat. Si vo ego gl'iam eiꝰ qui miſit me que
ro cuiꝰ gr̄a aliena vellem vos docē. Et hoc ē qđ
ſubdit. Qui aūt querit gl'iam eius qui miſit illū h̄
verax eſt ⁊ iniuſticia ī illo nō eſt. ¶ Theo. Quaſi d.
verax ſū quia doctria mea cōtinet veritatē iniuſti
cia in me non eſt. quia alterius gl'iam non vſurpo.
¶ Aug. Qui querit gl'iam ꝓpriam antiχps eſt. Do
minꝰ aūt noſter magnū nobis exemplū prebuit hu
militatis dum habitu inuentꝰ vt homo querit gl'iaȝ
patris non ſuā. ſȝ tu qn̄ aliquid boni facis gl'iam tu
am queris. qn̄ aliquid mali facis deo calūniam medi
taris. ¶ Crī. Vide gº q̄m cauſa quedam ꝓpter quā
humilia d̄ ſe dicit hec ē vt credant q̄m nō deſiderat
gl'iam neq̄ p̄ncipatū. ⁊ eciam ꝓpter imbecillitateȝ
audientiū ⁊ vt doceat hoīes moderata ſapere ⁊ nihil
de ſe dicē magnum ſed ſemper humile.

¶ Nonne moiſes dedit vobis legem ⁊ ne
mo ex vobis facit legem. Quid me queri
tis interficere. Reſpondit turba ⁊ dixit de
monium habes quis te querit interficere.
Reſpondit iheſus ⁊ dixit eis. vnū opus fe
ci ⁊ omnes miramini. Propterea moyſes
dedit vobis circunciſionem nō quia ex moi
ſe ē ſed ex patrib; ⁊ ſabbato circūciditis ho
minē. Si circunciſioneȝ accipit homo in ſab
bato vt nō ſoluatur lex moyſi mihi indig
namini. quia totū hominem ſanum feci in
ſabbato. Nolite iudicare ſecūdum faciem.
ſed iuſtum iudicium iudicate.

¶ Crī. Duas criminationes iudei ꝯtra χp̄m indu
cebant vnā. ꝙ ſabbatum ſolueret. Aliam ꝙ prēm
ſuū dicebat deum equalē ſeipm̄ faciēs deo. hoc igit̄
prius. confirmauit dum oſtendit ꝙ non eſt deo con
trarius ſed eadem illi docet. De reliquo ad ſabbati
ſolutionem inſtat. Dicens. nonne moyſes de. vo. le
gem ⁊ nemo ex vobis facit legem. Ac ſi diceret lex
dicit non occides vos autem occiditis ⁊ hoc eſt. qđ
ſubditur. Quid me queritis interficere. Ac ſi dice
ret. Et ſi ego diſſolui legem. hominem ſanans trāſ
greſſio fuit ſed in ſalutem. Vos autem tranſgredi
mini in malum. vnde non debeo a vobis deſolutione
legis diiudicari. In duob; ergo eos corripuit. Et
dicendo quid me queritis interficere ⁊ oſtendendo q̄
niam occiſionē meditātes n̄ ſunt digni aliū diiudica
re. ¶ Auguſtinus. Vel hoc dicit. quia ſi legem face
rent. in ipſis litteris χp̄m agnoſcerent ⁊ preſentem
non occiderent. Reſpondit autē ei turba non perti
nencia ad ordinem ſed ad turbacionem. Sequitur enī
Reſpōdit turba ⁊ dixit. Demoniū habes q̄s te que
rit īficere. ei dictū ē ꝙ demoniū haberet q̄ demones
expellebat. Dn̄s aūt n̄ turbatꝰ. ſȝ ī ſua v̄itate trāquil
lus nō reddidit maledictū ꝓ maledicto ſȝ r̄ndit trā
quille. ¶ Beda. In q̄ nobis paciencie reliquit exē
plum vt quociens nobis ab aliquib; falſa obiciunt̄
p̄sonis patienter toleremꝰ ⁊ vera que poſſumꝰ nō
obiciamus ſed ſalutaria monita p̄dicemꝰ. Sequit̄
enī. Reſpōdit ihus ⁊ dixit eis vnū opꝰ fecī ⁊ omēs
miramini. ¶ Aug. Ac ſi d. Quid ſi oīa opa mea videre
tis. ipiꝰ enī opa erāt. que in mūdo videbāt ⁊ ipi; qui
fecit omīa nō videbant fecit vnā rem ⁊ turbati ſūt
q̄a ſaluū fe' hoīe; i ſabbato q̄ſi ſi quiſq̄ȝ eoꝝ egrotꝰ
ſabbato ſinceraret aliꝰ illū ſanum feciſſet q̄ȝ ille qui
eos ſcandalizauit. quia vnum hoīem ſabbato ſaluū
fecit. ¶ Crī. Hoc enī eſt ꝙ dicit miramini hoc eſt
turbamini tumultuatis vide autem quō prudenter
a lege eos ſillogiſat. Vult enī oſtendere ꝙ facere h̄
opus non erat legem ſoluere. Sunt enī multa prin
cipaliora quā lex de obſuacione ſabbati per quoruȝ
obſeruacionem lex non ſoluitur ſed impletur. Et iō
ſubdit. Propterea moyſes dedit vo. circum. non q̄a
ex moyſe eſt ſed ex patribus ⁊ in ſabbato circunci
ditis hominem. ¶ Auguſtinꝰ. Quaſi diceret. Be
neficium eſt vt acciperetis circunciſionem a moy
ſe non quia ex moyſe eſt. ſed ex patribus. Abraam
enī primus accepit circunciſionē a domino ⁊ in ſab
bato circunciditis. Corripit vos moyſes. accepiſtis
in lege vt circunciditis. viij. die. Accepiſtis i lege
vt vacetis vij. die. Si octauꝰ dies illiꝰ qui natus eſt
occurrat ad diem ſeptimū ſabbati circunciditis ho
minē. que circunciſio pertinet ad aliquod ſignaculū
ſalutis ⁊ non debent homies ſabbato vacare a ſalute.
¶ Alchuinꝰ. Propter tres enī cāſ data fuit circū
ſio. p̄mo vt ſignum eſſet magne fidei abrahe. Scđo
vt ꝑ eam a ceteris nacionib; diſcernerent. Tercio
vt illam i virili membro ſuſcipientes caſtitatē men
tis ⁊ corporis obſeruare deberēt. Et tm̄ cōferebat
tunc circunciſio q̄tum nunc bapt'ſma niſi q̄a ianua
nondum aperta erat. Concludit ergo ex premiſſis
Si circū. acci. hom. in ſabbato vt non ſol. lex moy.
mihi indignamini. quia totum hominē ſanum feci
in ſabbato. ¶ Crī. Quaſi diceret. ſabbati ſolutio i
circunciſione legis eſt obſeruacio. Sic ⁊ ego hoīem
curans ſabbato legem ſeruaui vos qui non eſtis
legiſlatores vltra modum legē defenditis. ſed moy
ſes iubet legem ſolui ꝓpt̄ mandatū qđ non erat ex
lege ſed ex patrib; Per h̄ autē quod dic̄. Totū ho
mīe; ſanū feci in ſabbato oſ̄dit circūciſioꝫ eſſe ꝑticu
larē ſanitatē. ¶ Au. Forte aūt illa circūciſio ip̄m do
minū ſignificabat. Quid enī ē circunciſio niſi carn
expoliacio. Significat gº expoliacōꝫ a corde cupi
ditatū carnaliū n̄ gº ſine cā data ē ī eo mēbro qđ ꝓ
creāt̄ cāta mortaliū q̄ ꝑ vnꝰ hoīe; pcm̄ intrauit ī mūm
Pō aūt q̄ſq; cū ꝓputio naſcit̄ q̄ omīs cū vicio ꝓpagi
nis naſcit̄ ⁊ n̄ mūdat deꝰ ſiue a vicio cū q̄ naſcimur
ſiue a vicijs que male viuēdo addimꝰ n̄ ꝑ χp̄m cul
tellis ei petrinis circūcidebāt ⁊ petre noīe χp̄; figu
rabant. Pō aūt octauo die q̄ pꝰ ſeptimū ſabbati Dn̄s
die dn̄ico r̄ſurrexit. Ipa aūt r̄ſurrectio noſ circūcidit
.i. abſtulit deſideria carnalia intelligit̄ h̄ ſignificari opꝰ
bonū ꝙ ego feci totum hoīem ſaluū in ſabbato quia
⁊ curatus eſt vt ſanꝰ eſſet ī corpore ⁊ credidit vt
ſanꝰ eēt in aīa. eſtis aūt ꝓhibiti ſuilia opa facē ſabba
to. nūq̄d ſuile opꝰ ē homie; ſanare i ſabbato. mādu
catis ſiq̄dē ⁊ bibitis ſabbato q̄ ꝑtinē ad ſalutē ꝑ qđ
oſ̄ditis opa ſalutis nullo mō eē die ſabbati omittēda

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Crl. Non aūt dixit ego mallis circūcisiōe op
ius sum sed solum narrans iudiciū eis cōcessit vñ
sobiur. nolite iudicare secundū faciē sʒ iustū iudi
ciū iudicate. quasi diceret non quia moyses apud
vos habet maiorē gloriā quā ego ex psonarū digni
tate feratis senteciam sed a rerū natura. hoc em̄ est
iuste iudicare. null⁹ aūt incusauit moysen de hoc q̄
iussit sabbatuʒ solui ꝑpter mādatū circūcisionis q̄d
erat aliūde quā ex lege inductum. ergo fide dignior
vobis est moyses qui iubet solui legem a mandato
non legali. ¶ Augu. Hoc aūt q̄ dñs notauit hoc lo
co euadere i hoc seculo magni laboris est non psona
liter iudicare. admonuit quidē domin⁹ iudeos admo
nuit ⁊ nos. quod em̄ p̄sonum sanabat de ore domini
⁊ ꝑpter nos scriptum est ⁊ nobis seruatū ⁊ ꝑpter
nos recitatum. sursū est domin⁹ sed etiam hic ē veri
tas dñs corp⁹ em̄ domini in quo surrexit vno loco
esse potest veritas ei⁹ vbiqʒ diffusa est. Quis ergo
est q̄ non iudicat psonaliē qui equaliē diligit. Non
em̄ cū hoīes diuerso mō ꝑ suis gradib⁹ honoram⁹
timendum ē ne psonas accipiam⁹. Nōnunqʒ em̄ est
iudiciū inter patrem ⁊ filiuʒ nō equam⁹ filiū patri
in honore sed p̄ponim⁹ si bonam cām habet filiū pa
tri in veritate ⁊ sic tribuim⁹ honorem debitū vt nō
perdat equitas meritum.

¶ Dicebant ergo quidam ex ierosolimis
Nonne hic est quem iudei q̄runt interficere
⁊ ecce palam loquitur et nichil ei dicunt.
Nunquid vere cognouerūt pñcipes. quia
hic est xp̄us. Sed hunc scimus vñ sit. xp̄s
autem cum venerit nemo scit vnde sit. Cla
mabat ergo ihesus in templo docens ⁊ di
cens. Et me scitis ⁊ vnde sim scitis. A me
ipso non veni sed est ver⁹ qui misit me quē
vos nescitis. Ego scio eum Et si dixero q̄
nescio eum ero similis vobis mendax. Sed
ego scio eum quia ab ipso sum ⁊ ipse me mi
sit. Querebant ergo eum apprehendere ⁊
nemo misit in illum manus. quia nondum
venerat hora eius.

¶ Aug. Supra dictū est q̄ dñs ideo velut occulte
ascendit ad diem festum Nō q̄a timebat ne teneretᷣ
cū potestas erat vt nō teneretᷣ. Sʒ vt significaret
etiā in ipo die festo qui celebrabatᷣ a iudeis se occul
tari ⁊ suū esse misterium nunc aūt aparet p̄tās que
Putabatᷣ timiditas. Loq̄batᷣ em̄ palam in die festo
ita vt mirarentᷣ turbe Vñ dicitᷣ Dicebant g° quidā
ex hierosolimis Nōne hic ē quē iudei querunt int̄
ficere Et ecce palam loq̄tur ⁊ nihil ei dicūt Noue
rant em̄ qua seuicia querebatᷣ mirabantᷣ qua potē
cia non tenebatᷣ ¶ Crl. Addit aūt euang eijsta ex
hierosolimis quosʒ qui magis potiti erant signis hȳ
oīes erāt miserabiliores q̄ deitatis ei⁹ signū viden
tes maxim omnia iudicio corruptoꝝ pñcipum per
mittebant an nō magnū signū insanientes ⁊ q̄rentes
interficere hr̄e eū in manib⁹ ⁊ repēte q̄scere ¶ Aug.

Igitᷣ non plene intelligentes xp̄i potenciā putaue
runt esse pñcipū scienciā q̄ ei pepercerūt. Vñ sub
dūt Nunquid vere cognouerūt pñcipes. q̄a h̄ est
xp̄us. ¶ Crl. Sed ipi neqʒ pñcipū sequūtur sentē
ciam. Sed aliā p̄ferunt corruptā ⁊ ꝑpria amencia
dignā. vnde subditᷣ. Sed hūc scim⁹ vñ sit. xp̄s autē
cum ve. ne. scit vnde sit. ¶ Aug. Hec opinio apud
iudeos non inaniē nata ē Inuenim⁹ tñ q̄ scripture
dixerūt de xp̄o q̄m nazareus vocabitᷣ Ergo p̄dix
erunt vnde sit iudei ⁊ dixerunt herodi querenti q̄
xp̄us in bethleem iude nasceretᷣ ⁊ testimoniū eciaʒ
ꝑphetícum attulerunt. vñ ergo nata est hec opinio
apud iudeos q̄ xp̄s cū venerit nemo sciat vñ sit: nʒ
q̄a vtrunqʒ p̄nunciauerᷣt scripte ꝑm homieʒ p̄dixe
rūt vnde esse ꝑm deū latebat impios ⁊ q̄rebat pios
Hāc igitᷣ opionē i eis generauerat q̄d p esaiā dictū
est gnacionē ei⁹ q̄s enarrabitᷣ Deinde dñs ad verū
q̄ r̄ndit ⁊ q̄a nouerāt eū vnde esset ⁊ q̄a non noue
rant. vnde seq̄tur Clamabat g° ihūs docens in tem
plo ⁊ dicens Et me scitis ⁊ vnde sim scitis hoc est
dicere ⁊ vnde sim scitis ⁊ vnde sim nescitis vñ sim
scitis ihes⁹ a nazaret cui⁹ etiā parentes nostis So
lus em̄ i hac causa latebat v̄ginis part⁹ quo excep
to totum nouerant i ihū q̄d ad hominē ptineret. re
cte g° dixit. Et me nostis ⁊ vnde sum scitis. ꝑm car
nem ⁊ effigie hoīs quā gerebat Scd̄m diuinitatē
aūt A meipo non veni. sed est verus qui misit me.
¶ Crl. Per q̄d ea que i mente habebāt reuelat Ac
si d. Non sum de numero eoꝝ qui sine causa venerᷣt
sed est verax q̄ misit me. ⁊ si verax est in veritate
misit ⁊ qui missus ē congruū est veracem esse. rur
sus aūt ex ꝑpriis ꝑmonib⁹ eos capit quia em̄ dice
bant cum venerit xp̄s null⁹ cognoscet vñ est. osten
dit etiam inde se xp̄m esse quosʒ a patre venit quē ipi
nesciebant Et ideo subdit quē vos nescitis. ¶ Hyl.
Sexto de trini. Nunq̄d aūt non omnis homo licet
incarne ex deo natus est : ⁊ quō negat ab hijs vel
seipsum vl̄ vnde ipe sit sciri nisi id vnde est ad natē
sue referret autorē Nam id q̄d vñ sit ignoratur .
naturam ex qua ē eum vñ sit nescitur ostendit. Ig
norant em̄ vnde sit non p̄t quicquid subsistit ex nihi
lo. Quia hoc ipm quod n̄ ignoratur ex nihilo. igno
racionē eius vnde sit non habet. Ob hoc aūt q̄d sit
ipe nescitur deuʒ ignoratᷣ a quo sit nō confiteᷣ enim
filium q̄ negat natum nec natū intelligit q̄ putabit
esse ex nihilo ¶ Crl. Vel ignoranciā hic dicit que
est p opera sicut paulus ait Confitentᷣ se nosse deuʒ
factis aūt negāt Dupliciter igitᷣ eos redarguit Et
p̄mum q̄dem que occulte loquebantᷣ hec in medium
inducit clamās vt eos verecundari faciat. ¶ Aug.
Deniqʒ vt ostenderet eis vnde possent scire subiecit
Ego scio eum Ergo a me q̄rite vt sciatis eum. Pa
trem em̄ non cognoscit nisi fili⁹ ⁊ cui voluerit fili⁹
reuelare. Et si dixero quia nescio eū ero similis vob̄
mendax ¶ Crisostom⁹ Quod est impossibile q̄a em̄
verax est qui misit congruum est ⁊ eum qui miss⁹
est veracem esse vbiqʒ autē cognicōꝫ patris soli fi
lio attribuit q̄a a patre ē. vñ ⁊ h̄ seq̄tᷣ. Et ego scio
eum q̄a ab ipso sum. ¶ Hylarius. vij. de tri. Que
ro autem vtrum id q̄d ab eo op⁹ est i eo creationis

aut naturã gñationis oſtendit ſi op⁹ in eo creationis ē· vniuerſa quoq; q̃ creantur a deo ſunt ⁊ quõ prem non vniuerſa nouerũt cũ fili⁹ eum idcirco q̃a ab eo eſt non neſciat· ſi vero idcirco ei q: ab eo ſit eũ noſſe ſit ꝓpriũ quõ non hoc ei q̃ ab eo ē· erit ꝓprium ſcʒ vt verus filius ex natura dei ſit· habẽs igitẽ ꝓprietatẽ cognitõis de ꝓprietate generatõis· ¶ Crĩ ne forte id quod ab eo eſt aduẽt⁹ ſui temp⁹ hereſis inuaderet cõmus ſubiede ⁊ ipſe me miſit· tenuit ordinẽ euãgelii ſacramẽta natum ſe ꝓfeſſus· ⁊ miſſum ¶ Augu· Ab ipſo inquit ſum quia filius de patre· ꝙ aũt videtis me in carne ipſe me miſit· vbi noli intelligere nature diſſimilitudie; ſed generãtis auctoritatem ¶ Crĩſ· Irritauerẽt aũt iudeos ea que dicebãt propter hoc ꝙ dixerat quem vos neſcitis quia q̃d ſimulabãt ſe ſcire· vñ ſeq̃t· querebant ergo eũ apprehẽdere ⁊ nemo miſit in eũ manus· vide furorẽ eorũ inuiſibilĩt refrenatũ· euãgeliſta vero humanus ⁊ humilius loq̃ volens vt ex hoc xp̃s homo putaretur ñ dix͛ ꝙ eos inuiſibilĩt detinuit· ſʒ ſubiecit· q: nõdũ venerat hora ei⁹ ¶ Aug· hoc eſt quia nolebat· non eñ dñs ſub fato natus eſt hoc nec de te credendum eſt· quãtomagis de illo ꝑ quẽ fact⁹ es· ſi tua hora voluntas eſt illi⁹· illius hora que eſt niſi volũtas ſua· non ergo horã dixit qua cogeretẽ mori ſed qua dignaretur occidi

¶ De turba aũt multi crediderunt in eũ ⁊ dicebant chriſtus cum venerit. Nunquid plura ſigna faciet q̃ȝ que hic facit Audierũt phariſei turbam murmurantem de illo hec. Et miſerunt principes ⁊ phariſei miniſtros. Vt apprehenderent eum Dixit ergo iheſus. Adhuc modicum tempus vobiſcũ ſũ. ⁊ vado ad eũ q̃ miſit me Queretis me ⁊ nõ inuenietis ⁊ vbi ego ſũ. vos nõ poteſtis venire dixerunt ergo Judei ad ſemetipſos quo hic iturus eſt quia non inuenimus eum. Nunquid in diſperſionem gẽtium iturus eſt ⁊ docturus gentes. Quis eſt hic ſermo quem dixit Queretis me ⁊ inuenietis Et vbi ego ſum Vos non poteſtis venire

¶ Augu· Humiles ⁊ paupes ſaluos faciebat dñs vñ dicit· de turba aũt multi crediderũt in eũ· turba eñ que ſuã egreditudinẽ cito vidit etiã illius medicinã ſine dilatione cognouit· ¶ Crĩſ· Verũtñ neq; i hiis erat ſana fides ſʒ more multitudis vulgaria loq̃bantẽ ſeq̃t eñ· ⁊ dicebãt· xp̃s cũ venerit· nũq̃d plura ſigna faciet· q̃ȝ que hic facit· dicere eñ xp̃s cum veſſerit· erat· non firmiẽ credẽtiũ hũc eſſe xp̃m ut etiã hoc dicere· eſt oñdere eũ non eſſe xp̃m· ac ſi dicat· ñ ne ille cum venerit· melior erit· ⁊ plura ſigna faciet· groſſiores eñ non a doctrina ſed a ſignis iducunt· ¶ Augu· Vel intelligũt ſi duo non erũt hic q̃ xp̃s principes aũt inſaniebãt ⁊ ideo medicũ non ſolũ nõ agnoſcebãt· ſed etiã occidere cupiebãt vñ ſeq̃t Audierũt phariſei turbã murmurãtẽ de illo hec· ⁊ miſe· prin· ⁊ pha miniſtros vt apprehẽderent eum ¶ Crĩſ· Multa quidem locutus eſt ſupra ſed nichil tale fecerũt quod marie eñ eos mordebat· hoc erat ꝙ turbe ſcʒ xp̃m glorificabãt· ſabbati aũt ſolutio apparẽs cauſa erat q̃ȝ ſcʒ ꝑtēdebãt· ⁊ ipſi q̃dẽ nõ audebãt xp̃m capere ꝑiculum timẽtes miſtros autem mittũt tanq̃ȝ periculis expoſitos ¶ Aug· Quia ergo ñ poterãt apprehendere nolentẽ miſſi ſũt vt audirẽt docentem Sequitur eñ· Dixit ergo ihus· Adhuc modicum temp⁹ vobiſcum ſum ¶ Crĩſ· Verba loq̃tur humilitatis plena ac ſi diceret Quid feſtinatis me interficere paruũ expectare temp⁹ ¶ Aug· Quod modo ergo vultis facere facturi eſtis ſed non mõ q̃a nolo Implere eñ debeo diſpenſationẽ meã ⁊ ſic peruenire ad paſſionẽ ¶ Crĩſ· Per h̃ igitẽ audaciorem turbã terruit ſtudioſiorem võ magis auidã faciebat ad audiendum q̃ſi paruo tp̃e derelicto· in quo poſſẽt hac doctrina potiri nõ aũt dixit ſimplicitẽ h̃ ſum ſed vobiſcum ſũ quaſi ⁊ ſi ꝑſequami me non tñ ceſſabo que ſunt ꝓ vobĩ diſpenſans ⁊ ea que ſũt ad ſalutem docens ⁊ monens vos· Quod autem ſubdit· Et vado ad eũ qui me miſit ſufficiẽs erat eos terrẽ· ¶ Theo· Tanq̃ȝ patri ſit de ipſis conqueſtur⁹· q̃a ſi nullum obꝓbriis affecerũt non eſt dubiũ ꝙ ⁊ mittenti fecerunt iniuriam· ¶ Beda· Dicit aũt vado ad eum qui miſit me ac ſi d· reuerteris aſcendo ad p̃rem qui me incarnari precepit· Illuc ſe dixit ire a quo nunq̃ȝ receſſit· ¶ Crĩſ· Quod vero eo indigebant manifeſtat per hoc ꝙ dicit Queretis me ⁊ non inuenietis Sed vbi queſierunt eum iudei Dicit lucas q̃ñ plangebant mulieres ſup eum Probabile aũt eſt ⁊ multos alios hoc paſſos eſſe· ⁊ precipue dũ ciuitas caperetur eos meminiſſe xp̃i ⁊ miraculorum eius ⁊ preſentiã ei⁹ querere ¶ Auguſtin⁹· Vel hic iam reſurrectionem ſuam predixit quia queſiturũ illum erãt poſt reſurrectionẽ conpuncti Noluerũt eum agnoſcere preſentem ⁊ poſtea queſierunt cum viderent in eum multitudinem credentem vnde multi conpuncti dixerunt Quid faciemus viderunt eñ xp̃m ſuo ſcelere morientem ⁊ crediderunt in xp̃m ſuis ſceleribus ignoſcentem ⁊ quouſq; biberent ſanguinem quẽ fuderunt de ſua ſalute deſperauerunt ¶ Criſo· Deinde ne quis eum per mortem communi modo abire eſtimet ſubiungit Et vbi ego ſum Vos nõ poteſtis venire Si võ in morte manerent poſſent ad eũ ire illuc eñ omnes abimus· ¶ Auguſtinus· Non autem dixit vbi ero ſed vbi ſum Semp eñ ibi erat xp̃us quo fuerat rediturus⁹ ſic rediit vt nos ñ dereliqueret Erat eñ xp̃s ſm viſibilem carnem in terra ſm inuiſibilem maieſtatem in celo ⁊ in terra· Non autem dixit non poteritis ſed non poteſtis venire. Tales eñ tunc erant qui non poſſent· Nam vt ſciatis non hoc ad deſperationẽ dictum· ⁊ diſcipulis ſuis dixit tale aliquid quo ego vado vos non poteſtis venire Denique hoc petro expoſuit dicẽs Quo ego vado nõ potes me ſequi mõ· ſequeris aũt poſtea·

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Crſ. Hec aūt oīa induxit · volens eos attrahere
eterim modicum tempus quod relinquebatur ⁊ pꝰ
receſſum ipſm deſiderabilem eſſe ⁊ eum non poſſe ꝯ
tero inuenire ſufficiencia erant ad ſuadendum vt
ad eum accederēt · Per hoc autē ꝙ dicit · vado ad
eum qui miſit me oſtendit nullam ſibi fieri leſionem
ab inſidijs eorum ⁊ paſſionem ſuam voluntariam
eſſe · Paſſi ſunt aūt aliqͩ ipſi iudei ad ea que dicta
ſunt ⁊ querūt ad ſeipſos quo debeat ire qͩ non erat
eoꝝ qui deſiderarēt ab eo liberari · Sequitur enī · Dix
erunt gͦ iudei ad ſemetipſos quo hic iturus ē quia ñ
inueniemꝰ eū nūquid in diſpſionē gēciū iturus ē
⁊ docturꝰ gētes · ſic enī gētes vacabāt aūt vocabāt
quaſi exprobrantes ⁊ magna i ſemetipſis glorian
tes · quia ſcꝫ gentes vbiqꝫ diſſeminate erant ⁊ imp
ſecte ad iuicē pmixte · Sed hoc obpropriū poſtea
ipſi ſuſtinuerūt quia vbiqꝫ diſperſi ſūt · Antiquitꝰ aūt
tota gens in vnum collecta erat · Sed cū iudei vbiqꝫ
terrarū iam gentibꝫ pmixti eſſent nō diceret · quo
ego vado vos non poteſtis venire ſed p hꝰ gentes i
tellexiſſe · ¶ Aug · Dixerat autē dñs quo ego va
do de ſinu patris hoc ergo illi nullo modo intellexe
rūt ⁊ tñ ex hac occaſione ſalutē noſtram pdixerūt
ꝙ dominꝰ iturꝰ eſſet ad gētes non pſencia corporis
ſed tñ pedibꝫ ſuis · Miſit enī ad nos mēbra ſua ⁊ fe
cit nos membra ſua ¶ Crſ · Non aūt dixerunt ꝙ
iturꝰ eſſet ad gentes ledere eos ſꝫ docere · Iam enī
iram ſubmiſerant ⁊ hec que dicta erant · crediderāt
Nequaqꝫ ī aūt niſi crediſſent queſiſſent ad ſeipſos
Quis eſt hic ſmo quem dixit queritis me ⁊ non in
uenietis ⁊ vbi ego ſum ·

¶ In nouiſſimo aūt die magno feſtiuitatis
ſtabat ieſꝰ ⁊ clamabat dicēs · Si quis ſitit
veniat ad me ⁊ bibat · Qui credit in me ſi
cut dicit ſcriptura · flumina de ventre eius
fluent aque viue · Hoc autem dixit de ſpi
ritu quem accepturi erāt credentes in eum
Nondum enī erat ſpiritus datus · Quia
ieſus nondum erat glorificatus ·

¶ Crſ · Cum receſſuri eſſent domum celebrata fe
ſtiuitate · dñs dat eis viatica ad ſalutē · Unde dicit
In nouiſſimo aūt die ma · feſti · ſta · ihus ⁊ cla · di · Si
quis ſitit veni · ad me ⁊ bib · ¶ Aug · Tunc enī age
batur feſtiuitas que appellatur ſcenophegia id eſt
tabernaculorum conſtructō ¶ Crſ · Que p ſeptem
dies agebat · Prima aūt dies ⁊ vltima erat celeber
rima ſm legem ⁊ hoc ſignificauit euāgeliſta cū dixit
In nouiſſimo die magno feſti · Medios aūt dies ma
gis ad voluptatem cōſumebant · Jō ergo pma die h
eis non dixit · ſed neqꝫ ſecunda aut tercia ne ea que
dicebant deperirēt eis voluptati vacantibꝫ · Clamat
autē pꝛter turbe multitudinē ¶ Theo · Simul qͥdem
vt audibilis fieret atqꝫ vt confidenciā largiretur ·
⁊ quia neminē formidabat ¶ Crſ · Dicit aūt ſiquis
ſitit ac ſi dicat · Neminem neceſſitate ⁊ violencia at
traho ſed ſiquis habet deſiderium mꝰtum hunc ego
voco · ¶ Aug · Eſt enī ſitis interior quia eſt hō inte
rior · Conſtat aūt plus amare hoīem interiorē quam
exteriorem · Si gͦ ſitimꝰ veniamꝰ nō pedibꝫ ſed af
fectibꝫ nec migrando ſed amādo · Crſ · Quia enī de
intellectuali loqͥtur potu oſtendit per hoc qͥd poſt in
ducit Qui credit in me · Sicut dicit ſcriptā · flumi ·
de ven · eius fluent aque viue · Sed vbi hꝰ dicit ſcrip
tura nuſquā · Quid igit̄ ꝙ credit in me ſicut dicit ſcrip
tura · hꝰ ſubdiſtinguere oportet vt poſtea ſubſequat̄
Flumia de ventre eius fluēt aque viue oſtendens quō
rectam oportet habere cognitōē ⁊ non ita a ſignis
ſicut a ſcripturis credere in ipm · Etenim ſuperius
dixit ſcrutamini ſcripturās ¶ Jero · iprologo gene
Uel hoc teſtimoīm de puerbijs ſumptū eſt vbi ſcꝫ
dr̄ · Deriuent̄ fōtes tui foris ⁊ in plateis aquas tu
as diuide · ¶ Aug · Uenter autem interioris hominis
eſt conſciencia cordis eius · Bibito ergo iſto liquore
reuiueſcit purgata conſciencia ⁊ hauriens fontē ha
bebit ⁊ ipſa fons erit · Quis eſt fons vꝉ quis eſt flu
uius qui manat de ventre interioris hoīs beniuolē
cia qua vult conſulere pximo · Bibunt gͦ ꝙ credūt
in dño ſi aūt putet quia quod bibit ſoli ipſi debet ſuf
ficere non fluit aqua viua de ventre eius · Si autē
pximo feſtinat ꝯſulere iđo nō ſiccatur quia manat
¶ Greg · ſuper ezechielem · Cum enī a mente fideliū
ſancte predicacōnis verba defluunt quaſi de ventre
credenciū · Aque viue flumina decurrūt ventris aūt
viſcera quid ſunt aliud niſi mentis interna id eſt re
cta intencio ſanctum deſideriū humilis ad deum · pia
ad pximum voluntas ¶ Crſ · Dicit aūt flumina ⁊
non flumen copioſitatem ⁊ vbertatē occulte inſinu
ans · Uiuentem aūt aquam dicit agentem ſemp · ſpi
ritus enī gratia cum in mentē intrauerit ⁊ firmata
fuerit omi fonte magis manat ⁊ neqꝫ deficit · neqꝫ
euacuatur neqꝫ ſtat · videbit quis vtiqꝫ hoc ad ſapiē
tiam Stephani ad petri linguam · ad pauli fluxum
inſpiciens · Nihil enī eos detinebat ſed ſicut flumia
multo impetu delati omīa ſecum trahentes abibant
¶ Aug · Ad qualem autem potum dñs inuitaſſet ex
poſuit euangeliſta ⁊ dixit · Hoc aūt dicit de ſpiritu
quē accepturi erāt credentes i eū · Quē dicit ſpm niſi
ſpm ſanctum nam vnuſquiſqꝫ homo habet i ſe ppriū
ſpm · ¶ Alcui · Spiritum aūt ſanctū ante aſcenſiōꝫ
apoſtolis pmiſit poſt aſcenſionem in linguis dedit ·
Unde dicit · Quē acceperāt credentes in eū · ¶ Au ·
Erat ergo ſpiritus dei · ſed nōdum in eis erat ꝙ cre
diderant in eum · Ita enī diſpoſuit non eis dare ſpm
iſtum niſi poſt reſurrectionem ſuā · Unde ſequit̄ · Nō
dum enī erat ſpūs datus quia nondum ieſus erat
glificatus ¶ Crſ · Apoſtoli qͥdem prius ſpū ejcie
bant demonia ſꝫ ea que a xpo eſt poteſtate · Quādo
enī mittebat eos non dr̄ · Dedit eis ſpm ſanctum ſed
dedit eis poteſtatem · De pphetis aūt ab omibus cō
feſſum eſt ꝙ ſpūſſanctus eis dabatur ſed hec gratia
a terra defecerat · ¶ Augu · iiii · de trini · Sed quo
modo de iohāne baptiſta dictum ē · ſpiritu ſancto re
plebit̄ ab vtero matris ſue · ⁊ ſpiritu ſancto replet̄
zacharias · inuenitur vt de illo talia diceret ⁊ ſpiri
tu ſancto maria vt talia de domino pdicaret ſpiritu
ſancto ſimeon ⁊ anna vt magnitudinē xpi paruuli
agnoſceret · quō ergo itelligit̄ · niſi quia circa illa ſpi
ritꝰ ſancti datio poſt clarificationē xpi futura erat

qualis nunq̃ antea fuerat. habitura eñi erat q̃dam ꝓprietatem in ipſo aduentu qualis antea nunquaꝫ fuit. Nuſq̃ eñi legimus linguis quas non nouerãt homines locutos veniente in ſe ſpiritu ſancto ſicut tunc factum eſt cum oporteret eius aduentuꝫ ſignis ſenſibilibus demonſtrari ¶ Aug. ſuper iohem. Cum ergo ⁊ modo accipiatur. Spiritusſanctus quare nemo loquitur linguis omnium gentium quia iam ipſa eccl'ia linguis gentium loquitur in hac qui non eſt nec modo accipit ſpiritũſanctũ. Si amas veritatem eccl'iã ubi hẽ quiſquis in illa aliquid habet. Tolle inuidiam ⁊ tuum eſt quod habes. Liuor ſeparat caritas iungit. Ipſam habeto ⁊ cũcta habebis quia ſine ipſa nihil proderit quicquid habere potueris. Caritas aũt dei diffuſa eſt in cordibꝫ noſtris per ſpiritũ ſanctũ qui datus eſt nobis. quare ergo dñs poſt reſurrectionem ſuã ſpiritumſanctum dare voluit. vt ſcilicet in reſurrectionem noſtram caritas fragraret Ab amore ſeculi ſepararetur. Et tota curreret in deum qui eñi dixit. qui credit in me veniat ⁊ bibat ⁊ flumina de ventre eius fluent aque viue. vitam eternam promiſit vbi nihil timeamꝰ. Ubi nõ moriamur. quia ergo tale eſt quod promittit ſpiritusſanctus caritate feruentibus. Ideo ipm ſpiritum noluit dare niſi cum eſſet glorificatus. vt in ſuo corpore oſtenderet vitã quã modo non habemꝰ ſed in reſurrectione ſperamus ¶ Aug. contra fauſtũ. Si igitur hec cã erat vt nondũ daretur ſpiritusſanctus. quia nondum erat ihs glificatꝰ. procul dubio clarificato ihu iã cauſa erat vt ſtatim daretur. Cataphrites autem ſe promiſſum paracletum ſuſcepiſſe dixerũt Et hinc a fide catholica deuiarunt Manichei etiam que de promiſſione ſpũſſancti dicũtur de manicheo aſſerunt eſſe ꝓdicta tanq̃ ſcilicet. antea non fuerit ſpũs datus. ¶ Criſ. Uel aliter. gloriam xp̃i crucẽ vocat quia eñi inimici eramꝰ donum autem non inimicis ſed amicis datur oportebat priꝰ offerri hoſtiam ⁊ inimiciciam in carne diſſolui ⁊ tunc factos dei amicos ſuſcipere donum.

¶ Ex illa ergo hora turbe cum audiſſent hos ſermões eiꝰ dicebãt hic ẽ vere ꝓpheta alij dicebãt hic ẽ xp̃s. q̃dã aũt dicebãt. Nũquid a galilea venit xp̃s. Nõne ſcriptura dicit q̃a ex ſemĩe dauid ⁊ de bethleẽ caſtello ubi erat dauid venit xp̃s. diſſenſio itaq; facta ẽ ꝓpter eũ in turba. Quidam autem ex eis voluerunt apprehendere eũ ſed nemo miſit ſup illum manus. Venerunt ergo miniſtri ad pontifices ⁊ phariſeos ⁊ dixerunt eis illi. Quare non adduxiſtis eum Reſpõderunt miniſtri. Nunquam ſic locutus eſt homo ſicut hic homo loquitur Reſponderũt ergo eis phariſei. Nuuquid ⁊ vos ſeducti eſtis nunquid ex principibꝰ aliquis credidit in eum aut ex phariſeis. Sed turba hec que non nouit legem maledicti ſunt Dicit nicodemus ad eos Ille qui venit ad iheſũ nocte Qui vnus erat ex ipſis. Nũquid lex noſtra iudicat hoĩem niſi priꝰ audierit ab ipſo ⁊ cognouerit quid faciat Reſponderũt ⁊ dixerunt ei Nũquid ⁊ tu galileꝰ es Scrutare ſcripturas ⁊ vide. Quia propheta a galilea non ſurgit ⁊ reuerſi ſunt vnuſquiſq; in domum ſuam.

¶ Aug. Cum dominus inuitaſſet credentes in ſe ad potandum ſpiritũſanctum nata eſt de illo in turba diſſenſio vnde dicit. Ex illa ergo hora tur. cum au. hos ſer. eius dice. hic eſt vere ꝓpheta. ¶ Theoph. Qui ſcꝫ expectabatur Alij ſcilicet ꝓpius dicebant hic eſt xp̃us. ¶ Alcuinꝰ. Iam iſti illam ſitim ſpiritaliter haurire ceperant iam ſitim infidelitatis depoſuerant. Alij in ſue infidelitatis ariditate permanebãt de quibꝰ ſubditur. Alij autem dicebant. Nunquid a galilea venit xp̃us Nonne ſcri. di. q2 ex ſemine. da. ⁊ de beth. ca. vbi erat da. xp̃us venit. nouerant eñi quid de xp̃o predixiſſent ꝓphete. ſed ignorabant omnia in ipõ impleta fuiſſe ⁊ qui nouerant in nazareth nutritũ natiuitatis locũ non attendebant nec ꝓphetiam quam legerant in eo completã credebant. ¶ Criſo. Sed ex quo locum natiuitatis ignorabant nũ ⁊ genus ignorabant. quoniam ex domo ⁊ familia dauid natꝰ erat. Quare igitur dicebãt Nonne ex ſemĩe dauid venit xp̃us. ſed et hoc obumbrare volebant per educationem in nazareth omnia malicioſe loquentes vnde non accedunt ad xp̃m querentes quõ ſcripture dicunt q2 a bethleem oportet venire xp̃m. Tu autem ex galilea veniſti Sed omnia malicioſe loquuntur. Et quia non diligẽter attendebant his que dicebantur neq; diſcendi grã ꝓpter hoc nihil eis xp̃us reſpondit. Nathanaelem autem dicentem a nazareth poteſt aliquid boni eſſe laudauit vt vere Iſrahelitam quia veritatis erat inquiſitor ⁊ omnia vetera diligenter edoctus. Sequitur. Diſſenſio itaq; facta eſt ꝓpter eum in turba. ¶ Theophilus. Non in principibus. Nam principes vnius voluntatis erant vt videlicet non eum reciperent ſicut chriſtum. Qui ergo magis moderati erant in malicia verbis tantum glĩe xp̃i aduerſabantur Qui vero priores erant manꝰ etiã apponebant imponere de quibꝰ ſubdit. Quidã aũt ex eis vo. ap. eum ¶ Criſ. Hoc aũt induxit euãgeliſta oſtẽdens q2 loqbãtur neq; querẽtes veritatẽ neq; diſcere volẽtes Sequitur Sed nemo miſit ſuper illũ manꝰ ¶ Alcb. Quia ſcilicet ipſe non permiſit qui conatꝰ illorum in ſua poteſtate habebat ¶ Criſ. Hoc autem ſufficiẽs erat eos in compunctionẽ deducere ſed non ſunt cõpuncti. Talis eñi neq̃cia nulli vult credere. Ad vnũ aſpicit ſolum vt eũ cui inſidiatur interficiat ¶ Aug. Qui vero miſſi fuerant vt eum tenerent redierũt immunes a crimine ⁊ pleni admiratione de quibus ſubditur. Uenerunt ergo mini. ad ponti. ⁊ phari. Et dixerunt eis illi. Quare non adduxiſtis eum.

¶ Alchui. Qui eum lapidare volentes tenere non
potuerūt arguūt miniſtros qui eū non adduxerīt
¶ Crſ. Ecce phariſei ⁊ ſcribe miracula videntes ⁊
ſcripturas legentes nihil profecerunt miſtri aūt nihil
horū habentes ſub vna ſola allocutione ſunt capti ⁊
abeuntes vt eum ligarent redierūt ligati miraculo
⁊ non dixerūt non potuimꝰ propter turbā ſ; preco
nes efficiunt xp̄i ſapientie. Nā ſequit. Reſponde
rūt miniſtri. Nunquā ſic locutꝰ eſt homo ſic loqtur
¶ Aug. Ille aūt ſic locutꝰ ē quia deꝰ erat ⁊ homo
¶ Crſ. Non eſt aūt ſolum eorū prudencia admirā
da quia ſignis nō eguerūt ſ; a ſola doctrina ſūt cap
ti. Nō eñ dixerunt Nunquā talia miracula fecit
homo ſ; nunq̄ʒ ſic locutꝰ eſt homo. Sed eciā admirā
da ē eorū ſecuritas quoſ; ad phariſeos qui ɔtra xp̄ʒ
aduerſabāt venerūt ⁊ eis talia locuti ſūt nᵉ eñ lōgū
ſermonem audierāt ſ; breuem. Cum eñ mens fuerit
incorrupta nō longis ſermonibꝰ opus eſt. ¶ Augu.
Phariſei eñ eorum teſtimoniū repulerūt nam ſeqt.
Reſpōderūt gᵒ eis phariſei. Nūquid ⁊ vos ſeducti
eſtis. Quaſi diceret videmꝰ vos delectatos eſſe in ſer
monibꝰ ſuis ¶ Alchui. Et reuera laudabiliter ſedu
cti erant quia dimiſſo malo infidelitatis trāſierant
ad fidem. ¶ Crſ. Ab argumēto aūt in ſipientie ɔtra
eos ſillogizant. Nā ſequit. Nūquid ex principibus
aliquis credidit in eum aut ex phariſeis ſ; turba hᵉ
que nō nouit legē maledicti ſūt. Hec aūt ē ipoꝝ ac
cuſatio quia turba quidē credidit ipſi aūt nō crediderūt
¶ Aug. Qui eñ nō nouerant legem xp̄i credebāt
in eum qui miſerat legem ⁊ eū qui miſerat legē cō
demnabant illi qui docebant legem vt impleretur. qd̄
deus dixerat. Ego veni vt non videntes videant.
⁊ videntes ceci fiant. ¶ Crſ. Qualiter igitur maledicti
ſūt illi qui a lege ſuadent vos potiꝰ maledicti eſtis
qui non obſeruatis legē. ¶ Theo. Ideo aūt ſuauiter
⁊ blande phariſei miſtris reſpondent qꝛ dubitaue
rūt ne forte ab eis prorſus ſegregētur ⁊ xp̄o adhe
rerent. ¶ Crſ. Quia vō dixerāt ꝙ nullus principū
credidit in eū. Ad hoc excludendū ſubiungit. Dicit
nicodemꝰ ad eos ille qui venit ad ihm nocte qui vnꝰ
erat ex illis. ¶ Aug. Ipſe non quidē incredulꝰ ſed
timidus. Nā ideo nocte venerat ad lucem q̄a illumi
nari volebat ⁊ ſciri timebat hic ergo rñdet iudeis.
Nunquid lex noſtra iudicat hoīem niſi prius audi
at ab ipſo ⁊ cogno. quid faciat. Credebant eñ quia ſi
eum tantumodo patienter vellent audire forte ſimi
les fierēt illis qui miſſi ſūt tenere ⁊ maluerunt cre
dere Volebant aūt illi peruerſi ante eſſe damnatores
quā cognitores ¶ Aug. xxv. de ciui. dei. Dicit autē
lex noſtra de lege que dei eſt eo ꝙ eſt ab illo data ho
minibus. ¶ Crſ. Oſtendit aūt nicodemꝰ eos neq; co
gnoſcentes legem neq; facientes que ſūt legis. Cuʒ
aūt congruum eſſet oſtendere ꝙ non indiſcrete mi
ſerunt vocaturi eum rudius ⁊ iracundius vtuntur
contradictione. Nam ſequit. Et dixerūt ei. Nunquid ⁊
tu galileꝰ es. ¶ Aug. Id eſt quaſi a galileo ſeductꝰ.
Dñs eñ eñ galileus dicebatur quia de nazareth ciui
tate erāt parentes eiꝰ ſcḋm mariam dixi parētes. nō
ſcḋm virile ſemen. ¶ Crſ. Deinde iniurioſe quaſi eo
neſcientes ſcripturas induxerūt ſcrutare ſcripturas ⁊ vide q̄a
ꝓpheta a galilea nō ſurgit ac ſi diceret. vade ⁊ diſce.
¶ Alchui. Non eñ locus vbi natus eſſet ſed vbi conuer
ſabatur attendebant ⁊ ideo nonſolū meſſiam ſed nᵉ
ꝓphetam eum credebant ¶ Aug. Propheta quidem
a galilea non ſurgit ſ; dñs ꝓphetarum inde ſurrexit
Sequitur. Et reuerſi ſūt vnuſquiſq; in domū ſuaʒ
¶ Alchui. Nullo perfecto negocio vacui fide ⁊ ideo
fraudati vtilitate ſūt reuerſi in domuʒ infidelitatis
⁊ impietatis ſue.

Capitulum. viii.

IEſus autem perrexit in mōtē
olïueti. Et diluculo iterum ve
nit in templum. ⁊ omis popu
lus veniebat ad eum. Et ſe
dens docebat eos. Adducunt aūt ſcribe ⁊
phariſei mulierem in adulterio depreben
ſam ⁊ ſtatuerūt eam in medio. ⁊ dixerunt
ei magiſter hec mulier deprehēſa eſt nunc
in adultero. In lege aūt moyſes manda
uit Nobis huiuſmodi lapidare tu ergo qd̄
dicis. Hoc aūt dicebant temptantes eum.
vt poſſent accuſare eū. Iheſus autem in cli
nans ſe deorſum. digito ſcribebat in terra.
Cum aūt perſeuerarent interrogantes eū
erexit ſe ⁊ dixit illis. Qui ſine peccato eſt
veſtrū. primus ī illam lapidem mittat. ⁊
iterum ſe inclinans ſcribebat in terra. audi
entes aūt ē hoc. vnꝰ poſt alium exibant. i
cipientes a ſenioribus. Et remanſit ſolus
iheſus. ⁊ mulier in medio ſtans. Erigens
autem ſe iheſus dixit ei. Mulier vbi ſunt
q̄ te accuſabant. Nemo te condemnauit
Que dixit Nemo domine. Dixit ei iheſus
Nec ego te condemnabo. vade ⁊ iam am
plius noli peccare.

¶ Alchui. Dominꝰ maxime circa paſſionem ſuam
hāc ſibi effecerat conſuetudinē. vt in die quidem ī tē
plo qd̄ erat iheroſolimis v̄bum dei p̄dicaret. Sig
na ⁊ miracula oſtenderet ſero reuertebatur in betha
niam vbi apud ſorores lazari hoſpitabatur ⁊ mane
iterū ad ſimile opꝰ reuertebatur. Igitur ſcḋm hūc morem
cum in vltimo die ſcenophegie tota die ī templo p̄
dicaſſet veſpere perrexit in montem oliueti. Et hoc
eſt qd̄ dicit. Ihus aūt perrexit in montem oliueti.
¶ Aug. Vbi eñ decebat docere xp̄m niſi in monte
oliueti: in mōte vnguenti. in monte chriſmatis. xp̄i
eñ nomen a chriſmate dictū eſt Criſma autē grece
latine vnctio noiatur Ideo autē nos vnxit quia luc
tatores contra dyabolum fecit. ¶ Alchui. Unctio
etenim olei feſſis ⁊ dolentibꝰ membris ſolet afferre
leuamen. Mons eciā oliuarum ſublimitatē domice
pietatis deſignat oleos grece latine miſericordia.
Natura ꝗ olei myſterio aptiſſime ɔgruit ſuperē

emꝫ oībus liquoribus. Et ſicut ait pſalmiſta. miſera
tiones eius ſup omnia opera eius ſequit. ⁊ dilucu
lo iterum venit in templo. vt ſcꝫ miſericordiā cum
incipiente noui teſtamēti lumie. fidelibus in tēplo vi
delicet ſuo pandendā ꝓbendamqꝫ ſignaret. qꝫ enī
diluculo ꝯdibat exortū noue gracie deſignat. ¶ Be
da. Significat aūt qꝫ poſtquā ꝑ graciā cepit inha
bitare in tēplo ſuo. i. in ecclīa ex omibꝫ gētibꝫ cre
diderūt in eum. Unde ſequit. Et omnis ꝑplus veni
ebat ad eū ⁊ ſedens docebat eos. ¶ Alchui. Seſſio
humilitatem incarnacionis inſinuat. Sedēte ergo do
mino ad eū venit ꝑplus. qa poſtqꝫ per ſuſceptā hu
manitatē viſibilis apparuit ceperunt eū multi audi
re ⁊ in eū credere quē ꝑ humanitatē ſibi ꝓximum
meminerāt. Manſuetis aūt ⁊ ſimplicibꝫ ſmonem do
mini admirātibꝫ ſcribe ⁊ phariſei interrogāt nō vt
diſcant ſed vt veritati laqueos nectant. vn̄ ſeqtur.
Adducunt aūt ſcribe ⁊ phari. muli. in adul. depre
⁊ ſtatu. eam in medio. ⁊ dixe. ei. Magr̄ hec muli. ꝯ
pre. eſt modo in adulterio. ¶ Aug. Animaduerterāt
enī eū nimiū eſſe mitem. De illo quippe fuerat añ
predictū. Procede ⁊ regna. ꝓpter veritatē ⁊ man
ſuetudinē ⁊ iuſticiam. ergo attulit veritatē vt do
ctor manſuetudinē vt liberator. iuſticiā vt cognitor.
cum loqueret veritas agnoſcebat. cum aduerſꝰ ini
micos non moueret māſuetudo laudabat. In tercio
gꝰ iuſticia ſcꝫ ſcādalū poſuerūt. Dixerūt enī apꝰ ſe ip
ſos ſi eā dimiti ꝯſuluerit ab ceſſit iuſticiā ī tenebis
lex enī qꝺ iniuſtū erat iubere non poterat. Et ideo
legē inducunt dicētes. In lege aūt moyſi man. nobꝫ
huiꝰmodi lapidare. vt aūt manſuetudinē nō perdat
in qua iam ꝑplis amabilis factꝰ eſt eam dimitti dēre
dicturꝰ eſt vn̄ eius ſentenciā reqrunt dicentes. Tu
ergo qꝺ dicis. Hinc nos inuenimꝰ ad accuſandū occa
ſionē ⁊ reum faciemꝰ tanqꝫ legis preuaricatorē.
Vn̄ euangeliſta ſubdit. Hec aūt dicebant temp. eum
vt poſſ. accu. eum. Sed dn̄s rn̄dendo ⁊ iuſticiā ſer
uaturꝰ ē ⁊ a manſuetudine non receſſurꝰ. Sequit
enī. Ihūs aūt incli. ſe deorſum digi. ſcribe. in terra.
¶ Aug. de cō. euā. Tanqꝫ illos tales ī ťra ſcribendos
ſignificaret non in celo. vbi monuit diſcipulos vt ſe
ſcriptos eſſe gauderēt. aut qꝫ ſe humiliando qꝺ capi
tis inclinacione monſtrabat ſigna in terra faceret.
aut qꝫ iam tempꝰ eſſet. vt in terra que fructū daret
nō ī lapide ſterili. ſicut antea lex eiꝰ conſcriberetur.
¶ Alch. Per terram enī cor humanū oſtēdit quod
bonaꝝ vel malarum actionū ſolet reddere fructus.
Per digitū aūt q̄ articuloꝝ ꝯpoſicōe flexibilis eſt
ſubtilitas diſcrecōis exꝑmitur. nos gꝰ inſtruit vt
cum quelibet mala ꝓximoꝝ conſpicimꝰ. non ſtatim
ea temere dānemus. ſꝫ prius ad cōſcienciam cordis
humiliter reuerſi digito diſcrecōis ea ſolliciate diſqui
ramꝰ. ¶ Beda. Quātū etiam ad hiſtoriam ptinet
ꝑ hoc qꝫ digito ſcripſit ī terra illum ſe fore mōſtra
uit q̄ quondā legē in lapide ſcripſit. Sequitur. cū aūt
pſeuerarēt interrogātes eum erexit ſe. ¶ Aug. Nō
dixit non lapidetur ne cōtra legem dicē videretur.
Abſit aūt vt diceret lapidet. venit eī nō ꝑdere quod
inuenerat ſed q̄rere qꝺ perierat. Quid gꝰ reſpōdꝫ
Qui ſine peccato eſt vr̄m primus in illā lapidem mit

tat. Hec vox iuſticie eſt puniat peccatrix. ſed non
a peccatoribꝫ impleat lex ſed nō a p̄uaricatoribꝫ le
gis. ¶ Greg. xiiij. morali. Qui enī prius ſemetipſm̄
non iudicat qꝺ in alio rectum iudicet ignorat. Et ſi
nouit eciam per auditum recte tn̄ aliena merita iudi
care non valet cui cōſciencia innocētie ꝓprie nullā
iudicij regulā prebet. ¶ Augu. Cū ergo eos telo iu
ſticie ꝑcuſſiſſet nec dignatus eſt cadentes attendere
ſed auertit ab eis obtutum. Vn̄ ſeqtur. Et iterū ſe in
clinans ſcribebat in terra. ¶ Alch. Poteſt etiā intelli
gi feciſſe hoc dn̄s iuxta conſuetudinē. vt q̄ſi aliqd
agens vultu intendens in aliud liberū eis exeundi fa
cultatem daret. In h̄ etiam figurate admonet vt ⁊
prius quā peccantē frēm corripiamꝰ ⁊ pꝰ adhibi
tam correctiōem diligenter ꝑpendamꝰ vtrū ipſi pec
catis de quibꝫ alium caſtigamꝰ aut eē aliis obnoxij
ſimus. ¶ Aug. Sic igitur illi voce iuſticie tāqꝫ telo
ꝑcuſſi ſeſe inſpiciētes ⁊ reos inueniētes vnꝰ pꝰ vꝰ om
nes receſſerūt. ⁊ h̄ eſt qꝺ ſubdit. audiētes aūt hec.
vnꝰ pꝰ alium exibāt incipientes a ſenioribꝫ. ¶ Alc.
Qui forte magis rei erāt. vel magis ſuas culpas
cognoſcebant. ¶ Aug. Relicti aūt ſunt duo miſe
ria ⁊ miſericordia ſcꝫ. Vn̄ ſequit. Et remanſit ſolꝰ
ihūs ⁊ mulier in medio ſtans. Credo territa eſt illa
mulier ab illo ſe puniedā ſperabat in quo peccatū inue
nire nō poterat. Ille aūt q̄ aduerſarios eiꝰ repulerat lin
gua iuſticie leuās i illā oculos māſuetudis interroga
uit eā. vnde ſequit. Erigens aūt ſe ihūs dixit ei. mlr
vbi ſunt qui te accu. Nemo te condē. q̄ dixit. Nēo
dn̄e. audiuimꝰ ſup̄ vocē iuſticie audiamꝰ nūc māſue
tudis. Vn̄ ſequit. Dixit ei ihūs. Nec ego te cōdē.
a quo te forte condemnari timuiſti. quia in me pecca
tū non inueniſti. quid eſt domine. Faues gꝰ pecca
tis. non plane. attende quod ſequitur. Vade ⁊ iam am
pliꝰ noli peccare. Ergo ⁊ dn̄s damnauit ſed peccatū
non hoīem. nam ſi peccatoꝝ autor eſſet diceret va
de ⁊ viue vt vis de mea liberatione eſto ſecura ego
te quātūcūqꝫ peccaueris etiā a gehēna ⁊ inferni tor
toribꝫ liberabo. non h̄ dixit. Intendāt ergo q̄ amāt
in domino conſuetudinē ⁊ timeant veritatem. Eſt
enim dulcis ⁊ rectus dominꝰ.

¶ Iterum ergo locutus eſt eis ihesus di
cens. Ego ſum lux mundi. Qui ſequitur
me. Non ambulat in tenebris. ſed habebit
lumen vite.

¶ Alc. Quia mulierē abſoluit a crimine ne aliq̄ dubi
tarēt. an ille quē videbāt verū hoīem poſſꝫ peccata
dimittē dignat ꝑ aptꝰ ſue diuinitatis potenciā
demōſtrare. vn̄ dr̄. Iterū ergo locutꝰ ē eis ihs dicēs
ego ſū lux mūdi. ¶ Be. Ubi aduertēdū eſt qꝫ nō ait
ego ſū lux angloꝝ vl celi ſꝫ lux mūdi. i. hoīm in tene
bris ꝯmorantiū. ſm illud. Illuminare his q̄ i tenebris
⁊ vmbra mortis ſedēt. ¶ Criſ. Vl aliter. Quia ſupiꝰ
galileā ei afferebāt ⁊ quaſi de quadam ꝓuīciaꝝ de eo
dubitabāt voluit oſtēdere qm̄ non vniꝰ ꝓuīciaꝝ ē ſꝫ
dominator orbis terraꝝ. vn̄ dicitur. Iterum ergo lo
cutus eſt eis ihesus dicens. Ego ſum lux mundi. no
galilee oiez paleſtine oiez iudee

¶ Aug. Manichei ſolem iſtū oculis carnis viſibilē
xpm dūm eē putauerūt ſ; eccl'ia catholica īprobat
tale cōmentum. nō enī eſt domin⁹ xp̄c ſol factus ſed
p quē ſol fact⁹ ē omia enī p ip̄m facta ſunt. Et ip̄ē
nos ſub ſole factum eſt lumen qd̄ fecit ſolem. Caris
nube tegitur ñ vt obſcuretur ſ; vt temperetur Jlo
quēs g⁹ p nubē carnis lumē īdeficiēs lumē ſapiētie ait
beiis ego ſum lux mūdi ¶ Theo. Veris aūt adulſus
neſcorus ſ; p̄ſenti ſmone nō enī ait qm̄ in me ē lux
mūdi ſed ego ſum lux mūdi. Jpſe namq3 qui homo vi
debatur idem ⁊ filius dei ⁊ lux mūdi erat. nō ſicut
nugabatur neſcorius in ſimplici homie dei fili⁹ ha
bitabat. ¶ Aug. Abſtulit aūt te ab ocul' carnis ⁊
reuocauit ad oculos cordis in hoc q2 ſubdit Qui ſe
q̄tur me non ambulat in tenebris ſed habebit lumē
vite. hec verba domini cum verbis pſalmi cōcordāt
in lumie tuo videbim⁹ lumen. qm̄ apud te eſt fons
vite. non enī ſufficit dicere habebit lumē ſ; addid'
vite. i iſtis vībus corporalib3 aliud eſt lumē ⁊ aliud
fons. fontem fauces querunt. lumen oculi. apud te
unquod lumen eſt hoc eſt fons. qui tibi lucet vt vi
deas ipſe tibi manat. vt bibas. quod pmiſit futuri
temporis verbum poſuit in eo quod facere debem⁹
preſens temp⁹ poſuit q̄ ſequiē īquit habebit mō p
fidem p⁹ habebit p ſp̄ē aū ſpē; ſequere iſtū ſolē viſi
bilem tendēs ad occidentē quo ⁊ ille tendit ⁊ ſi volu
eris tu illum deſerere ipſe te deſeret in occaſu. deus
tuus vbiq3 eſt totus ſi non ab illo facias caſū. nūq̄3
a te ille facit occaſū. tenebre ſatis metuēde ſūt mo
rum nō oculorū ⁊ ſi oculorū nō exterioꝝ ſ; interioꝝ
vñ diſcerit ñ albū ⁊ nigꝝ ſ; iuſtū ⁊ iniuſtū ¶ Criſo.
Intellectualiter enī dicit Nō ambulat in tenebris
id eſt nō manet in errore. Hic ⁊ nicodemū laudat
⁊ miniſtros ⁊ ip̄os occulte inſinuat. dolos complicā
tes q̄ in tenebris ⁊ errore ſūt ſed lucem nō ſugabē

¶ Dixerunt ergo ei phariſei. Tu de teip
ſo teſtimonium perhibes Teſtimoniū tuum
non eſt verū. Reſpondit ieſus. ⁊ dixit eis
⁊ ſi ego teſtimonium perhibeo de meipſo te
ſtimonium meum verum eſt quia ſcio vnde
venio ⁊ quo vado. Vos autem neſcitis vñ
venio aut quo vado. Vos ſecundum carnē
iudicatis ego nō iudico quenquam Et ſi iu
dico ego iudiciū meū veꝝ ē quia ſolus nō
ſum ſed ego ⁊ qui miſit me pater ⁊ in lege
veſtra ſcriptum eſt quia duorum hominū
teſtimoniū veꝝ ē ego ſū q̄ teſtimoniū phi
beo de meipſo ⁊ teſtiomium phibet de me q̄
miſit me pater.

¶ Criſ. Quia dñs dixerat ego ſum lux mundi. Et
qui ſequit̄ me non ambulat in tenebris iudei hoc eū
tere voluerūt. vnde dicit̄. Dixerūt ergo ei phariſei
tu de teip̄o teſtimoīm phi. ⁊ teſtimoīm tuū non eſt
verum. ¶ Alchu. Hic reſponderūt tanquā ip̄e do
min⁹ ſol⁹ ſibi teſtimoniū phiberet Cū conſtet q2 ante
quā in carne appareret multos teſtes pmiſit qui ei⁹
ſacramēta p̄dixerunt ¶ Criſ. Dñs aūt euertit qd̄
dixerāt vñ ſequit̄ Reſpōdit ihs ⁊ dixit eis ⁊ ſi e⁹
teſtimoīm phibeo de meipſo. veꝝ eſt teſtimoniū me
um Hoc iuxta eoꝝ ſuſpicionē locut⁹ ē hominem eū
nudum eſtimantiū Et cām ſubiūgit Quia ſcio vñ
venio. Et quo vado id ē ex deo ſum ⁊ de⁹ ⁊ dei fili⁹
Nō aūt hoc dicit maīfeſte q̄a ſemp hūilia miſcet al
tis de⁹ qñ ip̄e ſibi fide dign⁹ teſtis eſt ¶ Aug. Verū
eſt enī teſtimoniū luminis ſiue ſe oſtendat ſiue alia lo
cutus eſt pphet a veruꝝ. Sed vñ habeē niſi de fonte
veritatis hauriret. ergo idoneus ē ſibus q̄ ſibi teſtio
niū phibeat. Dicens aūt q2 ſcio vñ venio ⁊ quo va
do patrem volebat intelligi. Pater enī gl'iaꝫ dabat
filio a quo eſt miſſ⁹. Quantū ergo debet homo gl'i
ficare eū a quo eſt creatus. nō aūt veniēdo inde di
ſceſſit aut redeūdo nos dereliquit. nō poteſt h̄ fieri
ab iſto ſole qui qñ pergit ad occidentē deſerit oriētē;
Sicut aūt ſol iſte ⁊ videntis faciem illuſtrat ⁊ ceci
ſed videt ille ille non videt Sic ⁊ ſapiencia dei ver
bum dei vbiq3 p̄ns eſt etiā infidelib3. Sed quib3 eā vi
deant oculos non habent cordis vt ergo dñs inter fi
deles ſuos ⁊ inimicos ſuos iudeos tanq̄3 inter tene
bras ⁊ luceꝫ diſtingueret ſubiungit. Vos aūt neſci
tis vñ venio aut quo vado iſti g⁹ iudei videbāt ho
minē nec credebant deū ⁊ ideo dñs ſubdit Vos ſm
carnē iudicatis dum ſcꝫ dicitis Tu de teipſo teſtio
niū phibes Et teſtimoniū tuū non eſt veꝝ ¶ Theo.
Ac ſi dicat. Vos quoniā in carne ſum carnē me ſo
lam eſſe putantes ñ autem deum ſm carnē fallibili
ter iudicatis ¶ Aug. Quia enī deuꝫ nō intelligitis ⁊
hoiem videtis ideo vob arrogans videor quia ego
de me teſtimoniū phibeo. Omis enī homo quādo de
ſe phibere vult laudabile teſtimoniū ſuꝑbus ⁊ arro
gans videt̄ homines enī infirmi ſum⁹ verum dicē
⁊ mentiri poſſum⁹ Lux mentiri nō poteſt. ¶ Criſ.
Vel aliē. Sicut ſm carnē viuere male viuere ē ita
ſm carnē iudicare. Judicare iniuſte ē ⁊ quia poſ
ſent dicere Si iniuſte iudicam⁹. ꝓpter quod nō con
uincis ꝓpter q̄d non cōdemnas ſubiungit Ego non
iudico quenquā. ¶ Aug. Quod duob3 modis intelli
gi p̄t vt aut h̄ intelligam⁹ Non iudico quenquā id
eſt mō ſicut dicit alio loco. ego nō veni ut iudicem
mundum ſ; vt ſaluū faciam mūdum. nō iudiciū ſuū
negando ſ; differēdo. aut certe quia dixerat. vos
ſm carneꝫ iudicatis ita coniunxit. ego non iudico
quenquā vt ſubaudias ſm carnem xp̄m nō iudica
re ſic ab hoib3 iudicatus ē. Nā vt agnoſcas iam iu
dicarē xp̄m ſubdit. ⁊ ſi iudico ego iudiciū meū ve
rum eſt. ¶ Criſ. Quaſi diceret ꝓpter hoc dixi nō
iudico q̄ſi nō p̄ſumens iudicare. quia ſi iudicarem
iuſte vos condemnarē. ſed nunc tp̄us iudicij nō eſt
ſ; ⁊ de futō iudicio inſinuauit cū ſubdit. Quia ſol⁹
non ſum Sed ego ⁊ qui miſit me pater. Oñdens q2
non ip̄e ſol⁹ eos cōdemnabit ſ; ⁊ pater Hoc aū ad
ſuſpicionē illorum loquit̄. nō enī eſtimabant dignū
fide eſſe filium niſi patris teſtimonium aſſumpſiſſet
¶ Aug. Si autem tecum ē pater quō te miſit ergo
dñe miſſio tua incarnatio tua eſt h̄ ergo xp̄s erat
ſm carnem ⁊ a patre non receſſerat quia p̄r ⁊ fili⁹
vbiq3 erāt Erubeſce ſabelliane Non enī dixit ego

ſum pater ⁊ ego ipſe ſum fili⁹ ſ; ſolus nō ſum inquit
quia mecū eſt pater · Diſtingue ergo pſonas diſtig
ue ⁊ intelligentiā agnoſce quia pr̄ pr̄ ē ⁊ fili⁹ fili⁹ ē ſ;
noli dicere pater maioꝛ eſt fili⁹ minoꝛ Vna ſubſtan
tia eſt · vna coeĕnitas perfecta equalitas Ergo verꝫ
eſt īquit iudiciū meum quia fili⁹ dei ſum vt tū intel
ligas qꝛ mecū eſt pater non ſic ſū fili⁹ vt ipm̄ deſer
uerim formā ſerui accepi · ſ; formam dei nō amiſi de
iudicio dixerat de teſtimonio vult dicere · nam ſeqˀ.
Et i lege vr̄a ſcriptū eſt quia duoꝝ ho · teſt · ve · eſt ·
¶ Aug · contra fauſtū · An forte manichei calūniāẽ
quia nō ait In lege dei ſed in lege veſtra ſcriptū ē
vbi viſitatam locutionē ſcripturaꝝ qs nō agnoſcat
lege eñ veſtra dixit vobis data · ſicut apl⁹ dicˀ euā
geliū ſuum quod ſe tū accepiſſe teſtaẽ · non ab hoīe
ſed p reuelatonē iheſu xp̄i · ¶ Augu · ſup iohannē
Magnā aūt habet q̄ſtionē ⁊ valde videẽ ī miſterio
res eſſe cōſtituta vbi de⁹ dixit · in oꝛe duoꝝ vl' triū
teſtiū ſtabit oē verbū · fieri eñ poteſt vt duo mētiā
tur · Suſanna caſta duobꝫ falſis teſtib⁹ vrgebatur
vniuerſ⁹ pp̄lus mentitus eſt cōtra xp̄m · quō ergo
accipiendū eſt in oꝛe duoꝝ vel trium teſtium ſtabit
omne verbū niſi quia h⁹ mō p miſteriū trinitas cō
mendata ē · in q̄ eſt ppetua ſtabilitas veritatis Accipi
te g⁹ noſtrū teſtimoniū ne ſentiatis iudiciū · Differo
iudiciū non differo teſtimoniū vñ ſequiẽ ego ſum q̄
teſtimoniū phi · de meipſo ⁊ teſt · perhi · de me q̄ miſit
me pater · ¶ Beda · In multis eñ locis pr̄ filio ſuo
phibet teſtimoniū vt ē ill⁹ ego hodie genui te ⁊ itē
hic eſt fili⁹ me⁹ dilectus ¶ Criſ. Vel aliter Si quod
dictū eſt ſimpliciẽ accipiaẽ q̄ſtionem habet · Nā ī ho
minibꝫ q̄dem pꝑter h̄ determinatū eſt q̄ in oꝛe duorum
vl' triū teſtiū ſtet omne v̄bum q̄a vnus ſol⁹ nō eſt
fide dign⁹ · In deo aūt q̄liter vtiqꝫ hoc hēbit rōnē;
Sed ⁊ alr̄ nō ſtaret qd̄ dictum ē nam in hoībꝫ cū
duo d' aliena re teſtāẽ tc̄ teſtimoniū ē verꝫ · h' ei ē duoꝛ
teſtari · ſi vo vn⁹ eoꝝ ſibiipi teſteẽ · nō adhuc ſūt duo
teſtes · Ab nihil ergo aliud h' dixit · quā ut oñdat ni
hil min⁹ patre hñtem aliōquin nō dixiſſet ego ⁊ q̄
miſit me pater · conſidera eā pt̃atem nihil habentē
diminutū a pr̄e · homo ei cum a ſeipſo dign⁹ fuerit
fide teſtimonio nō indiget ſ; hoc ī aliena re in pp̄ia
vero cum teſtimonio alieno īdigeat · nō adhuc dig
nus ē fide Hic vo totū ꝯtrariū ē · etenī in pp̄ia re
teſtās ⁊ ab alio teſtimoniū hñs dixit ſe fide dignū eē
¶ Alchui · Vel poteſt ſic intelligi quod dr̄ q · d · Si
vr̄a lex approbat teſtimoniū duoꝝ hoīꝫ q̄ pñt decipi
⁊ plura teſtari · quā rōne meū ⁊ pr̄is teſtimoniū qd̄ ſū
ma ſtabilitate firmum eſt verum eſſe non dictis ·

**¶ Dicebant ergo ei vbi eſt pater tu⁹ Re
ſpondit iheſus Neqꝫ me ſcitis neqꝫ patrem
meū. Si me ſciretis foꝛſitan ⁊ patrē meū ſci
retis · Hec verba locutus eſt iheſus in ga
zophilacio docens in templo Et nemo app̄
hendit eū qꝛ nondum venerat hoꝛa ei⁹.**

¶ Aug · Illi qui audierāt a dño · Vos ſm carnem
iudicatis Manifeſtauerūt quod audierūt patrē eñ
xp̄i carnaliẽ acceperūt · vñ dicē · Dicebant g⁹ ei vbi
eſt pater tu⁹ Quaſi d · Audiuim⁹ te dicere ſolus nō
ſum ſed ego ⁊ qui miſit me pater · nos ſolum te vi
dem⁹ oſtende ergo nobis tecum eſſe patrem tuum
¶ Theophilus · Quidam vo notant hoc prolatum
eſſe a iudeis quaſi ad contumeliam ⁊ contemptum
Improperabāt eñ ei · tanq̄; ex foꝛnicatione genito
⁊ ꝓprium genitoꝛem ignoranti vel tanq̄; vili exiſtē
ti eo q̄ pater eius putabaẽ ſcilicet ioſeph quaſi dice
rēt ignotus eſt ⁊ ignobilis pater tuus Quid fre
quenter patrem tibi inducis Quia ergo non vt ſci
re volentes ſed vt temptantes querebant · Ad pre
miſſam queſtionem nō reſpondet · Vnde ſequiẽ · Re
ſpondit iheſus Neqꝫ me ſcitis neqꝫ patrem meum
¶ Aug · Quaſi dicēt queritis vbi eſt pater tu⁹ q̄ſi
me iam ſciatis quaſi totum hoc ſit quod videtis · g⁹
quia me non noſtis ideo patrem meum vobis nō oñ
do · me quippe hoīem putatis ideo pr̄em meū homi
nem queritis Quia vo ſm q̄ videtis aliud ſū ⁊ ali
ud ſm q̄ non videtis Patrem aūt meum loquor oc
cultum ꝑus eſt vt me noueritis tunc ⁊ pr̄em meum
ſcietis · Et hoc eſt quod ſubdit Si me ſci · foꝛ · ⁊ pa
trem me · ſciretis · ¶ Criſoſtom⁹ · Dix' autem h' ut
oſtendat q̄ nihil eis ꝓdeſt dicere q̄ ſciant pr̄em ⁊
filium neſciētes ¶ Orig · Contrariari aūt videtur
adinuicem qd̄ hic dicē Neqꝫ me ſcitis · neqꝫ pr̄em
meum Et quod ſupra dictum eſt · Et me ſcitis Et
vnde ſim ſcitis · Sed tamen q̄ dicitur ⁊ me ſcitis ad
quoſdam dicit hieroſolimitanoꝝ dicentium · Nun
quid vere intellexerunt pricipes q̄a h' eſt xp̄s · Hoc
vo q̄ dicit Neqꝫ me ſcitis ad phariſeos dicē hiero
ſolimitis tamen in prioribꝫ ait Verax ē qui me mi
ſit quē vos neſcitis Queret itaqꝫ aliqs quō verum
eſt qd̄ dicē Si me ſciretis ⁊ pr̄em meum ſciretis ·
cum hieroſolimite quibꝫ dicitur ⁊ me ſcitis patrē;
neſciuerunt Dicendū aūt eſt ad hoc q̄ ſaluatoꝛ q̄nq;
quidem de ſeipſo vt de homine loquitur q̄nqꝫ aūt ſm
diuinā naturā hoc g⁹ quod dicē Et me ſcitis de ſeip
ſo hoīe dicit hoc vero neqꝫ me ſcitis de diuinitate ·
¶ Aug · q̄d ē ei ſi me ſciretis ⁊ pr̄ē meū ſciētis ń
e⁹ ⁊ pr v⁹ ſil⁹ q̄ñ vides aliquē alic⁹ ſilē q̄tidiana lo
cutio eſt · Si hūc vidiſti illū vidiſti · ꝓpter ſimilitu
dinē; tale vidiſti viſum Hinc ⁊ dñs · Si me inquit
ſciretis ⁊ pr̄em meū ſciretis nō q̄a pater ē fili⁹ ſed
q̄a patris ſimilis ē fili⁹ ¶ Theo · Erubeſcat Arrian⁹
nam ſi iuxta eū creatura filius ſit qualiter q̄ nouit
creaturam ⁊ deum nouit · Neqꝫ enim qui ſubſtanci
am nouit angeli nouit ⁊ diuinam Cum itaqꝫ qui fi
lium nouit ⁊ patrem nouit igitur ſubſtantialis pr̄i
eſt filius · ¶ Auguſtin⁹ · Hoc autem verbum foꝛſi
tan increpatiue dicitur quod videtur eſſe v̄bum du
bitationis · Homines eñ de rebus quas certas ha
bent aliquando v̄bum dubitationis ponūt · Velut ſi
indigneris ſeruo tuo ⁊ dicas Contemnis me Conſide
ra foꝛſitan dñs tu⁹ ſum · Sic ⁊ domin⁹ dubitando
increpat infideles cum dicit · Et patrem meum foꝛ
ſitan ſciretis ¶ Origenes · Opoꝛtet autem videre q̄
niam qui alterius ſecte ſunt · opinantur ex hoc pro
bari manifeſte deū quē iudei colebant pr̄em ń eē xp̄i

Si eñi inquiūt hoc phariseis deuz ꝓuisorem mūdi
colentib⁹ dicebat Saluator maīfestum est ꝙ p̄rem
ibu alterꝫ a conditore mūdi existēte nequaꝗ̄ pha
risei nouerūt Hec vo dicūt ñ obseruātes cōsuetudi
nem locutionis ī scripturis Si eñi aliquis valet indu
cere ea que de deo sūt a parentib⁹ erudit⁹ nō autē
bene viuat hūc dicim⁹ de deo noticiam non habere·
vnde ⁊ filij heli ꝓpter eorꝫ maliciam deum ignorasse
dicūtur Sic igit̄ ⁊ pharisei patrē ignorauerūt non
eñi viuebant ſm conditoris edictū· ē autem ⁊ aliud
signatum cognoscendi deum altero existente cogno
scere dominū quā simpliciter credere Dicit̄ enim in
psalmo Studete ⁊ videte qm̄ ego sum de⁹· Quis ñ
confitet̄ hoc scribi populo in cōditorem credenti int̄
tū eñi differt credendo cognoscē ⁊ credere tm̄ Sꝫ
phariseis quib⁹ ait Neqꝫ me scitis neqꝫ patrem me
um rōnabiliter dicēt neqꝫ creditis p̄ri meo· qui eñi
negat filium minime p̄rem habet scꝫ neqꝫ ſm fidem
neqꝫ ſm cognicōꝫ· Sꝫ ⁊ aliter dicit̄ scripturā illos qui
assumpti sūt alicui cognoscē illud· tūc eñi adaꝫ cog
nouit vxorē suā cū ei coniunct⁹ ē· Si g⁹ q̄ adheret
mēeri intrē ognoscit ⁊ q̄ adheret dño vn⁹ spūs ē
⁊ deum cognoscit Si vo sic se habet pharisei n̄c pa
trem nouerūt nec filium Post hoc est q̄dem aliqueꝫ
cognoscere deum non autē cognoscere patrem ¶ In
finitis ergo oracionib⁹ editis in lege non inuenimus
aliquē orādo dicentē deū p̄rem tñ orāt euꝫ tanꝗ̄ de
um ⁊ dñm Hec ꝓueniret grām p ihm toti mundo
effusam vocantē cunctos ad filiationem iuxta illud
Narrabo nomē tuū f̄rib⁹ meis· Sequit̄· Hec vba
locutus est ihus in gazophilatio docens in templo·
¶ Alchui· Gaza persica lingua diuitie philare ser
uare Erat aūt locus in templo vbi ſuabāt̄ diuitie
¶ Aug· in templo loquebat̄ in ordine magistri ⁊ h̄
loquebat̄ sup quib⁹ mordebāt ⁊ accusabāt qm̄ seipꝫ
facit p̄rem patri ¶ Cris· Magna igit̄ fiducia sine
timore non eñi paterēt̄ quod nollet · vñ sequit̄· ⁊ ne
mo apprehendit eū quia nondum venit hora eius·
Nonulli cū hoc audiunt sub fato fuisse xp̄m credūt
Sed si fatum sicut nonnulli intellexerūt· a fando di
ctum est ·i· a loquendo vbum dei quō habet fatum·
vbi sūt fata· In celo in aquis In ordine ⁊ condito
nib⁹ siderum· Quō ergo fatū hēt p quē factum ē celuꝫ
⁊ sidera· cuꝫ tua voluntas si recte sapis transcēdat
⁊ sidera An q̄a nosti xp̄i carnē fuisse sub celo· ideo
putas ⁊ p̄tateꝫ xp̄i subditaꝫ celo· igit̄ nondū vene
rat hora ei⁹ nō q̄ cogeret̄ mori sꝫ q̄ dignaret̄ occidi
¶ Orig· Vbicūqꝫ aūt addit̄· Hec vba locut⁹ ē ihus
in tali loco si bene attendas · Inuenies additionis
opoꝛtunitatem est aūt gazophilaciū loc⁹ nūmisma
tū in honorē dei ⁊ dispensationē pauperū oblatoruꝫ
Nūmismata aūt sūt diuina vba imaginē regis ma
gni impressam habentia vnusquisqꝫ autem ꝯferat ī
edificationem ecclesie portans intellectuale gazo
philaciū· quicq̄d p̄t ad honorem dei ⁊ vtilitatem cō
munem· Omib⁹ autē offerentib⁹ in gazophilatio cē
pit magis opoꝛtebat ihm poꝛtare munera q̄ eraue·
vba vite etne· Loquēte autē ihu in gazophilatio a
nemine detētus ē quia ſmones ei⁹ foꝛtiores erāt his
qui eum capere volebant cū non sit infirmitas mā

bus vbum dei loquit̄ ¶ Beda· Vel alit̄ In gazo
philatio xp̄s loqtur qm̄ in parabolis ad iudeos ser
monem proferebat tunc autē quasi gazophilatiuꝫ
aperiri cepit qñ discipulis suis celestia reserauit vñ
etiā gazophilacium templo inherebat quia q̄ lex ⁊
ꝓphete figuraliter p̄dixerant ad dñm pertinebant·

¶ Dixit ergo iteruꝫ eis ihesus. Ego va
do ⁊ queretis me. ⁊ in peccato vestro mori
emini. Quo ego vado vos non potestis ve
nire. Dicebant ergo iudei. Nunquid inter
ficiet semetipsū: quia dicit quo ego vado.
vos non potestis venire. Et dicebat eis.
Vos deoꝛsum estis ego de superi⁹ sum Vos
de hoc mundo estis. ego non sum de hoc mū
do. dixi ergo vobis q̄a moriemini in pecca
tis vestris. Si eñi non credideritis q̄a ego
sum. Moriemini in peccato vestro.

¶ Aug· Quia sup̄ dictuꝫ ē ꝙ nemo apprehendit eū
quia nondū venerat hora eius mō d̄ ipsa sua passio
ne que posita erat non in ei⁹ necessitate sꝫ potestate
locut⁹ est iudeis· Vnde d̄r· Dixit ergo iterū eis ihs
ego vado · xp̄o eñi dño mors ꝓfectio fuit illuc vnde
venerat ⁊ vñ ñ discesserat· ¶ Beda· Hec autem
vboꝝ connexio talis esse videtur vt hec vno tem
poꝛe· vnoqꝫ in loco· vl̄ certo alio tp̄e alioqꝫ in loco
geri potuisset qm̄ nihil interponi ⁊ quedam vl̄ mul
ta potuerūt ¶ Orig· Sed obijciet aliquis sic si his
qui manebāt incredulitate ista dicebat quō eis di
cit ⁊ queritis me q̄rere eñi ihm ē q̄rere veritateꝫ ⁊
sapientiam· Sed dices quia ⁊ de ꝑsequentib⁹ aliquā
do dicit̄ ꝙ querebant ip̄m capere differencie eñi sūt
eoꝝ qui q̄runt ihm· Non oēs eñi p eoꝝ salute ⁊
vtilitate querunt eum ꝓpter h̄ soli hij qui recte que
runt eum inueniūt pacē Recte aūt q̄rere dicunt̄ qui
vbum qd̄ est in p̄ncipio apud deum querunt vt illos
patri adducat ¶ Aug· Queretis g⁹ inquit me nō
desiderio sꝫ odio Nam illum posteaquā abscessit ab
oculis hoim īquisierunt ⁊ qui oderāt ⁊ qui amabāt
illi ꝑsequen⁹ illi habere cupiendo ⁊ ne putetis quia
me bene queretis· In peccato vestro moriemī hoc ē
exemplum male querere in peccato suo mori· h̄ est il
lum odisse p queꝫ solū posset saluus esse· Dixit ꝙ
sentenciam prescius ꝙ in peccato suo morerentur·
¶ Beda Sed nota ꝙ peccato in singulari numero
vtitur sed vestro ī plurali vt idem oim scelus osten
deret· ¶ Orig Quero aūt ꝓpter h̄ qd̄ īfra dicit̄· Ex
hoc ip̄o loquente multi crediderunt in eum· Nūqd̄
ad oēs presentes dicit· In peccato v̄ro moriemi
sed ad illos dicebat quos sciebat ñ esse credituros
⁊ ꝓpter hoc in eoꝝ peccato esse morituros ⁊ nō va
lentes post ip̄m sequit̄· Nā sequit̄· Quo ego vado
vos non potestis venire vbi scꝫ veritas ⁊ sapiēcia
est· hoc est eñi vbi est ihus Nō dixit aūt quia nō vo
lunt· si eñi voluissent ⁊ non potuissēt· non ratio
nabiliter eis diceret̄· In peccato vestro moriemini
¶ Aug· Hoc autē ⁊ discipul̄ alio loco dicit nec eñ

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

dixit eis in peccato veſtro moriemini. Sed q̄ ego va
do vos nō poteſtis venire modo nō abſtulit ſpē ſed
ꝓdixit dilacionē ¶ Orig. Preſens aūt verbum mi
natur xp̄i receſſum. ſ; quādiu ſaluamus ea que aīe
noſtre ſūt inſita veritatis ſemina nequaꝗ̄ recedit a
nobis verbū dei. Si vero a lapſu in maliciā corruī
pamur tunc dicit̄ nobis. Ego vado ⁊ cū queremꝰ
eum nequaꝗ̄ inveniemꝰ ſ; in peccatis noſtris mori
emur ab ip̄a morte occupati non oportet aūt pteri
re inexquiſite qd̄ dicit̄. in peccatis vr̄is moriemini
ſi ei ꝯnuic̄ accipiat̄ maiſeſtū ē ꝙ peccatores i pec
catis eoꝝ moriunt̄. Juſti vo i iuſticia ſi vo dr̄ mori
emini ſic̄ qui ad mortem peccat morit̄. maifeſtum eſt
ꝙ hij quibꝫ talia dicebāẗ nequaꝗ̄ mortui erāt ſ;
viuebant in infirmitate aīe. Sed infirmitas illa ad
mortē erat. ꝓpter hoc medicꝰ videns eos grauit̄ in
firmantes dicebat. Et in peccatis vr̄is moriemi. ⁊
ſic manifeſtū erit illud Quo ego vado vos non po
teſtis venire. cū eīn aliqͥs in ſuo peccato morit̄. quo
vadit ihūs nō poteſt ire. Nullꝰ eīn mortuꝰ poteſt ſe
qui ihm non eīn mortui laudabūt te domine ¶ Aug.
His aūt verbis auditis quō ſolent carnalia cogitā
tes interrogauerūt. Nam ſequit̄. Dicebant gͦ iudei
nunqͥd interficiet ſemetip̄m qz dic̄ quo eͦ vado vos
nō poteſtis venire. Stulta vba qd̄ eīn non poterāt
illi venire quo ille prexiſſet ſi interficeret ſemetip̄;
nunqͥd ipi non erant morituri. Ergo q̄ ego vado
dixit non q̄ itur ad mortē ſ; quo ip̄e ibat poſt mor
tem ¶ Theo. Per hoc eīn maifeſtauit ꝙ reſurget
in gl̄ia ⁊ ſedebit ad dextrā dei ¶ Orig. Queremꝰ
tn̄ ſi hoc ab eis de ſaluatore dicit̄ aliꝰ aliquid cernē
tibꝰ. multa eīn aut ex tradicione aut ex apocriphis
ip̄os contingebat videre ꝑmultis. Forte igit̄ i hijs
que tradita ſunt de xp̄o erat iuxta ſanas tradicōes
ꝓpheticorum ſmonū ſicut generari eū in bethleem
ſic ⁊ de morte eius vt hoc mō tranſire deberet ab
hac vita quo ip̄e dicit nemo tollit aīam meam ame
ſed ego pono eam. Quare qd̄ h dr̄. nunquid interfi
ciet ſe non ſm ſimplicē ſenſum dr̄. ſed ſm aliquam
iudeoꝝ de xp̄o tradicionē. Multū eīn ex h ꝙ dixe
rat. ego vado. aparet poteſtas voluntarie morien
tis corpore derelicto. Eſtimo aūt ꝙ ignominioſe pro
ferentes hoc quod ſcd̄m tradiciones ſuas de morte
xp̄i ad ip̄os deuenerat ⁊ non gloriam dantes dixe
runt nunqͥd interficiet ſemetip̄m. oportebat ei eos
cum demōſtracōe gl̄ie ſic dicere. Nunquid anima
eius cū ipi placuerit egredietur relicto corpore.
His autem ad eos qui terrena ſapiebant tanꝗ̄ ad
terrenos loquit̄. Et dicebāt eis. Vos deorſum eſtis
id eſt terrām ſapitis ſurſū ꝙ cor ñ habetis. ¶ Criſoſto.
Quaſi dr̄ non eſt mirū vos talia cogitare homies
carnales ⁊ nihil intelligētes ſpirituale. ego deſupiꝰ
ſum ¶ Aug. De quibꝫ ſupiꝰ. Ab ip̄o patre quo nihil
ſuperius. Vos d̄ hoc mūdo eſtis ego nō ſū d̄ h mūdo.
Quō ei erat d̄ mūo ꝑ quē factꝰ ē mūꝰ. ¶ Bede. Et q̄
an̄ mūdū fuit. Illi aūt de mūdo erāt qͥa poſtꝗ̄ mū
dus eſſe cepit fuerāt creati. ¶ Criſ. Vl ꝓpter mū
danas ⁊ vanas cogitacōes h dic̄ ego nō ſū de hoc
mūdo ¶ Theo. Nihil mūdanū ſiue terenū affectans
vt̄ nullatenꝰ ad tantā inſaniam deuenirē vt meip̄;
occiderē. Sed appollinarius mala ſuſcipiens hūc ſ
monem ait ꝙ corpꝰ domini nō fuit d̄ hoc mūdo. ſed
de ſurſum celitꝰ deſcēdit. Nunqͥd igit̄ ⁊ ap̄li quibꝫ
a dn̄o dictū ē. vos ñ eſtis de hoc mūdo ip̄a corpora
ſūt celitꝰ obtinētes. Sic igit̄. intelligendū eſt cum
dr̄. Ego nō ſū de hoc mundo hoc ē nō ſum d̄ numēo
vr̄m qui mūdana curatis. ¶ Orig. Aliꝰ aūt ſenſus
eſt eoꝝ que ſūt deorſum ⁊ eoꝝ que ſūt de hoc mun
do. deorſū eīn ſicut de loco aliq̄ intelligitur. Sꝫ mū
dus materialis. locis quidem diuerſis continet̄. qui
omnes quantum ad immaterialia ⁊ inuiſibilia deor
ſum ſē quo ad mūdū vo ꝯparando mūdi loca erunt
vtꝗ̄ qͥdam deorſū ⁊ quedam ſurſum. Ubi autem ē
theſaurꝰ vniuſcuiuſꝗ̄ ibi ē ⁊ cor eius. Si igit̄ aliqͥs
theſaurizet in terra deorſum efficitur. Si vo aliqͥs
theſaurizet in celis fit deſuꝑ. Sed ⁊ tranſcendens
omnes celos etiam fine beatiſſimo inueniet̄. ⁊ itēꝝ q̄
circa hūc mundum eſt amor facit eum q̄ de hoc mun
do eſt. Qui aūt non diligit mundū nec ea que ſūt
in hoc mundo non eſt de mundo hoc tamē ē ⁊ aliqͥs
aliꝰ mundꝰ ꝓter hunc ſenſibilem mundū in quo ſūt
inuiſibilia cuiꝰ viſum ⁊ decorem videbunt hij q̄ mū
do ſunt corde. Sed ⁊ ip̄e ꝑmogenitus omis creatē
poteſt dici mundꝰ ꝓut eſt ſumma ſapia omnia eīn i
ſapia ſūt facta. In ip̄o itaꝗ̄ erat totꝰ mundꝰ intātū
differens a mundo materiali inquantū differt ratio
totius mundi ab omni materia denudata a materia
li mūdo. Vis ergo xp̄i dicit. Ego nō ſū d̄ hoc mun
do qͥa ꝯuerſatur i iſto mundo ¶ Aug. Expoſuit aūt
dn̄s quid intelligi voluerit cū dixit Vos de h mun
do eſtis qͥa ſcꝫ peccatores erāt. Om̄es aūt cū peccato
nati ſūꝰ om̄es viuēdo ad id qd̄ nati eramꝰ addidimꝰ
Tota ergo infidelitas iudeoꝝ ip̄a erat non peccatum
habere ſ; i peccatis mori. Vn̄ ſubdit. dixi ergo vobꝭ
quia moriemini in peccatis vr̄is. Credo autem i illa
multitudine que dominū audiebat. ⁊ eos fuiſſe qui
credituri erant qͥſi i om̄es aūt ꝓceſſerat ſeueriſſima
illa ſentētia. i peccato vr̄o moriemi. ac ꝑ h ⁊ illis q̄
credituri erāt ſpes erat ablata. reuocauit ergo eos
ad ſpem adiūgēs. Si eīn nō credideritis qz ego ſum
moriemi i peccato vr̄o ergo ſi credideritis qz ego ſū
nō moriemi in peccato vr̄o ¶ Criſ. Si eīn ꝓpē hoc
venit vt peccatū tollat ⁊ aliter nō ꝯtingit illꝰ exuē
niſi ꝑ lauacꝝ. Nec ꝯtingit eū qui nō credit baptiſa
ri neceſſe eſt eū qui nō credit ex hac vita abire ve
terem hoiem .i. peccatū habentē. nō ſolū qz ñ credit
ſed etiā qz ꝑora peccata habens hinc recedit. Cū aūt
dixit. Si nō credideritis qz ego ſum quia nihil addi
dit multū eſt quod ꝯmendauit qz ſic etꝰ deꝰ ⁊ moyſi
dixerat ego ſum q̄ ſū. Sed quō audio ego ſū q̄ ſum
⁊ ñ credideritis qz ego ſū qͥſi alia nō ſint. Sꝫ pror
ſus qͥlſcunꝗ̄ excellentia ſi mutabilis ē vere nō eſt.
Non eīn ē ibi veꝝ eſſe vbi ē ⁊ nō eſſe. Diſcute re
rū mutacionē inuenies fuit ⁊ erit cogita deum inue
nies eſt vbi tp̄s ꝑteritū eſſe nō poſſit vt ergo ⁊ tu
ſis tranſcendē tepꝰ. Hoc itaꝗ̄ cōmittens ne moria
mur in peccatis noſtris nihil aliud mihi videtur his
verbis dixiſſe niſi credideritis quia ego ſum quam
niſi credideritis quia deꝰ ſū. Pro grās qz dixit niſi
credideritis ñ dixit ñ ceperitis qͥs eīn hoc capiat.

¶ Orig. Maifestum est aūt q̄ qui moriť in peccatis ſuis q̄uis dicat ſe xp̄o credere tn̄ i veritate nō credit qui enim credit iuſticie nō iniuſticiam facit et credens in ſapienciā nl ſtultū dicit aut facit et ſic ſi ſcrutatus fueris ceteros intellect⁹ xp̄i inuenies quō qui non credit xp̄o moriť in peccatis ſuis accedens autem ad ɔtraria eoꝝ que ɔſiderātur in xp̄o in peccatis ſuis moritur.

¶ Dicebant ergo ei Tu quis es dixit eis ihesus Principiū qui et loquor vobis Multa habeo d̄ vobis loqui et iudicare Sed qui miſit me verax eſt et ego que audiui ab eo hec loquor i mūdo. Et non cognouerūt q̄a patrem eis dicebat deū

¶ Aug. Quia dixerat ſup̄ dn̄s. niſi credideritis q̄a ego ſum moriemī i peccatis vr̄is. Interogāt illi vel ut q̄rentes noſſe in quē deberent credere ne in ſuo peccato morerent. Unde dr̄. Dicebant ergo ei. Tu quis es. Non em̄ tn̄ dixit niſi credideritis quia ego ſum ſ; addidit quis eſſet ſciebat aūt ibi quoſdam eē credituros et ideo cū dixiſſent. Tu quis es ?ut ſcirent quid illum credere deberēt. Dixit eis ihūs Principiū q̄ et loquor vobis nō tanq̄ȝ diceret p̄ncipium ſum ſed tanq̄ȝ diceret p̄ncipium me credite qd̄ in p nōie greco euidenter aparet vbi p̄ncipium feminini generis ē. Principiū ergo me credite ne moriamini in peccatis vr̄is Principiū em̄ mutari nō pt̄ ſ; manet et innouat omīa. Abſurdū eſt autem ut filium dicamus p̄ncipiū et p̄rem p̄ncipiū nō dicamus non tamen duo p̄ncipia ſicut nec duos deos Spiritus autem ſanctus p̄ris et filij eſt ſpirit⁹ nec pr̄ eſt nec fili⁹. pr̄ tamen et fili⁹ et ſpiritusſanct⁹ ſunt vn⁹ de⁹ vnū lum̄ vnū p̄ncipium Addidit aūt Qui et loquor vob̄. q̄a humilis ꝓpter vos fact⁹ ad iſta v̄ba deſcendi. Ergo credite me eſſe p̄ncipium q̄a vt hoc credatis nō ſolum ſum p̄ncipium ſ; et loquor vobis nam ſi p̄ncipium ſicut eſt ita maneť apud patrem et non accipet formam ſerui quō ei crederēt cū infirma corda intelligibile v̄bū ſine voce ſenſibili audire nō poſſēt ¶ Beda. Sane in q̄buſdam exēplaribꝰ inuenitur. q̄ et loquor vob̄ ſ; ɔgruenti⁹ eſſe ꝓbať ſi q̄s legať ut iſte ſit ſenſus p̄ncipium me eſſe credite q̄a ꝓpter vos ad hec v̄ba deſcendi. ¶ Criſ. Uel aľr. Cōſiderāda eſt amentia iudeorum qui p⁹ tpus tn̄ et ſigna et doctrinā interogant Tu quis es Quid igiť xp̄s⁹ A p̄ncipio loquor vobis q̄ſi di. ſmones meos indigni eſtis audire nonſolum vt vobis dicam quis ē⁹ ſum vos em̄ oīa temptantes loq̄mini et hec oīa poſſem arguere et vos punire. Un̄ ſequiť. Multa habeo de vobis loqui et iudicare ¶ Aug. Supra dixit Ego non iudico quenq̄ȝ Sed ali⁹ ē non iudico ali⁹ hēo iudicare nō iudico dix̄ ad p̄ſens Qd̄ aūt dicit Multa habeo de vob̄ loqui et iudicare iudiciū futurum dic̄ Ideo aūt v̄us in iudicio eo q̄a filius v̄ads p̄tatis ſit. vn̄ ſeq̄tur Sed qui miſit me verax eſt Verax ē pr̄ nō participando ſ; gn̄ando veritatem nunq̄ em̄ dictum ſum⁹ pl⁹ veritas q̄ȝ verax. Si ſ; dixerim⁹ filium incipiemus dicere patre maiorem

¶ Criſ. Dic̄ autem h̄ ut nō eſtimēt quoꝫ tot audiens ex imbecillitate nō punit aut q̄a eoꝝ cogitacōes et ɔtumelias n̄ nouit ¶ Theo. Ut q̄ dixerat Multa hēo de voſ loq̄ et iudicare iudiciū futurō ſecto v̄buās ſ̄biūḡ. Sed q̄ me miſit verax eſt q. d. Et ſi vos infideles eſtis pr̄ meus verax eſt qui diē ſtabiliuit in quo vobis retributio fiet. ¶ Criſ Uel aľr Si i h̄ me miſit pr̄ non ut iudicem mundum ſ; ut ſaluem mundū verax aūt eſt pr̄ Couenienter nullū ego nūc iudico ſ; hec loquor q̄ ſūt ad ſalute; nō q̄ ad iudiciū Un̄ ſequiť. Et ego que audiui ab eo hec loquor in mūdo ¶ Alchui. Audiſſe autem a p̄re idem ē et eē a patre quia ab illo habet audienciā aquo habet eſſentiam ¶ Aug. Dat gl̄iam p̄ri equalis fili⁹ tanq̄ȝ dicat. do gl̄iam ei cu⁹ ſum fili⁹. quō tu ſuperb⁹ es aduerſus eū cui⁹ es ſeru⁹ ¶ Alchui. Cum aūt audiſſent verax ē qui miſit me nō intellexerunt de quo diceret vnde ſubdiť. Et n̄ cognouerūt qui patrem eis dicebat deum ¶ Nondum em̄ oclos cordis apertos habebant q̄b⁹ patris et filij equalitatem intelligerēt

¶ Dicit ergo eis ihesus. Cum exaltaueritis filium hoīs tūc cognoſcetis quia ego ſum. Et ameipō facio nichil ſed ſic̄ docuit me pater hoc loquor. Et qui me miſit mecum eſt et non reliquit me ſolum quia que placita ſūt ei facio ſemp. Hec illo loquente multi crediderunt in eum

¶ Aug. Cum dixiſſet dn̄s. verax eſt qui miſit me. non intellexerunt iudei q̄ de patre illis diceret videbat aūt ibi aliquos quos ip̄e nouerat poſt paſſionem ſuam eſſe credituros Et ideo ſequiť. Dic̄ ergo eis ih̄s Cum exal. fi. hominis tunc cogno. q̄a ego ſum. Recolite i⁹ ego ſum q̄ ſuȝ et cognoſcetis quid ſit dictū q̄a e⁹ ſic differo cognitōe; vr̄am vt impleā paſſionē meā ordine vr̄o ɔgnoſcetis qui ſiī cū ſc; exaltaueritis filiū; hominis exaltatōnē aūt crucis dicit q̄ et ibi exaltat⁹ eſt qn̄ pependit in ligno h̄ oportebat impleri p man⁹ eorum q̄ poſtea fuerant credituri q̄b⁹ dicit hoc quare⁹ niſi vt nemo in quocūq̄ ſcelere et male⁹ ſibi conſcius deſperaret quando videt eis donari homicidium qui occiderāt xp̄m ¶ Criſ. Uel aľr continua q̄a multa ſigna faciens et docens eos non conuerterat de cruce de reliquo loquiť dicens. Cum exaltaueritis q. d. nō eſtimetis q̄ tūc maxime a me ſperaturi eritis quando me occideritis. Ego aūt dico qn̄ tunc maxime ſcietis et gr̄a ſignoꝝ reſurrectionis et captiuitatis vr̄e qn̄ ego ſum xp̄us fili⁹ dei et q̄ non ɔtrarior illi ꝓpter quod ſubdit Et a meipō nihil facio ſ; ſicut docuit me pater ſic loquor Per hoc em̄ moriam ſubſtantie maifeſtat et q̄ nihil extra paternales intelligentias loquiť Si em̄ deo ɔtrarius eē; nō tantā iram mouiſſem contra eos qui me n̄ audierunt. ¶ Aug. Uel aliter. quia dixerat. Tunc cognoſcetis quia ego ſum et ad ip̄m eſſe ptinet tota trinitas ne forte ſubintraret error ſabellianoꝝ ɔtinuo ſubiunxit Et a me facio nihil quaſi d. a meipō non ſum fili⁹ em̄ de patre eſt de⁹ Quod ergo addit Sicut docuit me pater hoc loquor. Nemi vr̄m

obrepat cogitacio carnalis. nolite vobis q̄ſi duos hoīes ante oculos ponere ⁊ loquentē pr̄ez ad filium ſicut facis tu q̄n aliqua v̄ba dicis filio tuo que eīn v̄ba fierent vnico v̄bo. ſi aūt deus· loquit̄ ī cordib⁹ nr̄is ſine ſono quō loquit̄ filio ſuo ·incorporalit̄ pater locutus eſt filio q2 incorporalit̄ pater genuit filium nec eum ſic docuit quaſi indoctū genuerit· ſ; hoc eſt eum docuiſſe quod eſt ſciētē genuiſſe· ſi eīn ſimplex eſt natura veritatis. hoc ē filio eſſe quod noſſe quēadmodū ergo pr̄ illi gignendo dedit vt eſſet· ſic gignendo dedit vt noſſet ¶ Criſ. Rurſ⁹ ad humilius ſmonez reduxit Sequitur eīn. Et qui me miſit ne aūt eſtiment h̄ q̄ dicit miſit me minoracōis eſſe dicit me cum eſt· nam hoc q̄dem diſpēſacōis hoc aūt deitatis ē ¶ Augu· Et cū ambo ſimul ſunt vn⁹ tn̄ ē miſſ⁹ alter miſit q̄m miſſio incarnatio eſt ⁊ ip̄a īcarnatio filij eīn eſt non ⁊ patris Ergo m̄q;· Qui me miſit ·i· cui⁹ autoritate tanq̄ paterna incarnat⁹ ſū miſit ita q̄ pr̄ filiū· ſed non receſſit a filio Vn̄ ſequitur· Et nō reliq̄t me ſolum Nō eīn quo miſit filiū non ibi erat pater q̄ dixit Celū ⁊ terrā ego impleo Sz q̄re euz nō dereliq̄t Subdit· Quia q̄ placita ſunt ei facio ſēp· nō ex q̄dā initio ſ; ſine initio ſ; ſine fine Na eīn gn̄atio ñ habet initiū tp̄is· ¶ Criſ Vel aliter· Qui ptinuo dicebāt q̄m nō ex deo eſt ⁊ q̄m ſabbatū non cuſtod̄ cōtra quod ait Q̄m que placita ſunt ei facio ſemp oſtendens q̄m ⁊ ſoluere ſabbatū placitum eſt ei multipl' eīn ſtudet vt oñdat q̄ nihil facit patri ɔtrariū ⁊ q2 hoc humani⁹ locut⁹ eſt ſubdit· Hec illo loquente multi crediderūt in eum· Ac ſi di· euangeliſta: ne turberis ſi quid humile a xp̄o audieris ·qui ei poſt tantā doctrinam nondū ſuaſi erāt humiliora audiunt ⁊ ſuadent· igit̄ crediderūt q̄dem ſ; nō vt oportebat ſ; ſimplicit̄ quaſi letātes ⁊ requieſcentes in v̄boꝝ humilitate ⁊ h̄ oñdit euangeliſta in ſubſequentib⁹ ſermonibus in q̄b⁹ narrat̄ q̄ rurſus ei iniuriabantur·

¶ Dicebat ergo iheſus ad eos qui crediderunt ei iudeos Si vos mānſeritis in ſermone meo· vere diſcipuli eritis ⁊ cognoſcetis veritatem ⁊ veritas liberabit vos. Reſpōderunt ei iudei ſemen abrahe ſum⁹ ⁊ nemini ſeruiuimus vnquam. Quō tu dicis. liberi eritis reſpondit ei iheſus Amen amē dico vobis q̄a om̄is q̄ facit peccatum Seru⁹ eſt peccati Seruus aūt non manet in domo in eternum. fili⁹ aūt manet in eternū Si ergo filius vos liberauit. vere liberi eritis.

¶ Criſ. Voluit dn̄s in ꝓfundū fundare fidem eoꝝ q̄ crediderāt vt nō ſuꝑficietenus crederent· ⁊ ideo di̇ Dicebat ergo ihus ad eos qui crediderūt ei iudeos Si vos mānſeritis ī ſmone meo vere diſcipli mei eritis ꝑ hoc q̄ dicit Si mānſeritis oñdit ea q̄ in eoꝝ cord erāt· Dicebat eīn q̄m crediderūt quidem· ſed nō mānſerunt ⁊ magnū quid eis ꝓmittit ſc; vere diſcipulos ei⁹ fieri in quo occulte tāgit quoſdaz qui ꝑus ab ip̄o receſſerāt ⁊ illi eum audierūt ⁊ crediderūt ⁊ receſſerūt q2 non ꝑmanſerūt ¶ Aug· de v̄· domini· Om̄es aūt nos vnum mgr̄m habem⁹ ⁊ ſub illo condiſcipuli ſum⁹ Nec ideo mgr̄i ſum⁹ q̄a de loco ſuperiore loq̄mur ſed mgr̄ eſt oīm qui habitat in omibus nobis ad diſcipulū autē paꝝ ē accedere ſed oportz manere nos ſi ī illo nō mānſerim⁹ cadem⁹· breue op⁹ breue verbum magnū opere ſi manſeritis· Quid eſt eſt in v̄bis dei manere niſi nullis temptacōib⁹ cedē Si labor non eſt gratis accipitis ꝑmiū Si labor eſt attende magnū premiū cognoſcetis v̄itatē ¶ Aug ſup iohem· Quaſi d· quia nūc credentes eſtis manēdo· videntes eritis · Nō eīn quia cognouerūt crediderūt ſed ut cognoſcerēt crediderūt · Quid eīn eſt fides ñ credere quod nō vides v̄itas q̄ō credidiſti videre · Si ergo ꝑmaneat̄ in eo quod credit̄ ꝑuenietur ad id quod videatur vt ſc; contemplemur ip̄am veritatem ſicuti eſt· non per v̄ba ſonantia · ſed ꝑ lucem ſplendentē veritas incommutabilis ē panis eſt mentis reficit nec deficit Mutat veſcentem non ip̄ſa ī veſcentem mutat̄· Ip̄a autē veritas v̄bum dei eſt Hec veritas carne induta ē· ꝓpter nos latebat in carne nō vt negaret̄· ſed vt differretur ut in carne pateretur vt caro peccati redimeretur ¶ Criſo· Vel cognoſcetis veritatem hoc eſt me ego eīn ſum veritas· Judaica q̄dē oīa tp̄⁹ erant v̄itatē autē a me ſcietis ¶ Aug· d̄ v̄bis domini· Forte aliquis diceret Et quid mihi prodeſt cognoſcere veritatem. Et ideo ſubiungit· ⁊ veritas liberabit vos Quaſi diceret ſi nō delectat veritas delectet libertas· Liberari eīn ꝓprie dicitur liberuz fieri quomō ſanari ſanū fieri· Hoc in v̄bo greco plani⁹ eſt· Nam ī conſuetudine latina maxīe cōſueuim⁹ audire hoc v̄bum vt q̄cunq; liberatur intelligatur pericula euadere moleſtijs carere ¶ Theophilus· Hic aūt ſup̄ infidelib⁹ ait· In peccatis v̄ris morieni ſic manentib⁹ in fide abſolutionem annunciat pc̄atoꝝ· ¶ Aug· iiij· de tri· Vn̄ eciā veritas liberabit niſi a morte a corrupcōe a mutabilitate· Veritas quippe immortalis incorrupta incōmutabilis ꝑmanet · Vera aūt incommutabilitas eſt ip̄ſa eternitas ¶ Criſ· Eoꝝ aūt qui crediderāt erat eciā increpationes ſufferre · ſed hij ſtatim ſeuiunt Si autem oportebat eos turbari in prioribꝰ ꝓuenientib⁹ erat vt turbarentur in hoc ſc; q̄ dixit · Cognoſcetis veritatem vt diceret Nūc ergo veritatem neſcimus lex igitur mendacium ē ⁊ cognitio noſtra · Sed nullius horum eis cura erat ſed de mūdanis rebus dolent non enim aliaz ſeruitutem nouerant niſi mundanam Vnde ſequit̄ · Reſponderunt ei iudei ſemē abrahe ſumus ⁊ ne· ſerui· vnq̄ quomō tu di· li· eritis· quaſi diceret eos qui de genere ſunt Abrahe qui ſunt vnigeniti non oportebat ſeruos vocare ·nunq̄ enim ſeruiuimus· ¶ Auguſtinus· Vel hoc reſponderunt illi non qui iam crediderant ſed qui in turba erant nondum credentes Hoc aūt ipſum · Nemini ſeruiuimus vnq̄ ſecundum huius temporis libertatem quomodo verum dixiſtis Joſeph non eſt venundatus Prophete ſancti in captiuitatem non ſunt ducti · O ingrati quid eſt quod

O ingrati q̄d eſt quod vob aſſidue imputat de⁹ ꝙ
vos de domo ſeruitutis liberauerit ſi nemini ſuiſtis·
Vos aūt q̄ loq̄mini quō ſoluebatis tributa romanis ſi
nemini vnq̄ȝ ſeruiſtis ¶ Criſ. Quia vo ñ ad vanā
gl̄iaȝ erāt q̄ dicebant a xp̄o ſȝ ad ſalutē ñ volue
oſtēdere eos ſuos eſſe hoīm ſȝ peccati q̄ dificillima ſ
uitus eſt a qua ſolus de⁹ eripere pt̄ Unde ſeq̄tur· re
ſpondit eis ih̄us· Amen amē dico vob quia omīs q̄
facit peccatū ſuus eſt peccati· ¶ Aug· Multū cōmen
dat q̄d ſic p̄nūciat q̄dammodo ſi dici fas eſt iuratio
e⁹ e· Amen quippe int̄ p̄tatur verū ⁊ tñ non ē int̄
p̄tatū nec grec⁹ hoc interpres auſus ē facere vt
latinus· Nā h̄ vbum amē hebreū eſt non ē autē int̄
p̄tatum vt honorē haberet velamēto ſecreti nō vt
eſſet ligatū ſed ne vileſceret nudatum iā quātum h̄
ꝯmendatum ſit ex ip̄a geminacōe cognoſcite· verū
verū dico vobis vitas dicit que verū ⁊ ſi non dice
ret verū dico mentiri ōmino nō poſſet· cum inculcat
dormientes quodāmodo excitat contemni non vult
q̄d dicit· Ois inquit iudeus grecus diues paup im
perator ⁊ medic⁹ ſi facit peccatum ſuus eſt peccati
¶ Greg· in morali· Quia quiſꝙ ſe p̄uo deſiderio
ſubijcit iniq̄tatis dño durum libera mētis colla ſup
ponit ſed huic dño cōtradiam⁹ cum iniquitati que
nos ceperat reluctam⁹ cum ꝯſuetudini violēter re
ſiſtim⁹ cum culpam penitendo p̄cutim⁹ ⁊ maculas
ſordium lacrimis lauam⁹ ¶ Greg· xxv moralium·
Quanto autem aliqui liberi⁹ peragunt p̄uerſa que
volūt tanto ar⁹ ſeruitio obnoxius obligant· ¶ Au.
O miſerabilis ſeruitus ſeru⁹ hominis aliqñ ſui domi
dūris imperijs fatigat⁹ fugiendo requieſcit ſu⁹ pec
cati quo fugit ſecum trahit quocunꝙ fugerit Pec
catum eñi q̄d facit int̄⁹ eſt voluptas tranſit peccatū
non tranſit· Preterijt q̄d delectabat r̄manſit quod
pugnat ul' p̄ugat ſol⁹ de peccato liberare pt̄ q̄ venit
ſine peccato ⁊ fact⁹ eſt ſacrificium p̄ peccato Nā ſe
quit· Seru⁹ autem nō manet i domo ineternum ec
cleſia eſt dom⁹ ſeru⁹ peccator eſt Multi intrant in
eccleſiam peccatores Nō ergo dixit Seru⁹ non eſt
in domo Sed non manet in domo ineternum· Si g⁹
null⁹ ibi ſuus erit quis ibi erit⁹ quis gl̄iabit mūdū
ſe eſſe a peccato· Multū nos terruit Sed adiungit
Fili⁹ aūt manet ineternum Ergo ſolus in domo ſua
erit xp̄us· An forte in hoc q̄d dicit fili⁹ caput ⁊ cor
pus eſt· non eñi ſine cauſa ⁊ terruit ⁊ ſpem dedit·
Terruit· ne peccatuȝ amarem⁹ ſpem dedit ne de pe
cati abſolucione diffiderem⁹ Hec eſt g⁹ ſpes noſtra
vt a libero liberemur Ipe eñi p̄cium dedit nō argē
tum ſȝ ſanguinem ſuū Et p̄pter h̄ ſubdit· Si ergo
fili⁹ vos liberauerit vere liberi eritis ¶ Aug· de ve·
dñi· Non a barbaris ſȝ a dyabolo nō in corporis ca
ptiuitate· Sed ab aīe iniquitate· ¶ Aug· ſup iohēȝ
Prima libertas eſt carere criminibus ſȝ iſta inchoata
eſt non p̄fecta libertas quia caro cōcupiſcit aduerſ⁹
ſpm̄ vt non ea que voltis faciatis· Libertas aūt plena
atꝙ p̄fecta eſt quādo nulle erūt inimicicie qñ nouiſ
ſima inimica mors deſtruet ¶ Criſ. Vel aliter· quia
dixerat· Qui facit peccatum ſuus eſt peccati ne p̄
curarent ⁊ dicant immolationes habem⁹ ille nos eri
pere pñt p̄pterea induxit· ſu⁹ ñ manet i domo inet̄

nū fili⁹ ma· i e· Dom⁹ mētiōnē facit p̄ris p̄ncipatū
domūn oīum· oñdens ex tranſlatōe humanoꝝ qm̄
ſicut dñs in domo ita ip̄e oīm poteſtatē habet Ho⁹
eñi ꝙ dicit· Non manet ſignificat nō habet poteſtatē
donandi ſȝ fili⁹ qui eſt domin⁹ dom⁹ habet Et ideo ſa
cerdotes veteris legis nō habebant p̄tatem per ſac
menta legalia peccata dimittere Omes eñi peccaue
rūt etiā ſacerdotes qui p̄ ſeip̄is vt dicit ap̄ls neceſ
ſe habebant ſacrificiū offerre ſȝ fili⁹ hanc habet pote
ſtatem vñ ꝯcludit Si ergo fili⁹ vos liberauerit ve
re liberi eritis· Oñdens ꝙ mundana libertas d̄ qua
gl̄iabant non eſt vera libertas· ¶ Aug· Noli ergo
libertate abuti ad libere peccandū· ſed vtere a dño
putandum erit eñi volūtas tua libera ſi fueit pia
eris liber ſi fueris ſu⁹ iuſticie·

¶ Scio q̄a filij abrae eſtis· Sed queritis
me interficere· q̄a ſermo meus non capit
in vobis· Ego quod vidi apud patrem lo
quor· ⁊ vos quod vidiſtis apud patrem
veſtrum facitis· Reſponderunt ⁊ dixerūt
ei· Pater noſter abraam eſt· Dicit eis ihe-
ſus· Si filij abrahe eſtis· opera abrae faci-
te· Nunc autem queritis me interficere ho
minem qui veritatem locutus ſum vobis
quam audiui a deo· Hoc abraam non fecit
Vos facitis opera patris veſtri·

¶ Aug· Iudei ſe liberos dixerant quia ſemen erāt
abrae· Quid ergo dñs ad hoc r̄nderit· Subditur
Scio q̄ filij abrae eſtis quaſi· d· Agnoſco vos quia
filij eſtis abrae carnis origine nō cordis fide· Et iō
ſubdit Sed queritis me interficere ¶ Criſ. Hoc eī
addidit vt non dicant peccatū non habem⁹· Dimit
tens eñi oīneȝ eoꝝ vitam redarguere h̄ q̄d p̄ manis
bus erat quod adhuc agere volebāt ducit in mediū
Paulatim eñi eos a cognatione illa remouit erudi
ens d̄ hoc nō magna ſapere Sicut eñi libertas ⁊ ſ
uitus eſt ab opib⁹ ita ⁊ cognatio Sed ne dicerent
hoc iuſte agim⁹ Subiungit cām dicens· Quia ſmo
me⁹ non capit in vobis· ¶ Aug· Id eſt non capit i
cor vr̄m· quia non recipit a corde veſtro· Sic eſt eñi
ſermo dei fidelib⁹· tanq̄ȝ piſci ham⁹· Tunc capit qñ
capitur· Nec fit iniuria illꝫ qui capiunt· Ad ſalutē
quippe non ad perniciē capimur ¶ Criſ. Et nō dix
it Non capitis meum ſmonem ſed nō capit meus
ſmo in vobis altitudinem ſuoꝝ dogmatum oñdens
Sed quia poſſent dicere· Quid ſi a teip̄o loqueris
p̄pter hoc inducit ſubdens Ego q̄d vidi apud p̄rem
meum loquor Non eñi ſolum eandē ſubſtanciā· ſed
eandem veritatem habeo p̄ri· ¶ Aug· Domin⁹ aūt
p̄rem ſuum deum vult intelligi· quaſi· d· veritatē vi
di· veritatem loquor quia veritas ſum· Si g⁹ do
min⁹ vitatem loquitur quā vidit apud p̄rem· ſe vi
dit ſe loquitur quia ip̄e eſt veritas p̄ris· ¶ Orig·
Manifeſtat autem hec autoritas ſaluatorem fuiſſe
viſorē eoꝝ que ſunt apud patrem cum eñi homines
quib⁹ reuelatio fit viſores non ſūt· ¶ Theo· Cū vo
audis que vidi loquor nequaquā corporalem viſioȝ

intelligas· ſed naturalē noticiam verā ⁊ approbatā
Sic em̄ oculi videntes integre aliq̄d ⁊ vere ꝓſpi
ciūt nec fallunt̄ ſic ego veraciter ea loquor q̄ cogno
ui a patre meo Sequitur ⁊ quod vos vidiſtis apᵘ
p̄rem v̄r̄m facitis ¶ Orig· Adhuc non noīat p̄rem
ipſoꝝ Paulo ſupiᵘ abraam ꝯmemorauit ·ſꝫ dicturᵘ
eſt alteꝝ p̄rem eoꝝ ſcꝫ dyabolū cuiᵘ filij erāt inquā
tum mali erāt nō inquā tn̄ hoīes erāt · Malū ergo
qd̄ faciūt dn̄s eis obiurgat ⁊ corripit ¶ Cris· Alia
litera habet ⁊ vos que vidiſtis apud p̄rem v̄r̄m fa
cite q d· Sic ego v̄bis ⁊ veritate oñdo p̄rem ita ⁊
vos a reb̄ oſtendite abraam· ¶ Orig· Item alia li
tera habet ⁊ vos que audiſtis a patre facite· Audie
rāt em̄ a patre ea que in lege ⁊ ꝓphetis ſcripta ſūt
Qui aūt hoc v̄bo ꝯtra eos qui alteriᵘ opinionis ſūt
fuerit viſus oſtendet ꝙ non aliᵘ deᵘ eſt qui legem de
dit ⁊ ꝓphetas ⁊ xp̄i pater Quierantᵘ eciā ab infere
tibus duas naturas dicētes a patre q̄dem audiuiſſe
alienos inconuenies ē· Si aūt ꝓprij ſaluatoris erāt
⁊ beate nature qualiter querebāt illū occidere ⁊ ſal
uatoris ſmonē non capiebant Illi aūt longe moleſti
us acceperūt q̄ꝫ ꝓtulerit dn̄s quis eoꝝ eſſet p̄r· naꝫ
eum q̄ multaꝝ gentiū pater eſt fatent̄ ſui fore p̄reꝫ
vn̄ ſequitur Rn̄derunt ⁊ dixerūt Pater noſter abra
am eſt ¶ Aug· Quaſi d· Quid tu dicturᵘ es cōtra
abraham· Videbātur em̄ eum ꝓuocare vt aliq̄d ma
li diceret de abraham ⁊ eſſet eis occaſio faciēdi qd̄
cogitabāt· ¶ Greg· Sed ⁊ hoc ip̄m ſaluator inteni
mit tanq̄ꝫ falſo dictum· vn̄ ſubdit̄· Dic eis ihus ſi fi
lij abrahe eſtis opa· abra· fa· ¶ Aug· Et tn̄ ſupius
ait Scio q: filij abrahe eſtis· Dn̄ nō n̄ negauit eorū
originem ſꝫ facta ꝯdemnat caro eoꝝ ex illo erat ſed
vita non erat ¶ Orig· vel dicēdū ꝙ ſupra in gre
co habet̄· Scio ꝙ ſemen abrahe eſtis vt gᵒ hec pa
teāt videamᵘ p̄mo corpalis ſeminis ⁊ filij differētiaꝫ
maifeſtum ē em̄ ꝙ ſemen habet in ſeip̄o rationes eiᵘ
cᵘ ē ſemē adhuc manētes ⁊ pauſantes Filiᵘ v̄o trāſ
mutato ſemine ⁊ agente in appoſitam ſibi materiaꝫ
a muliere ꝑ ſupinducta nutrimenta ſimilitudinē ac
cipit generantis ⁊ quantum ad corpalia ſi aliq̄d ē fi
lius alicuiᵘ ſubſiſtit ex ſemine Si v̄o aliquid eſt ſe
men non omnino filiᵘ efficit̄ · Quoniam aūt ex ope
ribᵘ iudicant̄ aliqui ſemen abrahe videndū ē ne for
te ex aliquib̄ ſeminalib̄ rōnibus in fuſis quibuſdaꝫ
animabᵘ oporteat imaginari eos q̄ ſemē ſūt abrahe
Non om̄es igitur homines ſemen ſūt abrahe· neq̄ꝫ
em̄ om̄es h̄n̄t huiuſmodi rōnes conſitas in eoꝝ ani
mabus Oportet igit̄ eū qui abrahã ſemen ē eiᵘ fie
ri ꝑ ſimilitudinē ⁊ filiū Poſſibile v̄o eſt ex negligē
tia ⁊ ocio deſtruere hoc quod ē eius ſemen· hij autē
ad q̄s ſmo erat adhuc i ſpe erāt vn̄ ſciebat ihs ꝙ
ad huc ſemen erāt abrahe· Et nōdū peremerāt poſ
ſibilitatem fiendi filij abrahe Propter qd̄ eis dicit·
Si filij abrahe eſtis opera abrahe facite Si aūt ſup
hoc ꝙ erāt ſemen abrahe ad augmentum magnitu
dinis adoleuiſſent v̄bum ihu caperent Sed q̄a non
acceſſerant ad hoc ꝙ eſſent filij v̄bum non capiūt
ſed interficere volunt v̄bum ⁊ quaſi confringere
non capiētes magnitudinē eius · Si igitur aliquis

veſtrum ſemen eſt abrahe Et adhuc v̄bum dei non
capit non querat interficere v̄bum ſed tranſmutet
ſe ad hoc ꝙ ſit filiᵘ abrahe ⁊ tunc poterit capere fili
um dei Quidā aūt vnum ex operibus eligunt abra
he illud ſcꝫ· Credidit abraham deo ⁊ reputatū eſt
illi ad iuſticiā Vt aūt concedatur eis ꝙ fides ſit opᵘ
Cur non dictum eſt ſingulariter opᵘ abrahe facite
ſꝫ pluraliter Puto em̄ ꝙ hoc dictū equipollet ei qd̄
eſt cuncta opera abrahe facite Vt tamen ex hiſtoria
abrahe allegorice ſumpta opera eiᵘ ſpiritualit̄ proſe
quamur neq̄ꝫ em̄ oportet euꝫ qui vult eſſe filiᵘ abra
he adire ancillarum cōiugia nec pᵘ obitū cōiugis
in ſenectute aliam ducere ꝯiugem Sequitur· Nūc
aūt queritis me interficere hominē qui veritatem
locutus ſum vobis ¶ Cris· Hāc ſcꝫ veritatē ꝙ eſt
patri equalis· ꝓpter h̄ em̄ q̄rebant eū iudei interficē
⁊ vt oſtendat ꝙ hoc nō eſt ꝯtrarium patri ſubdit·
quā audiui a deo ¶ Alch· Quia ip̄e q̄ eſt veritas a
deo patre genitus erat· Audire em̄ nihil aliud ē q̄ꝫ
eſſe a patre· ¶ Auguſtin· Occidere me inquit ho
minem· Interim non dico filium dei non dico v̄buꝫ
quia nō moritur verbū hoc dico qd̄ videtis quia qd̄
videtis poteſtis occidere ⁊ quē non videtis offende
re· Sequitur· Hoc abraham non fecit· ¶ Alcui·
Quaſi diceret In hoc probatis vos non eſſe filios
abrahe quia facitis opera contraria operibus abra
he· ¶ Origenes · Sed diceret ad hoc quidam quo
niam ſuperflue dictum eſt hoc quod nō fecerit abra
ham quod ſuis temporibus non contingebat fieri
Non em̄ in ſuis dieb̄ natus erat xp̄us Sed dicen
dum ꝙ in temporibus abrahe natus fuerat homo q̄
quam audierat a deo veritatem dicebat · Non ta
men queſitus eſt ab abraham vt eum occideret Et
ſcias ꝙ ſpiritalis aduentus ihesu nullo tempore de
fuit ſanctis · Ex hoc igitur conprehendo omnem
hominem qui poſt regenerationem ⁊ ceteras apud
ſe factas diuinitus gratias peccat denuo crucifigit
dei filium ꝓprijs reatibus in quos redijt· Sed hec
abraham non fecit · Sequitur · Vos facitis opera
patris veſtri· ¶ Aug· Adhuc non dicit quis eſt iſte
pater eorum· ¶ Criſoſtomus· Dicit autem hoc dn̄s
minus volens eis auferre ſuperfluam gloriā de cog
natione ⁊ ſuadere eis vt non vltra ſpem ſalutis ha
berent in cognatione naturali · Sed in ea que eſt ſe
cundum adoptionem Hoc em̄ eos ꝓhibebat veniē
ad xp̄m ·quia eſtimabant cognationem abrahe ſibi
ſufficere ad ſalutem

¶ Dixerunt itaq̄ꝫ ei· Nos ex fornicatione
non ſumus nati vnum patrem habemus de
um· Dixit ergo eis ihesus· Si deus pater
veſter eſſet diligeretis vtiq̄ꝫ me· Ego eni
ex deo proceſſi ⁊ veni· Neq̄ꝫ enim a me ip̄o
veni ſed ille me miſit· Quare loquelam me
am non cognoſcitis· Quia non poteſtis au
dire ſermonem meum

¶ Aug. Cepant iudei vtcūq; cognoſcē q̄a ñ d carnis gñacōne loquerēt dominus ſed de vite inſtitucōne Conſuetudo autem ſcripturaꝝ ē fornicatōm ſpiritalē appellare cuꝫ dijs multis ⁊ falſis aīa tāq̄ꝫ proſtituta ſubijcit̄ Unde dr̄ Dixerunt itaq; ei nos ex fornicatione nō ſum⁹ nati vnū patrem habem⁹ deū ¶ Theo. Quaſi reſpōderēt q̄ dei quererēt vlcōꝫ ⁊ ideo adiſſus eum cōſiliarent̄ ¶ Orig. Vel aliter quia redarguti ſūt non eſſe filij abrahe altro⁹ reſpondent latenter deſignantes ex adulterio pōductū fore ſaluatorē ſꝫ magis michi videt̄ q̄ cōnxā⁹ reſponderunt. Cum eñ ꝑus dixerant Pater noſter abraam eſt ⁊ audiuiſſent Si filij abrahe eſtis opa abrahe facite fatentur ſe hr̄e maiorem patrem q̄ꝫ Abrahám ſcꝫ deum ⁊ non ex fornicatiōe ſumpſiſſe exordium non eñ ex ſponſa ſed ex meretrice ſeu materia demon qui nihil facit ex ſe producit eos qui carnalibꝰ inuiſi inherēt materie. ¶ Criſ. Sed quid dicitis vos patrem habetis deū xp̄m inculſatis hec dicentem Et mirum ex fornicacōe multi eoꝝ nati erāt cenui illicitas ꝯmixtiōes faciebāt. Non eñ h̄ redarguit ſed inſtat vt oſtdat q̄ non ſunt ex deo. Unde ſeq̄tur. Dixit ergo eis ihūs Si de⁹ pater veſter eſſet. diligeretis vtiq; me ego enim ex deo ꝓceſſi ⁊ veni. ¶ Hilari⁹. vij. de trinitate religioſi nomis aſſumptionem dei filius in his qui ſe dei filios ꝯtentes patrem ſibi deum dicerēt non improbauit ſed temeraria iudeoꝝ vſurpatiōꝫ p̄reꝫ ſibi deū p̄ſumētū ꝑ id q̄ ſe non diligerent obiurgat Nō vtiq; dia poteſt ipſum eſſe ex deo exire quod veniſſe. Sed cum ab hiis qui ſibi deum p̄reꝫ dicerēt idcirco ſe diligendū ait quia ex deo exijſſet cauſaꝫ dilectōnis ex cauſa docuit eſſe naſcendi. Exiſſe eñ ad incorporalis natiuitatis retulit nomen quia religio ꝓfitendi ſibi p̄rem deum ⁊ ex dilectione xp̄i q̄ ex eo genit⁹ ſit merēda eſt. Nec eñ in deum p̄rem ſit religioſus qui nō diligit filium. Cū diligēdi filij non alia cauſa ſit q̄ꝫ q̄ ex deo ſit Et deo igit̄ fili⁹ eſt non aduentu ſed natiuitate Dilectio autē in p̄rem hinc erit oīs ſi fili⁹ ex eo eſſe credatur ¶ Aug. Sic ergo q̄ de deo ꝓceſſit vbum eterna ꝓceſſio eſt Ab illo eñ ꝓceſſit vt vbū eterna p̄ris ⁊ venit ad nos q̄a vbum caro factum ē Aduent⁹ eius humanitas eius māſio eius diuinitas Ꝯus dictus deum p̄rem cognoſcite me vel fratrem ¶ Hilarius. Nō eſſe autem a ſe ſibi originem docuit cū ſubdit Neq; eñ a meipſo veni ſꝫ ille me miſit ¶ Orig. Hoc arbitror dicit ꝓpter quoſdam ꝑ ſe venientes ⁊ non miſſos a patre de quibꝰ i hieremia dicit̄. Non mittebaꝫ eos ⁊ ipſi currebant. Quoniā autem qui duas naturas ingerūt vtunt̄ hoc verbo obijciendum eſt contra illos. Paul⁹ eñ odiebat ihm̄ cum ꝑſequeret̄ eccl̄iam dei Unde dñs ad eum quid me ꝑſequeris Si ergo veꝝ eſt quod hic dr̄. Si de⁹ pater veſter eſſet diligeretis me palam ē q̄m ⁊ ī ee ꝯuētē. Si nō diligeretis me nequaq̄ꝫ de⁹ pater vr̄ eſſet. Paul⁹ autem aliquo t̄pe non diligebat ihesuꝫ fuit ergo temp⁹ quo de⁹ pater pauli non extitit. nō igitur natura paul⁹ dei filius fuit ſꝫ poſtmoduꝫ dei fili⁹ fact⁹ eſt. Quando vero de⁹ alicuius ſit pater. ñ quando mandata ei⁹ cuſtodit? ¶ Criſ. Quia vero ſemꝑ querebant dicentes. Quid ē hoc quod dicit. Quo ego vado vos nō poteſtis venire ꝓpterea ſubdit Quare loquelā meam non cognoſcitis q̄a nō poteſtis audire ſmonem meum. ¶ Aug. Ideo autem audire non poterant q̄a corrigi credendo nolebant ¶ Criſ. Primo igit̄ capienda eſt vtus que vbum diuinum exaudiat vt deinceps valiđi ſiſtam⁹ ad percipiendam totam locutōnem ihū quoniā quādiu q̄s curatus non eſt in auditu ꝓpno a verbo quod dicit ſurde. aperiaris. auditu ꝑcipere nequit.

¶ Vos ex patre diabolo eſtis ⁊ deſideria patris veſtri voltis facere Ille homicida erat ab inicio ⁊ in veritate nō ſtetit q̄a veritas non eſt i eo Cum loq̄tur mendacium ex proprijs loq̄tur q̄a mendax eſt ⁊ pater ei⁹ Ego aūt quia veritatem dico vobis ñ creditis mihi Quis ex vobis arguet me d̄ peccato Si veritatem dico quare nō creditis michi qui ex deo eſt verba dei audit ꝓpterea vos nō auditis q̄a ex deo nō eſtis

¶ Criſ. Excluſit iudeos domin⁹ a cognatione abraā ⁊ q̄a maiora auſi ſūt vt ſcꝫ patrem ſuum deuꝫ dicerent dereliquo ꝑcutit eos dicens vos ex patre diabolo eſtis. ¶ Aug. Hic iam cauenda eſt hereſis manicheoꝝ que dicit eſſe quandā naturam mali ⁊ gētem q̄ndā tenebrarum cū p̄ncipibꝰ ſuis vnde diabol⁹ originem ducit ⁊ hinc dicunt ducere originē carnem noſtram ⁊ ſm̄ hoc putant dictū a domino. Vos ex p̄re dyabolo eſtis q̄ eſſent illi velut natura mali ducētes originē de gente ꝯtraria tenebraꝝ. ¶ Orig. In hoc autē ſimile videntur incurriſſe ei qui dicēt alteram eſſe oculi videntis ſubſtanciam alteram caligantis vel ſe auertentis quemadmodum enim in his non differt ſubſtancia ſꝫ q̄dam contingit cauſa que facit caligare ſic ſubſtācia eadem eſt ſiue recipiat rationē ſiue non. ¶ Aug. Iudei ergo filij erant dyaboli imitando non naſcendo Unde ſeq̄tur. Et deſideria patris vr̄i voltis facere Ecce vnde filij eſtis ſcꝫ q̄ talia deſideratis nō q̄a d̄ illo nati eſtis. Que enim eñ me occidere hominem q̄ veritatem vobis dico. ⁊ ille inuidit homini ⁊ occidit. vnde ſeq̄tur. Ille homicida erat ab initio. Utiq; in primo homine ⁊ in q̄ potuit fieri homicidium. Non eñ poſſet occidi hō niſi prius fieret homo non ferro accinctus diabolus ad hominē venit verbum malū ſeminauit ⁊ occidit Noli ergo putare non eſſe homicidiū q̄n fratri tuo mala pſuades. Vos aūt ideo ſeuitis in carne q̄ non poteſtis in mente ¶ Orig. Perpende auteꝫ q̄ non ꝓpter aliquem ſingularē tantum .ſꝫ ꝑ toto genere quod perijt inquantū in adam cuncti moriuntur ⁊ vere dict⁹ eſt ab initio homicida ¶ Criſ. Et nō dixit opera ſed deſideria eius facitis oñs q̄m vehementer ⁊ ille ⁊ ipſi ab occiſionibꝰ poſſidentur Et quia continue eum accuſabant q̄ nō eſt a deo inſinuat occulte q̄ hoc edā eis ex diabolo eſt vnde ſeq̄tur. Et in veritate non ſtetit. ¶ Aug. xi. de c. dei Forte autem aliquis dicet q̄ ab initio ſue conditionis in veritate ñ

ſtetit ⁊ ideo nunq̄ beatus cū ſanctis angelis fuerit
ſuo recuſans eſſe ſubdit⁹ creatori ac ꝑ hoc falſus ⁊
fallax quia pia ſubiectione noluit tenere q̄d natꝰ ē
affectis ꝑ ſupbiam elacionē ſimulare quod non eſt
huic ſentēcie quiſq̄s acquieſcit non cū manicheis ſa
piet vt ſuā quaſi al' q̄ſdā ꝓpriā tāq̄ ex aduerſo q̄dā pri
cipio diabol⁹ hēat naturam mali· Qui tanta vanitate
decipiūt vt nō attēdāt nō dixiſſe dominū a veritate
alienus fuit ſed in veritate non ſtetit vbi a veritate
lapſū intelligi voluit· illud eciā quod ait iohannes
ab inicio diabolus peccat· hoc intelligūt ſi naturale
eſt: nullomō eſſe peccatū· Sed q̄d rn̄detur ꝓphetis
teſtimonijs ſiue quod ait Eſaias · ſub figurata ꝑſona
pricipis babilonie dyabolū notās Quō cecidit lucı
fer qui mane oriebaꝛ· Siue quod ezechiel· ī delicijs
paradiſi dei fuiſti que ſi aliter cōuenienci⁹ intelligi
nequeunt oportet quod dictū eſt· ī veritate nō ſtetit
ſic accipiam⁹ ꝙ ī veritate fuerit· ſed nō ꝑmanſerit ⁊
illud ꝙ ab inicio dyabol⁹ peccat nō ab inicio ex q̄ creat⁹
eſt· peccare putād⁹ eſt ſʒ ab inicio peccati ¶ Orige.
Eſt aūt vniforme q̄dem in veritate morari · varium
aūt ac multiforme non morari in ea q̄buſdam vt ita
dicam trementib⁹ greſſib⁹ ⁊ nitentib⁹ ſiſtere in ea n̄
tñ obtinere valentibus· Quibuſdam v̄o nō paſſis
illud· ſed in periculo ꝯſiſtētib⁹ ſm̄ illud· Michi autem
pauliſꝑ cōmoti ſunt pedes ⁊ ceteris ab ea cadentib⁹
Cauſa igit̄ cur dyabolus veritatē non colat ſubdit̄
Quia veritas nō ē ī eo· eo ſcʒ ꝙ vana ſuſpicat̄ et
ſeductus eſt ipſe a ſe ipſo· In hoc deterior ꝙ illi q̄pe
ab eo falluntur is aūt ſibi ipſi deceptiōis cauſa exiſtit
Sed oportet inueſtigare quō dicat̄ ꝙ veritas ī ipſo
n̄ ē· verū q̄ȝ nulla vnq̄ v̄am habet doctrinā· ſʒ cūcta
que opinat̄ falſa ſūt vł quia xp̄i particeps non ē q̄
dicit· Ego ſum veritas· Impoſſibile aūt eſt aliq̄ȝ ra
cionalem ſbſtāciā de cūctis opinari falſo· ⁊ de nullo
vł exiliē rectitudīē conſpicē· Dyabol⁹ igit̄ ſaltem
id vere capit dogma cōſiderando de ſe ꝙ racionalis
eſt· Non igit̄ eius natura conſiſtit ex cōtrario veri
tatis· i· ex errore ⁊ ignarancia· Nūq̄ enī veritatē cog
noſcere poſſet ¶ Augu· xi· de· ci· dei· Vel cum dicit
quia veritas in eo non eſt· ſubiecit indicium q̄ſi que
ſiſſemus vnde oſtendatur ꝙ in veritate non ſteterit ait
quia veritas non eſt in eo· Eſſet aūt in eo ſi in ipſa
ſtetiſſet· Sequit̄ Cum loquit̄ mē· ex proprijs loquitur
quia mendax eſt ⁊ pater eius ¶ Augu· In hijs ver
bis quidam dyabolū putauerūt patrē habere ⁊ q̄ſi
erūt quis eſſʒ dyaboli pater hic eſt error maniche
orum· Dyabolū aūt domin⁹ dixit patrem mēdacij·
Non enī omīs qui mētit̄ pater mendacij ſui eſt· Si
enī ab alio mendacium accepiſti ⁊ dixiſti · tu q̄dem
mentitus es· ſed pater mendacij non es Ille vō q̄
non aliūde accepit mendaciū quo mendacio tanquā
veneno ꝑimens hominē occideret pater ē mēdacij ſic
deus pater eſt veritatis ¶ Theo· Hic enī ⁊ deum a
pud hoīes criminatus eſt ad euā dicens qm̄ inuidens
vobis lignū inhibuit· Et apud deū quoddā criminat⁹ ē
homines vt cū dixit· An gratis colit iob dominum
¶ Orige· Attende tñ ꝙ hoc nomē mēdax dicit̄ tam
de dyabolo qui mēdaciū genuit ſicut hic dicit̄ q̄ mē
dax eſt· q̄ȝ de hoīe ſm̄ illud pſalmi· Omis hō mēdax

Nam Si quis mēdax non eſt· Huiuſmodi non eſt
homo enī ita ꝙ ea ⁊ ſimilib⁹ dici poteſt· Ego dixi dij
eſtis· Unde cum aliquis loquitur mēdacium de pro
prijs loquitur· Spiritus aūt ſanctus loquitur a v̄
bo veritatis ⁊ ſapiencie ſcd̄m illud · De meo accipi
et ⁊ annūciabit vobis· ¶ Augu· de que eiꝰ· Vela
liter· Dyabolus nō ſpeciale nomē eſt ſed cōe· In q̄
cumq̄ enī opera dyaboli fuerint inuenta dyabolus
eſt appellandus· Operis enī nomē ē· non nature Ita
q̄ hoc in loco patrem iudeorum Chaym ſignificat
cuius imitatores volentes eſſe iudei · Saluatorem
ꝑemerunt ab ipſo enī forma data eſt fratricidij q̄
dicit mendaciū de proprijs loqui vt oſtenderet v⁹
que ꝙ nō niſi propria voluntate peccare· Sed quia
Chaym imitator dyaboli eſt patrem eius dyabolū
dicit cuius opera ſecutus eſt ¶ Alkui· Sed Quia
domin⁹ veritas eſt ⁊ filius veracis dei veritatem
dicit ſed iudei qui filij erant dyaboli auerſi erant a
veritate· Et hoc eſt quod ſequit̄· Ego aūt quia ve
ritatem dico vobis non creditis michi ¶ Origenes.
Sed quomō hoc dicit̄ iudeis qui in eū crediderant
ſed cōſidera ꝙ poteſt aliq̄s ſcd̄m aliq̄ȝ intencōm crede
ſcd̄m aliā v̄o nō credere ſicut qui credūt ī eū q̄ ſub
pontio pilato crucifixus eſt nō autē credūt ī natū
d̄ maria v̄gine in eūdem credūt ⁊ nō credunt· Sic
igit̄ hij ad quos loquebat̄ credebāt in eum · ſcd̄m id
ꝙ videbat̄ ſignoȝ factor· Nō credebāt aūt hijs que
ꝓfūde ab eo dicebāt ¶ Criſ· Quia igit̄ inimici eſtis
veritatis in nullo me inculantes vultis me interficē
⁊ ideo ſubdit· Quis ex vobis arguet me de peccato
¶ Theo· Quaſi dicēt· ſi dei filij eſtis vtiq̄ peccātes
debetis habere odio· Si g⁹ me q̄ quē exoſū hētis n̄
poteſtis arguere de peccato maifeſtū ē qm̄ ꝓpt̄ v̄ita
tē me odio habetis qm̄ ſcʒ dicebat ſe filiū dei ¶ Ori·
Habet aūt hoc v̄bū xp̄i magnā fiduciā cū null⁹ ho
minū fiducialit̄ h̄ dicere potuerit niſi ſolus domin⁹
nr̄ q̄ peccatū nō fecit ¶ Greg· ī ho· Penſate aūt mā
ſuetudinē dei nō dedignat̄ ex racōe oſtēdere ſe pec
catorē nō eſſe q̄ ex virtute diuinitatis poterat pec
catores iuſtificare· Unde ſubdit q̄ ē ex deo v̄ba dei
audit ꝓpterea vos non auditis quia ex deo nō eſtis
¶ Auguſtinus· Noli attendere naturā ſed vicium
ſunt iſti ex deo ⁊ nō ſūt ex deo · natura ex deo· vicio
non ex deo· Eis aūt hoc dictū eſt q̄ nonſolū pctō vi
cioſi erant nam hoc cōmune erat omnib⁹ ſed eciā p̄
cognitū ꝙ non erant crediturí ea fide qua poſſent a
peccatoȝ obligacione liberari ¶ Grego· in homeli·
Interroget ſe ergo vnuſquiſq̄ ſi v̄ba dei aure cor
dis ꝑcipit ⁊ intelligit vnde ſit· Nam ſunt nonnul
li qui p̄cepta dei nec aure corporis ꝑcipere dignant̄
Et ſunt nōnulli · qui hec quidem corporis aure ꝑci
piūt ſʒ nullo ea mētis deſiderio ꝯplectūt̄ Et ſūt non
nulli q̄ libēt̄ v̄ba dei ſuſcipiūt ita ut eciā ī fletib⁹ cō
pūgāt̄ ſʒ poſt lacrimaȝ tēp⁹ ad iniquitatē redeūt hij
ꝑfecto v̄ba dei n̄ audiūt q̄ hec exercē ī ope ꝯtēnūt
¶ Reſponderūt ergo iudei ⁊ dixerūt Nōne bn̄ di
cim⁹ nos q̄ ſamaritan⁹ es tu ⁊ demoniū hēs.
Reſpondit ihes⁹ ⁊ dixit Ego demoniū non hēo
ſʒ honorifico patrē meū ⁊ vos ī honoraſtis me

¶ Ego autem gloriam meã non quero. eſt
qui querat ⁊ iudicet. amen amẽ dico vobis
ſi quis ſermonem meum ſeruauerit . mortẽ
non videbit ineternum

¶ Criſ. Cum aliquid altum dñs diceret hẽ apud iu
deos q̃ valde inſenſibiles erãt inſania videbat̃ vt ex
eorum reſponſione colligit̃. Dicit̃ em̃. Reſpõderũt ergo
iudei ⁊ dixerũt Nõne bene dicim⁹ nos q̃a ſa. es tu ⁊
demo. habes. ¶ Orig. Sed dignum eſt querere quõ
caꝫ ſamaritani ſecula futura denegẽt nec aïe dura
bilitatẽ accepẽt auſi ſũt ſamaritanũ dicere ſalua
torem q̃ de reſurrectione ⁊ iudicio tot ⁊ tanta edo
cuit. Sed forſan velut impropantes illi hoc dicunt
dum q̃ ſentiunt ipi non docet. ¶ Alchui. Samarita
ni em̃ gens odioſa iſrahelitico pplo decem tribubꝫ in
captiuitatem ductis terrã ipoꝝ poſſidebãt. ¶ Ori.
Conuenit quoqꝫ vt aliq̃ de eo arbitrent̃ qꝫ ſm ſa
maritanos ſentiret vt nichil poſt obitum reſeruet̃
hoībꝫ ſed ficte ad placendũ iudeis de reſurrectiõe
⁊ eterna vita tractaret. Demoniũ vo illum habere
dicebãt ꝑpter eius ſmones tranſcẽdẽtes capacitatẽ
humanã quibꝫ deum p̃rem ſuũ aſſerebat ⁊ ſe d̃ celo
deſcendiſſe ⁊ cetẽa huiuſmodi Vl ꝑpter ſuſpicõem
eoꝝ quia plures in Beelzebub pñcipe demoniorum
eſtimabãt ipꝫ eijcere demões. ¶ Theo. Vel ſamarita
nũ illũ dicebãt tanq̃ꝫ nr̃⁹ hebraicos diſſoluentẽ. vt
pote ſabbati Samaritaĩ em̃ non pfecte iudeiſabant
Erit vero qꝫ eoꝝ cogitacões reuelabat demonium
ipm habẽre ſuſpicabant̃. Quando vo eũ ſamaritanum
dixerũt nuſq̃ꝫ euangeliſta dicit. ex quo palam eſt qꝫ
multa ꝑter miſerunt euãgeliſte ¶ Greg. in omel.
Ecce iniuriã ſuſcipiens de⁹ non cõtumelioſa ṽba reſ
pondet Sequitur em̃. Reſpõdit ih̃us ⁊ dixit Ego demo.
non habeo ex qua re quid nob̃ innuit̃. niſi vt eo tẽ
pore cum a ꝓximis ex falſitate contumelias accipi
mus eorum eciam taceamus mala ne miſterium iu
ſte correptionis. in arma vertatur furoris ¶ Criſo.
Et attendendũ qꝫ vbi eos docere oportebat ⁊ eoru
ſupbiam ſubtrahere aſper erat vbi vo exprobratũ
eum oportebat ſufferre multa mãſuetudine vtebat̃
erudiens nos que q̃dem ad deũ vindicare que vo ad
nos deſpicere. ¶ Aug. Et vt homo prius eiꝰ imite
tur patienciã vt ꝑueniat ad potenciã ſꝫ quãuis ma
ledic⁹ maledicta non redderet pemuit tamẽ ad eum
negare Duo aũt ſibi fuerant obiecta. Samaritan⁹
es ⁊ demoniũ habes non dixit nõ ſum ſamaritan⁹
Samaritan⁹ em̃ interꝑtatur cuſtos nouerat autẽ
ille ſe nr̃m eſſe cuſtodem nõ em̃ pmiſit ad eũ vt re
dimẽmur ⁊ ñ pemet vt fuemur. Deniqꝫ ipe ẽ ſama
ritan⁹ q̃ acceſſit ad ſaucium ⁊ miſericordiã impendit.
¶ Orig. Aliter quoqꝫ dñs magis q̃ꝫ paul⁹ omnibus
oĩa fieri voluit vt oĩes nanciſcat̃. ⁊ ideo ſe non ne
gauit eſſe ſamaritanũ. Eſtimo aũt ſoli⁹ ihu fore vo
cem. ego demoniũ nõ habeo ſed nec habui ſicẽ ⁊ illud
Venit pnceps mũdi huiꝰ ⁊ i me ñ habet quicq̃ꝫ q̃a
eciã que delictorum reputata ſũt minima. demonibꝫ
adaptant̃. ¶ Aug. Deinde poſt tale cõmũdum hẽ ſo
lũ dixit de gl̃ia ſua ſꝫ honorifico p̃rem meũ. q̃ſi di
ne vobis arrogans videar habeo quem honorificet

¶ Theo. Honorificauit aũt p̃rem vlciſcens eum ⁊
non tolerans homicidas ⁊ mendaces ſe dei veraces
filios appellari. ¶ Orig. Solus aũt xp̄s veriſſime
venerat⁹ eſt p̃reꝫ null⁹ em̃ honorans quicq̃ꝫ ex his
que non honorant̃ a deo honorat deum ¶ Greg. in
omel. Sed quia quiſquis dei zelo vtitur a prauis
hoībꝫ dehoneſtatur i ſemetipo nobis dñs paciẽtie
p̄buit exemplum q̃ ait ⁊ vos inhono. me. ¶ Aug.
Quaſi diceret Ego facio qð debeo vos ñ facitis qð
debetis ¶ Orig. Non aũt illis ſolum hẽ dictũ eſt ſed
⁊ omībꝫ iniuſte agentibꝫ qui iniuriam inferũt xp̄o
qui eſt iuſticia ⁊ inferentibꝫ cõtumeliam ſapiencie.
eo qꝫ xp̄us eſt ſapiẽcia ⁊ ſimiliter de aliis huiuſmõi
¶ Greg. Sꝫ quid nobis contra iniurias faciendũ
ſit ſuo exemplo nos admonet cũ ſubiungit. ego aũt
gl̃iam meã non quero eſt q̃ q̃rat ⁊ iudicet. ¶ Criſ.
Quaſi diceret ex honore quem ad p̃rem habeo hec
locut⁹ ſũ vob̃ ⁊ ꝓpẽ hẽ dehonoratis me. ſꝫ nulla ẽ mi
hi cura hꝰ ↄtumelie illi eĩ noxas d̃bebitis ꝓpẽ qð hẽ
audio ¶ Orig. Querit aũt de⁹ gl̃iaꝫ xp̄i ĩ q̃libꝫ ſuſci
piẽtiũ illũ quã q̃dem reperiret ĩ ognitis ſm inſitas
ṽtutis cauſas. Cũ aũt nõ reperiret punit illos in qui
bus non reperit gl̃iaꝫ filiꝫ ſui Vnde dicit. eſt q̃ que
⁊ iu. ¶ Aug. Quem aũt vult intelligi niſi patrem?
quõ ergo alio loco dicit Pater non iudicat quenq̃ꝫ
ſed oĩe iudiciũ dedit filio. Sed videte qꝫ iudicium
q̃nqꝫ pro dampnatione accipitur Hic aũt ſm diſcre
cionẽ poſitum eſt. quaſi diceret pater qui gl̃iaꝫ me
am a veſtra diſcernat vos em̃ ſm hẽ ſeculum gl̃iami
ego non ſm hẽ ſeculum. Diſcernit eciam gl̃iam filiꝫ
ſui a gl̃ia omniũ hoim. Non em̃ quia homo factus
eſt iam ↄparand⁹ eſt nobis Nos homines cũ pecca
to ille ſine peccato ⁊ hoc ſm ipſam formam ſui. nã
illud quis digne loquatur In pñcipio erat ṽbum.
¶ Aug. Vel aliter. Si vere dictum eſt a ſaluatore
omnia mea tua ſunt palam eſt quꝫ ⁊ ipm iudicium
filiꝫ patris eſt ¶ Greg. Cum vo malorum peruerſi
tas creſcit non ſolum frangi p̄dicacõ non debet. ſed
eciam augeri. Vnde dñs poſtq̃ꝫ demonium habere
dict⁹ eſt p̄dicacionis ſue beneficia largi⁹ impendit di
cens. Amen amen dico vobis. ſi quis ſmonem meũ
ſeruauerit mortem non videbit ineternum ¶ Augu.
Videbit dictum eſt pro eo quod eſt experietur. Cu g⁹
moriturꝰ moritur⁹ loqueretur quid ſibi vult quod
ait. q̃ ſer. me. ſerua. mortem nõ videbit ineternũ? ñ
qua videbat aliaꝫ mortem d̃ qua nos liberare vene
rat mortem eternã. mortem dampnacõis cum diabolo
⁊ angel' eius Ipa eſt vera mors Nam iſta migra
tio eſt. ¶ Orig. Hic igit̃ intelligendũ ẽ. Si q̃s ſer.
me. ſerua. mor. nõ vi. ineternũ ac ſi diceret Si quis
lucem meã cuſtodierit tenebras non videbit. qð aũt
dicit ineternum, cõiunctim eſt ſumendũ vt ſit talis
intellect⁹ Si q̃s ſer me. ſerua. mo. ñ vi. ieternũ. q: eo
vſ qꝫ non videt aliquis mortem quouſqꝫ ihu verbũ
cuſtodit. Cum vo quis torpens in obſeruãtias ſer
monis ⁊ circa ſui cuſtodiam negligens fact⁹ eũ ceſ
ſat cuſtodire ſubinde mortem videt non apud alium
q̃ꝫ apud ſeipm Hic igit̃ a ſaluatore inſtructi ꝓ luce
querentem. quis ẽ homo qui viuit ⁊ non videbit mor
tem? reſpõdere poſſum⁹. qui cuſtodit ṽbum xp̄i.

¶ Cris. Seruauerit aūt dicit non solū fide · s₃ eci
am p vitam purā. Simul aūt ⁊ occulte insinuat q̄m ni
chil possunt ei facere. Si em̄ qui sermonem eius ser
uabit· nō morietur multomagis ⁊ ipse potest nō mori

¶ Dixerūt ergo iudei. Nūc cognouimus
quia demoniū habes. Abraham mortu⁹ est
⁊ ꝓphete ⁊ tu dicis si quis sermonē meū ser
uauerit mortē nō gustabit ineternū. Nun
quid tu maior es patre nostro Abrahā qui
mortuus est ⁊ ꝓphete mortui sunt. Quem
teipm̄ facis. Respondit ihesus Si ego glo
rifico meipm̄ gloria mea nichil est. Est pa
ter me⁹ q̄ glorificat me q̄₃ vos dicitis ego
aūt noui eū q₂ de⁹ vester ē ⁊ n̄ cognouistis
eū ⁊ si dixero q₂ nō scio eum ero similis vo
bis mēdax. Sed scio eū ⁊ sermonē ei⁹ seruo
Abrahā pater vester exultauit ut videret
diem meū vidit ⁊ gauisus est.

¶ Greg· in ho· Sicut bonis necesse ē vt meliores
eciā p cōtumelias existant ita semp reprobi de bene
ficio peiores fiūt· Nam accepta p̄dicatione iudei
dei plasphemant· dicit em̄· Dixerūt ergo iudei nūc
cognouim⁹ quia demoniū habes ¶ Orig· Hij qui sa
cris scripturis credūt cōprehendūt q̄ que preter
racionem rectā ab homib⁹ exercent non p̄ter demo
nes fiunt· Sic igitur iudei v̄tute demonis putabāt
ihesū dixisse· Siquis sermonē meū seruauerit mor
tem non gustabit ineternū hoc autē passi sunt quia
dicti v̄tutem non ꝑspexerūt. Nam hic d̄ morte qua
dam mistica racioni qua pereunt delinquētes h̄ fal
sus est· Hij vero de cōmuni morte cōicitātes esse q̄o
dicit increpant dicentem quasi defūcto Abrahā ⁊
ꝓphetis· Vnde subditur· Abraham mortuus est ⁊
ꝓphete ⁊ tu dicis· Siquis ser· me· serua· mortē non
gustabit ineternū. Cum aliqua differencia sit inter
mortem gustare ⁊ videre· pro eo quod est mortē nō
videbit mortem non gustabit ꝓtulerūt ineternum
Velut incauti auditores ꝯfundentes domicū sermo
nem· Sicut em̄ domin⁹ inquātum panis viuus est
gustabilis est· in eo vero q̄ est sapiencia· est visibil
pulchritudis· Sic eciam adūsaria eius mors ⁊ gu
stabilis est ⁊ visibilis Cum ergo quis steterit p̄ ihe
sum i intellectuali loco mortē nō gustat si statum ser
uat secd̄m illud· Sunt de hic stantib⁹ qui non gusta
būt mortem· Cum aūt aliquis sermonē xp̄i accepit
⁊ custodierit mortem non videbit ¶ Cris· Rursus
aūt ex inani gloria ad cognacionem ꝯfugiūt· vnde
sequit̄· nūquid tu maior es patre nostro abrahā qui
mortuus est Poterant eē dicere· nunquid tu maior
es deo cui⁹ s̄monē qui audierūt mortui sunt sed nō
dicūt hoc quia eciā q̄₃ abrahā miorē eū estimabant
¶ Orig· Nō ei dixerūt al̄ discēnūt q₂ nō solū Abrahā
sed eciā q̄libet nato ex muliere q̄ nat⁹ a v̄gine ma
ior est· nec ver₂ dicebant iudei Abraham mortu⁹ est
audiuit em̄ v̄bum xp̄i atq̄ seruauit ⁊ huiusmodi si
mile dices de ꝓphetis de quib⁹ subdunt· Et ꝓphete

mortui sunt· nam ⁊ v̄bum filij dei custodierūt cū v̄
bum domi̅ factum fuerit ad Osee vel Esaiā vel Je
remiam q̄ si quis alius custodiuit· ipsi ꝓphete custo
dierūt mēdaciū ēgo dicit ⁊ i h̄ sci⁹ q₂ d̄moniū habes
⁊ i h̄ Abrahā mortu⁹ ē ⁊ ꝓphete ¶ Gre· ihe· q₂ em̄
eterne morti inheserant ⁊ eādem mortem cui inhese
rant non videbant cū solam mortem carnis aspice
rent in veritatis sermone caligabant· subdunt autē
Quem teipsū facis? ¶ Theo· Quasi d· Tu qui vil
la cura dign⁹ es carpentarij fili⁹ de Galilea tibi sum
pis gloriam ¶ Beda· Quē teipsum facis? Hoc est
Cuius meriti cuiusue dignitatis vis credi Abrahā
tū mortuus erat corpore anima aūt viuebat· maior
aūt est mors anime in eternum victure q̄₃ corporis
q̄n̄q₃ morituri ¶ Orig· Secuciencium autē fuit hec
placio q̄m̄ non se fecit ihesus id quod est s₃ ex patre
recepit· Vnde sequit̄· Respondit ihesus· Si ego glo
rifico meipsum gloria mea nihil est ¶ Cris hoc quā
tum ad eorū suspicionē dixit sicut ⁊ supra Testimo
niū meū nō est verum si testimoniū perhibeo de me
ipso ¶ Beda Hijs autem verbis nihil esse ostendit
gloriam vite p̄sentis ¶ Augustinus Dixit aūt hoc
ꝓpter illud quod dixerant quem teipsum facis Re
fert· em̄ gloriam suā ad patrē de quo est Vnde sub
dit Est pater qui glorificat me De isto v̄bo calum
niantur Arriani fidei nostre et dicunt Ecce maior est
pater quia glorificat filium heretici non legistis et
ipsū filium dicentē q̄ glorificet patrē suum ¶ Al
chu· Glorificauit aūt pater filium cū tempore bap
tismi ⁊ in monte ⁊ tempore passionis corā t̄bis vox
facta est ad eum ⁊ post passionē ē resuscitauit ⁊ col
locauit eum ad dexterā sue maiestatis ¶ Cris Addi
dit autem Quē vos dicitis quia deus vester est Vo
lebat em̄ ostendere quoniam nō solū patrem eum ne
sciebant s₃ neq₃ deum ¶ Theo· Nam si vere patrē
cognoscerent filium eius venerarent̄ Deum etiam
contemnūt qui homicidiū in lege ꝓhibuit aduersus
xp̄m clamātes vnde subdit Et nō cog· eū ¶ Alchu·
Quasi diceret vos carnalē illū deū vestrū vocatis
p temporalibus ei seruitis ⁊ nō cognouistis eū sic
intelligendus ē spiritaliter ei seruire nescitis ¶ Au·
Quidam heretici dicunt deum annūciatum in vete
ri testamento non esse patrē xp̄i sed nescio quē pri
cipem malorum angelorum Contra ipsos ergo di
cit patrem suum quem illi dicebant deum suum Et
non cognouerunt Si em̄ ipsum cognouissent eius
filium recepissent De se autem subdit ego autē no
ui eum secundū carnem iudicantibus poterat et hic
arrogans videri sed arrogancia non ita caueat· vt
veritas relinquat̄ Propter quod subdit Et si dix
ero quia non scio eum ero similis vobis mendax· ·
¶ Cris Quasi diceret Sicut vos dicētes scire eū
mentimini ita ego si dixero me nescire sed maxima
demonstracio ē q̄ ab illo sit missus hoc quod sequi
tur Sed scio eum ¶ Theo· Naturaliter ipsius cog
nicionem obtinens qualis em̄ ego sum talis ⁊ pater
q̄m̄ ēgo meipsū cognosco ⁊ illū i cognosco· p̄bt aūt
indiciū q̄ ipsū cognoscat cum subdit Et sermonem
eius seruo Sermonem mandata nuncupans Qui
dam autem sic intelligūt hoc q̄d dicitur Sermonē

eius ſeruo id eſt rõnem ſubſtãcie eius. Eadem em̄ eſt rõ ſubſtancie pr̄is ⁊ filij. Jo ꝗ patrem ꝯgnoſco. nam ⁊ ꝑ quoniã ſumitur vt ſit ſenſus q̄m eius ſmonem ſeruo. ❡ Aug. Sermonem eciam pr̄is tanꝗ̃ filius loquebatur ⁊ ipſe erat v̄bum patris qḋ hominibus loquebatur. ❡ Cnſ. Et quia dixerãt Numquid tu maior es patre noſtro abraham nihil ꝺ morte exponens ſe maiorem q̃ʒ abrahã eſſe oſtendit ꝯſequenter cum ſubdit abraham pater veſter exul. vt vi. diem meũ. vidit ⁊ gauiſus eſt ſcʒ ꝓpter beneficium quod a me habet ut a maiore. ❡ Theo. Quaſi diceret diẽ meũ deſiderabilem habuit leticie plenũ. nõ quaſi aliquꝰ minimi aut fortuiti. ❡ Aug. Nõ timuit ſed exultauit ut videret ⁊ credens vtiqꝫ exultauit ſperãdo vt videret intelligendo diem meũ. Incertum autẽ poteſt eſſe vtrum dixerit temporalẽ diem domini q̄ erat vẽturꝰ in carne an diem dñi qui neſcit ortũ nec ſcit occaſum. Sed ego non dubito pr̄em abraham totum ſciſſe. Ait em̄ ſeruo ſuo quẽ mittebat. Pone manũ ſub femore meo ⁊ iura mihi ꝑ deũ celi. Ergo que fuit illa iuratio niſi q̄ ſignificabatur de genere abrahe venturum in carne deum celi. ❡ Gregorꝰ. Tũc et diem dñi abrahã vidit cũ ĩ figura ſũme trinitatis tres angelos hoſpicio ſuſcepit. ❡ Cnſ. Vt diem ſuũ dicit diẽ crucis quẽ abrahã in oblatione arietis ⁊ yſaac ꝑfigurauit ꝑ hoc oſtendens ꝙ non inuitus ad paſſionem veniet ⁊ oſtendẽs eos eſſe alienos ab abraham. Si in quibꝰ ille exultauit hi dolẽt. ❡ Aug. Quale autem gaudiũ fuit cordis videntis v̄bum manens ſplendorem pijs mentibꝰ refulgentẽ apud patrem manẽtem deuʒ ⁊ aliquãdo in carne ventureum non de patris gremio receſſurum.

❡ Dixerũt ergo iudei ad eum quinquaginta annos nondum habes ⁊ abraham vidiſti. dixit ergo eis ihesꝰ. Amẽ amẽ dico vobis anteꝗ̃ abrahã fieret ego ſum. Tulerũt ergo lapides vt iacerent in eũ. Jheſus aũt abſcondit ſe ⁊ exiuit de templo.

❡ Cnſ. Carnales mentes iudeoꝝ audienciũ verba xp̄i oculos a carne non ſubleuant dum in eo ſolam carnis etatem penſant. Unde dicit. Dixerunt ergo iudei ad eum. Quinquagita annos nõdum habes ⁊ abraham vidiſti. quaſi diceret multa ſunt annoruʒ curricula ex quo abrahaʒ mortuꝰ eſt. ⁊ quomodo vidit diem tuum. carnaliter enim hoc intellexerunt. ❡ Theo. Nũc autem .xxx. annorum xp̄s erat quare ergo nõ dixerũt quadraginta ãnos nõdum hẽs ſed quinquaginta. Superuacua eſt huiuſmodi q̄ſtio. Simpliciẽ ei ꝑut eis occurrit dixerẽt. Ridẽnt tamen quidam ꝙ quinqꝫgeſimũ annum ex reuerencia iubileũ nominant in quo ⁊ captiuos manumittebant ⁊ empcꝰ poſſeſſionibꝰ reddebãt. ❡ Greg. Quos benigne redemptor nr̄ a carnis ſue intuitu ſubmouet ⁊ ad diuinitatis ꝯtemplacionez trahit. Unde ſequitur. Dixit ergo eis ihus amen amen dico vobis anteꝗ̃ abraham fieret ego ſum. Ante em̄ p̄terita temporis eſt ſum v̄o preſentis. Et quia p̄teritum ⁊ futurũ tẽpus diuinitas non habet ſʒ ſemꝑ eſſe habet non ait. ante abraham ego fui. ſed ante abraham ego ſum. ſm illud. Ego ſum qui ſum ante ergo ꝑ abrahã habuit eſſe qui ⁊ accedere potuit ꝑ exhibitionẽ preſencie ⁊ recedere ꝑ curſum vite. ❡ Aug. Quia v̄o creatura eſt abraham non dixit anteꝗ̃ abrahã eſſʒ ſed anteꝗ̃ fieret neqꝫ dixit ego factꝰ ſum nam in pricipio erat v̄bum. ❡ Grego. Sed ſuſtinere iſta eternitatis verba mentes infidelium non valentes quẽ intelligere non poterant obruere querebant. Unde ſequitur. Tulerũt ergo lap. in. vt ia. in eum. ❡ Augu. Tanta durcia quo curreret niſi ad ſimiles ſcʒ lapides. Quia v̄o poſtꝗ̃ cũcta que ad eum ſpectabãt docendo ꝑfecerat in lapides iniſciune deſeric eos quaſi correctionẽ non ſuſpicientes vñ ſubditur. Jhus aũt abſcondit ſe ⁊ exiuit de templo. Non aũt abſcondit ſe in angulo templi quia timens aut in domunculam fugiens vel poſt murũ aut colũnam diuertens ſʒ celica poteſtate inuiſibilem inſidiantibꝰ ſe ꝯſticuens ꝑ medium illoꝝ exiuit. Jhus aũt abſcon. ſe ⁊ exiuit de templo. ❡ Grego. Qui ſi diuinitatis ſue potenciam exercere voluiſſet cito nutu mentis in ſuis eos actibus ligaret aut in penas ſubite mortis obrueret. Sed qui pati venerat exercere iudicium nolebat. ❡ Au. Magis ei erat ꝯdenda aꝫ ꝯmẽdãda ſapiẽcia q̃ʒ exercenda potencia. ❡ Alcb. Ideo eciam fugit q̄a nondũ venerat hora paſſionis ⁊ q̄ ipſe nõ elegerat hoc gn̄ꝰ mortis. ❡ Aug. Ergo tãꝗ̃ hõ a lapidibꝰ fugitꝰ ſʒ ve illꝫ a q̄ꝝ lapideis cordibꝰ fugit deꝰ. ❡ Iſide. Myſtice aũt q̄cquot malas cogitatões q̄s aſſumit q̄ſi tot lapides ĩ ihm mittit. ac deinde quãtũ ad ſe pertinet ſi ad delibeꝛacionẽ tranſit. Jheſum extinguit. ❡ Grego. Quid autem abſcondendo ſe dominus ſignificat niſi ꝙ eis ipſa veritas abſcõditur. qui eiꝰ verba ſequi contẽnunt eam quippe quam non inuenit humilem veritas fugit mentem. Quid aũt nobis hoc exemplo loquitur niſi vt eciã cum reſiſtere poſſumꝰ iram ſuperbiencium humiliter declinemus.

Capitulum ix.

Et preteriens ihesus vidit hominem cecum a natiuitate. Et interrogauerũt eum diſcipuli eiꝰ. Rabbi q̄s peccauit. hic an parentes eiꝰ vt cecus naſceretur. Reſpondit iheſus. Neqꝫ em̄ hic peccauit neqꝫ parẽtes eius ſʒ vt maifeſtarẽtur opa dei in illo. Me oportet opari opera eius qui miſit me. donec dies eſt venit nox quando nemo põt operari. ꝙdiu ſum in mũdo lux ſum mundi. Hec cum dixiſſet expuit in terram ⁊ fecit lutũ ex ſputo ⁊ liniuit lutũ ſuper oclos ceci ⁊ dixit ei vade ⁊ laua in natatoria ſyloe quod interpretatẽ miſſus. Abyt ergo ⁊ lauit ⁊ venit videns.

❡ Cnſ. Quia iudei ſmonum xp̄i ĩ altitudinẽ non ſuſceperant exiens de templo curauit cecuʒ ſui abſencia coꝝ furorẽ mitigans ⁊ ꝑ opationem ſigni eoꝝ

duriciam molliens ⁊ de his que dicta sūt a se faciens fidem vñ dicit. Et preteriens ihesus vidit hoiem cecū a natiuitate. vbi ɔsiderandū ꝙ egrediens de templo studiose veit ad opus sui maifestacim Ipse em̄ vidit cecū nō cecus ad eum accessit. ⁊ ita studiose respexit. vt discipli eius videntes eū studiose aspicientē īterogarent. sequitur em̄ ⁊ inter. eū dis. eius. Rabbi quis pec. hic an parentes eius vt cecus nasceretur. ¶ Aug. Rabbi magr̄ est. magistꝝ appellant. q̄a discere cupiebant. q̄stiōꝫ quippe ꝓposuerūt dn̄o tanq̄ꝫ mgr̄o. ¶ Theo. Videt eñ hec q̄stio peccare. Neq̄ꝫ ei susceperant apli nugas gentiliū. qm̄ aīa in alio seculo viuens peccauit. Sed diligenē intuētī nō aparet simplex hec q̄stio. ¶ Cris. venerūt em̄ ad hāc īterogacionē quia prius sup paraliticū curans dixit. Ecce sanus factus es non vltra pecces. Illi igit̄ cogitantes q̄a ꝓpter peccata fuerat paralisi resolutus q̄runt de isto si hic peccauit qđ nō est dicere a natiuitate em̄ cecus ē. aut parentes eius. Sed neq̄ꝫ hoc. filius em̄ ꝓ pr̄e nō sustinet penā. sequitur. Rn̄dit ihesus neq̄ꝫ hic peccauit neq̄ꝫ parentes eius. ¶ Au. nūq̄d vl ipse sn̄ originali peccato natus ēat vl viuendo nihil addiderat. Habebāt ergo peccatū ⁊ ipse ⁊ parentes eius sed nō ipso peccato factū est ut cecus nasceretur. Ipse aūt cām dicit q̄re cecus sit natus cū subdit. sꝫ ut maifestarent̄ opa dei in illo ¶ Cris. nō aūt ex hoc ondit ꝙ alij ceci facti sūt ꝓpter pc̄a parentū. neq̄ꝫ eī ɔtingit vno peccāte aliū puniri. ꝙ aūt dicit vt manifestet̄ gl̄ia dei. de seipso dicit nō de pr̄e. Illius em̄ gl̄ia iam maifesta erat sꝫ nūq̄d iste iniusta passus est sed ego bn̄ficiū accepisse dico ꝑ cecitatem. Per hāc em̄ interioribus respexit oculis. q̄ vo ex nō ente ad esse eum deduxit potestatem habet absq̄ꝫ iniuria ⁊ ita eū dimittere. Dicūt aūt q̄dam qm̄ vt hoc nō est cāusalis sed significat euentū. sic ⁊ illud. Lex subintrauit vt abūdaret delictū. Sic ⁊ hoc ɔsecutū est vt dn̄s oculos clausos ⁊ apiens ⁊ alia naturalis infirmitatis innocuitas corrigens suam demonstrauit virtutem.

¶ Gre. i mo. Alia itaq̄ꝫ ē ꝑcussio q̄ peccator ꝑcutitur. vt sine retractacōe puniat̄. alia qua peccator ꝑcutitur. ut corrigatur. alia qua q̄sq̄ꝫ ꝑcutitur nō ut p̄terita corrigat. sed ne ventura cōmittat alia ꝑ quā nec p̄terita culpa corripit̄ nec futura ꝓhibet̄. Sed dum inopinata salus ꝑcussiōꝫ sequit̄ saluātis virtus cognita ardentius amat̄. ¶ Cris. Et q2 de seipso dixit. ut maifestet̄ gl̄ia dei subiungit. me oportet opari opa eius qui misit me. i. me oportet maifestare meipm ⁊ facere ea q̄ maifestent me pr̄i eadem facientē. ¶ Be. Cū em̄ filius se opari opa pr̄is asserit sua ⁊ pr̄is opa eadem esse monstrauit q̄ sūt infirma saluare debilia roborare homies illuiare. ¶ Aug. Per hoc aūt ꝙ dicit q̄ misit me vniuersā gl̄iam dat illi de q̄ est. q2 ille hēt filiū q̄ de illo sit. ipse nō hēt de quo sit. ¶ Cris. Addidit aūt donec dies ē. i. donec licꝫ credere hoibus in me. donec vita hec ɔsistit. oportet me opari. ⁊ hoc ondit subdens. veit nox qn̄ nemo pt̄ opari. nox dicta ē fm̄ illud ꝓijcite eū in tenebras exteriores. ibi ergo erit nox vbi nemo possit opari sꝫ recipe qđ opatus ē. cū viuis facisq̄d facturus es ¶ Cri. vltra ei nꝫ fides est nꝫ labores nꝫ penitēcia ¶ Au. Si aūt mō opamur hic ē dies hic est xp̄s. vñ subdit. q̄diu sum ī mūdo lux sū mūdi. Ecce ipse ē dies. Dies iste qui circuitu solis impleī paucas horas hēt. dies p̄ntie xp̄i vsq̄ꝫ ī ɔsūmatōm seculi se extendet. ipse ei dixit ecce ego vobiscū sū vsq̄ꝫ ī ɔsūmationē seculi ¶ Cris. Quia vo fmonē quē dixerat ꝑ opa credi fecit subiūgit euāgelista. hec cū dix. ex spuit ī tr̄a ⁊ fecit lu. ex spu. ⁊ li. su. ocu. ceca. q̄ aūt maiores substācias de nihilo ad esse ꝓduxit multomagis oculos sine materia fecisset sꝫ voluit docē seipꝫ esse creatorē q̄ in principio vsus ē luto ad hois formacōꝫ. Lutū aūt nō aqua vtit̄ ad lutū faciendū sꝫ sputo vt nihil ascribat̄ fonti sꝫ discas qm̄ virtus oris eius oculos apuit ⁊ plasmauit ⁊ deinde ut nō uideat̄ esse ex virtute terre esse curatio iussit lauari. vñ sequit̄. ⁊ dixit ei vade ⁊ laua ī na. Syloe. qđ interp̄. missus vt discas qm̄ nō indigeo luto ad faciendos oclos. ⁊ q2 in syloe erat virtus xp̄i que oīa opabat̄ ꝓpter hoc ⁊ interp̄tatōꝫ nobis euāgelista adiecit dicēs qđ interp̄tatur missus ut discas qm̄ ⁊ illic xp̄s eū curauit. sic em̄ apl̄s dicit ꝙ petra erat xp̄s ita ⁊ syloe spiritalis erat cuius repentinus aq̄ defluxus occulte insinuat nobis xp̄i maifestatōꝫ p̄ter oēm spem sꝫ q̄re nō statim eū fecit lauari sꝫ ad syloe misit ut destruat̄ iudeorū indeuotio. ɔueniens em̄ erat oēs eum videre euntē ⁊ lutū sup oculos hn̄tem ⁊ eos volens ondere qm̄ nō alienus ē a lege ⁊ veteri testamēto mittit eū ad syloe. nō aūt erat timendum ne syloe sumeret hāc gl̄iam. Multi em̄ lauātes ibi oclos. nullo tali bn̄ficio sūt potiti. ⁊ iterū vt discas ceci fidē q̄ nō contradixit. neq̄ꝫ cogitauit apud seipm lutū solet magis excecare multociens laui in syloe. ⁊ in nullo sū adiutus si quam virtutem hēret p̄ns vtiq̄ꝫ curasset sꝫ simplicit̄ obediuit. vñ sequit̄. Abijt ergo ⁊ lauit ⁊ venit videns. Sic igit̄ manifestauit suam gl̄iam. Non em̄ parua gl̄ia est vt estimetur autor creationis. Ea ei que de maiori est fides quod minus est certificat in vniuersa aūt creatione honorabilior est homo. Totum aūt que in nobis sunt mēbrorū honorabilior ē oculus. Hoc em̄ oīe corpus gubernat hoc ornat visum ⁊ quod sol ē in orbe terrarꝫ hoc est oculus in corpore vñ superiorē locū sortitur. sicut ī q̄dam regali loco collocatus. ¶ Theo. Quidam eñ dicunt ꝙ lutū nō fuit depositū sed in oculos est conuersum ¶ Beda. Mistice autē postq̄ꝫ expulsus est de cordibus iudeorum mox transiuit ad gentiliū ppl̄m. Preterire aūt eius vl iter facere est de celis in terram descendere Itaq̄ꝫ uidit cecum cū misericorditer respexit genus humanū ¶ Aug. Genus em̄ humanum est iste cecus. Hec enim cecitas contigit in primo homine per peccatum de quo oēs originem traduximus cecus est ergo a natiuitate. spuit dominus in terra de saliua sua lutum fecit quia verbum caro factum est ⁊ inunxit oculos ceci Inunctus erat ⁊ nondum uidebat. Quando enim inunxit forte eum cathecuminum fecit. Mittit illum ad piscinam que uocatur Syloe quia baptisatus est in christo. ⁊ tunc eum illuminauit. Pertinuit autem ad euangelistam ut commendaret nobis nomen huius piscine ⁊ ait. Quod interpretatur missus. Nisi enim ille fuisset missus nemo nostrum esset ab iniquitate dimissus. ¶ Gregorius

¶ Greg. viij. moza. Vel aliter per ſaliuam ſapor in
time ꝯtemplationis accipit̃ que ad os a capite defluit
quia de claritate cõditoris adhuc ĩ hac vita nos po
ſitos guſtu reuelationis tangit. vñ dñs ſaliuam luto
miſcuit ⁊ ceci nati oculos reparauit q̈a ſuꝑna grã car
nalẽ cogitatõm noſtrã ꝑ admixtionem ſue ꝯtempla
tionis irradiat ⁊ ab originali cecitate hominem ad ĩ
tellectum reformat.

¶ Itaqꝫ vicini ⁊ q̇ viderant eum priꝰ q̈a
mendicus erat dicebant. Nonne hic eſt qui
ſedebat ⁊ mendicabat Alij dicebãt q̈a hic ẽ
Alij autem nequaq̃ ſed ſimilis eius eſt. Il
le aũt dicebat quia ego ſũ dicebant ergo
ei. Quomõ aperti ſũt oculi tui. Reſpondit
Ille homo q̇ dicitur iheſus lutũ fecit ⁊ lini
uit oculos meos ⁊ dixit mihi. Vade ad na
tatoria ſyloe ⁊ laua. Et abij ⁊ laui ⁊ vidi
Et dixerũt ei. vbi eſt ille ait neſcio. Addu
cũt eum ad phariſeos qui cecꝰ fuerat. erat
autem ſabbatum quando lutum fecit iheſꝰ
⁊ aperuit oculos eius Iterum ergo inter
rogauerũt eum phariſei. quomõ vidiſſet. il
le autem dixit eis. Lutum poſuit mihi ſuꝑ
oculos. ⁊ laui ⁊ video Dixerunt ergo ex
phariſeis quidam Nõ eſt hic homo a deo q̇
ſabbatum non cuſtodit. Alij dicebant. quo
modo poteſt homo peccator hec ſigna face
re ⁊ ſciſma erat inter eos. Dicunt ergo ce
co iterum. Tu quid dicis de illo qui aperu
it tibi oculos Ille autẽ dixit quia ꝓpheta ẽ

¶ Criſ. Inopinabilitas facti miraculi incredulitatẽ
inducebat. Et ideo dr̃ itaqꝫ vicini ⁊ qui viderãt eũ
prius q̈a mendicus erat dicebant. Nonne hic eſt q̇
ſedebat ⁊ mendicabat. mirabilis dei clementia q̃ de
ſcendebat. Eos qui mendicabant cũ multa deuotõe
curabat et hic iudeoꝝ os obſtruẽs. qm̃ non preclaros
non inſignes neqꝫ pñcipes ſed ignobiles ſua digno a
ducebat ꝓuidentia etenĩ in ſalutẽ omniũ venerat. ſe
quitur. Alij dicebant q̈a hic ẽ. Ceco enĩ ꝑ longã vi
am eunte diligentes inſpectores facti ex inopinabili
tate eiꝰ quod viderant nõ vltra poterãt dicere nõ ẽ
hic. Sequitur. Alij autem nequaq̃ ſed ſimil' eiꝰ eſt.
¶ Aug. Aperti enĩ oculi vultum mutauerãt. ſeq̇tur
Ille aũt dicebat q: ego ſum. vox grata ne damne
tur ingrata. ¶ Criſ. Non enĩ verecundatꝰ eſt de
priori cecitate neqꝫ formidauit furorem plebis neqꝫ
renuit oſtendere ſeipm̃ vt p̄dicet benefactorẽ. Seq̇t
Dicebant ergo ei quõ aperti ſunt oculi tui. Hunc
modũ neqꝫ nos ſcimꝰ neqꝫ ipe qui curatꝰ ẽ nouit ſ;
quod q̇dem factũ eſt nouerat modum aũt cõprehẽ
dere non poterat. Vñ ſeq̇tur. Reſpondit ille homo
qui dr̃ ihũs lutum fecit ⁊ liniuit oculos meos vide
quõ verax eſt non dixit. Vnde fecit Quod enĩ non
nouerat non dicit. neqꝫ enĩ ſciuit quoniã in terram

expuit. qm̃ autem ſuꝑunxit ꝑ ſenſum tactꝰ didicit.
Seq̇t. ⁊ dixit mihi. vade ad natatoria ſyloe ⁊ laua.
Et hoc etiam ex auditu teſtatus eſt. Recognouit
enĩ eiꝰ vocem ex diſputatione cum diſcipul' Et q̈a
ad vnum ſe preparauerat ſ; omĩa ſibi ſuadenti a iu
bente ſubiungit. Et abij ⁊ laui ⁊ vidi ¶ Aug. Ecce
annunciator factꝰ eſt gratie. ecce euãgeliſat ⁊ confi
tetur iudeis. cecꝰ ille confitebat̃. ⁊ cor ipſoꝝ ſtringe
batur q: non habebant in corde qđ iam ille habebat
in facie. vñ ſeq̇tur Et dixerũt ei vbi ẽ ille ¶ Criſ.
Dicebant aũt hoc occiſionem meditantes Iam enĩ
aduerſus ipm̃ conſpirauerant. xp̃us aũt non aderat
his qui curabant. Non enĩ querebat gl'iam. neqꝫ
ſe oſtentare. Recedebat eciã ſemꝑ curatis ihus vt
omĩs ſuſpicio tolleretur ſignoꝝ. Qui enĩ non cog
noſcebãt eum qualiter ob grãm eius ſe curatos cõ
fiterẽtur. vnde ſequitur. Ait neſcio ¶ Aug. In his
v̈bis iniuncto ſimilis erat nondum videnti p̄dicat ⁊
neſcit quid p̄dicat. ¶ Beda. Vnde figurã tenet ca
thecuminoꝝ qui ⁊ ſi credunt in ihm̃ adhuc tñ eum
quaſi neſciunt quia nondum loti exiſtunt. Phariſe
orũ aũt erat approbare opꝰ vel improbare. ¶ Criſ.
Iudei igitur querentes vbi eſt ille volebant eũ iue
nire vt eũ ducerent ad eos. Quia vo non habuerũt
eum ducũt cecum. vnde ſequitur. Adducunt eũ ad
phariſe. qui. ce. fuerat vt ſ; vehementiꝰ eum interro
garent. ꝓpterea aũt ⁊ euangeliſta ſubdit. erat aũt
ſab. quando lu. fe. Ihus ⁊ aper. oc. eius Vt ſ; eoꝝ
malam mentem demonſtraret ⁊ cauſam ꝓpter quã
eum querebãt vt ſcꝫ occaſionẽ ꝯtra eum inuenirẽt
⁊ vt detraherent miraculo ꝑ eſtimatam legis p̄ua
ricationẽ quod ⁊ maifeſtum eſt ex his que ſequũtur
Seq̇tur enĩ. Iteꝝ ergo inter. eum phar. quomõ vi
diſſet. Vide aũt qualiter non turbatur cecꝰ Nam
quando quidẽ turbis dicebat ſine ꝑiculo interroga
tus nõ ita magnũ erat veritatẽ dicere mirabile aũt
eſt nunc q: ĩ ampliori periculo ꝯſtitutꝰ. neqꝫ negat
neqꝫ contraria dicit prioribꝫ. Sequitur ei. Ille aũt
dixit eis Lutũ poſuit mihi ſuꝑ oculos meos ⁊ laui
⁊ video. Hoc aũt ad eos qui iam audierant ſuccin
ctius loquit̃ Non enĩ dixit nomẽ dicentis neqꝫ quo
niam dixit mihi vade ⁊ laua ſed confeſtim lutum po
ſuit ⁊ ſic contrariũ paſſi ſũt eius qđ volebãt. Duxe
runt enĩ eũ vt negaturũ ſ; ab eo certiꝰ didicerunt.
Seq̇t. Dicebant ergo ex pha. ¶ Aug. Non om
nes ſ; quidam Iam enĩ iungebant q̇dam Dicebãt
ergo nec videntes nec iuncti. nõ eſt hic homo a deo
qui ſabbatum non cuſtodit. Ipe potiꝰ cuſtodiebat
qui ſine peccato erat. Sabbatum enĩ obſeruare ſpi
ritaliter eſt non habere peccatum. Et hoc admonet
deus quando cõmendat ſabbatum. Omne opus ſer
uile non facietis. Quid ſit opus ſeruile a domino
audite. Omnis qui facit peccatum ſeruus eſt peccati
ſ; iſti ſabbatũ carnaliter obſeruabant ſpiritaliter vi
olabãt. ¶ Criſ. Malicioſi autem quod factũ eſt ſilẽ
tes eſtimatam p̄uaricationẽ in medium ferebant.
Non enĩ dicebant qm̃ ſabbato curat ſed quoniã ſab
batum nõ ſuat Sequitur. Alij dicebant quomodo
poteſt homo peccator hec ſigna facere. A ſignis enĩ
inducebantur. ſed imbecilliꝰ erãt diſpoſiti Cõgruũ

em̄ erat oſtēdere qualiť ſabbatū nō ſoluiť ſʒ nondūʒ hāc habebāt mentē ꝙ de⁹ eſſet vt poſſēt r̄ndere qm̄ dn̄s ſabbati h̄ fecit. ¶ Null⁹ deniq̄ eoꝝ audebat ea q̄ volebat manifeſte dicere ſʒ in ambiguitate. hi q̄dem ꝓpť improbabilitatē alij vō ꝓpter amorē p̄ncipat⁹. Sequiť. Et ſciſma erat inť eos. h̄ ſciſma p̄mo incepit in ꝑplo. deinde in p̄ncipib⁹. ¶ Aug. Dies em̄ erat xp̄us q̄ inť lucē ⁊ tenebras diuidit. ¶ Criſ. volentes aūt q̄ dixerāt. hō peccator nō pť talia ſigna facere. os alioꝝ obſtruere. eū q̄ ſuſcepit veritas experienciā in mediū ducūt vt n̄ videāť ipi aduocatiōe vti. vn̄ ſequiť. Dicūt g° ceco iteꝝ tu q̄d dicis de illo qui ap͛. tibi oculos. ¶ Theo. vide quō beniuole querūt. nō em̄ dixerūt tu q̄d dicis ď eo qui ſabbatū n̄ obſuat ſʒ miraculū ꝯmemorāt qm̄ apuit tibi oc̄los pene ip̄m ſanatū ꝯdcantes quaſi di. bene fecit tibi. vn̄ debes eū p̄dicare. ¶ Aug. Vť q̄rebāt quēadmodum hoīem calūniarētur vt eū ď ſinagoga eijcerēt. Sed ille conſtāter q̄ď ſentiebat. exp̄ſſit. vnde ſeq̄ť. Ille aūt dixit qꝛ ꝓpheta eſt adhuc quidē inūctus in corde nondū dī filiū ꝯfitebať nō mentiť tamē. ipe ei dominꝰ de ſeip̄o ait. nō eſt ꝓpheta ſine honore niſi in patria ſua.

¶ Non crediderūt ergo iudei de illo q̄a cecus fuiſſʒ ⁊ vidiſſʒ donec vocauert pentes eiꝰ q̄ viderat. Et iterrogauerūt eos dicentes. hic eſt filiꝰ vr̄ quē dicitis q̄a natus eſt cecꝰ. Quomō ergo nūc videt? Reſnderunt ergo eis pentes eiꝰ ⁊ dixerūt. Scimꝰ q̄a hic eſt filiꝰ nr̄ ⁊ q̄a cecꝰ natus eſt. Quō autem nūc uideat neſcimus aut q̄s eius apuit oculos nos neſcimus. Ip̄m iťrogate. Etatem hť ipe de ſe loqťur. hec dixerūt pentes eiꝰ q̄a timebāt iudeos. iam em̄ ꝯſpirauerāt iudei. vt ſiq̄s eū ꝯfiteretur xp̄m extra ſynagogam fieret. ꝓpterea pentes eius dixerūt q̄a etatem habet ip̄m interrogate.

¶ Criſ. Quia phariſei cecū attonitū facē n̄ valuerāt ſʒ videbāt eū cū oī ꝓpalatōe benefactorē ſuū predicantē ꝑ parētes putabāt xp̄i miraclm̄ annichilare vnde dr̄. nō credi. ergo de illo quia cecus fuiſſet ⁊ vidiſſet donec voca. pa. eius q̄ viderat. ¶ Aug. id ē cecꝰ erat ⁊ viderat. ¶ Criſ. Sʒ hec ē veritatis natura ꝑ q̄ putať inſidias pati. ꝑ hec fortior fit. mendaciū em̄ ſibiip̄i ꝯdē obuiat ⁊ ꝑ ea ꝑ q̄ ledere veritatē videť ꝑ ea clariorē eā oſtēdit. qď ⁊ nūc factū ē. Nē em̄ aliquis dicēt ꝙ vicini nihil certū dixerē ſʒ ꝑ quādam aſſilacionē locuti ſūt. pentes in medium ducūť qui maxie ſuū filiū ꝯgnoſcebāt. Statuētes aūt eū in mediū cū multo furore iťrogāt. vnde ſeq̄tur. ⁊ iťer. eos dicē. h̄ eſt filiꝰ vr̄. ⁊ nō dicūt q̄ qn̄ꝙ fuit cecꝰ ſʒ quē dicitis qꝛ natꝰ eſt cecꝰ. O inquinati quis pr̄ eligeret talia mentiri de filio. Solū nō dicē quē vos feciſtis cecuꝫ. duob̄ ať his ad negatōꝫ eos inducē conanť. ⁊ in h̄ ꝙ dicē quē dicitis quia natꝰ eſt cecꝰ ⁊ in h̄ ꝙ ſubdūt. quō g° nūc videt. ¶ Theo. Quaſi di. Aut h̄ falſū eſt ꝙ nunc videt aut p̄mū ꝙ cecꝰ fuerit ſʒ conſtat h̄ eſſe veꝝ ꝙ videt falſū ergo fuit ꝙ cecum eū dicebatis. ¶ Criſ. Trib⁹ ergo interrogationib⁹ factis ſi filiꝰ eoꝝ eſt ſi cecꝰ fuit ⁊ qualiter vidit duas ꝯfitenť. vnde ſeq̄tur. Reſnderūt g° eis pentes eiꝰ ⁊ dixerūt. Scimꝰ qꝛ h̄ eſt filiꝰ nr̄ ⁊ quia cecus natus eſt. Terciam autem abijciunt. vnde ſubdunt. quomodo autem nunc videat neſcimus aut quis eius aperuit oculos nos neſcimus. Et hoc etiā ꝑ veritate factum eſt vt nullus alius. ſed is qui curatus ē ⁊ qui dignꝰ fide erat hoc confiteretur. vnō ſequitur. Ip̄m interrogate etatem habet ipſe de ſe loquatur. ¶ Auguſtinꝰ. Quaſi dicerēt iniuſte cogeremur loqui ꝑ infante quia ipſe pro ſe loqui nō poſſet. Cecum a natiuitate nouimus ſed loquentem. ¶ Criſoſtomus. Qualiter ergo grati fuerūt parentes qui eorum que ſciebant. quedam tacuerunt ꝓpter timorem iudeorum. Sequitur enim. Hec dicebant paren. eius qui timebant iudeos. Rurſus ⁊ hic opinionem iudeorum ⁊ mentem euangeliſta inducit. Unde ſequitur. Jam enim conſpi. iu. vt ſi quis eum confi. xp̄m extra ſina. fieret. ¶ Auguſt. Jam non erat malum fieri extra ſinagogam. Jlli expellebant xp̄s ſuſcipiebat. Sequitur. Propterea parentes eius dixerunt quia etatem habet ipſum interrogate. ¶ Alcuinus. In quo oſtendit euangeliſta illos non per ignorantiam. ſed ꝓpter metum talia reſpondiſſe. ¶ Theophilꝰ. Imbecilliores enim filio erant qui teſtis aderat intrepidus veritatis illuminatos habens oculos intellectus a deo.

¶ Vocauerūt ergo rurſum hoiem qui cecus fuerat ⁊ dixerūt ei. Da gl͛am deo. Nos ſcimus q̄a hic homo peccator eſt. Dixit ergo ille. Si peccator eſt neſcio. Unū ſcio quia cecus cum eſſem modo uideo. Dixerūt illi. Quid fecit tibi. quō apuit tibi oculos? Reſpōdit eis. dixi vobis iā ⁊ audiſtis. Quid iteꝝ vultis audire. Nunq̄d ⁊ vos vultis diſcipuli eius fieri? Maledixerunt ei. ⁊ dixerūt tu diſcipulus eius ſis. Nos aūt moyſi diſcipuli ſumus. Nos ſcimus quia moyſi locutus eſt deus. Hunc autē neſcimus vnde ſit. Reſpondit ille homo ⁊ dixit eis. In hoc em̄ mirabile eſt quia vos neſcitis vnde ſit ⁊ aperuit oculos meos. Scimus ať quia peccatores deus nō audit. Sed ſiq̄s dei cultor eſt ⁊ voluntatem eius facit hūc exaudit. A ſeculo nō eſt auditum q̄a apuit quis oculos ceci nati. Niſi eſſet hic a deo non poſſet facere quicꝙ. Reſpōderūt ⁊ dixerunt ei. In peccatis natus es totus. ⁊ tu doces nos. Et eiecerunt eum foras.

¶ Criſ. Quia parentes miſerunt phariſeos ad illuȝ
qui curatus eſt rurſus vocauerūt eum ſcđo. vñ dr̄
vocauerūt ergo rurſus hoīem qui cecus fuerat nō
aūt maīfeſte dicunt nega qm̄ xp̄s te curauit ſȝ ſub
ꝑtextu religionis ad hoc eum inducē volunt. vnde
ſeqtur ⁊ dixe. ei. Da glīaȝ deo. q. di. Cōfitere q: hic
nihil eſt operatus ¶ Aug. Nega quod accepiſti hoc
plane non eſt deo gl̄iam dare ſȝ deū potius blaſphe
mare. ¶ Alchu. Hic aūt volebant illū dare gl̄iam
deo vt ſicut ⁊ ipſi xp̄m dicerēt peccatorē. vñ ſeqtur
nos ſcim⁹ quia hic homo peccator ē. ¶ Criſ. Qua
liter ergo non arguiſtis eū dicentem. quis ex vobis
arguet me de peccato ¶ Alchuin⁹. Sed ille vt neqȝ
pateret calumnie nec veritatem celaret non dixit.
Sed eum iuſtum Nam ſequitur dicit ergo ille. Si
peccator ē neſcio. ¶ Criſ. Qualiter ꝗ dixit qm̄ ꝓphe
ta eſt. nunc dicit ſi peccator eſt neſcio. nunqͦ modo
timuit cec⁹ᵉ. Abſit. ſed voluit xp̄ꝫ a rei teſtimonio ⁊
non a ſua voce ab incuſatione eripere ⁊ ſuam reſpō
ſionem facere fidedignā ab accepto beneficio. vnde
ſubdit. vnū ſcio quia cū cecus eſſē modo video. q̄ſi
diceret. Nihil modo de hoc dico vtꝝ ſit peccator ſȝ
iteꝝ dico quod manifeſte noui Quia igiť nequiue
rūt euertere quod factum eſt ad priores redeūt ſmo
nes. Rurſus modū curationis īquirentes ſicut canes
quidam venationē nūc huc nunc illuc inueſtigātes
Vñ ſequiť. Dixerūt ergo illi qđ fecit tibi h̄ ē: quō
apuit tibi oculos Nunqͦ preſtigio aliquo. nō em̄
dixerūt qualiter vidiſti ſȝ qualiť apuit oculos tibi.
Duntes occaſionem detrahēdi contra eius opatiōȝ
Donec igiť res inq̄ſitione indigebat cecus remiſſe
loquebatur. Quia vo iam vicerat audacter de re
liquo eis loquiť. Vñ ſequitur. Rn̄dit eis Dixi vob
iam ⁊ audiſtis quid iteꝝ vultis audire Quaſi dice
ret non attenditis ad ea que dicūtur vnde vltra nō
reſpondebo vobis inaniter interrogantib⁹ ⁊ non vo
lentib⁹ addiſcere ſȝ cauillari que dicūtur. vñ ſequiť.
Nunqͦ ⁊ vos vultis diſcipuli eius fieri ¶ Aug.
Quid eſt nunqͦ ⁊ vos. niſi quia iam ego ſum. nun
quid ⁊ vos vultis. Iā video ſed nō inuideo. hec loq̄
batur īſtomachans aduerſus duriciam iudeoꝝ ⁊
ex ceco videns non ferens cecos. ¶ Criſoſt. Ita for
te quid eſt veritas ita imbecille mendacium. Nam
veritas q̄dem ⁊ ſi deſpectos aſſumpſerit claros eos
facit vt oſtendit Mendaciū aūt ⁊ ſi cum fortib⁹ fuit
imbecilles eos monſtrat. Seqtur. Maledix. ergo ei
⁊ dixerūt Tu diſcipu. eius ſis ¶ Aug. Maledictū
eſt ſi cor diſcutias non ſi vba ꝑpendas. Tale maledi
ctum ſuꝑ nos ⁊ ſuꝑ filios noſtros. Sequiť nos aūt
moyſi diſcipuli ſum⁹. nos ſcim⁹ quia moyſi locut⁹ eſt
deus Sed tūc ſciretis quia per moyſen predict⁹ eſt
deus habetis em̄ dn̄m dicētem. Si crederetis moyſi
crederetis ⁊ mihi d̄ me ille ſcripſit ita ne ſegnem ſer
uū ⁊ dorſuȝ ponitis contra dn̄m. Nāſubditur. hūc
aūt neſcimus vnde ſit. ¶ Criſ. Ea que ꝑuiſum cog
noſcitis auditu minora eſtimatis. illa em̄ que noſſe
vos dicitis a ꝓgenitorib⁹ audiſtis. ſȝ nonne fide dig
nior eſt qui certificauit ꝙ a deo venit ꝑ miracula q̄
non ſolū audiſtis ſed vidiſtis. Vnde ſequiť. Rn̄dit
ille homo ⁊ dixit eis In hoc em̄ mirabile eſt q̄a vos
neſcitis vnde ſit ⁊ apuit oculos meos Vbi ꝙ ſignuȝ
inducit quia hoc deꝑuare nō poterant ſed ab eo cō
uincebanť. Et quia dixerant homo peccator non
poteſt talia ſigna facere de cetero illorum aſſumit iu
dicium ꝓpria vba eis in memoriam reducēs vñ ſub
dit. Scim⁹ autem quia peccatores de⁹ non audit. q̄ſi
di. opinio hec ⁊ mea ⁊ veſtra communis eſt. ¶ Aug.
Adhuc tamen vnct⁹ loqtur. Nā ⁊ peccatores exau
dit de⁹ Si em̄ non fruſtra publicanus diceret. De⁹
ꝓpicius eſto mihi peccatori ⁊ ex illa confeſſione me
ruit iuſtificationem quō iſte cecus illuminationem.
¶ Theo. Vel dicendum eſt quoniam ꝙ dictū eſt deū
non exaudire peccatores hoc ſignificat ꝙ facere mi
racula deus peccatorib⁹ non concedit Cum vo veni
am implorant de ꝯmiſſis tranſlati ſūt de gradu pec
cantium ad ſtatum penitentiū ¶ Criſ. Et vide ꝙ cū
ſupra dixit. Si peccator eſt neſcio nō dubitans dix
it hic em̄ nō ſolū a peccatis eum excuſat ſȝ valde deo
placentem oñdit Nam ſubdit ſi quis dei cul. ē ⁊ vo
lū. eius fa. hūc exau. Nō em̄ ſufficit deū ꝯgnoſcē ſȝ
voluntatē ei⁹ facere Deide extollit qđ factū ē dicēs
A ſeclo nō eſt auditū. q: q̄s apuit ocul. ceci nati q.
d. Si ꝯfitemini qm̄ d̄⁹ peccatores nō audit h̄ aūt mi
raclm fe⁊. ⁊ tale quale null⁹ hoīm fecit manifeſtum
eſt virtutem qua hoc fecit maiorem eſſe q̄ꝫ que ſm
hoīem virtus. Vñ ſubdidit niſi eſſet hic a deo. non
poſſet facere quicq̄ꝫ. ¶ Aug. Libere conſtāter vera
dixit. Hec em̄ que facta ſunt a dn̄o a quo fierēt niſi a
deo. Aut quādo a diſcipulis talia fierent niſi in eis
dn̄s habitaret. ¶ Criſ. Quia ergo vitatem locut⁹
eſt in nullo confuſ⁹ qm̄ maxime admirari eum opte
bat tunc eum cōdemnāt. Seqtur em̄ Rn̄derūt ⁊ di
xerūt ei. In peccatis nat⁹ es totus. ⁊ tu doces nos
¶ Aug. Quid eſt tot⁹ ᵉ cū oculis clauſis. Sed qui
apuit oculos ſaluat ⁊ totum ¶ Criſ vt dicunt tot⁹
ac ſi dicant a ꝑma etate in peccatis es. Hic igitur
ei⁹ cecitatem exprobrant oſtēdentes ꝙ ꝓpter pecca
ta fact⁹ eſt cecus quod rōnem nō habebat. Donec er
go expectabant eū negaturꝫ eſſe fidedignū eſſe pu
tabant ſȝ nunc eū eĳciūt vnde ſeqtur. Et eiecerunt
eum foras. ¶ Augu. Ipſi illū magiſtrum fecerant
ipſi vt diſcerent totius interrogauerūt ⁊ in grati
docentem proiecerūt. ¶ Beda. Solet em̄ maioruȝ
conſuetudo a minorib⁹ aliquid diſcere dedignari.

¶ Audiuit iheſus q̄a eiecerunt eū foras.
Et cū inueniſſet eum dixit ei Tu credis in
filiū dei Reſpondit ille ⁊ dixit q̄s eſt domi
ne vt credam in eum. ⁊ dixit ei iheſus Et
vidiſti eum ⁊ q̄ loquitur tecum ipſe eſt. At
ille ait. Credo dn̄e. Et procidens adorauit
eum ⁊ dixit ei ieſus. In iudiciū ego in hūc
mōm veni. vt q̄ non vident videant ⁊ q̄ vi-
dent ceci fiant Et audierunt q̄dam ex pha
riſeis q̄ cum ipſo erant ⁊ dixerunt ei. Nun
quid ⁊ nos ceci ſumus. Dixit ergo eis ihe
ſus. ſi ceci eſſetis non haberetis pc̄m. Nūc
vero q: dicitis. videm⁹ pc̄m vr̄m manet.

¶ Criſ· Qui ꝓpter veritatem ⁊ xp̄i ↄfeſſionē in
iuria opp̄muł hi maxie honorant· qđ in ceco factū
eſt eiecerāt eīm eum ex templo iudei ⁊ inuenit eum
dominꝰ templi ⁊ eum ſuſcepit agonothetā multum
laborātem ⁊ coronauit· vn̄ dr· Audiuit ih̄s quia eie
runt eū foras ⁊ cum inueniſſet eū dixit ei· Tu cred
in filiū dei· oſtēdit aūt euāgeliſta qm̄ ꝓpter hoc venit
ih̄us vt ei loqueret· interrogat aūt nō ignorās· ſed
volēs ſeip̄m notū facere ⁊ oſtēdens qm̄ multum app
ciatur eiꝰ fidem quaſi di. Plebs cōiurata eſt michi
ſed nulla mihi eſt cura illoꝝ vnꝰ cura eſt vt tu cre
das· Melior eſt faciēs volūtatem dei q̄ȝ deces mille
iniqui ¶ Hyl· ſexto de tri· Si at ſola xp̄i q̄liſcūq
confeſſio fidei eſſet ↄſummatio dictū fuiſſet· tu cre
dis in xp̄m· ſed quia hereticis pene oībꝰ hoc nomē
in ore eſſet futuꝝ· vt xp̄m ↄfiterent· ⁊ filiū tm̄ ne
garent Id qđ ꝓprium xp̄o eſt ad fidem poſcit· r vt
credatur ⁊ i dei filiū· Credidiſſe aūt i dei filium ꝓ
ꝓficit ſi credatur in creaturā· cum a nobis fides in
xp̄o non creature dei ſed filio poſtuletur· ¶ Criſo·
Modum aūt cecus xp̄m nouerat· Necꝰ eīm erat an
teq̄ȝ veniret ad xp̄m ⁊ poſt curatōȝ a iudeis circū
trahebat· vn̄ ſequit· Reſpōdit ille ⁊ dixit· quis eſt
dn̄e vt credam in eum· Deſiderantis ⁊ valde ingerē
tis anīe vbū eſt p̄q̄ tot diſputauit hūc ignorat· vt
diſcas in eo veritatis amorē Nō aūt dixit ei domi
nꝰ Ego ſū qui curaui te· ſed medie adhuc loq̄tur·
Vn̄ ſeq̄tur· Et vidiſti eū ¶ Theoph· Hoc aūt dic
vt reducat ei i memoriam ſanitatē ⁊ q̄a ab ipo v
tutem videndi accepat Attende aūt qm̄ qui loqueba
tur ex maria natus eſt· ⁊ ip̄e idem eſt dei filꝰ· n̄ ali
us· ſecundum errorem neſtorij Vnde ſequitur· Et
qui loq̄tur tecū eſt ip̄e· ¶ Aug· Modo lauat facieȝ
cordis eius· Deniq̄ȝ iam facie lota cordis ⁊ munda
ta ↄſcientia· agnoſcit illum nō filiū hoīs tm̄ quod
ante crediderat ſȝ iam filiū dei ſecūdum carnē ſuſce
parat· Vnde ſequitur· At ille ait· Credo domine
Paruȝ eſt credo· Vis videre qualē credat· Et pro
cidens adorauit eū· ¶ Beda· In quo poſſunt ſumē
exemplum vt non erecta ceruice quis dn̄m roget·
ſȝ ſupplex i terrā ꝓſtratꝰ eiꝰ miāȝ iploret· ¶ Criſ·
Per hoc igitur eis diuinam vtutem oſtēdens ⁊ vbo
opus adiungēs· Dn̄s autem illum ferventiorem cir
ca fidem fecit ⁊ eos qui eū ſeq̄bantur erexit· Vnde
ſeq̄tur· Et dixit eis ih̄us In iudiciū ego i hūc mū
dū veni ¶ Aug· Dies eīm erat īter lucē ⁊ tenebras
diſcurrens Recte aūt ſubdit· Vt q̄ nō vident vide
ant quia de tenebris liberat· Sed q̄d eſt quod ſequi
tur· ⁊ qui vident ceci fiāt· Audi quod ſeq̄tur· Con
moti ſunt eīm phariſei q̄dam ex vbis iſtis· vn̄ ſequi
tur· Et audierunt q̄dam ex phariſeis qui cum ipo
erant ⁊ dixerūt ei· Nunquid ⁊ nos ceci ſumus· H
eīm eos mouebat ⁊ qui vident ceci fiāt· Sequitur·
Dixit ergo eis ih̄us· Si ceci eſſetis· non haberetis
peccatū id eſt ſi vos cecos diceretis ⁊ ad medicum
recurreretis· Nunc vo quia dicitis videmus pecca
tū veſtrū manet· Quia eīm dicendo videmus medi
cū n̄ q̄ritis· in cecitate veſtra remanebitis· Hoc eſt
ergo qđ paulo ante dixit· Ego veni ut qui non vi
dent videant id eſt qui ſe nō videre ↄfitentur ⁊ me

dicū querunt vt videant· ⁊ qui vident· ceci fiant id
eſt qui ſe putant videre· ⁊ medicum non querūt in
ſua cecitate ꝑmaneant· Ergo iſtā diſcretionē voca
uit iudicium cū ait· in iudicium veni in hūc mundū
Non illud iudicium iam intulit mundo quod de vi
uis ⁊ mortuis in fine ſeculi iudicabit· ¶ Criſoſto·
Vel aliter in iudiciū dixit id eſt in maius ſuppliciū
oſtendēs qm̄ qui cōdemnauerūt eum ipi ſūt qui con
demnati ſunt· Qđ aūt dicit vt qui nō vident· vide
ant· ⁊ qui vident· ceci fiant idem eſt quod paulꝰ dic
Qz gentes que nō querebant iuſticiam inuenerūt
iuſticiam· que eſt ex fide xp̄i· Iſrahel aūt ꝓſequens
legē iuſticie i legē iuſticie nō ꝑuenit ¶ Theo· q̄ſi di·
Ecce qui a natiuitate non viderat iam videt anima
in corpore qui vo videre vident· excecati ſunt intel
lectu· ¶ Criſ· Sunt eīm due viſiones ⁊ due cecita
tes ſcilicet ſenſibilis ⁊ intellectualis· Illi aūt ad ſen
ſibilia intēdant ſolum· ⁊ de ſenſibili ſolū verecunda
bātur cecitate vn̄ oſtēdit eis ꝙ meliꝰ eſſet eos eſſe
cecos· q̄ȝ ſic videntes ꝓpter qđ dicit· Si ceci eſſetis
non haberetis peccatum quia tolerabiliꝰ fieret vo
bis ſuppliciū Sed nūc dicitis q̄a videmꝰ ¶ Theo·
Non conſiderantes factum in ceco miraculum non
eſtis digni venia quaſi ex viſis miraculis ad fidem
non attracti ¶ Criſoſto· Hoc igit quod eſtimabant
eſſe magnā laudem oſtendit ꝙ eis fert ſupplicium· ⁊
ſimul conſolatꝰ eſt eum q̄ a natiuitate fuerat cecus
de corporali cecitate· Non autē ſine cauſa euangeli
ſta dicit ꝙ audierunt hoc quidaȝ ex phariſeis que
cum ipo erāt· ſed vt rememoret qm̄ iſti illi erant q̄
prius reſtiterant xp̄o· Deinde eum lapidare volue
runt· Erant eīm quidam ſuperficietenus ſequentes
⁊ facile in ↄtrarium tranſmutabant ¶ Theophilꝰ·
Vel aliter ſi ceci eſſetis quaſi inſcij ſcripturaruȝ ne
quaq̄ȝ tam grande vobis peccatum incumberet· tā
q̄ȝ ignorātia peccātibꝰ· nūc vo q̄a prudētes vos atȝ
legiſperitos· aſſeritis ꝑ voſipſos ↄdēnabiles eſtis

¶ Capitulum ·x·

Amen amē dico vobis q̄ nō itrat
ꝑ hoſtiū i ouile ouiū· ſȝ aſcēdit
aliūde ille fur ē ⁊ latro Qui at
itrat ꝑ oſtiū paſtor ē ouiū huic
hoſtiari9 apit ⁊ oues vocē eiꝰ audiūt ⁊ ꝓ
as oues vocat noiati ⁊ educit eas ⁊ cū ꝓ
as oues emiſerit an̄ eas vadit ⁊ oues illū
ſequūt q̄a ſciūt uocē eiꝰ alienū at nō ſequūt ſȝ
fugiūt ab eo q̄z n̄ nouūt uocē alienoꝝ hoc
ꝓuerbiū dixit eis ieſꝰ illi at nō ↄgnouūt
q̄d loqueretur eis·

¶ Criſ· Quia dn̄s de cecitate iudeoꝝ diſputauerat
ne dicant nō ex noſtra cecitate· ꝙ ad te non accedi
mꝰ ſed a te auertimur vt erroneum fugiētes· vult
oſtēdere ꝙ nō ē erroneꝰ ſȝ paſtor ponēs ſigna latro
nis ⁊ paſtoris ⁊ p̄mo oñt q̄s ē erroneꝰ ⁊ fur dicēs
Amē amē dico uob̄ q̄ n̄ itrat ꝑ hoſtiū i ouile ouiū ſed
aſcēdit aliūd ille fur eſt ⁊ latro· h at ⁊ eos q̄ an̄ eū
fuerunt occulte inſinuat ⁊ eos qui poſt eum futuri
ſunt antichriſtum ⁊ pſeudochriſtos· Hoſtium autē

Hoſtium aũt ſcripturas vocauit hee ei dei cognitionem aperiũt hee oues cuſtodiunt ⁊ lupos ſupueſire nõ pmittũt hereticis introitum ꝑcludentes. Qui ergo non ſcripturis vtit̃ ſed aliunde aſcendit hoc ẽ aliam ſibi ⁊ non legitimam viam facit hic fur eſt. Dicit aũt aſcẽdit ⁊ non intrat ad ſimilitudinẽ furis maceriam tranſcendere volentis ⁊ periculoſe omĩa agentis. Dicens aũt aliunde eciam ſcribas oculte inſinuauit q̃ docebant mãdata ⁊ doctrinas hominũ ⁊ legẽ puaricabant̃. Si autem infra ſeipſuʒ hoſtium dicit nõ oportet turbari. Etenim paſtorem ſeip̄m ⁊ oſtiũ differenter ꝑdicat. Quia eñ adducit nos patri hoſtium ſe dicit. q̃a vero procurat. paſtorem. ¶ Aug. Vel aliter Multi ſunt q̃ ſcd̃m quandã vite huiꝰ conſuetudinẽ dicũtur boni homines q̃ ea que in lege mandata ſunt quaſi obſeruant ⁊ xp̄iani nõ ſunt ⁊ plerunq; ſe iactant ſic phariſei. Nunquid ⁊ nos ceci ſumꝰ? Quia vo oĩa iſta q̃ faciunt ⁊ neſciũt ad quem finẽ referant inaniter faciunt. Dñs de grege ſuo ⁊ hoſtio quo intratur ad ouile ſimilitudineʒ poſuit dicens. Amen amẽ ꝛc. Dicãt ergo pagani vel iudei vel heretici bene viuimꝰ. ſi p hoſtiuʒ nõ intrãt quid eis prodeſt? Ad hoc eñ debet vnicuiq; prodeſſe bene viuere vt detur illi ſemp viuere. q̃a nec bene viuere dicendi ſũt qui finem bene viuendi vel cecitate neſciunt. vel inflatione contemnunt. Non eſt aũt cuiq̃ ſpes vera ſemp viuendi. ni cognoſcat vitam qd̃ eſt xp̄us ⁊ p hanc ianuã intret in ouile. Quicunq; ergo vult intrare ad ouile p hoſtium itret. nõ ſolũ xp̄m ꝑdicet ſʒ xp̄i gl'iaʒ q̃rat ñ ſuã. Multis aũt ianua ẽ xp̄s q̃ intrat p hãc ianuã oportet humileʒ eſſe ut ſano capite poſſit intrare. Qui autẽ ſe non humiliat ſed extollit per muꝝ vult aſcendere ideo exaltat̃ vt cadat. Querũt ergo plerũq; tales homĩes eciã pſuadere hominib; vt bene viuãt ⁊ xp̄iani non ſint p aliam ptem volunt aſcendere rapere ⁊ occidere. Tales ergo fures ſũt quia quod alienum eſt ſuũ dicũt. latrones quia qd̃ furant̃ occidunt. ¶ Criſoſto. Vidiſtis qualiter deſcripſit latronẽ. Intuere ⁊ paſtoris diffinitionẽ. Sequitur eñ. Qui aũt intrat p hoſtium paſtor eſt ouiũ. ¶ Aug. õ ver. do. Intrat p hoſtium q̃ intrat p xp̄m qui imitatur paſſionẽ xp̄i qui cognoſcit humilitatem xp̄i vt cum deus factus ſit homo p nobis cognoſcat ſe hõ non eſſe deũ ſʒ hominẽ. Qui eñ vult deus videri cũ ſit homo non imitatur illum qui cũ deꝰ eſſet homo factꝰ eſt. Tibi aũt ñ dicit̃. Eſto aliquid minus q̃ʒ es ſʒ agnoſce quid es. Sequitur huic hoſtiarꝰ aperit. ¶ Criſ. Nihil phibet hoſtiarium vocare moyſen. Ille eñ eſt cui eloq̃a dei credita ſũt. ¶ Theo. Vel ſpũſſanctus eſt hoſtiarꝰ p quem ſcripture reſerate nobis indicant xp̄m ¶ Aug. Vel aliter hoſtiarium ip̄m dñm debemꝰ accipe. multo ſiit eñ inter ſe magis diuiſa i reb; hũanis paſtor ⁊ hoſtium q̃ʒ hoſtiarꝰ ⁊ hoſtium. ⁊ tamen dominus ⁊ paſtorem ſe dixit ⁊ hoſtium. Cur non ergo intelligamꝰ ip̄m ⁊ hoſtiarium. Ipſe eñ ſe aperit qui ſeip̄m exponit. Si aliam pſonam q̃ris hoſtiarꝰ vide hoſtiarium forte ſpm̄ſſandũ de quo dominꝰ dicit Ipſe vos docebit omnẽ veritatem. Hoſtiũ eſt xp̄us qui ẽ veritas Quis aperit hoſtiũ niſi qui docet veritatem. Cauendũ tñ eſt ne maior eſſe eſtimet̃ hoſtiarꝰ q̃ʒ hoſtium quia in domib; hominum hoſtiarꝰ hoſtio nõ hoſtium ꝑponit̃ hoſtiario ¶ Criſoſtomꝰ. Quia vo dicebant eum eſſe deceptorẽ ⁊ h̃ eſt ex infidelitate ſui ip̄oꝝ certificabant dicentes q̃s principiũ credit in eũ Oſtendit nunc q̄ ex h̃ q̄ ñ attendũt ei ex ordine ouium excluduntur. vñ ſeq̃tur. ⁊ oues vocem eiꝰ audiunt. Si eñ paſtoris eſt p legitimũ intrare hoſtium p quod ip̄e intrauit ab ouium ꝯgregatione ſe abſtrahũt qui ip̄m non audiunt. Sequit̃ Et ꝓprias oues vocat noiatim. ¶ Aug. Nouit ei noĩa predeſtinatoꝝ. vnde diſcipulis ait. Gaudete q̃m nomina vr̃a ſcripta ſũt in celo. Sequit̃ ⁊ Educit eas. ¶ Criſ. Oues educebat q̃n eas mittebat non extra ac itra lupos ſʒ i medio lupoꝝ. Videt̃ aũt ⁊ de ceco occulte inſinuare. Etenim illũ eduxit vocãs ex medio iudeorum ⁊ vocem eius audiuit. ¶ Auguſt. Sed ⁊ quis aliꝰ oues emittit niſi qui earum peccata dimittit. vt eũ ſequi duris liberate vinculis poſſint. Sequitur eñ. Et cum ꝓprias oues emiſerit. ante eas vadit. ¶ Theoſi. Emittit ſiquidem eas de tenebris ignorantie ad lucem. dum ante eas vadit quaſi in columna nubis ⁊ ignis. ¶ Criſoſt. Nimirum paſtores contrarium faciunt oues ſequentes ſʒ ip̄e oſtendit ſe cõtrarium facere q̃m oues deducit ad veritatem. ¶ Aug. Et quis eſt q̃ oues preceſſit ñ qui ſurgens a mortuis iam non morit̃. ⁊ patri dixit q̃s dediſti mihi: volo ut vbi ego ſum ⁊ ipſi ſint mecuʒ Seq̃tur. Et oues illuʒ ſequũtur quia ſciunt vocẽ eius alienũ aũt nõ ſequũtur. ſed fugiunt ab eo quia non nouerunt vocem alienorum. ¶ Criſo. Alienos dicit eos qui circa theodam ⁊ iudam aut eos qui pꝰ hoc alios debent decipe pſeudo apoſtolos. vt eñ non dicatur vnus illorum eſſe p multa ſe ab eis ſeparat ⁊ p̄mo quidem p doctrinam ſcripturaruʒ per quas xp̄us ad ſe homines adducebat illi vero ab eis homines abſtrahebant. Secundo per ouium obedientiam. Nam in eum quidem nonſolum viuentem ſed eciam mortuum homines crediderũt. Illos autem ꝯfeſtim reliquerunt ¶ Theo. Significat autẽ antixp̄m qui paululum decipiens nõ obtinebit ſequaces poſt eiꝰ mortem. ¶ Aug. Sed quomodo ſoluet̃ iſta q̃ſtio. audiũt vocem xp̄i quandoq; non oues audiuit enim iudas. ſed lupus erat ⁊ non audiunt oues aliqui enim eoꝝ qui xp̄m crucifixerunt nõ audier̃t ſed oues erant. Sed dicet aliquis quando non audiebant oues non erant. Vox audita eos mutauit ⁊ ex lupis oues fecit Me autem adhuc mouet q̄ per ezechieleʒ obiurgat dominꝰ paſtores ⁊ dicit inter cetera de ouib;. Errantem nõ reuocaſtis. ⁊ erranteʒ dicit ⁊ ouem appellat. Non erraret ſi vocem paſtoris audiret. ſed ideo errauit quia vocem alieni audiuit. Dico ergo nouit dominꝰ qui ſunt eius nouit ꝑſcitos nouit predeſtinatos. Ipſi ſunt oues. aliquãdo ſeipſi neſciunt. ſʒ paſtor nouit eas. Multe eñ oues foris ſunt ⁊ multi lupi intus. De predeſtinatis gꝰ loq̃tur. Eſt autem aliqua vox paſtoris in qua oues non audiunt alienos. in qua non oues non audiunt xp̄m. Que eſt iſta vox? q̃ pſeuerauerit uſq; in finẽ hic ſaluꝰ erit. Hanc vocem non negligit ꝓpriꝰ non

audit alienꝰ· Sequitur hoc puer· dixit eis ihus· Illi
aūt nō cogno· quid loquebatᷣ eis Paſcit em̄ dn̄s ma
nifeſtis exercet obſcuris· cū autem audiunt duo v̄
ba euangelij vnus impius alter pius ⁊ talia forte
ſunt ut ambo nō intelligant vnꝰ dicit verū eſt· quod
dixit ⁊ bonū eſt quod dixit· ſed nos nō intelligimus
Iſte q̄ credit iā pulſat ⁊ dignꝰ eſt cui apiatᷣ ſi pulſa
re pſiſtat· Aliꝰ dicit· Nihil dixit qui adhuc audiat
niſi credidentis non intelligetis·

¶ Dixit ergo eis iterū ihesus. Amen am̄
dico vobis ego ſū hoſtiū viuū. Om̄es quot
quot venerūt fures ſūt ⁊ latrones ſed non
audierūt eos oues. Ego ſū hoſtiū per me
ſiq̄s itroierit ſaluabitᷣ Et igredietᷣ ⁊ egre
dietur ⁊ paſcua inueniet Fur nō venit niſi
vt furetᷣ ⁊ mactet ⁊ perdat. Ego veni vt
vitam hēant ⁊ habūdanciꝰ habeant
¶ Criſ· Dominꝰ attentiores volēs uideos facē mani
feſtat quod ſupꝰ dixerat· vn̄ dicitᷣ· Dixit ergo iterū
eis ihus amen amē dico vob· ego ſum hoſtium viuū
¶ Aug· Ecce quod clauſū poſuerat aperit ipſe eſt
hoſtiū intremꝰ ⁊ nos intraſſe gaudeamꝰ ſequitᷣ oēs
quotquot vene· fures· ⁊c ¶ Criſoſto nō de ꝓphetis
hoc dicit ſicᷣ heretici dicūt ſ; d̄ ſeditoſis vn̄ ⁊ laudās
oues ſubiūgit ſ; non audierūt eos oues Aliq̄ at
videtᷣ laudare eos q̄ non obedierūt ꝓphetis ſed eis de
trahit vehementer· ¶ Aug· Intellige gꝰ· quotq̄t ve
nerūt p̄ter me· nō aūt p̄ter illum ꝓphete venerūt q̄
cū illo venerunt qui cū v̄bo dei venerunt· q̄ vera
ces fuerūt quia ipſe v̄bum ⁊ veritas venturꝰ pre
cones mittebat· Sed eorū corda quos miſerat poſ
ſidebat· carnē quippe ipē accepit ex tpe qui ē ſemp
in pn̄cipio em̄ erat v̄bum· Ante aduentū aūt eius
quo humilis veit i carne p̄ceſſerunt iuſti ſic i eum
credentes veturū quō nos credimus i eum qui veit
tempora variata ſūt nō fides Eadē em̄ fides vtroſ
q̄ coniungit ⁊ eos qui venturū eſſe ⁊ eos qui ve
niſſe crediderunt· Quotquot ergo p̄ter illum vene
rūt· fures fuerunt ⁊ latrones id eſt ad furādum ⁊
occidendū venerūt ſed non audierunt eos oues· illi
ſcꝫ de quibus dictum eſt· Nouit dn̄s qui ſunt eius·
eos gꝰ nō audierūt oues in q̄bꝰ nō erat vox xp̄i ērrā
tes vana ſigētes miſeros ſeducētes· q̄re aūt ſe hoſtiū di
xerit aperit ſubdens· Ego ſū hoſtiū p me ſiq̄s itro·
ſaluabitᷣ· ¶ Alchu· quaſi diceret· Illos non audiūt
oues ſed me audiunt quia ego ſum hoſtium ⁊ qui
p me non fidꝰ· ſ; verꝰ introierit p ſeuerando ſalua
bitᷣ ¶ Theo· Educit aūt ad paſcua dominꝰ oues p
hoſtium· vnde ſequitur Et ingredietᷣ ⁊ egre· ⁊ pa
ſcua inueniet· Que ſunt autē hec paſcua· niſi dele
ctatio futura ⁊ requies in quā nos dn̄s introducit
¶ Aug· Sed quid eſt q̄ dicit ingredietᷣ ⁊ egredietᷣ
Ingredietur quippe in eccliam p hoſtium xp̄m qd̄
valde bonū eſt· Exire aūt de eccl̄ia non eſt bonum·
Poteſt ergo dici ingredi nos quādo interius aliq̄d
cogitamus egredi aūt quando exterius aliquid ope
ramur ſcd̄m illud exiuit homo ad opꝰ ſuū ¶ Be·
Vel ingredi dicitᷣ cui eſt cure homo interior· Egre
di v̄o qui hominem exteriorem id eſt membra que
ſunt ſuper terrā i xp̄o mortificat· Hic em̄ paſcua
in futuro reperiet ſeculo ¶ Criſ· Vel hoc dicitᷣ ꝑ
apoſtolos· q̄ cum otio introierūt ⁊ exierunt vt to
tius orbis terrarū facti domini ⁊ nullus eos eijcē va
luit ⁊ nutrimentum habuerūt· ¶ Aug· Sed plus me
delectat q̄ ipſe quodāmodo nos admonuit cū ſecutꝰ
adiungit fur nō veit niſi vt furetur ¶ Alch· Quaſi
diceret merito oues nō audiunt vocem furis quia
nō venit fur niſi vt furetᷣ alienam rem ſibi vſurpā
do· non de p̄ceptis xp̄i ſuos ſectatores inſtruens· ſ;
ſuis exemplis eos viuere ſuadens· vnde ſubditur·
Et mactet mala doctrina retrahendo a fide· ⁊ perdat
in eterna damnatione· Illi ergo furātur ⁊ occidūt
Ego veni vt uitam habeant ⁊ abundantius habe
ant ¶ Auguſtinꝰ· Videtur mihi dixiſſe· ut uitam
habeant ingredientes· hoc eſt per fidem que per di
lectionem operatur· per quam fidem in ouile ingre
diuntur ut uiuant· quia iuſtus ex fide uiuit ⁊ abun
dantius habeant ſcilicet egredientes quando veri
fideles moriuntur· ⁊ abundantius habeant vitam·
vbi nunq̄ deīde moriantur· Quamuis ergo ⁊ hic
in ipſo ouili non deſint paſcua· inuenient tamen pa
ſcua ubi ſaturentur· Qualia inuenit cui dictum eſt·
hodie mecum eris in paradiſo· ¶ Ore ſꝰ ezechi· ho
me· xiij· Ingredietur ergo ad fidem egredietur ad
ſpem· Paſcua vero inueniet in eterna ſacietate·
¶ Criſoſtomꝰ· Quod aūt dicit· Fur non venit niſi
ut furetur ⁊ mactet ⁊ perdat· De ſeditioſis dicit
quod ad literam eſt factum· omnibus occiſis ⁊ perdi
tis qui eos ſequebantur· ⁊ ſic etiam preſentem ui
tam eos p̄diderunt· Ego autem veni pro ſalute oui
um· ut uitam habeant· ⁊ abundantius habeant· in
regno celorum· Et hec eſt tercia differētia· qua ſe
diſcreuit a pſeudoprophetis· ¶ Theophilus· Mi
ſtice autem fur dyabolꝰ ē qui venit temptādo ut fu
retur per cogitationes illicitas ⁊ mactet per conſen
ſum ⁊ deinde per opera deſtruat·

¶ Ego ſū paſtor bonꝰ Bonus paſtor am̄
mam ſuā dat ꝓ ouibus ſuis mercenariꝰ aūt
⁊ qui non eſt paſtor cuiꝰ nō ſūt oues ꝓprie
videt lupum veientē ⁊ dimittit oues ⁊ fu
git ⁊ lupus rapit ⁊ diſpergit oues. merce
narius aūt fugit quia mercenarius eſt ⁊ nō
pertinet ad eum de ouibus

¶ Auguſtinꝰ· Aperuit dominꝰ duas res quas qd̄
ammodo clauſas propoſuerat· Primo quidem ſci
mus quia hoſtium ipſe eſt· Nunc autem oſtendit
quia paſtor eſt dicens Ego ſum paſtor bonus· Su
pra autem dixerat paſtorem intrare per hoſtium· ſi
ergo ipſe eſt hoſtium quomodo ipē per ſe ipſum in
trat· Sicut ergo ipē per ſeipſum nouit patrē nos
autem p illum· Sic intrat i ouile per ſeipſum· nos
autem per ipſum Nos quia xp̄m predicamus p
hoſtiū intramus xp̄us autem ſeipſum predicat·

Nam nō enī ꝛ alia demonſtrat ꝛ ſeipm̄ ſi aūt prepoſi
ti eccl̄ie qui filij ſunt paſtores ſūt. quō vnus paſtor
eſt niſi quia ſunt illi omnes vnius membra paſtor
is. Et quidem qui paſtor eſt dedit membris ſuis.
Nam ꝛ petrus paſtor ꝛ ceteri apoſtoli paſtores ꝛ
oēs boni epiſcopi hoſtium vō nemo nr̄m ſe dicit. h
ſibi ipe ꝓprie tenuit. Nō autem adderet bonꝰ niſi eſ
ſent ꝛ paſtores mali ipſi ſunt fures ꝛ latrones aut
certe ut multum mercenarij. ¶ Greg. in homelia
Ecce eius bonitatis formā quam nos imitemur ad
iungit dicens. Bonus paſtor animam ſuā ponit ꝓ
ouib ſuis fecit quod monuit oſtendit quod iuſſit ꝓ
ouibꝰ ſuis aīam ſuam poſuit ut in ſacramento nr̄o
corpꝰ ſuum ꝛ ſanguinem verteret ꝛ oues quas re
demerat carnis ſue alimento ſaciaret. Oſtenſa ē no
bis de contemptu mortis via. quam ſequamur appoſi
ta forma cui imprimamur. Primū nobis eſt exterio
ra nr̄a miſericorditer ouibꝰ eius impendere. Poſtre
mū vō ſi neceſſe ſit etiam in mortem animam nr̄am
pro eiſdem ouibꝰ miniſtrare. Qui autem non dat pro
ouibꝰ ſubſtanciam ſuam qn̄ pro his daturꝰ eſt aīaꝫ
ſuam ¶ Aug. Non autem ſolꝰ xp̄s hoc fecit. Et tn̄
ſi illi qui fecerūt membra eius ſunt idem ipe vnus
h fecit. Ipe enī potuit facere ſine illis illi ſine illo n̄
poterant. Aug. Omnes tamen paſtores boni fuerūt
non ſolū quia ſanguinē fuderūt ſꝫ quia pro ouibꝰ fu
derunt. nō enī fuderunt elatione ſꝫ caritate. Nam ꝛ
apud hereticos qui ꝓpter iniquitates ꝛ errores ſuos
aliquid moleſtiaꝝ perpeſſi fuerunt noīe martirij ſe
iactant vt hoc pallio dealbati facilꝰ furentur quia lupi
ſunt. Nō autem oēs qui corpora ſua ī paſſione cē
iugibꝰ tradunt. eſtimandi ſūt ſanguinem fudiſſe ꝓ
ouibꝰ ſꝫ potius contra oues. Dicit enī aplꝰ Si tra
didero corpꝰ meum ut ardeam. caritatem aūt non ha
beam nihil mihi prodeſt. Quō aūt ul hēt exiguam ca
ritatem qui cē conuictꝰ non amat vnitateꝫ quā dn̄s
cōmendans noluit multos appellare paſtores. ſꝫ pa
ſtorem vnū dicens ego ſum paſtor bonꝰ ¶ Criſoſto.
Hic igitur de cetero dominꝰ d̄ paſſione ſua diſputa
bat oſtendens quoniā ꝓ ſalute fieret mundi ꝛ nō in
uitꝰ in hanc venit. Deinde rurſus oſtendit ſigna pa
ſtoris ꝛ mercenarij cum dicit. Mercenariꝰ auteꝫ ꝛ
q̄ nō eſt paſtor cꝰ nō ſunt oues ꝓprie videt lupuꝫ ve
nientem ꝛ dimittit oues ꝛ fugit ¶ Grego. Sūt ei
nōnulli qui dum plꝰ terrenam ſubſtātiam quā oues
diligūt merito nomen paſtoris ꝑdunt. Nō enim pa
ſtor ſꝫ mercenariꝰ vocatur. qui nō ꝓ amore intimo
oues dominicas ſꝫ ad temporales mercedes paſcit
Mercenariꝰ quippe eſt qui paſtoris locum tenet ſꝫ
lucra animaꝝ nō querit terrenis comodis inhiat ho
nore prelationis gaudet ¶ Aug. de vbis do. Aliud
ergo querit in eccl̄ia nō deum querit Si deum q̄re
ret caſtus eſſet quia legitimum maritū aīa deum hēt
Quiſq̄s a deo querit preter deum aliquid non caſte
deum querit ¶ Greg. in homel. Verum vō paſtor
ſit vel mercenarius cognoſci veraciter nō poteſt ſi
occaſio neceſſitatis deeſt tranquillitatis enī tpe ple
rumq̄ ad gregis cuſtodiā ſic verꝰ paſtor ſic eē mer
cenarius ſtat. Sed lupꝰ veniens indicat quo q̄ſq̄
animo ſup gregis cuſtodiam ſtabat ¶ Aug. de v.

domini. Lupꝰ autem diabolꝰ eſt ꝛ qui illū ſequūtur
Nam dictū eſt ꝙ induti quidē pellibꝰ ouiū intus ſēt
lupi rapaces ¶ Au. ſup iohēꝫ. Ecce lupꝰ ouis gut
tur apprehendit diabolꝰ fideli adulterium perſuaſit
excōmunicandꝰ eſt. Sed excōmunicatꝰ inimicꝰ erit.
inſidiabitur. nocebit cū poterit vnde taces non in
crepas. Lupum venientem vidiſti ꝛ fugiſti corpore
ſteiſti aīo fugiſti. Affectiones enī nr̄e motus aīo
rum ſunt leticia animi diffuſio eſt triſticia aūt contra
ctio cupiditas aīmi ꝓgreſſio timor animi fuga eſt.
¶ Gregorius. in hom. Lupꝰ etiam ſup oues venit
cum quilibet iniuſtꝰ ꝛ raptor fideles quoſq̄ atq̄ hu
miles opprimit. Sed is qui paſtor eſſe videbatur
ꝛ nō erat relinq̄t oues ꝛ fugit. quia dum ſibi ab eo
periculum metuit reſiſtere eius iniuſticie nō p̄ſumit.
Fugit autē nō mutando locū. ſꝫ ſubtrahendo ſolati
um. Sed contra hoc mercenarius nullo zelo accen
ditur q2 dum ſola exteriora cōmoda requirit interi
ora gregis damna negligenter patit. Unde ſubdit.
Mercenariꝰ aūt fugit quia mercē. eſt ꝛ nō pertinꝫ
ad eum de ouibꝰ Sola ergo cā eſt vt mercenarius
fugiat q2 mercenariꝰ ē. ac ſi dicat. ſtare in periculo
ouium nō poteſt. qui in eo ꝙ ouibꝰ preeſt non oues
diligit. ſꝫ lucrū terrenum querit ꝛ ideo opponere ſe
contra periculum trepidat ne hoc qd̄ diligit amittat.
¶ Aug. Si autem apli paſtores fuerunt non mer
cenarij quare fugiebant qn̄ perſecutionem patiebant
Et hoc dn̄o dicente ſi vos perſecuti fuerint fugite.
Pulſemus aderit qui aperiat ¶ Aug. ad honoratū
Fugiant ergo omino de ciuitate in ciuitatem ſerui
xp̄i miniſtri verbi ꝛ ſacramēti eius qn̄ eoꝝ quiſq̄
ſpecialiter a perſecutoribꝰ querit. vt ab alijs q̄ nō ita
requiruntur non deſeratur eccl̄ia. Cum aūt omniū id
ē epoꝝ ꝛ clericoꝝ ꝛ laicoꝝ eſt cōmune periculum hi
qui alijs indigent non deſerantur ab his quibꝰ indi
gent. Aut igitur ad loca munita oēs tranſeāt aut
q̄ habent remanendi neceſſitatem nō relinquant ab
eis per quos eccleſiaſtica ē implenda neceſſitas. tūc
ergo de locis in q̄bus ſumꝰ premente perſecutione fu
giendum ē xp̄i miniſtris quādo ibi aut plebs xp̄i
non fuerit cui miniſtretur aut pōt impleri ꝑ alios ne
ceſſarium miniſterium q̄bus eadem non ē cauſa fu
giendi. Cum auteꝫ plebs manet ꝛ miniſtri fugiunt
miniſteriū ꝙ ſubtrahitur q̄d erit niſi mercenarioꝝ
illa fuga damnabilis q̄bus non eſt cura de ouibus.
¶ Aug. ſuper iohānem. In bonis ergo nominatur
hoſtium hoſtiarius paſtor ꝛ oues in malis fures ꝛ
latrones mercenarij lupꝰ. ¶ Aug. de vbis domini.
Diligendus eſt paſtor cauendus latro tolerandus
mercenariꝰ. Utilis enī eſt vtilis mercenariꝰ q̄mdiu
non videt lupum fureꝫ vl̄ latronē. Cum aūtem vide
rit fugit. ¶ Aug. ſup iohānem. Nec enī mercena
riꝰ diceretur niſi acciperet a conducente mercedem fi
lij eternam hereditateꝫ p̄ris patienter expectāt mer
cenarij temporalem mercedem a conducti feſtināter exop
tāt ꝛ tamen per linguas vtrorūq̄ diuina xp̄i gl̄ia
diffamatur Unde ergo ledit vnde mala facit. nō vn̄
bona dicit botrū carpe ſpinam caue quia botrꝰ aliqn̄
de radice vitis exortꝰ. pendet in ſpinis. Multi q̄ppe
in eccl̄ia cōmoda terrena ſectantes xp̄m predicant

⁊ per eos vox xp̄i audit̄ · ⁊ ſequūtur oues nō mercenarium ſꝫ uocem paſtoris per mercenarium ·

¶ Ego ſum paſtor bonꝰ ⁊ cognoſco oues meas ⁊ cognoſcūt me mee. Sic nouit me pr̄ ⁊ ego agnoſco prēm ⁊ aīam meā pono pro ouibꝫ meis . ⁊ alias oues hēo q̄ non ſūt ex hoc ouili ⁊ illas oportet me adducere ⁊ vocē meā audiēt ⁊ fiet vnū ⁊ ouile vnus paſtor ꝓpterea me pr̄ diligit q̄a ego pono animā meā vt iterū ſumā eā. Nemo tollit eam a me ſꝫ ego pono eā a meipo ptatē hēo ponēdi aīam meā ⁊ ptatem hēo iterū ſumēdi eā hoc mādatū accepi a prē meo diſcenſio itaqꝫ facta eſt inter iudeos ꝓpter ſermōes hos dicebāt autē multi ex ipſis Demoniū habet ⁊ inſanit . Quid eum auditis? Alij autem dicebant . Hec verba nō ſunt demonium habentis. Nunquid demonium poteſt cecorum oculos aperire?

¶ Cris· Duos ſuperius malos ꝯmiſit dn̄s vnū qui furat̄ ⁊ mactat ⁊ rapit Alteꝝ qui nō ꝓhibet · ꝑ illū ſeditioſos inſinuans · per hūc iudeoꝝ magiſtros confidens ⁊ non ꝓcurantes creditas oues · Sed ab vtriſqꝫ ſeipm̄ xp̄s diſtinxit · ab illis quidem q̄ ad ſedendū venerunt in hoc ꝙ dixit veni ut uitam habeant · ab his qui ꝯtemnūt lupoꝝ rapinas ex eo ꝙ ꝓ ouibꝰ aīaꝫ ponit · ⁊ ideo quaſi ꝯcludens ſubdit Ego ſū paſtor bonꝰ · Sed quia ſuperius dixerat ꝙ oues paſtoris vocem audiunt ⁊ ſequūt̄ eum · ne quis dicat · q̄d ergo dicis de his qui tibi non credunt? conſequenter ſubdit · Et cognoſco oues meas ⁊ · cognoſcunt me mee Quod ⁊ paulꝰ oſtendit dicens · Non repellit dn̄s plebem ſuam quā p̄ſciuit ¶ Grego · in home · Ac ſi apte dicat · diligo oues meas ⁊ ipe me diligentes obſequūtur · qui em̄ veritatem nō diligit adhuc minime ꝯgnouit ¶ Theoph̄ Hinc aūt differentiā mercenarij ⁊ paſtoris dicaes · Nā mercenariꝰ ignorat oues q̄a raro viſitat eas · paſtor v̄o cognoſcit oues ꝓprias tāqꝫ erga eas ſollicitꝰ ¶ Cris · Deinde vt nō eſtimes parē menſurā cognitōis xp̄i ⁊ ouiū ꝯſequēt̄ ſubdit · Sic nouit me pr̄ ⁊ ego cognoſco prēm quaſi d · ita certiſſime ipm̄ ſcio ſic ipe me hic ergo ē par cognitio · nā ſequit̄ · ⁊ aīam meā pono ꝓ ouibꝰ meis · ¶ Greg · in home · Ac ſi apte dicat in hoc ꝯſtat quia cognoſco prēꝫ ⁊ cognoſcor a prē q̄a aīam meam pono ꝓ ouibꝰ meis id eſt ea caritate q̄ ꝓ ouibus meis morior oportet quātum prēm diligaꝫ oſtendo · ¶ Cris · Hoc etiam dicit oſtendens ꝙ nō eſt erroneus quia ⁊ apoſtolꝰ qn̄ ſeipm̄ voluit oſtendere veꝝ eſſe magiſtrum ꝯtra pſeudoapoſtolos induxit rōem a periculis ⁊ mortibꝫ · ¶ Theop · Seductores em̄ non expoſuerunt aīaꝫ ſuā ꝓ ouibus ſed ſicut mercenarij deſeruerūt illos qui eos ſeq̄bantur ·

Dn̄s aūt ut non caperent̄ dixit · Simite hos abire ¶ Grego · Quia v̄o nonſolum iudeā · ſꝫ etiam gentilitatem redimere venerat adiūgit · Et alias oues habeo que nō ſūt ex h̄ ouili · ¶ Aug · de v̄ · do · Loquebatur em̄ ꝑmo d̄ ouili d̄ gn̄e carīs iſrael · erāt autē alij · de genere fidei ipius iſrael · extra erāt · adhuc in gentibꝫ erant · predeſtinati · nōdum ꝯgregati · nō ergo ſunt de hoc ouili · quia non ſūt de genere carīs iſrahel · Sed erunt de hoc ouili · Nam ſeq̄tur · Et illas oportet me adducere ¶ Cris · Oſtendit verosꝫ diſperſos ⁊ paſtores non habentes Sequit̄ · Et vocem meā audient · Ac ſi dicat · Quid miramī ſi hi me ſūt ſecutuři ⁊ vocem meā audituri qn̄ alios videbitis me ſequentes ⁊ vocem meā audientes · Deinde ⁊ futurā eoꝝ p̄nunciat vnionem · vnde ſubdit · Et fiet vnū ouile ⁊ vnus paſtor ¶ Greg · in home · Quaſi ex duobꝫ gregibꝫ vnū ouile efficit quia iudaicum ⁊ gentilē ꝓplm̄ in ſua fide ꝯiungit ¶ Theo Idem nanqꝫ omnibꝫ eſt bapſmi ſignaculū · vnus paſtor v̄bum dei Attēdant ergo manichei qm̄ vnum ouile ⁊ vnus paſtor eſt noui ⁊ veteris teſtamenti · ¶ Aug · Quid ergo ē Nō ſum miſſꝰ niſi ad oues que perierūt domꝰ iſraet̄ niſi quia p̄ntiaꝫ ſuam corporalem non exhibuit niſi ꝓplo iſrahel ad gentes autē non perrexit ipe ſed miſit · ¶ Cris · Hoc aūt v̄bū · oportet · qd̄ hic poſitum eſt nō neceſſitatis eſt demōſtratiuū · ſed eius quod omnino fiet · Quia aūt aliū dicebant eum a prē ſubiungit ꝓpterea me pater diligit qꝛ ego pono animam meam vt iteꝝ ſumā eā ¶ Aug · Id ē quia morior vt reſurgam cum magno em̄ pondere dictū eſt ego pono · Non glorientur iudei Seuire potuerūt ſi eꝰ noluiſſet ponē aiaꝫ meaꝫ quid ſeuiēdo facturi ſūt? ¶ Theo · Dilexit autem pr̄ filiū non tanqꝫ diſpendia mortis ꝓ nobis ſuſtinentē dilectionem ſuā retribuēs ſꝫ quaſi ſue quidditatis ꝓprietatem ingenito intuens dū ex eadem caritate ꝓ nobis voluit mortem ſubire · ¶ Cris · Vt vīt̄ hic ꝯdeſcenſione quaſi di · Etſi nihil aliud eſſet · h̄ ſuaſit mihi amare vos ꝙ vos ita amami a prē vt eꝰ eā ꝓpter hoc diligaꝛ ab eo q̄a ꝓ vobis morior · n̄ aūt a patre antea nō amabat̄ ⁊ nos ſumꝰ facti amoris eꝰ cauſa Sitr aūt ⁊ hoc id̄ volt qm̄ non inuitꝰ ad paſſionē venit vnde ſeq̄tur Nemo tollit eaꝫ a me ſꝫ ego pono eam a meipo ¶ Aug · quarto de tri · In quo d̄monſtrauit ꝙ nulla cauſa peccati vſqꝫ ad mortē carnis acceſſerit Sed q̄a voluit qn̄ voluit · ⁊ quō voluit Vn̄ ſeq̄tur · Poteſtatē habeo ponēdi aiam meā ¶ Cris · Quia em̄ inſtoties ꝯſiliabant̄ eū interficere dic̄ qm̄ noleīt eo inutilis erat h̄ labor · ita aūt hēo ptātem aiaꝫ ponē ut nullꝰ poſſit me inuito facē qd̄ in hoibus nō ē · nos em̄ nō habemꝰ ptātem alr̄ ponere n̄ interficiēdo noſmetipos ipe aūt ſolꝰ dn̄s eſt ponēdi eaꝫ hoc aūt excitt v̄o ⁊ illud ꝯſtat ꝙ qn̄cūqꝫ voluerit eaꝫ ſuſcipe poſſit vn̄ ſeq̄tur · ⁊ ptātem hēo iteꝝ ſumēdi eam · in q̄ ⁊ reſurrectōꝫ d̄mōſtrauit īdubitabilē vt aūt n̄ eſtimēt cū eū interfecerit derelictū a prē ſubiungit h̄ mādatū accepi a prē meo ſcꝫ ponēdi aiam ⁊ ſumēdi · ex q̄ n̄ ē intelligēdū ꝙ pꝰ expectauerit audire ⁊ opꝰ ei fuerit diſcē ſꝫ voluntariū mōſtrauit ꝓceſſū ⁊ contrarietatis ad patrem ſuſpitionem deſtruxit

¶ Theo. Nihil em̄ aliud mandatum ħ dicit quam ea que ad pr̄em concordia. ¶ Alchui. Verbum em̄ non v̄bo accepit mādatum. ſed in verbo vnigenito patris eſt omne mādatum. Cum autē dr̄ fili⁹ accipe quod ſubſtācialiter habet nō poteſtas minuitur. ſed generacio eius oſtenditur. Pr̄ em̄ filio quem perfectum genuit omia gignendo dedit ¶ Theo. Poſtq̄ȝ autem d̄ ſe ſublimia oſtenderat mortis ⁊ vite ſe principem exp̄mens rurſum induit humilia. Sic mira diſpoſitione vtraq̄ȝ connectens vt nec minor aut ſubditus patri reputetur nec dei aduerſari⁹ ſed eius poteſtatis ⁊ conſilij ¶ Aug. Per hoc aūt quod dixit ō anima ſua inſtruimur contra Appollinariſtas. q̄ dicūt xp̄m non habuiſſe aīam humanā id eſt rationalem. Querim⁹ aūt quō dn̄s aīam ſuam ponit. xp̄us em̄ eſt v̄bum ⁊ homo id eſt v̄bum aīa caro ⁊ xp̄s ergo ex eo ꝙ v̄bum eſt ponit animā. ⁊ iteꝝ ſumit eā An ex eo ꝙ anima humana eſt ipſa ſe ponit ⁊ iteꝝ ipſa ſe ſumit. an iteꝝ ex eo ꝙ caro eſt caro aīam ponit ⁊ iterum ſūmit Si autem dixerim⁹ quia v̄bum dei poſuit aīam ſuam ⁊ iterum ſumpſit eam Ergo aliquando aīa illa ſeparata eſt a dei v̄bo. Mors em̄ corpus ab anima ſeparauit. a verbo autem animam ſeparatam nō dico. Si autem dixerim⁹ quia ipſa ſe aīa poſuit abſurdiſſim⁹ ſenſus eſt. Si em̄ a v̄bo ſeparata nō erat a ſeipſa poterit ſeparari. Caro ergo ponit aīam ſuam ⁊ iteꝝ ſumit eam n̄ tamen poteſtate ſua ſ; poteſtate inhabitantis carnem ſcȝ v̄bi. ¶ Alch. Et quia lux in tenebris lucebat ⁊ tenebre eam non comprehenderūt ſubiungitur. Diſſenſio itaq̄ȝ facta eſt inter iudeos ꝑpter ſermones hos. Dicebant autem multi ex ipſis demonium hēt ⁊ inſanit ¶ Criſ. Quia em̄ maiora erāt q̄ȝ ſm̄ hominem ea que dicebant̄ demonium eū habere dicebant Sed ꝙ demonium non habebat oſtēdunt alij ab hijs que fecit. vnde ſequitur Alij autem dicebant. Hec v̄ba nō ſunt demonium habentis Nunquid demonium pōt cecoꝝ oclos aperire. Quaſi diceret nec ipſa v̄ba demonium habentis videntur. Si v̄o n̄ ſuademini a verbis. ab opibus moueamini Quia ergo dn̄s eam que ꝑ rōe eſt tribuerat demonſtrationem. ſilebat d̄ reliquo. Nec̄ȝ ei riſione erant digni. Sed ⁊ nos erudiuit māſuetudinem ⁊ longanimitatē oīmeȝ. ipſi etiam ſeipſos opprimebant quando ab inuicem diuiſi altricarētur.

¶ Facta ſunt autem encenia in iheroſolimis ⁊ hyems erat. Et ambulabat iheſus in templo in porticu ſalomonis. Circundederunt ergo eum iudei ⁊ dixerunt ei Quouſq̄ȝ animā noſtram tollis. Si tu es xp̄us. dic nobis palam. Reſpōdit eis iheſus. Loquor vobis ⁊ non credidiſtis Opa que ego facio in noīe patris mei. hec teſtimoniū perhibent de me Sed vos non creditis q̄a vos non eſtis ex ouibus meis Oues mee voceȝ meam audiunt. ⁊ ego cognoſco eas ⁊ ſequuntur me. ⁊ ego vitam eternam do eis. ⁊ non peribunt ineternum. ⁊ nō rapiet eas quiſq̄ȝ de manu mea. Pater meus quod dedit michi maius omnib⁊ eſt ⁊ nemo poteſt rapere de manu patris mei. Ego ⁊ pater vnum ſumus.

¶ Alchui. Audiuim⁹ paciēciaȝ dei ⁊ inter obꝓbria p̄dicationem ſalutis ſed ipſi obdurati magis eū temptare q̄ȝ ipſi obedire volebant. Vn̄ dicitur. Facta ſūt aūt encenia in iheroſolimis ¶ Aug. Encenia feſtiuitas erat dedicacōis templi. Grece em̄. Cenon dr̄ nouum. q̄ncumq̄ȝ nouū quid fuerit dedicatū encenia vocatur. ¶ Criſ. Dicit em̄ diem ſm̄ quaȝ tēplum dedicatum eſt. redeuntib⁊ eis a captiuitate babilonis. ¶ Theo. Splendide ergo ꝑſequebātur ſolēnitatem. veluti ꝓprium decorem recuperāte ciuitate poſt tam lōgam captiuitatem. ¶ Alchui. Vel hec dedicatio in memoriā illius erat dedicacōis quā iudas machabe⁹ fecit. prima em̄ dedicatio a ſalomōe facta ē tempe autūni. Secūda a zorobabel ⁊ ihu ſacerdote tempe veris Hec aūt tempe hyemali. Vn̄ ſequitur Et hyems erat. ¶ Beda. Sub iuda em̄ machabeo ſtatutum legitur vt eadeȝ dedicatio ꝑ oīns annos i memoriam ſolennib⁹ renouaretur officijs. ¶ Theo. Temp⁹ auteȝ hyemis euangeliſta exp̄mit. ad oſtendendum ꝙ ꝓximū eſſet temp⁹ paſſionis. nam in vere ſequenti paſſus eſt dn̄s. ⁊ ideo iheroſolimis conuerſabat̄ ¶ Greg. ſcd̄o moraliū. Vt idcirco hyemis curauit temp⁹ exp̄mere vt in eſſe iudeoꝝ cordibus malicie frigus indicaret. ¶ Criſ. In hac aūt ſolennitate xp̄us cum multo ſtudio aderat. de reliquo em̄ iudeaȝ frequentabat quia paſſio erat in ianuis. vn̄ ſequitur. ⁊ ambulabat ihus in templo in porticu ſalomonis ¶ Alchui. Porticus ſalomonis dicit̄. vbi rex ille ad orandum ſtare conſueuerat. Et ideo eius noīe cognominabatur. Solent aūt porticus quib⁹ templum cingebat̄. ex nomine templi vocari. Si aūt filius dei in templo in quo caro brutoꝝ animalium offerebatur ambulare voluit. q̄ȝtomagis noſtram orationis domū in qua caro ⁊ ſanguis eius cōſecratur viſitare gaudebit. ¶ Theo. Satagas tu q̄ȝ dū hyems imminet id eſt vita p̄ns turbinib⁊ iniquitatis concuſſa ſp̄intales encenias tui templi celebrar̄ ſemꝑ renouando teip̄m ⁊ aſcenſiones in corde tuo diſponens. tunc ihs erit preſto tibi in porticu ſalomonis pacificum ſtatum tibi tribuens ſub tegmine ꝓpria. In ſeculo aūt futuro nemo renouacōis ſolennia celebrare poterit. ¶ Aug. Quia ergo iudei frigueràt a diligendi caritate ⁊ ardebāt nocendi cupiditate non accedebant ꝓdendo ſ; premebant ꝑſequendo. Vnde ſeqtur. Circū. ergo eū iudei ⁊ dixerūt ei. Quouſq̄ȝ aīam noſtram tollis. ſi tu es xp̄us dic nobis palam. Non veritatē deſiderabant. ſ; calumniam preparabāt. ¶ Criſ. Opa em̄ eius in nullo incuſare valentes captionem q̄ȝdam ex verbis cupiebāt inuenire. Et intuere. ꝑuerſitatem illoꝝ. Nā cū ꝑ ſermonem erudit. dicūt ei. Quod ſignū oſtendis. Cum aūt opa demonſtrat dicūt ei. Si tu es xp̄s dic nobis palam. q̄ſi ſemꝑ ad contrariū ſtantes. Sed ⁊

plenū odio erat qđ dicūt dic nobꝭ palā ⁊ nimiꝝ ipe
palā oīa dicebat in feſtiuitatibꝰ ſꝑ aſſiſtens ⁊ nihil
occlte loqbatꝛ ſꝫ ⁊ adulatōis ṽba ꝑmittūt dicētes q̄
uſq₃ aīaꝫ nr̄aꝫ tollꝭ vt ſcꝫ eū ꝓuocātes aliq̄ꝫ captiōꝫ
inueniāt· ¶ Alcb· Cānt eū q₃ aīos eoꝝ incertos ⁊
ſuſpēſos dimittēdo tolleret qui venerat vt aīas ſal
uaret· ¶ Aug· Querebāt aūt audire a dn̄o Ego
ſū xp̄us ⁊ forſitan de xp̄o ſm̄ hoīem ſapiebāt ſed
diuinitatē xp̄i in ꝓphetis non intelligebāt ⁊ ſic ſi di
ceret ego ſum xp̄s ſm̄ q₃ illi ſapiebāt de ſeīe dauid
calūniarent· q₃ ſibi arrogaret regiā ꝑtateꝫ ¶ Alb·
Et ſic cogitabāt eū tradere poteſtati ꝑſidis ad pu
niendum quaſi contra auguſtū imperiū vſurparet·
Quare dn̄s ita tēperauit r̄n̄ſionem vt etiam calum
niatoꝝ ora ꝯcluderet ⁊ q̄a xp̄us eſt fidelibꝫ pāderet
⁊ de hoīe q̄rentibꝰ diuinitatis miſteria narrat· vn̄
ſequit· Rn̄dit eis ihūs Loquor vobis ⁊ nō credidi
ſtis opera que ego facio ī noīe patris mei hec teſti·
ꝑhi· de me ¶ Crī· Qua eīn ſimulabāt a ſolo ṽbo
ſe ſuaderi qui a tot opibꝫ non ſūt ſuaſi· arguit ma
liciā eoꝝ quaſi diceret ſi opibꝰ non creditis qualꝛ
ṽbis creditis ⁊ quare nō credant oſtendit ſubdēs
Sed vos nō creditis quia nō eſtis ex ouibus meis·
¶ Aug· Hoc aūt dixit quia videbat eos ad ſempitē
num interitū ꝑdeſtinatos nō ad vitam eternā ſui ſā
guinis ꝑcio ꝯparatos oues eīn ſūt credendo paſtorē
ſequendo· ¶ Theop· Poſtq̄ꝫ ṽo dixerat Non eſtis
ex ouibꝰ meis ꝯuenienter induxit eos vt oues eius
efficiātur dicēs Oues mee vocem meam audiunt·
¶ Alchui· id eſt ꝑceptis meis ex aīo obediūt· ⁊ eꝰ
cognoſco eas id eſt eligo· ⁊ ſequūtur me hic manſue
tudinis ⁊ inocencie viam incedendo ⁊ poſt ad gau
dia eterne vite intrando· Unde ſequit· Et ego vi
tam eternā do eis ¶ Aug· Iſta aūt paſcua de quibꝫ
ſup̄ dixerat· ⁊ paſcua inueniet· bona paſcua vita
eterna dicit· Ubi nulla herba areſcit totum viret·
Uos autē calumniā ꝓpterea queritis q̄a de vita pre
ſenti cogitatis Sequit· Et nō peribūt ineternū·ſꝫ
audi tanq̄ꝫ eis diceret Uos peribitis ineternū q̄a nō
eſtis ex ouibꝫ meis· ¶ Theoph· Sed quō videmꝰ iu
dam periſſe quia nō ꝑmanſit vſq₃ ad finem· xp̄us aūt
de ꝑſeuerantibꝫ hoc dixit· Nam ſiquis ſeparatꝛ ab
ouium grege deſinens ſequi paſtorem ꝯfeſtim icur
rit periculum ¶ Aug· Quare aūt non pereant ſubdꝛ
Et non rapiet eas quiſq̄ꝫ de manu mea· De illis eīn
ouibus de quibꝰ dicit· Nouit dn̄s qui ſunt eius nᶜ
lupus rapit· nec fur tollit· nec latro interficit ſecurꝰ
eſt de numero illoꝝ q̄ ꝑ eis nouit q̄d dedit ¶ Hyl·
Septio de trinitate· Conſcie poteſtatis hec vox eſt
at vero vt in natura licet dei tamē ex deo intelligen
da ſit eius natiuitas ſubiecit Pater meꝰ quod de
dit mihi maius omnibꝰ eſt· nō occultat ex p̄re eſſe
ſe natū· quod eīn a p̄re accepit· accepit naſcēdo nō
poſtea· ¶ Aug· Non eīn creſcēdo ſꝫ naſcendo equa
lis eſt qui ſemꝑ natus eſt de p̄re filius de deo deus·
Hoc eſt ergo qđ dedit mihi pater qđ maius omībꝫ
eſt vt ſcꝫ ſim ṽbum eius· vt ſim vnigenitꝰ filꝰ eiꝰ
vt ſim ſplēdor lucis eiꝰ Ideo ergo nemo rapit oues
meas de manu mea q̄a nec de manu mea· nec de ma
nu p̄ris mei Unde ſequit· Et nemo poteſt rapere de
manu p̄ris mei· ſi manū intelligamꝰ ꝑtatem vna eſt

p̄ris ⁊ filij ꝑtas q₃ vna diuinitas· ſi aūt manꝰ intelliga
mꝰ filiū manꝰ p̄ris ē ipe filiꝰ qđ nō ita dictū ē eāq̄ꝫ
deꝰ p̄r hēat corporis mēbra ſꝫ q₃ ꝑ ipꝫ facta ſīt oīa nā
ſolēt ⁊ hoīes dicē manꝰ ſuas eſſe alios hoīes ꝑ q̄s
faciūt qđ volūt Aliqn̄ ꝑ ipꝫ opꝰ hoīs manꝰ hoīs dr̄
qđ fit ꝑ manū· ſic dr̄ q̄ſq₃ agnoſcē manū ſuaꝫ· cū id
qđ ſcriptū ſit agnoſcit· hꝫ aūt loco manū p̄ris ⁊ filij
itelligimꝰ ꝑtatem ne forte cū hꝫ manū p̄ris ipꝫ filiū
dictū accepimꝰ icipiat carnalis cogitatio eē filij q̄rē
filiū· ¶ Hyl· vij· de tri· Ut eīn per corporalem ſig
nificationem vtrūm poſſis euiſdem noſſe nature
ꝯmemorata eſt filij manꝰ· manus patris quia natꝛ
⁊ ṽtꝰ patris eſſet in filio· ¶ Crī· Deīde ut nō eſti
mes q̄a ipe q̄dem imbecillis eſt· ꝓpter patris aūt vir
tutem in tuto ſunt oues· ſubdit· Ego ⁊ pater vnū
ſumus ¶ Aug· Utrumq₃ audi· ⁊ vnū ⁊ ſumus ⁊
a charibdi ⁊ a ſilla liberaberis q₃ dixit vnum· li
berat te ab ario· q₃ dixit ſumus liberat te a ſabellio
ſi vnum nō ergo diuerſum ſi ſumꝰ· ergo pater ⁊ fi
liꝰ· ¶ Aug· in de tri· vnū eīn ſumus dictū eſt· quod
ille hoc ⁊ ego ſm̄ eſſentiā nō ſm̄ relatiuū· ¶ Hyl·
viij· de tri· Hoc igit q₃ heretici negare non poſſūt i
pietatis ſue mēdacio negāda corrūpūt tēptant eīn
id ad vnanimitatis īferre ꝯſenſū ut volūtatis ī his
vitas ſit nō natꝛ· i· vt nō ꝑ id q₃ ſūt ſꝫ ꝑ id q₃ idē
volūt vn̄ ſint ſꝫ ꝑ natꝛ natiuitatē dū nihil deus ī eo
ex ſe gignēdo eū d̄generat vnū ſiīt Dūq₃ de manu
eiꝰ nō rapiunē· nō rapiūtur de manu p̄ris dū in op
ante ſe opatꝛ p̄r dū ipe in p̄re ⁊ in eo p̄r eſt· hꝫ nō ꝑ
ſtat creatꝛ· ſꝫ natiuitas nō efficit volūtas ſꝫ ꝑtas ñ
loq̄tur vnanimitas ſꝫ natꝛ· nō negamꝰ igit vnani
mitatē· int p̄rēꝫ ⁊ filiū· nā hꝫ ſolēt heretici mētiri ut
cū ſolā ꝯcordiā ad vnitatē ñ r̄ſpicimꝰ diſcordes eos
a nobꝭ affirmari loquātꝛ ſꝫ audiant q̄ꝫ a nobꝭ vnanimi
tas nō negetꝛ· vnū ſē p̄r ⁊ filꝰ natꝛ· honore ⁊ ṽtu
tꝭ natꝛ eadē pꝭ velle diuerſa·

¶ Suſtulerūt lapides iudei vt lapidarent
eum reſpōdit eis ihēſus multa bona opera
oſtēdi vobis ex patre meo ꝓpter qđ eorum
opus me lapidatis. Rn̄derūt ei iudei. De
bono ope nō lapidamꝰ te· ſꝫ de plaſphemia
Et quia tu homo cum ſis facis teipſū deū
Rn̄dit eis ihēſꝰ Nōne ſcriptum eſt in lege
veſtra quia ego dixi dij eſtis Si illos dixit
deos ad quos ſermo dei factꝰ ē ⁊ nō poteſt
ſolui ſcriptꝛa quē pater ſanctificauit ⁊ miſit
in mūdū ⁊ vos dicitis quia blaſphemas q₃
dixi filꝰ dei ſū Si non facio opa patris mei
nolite credere mihi ſi aūt facio ⁊ ſi mihi nō
voltis credere operibꝫ credite vt cognoſca
tis ⁊ credatis q̄a pater ī me ē ⁊ ego ī p̄re
¶ Au· Audierūt iudi eꝰ ⁊ p̄r vnū ſūꝰ ⁊ ñ ꝓtulerūt ⁊
more ſuo duri ad lapides cucurrerūt vn̄ dr̄ ſuſtulerūt
la· iu· ut la· eū ¶ Hyl· vij· d̄ tri· Nūc hereticoꝝ furor
iā dn̄o ī celꝭ ſedēte pari īſolētia dictis ñ obediētis
odiū īpietatis exercēt ṽboꝝ lapides īiciūt ⁊ ſi poſſēt
de throno eum ſuo in cruce detraherent· ¶ Theop·

¶ Theo. Dominꝰ aūt oſtendens ꝙ nullā iuſtam ha-
bebant occaſionem furendi aduerſus eum cōmemo
rat ſigna que fecerat. Nam ſequitur. Reſpondit eis
ihs. Multa bona opera oſtendi vobis ex pr̄e meo
¶ Alchui. ſcʒ ī ſanitatib⁹ infirmoꝝ ī exhibitione do
ctrine ⁊ miraculoꝝ q̄ ex patre oſtendi quia eiꝰ glo
riam p omnia queſiui ꝓpter quod eorum opꝰ me la
pidaris. Quātum iniuſti oſtentur multa beneficia ſi
bi impenſa a xp̄o. Sʒ qd̄ ꝺ ſua patriſ ꝙ eq̄litate dix
erat ꝓblaſphemia deputabant. Unde ſeqtur. Rn̄de
runt ei iudei. De bono ope non lapidamꝰ te ſʒ de bla
ſphemia. Et quia tu homo cū ſis. facis teipm̄ deum.
¶ Aug. Ad illd̄ hoc rn̄derūt quod dixerat Ego ⁊
pater vnū ſumꝰ. Ecce iudei intellexerūt quod Ari
ani non intelligunt. Jō em̄ irati ſūt qm̄ ſenſerunt n̄
poſſe dici ego ⁊ pater vnū ſumꝰ niſi vbi eq̄litas eſt
patris ⁊ filij ¶ Hylarꝰ. vij. de tri. Judeꝰ dicit cuʒ
ſis homo arrian͂ cuʒ ſis creatura. vterqꝫ aūt dicunt
facis te deum. Subijcit em̄ Arrianꝰ ſubſtantie noue
⁊ aliene deum. vt autem alteriꝰ generis deꝰ ſit aut
omnino nec deꝰ. Dicit em̄ nō eſt filiꝰ ex natiuitate n̄
eſt deꝰ ex veritate. creatura eſt preſtantior cunctis
¶ Crẏſ. Dn̄s autem non deſtruxit opinionem iude
orum eſtimantiū ꝙ ſe deo parē diceret ſed magis
contrariū facit. nam ſequitur. Reſpondit eis ihesꝰ
Nōne ſcriptum eſt in lege veſtra. ¶ Aug. id eſt uo
bis data quia ego dixi dij eſtis. Deus hoc dicit p
ꝓphetam in pſalmo hoibus. ⁊ legem appellauit dn̄s
gn̄aliter omnes illas ſcripturas q̄uis alicubi ſpeci
aliter dicat legem a ꝓphetis eam diſtinguens ſicuti
eſt. In his duob⁹ p̄ceptis tota lex pendet ⁊ ꝓphete.
Aliq̄n aūt in tria diſtribuit eaſdem ſcripturas. vbi
ait. Oportebat impleri oīa que ſcripta ſūt ī lege ⁊
ꝓphetis ⁊ pſalmis de me. nūc vō et̄ pſalmos legis
noīe nūcupauit. ex q̄bꝰ ſic argumētat̄. Si illos dixͭ
deos ad quos ſmo dei factꝰ eſt ⁊ nō poteſt ſolui ſcri
ptura queʒ pater ſanctificauit ⁊ miſit in mundum
vos dicitis quia blaſphemas quia dixi. filiꝰ dei ſum
¶ Hyla. vij. de tri. Demonſtraturꝰ quidem ꝙ ipē ⁊
pater vnū eſſēt in eo p̄mo ineptia ridiculi obprobrij
confutatur. ꝙ in reatum vocaret̄ ꝙ ſe cuʒ homo eſ
ſet deum faceret. Cum em̄ lex huiꝰ nominis appella
tionē ſanctis homib⁹ decerneret ⁊ ſermo dei indiſſo
lubilis cōfirmaret hāc impertiti noīs ꝓfeſſionē. Jā
ergo nō eſt criminis ꝙ ſe deum cum hō ſit faciat cum
eos qui hoīes ſunt deos lex dixerit. Et ſi a ceteris
hoib⁹ n̄ irreligioſa huiꝰ nomīs vſurpatio eſt ab eo
homine quē ſanctificauit pr̄ non imprudenter vſur
pari videtur ꝙ dei filium ſe dixerit. cum p̄cellat ce
teros p id quod ſanctificatꝰ in filium eſt beato pau
lo dicente ꝙ predeſtinatꝰ eſt filius dei ī v̄tute ſcd̄m
ſpm̄ ſanctificationis. omīs em̄ hic de homie reſponſio
eſt ꝙ dei filiꝰ ⁊ hominis filiꝰ eſt. ¶ Aug. Uel aliter
ſanctificauit id ē vt ſanctꝰ eſſet gignēdo ei dedit. q̄a
ſanctū eum genuit. Si aūt ſermo dei factꝰ eſt ad ho
mines vt dicerent̄ dij. ipm̄ v̄bum dei quō non ē deꝰ
Si p ſermonem dei homīes participando fiūt dij. ver
bum vnde participatur non eſt deꝰ ¶ Theo. Uel ſancti
ficauit eum hoc ē ſanxit ſacrificari pro mundo Jn
quo oſtendit ſe non eſſe deuʒ ſicut ceteri. Nā ſaluū

facere mūdum diuinū opꝰ eſt non aūt homīs deifica
ti per gr̄am ¶ Crẏſ. Uel iterim q̄dem vt ſuſciperet̄
ſermo humiliꝰ locutꝰ ē. Poſtea aūt ad maiꝰ eos re
duxit dicens. Si non facio opa patris mei. Nolite
credere mihi. Per hoc oſ̄dens ꝙ in nullo minor eſt
patre. quia em̄ ſubſtantiam eiꝰ impoſſibile erat eis
videre ab operū ꝑilitate ⁊ idemptitate demōſtratō;
eiuſque ſcd̄m virtutem indiſſimilitudis eſt tribuͭ
¶ Hylarꝰ. vij. de tri. Quid hic adoptio quid in
dulgentia nomīs loci inuenit ne ex natura dei filius
ſit cum dei filiꝰ ex nature paterne opibꝰ credēdꝰ ſit
non exequatur ac ſimilis eſt deo creatura. Neqꝫ ei
nature aliene poteſtas ꝯparatur. gerere aūt ſe nō
ſua ſed q̄ patris ſunt teſtatur. ne p magnificentiā ge
ſtorum nature natiuitas auferat̄ vt quia ſub ſacra
mento aſſumpti corporis ⁊ nati ex maria hominis
⁊ dei filiꝰ non intelligebatur. fides nobis inuenat̄ ex
geſtis. cum ait Si aūt facio. ⁊ ſi mihi nō vultis cre
dere opibus credite. Cum em̄ ſacramentum nati ho
minis intelligentiam diuine natiuitatis impediat.
cū diuina natiuitas omne opꝰ ſuū ſub miſterio aſ
ſumpti homis exequitur. Faciēs igit̄ opa patris ꝺ
monſtrare debuit quid eſſet operibus credendum.
Nā ſeqtur. Ut cognoſcatis ⁊ credatis quia pater
in me eſt ⁊ ego in patre. hoc ē illud dei filiꝰ ſum hoc
ē illud ⁊ ego ⁊ pater vnū ſumus. ¶ Aug. Nō em̄
filiꝰ ſic dicit. In me eſt pater ⁊ ego in illo quō poſ
ſunt dicere homīes. Sed em̄ bene cogitemus ⁊ be
ne viuimꝰ in deo ſumꝰ. ⁊ deꝰ in nobis eſt quaſi par
ticipantes eius gr̄am ⁊ illuminati ab ipō. vnigenitꝰ
aūt dei filius in patre eſt ⁊ pater in illo tanqꝫ eq̄lis

¶ Querebant ergo eum apprehendere ⁊
exiuit de manibus eorum. Et abijt iteruʒ
trans iordanem in eū locum vbi erat ioha
nes baptizans p̄mum. Et manſit illic. Et
multi venerunt ad eum ⁊ dicebāt quia io
hānes quidem dixit ſignū nullum. Omnia
autem quecūqꝫ dixit iohannes de hoc ve
ra erant. Et multi crediderunt in eum.
¶ Beda. Adhuc iudeos in cepta dementia ꝑſiſtere
euangeliſta oſtendit dicēs. Querebant ergo eū ap
prehendere. ¶ Aug. Nō credendo ⁊ intelligendo ſʒ
ſeuiendo ⁊ occidendo. Tu apprehendas vt habeas.
Jlli apprehendere volebant. vt non haberēt. vn̄ ſeq
tur. Et exiuit de manibꝰ eorum. Non eū apprehen
derunt quia manꝰ fidei non habuerūt. Sed nō erat
magnū verbo eijcere carnem ſuā de manibꝰ carnis
¶ Crẏſ. Cum aūt xp̄us aliq̄d magnū locutꝰ fuerit
recedit velociter vt ſedet̄ eorum furor p abſentiaʒ
eius. quod vtiqꝫ ⁊ nunc fecit. vnde ſequit̄. Et abijt
iterum trans iordanem in eū locum vbi erat iohes
bap. p̄mum ⁊ man. illic. Jdeo hūc locum euāgeliſta
ꝯmemorat vt diſcas qm̄ ꝓpe abijt vt ⁊ recordetur
eoꝝ q̄ illic facta ſunt ⁊ dicta a iohāne ⁊ teſtimonij
illiꝰ ¶ Beda. Dicit aūt vbi erat p̄mū id eſt a p̄me
ua etate. Demorante aūt eo ibi narrat quia multi
venerūt ad eum. Un̄ ſequit̄. Et multi venerūt ad

eum ⁊ dicebant q̄a iohannes q̄dem fecit ſignū nullū
¶ Aug. Id eſt nullū miraculū oſtendit. Nō demo
nia fugabat· non cecos illuiauit· nō mortuos ſuſci
tauit ¶ Crſ. Vide aūt qualiter ſylogiſmos cōpo
nūt indubitabiles iohes q̄dem dicunt nullū ſignum
fecit· hic aūt facit quare huiꝰ ꝑeminencia oſtendit·
Deinde ne putetur iohānes quia nullū ſignū fecit ī
dignus teſtimonio ſubdūt· omīa aūt quecūqȝ dixit
iohānes de hoc vera erāt· Quaſi dicant· ⁊ ſi nullū
ſignum fecerit tamē de hoc omnia veraciter dixit·
Ergo dicunt ſi iohi credere oportebat multomagis
huic· cū illiꝰ teſtimonio etiam demōſtrationem ſignoꝝ
habenti· vn̄ ſequit̄· Et multi crediderūt in eū ¶ Au
Ecce qui apprehenderūt ꝑmanētem nō quomō ui
den volebāt apprehēdere diſcedentē· Et nos ergo ꝑ
lucernā veniamus ad diem· quia iohannes lucerna
erat ⁊ diei teſtimoniū ꝑhibebat· ¶ Theo. Notādum
aūt ꝙ crebro dn̄s educit ꝑpꝛos ad ſolitaria loca· vt ꝑ
fidorum ſocietate eripiēs vt magis fructificent· ſic
legem veterē daturꝰ eduxit ꝑpl'm in deſertum· Mi
ſtice aūt recedens a iheroſolimis dn̄s hoc eſt a ple
be iudaica ad loca fontes hn̄tia ſe trāſfert id eſt ad
eccliam ex gentibꝰ que habet fontē baptiſmi ꝑ quē
multi ad xp̄m accedūt quaſi trāſeuntes iordanem.

¶ Capitulum. xi

Erat aūt quidam languens laza
rꝰ a bethama de caſtello marie
⁊ marthe ⁊ ſororū eius maria
aūt erat q̄ vnxit dn̄m vnguē
to ⁊ extersit pedes eius capillis ſuis. cuiꝰ
frater lazarus infirmabat̄ Miſerūt ergo ſo
rores eius ad eum dicētes Dn̄e. ecce quem
amas īfirmatur Audiens aūt ihesus dixit
eis infirmitas hec nō eſt ad mortē ſȝ ꝓ gl'a
dei. vt gl'ificet̄ filius dei ꝑ eā Diligebat aū
iheſꝰ marthā ⁊ ſororē eiꝰ mariā ⁊ lazarum
¶ Beda Dixerat euāgeliſta dn̄m trās iordanem
abijſſe tūcqȝ lazarū contigit infirmari vnde dicit̄·
Erat q̄dā lan· laza· a bethania Vnde ē ꝙ in q̄buſdā
exemplaribus copulatiua coniunctio ⁊ poſita inueit̄
vt ſequentia v̄ba ſuperioribꝰ cōnexa videantur in
terpretatur aūt lazarꝰ adiutꝰ Inter om̄es enī mortu
os quos dn̄s ſuſcitauit h̄ magis ab eo adiuuat̄ quē
nonſolū mortuum· ſed quatriduanum ſuſcitauit·
¶ Aug· Inter omīa enī miracula que fecit dominꝰ
lazari reſurrectio ꝑcipue ꝑdicatur· ſȝ ſi attendamꝰ
quis fecerit delectari debēmꝰ potius q̄ȝ mirari· Ille
ſuſcitauit hoīem qui fecit hoīem· plꝰ eſt hoīem cre
are q̄ȝ reſuſcitare· infirmabat̄ aūt in bethania laza
rus vnde dr̄ A bethaīa de caſtello marie ⁊ marthe
ſororꝫ eiꝰ Quod caſtellum erat ꝓximum iheroſoli
mis ¶ Alcuin. Et quia plures feīe huiꝰ noīs erāt
ne erraremꝰ in nomie oſtenditur ex nouiſſima actio
ne· nā ſequit̄· Maria aūt erat que vnxit dn̄m vng
uento ⁊ extersit pedes eiꝰ capillis ſuis· cuiꝰ frater
lazarꝰ infirmabat̄ ¶ Crſ. Igit̄ ꝑmū q̄dem illud ne
ceſſariū dicē q̄m hec nō fuit illa meretrix que ī lu

ca legitur· hec enī honeſta fuit ⁊ ſtudioſa circa xp̄i
ſuſceptionē ¶ Au· de ↄ euā Vel aūt h̄ dicēs iohes at
teſtatur luce q̄ hoc ī domo phariſei cuiuſdam ſimo
nis factum eſſe narrauit· iam itaqȝ hoc maria fece
rat· quod autem in bethania rurſus fecit aliud eſt·
quod ad luce narrationem nō pertinet· ſed pariter
narratur a tribus. ¶ Auguſtinꝰ de verbis domini
Inuaſerat igit̄ lazarum pernicies inimica languo
ris miſerandi hominis· corpꝰ quotidie edax febris
incendium conſumebat· Aderāt autem due ſorores
languenti· ⁊ caſum dolentes uiuentis egrotantis le
ctulo iugiter inherebant· Vnde de eis mox ſubdit̄·
Miſerunt ergo ſorores eius ad eum dicentes Do
mine ecce quem amas infirmatur· ¶ Auguſtinus
ſuper iohannem· Non dixerunt veni ⁊ ſana non au
ſe ſunt dicere· ibi iube ⁊ hic fiet· ſed tantumodo· ec
ce quē amas infirmatur· Quaſi dicerēt ſufficit vt
noueris· non enī amas ⁊ deſeris ¶ Criſoſtomꝰ Per
h̄ enī ad miſerandū voluit attrahere chriſtū· adhuc
enim ei quaſi homini intendebant· Ideo autem non
uenerunt ad chriſtum ſicut centurio ⁊ regulus· ſed
mittunt· quia vehementer confidebant de xp̄o pro
pter multā familiaritatem quam habebant ad eum
⁊ quia a luctu detinebantur· ¶ Theophi· Et quia
mulieres erant quas non decet de facili domum exi
re Mulcam autem deuotionem ⁊ fidei magnitudinē
exprimunt dicentes· Ecce quem amas infirmatur
Tantam enī potentiam in domino eſſe credebant ꝙ
mirum videretur qualiter vitꝫ ſibi dilectū infirmi
tas potuerit occupare· Sequit̄· Audiens aūt ihus
dixit eis· Infirmitas hec nō eſt ad mortem· quia ip
ſa mors nō erat ad mortem ſed potius ad miraculū
quo facto crederent homines in xp̄m ⁊ vitarent ve
ram mortem· vnde ſequitur· Sed ꝓ gloria dei· vbi
ex obliquo dominꝰ deum ſe dixit contra hereticos
qui dicunt ꝙ filius dei non ſit deꝰ· Pro gloria ergo
cuius dei audi quod ſequitur· Vt glorificetur filiꝰ
dei per eam ſcilicet infirmitatem· ¶ Criſoſtomus·
Hoc autem vt non eſt cauſale ſed euentus· Nam
euenit quidem aliunde infirmitas vſus eſt autem ea
in gloriam dei· Sequitur· Diligebat autem iheſus
marthā ⁊ ſoror· eiꝰ mar ⁊ la· ¶ Aug· Ille lāguens
ille triſtes· oēs dilecti· hēbant gꝰ ſpē q̄m diligebant̄
ab eo q̄ ē dolentiū ↄſolator lāguētiū ſanator· ¶ Cri·
ꝑ h̄ etiā erudit nos euāgeliſta nō ċſtari ſiq̄ infirmi
tas facta fuerit circa bonos viros ⁊ dei amicos·

¶ Vt aūt audiuit q̄a īfirmabat̄ lazarꝰ tūc q̄
dē māſit ī eodem loco duobꝫ diebꝰ Deinde
poſt hec dicit diſcipl'is ſuis Eamus ī iudeā
iterū dicūt ei diſcipl'i Rabbȳ nūc q̄rebāt te
iudei lapidare ⁊ iterum vadis illuc rn̄dit ie
ſus None. xii. hore ſunt diei· Si quis ābula
uerit ī die nō offēdit q̄ȝ lucē huiꝰ mūdi uidet
Si aūt ābulauit ī nocte offēdit q̄ȝ lux n̄ ē ī eo
¶ Alcu· Dn̄s nūciata īfirmitate lazari q̄uſqȝ q̄tridu
um ↄpleret̄ ſanare diſtulit ut mirabiliꝰ ſuſcitaret·
vnde dicit̄· Vt autem audiuit quia infirmabatur·
tunc quidem manſit in eodem loco duobus diebus·

¶ Cris· vt scʒ expiraret ⁊ sepeliretur· et dicant· qm̄ fecit vt null⁹ posset dicere qm̄ nondum defun ctū eum suscitauit· Sed stupoꝛ fuit ⁊ nō moꝛs· Se quitur Deīd p⁹ hec dic̄ discipl'is suis Eam⁹ ī iudeā iterum· ¶ Augu· vbi pene fuerat lapidat⁹· q̄ ꝓpte rea inde discessisse videbat̄ ne lapidaretur· Disces sit em̄ vt hō· Sed in redeūdo quasi oblit⁹ infirmita tem ostendit ꝑtatem· ¶ Cris· Multiꝗ̄ aūt alibi dn̄s ꝑdixit discipulis q̄ itur⁹ esset· sʒ h̄ ꝑdicit quia for midabāt vehemēter vt nō repente eos ꝯtrahēt· Maʒ sequitur· Dicunt ei discipuli Rabbi nūc querebāt te iu·lapi ⁊ tu ite· vadis illuc· foꝛmidabāt pꝛo eo ⁊ ꝓ seipsis· nōdum em̄ erant in fide firmati ¶ Augu· Cum aūt vellent dare ꝯsilium homīes deo discipuli magr̄o corripuit eos· vn̄ sequitur· Respondit ihus· Nonne xij· hoꝛe sunt diei· Vt em̄ dic̄ ostēderet sese xij discipl'os elegit· In hoc aūt v̄bo non ip̄m iudaʒ sed successoꝛem eius ꝓuidebat iuda em̄ cadente suc cessit mathias ⁊ duodenari⁹ numer⁹ mansit· Hoꝛe ergo illustrent̄ a die ⁊ ꝑ hoꝛaꝝ ꝑdicationeʒ credat mūd⁹ in diem· Vñ ergo sequimini si non vultis offen dere vnde subdit· Si quis ambu· in die nō offendit q̄ lucem hui⁹ mundi videt siquis aūt ambu· in noc te offendit q̄ lux non est in eo· ¶ Cris· Quasi di· q̄ sibi nihil consci⁹ est nequā nihil patietur versute Qui v̄o mala agit patietur· Itaq̄ nō opoꝛtet foꝛi dare· nihil e̅n̄ dignū moꝛte gessim⁹· Vel aliter· Si quis lucem hui⁹ mūdi videt secur⁹ ē· Multomagis qui mecū est nisi āmouerit se a me ¶ Theo· Quidā v̄o hūc diem intelligunt temp⁹ precedens passioneʒ noctem v̄o ip̄am passionē· dic̄ ergo eis· dum dies est id ē dū nōdū imminet temp⁹ passionis nō offēditis· n̄ em̄ vos ꝑsequent̄ iudei· Cū aūt nox venerit passioꝫ ꝓpriam dico extūc noctem possidebitis āgustiarum·

¶ Hec ait· ⁊ post hec dicit illis· Lazarus amicus noster doꝛmit· sed vado vt a somno excitem eū· Dixerūt ergo discipl'i ei⁹· Do mine si doꝛmit saluus erit· Dixerat aūt ihe sus de moꝛte ei⁹ Illi vero putauerūt q̄ de doꝛmicione somni diceret Tunc ergo dixit eis ihesus maīfeste Lazarus moꝛtuus est ⁊ gaudeo ꝓpter vos vt credatis quoꝫ nō eram ibi sed eamus ad eum dixit ergo tho mas qui dicitur didimus ad cōdiscipulos· Eamus ⁊ nos ⁊ moꝛiamur cum eo·

¶ Cris· Posita vna confoꝛtatione discipuloꝝ hic alio mō eos ꝯfoꝛtat ostēdens· qm̄ non ierosolimam debent ire sed in bethaniam vn̄ di· Hec ait· Et post hec dic̄ illis Lazarus amicus noster doꝛmit sʒ vado vt a somno excitem eum· quasi d· Non eo rursus di sputatur⁹ contra iudeos· sʒ amicū nostrum excitatu rus· ꝓpter hoc ergo dicit· Amicus noster· vt oñdat necessariū suum aduentū· ¶ Aug· Quod aūt dix͛ doꝛmit verū dixit· dn̄o doꝛmiebat homib⁹ moꝛtu⁹ erat qui eū suscitare non poterāt· Nam dn̄s tanta facilitate excitabat d' sepulcro quāta tu excitas doꝛ mientem de lecto· Ergo sc̄d'm potentiā suam dixit doꝛ mientem sic̄ ⁊ ap'lus dicit· De doꝛmientibus aūt no lo vos ignoꝛare doꝛmientes appellauit quia resurre cturos ꝑnūciauit Sed quō interest in ip̄is qui quoti die doꝛmiunt ⁊ exurgunt· quid ꝗ̄ q̄ videat in som nis alij sentiunt leta somnia· alij toꝛquētia Sic vn⁹ quisq̄ cum causa sua doꝛmit· cum causa sua surgit· ¶ Cris· Discipuli aūt impedire voluerūt eius ad uentū in iudeam vnde sequit̄· Dixerūt ergo discip· eius· dn̄e si doꝛ· sal· erit Solet em̄ esse somn⁹ egrotā tium salutis indiciū· Quasi diceret si doꝛmit n̄ igit̄ vtile est ut tu vadas ad excitādum eum ¶ Augu· Quomō ergo intellexerūt discipuli sic responderūt Vn̄ sequitur· dixerat aūt ihes⁹ de moꝛte eius Illi v̄o putauerūt q̄ de doꝛmitione somni diceret ¶ Criso· Si v̄o quis dicat· quō non cognouerunt discipuli moꝛtuū esse ab eo q̄ dixit vado vt excitem illū stul tum em̄ erat eum ire ꝑ tot stadia· ut lazarum a som no excitaret Istud dicem⁹ quoniā estimabant hoc enigma esse qualia multa loquebat̄· ¶ Aug· Quia ergo obscure dixerat doꝛmit manifestat q̄d dixerat vnde sequitur· Tūc ergo dixit eis ihus maifeste· Laza rus moꝛtuus est ¶ Cris· Non aūt hic adiecit vado vt resuscitem eū· Non em̄ volebat verbis ꝑdicere quod per opa debebat certificare vanam gl'iam vbi q̄ nos fugē docēs· Et q̄ nō opoꝛtet simpliciter pro mittere Sequit̄· Et gaudeo ꝓpter vos ut credatis quoniā non eram ibi ¶ Aug· Eger em̄ non moꝛtu⁹ fuerat nuntiatus sʒ quō lateret eum qui creauerat ad cui⁹ manus aīa moꝛientis exierat· Hic ergo gau deo ꝓpter vos ut credatis quia non eram ibi ut iaʒ inciperent admirari· q̄ dn̄s poterat dicere moꝛtuū q̄ nec viderat n͛ audierat· vbi meminisse debem⁹ q̄ adhuc etiam ip̄oꝝ discipuloꝝ miraculis edifica batur fides· non vt esse inciperet· sʒ vt que cepat· cresceret q̄ ergo dicit ut credatis intelligendū ē ut ampli⁹ robustiusq̄ credatis· ¶ Theo· Intellexerūt aūt quidā hoc sic· Gaudeo inquit pro vobis· nā cuʒ illic non extiterim ꝯfert ad maioꝛitatem fidei vestre quoniā si astitissem· egrotantem curassem· q̄d esset modicum signū ad mee v̄tutis inditium· Quia v̄o me absente superuenit moꝛs potius in fide mea coꝛ roboꝛamini cum videbitis me posse etiam defunctū putrescentem resuscitare ¶ Cris· Igitur oīes di scipuli ꝗ̄dem timebāt iudeos· Sup alios v̄o thomas vn̄ seq̄t̄ dic̄ g⁹ tho· q̄ dr̄ didim⁹ ad ꝯdiscipulos· eam⁹ ⁊ nos ⁊ moꝛiamur cū eo infirmioꝛ em̄ erat alijs ⁊ infidelioꝛ postea omnib⁹ foꝛtioꝛ factus est ⁊ irrepre hensibilis qui· solus oꝛbem terrarum percurrit ⁊ in medijs plebib⁹ ꝯuersabatur volentibus eum interfi cere ¶ Beda Vel castigati discipuli superioꝛib⁹ do mini verbis non ausi sunt vltra contradicere· Sʒ thomas pre omnib⁹ socios exhoꝛtat̄ vt irent ⁊ moꝛ rerentur cum eo· In quo magna eius videtur esse constancia Sic enim loquebatur quasi facere possʒ que alios hoꝛtabatur immemoꝛ sue fragilitatis· sicut ⁊ petrus·

¶ Venit itaq̄ ihesus ⁊ inuenit eum qua tuoꝛ dies iam in monumento hn̄tem· Erat

aūt bethania iuxta iheroſolimaꝫ quaſi ſta/
dijs.xv.multi autē ex iudeis venerant ad
mariam ⁊ martham vt conſolarenť eas de
fratre ſuo. Martha aūt vt audiuit q̄a ihe/
ſus venit.occurrit ei. Maria aūt domi ſede
bat. Dixit autē martha ad iheſum domine
ſi fuiſſes hic.frater meus nō fuiſſet mortu/
us Sed ⁊ nunc ſcio quia quecumq̄ʒ poposce/
ris a deo dabit tibi deus.dixit ei iheſus. Re
ſurget frater tuus dicit ei martha. Scio
q̄a reſurget in reſurrectione in nouiſſimo
die dicit ei iheſus. Ego ſum reſurrectio ⁊
vita q̄ credit in me eciam ſi mortuus fuit
viuet.⁊ omnis qui viuit ⁊ credit in me nō
morietur in eternū. Credis hoc. Ait illi.
Vtiq̄ʒ domine Ego credidi quia tu es chri
ſtus filius dei viui q̄ in hūc mūdū veniſti.

¶ Alchui. Dn̄s ad hoc venire diſtulerat vt quatri
duū impleretur vt lazar⁹ glorioſi⁹ reſuſcitaretur.
vnde dr̄. Venit itaq̄ʒ ihūs ⁊ inue. eum quia q̄tuor
di. iam i mo. hn̄tem. ¶ Criſ. Manſerat eñ dominus
duob⁹ diebus ⁊ ante duos dies venerat nunti⁹. In
qua die lazar⁹ eſt defunct⁹ ip̄e aūt quarta die acceſ
ſit. ¶ Aug. De quatuor aūt dieb⁹ multa dici poſſūt
Diuerſis eñ modis vna res ſignificari poteſt Eſt
eñ vn⁹ dies mortis quē homo trahit de mortis ꝓpa
gine. Sed ⁊ legem naťalem tranſgrediunť homi
nes. ecce alter dies mortis. lex eť ſcripture data ē
diuinit⁹ p moyſen ⁊ ipſa contemninť. ad de terciū di
em mortis venit euangelium ⁊ ip̄m tranſgrediunť
hoīes. ecce quart⁹ dies mortis ⁊ ad tales excitādoſ
domin⁹ non dignať accedere ¶ Alchui. Aliter p̄mū
peccatum extitit latio in corde Secundū conſenſus.
Tercium factum. Quartum cōſuetudo. Sequitur
Erat aūt bethania iuxta iheroſo. quaſi ſtadijs. xv.
¶ Criſ. Quod erat miliaria duo. Hoc aūt inducit
ad oſtendēdum q̄ congruū fuit multos iudeorum
a iheroſolimis adeſſe. Vnde ſubditur. Multi autē
ex iudeis venerāt ad mariam ⁊ martham. vt conſo
larenť eas de fratre ſuo. Sed quomodo iudei ꝯſola
bantur dilectas a xp̄o. cum iam ſtatuiſſēt q̄ ſiquis
xp̄m confiteretť extra ſinagogam fieret. Sed ꝓpter
calamitatis neceſſitatem aut quaſi nobiles has mu
lieres reuerentes eas conſolabanť. aut quia hij ade
rant qui non mali erant. Multi eñ ex ipſis crede
bant. Hoc aūt dicebat euangeliſta. ad oſtenden
dum q̄ lazar⁹ vere mortuus erat ¶ Beda. Non
dum aūt domin⁹ caſtellum introierat. vnde adhuc
extra caſtellum poſito occurrit martha Vnde ſequi
tur. Martha autem vt audiuit quia iheſus venit
occurrit illi. Maria aūt domi ſedebat. ¶ Criſ. Nō
autem aſſumit ſororem obuiam xp̄o vadens. Vult
eñ ſingulariter xp̄o loqui ⁊ quod factū eſt ei annun
tiare. Cum vō eam in bonam ſpem duxit tunc abijt
⁊ vocat mariam. ¶ Theop. Primo itaq̄ʒ non pan

dit ſorori. volens aſtantes hoc latere quoniam ſi p
cepiſſet maria xp̄m accedere obuiam iret ⁊ comita
rentur eam preſentes iudei quibus notum fore ad
uentum iheſu martha nolebat. Sequitur. Dixit
autem martha ad iheſum. Domine ſi fuiſ. hic frať
meus non fuiſſet mortuus. ¶ Criſoſtom⁹. Crede
bat eñ in chriſtū ſed nō vt oportebat. Nondum eñ
cognoſcebat quia deus erat. Et ideo dicebat Si
fuiſſes hic frater me⁹ non fuiſſet mortu⁹ ¶ Theo.
Quaſi diffidens quoniam eciam abſens ſi vellet poſ
ſet prohibere mortem fratris ſui. ¶ Criſoſtomus.
Nondum eciam cognoſcebat q̄ ꝓpria virtute hoc
faceret quod aparet ex hoc quod ſubdit. Sed ⁊
nūc ſcio quia quecūq̄ʒ popoſceris a deo dabit tibi de
us. vt de virtuoſo quodaꝫ ⁊ approbato viro loquēs
¶ Aug. Non autem dicit ei rogo te vt reſuſcites
fratrem meū. Vnde eñ ſciebat. ſi fratri ei⁹ reſurge
re vtile fuerat. hoc tantum dixit ſcio quia potes. ſi
vis facere. verum facias iudicij tui eſt non preſum
ptionis mee. ¶ Criſoſtom⁹. Domin⁹ autem vtraq̄ʒ
que non cognoſcebat eam docuit. vnde ſequitur.
Dixit ei iheſus reſurget frater tuus. Non dixit
petam vt reſurgat. Sed ſi diceret. Non indigeo
adiutorio a meip̄o om̄ia facio. valde fuiſſet graue
mulieri Sed hoc dicere. reſurget. medium erat.
¶ Auguſtin⁹. Ambiguum autem fuit q̄ dixit. re
ſurget. Non eñ ait modo Et ideo ſequitur. Dicit
ei martha. ſcio quia reſurget i reſurrectione in no
uiſſimo die. De illa reſurrectione ſecura ſum. de
hac incerta ſum. ¶ Criſoſtom⁹. Audierat enim
mulier multa a chriſto de reſurrectiōe loquente. Do
minus autem manifeſtius ſuā oſtendit autoritatem
Nam ſubditur. Dicit ei iheſus Ego ſum reſurre
ctio ⁊ vita. oſtēdens quoniam non indiget alio adiu
torio Si eñ alio adiutorio indiget. qualiter erit re
ſurrectio Sed vero ipſe eſt vita. non loco circum
cluditur. ſed vbiq̄ʒ exiſtens poteſt ſanare. ¶ Alch.
Ideo ego ſum reſurrectio quia vita per quem tunc
cum aliq̄s reſurget. per eundem poteſt ⁊ modo reſur
gere. ¶ Criſoſtomus Illa ergo dicente quecumq̄ʒ
petieris ipſe dicit. Qui credit in me eciam ſi mortu
us fuerit. viuet. oſtendens quoniam ipſe eſt tribu
tor bonorum ⁊ ab ip̄o oportet petere. Per hoc aūt
eius intellectum eleuat. Non enim hoc erat ſolum
quod querebatur vt ſolum lazarum ſuſcitaret. ſed
eciam oportebat eam ⁊ qui preſentes erant diſce
re reſurrectionem. ¶ Auguſtin⁹. Dicit ergo Qui
credit in me eciam ſi mor. fue. in carne. viuet in ai
ma donec reſurgat caro nūq̄ʒ poſtea moritura. Na
vita aīe fides ē. Sequitur. Et oīs q̄ viuit i carne ⁊
credit i me. eciā ſi moriať ad temp⁹ p mortē carnis
nō morieť ieternū ¶ Alch. ꝓpter vitā ſpūs ⁊ imor
talitatē reſurrectōis. ſciebat at dn̄s quē nihil latet q̄
hʼ credebat ſꝫ ꝯfeſſiōꝫ q̄ ſaluareť q̄rit vn̄ ſeq̄tur. cre
dis hʼ ait illi. vtiq̄ʒ dn̄e ego credidi q̄a tu es xp̄s fili
us dei viui q̄ i huc mūdū veniſti ¶ Criſ. videť mihi
ñ itellexiſſe mulier qđ dictū ē. ſꝫ q̄m magnū q̄d erat
itellex⁹. ñ tñ ꝯgnouit q̄d ē ꝓpterea aliud iterogata aliud
r̄ndit. ¶ Au. vť alr q̄ñ hʼ credidi. q̄ tu fili⁹ es di cre
didi q̄ tu es vita q̄ ⁊ q̄ credit i te eť ſi moriať viuet

¶ Et cū hec dixiſſet abȳt ⁊ vocauit. Mariam ſororem ſuā ſilēcio dicēs Magiſter adeſt ⁊ vocat te Illa vt audiuit ſurrexit cito ⁊ venit ad eum. Nondū ēm venerat Ihesꝰ in caſtellū. ſed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. Iudei igitur q̄ erant i domo cum ea ⁊ cōſolabanẽ eam cū vidiſſēt Mariam quia cito ſurrexit ⁊ exȳt ſecuti ſūt eam dicētes. quia vadit ad monumētum vt ploret ibi. Maria ergo cū veniſſet vbi erat Iheſus. videns eum cecidit ad pedes eius. ⁊ dixit ei. Dn̄e ſi fuiſſes hic. frater meꝰ nō fuiſſet mortuus

¶ Criſ. Ex virtute ſmonū xp̄i interim martha lucrata eſt luctus diſſolutionē. Ea ēm que ad magr̄m erat deuotio non pmittebat eam ſentire p̄ſencia que luctum inducere poterant vnde di. Et cum hec dixiſſet abȳt ⁊ vocauit mariam ſororem ſuam ſilentio ¶ Aug. Aduertendum ꝙ ſuppreſſā vocē ſilencium nūcupauit. Naȝ quomō ſiluit cum ſubdatur dicēs Magiſter adeſt ⁊ vocat te. ¶ Criſ. Ideo aūt occulte ſororem vocat ſi ēm ſciuiſſent iudei xp̄m aduenire receſſiſſēt. ⁊ non fuiſſent teſtes miraculi ¶ Aug. Aduertendū etiam quemadmodū euangeliſta nō dixerit. vbi vel quando vel quō mariam dn̄s vocauerit vt hoc in v̄bis marthe potius itelligeretur narrationis breuitate ſeruata. ¶ Theo. Fuit etiā ipſam xp̄i p̄ſenciam vocationē reputauit. quaſi dicēt. Inexcuſabile eſt vt eo p̄ſente tu non exeas obuiaȝ ipſi ¶ Criſ. Omnibꝫ autēȝ aſſidentibꝫ illa lugens ⁊ plangēs non expectauit ad ſe venire magr̄m. neqꝫ dignitatem ſeruauit neqꝫ a luctu detenta eſt ſed ſurgens ꝯfeſtim obuiauit. vn̄ ſequitur. Illa vt audiuit ſurrexit cito ⁊ venit ad eum ¶ Aug. Ex quo patȝ ꝙ nō illā puēiſſet martha. ſi ei notꝰ fuiſſet aduētꝰ ſuꝰ. Sequitur. Nōdum ēm venerat ih̄s in caſtellū ſꝫ erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei martha. ¶ Criſ. Vacantiꝰ ēm ibat vt non videaẽ inȳcere ſe ipm̄ miraculo ſed rogari ab alȳs. Hoc igiẽ vult occulte euangeliſta inſinuare. aut q̄a cito currebat vt anticiparet eum venientē. Venit aūt nō ſola ſed omnes trahens iudeos vnde ſequitur. Iudei igiẽ q̄ erāt in domo cum ea ⁊ ꝯſolabanẽ eā cum vidiſſent mariam quia cito ſurrexit ⁊ exȳt ſecuti ſunt eā dicētes quia vadit ad mo. vt ploret ibi. ¶ Aug. hoc pertinuit ad euāgeliſtā narrare ut videamꝰ que occaſio fuerit ꝙ plures ibi eſſent quando lazarus reſuſcitatus eſt vt tam grande miraclm quatriduani mortui reſurgētis teſtes plures inueniret. Sequitur. Maria ergo cum veniſſet vbi eſſet ih̄s videns eū cecidit ad pedes eius ¶ Criſ. Feruentior hec ſorore erat ñ ēm turbam verecundata eſt nec ſuſpicionēȝ timuit quā de xp̄o iudei habebāt. cum aliqui inimicoꝝ xp̄i intereſſēt ſed omia cōtempſit humana p̄ñti magr̄o ⁊ ſoli ſe dabat ei qui ad mgr̄m honori. ¶ Theophi. Quātus etiā diminute ſe videbatur habere dicens.

Domine ſi fuiſſes hic fr̄ meus nō fuiſſet mortuus ¶ Alchui. Quaſi diceret Dum nobiſcū p̄ns fuiſti non morbus non infirmitas aliqua aparere auſa eſt apꝰ q̄s vita nouerat hoſpitari ¶ Aug. d̄ v̄. do. O infidelis ꝯuentio te adhuc poſito in ſeculo lazarꝰ amicꝰ moritur. Si amicus moritur inimicꝰ q̄d patiẽ paꝝ eſt ſi non tibi ſoli ſuperi ſeruiunt. ecce tuū dilectū inferi rapuerẽt. ¶ Beda. Nō aẽ omia dixit maria q̄ martha ꝓtulerat q̄a ꝯſueto hoim̄ more lacrimis nō omia que voluit ⁊ in aīo habuit proferre potuit

¶ Iheſus ergo vt vidit eam plorātem ⁊ iudeos qui venerant cum plorantes infremuit ſpiritu ⁊ turbauit ſemetip̄m ⁊ dixit. vbi poſuiſtis eum? dicunt ei. Domine veni ⁊ vide. Et lacrimatus eſt iheſus. Dixerũt ergo iudei. Ecce quomō amabat eum. quidam autem ex ipſis dixerunt. non potuit hic qui aperuit oculos ceci nati facere vt ⁊ hic nō moreretur. Iheſus ergo rurſum fremens in ſemetipſo venit ad monumentum Erat aūt ſpelunca ⁊ lapis ſuperpoſitus ei. Ait iheſus. Tollite lapidem. dicit ei martha ſoror eius qui mortuus fuerat. domine iam fetet quatriduanus enim eſt dicit ei Iheſus nōne dixi quōȝ ſi credideris videbis gloriam dei Tulerunt ergo lapidem

¶ Criſ. Mane loquenti nichil xp̄uſ loquiẽ. Neqꝫ ea dicit que ſorori dixerit Turba ēm aderat multa ⁊ non erat tempꝰ illoꝝ v̄borum Sed ꝯdeſcendit ⁊ humiliaẽ humanā naturā denudās quia ēm miraculū magnū erat futuꝝ ⁊ multos ꝑ id lucraturꝰ ſua condeſcenſione attrahit teſtes ⁊ humanā monſtrat naturā Vn̄ dr̄. Ih̄s ergo vt vidit eam plorantēȝ ⁊ iudeos qui venerāt cum ea plorātes infremuit ſpū ⁊ t̄bauit ſemetip̄m ¶ Aug. Quis ēm eū poſſet niſi ipſe turbare Turbatꝰ eſt xp̄s q̄ voluit eſuriuit q̄a voluit In illiꝰ poteſtate erat ſic vẽ ſic affici vẽ non affici Verbū ēm aīam ſuſcepit. Et carnem totius hominis ſibi coaptans in ꝑſone vnitate naẽam ac ꝑ hoc vbi ſumma poteſtas eſt ſcd̄m volūtatis nutum turbaẽ infirmitas ¶ Theo. Ad approbandā ēm condicionem humanā iubet ei quod ſuū ē ꝓſequi. necnō iniūgit ei virtute ſpūſſancti illāqꝫ ꝯpeſcit Hec aẽ cū q̄a naturā pati dn̄s conuincet tum approbādo ꝙ hō verꝰ ⁊ non aparens fuerat. tum eciā nos monendo ac metam meſtiae ⁊ iocūditatis imponēdo. Nam ex toto nec ꝯpati nec merere ferinū at hoꝝ exuberantia muliebre Sequitur. Et dixit vbi poſuiſtis eū. ¶ Aug. de ver. do. Nō locum ſepulti ignorate credi debuerat ſꝫ fidē ꝑpli approbare volebat ¶ Criſ. Non ēm vult ipſe ſe inȳcere ſꝫ omnia ab alȳs diſcẽ ⁊ rogatꝰ facere vt ab omni ſuſpitiōe eripiat ſignuȝ ¶ Aug. lxxxiȳ. q. Quod eẽ interogat vocationem noſtraȝ que fit in occulto arbitror ſignificare. Predeſtinatio ēm nr̄e vocatōis occulta eſt cuiꝰ ſecreti ſignū eſt interogatio dn̄i quaſi neſciētis cū ipſi neſciamꝰ

Vel ꝙ ignorare ſe peccatores alio loco dñs oſtēdit
dicēs nō noui vos qa in diſciplina ⁊ ꝑceptis eiꝰ nō
ſūt peccata Sequit̄. Dicūt ei domine veni ⁊ vide.
¶ Criſ. Nondū eñ aliquod ſignū reſurrectiōis mō
ſtrauerat vñ ita videbat̄ itur⁹ ve lacrimaturꝰ. non
vt reſuſcitaturꝰ ⁊ ꝑpter hoc ei dicunt veni ⁊ vide
¶ Aug. videt aūt dñs qñ miseret̄. vnde illi dicitur
vide humilitatē meā ⁊ laborem meū. ⁊ dimitte oīa
peccata mea ſequit̄. Et lacrimatꝰ eſt ihs ¶ Alchui.
Quia fons pietatis erat flebat ꝑ parte hūanitatis
quam reſuſcitare poterat ꝑ potentiam diuinitatis
¶ Aug. Quare aū fleuit xp̄s niſi qa hoībus flere
docuit ¶ Beda. Eſt aūt hoīm ꝯſuetudo caros ſuos
mortuos lugere Scd̄m hāc ꝯſuetudinē iudei dñm
flere putabat vnde ſubdit Dixerūt ergo iudei Ecce
quomō amabat eū. ¶ Aug. Quid eſt amabat eū
Nō veni vocare iuſtos ſʒ peccatores ad penitētiā.
Sequitur Quidā aūt ex ipſis dixerunt. non pote
rat hic q̄ aperuit oclos ceci nati. facē ut ⁊ hic n̄ more
retur Quod eſt quod facturꝰ eſt vt mortuꝰ ſuſcitetur
¶ Criſ. Erant aūt ex inimicis eiꝰ qui hoc dixerūt
Ex quibꝰ igitur oportebat eius admirari virtutem
ex his ei detrahūt ſcʒ ex illuminatione ceci nati qua
ſi nō illo miraculo facto In hoc eciā ſe oſtendūt eſſe
corruptos quia nōdū xp̄o adueniēte ad monumētū
ꝑſumūt accuſatōes nō expectātes rei finem. ſeq̄t.
Ihesus ergo rurſū fremens in ſemetipſo venit ad
monumentum ſtudioſe euāgeliſta frequenter dicit
ꝙ lacrimatꝰ ē ⁊ ꝙ fremuit vt diſcas ꝙ vere nr̄az
naturam induit. Quia eñ hic magis alijs euange
liſtis magna de deo loquitur. etiam in rebꝰ corpali
bus humiliora dicit ¶ Aug. Fremas aūt ⁊ in te. ſi
diſpoſitis reuiuiſcere. omni homini dicit̄ ꝙ ꝑmitur
peſſima conſuetudine ſeq̄tur. Erat aūt ſpelunca ⁊
lapis ſuper poſitꝰ ei. mortuꝰ ſub lapide reꝰ ſub lege
lex eñ que data eſt iudeis i lapide ſcripta eſt Om
nes autem rei ſub lege ſunt. Iuſto autē nō eſt lex
poſita. ¶ Beda. Eſt autez ſpelunca rupis cauata
porro monumentū dicitur. eo ꝙ mentem moneat. h
eſt mortuos ad memoriam reuocat. Seq̄tur. Ait
ihsꝰ. Tollite lapidem. ¶ Criſ. Sed quare non in
lapide iacētem fecit reſuſcitariꝰ nōne poterat q̄ cor
pꝰ mouit mortuū voce. etiam multomagis lapidem
mouere Nō aūt hoc fecit vt eos teſtes faciat mira
culi vt non dicant quod in ceco dixerant non eſt h
Manꝰ eñ ⁊ acceſſus ad monumētum teſtabant̄.
ꝙ ipſe eſt ¶ Aug. Miſtice aūt dicit remouete lapi
dem remouete legis pondꝰ grām predicate ¶ Au.
lxxxiij. que. in quo puto illos ſignificare qui venien
tibus ad eccl̄iam ex gentibꝰ onus circūciſionis impo
nere volebāt vel eos q̄ in eccl̄ia corrupte viuunt ⁊
offenſioni ſūt. credere volentibus ¶ Aug. de ver.
domini. Iam aūt maria ⁊ martha ſorores lazari q̄
xp̄m frequēter mortuos reſuſcitaſſe viderāt frem
ſuū poſſe reſuſcitare penitꝰ non credebant Vñ ſeq̄t
Dicit aūt martha ⁊ ſoror eius q̄ mortuꝰ fuerat dñe
iam fetet q̄triduanꝰ eñ eſt ¶ Theo. hoc at̄ martha
tanq̄ꝫ diffidens dicit veluti impoſſibile credens poſſe
frem ſuſcitari. ob dierʒ diuturnitatem. ¶ Beda.

Vel hec verba non ſūt deſperatōis ſʒ potius admi
rationis ¶ Criſ. Sed ⁊ h ē quod dicit valet ad ob
ſtruendū incredulos ut ⁊ miraclm teſtent̄ manꝰ tol
lētes lapidē ⁊ auditꝰ vocē audiēs xp̄i ⁊ viſꝰ vidē
tiū lazarū exire ⁊ odoratꝰ fetorē recipiēs ¶ Theo.
xp̄s aūt rememorat mulieri ea de quibus ſecū con
tulerat ⁊ pene ut obliuiſcenti loq̄tur. vñ ſeq̄tur. di
cit ei ihus Nōne dixit tibi quōʒ ſi credideris videbis
gl̄iam dei ¶ Criſ. Non eñ memor erat mulier eiꝰ
qd̄ xp̄s dixerat. Qui credidit i me eciā ſi mortuꝰ fu
erit viuet ⁊ diſcipulis q̄dem dicit vt gl̄ificetur filiꝰ
dei in ea. Hic aūt gl̄iam dei de patre dicit. Infirmi
tas eñ eorū q̄ audiebāt cauſa erat differentie eorʒ q̄
dicebāt̄. nolebat dñs iterum ꝯtbare aſtātes ⁊ ideo dicit
videbis gl̄iam dei ¶ Aug. In hoc at̄ eſt gl̄ia dei q̄a
⁊ fetentē ⁊ q̄triduanū reſuſcitat ſeq̄tur. Tulerūt
gꝰ lapidē ¶ Orig. Mora tollēdi lapidē adiacētē ex
ſorore defūcti cāta ē. ñ eñ dixiſſet iā fetet ē eñ q̄tri
duanꝰ nō diceret̄ dixit ihs tollite lapidē Suſtulerūt
ergo lapidē nūc ergo lōge tardiꝰ ablatꝰ ē ꝙmodō
gꝰ ē nihil inēponē inē iuſſa ihu ⁊ ipoꝝ executionē

¶ Iheſus aūt eleuatis ſurſū oculis dixit Pa
ter gracias ago tibi qm̄ audiſti me. ego at̄
ſciebā qm̄ ſemper me audis ſʒ ꝑpter populū
qui circūſtat dixi vt credant quia tu me mi
ſiſti Hec cū dixiſſet voce magna clamauit
Lazare veni foras Et ſtatī ꝓdijt qui fue
rat mortuꝰ ligatus manus ⁊ pedes inſtitis
⁊ facies eius ſudario erat ligata Dicit eis
iheſus ſoluite eum ⁊ ſinite abire Multi er
go ex iudeis q̄ venerāt ad mariā ⁊ marthā
⁊ viderant q̄ fecit crediderūt i eum Quidā
aūt ex ipſis abierūt ad phariſeos ⁊ dixerūt
eis que fecit iheſus.

¶ Alchui. Quia xp̄s ſm̄ hoīem minor erat p̄re ab
illo petit ſuſcitatiōʒ lazari. ⁊ ideo ſe exauditū dicē vñ
dicit̄. Ihus aūt eleuatis ſur. ocu. dixit. Pater grās
ago tibi qm̄ exaudiſti me. ¶ Orig. Eleuauit q̄dem
ſurſū oculos qm̄ intelligenciā humanā erexit. ad du
cens illā ꝑ orōem ad excelſum p̄rem Et ⁊ neceſſe
eſt volentē ad exēplar oratōis xp̄i orare. eleuare
oculos cordis ſurſū ac erigere illos a p̄ntibus rebꝫ
memoria cogitatōibꝫ atq̄ intētōibꝰ Qui aūt digne
orantib huiuſmodi quedā exꝑmitur a deo de ꝑpria
oratōe ꝑmiſſio. adhuc te loquēte dicā ecce aſſū. qd̄
expedit arbitrari d̄ dño ⁊ ſaluatore eiat ei oratuꝰ
ꝑ reſurrectōe lazari ſʒ p̄ueniēs illiꝰ orōʒ q̄ ſolꝰ bonꝰ
pater ē. exaudiuit dicēs Pro ipletōe igit̄ orōnis.
ſubdit graciarumactiones dicens Pr̄ gracias ago
tibi. quoniam exaudiſti me. ¶ Criſoſtomꝰ. Hoc eſt
nihil eſt contrarium inter me ⁊ te. Non autem oſten
dit ꝙ ipſe non potuit. Vel ꝙ minor ſit patre
quia hoc ⁊ amicis dicitur ⁊ honore equalibus. De
autem oſtēdat. quoniam non indiget orōe ſubiūgit.

Ego aũt ſciebam qm̃ ſemꝑ me audis quaſi diceret
ad hoc ꝙ fiat voluntas mea non indigeo oracõe ad
hoc ꝙ tibi ſuadeam· vna em̃ eſt noſtra volũtas hoc
aũt obvmbrare dicit ꝓpter auditoꝝ imbecillitatem
Deus em̃ nõ ita dignitatem ſuam reſpicit· vt ad ſa
lutem noſtram ꝓpterea excelſa quidẽ ⁊ magna pau
ca ⁊ ipa occultata· humilia võ multa circũfluant
eius ſmonib ℭ Hylari⁹· x· de tri· Non igit̃ ꝑce
gitur nobis orauit ne fili⁹ ignoraret· vnde ſubdit· ſꝫ
ꝓpter ppl̃m q̃ circunſtat dixi ut credant quia tu me
miſiſti· Cum em̃ ſibi nõ ꝓficeret deprecatõis ſmo
ad ꝓfectum tamẽ noſtre fidei loquebat̃· Non inope
ergo auxilij eſt· ſed nos ſum⁹ iopes doctrine ℭ Criſ
Non aũt dixit vt credant qm̃ minor ſum qm̃ ſine
oratione nõ poſſum facẽ ſed qm̃ tu me miſiſti· nõ di
xit miſiſti me imbecillem ſruitutem recognoſcentes
a meipſo nihil facientem ſꝫ me miſiſti vt non deo con
trariũ eſtiment nec dicãt nõ ẽ ex deo ⁊ ut oſtendaꝫ
ſm tuam voluntateꝫ op⁹ hoc fieri· ℭ Aug· de v̄· do·
Venit aũt xp̃us ad monumẽtum· in quo lazar⁹ dor
miebat ⁊ non tanq̃ꝫ mortuũ ſꝫ tanq̃ꝫ ſanum tanq̃ꝫ vi
uũ tanq̃ꝫ audire paratum de ſepulcro ꝓtin⁹ euocauit·
vnde ſeqtur· Hec cũ dixiſſet voce magna clamauit
Lazare veni foras idõ dicit nomẽ· ne om̃es mortui
cogerent̃ exire ℭ Criſ· Non aũt dixit Surge tu
ſed veni foras· vt viuenti loquens ei q̃ mortu⁹ fue
rat ꝓpter quod non dixit In nomine pr̃is mei veni
foras aut reſuſcita eum pater Sed hec om̃ia dimit
tens· poſtq̃ꝫ orantis formam acceperat· ꝑ res auto
ritatem oſtendit qm̃ ⁊ hoc ſapiẽtie ei⁹ ẽ ꝑ v̄ba qui
dem ꝯdeſcenſionem· ꝑ res võ oſtendere poteſtatem
ℭ Theo· Alta võ ſaluatoris vox· que lazaruꝫ ſuſci
tauit inditium eſt tube magne ſoniture in cõmuni
reſurrectõe· Altius etiã clamauit vt gentiliũ ora re
frenet fabulantiũ in tumulis eſſe anias defunctoꝝ
Nam quaſi foris manẽtem eã aduocat ꝑ clamoreꝫ
Sicut aũt vniuerſalis reſurrectio in ictu oculi ꝓ pro
ueniet ſic ⁊ hec reſurrectio ſingularis ⁊ ideo ſequit̃
⁊ ſtatim ꝓdijt q̃ mor· fuerat ligatus man⁹ ⁊ pedes ĩ
ſtitis· ⁊ facies eius ſudario erat ligata· Jam mani
feſtat̃ effectui· qd̃ dr̃· venit hora cũ audiẽt defũcti vo
cem filij dei· ⁊ qui audierint viuent· ℭ Orig· Nam
vox clara ⁊ clamor non inconuenienter dicit̃ excitaſ
ſe illuꝫ ⁊ ſic adimpletũ quod dixerat vado vt excitẽ
eum· Sed ⁊ pater qui filiũ orãtem exaudiuit ſuſci
tauit lazarum vt ſic reſurrectio lazari cõmune op⁹
ſit filij orantis ⁊ patris exaudientis· Sicut em̃ pat̃
ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat Sic ⁊ fili⁹ quos vult
viuificat ℭ Criſ· Exijt aũt ligatus vt non putare
tur· eſſe phãtaſma· Sed ⁊ h̄ ꝙ exibat ligat⁹ nõ mi
nus videbat̃ eſſe q̃ꝫ reſuſcitare· Sequitur· Dic̃ eis
ihs ſoluite eũ· Vt videlicet tangentes ⁊ ei appropi
quantes videant quia vere eſt ille· Sequit̃· Et ſini
te abire ⁊ hoc ꝓpter humilitatẽ· Non em̃ ducit eũ·
neq̃ iubet ſecũ ambulare adſui demõſtratõꝫ ℭ Orig
Dixerat autem ſuꝑ dñs· ꝓpter ppl̃m qui circunſtat
dixi vt credant quia tu me miſiſti· nullo aũt eorum
credente hoc dixiſſet velut aliquis hoim inſcius fu
turoꝝ· Vnde ad hoc remouẽduꝫ ſubdit̃· multi ergo
ex iudeis qui venerãt ad mariam ⁊ martham ⁊ vi

derant que fecit crediderũt in eũ· ſeqt̃· Quidã aũt
ex ipſis abierũt ad phariſeos ⁊ dixerũt eis que fe
ihus· Continet quidem ambiguũ ſermo p̃ns verum
qui ierũt ad phariſeos fuerũt ex illis multis qui
crediderãt ꝓponentes conciliari xp̃o hoſtiliter ſe ha
bentes ad eum· Vꝫ alij a credentib irritare volen
tes inuidum phariſeoꝝ zelum in ip̃m ⁊ videt̃ michi
hoc magis euangeliſta exꝑmere velle· multos em̃
dixit qui ꝑ hoc quod viderũt crediderũt velut pau
cis exiſtentib⁹ alijs de quib ſubdit· Quidã autẽ ẽc
ℭ Aug· lxxxiij· que· Quanq̃ꝫ aũt ſcd̃m euãgelicaꝫ
hiſtoriã reſuſcitatũ lazaruꝫ plena fide teneam⁹ tam̃
in allegoria aliquid ſignificare non dubito· Neq̃ cũ
res facte allegorizant̃ geſte rei fidem amittũt ℭ Au·
ſuper iohem· Omnis quidẽ q̃ peccat moritur· ſꝫ deus
magna miſericordia aĩas ſuſcitat ne moriantur ine
ternũ· Intelligim⁹ ergo tres mortuos quos in cor
porib⁹ ſuſcitauit aliquid ſignificare de reſurrectioni
bus aĩaꝝ ℭ Grego· iij· mor· Puellam em̃ in domo
mulierem extra portam· In ſepulcro aũt lazarum
ſuſcitat· adhuc quippe in domo mortu⁹ iacet qui ia
cet ĩ peccato Jã q̃ extra portam ducit̃· cui⁹ iniq̃tas
uſq̃ ad inuerecundiã publice ꝑpetrationis operat̃·
ℭ Aug· Vel intus eſt mors· quia cogitatũ malum
nondũ proceſſit in factum· Si aũt ip̃m malum feciſti
quaſi mortuũ extra portam extuliſti· ℭ Greg· Se
pulture vero aggere ꝑmitur qui in ꝑpetratõe ne
quicie et uſu ꝯſuetudis preſſ⁹ grauat̃· ſed hos ple
rũq̃ diuina gratia reſpectus ſui lumine illuſtrat·
ℭ Aug· xxxiij· que· vel accipiam⁹ lazarum in mo
numento aniam terrenis peccatis obrutam ℭ Aug
ſuper iohem Et tamen lazarum dñs amabat ſi em̃
peccatores nõ amaret de celo ad terras nõ deſcende
ret· Bene aũt de illo qui peccare conſueuerat dicit̃
fetet· Incipit ei habere peſſimam famã tanq̃ꝫ odorẽ
teterrimum· ℭ Aug· lxxxiij· que· Recte etiam dicit
quadriduan⁹ eſt· vltimũ em̃ elementoꝝ terra eſt ſig
nificat ergo puteum terrenorũ peccatoꝝ id ẽ cupi
ditatum carnalium· ℭ Aug· ſuper iohem· Fremuit
aũt dñs lacrimauit voce magna clamauit· quia dif
ficile ſurgit quẽ moles ꝯſuetudis premit turbat ſe
metip̃m xp̃s vt tibi ſignificet quõ tu turbari debeas
cum tanta mole peccati grauaris ⁊ premeris Fides
em̃ hois ſibi diſplicentis fremere debet ĩ accuſatiõe
malorum operũ ut violentie penitentis cedat cõſue
tudo peccandi· Quando dicis illud feci· ⁊ parcit
mihi deus· Euangelium audiui ⁊ contempſi· Quid
facio⁹ Jam fremit xp̃us quia fides fremit· in voce
frementis aparet ſpes reſurgentis· ℭ Greg· xxij·
moraliũ· Dicitur aũt lazaro· veni foras vt ab excu
ſatione ⁊ occultatione peccati ad accuſationẽ ſuã ore
ꝓprio exire ꝓuocetur vt qui intra ꝯſcientiam ſuaꝫ
abſconſ⁹ iacet ꝑ nequiciaꝫ a ſemetipſo foras exeat
ꝑ confeſſionem ℭ Aug· lxxxiij· queſti· Qꝫ aũt laza
rus exijt de monumẽto aĩam ſignificat recedentem
a carnalibus vitijs· ꝙ võ inſtitis obuolut⁹ hoc eſt
ꝙ etiam a carnalibus recedentes ⁊ mente ſeruientes
legi dei adhuc tñ in corpore conſtituti alieni a mole
ſtijs carnis eſſe non poſſum⁹ ꝙ autem facies ei⁹ ſu
dario tecta erat hoc eſt ꝙ in hac vita plenã ꝯgnitõꝫ

habere nō poſſum⁹ ꝙ aūt dicit. Soluite eū ⁊ ſinite
abire hoc eſt ꝙ poſt hanc vitā auferunt̄ oīa vela
mina vt facie ad faciem videam⁹ ¶ Aug. ſup iohez
Uel aliter qñ contemnis mortu⁹ iaces quando ↄfite
ris pcedis. [illegible]d ē eñ pcedere niſi ab occultis ve
lut exeundo [illegible]feſtari. Sed ut confitearis de⁹ facit
magna voce clamādo .i. magna grā vocando. mor
tu⁹ aūt pcedens adhuc ligat⁹ eſt. Cōfitens adhuc
reus. vt aūt ſoluerent̄ peccata eꝰ miniſtris h̄ dixit
ſoluite eū ⁊ ſinite abire. qꝺ eſt. Que ſolueritis ſꝰ
terrā erūt ſoluta ⁊ ī celis ¶ Aug. xp̄s ergo ſuſci
tat qꝛ interi⁹ p ſeipm viuificat. Soluūt diſcipuli.
qꝛ per miniſteriū ſacerdotū. abſoluuntur viuificati.
¶ Beda. Per eos aūt qui phariſeis āñūtiauerūt.
ſignicant̄ nōnulli qui videntes bona ſuoꝝ dei opera.
odijs in ſequūtur ⁊ infamare conantur.

¶ Collegerunt ergo pontifices ⁊ phari-
ſei conſilium aduerſꝰ ihesum ⁊ dicebāt. qꝺ
facimus: quia hic homo multa ſigna facit.
S dimittimꝰ eū ſic omnes credent i eum ⁊
venient romani. ⁊ tollēt nr̄m locum ⁊ gen
tem. Unus aūt ex ipſis cayphas nomīe cū
eſſet pontifex anni illius dixit eis. vos ne-
ſcitis quicꝗ̄ neqꝫ cogitatis qꝛ expedit vo-
bis vt vnꝰ moriat̄ homo ꝓ populo. ⁊ nō to
ta gens pereat. Hoc aūt a ſemetipo non di
xit. Sed cū eſſet pontifex anni illiꝰ ꝓpheta
uit Quia ihesus moriturꝰ erat ꝓ gēte Et
non tm̄ ꝓ gente ſꝫ ut filios dei q̄ derāt diſ
pſi cū gregaret in vnum ab illo ergo die
cogitauerūt vt interficerent eum.

¶ Tho. Decebat admirari ac extollere eum qui ta
lia peragebat miracula Ipſi vo potius ↄſiliant̄ il
lum occidere vñ di. Collegrt ergo pō. ⁊ pha. ↄſiliū
aduerſꝰ ihm ⁊ dicebāt qꝺ facim⁹. ¶ Au. Nec tñ di
cebāt credim⁹. plꝰ eī pditi hoīes cogitabāt quō no
cerēt ut pderēt qꝫ quō ſibi ↄſulerēt ne perirēt ⁊ tñ
timebāt ⁊ quaſi ↄſulebāt. dicebāt eñ. quid facim⁹.
qꝛ hic homo multa ſigna facit. ¶ Criſ. Hoīem eū
adhuc vocāt q̄ tantā ſuſcepunt eꝰ deitatis ꝺmōſtra
tionē. ¶ Orig. Eſt aūt p ea que dicunt̄ ab ipſis cōſi
derare eoꝝ inſipienciā ⁊ cecitatē. Inſipienciā qꝛ ꝗ
qꝛ teſtificabant̄ illū ⁊ multa pegiſſe miracula. ⁊ tñ
eſtimabāt ſe poſſe aduerſꝰ eum emulari velut non
poſſe ꝑ ſe aduerſus eoꝝ emulatōes. Cecitatis aūt
hoc ipm erat. Ad facientem eñ tot miracula ptine
bat vt ſe ab eoꝝ inſidijs eximeret. ñ forte crederēt
ꝙ ſigna fecit. ⁊ putabant ea nō fieri diuina v̄tute
Hūc qꝫ igit̄ deliberabāt nō dimittere ipm opinan
tes ſe p hoc eſſe impedimento volētib credere ī eum
⁊ romanis ne eis auferrēt terrā ⁊ gentē. vñ ſeqt̄ur
Si dimittim⁹ eū ſic oēs credēt in eū ⁊ ve. ro. ⁊
tol. lo. no. ⁊ gētē ¶ Cri. h̄ dicere ꝑhm volūt cōcu
tere vt piclitandū ex ſuſpitione trāndis ↄſi. di. ſi
romani viderit eū turbas ducētē ſuſpicabūtur nō ꝗ

ī tyrānidē velle ↄſurgere ⁊ dſtruēt noſtrā ciuitatē
Sed fictio erat que dicebant̄ quid eñ demōſtrabat
tale armigeros circūferebat ⁊ equitaturas trahe
bat nōne deſerta pſequebat̄ ſꝫ vt nō putent̄ ob paſ
ſionē ſuā hoc dicere totā ciuitatem piclitari dicūt.
¶ Aug. Ut timuerūt ne ſi oēs in xp̄m crederent
nemo remaneret q̄ aduerſꝰ romanos ciuitatem dei
templumqꝫ defenderet qñ contra ipm templū ⁊ cō
tra ſuas paternas leges doctrinā xp̄i eſſe ſentiebāt
temporalia ergo perdere timuerunt. ⁊ vitam eter
nam nō cogitauerūt. Utrūqꝫ ⁊ romani poſt domini paſ
ſionem ⁊ glificationē tulerunt eis. ⁊ locum ⁊ gentē
expugnādo ⁊ transferēdo. ¶ Orige. Sed ⁊ ſecun
dum anagogem locum eorū qui ex circumciſione ſt
gentes occupauerunt quia per eoꝝ caſum ſalꝰ gē
tibus euenit. Loco eñ gentium romani ponuntur
ex regnātib qui regno ſuberant nūcupans. Gens
eciam ab eis ſublata eſt quia qui fuit populꝰ dei. fa
ctus eſt nonpopulꝰ. ¶ Criſ. Cum autem illi deſtia
bant ⁊ in ordine conſilij ꝓponebant dicentes. quid
facim⁹. vnus inuerecunde ⁊ cum crudelitate clama
uit. Unde ſequit̄. Unus aūt ex ipſis cayphas nōie
cum eſſet pontifex anni illius. ¶ Augu. Mouere
poteſt quō dicā pontifex anni illiꝰ. cum dominꝰ ↄſti
tuerit vnum ſummum ſacerdotem cui mortuo vnꝰ
ſuccederet. Sed intelligendum eſt per ambitiones
⁊ cōtentiones inter iudeos poſtea cōſtitutū eſſe ut
plures fore pōtifices eſſe qui per ānos ſingulos vi
cibus miniſtrarent ⁊ fortē etiam vnum annū plu
res ad miniſtrabant quib alio anno alij ſuccedebāt
¶ Alcuin⁹. Nam de hoc cayphas ioſephꝰ refert
ꝙ precio ſibi ſacerdotiū vniꝰ anni redemerit ¶ Ori.
Increpatur autem cayphe prauitas in hoc ꝙ dꝛ
Pontifex anni illiꝰ quo ſcilicet noſter ſaluator exer
cuit miſteriū paſſionis. Et tñ cum eſſet pōtifex an
ni illius dixit eis vos neſcitis quicꝗ̄. neqꝫ cogitatis.
quia expedit vobis vt vnus moriatur homo p po
pulo ⁊ non tota gens pereat. Quaſi di. vos ſedetis
⁊ adhuc ſegni⁹ rem attenditis ſed attendatis vniꝰ
hominis ſalutem pro communi republica oportere
ↄtemnere. ¶ Theo. Hoc aūt ipſe quidē praua dix
it intentōe. tñ ſpūs ſancti gracia oꝛe eius vſa eſt ad
futuri preſagium. vnde ſubditur Hoc aūt a ſemet
ipo nō dixꝭ. ſed cū eſſet pō. anni illiꝰ ꝓphetauit qꝛ
ihs moritur⁹ erat p gente. ¶ Origenes. Non qui
cumqꝫ ꝓphetat ꝓpheta eſt. ſicut nō quicumqꝫ iuſ
pro ſequitur iuſtus eſt. Sicut qui facit aliquod opꝰ
ꝓpter humanam gloriam. Cayphas ergo prophta
uit quidez nec tamē erat propheta. ſicut ⁊ balaam
Audebit aūt qꝛ dicere ꝙ nō p ſpm cayphas ꝓpheta
uerit quia eciā ſpūs maligni eſt atteſtari ihu ⁊ ꝓphe
tare pro eo. Iuxta illud quod dicitur. Nouimus
te ꝙ ſis ſanctus dei. nam eius intencionis eſt. Non
fideles auditores efficere. ſed incitare in pretorio
conſidentes aduerſus ihesum vt eum perimerent. de
inde ꝙ dicit. expedit vobis. quod pars eꝰ prophe
tie fuit dicit verum vel mentitur Nam ſi verum di
cit ſaluantur hi qui in pretorio aduerſus ihesum in
tuntur. mortuo ihesu pro populo ⁊ pertingunt ad
id quod expedit. Quod ſi inconueniēs eſt malefitiū

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Quod ſi inconueniens eſt manifeſtum eſt ꝗ nõ fuit
ſpüſſanctꝰ q̃ dedit hec ꝓferri quia ſpüſſanctꝰ nõ men
titur. Si aũt quis velit vendicũ ⁊ in hoc eſſe cay
pham cõuerte̾ illo ꝗ gr̃a dei ꝓ omibꝰ guſtet mor
tem ⁊ ꝗ eſt Saluator omniũ hoĩm maxime fideliũ
aſcribitur etiã cuncta que ſũt ĩ hoc loco ꝓphetiã eſſe
vendicam. Incipiendo ab illo. vos nihil ſcitis. nihil
eñ nouerãt q̃ ihm ignorabãt eẽ veritatẽ. ſapiẽtiã
iuſticiam ⁊ pacem. Et ꝗ ipſis quoq erat expediẽs
vt hic vnus in quantũ eſt hõ. moriatur ꝓ populo.
Non eñ inquantũ eſt ymago inuiſibilis dei eſt ſuſ
ceptibilis mortis. Pro ipſo aũt obijt velut potẽs
totã totiꝰ orbis culpã in ſeipm retorquẽs diſſipare
ac delere. Ex hoc vo ꝗ dicit. Hoc aũt a ſemetipo
non dixit docemur ꝗ aliqua nos homines ꝑ nos di
cimꝰ nulla inducente vtute ad ꝓferendum. Quedã
vo ſuadente nobis quadã vtute ⁊ ſi non integre exp
mamus ⁊ ĩproſeqẽter diſponamur ad ea ĩſectan
tes ea que dicimꝰ ſed non intentionẽ dictorum velut.
cayphas ex ſe nihil protulit. nec dixit intentionẽ qz
ꝓphetiã dicti ñ accipiebat ſʒ etiã apꝰ paulũ q̃dã legi
ſperita ſẽ ñ intelligẽtes nec ea que ꝓferũt. ¶ Aug.
Hic docemur etiã hoĩes malos ꝓphetie ſpũ futura ꝓ
dicere. qð tñ euangeliſta diuino attribuit ſacramẽ
to quia põtifex fuit .i. ſummꝰ ſacerdos ¶ Cris. Vi
de aũt quanta ſpüſſancti vtus ẽ. a mente eñ mala
valuit vba ꝓferre ꝓphetie. Vide etiam quanta eſt
põtificalis virtꝰ poteſtatis. Pontifex eñ effectꝰ ⁊ ſi
indignꝰ exiſtẽs ꝓphetauit neſciens q̃d dicẽt ore ei
ſolũ vſa ẽ gr̃a. ꝯtaiatũ at cor non tetigit. ¶ Aug.
Cayphas igit̃ de ſola gente iudeoꝝ ꝓphetauit. In
qua erãt oues d̃ quibꝰ ait ipe dominꝰ non ſum miſſꝰ
niſi ad oues que perierunt domꝰ iſrahel. Sed noue
rat euangeliſta alias eſſe oues que nõ erant de hoc
ouili quas oportebat adduci ⁊ ideo addidit ⁊ nõ tã
tum ꝓ gente ſed vt filios dei qui erant diſperſi con
gregaret in vnum. Hec aũt ſcd̃m p̃deſtinationem
dicta ſũt. Nã neq oues erꝰ. neq filij dei adhuc erãt
¶ Greg. ſexto mor. Perſecutores igit̃ peregerũt
b quod perniciose moliti ſunt ĩtulerũt mortẽ vt ab
eo abſcinderẽt fideliũ deuotionẽ. Sed fides inde cre
uit. vnde ſe hãc extinguere filium crudelitas credi
dit. Hoc eñ ad pietatis ſue obſequiũ redegit qð cõ
tra illũ hũana credulitas exarſit t exarſit ¶ Orig.
Cogitati aũt ad irã ex vbis cayphe taxauerunt. vt
occiderẽt dñm vñ ſeqtur. Ab illo ergo die cogitaue
rũt vt interficerent eum. Et qdem ſi non ſpũſãcto
cayphas ꝓphetauerat aliꝰ ſpiritꝰ fuit qui valuit ⁊
ꝑ impium loqui ⁊ ſibi compares aduerſus xp̃m in
citare. Qui aũt vult reſpondere ꝓ ſpirituſancto di
cet ꝗ ſcꝫ ſacrarum intentionẽ ſcripturaꝝ ad vtilita
tem ꝓlatam aliqui praue ſuſcipiũt ad conſtituẽdũ
mortem diſciplinaꝫ ſic editam ꝓ ſaluatore ꝓphetti
am vendicã non debito modo papientes ꝯſiliati ſũt
vt interficerẽt xp̃m ¶ Cris. Querebãt qdem pus
⁊ eum interficere. nũc ⁊ ſententiã firmauerũt.

¶ Ihesus ergo iam non in palam ambu/
labat apud iudeos. ſʒ abijt in regiõꝫ iuxta
deſertum in ciuitatẽ q̃ dicit̃ effrem ⁊ ibi mo
rabat̃ cũ diſcipul̃ ſuis. Proximũ autẽ erat
paſcha iudeoꝝ ⁊ aſcenderũt mlti iheroſoli
mam de regione ante paſcha vt ſanctifica/
rent ſeipſos. Querebamt ergo ihesũ ⁊ col/
loquebant̃ ad inuicẽ in tẽplo ſtãtes. Quid
putatis quia non venit ad diem feſtũ. De/
derunt eñ pontifices ⁊ phariſei mandatum
vt ſi quis cognouerit vbi ſit indicet ut ap/
prehendant eum.

¶ Cris. Cum conſiliũ congregauerũt pontifices
⁊ phariſei vt occiderẽt ihm ipe cautius ſe obſeruãs
non vltra cum fiducia cõuerſabatur cũ iudeis ſʒ ne
q ad aliam ciuitatem abijt populatã ſʒ ad quandaꝫ
remotã vnde dicit̃ ihus ergo iam nõ ĩ palam ambu
labat apꝰ iudeos ſʒ abijt in regiõꝫ iuxta deſertũ in ci
uitatem que dr̃ effrẽ. ¶ Aug. Nõ quia potentia eiꝰ
defecerat in qua ſi vellet palam cũ iudeis ꝯuerſaret̃
⁊ nihil ei facerent ſʒ exemplũ diſcipul̃ demõſtrauit
ĩ quo appareret nõ eſſe peccatũ ſi fideles eius oculis
ꝑſequentium ſubtraherẽt ⁊ furorẽ ſceleratorum la
tendo potius euitarẽt qꝫ ſe oſtẽdendo magis accen
derent ¶ Orig. Honeſtum nãq eſt imminente agone
confitẽti ihm non euitare ꝯfeſſionem nec recuſare
ſubire mortem gratia vitatis nec minꝰ honeſtum ẽ
non tradere occaſionẽ tante tẽptacioni nõſolũ ꝓpẽ
incertitudinẽ euentꝰ ꝓprij ſʒ ne nos occaſionem pre
ſtemꝰ vt alij magis ipi ac noxij fiãt nã ſiquis factꝰ
erga quenq̃ꝫ materia criminis luet penas quomodo
ꝑſecutorẽ non declinans. nõ eẽ de ꝑſequentis delicto
dabit reſponſum Nõ ſolꝰ aũt dominꝰ illic iuit ĩmo
vt nullam daret cauſam ꝑquirentibꝰ cũ diſcipulos
etiã ſecum duxit. vnde ſeqtur. Et ibi morabat̃ cũ diſ
cipulis ſuis ¶ Cris. Qualiter putas turbatos di
ſcipulos humane videntes eum ſaluatum. Ipi autẽ
qñ oĩes letabantur ⁊ feſtum celebrãt tunc occultãt
⁊ in periculis ſunt ſed tñ ꝑmanebant cũ eo ſcd̃m iſtꝰ
vos eſtis qui ꝑmanſiſtis mecum in temptationibus
meis. ¶ Orig. Quo ad anagogiã vo dicat̃. ꝗ ihs
dudum cũ fiducia ambulabat inter iudeos cũ vbuꝫ
diuinũ ꝑ ꝓphetas in ipſis conuerſabat̃. ſʒ abijt illinc
nec eſt vbum dei inter iudeos. Acceſſit aũt ad villaꝫ
que eſt ꝓpe deſertum Aequa dicit̃ multi filij deſerte
magis quam coniugate Villa autem dicit̃ effrẽ. que
interp̃tatur fertilitas. Fuit autẽ effrai. frater ma
naſſe ſenioris populi obliuioni traditi Pꝰ populuꝫ
eñ obliuioni datũ p̃termiſſum ꝓdijt ex gentibꝰ ab
undancia. Diſcedens ergo a iudeis venit in terram
totius orbis ꝓpe deſertam eccliam que dicit̃ ciuitas
fecunda ⁊ ibi moratur cum diſcipulis vſq nunc.
¶ Aug. Ille autem q̃ de celo venerat pati ꝓpinqua
re voluit loco paſſionis. quia imminebat hora paſſio
nis. vnde ſequit̃. Prox. aũt erat paſ. iude. habebãt
iudei paſca in vmbra nos in luce ſanguine ouis pe
coris iudeorum poſtes ſignati ſunt. Sãguine xp̃i
frontes noſtre ſignantur. Illum diem feſtũ iudei cru
entum habere domini ſanguinẽ voluerũt illo die fe
ſto occiſus eſt agnꝰ q̃ eũdem diẽ feſtũ ſuo ſanguine

conſecrauit· mādatum aūt erat in lege iudeis vt die
feſto quo paſca erat· oēs vndiq̧ conueniren̄t ⁊ illi⁹ di
ei celebratiōe ſanctificarentur vn̄ ſeq̄t· Et aſcē· multi
iher· de re· ante paſ· vt ſanc· ſeipſos· ¶ Theo· Aſcē
derūt aūt ante paſca vt purgarent̄ qm̄ q̄cunq̧ pec
cauerāt inuiti vel ſpōtanei paſca non celebrabant
niſi p̄us expiarent̄ vt moris erat balneatiōib⁹ ⁊ ie
iunijs ac raſura q̄n etiā quaſdā deputatas oblatiōes
offerēdo hi g° q̄ expiatiōꝫ celebrabāt īſidiabāt dn̄o
vnde ſequit̄· Querere· ergo ihm ⁊ colloq̄bātur· in tē
plo ſtan· quid pu· quia nō venit ad diē feſtū ¶ Cri·
Inſidiabant̄ ei ⁊ temp⁹ feſti· temp⁹ faciebant occaſi
onis ¶ Orig· ⁊ p̄pē hoc nō dixit paſca dn̄i ſꝫ iudeo
rum nā ſaluator in illo patiebat̄ inſidias· ¶ Alchui·
Illi ergo q̄rebant ihm nō bn̄ Nos aūt q̄ram⁹ eum
ſtantes in tēplo dei· mutuo nos ꝯſolando ⁊ exoran⁹
vt veniat ad diem feſtū nr̄m ⁊ ſua p̄ſn̄a nos ſanctifi
cet· ¶ Theo· Sed ſi talia ſolum vulg⁹ pageret vi
deret̄ vtiq̧ paſſio ex inprouiſa ꝑgredi· Sed etiā pha
riſei p̄cipiūt vt capiat̄· vn̄ ſequitur· Dederāt· pon· ⁊
pha· man· vt ſiq̄s cogno· vbi ſit indi· ut appre· eū·
¶ Orig· Et attēde q̄ ignorabāt vbi eſt oſtenſū eſt
eīn eū diſceſſiſſe· dicēs etiā qm̄ inſidiātes ihū igno
rabant vbi ſit· p̄pter q̄d dederūt alia q̄ꝫ diuina man
data docētes diſciplinas ⁊ mādata hoīm ¶ Augu·
Nos aūt indicem⁹ mō iudeis vbi ſit xp̄us vtinam
velint audire ⁊ apprehendere·

Capitulum ·xii·

Iheſus ergo ante ſex dies pa
ſche venit in bethaniā vbi fue
rat lazarus mortu⁹ q̄ꝫ ſuſcita
uit iheſus· Fecerūt aūt ei cenā
⁊ ibi martha miniſtrat· Lazar⁹ vō vnus
erat ex diſcumbentib⁹ cum eo maria ergo
accepit libram vnguenti nardi piſtici pre
cioſi ⁊ vnxit pedes ieſu ⁊ extersit capillis
ſuis pedes eius· Et domus impleta eſt ex
odore vnguēti Dicit ergo vnus ex diſci
pulis ſuis iudas ſchariothis qui erat eum
traditurus Quare hoc vnguentū non vē
ditur trecentis denarijs ⁊ datum eſt ege
nis Dixit aūt hoc nō q̄a d̄ egenis ptine
bat ad eum Sed quia fur erat ⁊ loculos ha
bens ea que mittebātur portabat Dixit er
go iheſus Sinite illam vt in diē ſepulture
mee ſeruet illud Paupes ſemp habetis vo
biſcum Me aūt non ſemp habebitis Cogno
uit ergo t̄ba multa ex iudeis q̄ illic eſſet ⁊
venerunt· non p̄pter ieſum tm̄ ſed vt laza
rum viderent quem ſuſcitauit a mortuis·
cogitauerūt aūt p̄ncipes ſacerdotū vt ⁊
lazarum interficerent q̄a multi propter il
lum abibant ex iudeis ⁊ credebāt i iheſum

¶ Alch· Appropinquāte tp̄e ī quo dn̄s pati diſpoſu
it appropinquauit ipē loco ī q̄ euiſdē paſſiōis diſpē
ſatiōꝫ p̄ficere voluit· Vn̄ dr̄· Ihus ergo añ ſex dies
paſ· venit in beth Primo veit in bethaniam deīn̄
iheroſolimā· ī iheroſolimā q̄dem vt ibi pateret̄· in
bethaniā vō vt reſuſcitatio· lazari menōrie oīm ar
cti⁹ imp̄meret̄· vn̄ ſubdit̄· vbi fuerat lazar⁹ mortuus
quē ſuſcitauit ihus ¶ Theo· Decima autēꝫ die mē
ſis agnum iudei capiunt immolandum in feſto paſ
ſche· extunc em̄ feſtiuitatis prelibant ſolēnia qua
p̄pter in die que eſt noua menſis ⁊ precedit ſextū
die ante paſca epulantur ſplendide ⁊ exordium fe
ſti hanc diem conſtituunt· quo fit ut iheſus quoq̧ p
gens bethaniam conuiuaretur· vnde ſequitur· Fece
rūt aūt ei cenam ⁊ ibi martha miniſtrabat per hoc
autem quod dixit q̄ martha miniſtrabat inſinuat q̄
in illi⁹ domo erat conuiuium· Sed attende mulieris
fidelitatem· nō em̄ famulab⁹ ipone miniſteriū· ſed
ipſamet ſuſcipit innuere aūt volēs euangeliſta ve
re reſurrectiōis lazari ſignū ſubdidit lazar⁹ vero
vn⁹ erat ex diſcūbentib⁹ cum eo· ¶ Aug· Viuebat
loquebatur epulabat̄· veritas oſtendebatur infideli
tas iudeoꝝ cōfundebatur· ¶ Cris· Maria autem ñ
faciebat comunem famulatum ſed ad ſolum dn̄m con
ſtituit honorem ⁊ non vt ad hoīem accedit· ſed vt
ad deum Unde ſequit̄· Maria ergo accepit libram
vnguenti nardi piſtici p̄cioſi ⁊ vnxit pedes ihū· Et
extersit capillis ſuis pedes ei⁹ ¶ Aug· Quod ac
piſtici locum aliquem credere debem⁹· vnde erat h̄
vnguētū p̄cioſū· ¶ Alch· Vel piſtici· i· fidelis nec ex
traneis ſpeciebꝫ adulterati· Hec eſt illa mulier que
quōdā peccatrix ī domo ſimōis venit ad dn̄m cū ala
baſtro vnguēti· ¶ Aug· de con euan· Qd̄ aūt h̄ in
bethania ruꝛſ⁹ fecit aliud eſt· quod ad luce narratio
nem non ptinet ſed pariter narratur a trib⁹ iohanne
ſcꝫ matheo ⁊ marco· q̄ ergo matheus ⁊ marc⁹ ca
put domini vnguento illo pfuſum dicunt· Iohānes
aūt pedes Nonſolum caput ſed ⁊ pedes domini acci
piam⁹ pfudiſſe mulierē· Math⁹ eē ⁊ marc⁹ recapi
tulādo ad illū diē redeunt in bethaniaꝫ q̄ erat añ ſex
dies paſce ⁊ narrāt q̄d iohēs de cena ⁊ vnguēto ſe
q̄tur· ⁊ dom⁹ īpleta ē ex odore vnguēti· ¶ Aug· ſ
ioh· Ad ap̄lm reuoca intentōꝫ q̄ d̄ ē alijs ſum⁹ odor
vite ad vitā alijs ſu⁹ odor mortis ad mortē· Deniq̧
audies hic ex vnguēto iſto· quō erat alijs odor bo
n⁹ in vitā alijs odor bon⁹ ī mortē· vn̄ ſeq̄t· Dicebat
g° vn⁹ ex diſcipul' ſuis iudas ſcariothis q̄ erat eū
traditur⁹· q̄re h̄ vng· ñ vē· ccc· dena· ⁊ datū eſt ege
nis ¶ Aug· d̄ cō· euā· Qd̄ alij dicūt diſcip̄los mur
muraſſe de vnguēti p̄cioſi effuſiōe· Iohēs aūt iudaꝫ
ꝯmeōrat pro diſcip̄loꝝ nomīe iudā ſignificatū plu
rali nūo p̄ ſingl'am vſurpato· Dē eē intelligi q̄ alij
diſcipli aut ſenſerit h̄ aut dixerit aut eis iuda dicē
te pſuaſū ſit atq̧ oīm voluntatē math⁹ ⁊ marc⁹ v̄
bis etiā exp̄ſſerunt· ſꝫ iudas p̄pterea dixerit q̄a fur
erat ceteri p̄pē paupū curā· iohēm vō d̄ ſolo illo id
ꝯmeōrare voluiſſe· cui⁹ ex hac occaſione furādi con
ſuetudinem credidit innuandam· nā ſequit̄· Dixit
aūt hoc nō q̄a d̄ egenis pertinebat ad eum ſed quia
fur erat ⁊ loculos hn̄s ea q̄ mittebant portabat·

¶ Alchui. Portabat miniſterio exportabat furto
¶ Au. Nõ tũc periit iudas qñ accepit a iudeis pecu
niã vt dominũ traderet. Jam fur erat dominũ ꝑdi
tꝰ ſeqbat͂ ñ corde ſed corpe. Voluit aũt ꝑ h̃ nos dñs
admonere vt malos tolleremꝰ ne corpꝰ xp̃i diuidãꝰ
Qui aliquid de eccl̃ia furat͂ iude ꝑdito compatur
tolera malũ bonis vt venias ad p̃mium bonorum ne
mittaris in penam maloꝝ. exemplũ domini accipite
conuerſantis in terra quare habuit loculos cui an
geli miniſtrabãt niſi. q̃a eccl̃ia ipſius loculos habitu
ra erat. Quare fures admiſit niſi vt eius eccleſia
fures dum patiẽ tolleraret. Sꝫ ille qui conſueuerat
d̃ loculis pecuniã tollere. nõ dubitauit accepta pecu
nia ipm̃ dominũ vendere ¶ Criſ. Jdeo eciã ei fur ex
iſtenti loculos commiſit paupũ. vt omnẽ abſcideret
occaſionẽ. Non eñi habuit dicere quoniã ꝓpter pe
cuniarũ deſideriũ hoc fecit. Etenĩ ſufficientem habe
bat ex loculo concupiſcẽtie mitigationẽ ¶ Theop.
Quidam vo ad miniſtrationẽ pecunie ſuſcepiſſe iu
dam fatenẽ tanq̃ꝫ minimũ oim. Nam pecunie admi
niſtratio doctrine admiſtratione inferior ẽ ſecundũ ꝙ
dicunt apoſtoli in actibꝰ. nõ eſt equũ nos derelin
q̃re v̓bum dei ⁊ miniſtrare menſis. ¶ Criſ. xp̃s at͂
multa condeſcenſione ad iudã vtens non increpauᵗ
eum ſubripientẽ ſed ꝯmunem intulit excuſacõꝫ. nã
ſeq̄tur. dixit ergo ihꝰs. ſinite illam vt ĩ diẽ ſepultu
re mee ſeruet illud. ¶ Alchui. Significat ſe mori
turũ ⁊ ad ſepliendũ aromatibꝰ eſſe vngẽdum. ideo
mariã cui ad vnctionẽ mortui corporis multũ d̃ſide
ranti ꝑuenire ñ liceret donatũ ſit viuenti adhuc im
pendere obſequiũ quod pꝰ mortem celeri reſurrecti
õne ꝑuenta nequiret. ¶ Criſ. Rurſus eciã ꝓpter
ꝓditorẽ rememoratꝰ eſt ſepulture ac ſi diceret gra
uis ſum tibi ⁊ oneroſus ſed expecta parum ⁊ abibo
Et hoc oſtendit. cũ ſubdit. Pauperes eñi ſemꝑ habe
tis vobiſcum. me autẽ non ſemꝑ habebitis ¶ Aug.
Loquebatur de p̃ſentia corporis ſui. Nam ſcd̃m mate
ſtatem ſuã ſcd̃m ꝓuidentiã ſecundum ineffabilem ⁊
inuiſibilem graciã impletur quod ab eo dictum eſt.
Ecce ego vobiſcum ſum vſq ad ꝯſummatõꝫ ſecli
vl̃ aliter in iude pſona ſignificati ſunt in eccl̃ia mali
Si eñi bonꝰ es habes xp̃m ⁊ in p̃ñti ꝑ fidem ⁊ ſacra
mentũ ⁊ habebis ſemꝑ. q̃a cum hinc exieris ad illũ
venies qui dixit latroni. Hodie mecũ eris in para
diſo. Si aũt male verſaris. videris habere in preſẽ
ti xp̃m. quia baptiſaris baptiſmo xp̃i. accedis ad al
tare xp̃i. Sed male viuendo non ſemꝑ habebis. nõ
aũt dixit habeb̓. ſed habebis quia vnꝰ malꝰ corpꝰ ma
lorum ſignificat. Seq̄tur. Cognouit ergo turba mul
ta ex iudeis quia illic eſſet. ⁊ venerũt nõ ꝓpter ihe
ſum tantũ. ſed vt lazarum viderent quẽ ſuſcitauit
a mortuis. Curioſitas eos adduxit non caritas.
¶ Theo. Viſores eñi ſuſcitati fieri cupiebãt expec
tantes eciã de inferis aliquid lazaro referente ꝑpende
re ¶ Aug. Qua vo eñi miraclꝫ domini tãta erat
euidentia diffamatũ vt nõ poſſent vl̓ occultare qd̃
factum eſt vel negare. cogitauerunt vt lazarum in
terficerent vnde ſeq̄tur. Cogitauerũt aũt p̃ncipes
ſacerdotum vt ⁊ lazarũ iꝺficeret quia multi ꝓpter
illum abibant ex iudeis ⁊ cre. in ihꝰſum. O ceca ſe
uicia qñ dominꝰ ſuſcitare potuit mortuũ q̃re nõ poſ
ſet occiſũ ꝰ ecce vtrũq dñs fecit ⁊ lazarũ mortuũ
⁊ ſeipm̃ ſuſcitauit occiſũ. ¶ Criſ. Nullũ aũt mira
culũ xp̃i eos ita furere fecit hoc eñi mirabiliꝰ erat
⁊ corã multis factum ẽ ⁊ erat inopinabile mortuũ
q̃triduanum videre ambulantẽ ⁊ loquentem aliter
eciam illi in aliis putabant criminari ſabbati ſolutio
nẽ ⁊ hac via abducere t̃bas. Hic aũt q̃a a nullo ha
bebãt ꝯqueri contra ip̃m aduerſꝰ lazarũ faciunt co
natum. itaq ⁊ in ceco hoc feciſſẽt niſi haberẽt accu
ſatõꝫ de ſabbato aliẽ aũt. Jlle q̃dem ignobilis erat
⁊ eiecerũt eum de templo. hoc eciã eos mordebat ꝙ
feſtiũ itatem inſtãtem omes dimittẽtes bethaniã ve
niebãt. ¶ Alchui. Miſtice aũt ꝙ añ ſex dies venit
bethaniam ſigñcat ꝙ ille q̃ ſex diebꝰ omĩa fecerat ⁊
ſexto die hoiem creauerat ip̃e ſexta mũdi etate ſex
ta feria ſexta hora redimeẽ mũdũ venerat. cena at͂
dñica fides ẽ eccl̃ie que ꝑ dilectionẽ op̃rat͂. martha
miſtrat cum fidelis aĩa opa ſue deuocõis dño impen
dit. lazarꝰ vnꝰ erat ex diſcũbentibꝰ cũ hi qui pꝰ pec
catoꝝ mortẽ reſuſcitati ſũt ad iuſticiã vna cum eis
qui in ſua ꝑmanſerũt iuſticia. de p̃ñta vitatis exul
tant ⁊ celeſtis g̃re munẽribꝰ alunt͂. ⁊ hĩ in bethaĩa
celebrat͂ q̃ inꝑ̃pt͂at domꝰ obediẽtie. Nam eccl̃ia eſt
obediencie domꝰ. ¶ Aug. Vnguẽtum aũt q̃ ma
ria vnxit pedes ihu iuſticia fuit. Jdo libra fuit erat
at͂ vnguẽtũ nardi piſtici p̃cioſi. piſtis grece fides d̓
querebat opari iuſticiã. iuſtꝰ ex fid̃ viuit. vnge pe
des ihu bñ viuẽꝰ dñica ſectat͂ veſtigia capillis terge
ſi hẽs ſupflua da paupibꝰ ⁊ dñi pedes terſiſti. capil
li ei ſupflua corpis videt͂ ¶ Criſ. Et notãdũ ꝙ pri
mo tãtũ pedes vnxerat h̃ at͂ pedes ⁊ caput vnxit ibi
rudimẽta primum. h̃ iuſticia ꝑfectaꝝ deſignat͂ aĩaꝝ.
ꝑ caput ei dñi ſublimitas diuinitatis ꝑ pedes humi
litas icarnatõis exp̃mit͂. vl̓ ꝑ caput ip̃e xp̃s ꝑ pe
des paupes q̃ ſũt mẽbra eiꝰ ¶ Au. domꝰ at͂ r̓pleta eſt
odore mũdꝰ impletus eſt bona fama.

¶ Jn craſtinũ autẽ turba multa que con
uenerat ad diem feſtum cũ audiſſet q̃a ve
nit iheſus iheroſolimã. acceperunt ramos
palmarũ ⁊ proceſſerũt obuiam ei ⁊ clama
bant Oſanna benedictꝰ qui venit in nomĩe
domini. Rex iſrahel. Et inuenit iheſꝰ aſſel
lum ⁊ ſedit ſuꝑ eum ſic̃ ſcriptum eſt Noli ti
mere filia ſyon. Ecce rex tuꝰ venit tibi ſe
dens ſuꝑ pullum aſine. Hec non cognoue
rũt diſcipuli eiꝰ p̃mum ſed quando glorifi
catus eſt iheſus. tunc recordati ſunt. quia
hec erant ſcripta de eo ⁊ hec fecerũt ei. Te
ſtimonium ergo ꝑhibebat turba que cum
eo erat quãdo vocauit lazarum de monum̃
to ⁊ ſuſcitauit euꝫ a mortuis ꝓpterea ⁊ ob
uiam venit ei turba quia audierũt eũ feciſ
ſe hoc ſignũ. Phariſei autem dicebãt ad ſe
metip̃os. videtis q̃a nichil ꝓficimus Ecce
mundus totus poſt eum abyt.

¶ Criſ. Preceptū legis erat vt decima luna p̄mi
menſis agn⁹ ſiue hedus in domo recluderet' vſqȝ ad
xiiij. lunā eiuſdē mēſis q̄n ad veſperā imolabatur
vnde ⁊ ver⁹ agn⁹ ex omī grege ſine macula elect⁹ ꝓ
populi ſanctificatiōe immoland⁹ añ qnqȝ dies id eſt
decima luna iheroſolimā aſcēdit. ¶ Aug. Quant⁹
aūt fruct⁹ apparuerit p̄dicatiōis eius ⁊ quant⁹ grex
oiū ex his que pierant dom⁹ iſrahel vocē paſtoris
audiēt intendend̄ eſt ex eo quod dicit'. In craſtinū
aūt tuba multa que ꝯuenerat ad diē feſtū cū audiſſȝ
ꝙ veniret ihs iheroſolimā acceperūt ramos palmaꝝ
rami palmaꝝ laudes ſūt ſignificantes victoriā q̄ erat
dn̄s mortē moriēdo ſupatur⁹ ⁊ tropheo crucis de
diabolo mortis princ̄ipe triūphatur⁹. ¶ Criſ. Oſtē
debant aūt q̄m de reliquo maiorē quā d' ꝓpheta opi
niōē hēbant de eo. vn̄ ſequit'. Et pceſ. ob ei ⁊ cla.
Oſanna q̄ venit in noīe dn̄i rex iſrael. ¶ Aug. Oſā
na vox eſt obſecrantis magis affectū indicans q̄ȝ
rem aliquā ſignificans ſic' ſūt i lingua latina q̄s inter
iectiones vocāt ¶ Hed. Eſt aūt ꝯpoſitū ex corrup
to ⁊ integro. Oſi em̄ ſalua. anna obſecrātis ē interiectiō
oſi ergo corruptū. anna ē integrū. Benedict⁹ aūt qui
venit in noīe dn̄i ſic potius accipiendū eſt vt in no
mine dn̄i in noīe dei patris intelligat'. q̄uis poſſit i
telligi etiā in noīe ſuo q̄a ⁊ ipſe dn̄s eſt. Sed verba
ei⁹ meli⁹ nr̄m dirigūt itellectū q̄ ait. Ego veni in noīe
patris mei. nō vnq̄ȝ amittit diuinitatē q̄n nos docet
humilitatē. ¶ Criſ. Hoc ē etiā qd̄ maxime coegit
credere in xp̄m oēs q̄m nō eſt deo ꝯtrari⁹. ⁊ hoc
maxime erigebat plebē ꝙ ipſe dicebat ſe a p̄re veniſ
ſe. ex his ergo v̄bis colligim⁹ ꝙ de⁹ eſt. Nā oſāna
ſaluos fac interpretat'. ſalutē aūt ſoli deo ſcriptura at
tribuit. deinde q̄a vere eſt de⁹. q̄ venit inquiūt nō q̄
ducit'. hoc em̄ ſuile eſt q̄dāmodo. Illud v̄o dn̄icū. Ex
etiā dicūt in noīe dn̄i. illud idē erga ipm̄ ꝓtendit.
Nō em̄ i noīe ſui ſȝ dn̄i dicūt illū venire. ¶ Aug.
q̄d aūt magnū fuit regi ſeculoꝝ regē fieri hoīm. nō
em̄ rex iſrael xp̄s ad exigendū tributū uel ferro ex
ercitū armādū. ſed rex iſrael ꝙ mentes regat ꝙ i
regnū celoꝝ ꝑducat ꝙ ergo rex eſſe voluit iſrael.
dignatio ē. nō ꝓmotio. miſeratiōis īdiciū nō ꝑtātis
augmētū. q̄ ei appellat⁹ eſt i t̄ra rex iudeoꝝ i celis ē
dn̄s angloꝝ ¶ Tho. Judei aūt regē iſrael ipm̄ nūcu
pabāt q̄n ſenſibilē regē ſomniātes expectabāt. nāqȝ
exurgere quēdam in regē maiorē q̄ȝ ſm̄ humanā na
turā ſaluaturū eos a romanoꝝ iuriſdictione. Quō
aūt dn̄s venerit oſtendit euāgeliſta ſubdēs. ⁊ iuenit
ihs aſellū ⁊ ſedit ſ'r eū. ¶ Aug. Hic breuit' dictū
eſt. nā queadmodū fit factū apud alios euangeliſtas
ꝑleniſſime legit'. Pullū aūt aſine in q̄ nemo ſederat:
hoc em̄ apud alios euāgeliſtas iuenit' intelligim⁹ ꝓpl'm
gētiū q̄ legē dn̄i nō acceꝑat. aſinā v̄o q̄a vtrumqȝ
dn̄o adductū ē plebē ei⁹ que veniebat ex ꝓplo iſrael.
¶ Criſ. Fecit ergo hoc ꝓpheticē aliq̄d figurans. q̄m
videlicet immūdū gentiū ꝓpl'm debebat ſubiectū hr̄e
⁊ ꝓpheciā quandā iplens ¶ Aug. Adhibet' aūt huic
facto ꝓpheticū teſtimoniū ut appareret q̄m maligni pri
ncipes iudeoꝝ eū nō intelligebant in q̄ implebant' q̄
legebāt. vn̄ ſequit'. Sic' ſcriptū ē. noli timere filia ſi
on ecce rex tu⁹ venit ubi ſedēs ſup pullū aſine. in il
lo ꝓplo erat filia ſion ipſa eſt iheruſalē q̄ hō ei dr̄.
noli timē. illū agno. q̄ a te laudat'. ⁊ noli trepidare
cū patit' quia ille ſanguis fundit' ꝑ quē tuū delictū
deleat' ⁊ vita redimatur. ¶ Criſ. Vel alit' quia re
ges eoꝝ multi fuerant ⁊ eos obnoxios bellis facie
bant cū fide ait hic nō talis. ſed mitis ⁊ manſuet⁹
q̄d oſtendit' ab aſino. Nō em̄ exercitū habens intra
bat ſed aſinū habens ſolum. Vide aūt euangeliſte ſa
pientiā. Nō verecūdabat' p̄orē ignorantiaȝ diuulga
re. Nam ſequit'. Hec non cog. diſci. ei⁹ p̄mum. ſed
quando glorificatus eſt ihus. ¶ Aug. i. quando v̄
tutem ſue reſurrectionis oſtendit. Tunc recor. ſunt
quia hec erant ſcripta de eo ⁊ hec fecerūt ei. i. non
alia q̄ȝ q̄ ſcripta erāt d' eo. ¶ Cri. Hoc aūt ignorabāt
quoniam ipſe nō reuelauit eis. Scandaliſaſſet enim
eos ſi rex exiſtens talia paſſur⁹ erat. ⁊ etiam nō ſu
ſcepiſſent ſtatī cognitiōem regni de quo dicebat'. de
regno enim temporali hoc dici putaſſent. ¶ Theo.
Aſpice aūt ꝯſequētiam paſſionis ſuſcitatus lazarus
hoc omniū nouiſſime reſeruans miraculū ⁊ ob hoc
plurimi ꝯcurrebāt ⁊ credebant. vn̄ ſeq̄t'. teſtio. g⁹
ꝑhi. tur. q̄ erat cū eo q̄n vo. la. d' monu. ⁊ ſuſci. eū
a mor. ꝓpterea ⁊ obuiā ve. ei tur. q̄a au. eū fe. hoc ſig
nū. Ex quo liuor ⁊ inſidie. vnde ſeq̄t'. Phariſei aūt dice
bant ad ſemetipſos videtis q̄ nihil ꝓficim⁹. ecce mū
d⁹ tot⁹ p⁹ eū abijt. ¶ Aug. Turba turbauit turbam
Quid aūt inuidet ceca tuba q̄ p⁹ eū abijt mūd⁹ ꝑ quē
fact⁹ ē mūd⁹ ¶ Criſ. Mūdū em̄ hic turbam dicūt videt'
aūt mihi hoc dictū eſſe eoꝝ q̄ iam ꝯdem erant non au
debant aūt ꝯpalari. demū ab euētu deterrebant alios q̄
icōſūmabilia temptātes ¶ Tho. Ac ſi d. q̄ꝯtūcūqȝ īſi
diam' tanto hic auget' ⁊ gl'ia ei⁹ intendit'. q̄s g⁹ pro
fect⁹ de tantis inſidijs.

¶ Erant aūt gētiles q̄dam ex his q̄ aſcē
derant vt adorarēt in die feſto hi ergo ac
ceſſerūt ad philipum qui erat a betſayda
galilee ⁊ rogabāt eū dicētes. Dn̄e voluꝰ
iheſū videre venit philipus ⁊ dicit andree
andreas rurſū ⁊ philipus dicūt iheſu ieſꝰ
aūt r̄ndit eis dicēs venit hora vt clarificet'
filius hoīs. Amen amē dico vobis niſi gra
num frumēti cadēs i terrā mortuū fuit ipm̄
ſolū manet Si aūt mortuū fuit multū fructū
affert. q̄ amat aīam ſuam perdet eam ⁊ qui
odit aīam ſuam in hoc mūdo i vitā eternam
cuſtodit eam. Qui michi miniſtrat me ſequa
tur. ⁊ vbi ego ſum illic ⁊ miniſter meus erit.
Si q̄s michi miniſtrauit honorificabit eum
pater meus.

¶ Hed. Templū dn̄i iheroſolimis ſitū adeo erat famo
ſum vt dictis feſtis nonſolū vicini ſȝ etiam multe exlō
ginq̄s regionibꝰ gētes illuc aduenirēt. Sic' de eunu
cho Candacis regie ethiopū act⁹ apl'oꝝ declarat.
Hic ergo ꝯſuetudie hi gentiles venerant adorare
de quibꝰ dicit'. Erant autem gentiles quidā ex his
qui aſcenderunt vt adorarent in die feſto. ¶ Criſo.

¶ Criſ. ꝓſe exiſtẽs de cetero vt ꝓſeliti fierẽt fama
ieſu audita de xp̄o volunt eũ videre. vnde ſequit̃.
Hi ergo acce. ad phi. qui erat a beth. gal. ⁊ roga.
eum dicẽ. Dñe volu. ihm videre ¶ Aug. Ecce vo
lunt eũ iudei occidere gentiles videre. Sꝫ et illi ex
iudeis erant q̃ clamabant bñdict⁹ qui venit in noĩe
dñi. Ecce illi ex circunciſione. illi ex prepucio vel
duo parietes de diuerſo venientes. ⁊ in vnã fidem xp̄i
pacis oſculo ꝯcurrentes. Seq̃t̃. Venit philipp⁹ ⁊ di
cit andree. ¶ Criſ. Quaſi ꝑ iori exiſtẽti Audierãt
em̃ i viam gentiũ ne abientis ꝓpterea cũ ꝯdiſcipu
lo communicãs magr̃o refert vnde ſeq̃tur. Andreas
rurſus ⁊ philipp⁹ dicũt ihesu ¶ Aug. Audiam⁹ g⁹
vocem lapidis angularis vnde ſeq̃tur. Ihes⁹ autẽ
r̄ndit eis dicẽs venit hora vt clarificetur fili⁹ ho
mis. Forſitan aliq̃s putat ideo ſe dixiſſe glificatuꝫ
quia gentiles eũ volebãt videre nõ ita ẽ ſꝫ videbat
gentiles poſt paſſionẽ ⁊ reſurrectionẽ ſuã in oĩb⁹
gentib⁹ credituros. Ex occaſione igit̃ iſtoꝝ gẽtiliũ
qui eum videre cupiebãt annũciat futam plenitudi
nem gẽtium ⁊ ꝓmittit iam ad eſſe horã glificatio
nis ſue qua facta in celis gentes fuerãt crediture ſe
cundũ illud. Exaltare ſup celos de⁹ ⁊ ſup oẽm ter
rã glia tua. ſꝫ altitudinẽ glificacõis oportuit vt ꝑce
deret hũilitas paſſiõis. vñ adiũxit Amẽ amẽ di. vo ñ
granũ fru. ca. iñ. mor. fuerit ipſꝫ ſolũ manet. Si aũt
mor. fuerit multũ fructũ affert. ſe aũt dicebat gra
num mortificandũ infidelitate iudeorum multiplican
dũ in fide populoꝝ ¶ Beda. Ipſe ei ex ſemie patri
archaꝝ in agro huiꝰ mundi ſeminat⁹ eſt. i. incarna
tus vt moriendo cũ multiplicatione reſurgeret ſo
l⁹ mortu⁹ eſt cum multis ſurrexit. ¶ Criſ. Et quia
p ſmones non ita ſuadebat vtitur exemplo. quia
frumẽtum magis facit fructũ cũ mortuum fuerit ſi
aũt in ſemibus h̃ accidit. multomagis in me. Quia
igit̃ de reliq̃ debebat dimittere diſcipulos ad gẽtes
videt aũt gentiles ꝓſilientes ad fidẽ oſtendit ꝙ tem
pus erat vt ad crucem veniret. Non em̃ ꝑus eos
ad gentes miſit. donec iudei offenderũt donec cruci
fixerũt. Et qꝛ de morte ſua ꝑuidit diſcipl̃os ꝯtriſtã
dos ſupabundantiã facit ſmonis dicẽs nonſolum ſi
ñ mortem meã patienẽ ſuſtinuentis. ſedeciã ſi vos ip
ſi non moriamini nullũ vobis erit lucrum ⁊ hoc eſt
quod ſubdit qui amat aĩam ſuam ꝑdet eã. ¶ Aug.
Hoc duob⁹ modis intelligi poteſt qui amat perdet
i. ſi amas ꝑdes ſi cupis vitam tenere in xp̄o noli
mortem timere p xp̄o. Item alio mõ qui amat aĩaꝫ
ſuam ꝑdet eã. Noli amare in hac vita. ne ꝑdas in e
terna vita. hoc aũt quod poſteri⁹ dixi. magis habe
re videt̃ euangelicũ ſenſũ. ſequit̃ em̃. Et q̃ odit ani
mã ſuam in h̃ mundo in vitã eternã cuſtodit eã er
go qḋ ſup dictũ q̃ amat ſubintelligit̃ in hoc mundo.
¶ Criſ. Amat aũt aĩam ſuam in hoc mũdo qui deſi
deria eius incõueniencia facit. Odit aũt eam qui nõ
credit ei noxia ꝯcupiſcenti ⁊ nõ dixit q̃ ñ credit ei
ſed qui odit eam. Quẽadmodum em̃ eoꝝ q̃ odio ha
bentur nec vocem audire ſuſtinem⁹ nec viſum vide
re delectamur. Ita ⁊ aĩaꝫ cũ ꝯtraria inũgit cue d̃
non placẽt cũ vehemẽtia auertere oportet ¶ Theo.
Quia em̃ valde onoroſũ erat audire ꝙ oportet odi
re aĩam ꝯſolabatur p hoc ꝙ addit̃ i hoc mũdo. tp̄is
indicãs ꝑticularitatẽ. Non em̃ imꝑpetuũ iubet aĩa
odio haberi ⁊ emolumẽtũ ponit cum dicit In vitã
eternã cuſtodiat eã. ¶ Aug. ſꝫ Vid̃ ne tibi ſubrepat
vt te ipſm interimere velis ſic intelligẽdo ꝙ debes in
hoc mũdo odiſſe aĩam tuã. hic em̃ quidã maligni at
ꝙ puerſi homicide flãmis ſe donãt aquis ꝑfocant
ꝑcipitatione collidunt ⁊ ꝑeunt h̃ xp̄s nõ docuit im
mo ⁊ diabolo ꝑcipitium ſuggerenti r̄ndit. Vade ſa
thanas Cũ ergo cauſe articul⁹ venerit vt hec cõdi
tio ꝓponat̃. aut faciẽdum eſſe cõtra dei ꝑceptũ. aut
ab hac vita migrandũ. cõmĩante mortem ꝑſecutore
ſibi oderis in h̃ mundo aĩam tuã. vt i vitã eternã cu
ſtodias eam. ¶ Criſ. Dulcis quidẽ ẽ pñs vita. his
q̃ affixi ſiit ei. Si vo quis ad celũ reſpexerit videns
que ibi ſint bona cito ꝯtemnet vitaꝫ pñtẽ. cũ em̃ apa
ruerit melioꝛ cõtemnit̃ peioꝛ. In hoc ergo nos idu
cens xp̄us ſubdit. Qui mihi miſtrat me ſequatur
id eſt me imitet̃ d̃ morte hac dic̃ ⁊ d̃ ea que per opa
aſſecucione. Oportet em̃ eũ qui miſtrat eum cui mi
ſtrat ſequi. ¶ Aug. Quid ergo ſit miſtrare xp̄o in
ipſis vbis agnoſcim⁹ cũ dicit. Si quis mihi miſtrat
Miſtrant ergo ihesu qui nõ ſua querũt. ſed q̃ ihu
xp̄i. hoc eſt em̃ me ſequat̃ vias ambulet meas. non
ſuas. non ea tm̃ que ad miſericordiã ptinẽt corpora
lem. ſꝫ oĩa opa bona ꝓpter xp̄m faciens vſqꝫ ad illud
op⁹ magne caritatis. quod eſt aĩam pro fratrib⁹ po
nere. Sed quo fructu qua mercede ſeq̃tur. ⁊ vbi
ego ſum illic ⁊ miſter me⁹ erit. Gratis amat̃ ⁊ ope
ris quo miſtratur illi ꝑcium ſit eſſe cũ illo. ¶ Cri.
Oſtendit aũt p hoc ꝙ reſurrectio morti ſuccedet. vbi
aũt ſum at. q̃a in celis ante reſurrectionẽ xp̄s erat
Igit̃ illuc trãſmigrem⁹ aĩo ⁊ mente ſequit̃. Si
quis mihi mini. hono. eũ pater meus ¶ Aug. Per
hoc intelligit̃ expoſuiſſe vt ſup dixerat illic ⁊ mini
ſter meus erit. Nam quẽ maiorẽ honorẽ accipere
poterit ad opeat⁹ qꝫ ut ſit vbi ẽ vnic⁹. ¶ Criſ. Nõ
aũt dixit ego honorificabo eũ. ſꝫ pater me⁹ Nõdũ
em̃ de eo decẽtẽ opinionẽ habebãt. ſed maiorẽ d̃ pre

¶ Nunc anima mea turbata eſt. Et qḋ di
cam Pater ſaluifica me ex hac hora ſed ꝓp
terea veni in horam hãc. Pater clarifica no
men tuum. Venit ergo vox de celo dicens
⁊ clarificaui. ⁊ iterum clarificabo. Turba
ergo que ſtabat ⁊ audiebat. dicebat toni
truũ factum eſſe. Alij dicebant. Angelus
ei locutus eſt. R̄ndit ihesus ⁊ dixit. Non
ꝓpter me hec vox venit ſed ꝓpter vos. nũc
iudicium eſt mundi. Nunc princeps mũdi
huius eijcietur foras Et ego ſi exaltatus
fuero a terra. omnia traham ad meipſum
Hoc autem dicebat. ſignificãs. Qua mor
te eſſet moriturus.

¶ Criſ. Quia dñs ad paſſionem diſcipulos exhor
tatus fuerat ne dicãt ꝙ ipſe extra doloꝛes exiſtens
hũanos facile de morte philoſophat̃ ⁊ nos admonet

pter h̄ q̄ ipe est sine piculo ostēdit q̄ ⁊ ipe in ago
nia sit tamē pter vtilitatē mortē nō renuit. vñ dicit
Nūc anīa mea turbata ē. ¶ Aug. Audio q̄ in h̄ mū
do odit aīam suā in vitam eternā custodit eam. ⁊
mūdm ↄtēnere accēdor ⁊ in ↄtrario mō nihil est vite
huius totus q̄tūlibet fuerit prolixior vapor p amore eē
nor tpalia mihi cūcta vilescūt. ⁊ rursū dñm audio
dicētem nunc aīa mea turbata est. Sequi iubes aīa
meā s; ēbari video aīam tuā q̄le fūdamētū q̄rā si pe
tra succūbit. Agnosco dñe miā tuā nā q̄ caritatis
volūtate ēbaris mēbros i corpe tuo q̄ sūt in firmita
tis necessitate ēbāt ne dspādo pereāt cōsolans in se
g° capud nr̄m suscepit mēbroꝝ suoꝝ affectum. Et
ideo non est ab alijs ēbatus s; sicut de illo supra dictū
ē turbauit semetipm. ¶ Crīs. Appropinquans enī
d reliquo crucē q̄d huāmū est ostēdit ⁊ naturā nō
volentē mori. s; pñti adherentē vite ostendēs qm̄ n̄
extra humanas passiōes erat. Sicut enī esurire non
crimē est. ita neq̄ pñtem vitam appetere. xp̄s aūt
corpus a peccato mūdū habebat nō a naturalib; neces
sitatib; exutū. hoc igit̄ dispēsationis ē nō deitatis.
¶ Au. Deniq; hō q̄ seq̄ vult audiat qua hora sequat̄
accessit forte hora terribil' ppoit̄ optio aut faciēde
iniq̄tatis aut subeunde passionis. turbat̄ aīa infir
ma. Audi ergo q̄d subiungit. ⁊ q̄d dicā. ¶ Beda
Hoc ē q̄d aliud n̄ vñ mēbra mea instruāt. Pr̄ salui
fica me ex hac hora. ¶ Aug. Docuit te quē inuoces
cuius voluntatem tue voluntati preponas. Nō ideo ti
bi videat̄ exalto diffidere q̄a te vult ab initio pficere
re hominis suscepit infirmitatē vt doceat ↄtristatū
dicere nō q̄d ego volo s; q̄d tu vis. vñ ⁊ subdit̄ Sz
propterea veni in horā hanc. Pr̄ clarifica nomē tuū
in sua scz passione ⁊ resurrectione. ¶ Crīs. Quasi
di. Non habeo q̄d dicā ereptionem q̄rens. pptrea
enī veni in horā hanc. ac si dicat ⁊ si turbemur ⁊ tu
multū patiamur. nō fugiamus mortem. q̄a ego nunc
turbatus nō dico vt effugiā. Oportet enī ferre q̄d
superuenit. Nō dico eripe me ex hora hac s; ↄtrariū dico
scz clarifica nomen tuū. Ostēdit enī qm̄ p veritate
mortē gl'iā dei h̄ vocans ⁊ hoc euenit. futurū enī
erat vt post crucem ↄuerteretur orbis terrarū. ⁊
cognosceret nomen dei ⁊ coleret nonsolū patris sed
etiā filij. Sz tñ hoc silet. Sequitur. Venit ergo vox
de celo dicens. Et clarificaui ⁊ iterum clarificabo.
¶ Gregorius. xxviij. mora. h̄ verbis per angelū
loquit̄ deus cum nil i imagine ostēditur. s; supne vo
cis v̄ba audiunt̄. ⁊ inimiā de celestib; loquens v̄ba
sua que audiri ab hominib; voluit rationali creatura
ad ministrante formauit. ¶ Aug. Clarificaui aūt dicit
anteq̄ facerē mūdum ⁊ iterū clarificabo cum resur
get a mortuis. Vel aliter clarificaui cum v̄gīe natus ē
cum miracula multa fecit cū dscēdēte spūsancto i spe
cie columbe mōstratus est ⁊ iterū clarificabo cum rsur
get a mortuis cum exaltabit̄ sup celos deus ⁊ super
omē terrā gl'ia eius. Sequit̄. turba ergo q̄ stabat ⁊
audiebat dicebat tonitruum factum esse. ¶ Criso.
Aperta quidem ⁊ bene significatiua erat vox sed q̄a
to ab eis euolauit quasi a grossioribus ⁊ carnalib; ⁊
desidiosis ⁊ hi quidē sonitū tm̄ retinuerūt. Alij vo
qm̄ articulata erat vox nouerant q̄d aūt significauit

nō ad huc de quib; subdit̄. Alij dicebant. Angelus ei
locutus est. Sequit̄. Respondit ih̄s ⁊ dixit nō pp
me hec vox venit. sed pter vos ¶ Aug. Hic osten
dit illa voce nō sibi indicatum quod iam sciebat sed
eis quib; indicari oportebat. Sicut autē vox illa nō
pter eum facta ē s; pp̄ eos sic anima eius nō pter
ipm sed pter eos turbata ē. ¶ Crīs. Ad illud enī
instat vox patris quod semp dicebant qm̄ nō est ex
deo. Qui enī a deo glorificat̄ qualiter nō ē ex deo.
Vbi vide q̄ humilia pter eos facta sūt nō quasi fi
lio auxilio indigēte. q̄a ergo dixit clarificabo ondit
ↄsequētem ⁊ modum glie. Nā sequit̄ Nūc iudiciū
ē mūdi ¶ Au. iudiciū enī q̄d i fine expectat̄ erit pmi
orum penarumq; eternaꝝ. Dr̄ etiā iudicium nō dam
natōis sed discretōis hoc vocabat h̄ iudiciū discre
tionē scz ⁊ a suis redemptis diaboli expulsionē. vñ se
q̄tur nūc pnceps mūdi huius eijcietur foras. Absit vt di
abolum pncipē mūdi ita dictū existimemus vt cū celi
⁊ t̄re dñatorē esse credamus s; mūdus appellatur i mal
hoib; q̄ toto orbe terraꝝ diffusi sūt. Sic g° dictū ē
pnceps huius mūdi .i. pnceps maloꝝ hoꝝ hoim q̄ habi
tāt in mūdo appellat̄ etiā mūdus sicut i bonis q̄ p totū or
bē terraꝝ diffusi sūt. Jō dic̄ aplus. deus erat i xp̄o
mūdm recōcilians sibi. Hi sūt ex q̄ꝝ cordib; pnceps
mundi eijcit̄ foras. pudebat enī dñs post passiōē ⁊
glificationem suam p vniuersū mūdm multos pplos
credituros i quoꝝ cordib; diabolus intus erat. qui q̄n
ex fide renunciāt eijcit̄ foras s; nunq̄d de cordib; ve
terū iustoꝝ nō est eiectus foras. quō g° dictum ē nūc
eijcit̄ foras nisi q̄ tūc q̄d i hoib; paucissimis factū
est nūc i multis magnisq; pplis iā mox futurū esse p
dictū est. q̄d g° ait quispiā quia diabolus eijcit̄ foras
iam fidelium neminē tēptat. imo tēptare nō cessat. s;
aliud ē interius regnare aliud forinsecus oppugnare.
¶ Crīs. Sz quale ē istud iudiciū q̄ diabolus foras eij
cit̄ exēplo id faciā manifestū. Sicut aliq̄s debitores ex
petēs ⁊ feriat ⁊ i vincula mittat. deīd ex eadē deme
tia ⁊ eū q̄ nihil debet sub eūdē carcerē ducat hic ⁊
eoꝝ q̄ in alios fecit dabit vindictā. Ita ⁊ in xp̄o fa
ctū ē. eoꝝ enī q̄ dyabolus i nos fecit p ea q̄ in xp̄m au
sus ē sustinebit vindictā ⁊ ne q̄s dicat. qualit̄ mittet̄
foras si te supabit sbiūgit. ⁊ ego si exaltatus fuero a
t̄ra oīa trahā ad meipm. qualit̄ enī supat̄ q̄ ⁊ alios
trahit. h̄ aūt plus fuit dicere q̄ resurgā. si enī h̄ dixis
set nōdū manifestū esset q̄d traheret. Dicēdo vo tra
hā verūq; demōstrat. ¶ Aug. Sz q̄ oīa trahit. n̄
ex q̄b; diabolus eijcit̄ foras. nō aūt dixit oēs s; oīa nō
enī oīm ē fides. nō itaq; h̄ ad vniuersitatē hoim rettulit
s; ad creatūe integritatē .i. spm ⁊ aīam ⁊ corpus ad illud
scz q̄d intelligimus q̄ viuimus q̄ visibiles sumus. aut si oīa
ipi hoies intelligēdi sūt oīa pdestinata ad salutē pos
sumus dicere aut certe oīa hoim gn̄a sm̄ inmiabiles
diuersitates q̄b; inter se pter sola pctā hoies distāt. ¶ Cri.
q̄ue igit̄ sup dixerit q̄ pr̄ trahit q̄a s. filio trahēte pr̄
trahit dic̄ aūt trahā q̄si a tyranno detētos ⁊ p seip
sos nequentes accedere ⁊ illius manus effugere ¶ Au.
Sz si exaltatus itaq; fuero a t̄ra h̄ ē cū exaltatus fuero
nō eī dubitabat futurū eē q̄d venit iplere. nā exaltati
onē suā dixit i cruce passionē. vñ euāgelista subdit
Hoc aūt dixit significans qua morte esset moriturus.

¶ Reſpōdit ei turba. Nos audiuim⁹ ex le
ge q̄a xp̄s manet ineternū. ⁊ quō tu dicis
oportet exaltari filiū hominis q̄s eſt iſte fi
lius hoīs. Dixit ergo eis iheſus. Adhuc
modicū lumen in vobis eſt. Ambulate duȝ
lucem habetis. vt vos tenebre nō cōprehē
dant. Et q̄ ambulat in tenebris neſcit quo
vadat dum lucem habetis credite in luceȝ
vt filij lucis ſitis. Hec locutus eſt iheſus.
Et abijt ⁊ abſcondit ſe ab eis

¶ Aug. Cum intellexiſſēt iudei ꝙ dn̄s de ſua morte
dixiſſet ꝓponūt ei queſtiōȝ quō ſe diceret moriturū
Unde dr̄. Reſpōdit ei turba. Nos audiuim⁹ ex lege q̄a
xp̄s manet ineternū quomodo tu dicis oportet ex
altari filiū hoīs. memoriter tenuerūt quod dn̄s aſ
ſidue dicebat ſe eſſe filiū hoīs. Nā hoc loco non
dixit. Si exaltat⁹ fuerit fili⁹ hoīs a terra. ſed ſupius
dixerāt venit hora vt clarificetur fili⁹ hoīs. hoc g⁹
in animo retinentes inquiūt. ſi xp̄s manet ineternum
quō exaltabit̄ a terra id eſt quomō crucis paſſione
morietur. ¶ Criſ. Nunc ē videre qm̄ multa eorū
que parabolice dicebant̄ intelligebāt quia em̄ ꝑuenit
de morte diſputans audientes hic exaltatōem. ſuſpi
cati ſunt h̄. ¶ Aug. Vel hoc eū dixiſſe intelligebāt
q̄d facere cogitabant. Nō ergo eis vbox iſtox ob
ſcuritatem aperuit infuſa ſapiētia. ſed ſtimulata ꝯſci
entia. ¶ Criſ. Et vide qualit̄ malicioſe interrogant
Nō em̄ dixerūt nos audiuim⁹ ex lege q̄a xp̄s nihil
patit̄. In multis em̄ ſcripturax locis ⁊ paſſio ⁊ re
ſurrectio ſimul ponit̄ ſȝ qm̄ manet ineternū. Et mi
nimū hoc nō erat cōtrariū. Immortalitati em̄ ꝑ paſ
ſionem nō eſt factum impedimentū. ſed eſtimauerūt
ꝑ hoc oſtendere eū non eſſe xp̄m. qm̄ xp̄s manet in
eternū. Deinde ſubdūt. Quis eſt iſte fili⁹ hominis. ⁊
hoc malicioſe. Quaſi dicent ñ dicas ꝙ ꝓpter odiū h̄
dicam⁹. Ecce em̄ nō nouim⁹ de quo dicis. ſed xp̄s re
ſpondit. oſtēdens qm̄ paſſio nō ꝓhibet manere eum
ineternū. vn̄ ſubdit̄. dixit ergo eis ih̄s. adhuc modi
cū lumen in vobis eſt. Quaſi d. adhuc paruo tp̄e
ego lux vobiſcum ſum ꝑ hoc oſtēdens ꝙ mors eius
trāſmigratio eſt. Etenī lux ſolaris non interimit̄ ſȝ
parū recedens rurſus aparet. ¶ Augu. Vel aliter
Modicū lumen in vobis eſt ꝑ h̄ ꝙ intelligitis quia
xp̄s manet ineternū. ergo ambulate accedite. totū
intelligite ⁊ moriturū xp̄m ⁊ victurum ineternum
dū lucē habetis. ¶ Criſ. Hic dicit temp⁹ totū pre
ſentis vite ⁊ ante crucem ⁊ p⁹ crucē. Multi em̄ p⁹
crucem crediderūt in eū. vt non tenebre vos ꝯpre
hēdāt. ¶ Aug. Si ſcȝ eo mō credideritis xp̄i etnita
tē vt negetis in eo mortis humilitatē. Seq̄tur. Et q̄
ambulat itenebris neſcit quo vadat. ¶ Criſ. Quā
ta denīq; iudei nūc agunt ⁊ neſciunt q̄d agunt ſed
ut intenebris ambulātes putant rectā incedere viaȝ
ꝯtrariā aūt vadunt. ꝓpterea ſubdit. Dum lucē habe
tis credite in lucē. ¶ Aug. Id eſt dū aliquid veri ha
betis credite in veritatem vt renaſcamini veritate vn̄
ſeq̄tur. Vt filij lucis ſitis. ¶ Criſ. Quod eſt filij mei

In pn̄cipio aūt euangeliſta dicit ꝙ ex deo nati ſunt
h̄ eſt ex patre h̄ autē ipe dicit̄ hoc generare vt oſ
ſcas qm̄ vna eſt actio patris ⁊ filij. Seq̄tur. Hec
locut⁹ eſt ih̄s ⁊ abijt ⁊ abſcondit ſe ab eis ¶ Aug.
Non ab eis qui credere ⁊ diligē cepunt. ſed ab eis
qui videbant ⁊ inuidebāt. cū autē ſe abſcondit nr̄e
infirmitati conſuluit non ſue poteſtati derogauit.
¶ Criſ. Sed cū nec lapides leuarēt nec plaſphema
rent c⁹ gr̄a occl̄tat⁹ eſt. corda ei inimici⁹ nouerat fu
rorē ī eis ſeruētem. ⁊ nō expectauit ut ī op⁹ exirent
ſed occultatur mitigans eorum inuidiam.

¶ Cum aūt tanta ſigna feciſſet coram eis
non credebāt in eum vt ſermo eſaie ꝓphete
impleretur quē dixit. Domine quis credi
dit auditui noſtro. ⁊ brachiū domini cui re
uelatum ē. ꝓpterea nō poterāt credere. q̄a
iterum dixit eſaias. Excecauit oculos eo
rū ⁊ indurauit cor eorū vt non videāt ocu
lis ⁊ in telligant corde ⁊ conuertant̄ ⁊ ſanē
eos Hec dixit eſaias quādo vidit gloriam
eius ⁊ locutus ē de eo. Veruntamē ex prin
cipibꝫ multi crediderūt i eum ſȝ ꝓpter pha
riſeos non ꝯfitebant̄ vt de ſinagoga nō ei
cerentur Dilexerunt em̄ magis gloriam
hominū q̄ȝ gloriam dei.

¶ Criſ. Mouerat domin⁹ ferventeȝ aīm iudeox ⁊
occiſionē meditātē ⁊ idō occultat⁹ eſt ⁊ h̄ octies inſi
nuauit euāgeliſta ſubdens. cū aūt tāta ſigna feciſſet
coram eis non credebāt in eū. ¶ Theo. Non autem
modice iniquitatis fuit tātis ſignis nō credere. Ea
vō ſigna cōmemorat que ſup̄ ſunt poſita. ¶ Criſ.
Ne quis aūt dicat. cui⁹ gratia venit xp̄s nō noue
rant. ꝙ nō ei intenderēt ⁊ idō ad h̄ excludendum in
ducit eciā ꝓphetas h̄ ſcientes ꝓpter quod ſeq̄tur. Vt
ſmo eſaie ꝓphete impleret̄ quē dixit. Dn̄e quis cre
didit auditui noſtro. ⁊ brachium dn̄i cui reuelatuȝ
eſt. ¶ Alchui. Quis ꝓ raritate poſuit q̄a quod ſan
cti ꝓphete a deo audierunt ⁊ ꝓplo p̄dicauerunt pau
ciſſimi crediderūt. ¶ Aug ſatis aūt oſtendit brachi
um dn̄i ipm̄ dei filiū nūcupatū. ñ ꝙ de⁹ pater figura
determinetur carnis humane ſed quia om̄ia ꝑ ipm̄ facta
ſunt ideo brachium dn̄i dictū eſt. ſi em̄ aliquis homo
tanta poteſtate ꝓualeret vt ſine vllo motu corporis
ſui quod dic eret fieret verbum ei⁹ brachiū ei⁹ eſſet
non aūt patet occaſio erroris his qui dicūt quia ſo
lus pater ē ſi brachiū ei⁹ eſt fili⁹. non em̄ due ſȝ vna
ꝑſona eſt homo ⁊ brachium ei⁹ nō intelligētes quō
v̄ba de reb⁹ alijs ad res alias ꝓpter aliquam ſilitu
dinem transferant̄. Quidam aūt inť ſe muſitāt. que
culpa fuit iudeox ſi neceſſe erat ut ſmo eſaie ꝓphe
te impleret̄. Quib⁹ reſpondem⁹ deum p̄ſcium futuro
rū ꝑ ꝓphetā p̄dixiſſe infidelitatem iudeox nō feciſſe
Non em̄ ꝓpterea quēq̄ȝ de⁹ ad peccandū cogit. q̄a
futura hoīm peccata iam nouit. Ipox em̄ p̄ſciuit
peccata non ſua Fecerūt ergo peccatuȝ iudei quod
facturos eſſe p̄dixit quem nihil latet. ¶ Criſ. Q̄d

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

ergo dixit vt ſmo eſaie ꝓphete ipleret· vt nō caſe
eſt ſꝫ euēt⁹· nō em̄ q̄a dixit eſaias · nō crediderūt· ſꝫ
q̄a nō erant credituri ꝓpterea eſaias dixit· ¶ Au.
Sed ea q̄ ſequatur ꝓfūdiorē faciūt q̄ſtionē· adiun
git em̄ ⁊ dicit ꝓpterea nō poterāt credere· q̄a iteꝝ
dixit eſaias · excecauit oclos eoꝝ ⁊ indurauit cor
eoꝝ· vt nō videāt oculis ⁊ itelligāt corde ⁊ ꝯuertā
tur ⁊ ſanē eos· ſi em̄ credere n̄ poterāt qd̄ pc̄m eſt
homis nō faciētis qd̄ nō pt̄ facere· q̄d eſt grauius
ad d̄m cauſa referē· q̄n̄quidem ipē excecauit oculos
eoꝝ ⁊ idurauit eoꝝ cor· nō em̄ h̄ ſaltē de diabolo dr̄
ſꝫ de deo· Sꝫ quare nō poterāt credere· r̄n̄ſio q̄a no
lebāt· ſicˀ em̄ ꝙ dn̄s negare ſeipm̄ nō pt̄· laus eſt vo
lūtatis diuine· ita ꝙ illi nō poterāt credere culpa ē
volūtatis humane· ¶ Cris. Hoc aūt ⁊ i cōmuni cō
ſuetudie cuſtodiē· vt cū quis dicat· nō poſſū amare
illū vehemētiā volūtatis potentiā dic̄ ſꝫ eu an·d· nō
poterāt· vt oſ̄dat q̄ n̄ ipoſſibile ē mētiri ꝓphetā nō
tn̄ ꝓpterea ipoſſibile ēat eos credē· nō em̄ hˀ ꝓdixiſſꝫ
ſi credituri eſſēt ¶ Aug. Sꝫ aliā cām iq̄s dic̄ ꝓpheta
nō volūtates eoꝝ q̄a ſcꝫ excecauit oclos eoꝝ · ſꝫ h̄
eſt ecīā eoꝝ volūtateꝫ meruiſſe· r̄n̄deo· ſic em̄ exce
cat ⁊ obdurat de⁹ deſerēdo ⁊ nō adiuuando ꝙ occul
to iudicio facere pt̄ iniquo nō poteſt· ¶ Cris. Neqꝫ
em̄ derelinq̄t nos niſi nos voluerim⁹· ſm̄ illud Oſee
Oblit⁹ es legis dei tui· obliuiſcar ⁊ e⁹ tui· hic dic̄ oſ̄
dens nos incipe derelīdōꝫ ⁊ cauſam fieri ꝓditionis ſi
cut em̄ ſol infirmū offendit viſū· nō ex ꝓpria natā
Ita fit ⁊ in his q̄ nō attendūt dei ſmones· Terrēs
aūt auditores ſcriptura dic̄· excecauit ⁊ indurauit
¶ Aug. Qd̄ aūt addidit ⁊ ꝯuertant̄ ⁊ ſanē eos·
verū ſubaudiēdū ſic· ⁊ nō ꝯuertant̄· etenī ꝯuerſio
de illi⁹ grā eſt· an forte ⁊ hoc de ſupne medicine mi
ſericordia factū itelligēdū vt q̄m ſupbe ſuā iuſticiā
ꝯſtituere volebāt adhuc deſererent̄ ⁊ excecarent̄ vt
offenderēt in lapidē offenſionis· ⁊ iplerent̄ facies eo
rū ignomia· atqꝫ ita humiliati q̄rerēt nō ſuaꝫ qua i
flat̄ ſupb⁹ ſꝫ iuſticiā dī q̄ iuſtificat̄ ipi⁹. Hoc em̄ mē
tis eoꝝ ꝓfecit in bonū qui de ſuo ſcelere ꝯpuncti in
xp̄m poſtea crediderunt ſequit̄ Hoc dixit eſaias·
q̄n̄ vidit gl̄iam ei⁹· ⁊ locut⁹ eſt de eo· vidit aūt non
ſicuti ē· ſed mō q̄dam ſignificatiuo· ſic̄ ꝓphete viſio fu
erat informāda· nemo ergo vos fallat eoꝝ q̄ dicūt
iuiſibilē prēm ⁊ viſibilē filiū q̄ putant eū eſſe cre
aturā· In forma em̄ dei i qua equal̄ ē prī ecīā fili⁹ i
uiſibilis ē· vt aūt ab hoīb3 videret̄ formā ſui acce
pit· oſ̄dit ecīā ſe antequā ſuſcipet carnē· oculis hoīm
ſic̄ voluit i ſubiecta creatura non ſicuti eſt· ¶ Cris.
Gloriā aūt h̄ dicit viſionē ſedentis i throno excelſo
⁊ alia q̄ ibi dicūt̄ vn̄ ſequit̄· Et locut⁹ ē de eo h̄ ſcꝫ
vidi dn̄m ſedētem ⁊ ꝙ audiuit vocē dicentē quem
mittā ⁊ q̄s ibit ſequit̄ verūtamē ex p̄ncipib3 multi
crediderūt i eū ſed ꝓpter phariſeos nō ꝯfitebant̄ ut
de ſinagoga nō eiicerent̄ dilexerūt em̄ magis gl̄iam
hoīm q̄ꝫ gl̄iam dei· ¶ Alch. Gl̄ia dei eſt publice cō
fiteri xp̄m gl̄ia hoīm ē in mūdanis gl̄iari· ¶ Aug.
Hos g⁹ iprobauit euāgeliſta q̄ in h̄ greſſu fidei ſi
ꝓficerēt p amorē· q̄ humane gl̄ie ſunt ꝓficiendo
ſuperarent·

¶ Ihſus aūt clamauit ⁊ dixit· q̄ credit in
me nō credit i me· ſꝫ in eum q̄ miſit me· q̄ vi
det me videt eū q̄ me miſit· Ego lux i mun
dū veni· vt oīs q̄ credit in me in tenebris n̄
maneat· ⁊ ſiq̄s audierit v̄ba mea ⁊ non cu
ſtodierit· ego nō iudico eū· Nō veni vt iudi
cem mundū· ſꝫ vt ſaluificē mūdū. Qui ſper
nit me· ⁊ nō accipit v̄ba mea· habet q̄ iudi
cet eū ſermo quē locut⁹ ſum· ille iudicabit
eū i nouiſſimo die q̄a ego ex me ipō nō ſuꝫ
locut⁹· ſꝫ q̄ miſit me pr̄ ipſe mihi mādatum
dedit· q̄d dicam ⁊ q̄d loq̄r· Et ſcio q̄a man
datū ei⁹ vita eterna eſt· que ergo loquor·
ſic̄ dixit mihi pater· ſic loquor·

¶ Cris. Quia amor humane gl̄ie p̄ncipes credētes
ꝯfiteri ꝓhibebat dn̄s ꝯtra hec eis loq̄t̄· vn̄ dr̄· Ihs
aūt clamauit ⁊ dixit· q̄ credit in me nō cre· i me ſꝫ i
eū· q̄ me miſit· quaſi d· q̄d formidatis credere in me
in deū fides ꝓuenit p me ¶ Aug. Quia em̄ hō ap
rebat hoīb3 cū lateret de⁹ ne putarēt eū hoc eſſe ta
tum qd̄ videbant talē ac tm̄ ſe volens credi q̄liſ⁊
q̄ntus ē pr̄ q̄ credit in me inq̄t nō credit i me· ·d· in
h̄ qd̄ videt ſꝫ in eū qui me miſit id ē i prēm· nā ſi pu
tauerit eū hr̄e filios ſm̄ grām· nō aūt hr̄e filium eq̄
lem ſibi atqꝫ coeternū nō credit in prēm qui eū mi
ſit· qꝛ nō eſt h̄ pr̄ qui eū miſit· Me aūt putarēt ſic
voluiſſe itelligi prēm tamq̄ꝫ multoꝝ filioꝝ p grām
ꝯ̄uerſatorē· nō vnici v̄bi equalis ſibi ꝯ̄ſimilo ſubicit·
Qui videt me· videt eū qui miſit me· Quaſi d· vſqꝫ
adeo nō h̄ diſtat mē eū ⁊ me· vt qui me· videt vidat
eū qui miſit me apl̄os ſuos certe ipē dn̄s miſit· Nū
q̄ꝫ tn̄ aliq̄s eorū dicere auderet q̄ credit in me· Cre
dim⁹ em̄ apl̄o ſed nō credim⁹ i apl̄m· Fili⁹ aūt rēde
vnigenit⁹ dicit· Qui cre· in me nō cre· i me· ſed cre·
in eū· qui me miſit vbi nō a ſe abſtulit credētis fidē
ſed voluit in forma ſui remanē credētē ¶ Cris. vt
dic̄ qui credit in me· q· d· qui flumis accipit aquā· n̄
eā que ē fluminis accep̄t ſed eā que ē fontis volēs aūt
oſtēdere q̄n̄ nō ē credere i prēm nō credētē in eū ſb
iūgit· Qui videt me videt eū q̄ me miſit· quid igit̄
corp⁹ eſt de⁹ nequaq̄ꝫ· ſed ꝯſideratio veri q̄ eſt p in
tellectū h̄ viſio dr̄· Deinde oſ̄dit eā que ad prēm cog
nationē· i h̄ ꝙ ſubdit· ego lux in mūdū veni· q̄a em̄
pr̄ lux vocat̄ vbiqꝫ eo h̄ vtit̄ noīe· Lucem aūt ſe hic
vocauit eo ꝙ ab errore eripit· ⁊ intellectualis tene
bras ſoluit vn̄ ſubdit vt oīs qui credit i me i tene
bris nō maneat ¶ Au. In q̄ ſatis maifeſtat oīnes ſe
i tenebris īueniſſe ſed ne i eis tenebris maneāt i qui
bus inuēti ſūt debent credere in lucem q̄ venit in mū
dū· dixit q̄dā loco diſcipulis ſuis vos eſtis lux mū
di nō tn̄ eis dixit· vos lux veniſtis i mūdū ut oīs q̄
credit in vos· in tenebris n̄ maneat Lumina g⁹ ſūt
omnes ſancti ſed credendo illuminantur ab eo a quo
ſi quis receſſerit tenebratur· ¶ Criſoſtomus· Ut
autem non exiſtiment ꝙ ꝓpter imbecillitatem eos q̄
ip̄m contemnunt illeſos dimittat ſubiungit· Et ſi

ꝑ audierit v̄ba mea ⁊ n̄ cuſtodierit ea eᵍᵒ n̄ iudico eū
¶ Aug. Intelligendū eſt modo nō iudico eum cum
alio loco dicat. Pater omne iudiciū dedit filio. q̄re
aūt modo nō iudicat oſtendit ſubdēs. Nō em̄ veni
vt iudicem mūdū ſʒ vt ſaluificē mundū .i. ſaluū faci
am mundum nūc ergo eſt tempꝰ mie poſt erit iu
dicij. ¶ Criſ. Deinde vt non pigriores ex hoc fiāt
terribile ſubdit iudicium. Qui ſpernit me ⁊ nō acci
pit v̄ba mea habet qui iudicet eum ¶ Aug. Nō di
xit ego non iudico eū in nouiſſimo die hoc em̄ eſſet
cōtrarium illi ſentencie omne iudiciū dedit filio. Ex
pectantibꝰ aūt quiſnā eſſet ille ſecutꝰ adiunxit. ſermo
quē locutꝰ ſum ille iudicabit eum ī nouiſſio die. Sa
tis manifeſtauit ſeipm̄ in nouiſſio die iudicaturū. ſe
ipm̄ quippe locutꝰ eſt ſeipm̄ annunciauit. Aliē itaqꝫ
iudicabunt̄ q̄ n̄ audierit̄ aliter q̄ audierunt ⁊ ↄtemp
ſerunt ¶ Aug. i. d̄ tri. Id̄o autē iudicat v̄bum quod
locutꝰ eſt filiꝰ quia non ex ſe locutꝰ eſt filiꝰ. Vn̄ ſequitur
quia ego ex meipō nō ſum locutꝰ ꝑ quod intelligi vo
luit ego nō ex me natꝰ ſum. Quero ita quō intelliga
mꝰ. Ego nō iudicabo ſʒ v̄bum qd̄ locutꝰ ſuʒ iudicabᵗ
cum ipē ſit v̄bum patris qd̄ loquit̄. Vel ita ego non
iudicabo ex poteſtate humana quia filiꝰ homis ſum
ſʒ ego iudicabo ex poteſtate v̄bi dei quia filiꝰ dei ſuʒ
¶ Criſ. Vel aliter ego nō iudico eum .i. n̄ ſuʒ cā ꝑ
dicionis eiꝰ ſʒ ipē q̄ v̄ba mea ſpernit. v̄ba ei que nō
locutꝰ ſum in ordine ſtabūt accuſatoris omnē tollē
tia excuſacōʒ. Et hoc eſt quod ſubdit. Sermo queʒ
locutꝰ ſum ille iudicabit eū. Et quis ſermo q̄a ego ex
me nō ſū locutꝰ ſed qui miſit me pr̄. ipē mihi man
dedit quid dicā. ⁊ quid loquar. oīa igit̄ hec ꝑpē eos
dicebāt̄ vt nullam habeāt excuſacōʒ ¶ Aug. Oīa
datum aūt nō qꝫ filiꝰ non habebat pr̄ dedit ſed ī ſapi
ēta pr̄is qd̄ ē v̄bū pr̄is oīa mādata ſē pr̄is. Dr̄ aūt
mandatū datū q̄a nō eſt a ſeipō cui dr̄ datuʒ Et h̄
eſt dare filio id ſine quo nunq̄ʒ filiꝰ fuit quod ē gig
nere filiū qui nunq̄ʒ non fuit. ¶ Theo. cum em̄ ver
bū patris exiſtat filiꝰ ⁊ que ſūt in mente pr̄is reue
lat in integrū mādatū accepiſſe dicit qd̄ ſit dicturꝰ
⁊ quid loquatur. Sic etiā nr̄m v̄bum ſi veꝝ fateri
volumus ea ꝓfert que ſuggerit mēs. Sequit̄. Et
ſcio quia mādatū eiꝰ vita eterna eſt. ¶ Aug. ſi gᵒ
vita ēēna ē ipē filiꝰ ⁊ vita ēēna ē mādatū pr̄is qd̄
aliᵒ dictū ē n̄ q̄a ego ſum mādatū pr̄is. Proinde ⁊
id qd̄ adiungit que ergo ego loquor. ſic̄ dixit michi
pater ſic loquor. Non accipiamꝰ dixit mihi quaſi ꝑ
v̄ba locutꝰ ſit vnico v̄bo dixit ergo pater filio. ſic̄
dedit vitā filio non quod neſciebat. vel nō habebat
ſed qd̄ ipē filiꝰ erat. Quid ē aūt ſic̄ dixit michi ſic
loquor niſi veꝝ loquor. Ita ille dixit ut verax Ita
iſte loquitur. vt veritas. verax aūt genuit v̄itateʒ
Quid ergo iā dicēt veritati. Nō em̄ imꝑfecta erat
veritas cui verum aliquid adderetur.

Capitulū .xiii.

Ante diem autem feſtum paſche
ſciēs iheſus quia veīt hora eiꝰ
ut tranſiret ex hoc mūdo ad pa
trē. cū dilexiſſet ſuos qui erant ī
mundo. in finem dilexit eos. Et cena facta
cum dyabolus iam miſiſſet ī cor ut traderet
eum iudas ſimonis ſcariothis. ſciens q2 oīa
dedit ei pater in manus. ⁊ quia a deo exi
uit ⁊ ad deum vadit ſurgit a cena ⁊ ponit
veſtimēta ſua. ⁊ cū accepiſſʒ lintheum p̄cin
xit ſe deinde miſit aquam in pelui. ⁊ cepit
lauare pedes diſcipuloruʒ ⁊ extergere lin
theo quo erat precinctus.

¶ Theo. Quia dominꝰ tranſmigraturꝰ erat d̄ pre
ſenti ſeculo explicat qualē erga ſuos amiciciā gere
ret. vnde dr̄ ante diem aūt feſtū paſce ſciens iheſus
quia venit hora eiꝰ vt trāſiret ex hoc mūdo ad pa
trē cū dilexiſſet ſuos qui erant ī mundo in finē dile
xit eos ¶ Beda. Plurimas ſiqdem feſtiuitates iu
dei habebāt ſʒ apud eos inſignior atqꝫ celebrior erat
paſce feſtiuitas ꝓpter quod ſignāter dic̄. Ante dieʒ fe
ſtum paſche. ¶ Aug. Paſca non ſicut q̄dam exiſti
mant Grecū nomen ē. ſed hebreuʒ oportuniſſime tn̄
occurrit in hoc nomie quedā ↄgruēcia verarūqꝫ lin
guaꝝ quia ei pati grece paſchin dr̄ id̄ paſca paſſio
putata ē. vt h̄ nomē a paſſiōe ſic appellatū. In ſua
v̄o lingua hoc eſt in hebrea Paſca tranſitꝰ dicitur
ꝓpterea quia tunc p̄mum paſcha celebrauit ꝓplus
d̄i quādo ex egipto fugiētes. rubrum mare trāſie
rūt nūc ergo figura illa ꝓphetica in veritate ↄpleta
eſt cū ſicut ouis ad imolandū ducit̄ xp̄us cuiꝰ ſang
uine illitus poſtibꝰ noſtris .i. cuiꝰ ſigno crucis ſigna
tis frōtibꝰ noſtris a ꝑdicōe huiꝰ ſeculi tanq̄ʒ a capti
uitate egipciaca liberamur ⁊ agiꝰ ſaluberrimū trā
ſitum. cū a diabolo tranſimus ad xp̄m. ⁊ ab ipō in
ſtabili ſeculo ad eiꝰ fundatiſſimū regnū. Hoc itaqꝫ
nomen .i. paſca velut interp̄tans nobis euangeliſta
dicit Sanctꝰ quia venit hora eius vt trāſiret ex h̄
mundo ad patrē Ecce paſca ecce tranſitꝰ. ¶ Criſo.
Non ſolū autē tūc ſciens ſed olim tranſitū autē eiꝰ
mortem vocat Relicturꝰ aūt diſcipulos maiorē eiꝰ de
monſtrauit amorem ⁊ hoc ē quod dicit cum dilexiſ
ſet ſuos q̄ erant ī mūdo in finem dilexit eos. hoc eſt
nihil dereliq̄t eoꝝ que euʒ q̄ valde amat decens ē fa
cere Non aūt a p̄ncipio hoc fecit ſed maiora poſtea
adiecit vt eoꝝ augeat familiaritateʒ ⁊ multā eis p̄
paret cōſolationē ad ea que ſuꝑuētura erāt. Suos
aūt vocat eos ſecūdū familiaritatis rōneʒ q2 ⁊ alios
ſuos dicit. ſm̄ ↄdicionis raciōʒ vt cum dicit̄ ſui eū
n̄ receperūt. Addit aūt q̄ erant ī mūdo quia ſui erāt
et defuncti vt abraham iſaac ⁊ iacob ſʒ ī mūdo n̄ erāt
hos gᵒ ſuos q̄ erāt ī mūdo māſit aāns ↄtinue ⁊ tādeʒ
ꝑfectā amiciciā circa eos oſ̄dit ⁊ h̄ ē in fineʒ dilexit
eos ¶ Au. Vt alr̄ ī finē dilexᵗ eos vt ⁊ ipī d̄ h̄ mū
do ad ſuū caput dilectiōe tranſirent. quid eſt em̄ ī fi
nē niſi in xp̄m. Finis em̄ legis xp̄us ad iuſticiam oī
credenti. finis ꝑficiens nō interficiēs. video aūt poſ
ſe iſte verba quodam humano mō ⁊ ſic accipi tanq̄ʒ
vſqꝫ ad mortem xp̄s dilexerit ſuos. Sed abſit vt
dilectionē morte finierit qui nō ē morte finitus. niſi
forte ſit ita intelligendū vſqꝫ ad mortē dilexit eos
.i. vſqꝫ ad morteʒ illū dilectio ipſa ꝑduxit ſeq̄t. Et

Et cena facta ·i·iã ꝑacta ⁊ ad cõuiuãtiũ mẽſaꝫ vſq̧
ꝑducta · nõ em̃ ita debem⁹ ĩtelligẽ cenã factã veluti iã
ↄſũptã ac ꝫ trãſactã adhuc ei cenabãt cũ ſurrex͛ ⁊
pedes lauit diſcipul⁊·nã p⁹ea r̃cubuit ⁊ buccellã tra
ditori dedit ꝙ aũt ait · cũ iã diabol⁹ miſiſſet in cor vt
traderet eũ iudas ſimõis ſcariothis · miſſio iſta ſpiri
tal͛ ſuggeſtio ẽ · ⁊ ñ fit ꝑ aurẽ · ſꝫ ꝑ cogitatõꝫ · diaboli
ce em̃ ſuggeſtões imittũt · ⁊ humanis cogitatõib⁹
imiſcẽt · Factũ ergo iã fuerat ĩ corde iude ꝑ immiſſio
nẽ diabolicaꝫ vt traderet diſcipul⁹ magr̃m · ❡ Criſ·
Hoc aũt quaſi ſtupẽs inſeruit euãgeliſta · qm̃ eũ
q iã ꝓdere ſtatuerat dñs lauit · oſtẽdit etiã ꝓditoꝛ
ris multã nequiciã · qm̃ neq̧ ſalis eũ cõmunicatio de
tinuit qḋ maxime cõſueuit nequiciã detinẽ · ❡ Au·
Locutur⁹ aũt euãgeliſta ꝺ tanta dñi humilitate p⁹
ei⁹ celſitudinẽ voluit ↄmẽdare · ad qḋ ptinet qḋ dicĩ
Sciẽs q̃a oĩa dedit ei pr̃ ĩ man⁹ g⁹ ⁊ ip̃m traditorẽ
❡ Greg · ĩĩ · mor · Sciebat em̃ ꝙ in manu ſua ipſos
etiã pſecutores acceperat vt ipſe in ſe ad vſum pieta
tis intorqret quicq̃d eoꝝ cõtra ſe malicia pmiſſa ſe
uiret · ❡ Orig · Oĩa em̃ tradidit ei pr̃ ĩ man⁹ h͛ ẽ in
opa ei⁹ ⁊ poteſtatẽ · Paẽ em̃ me⁹ vſq̧ huc mãt opa
tur ⁊ ego opor · Vt oĩa tradidit ei paẽ in man⁹ cũ
õia capiẽtes vt quelibet ei famulenẽ · ❡ Criſ · Tradi
tionẽ em̃ h͛ ſalutẽ fideliũ vocat · cũ aũt audiens tra
ditõꝫ nihil humanũ ſuſpiceris · eũ em̃ q̃ ad prẽm oñ
dit honorẽ ⁊ ↄcordiã · Sicẽ em̃ pr̃ ei tradidit ita ipſe
pr̃i · vñ paul⁹ cũ tradiderit inqnit regnũ deo ⁊ pr̃i ·
❡ Aug · Sciens etiã q̃a a deo exiuit ⁊ ad deũ vadit
Nec deũ cũ inde exiret nec nos deſerẽs cũ rediret
❡ Theo · Quia g⁹ paẽ omia ei cõmiſit in man⁹ ·i·
ſalutẽ ei cõmiſit fideliũ decẽs reputabat ↄcũq̧ ſpe
ctãt ad ſalutẽ illis oñdere · Sciẽs etiã ꝙ a deo exiuit
⁊ ad deũ vadit · nullaten⁹ ei⁹ gl̃ia minui poterat · ſi
pedes diſcipuloꝝ ablueret · neq̧ em̃ gl̃iam vſurpau͛
q em̃ dignitatẽ vſurpãt inime ↄdeſcendũt · ne diſſi
pent qḋ incõgrue ſibi diripuerũt · ❡ Aug · Cũ ergo
illi pr̃ oĩa dediſſet in man⁹ · ille diſcipłoꝝ nõ manus
ſed pedes lauit · vt cũ ſe ſciret a deo exiſſe ⁊ ꝑgere
ad deũ nõ dei domini ſꝫ hominis ſui impleuit officiũ ·
❡ Criſ · Hoc aũt dignũ erat eo ꝙ a dõ exiuit ⁊ ad
deum vadit · ut vniuerſũ cõculcaret tumoreꝫ vñ ſeq
tur · Surgit a cena ⁊ ponit veſtimẽta ſua ⁊ cũ ac
cepiſſet linteũ p̃cinxit ſe deinde miſit aquã in pelui ·
⁊ cepit lauare pedes diſciplorũ ⁊ extergit linteo q
erat p̃cinct⁹ · Vide qualẽ humilitatẽ oſtẽdit nõ ſo
lum ĩ lauando pedes ſed etiã aliẽ · Nõ em̃ anteq̃ re
cũberet · ſed poſtq̃ reſederunt omẽs · tunc ſurrexit ·
Deinde nõ ſolũ lauit ſed veſtimẽta deponit linteũ
p̃cigit ⁊ peluĩ implet ⁊ non aliũ implere iuſſit ſꝫ oĩa
opatur oſtẽdens ꝙ cũ omi ſtudio oportet talia face
re ❡ Orig · Miſtice aũt prandiũ p̃m⁹ ab⁹ eſſe dino
ſcit · ⁊ ante cõuiuiũ diei ſpiritalis qui ĩ vita p̃ñti cõſi
deraẽ · ⁊ his qui itroducũẽ cõueniens exiſtit · Cena
võ finalis ⁊ his q iã vltra ꝓgreſſi ſũt apponiẽ · ali
ter quoq̧ poterit quis aſſerere prãdiũ fore ĩtentõ
nẽ ſcripturaꝝ antiquaꝝ · Cenã võ recõdita ĩ nouo
teſtamento miſteria · Puto aũt ꝙ qui vna cum ihu
cenant · ⁊ in finali vite p̃ſentis die ſecum cõuiuanẽ ·
egẽt lauacro quodam · non vtiq̧ ergo quod p̃mor ũ
vt ita loquar corpis ⁊ anime · ſed quo ad vltima ⁊
poſtrema · que terre neceſſario herent · Dicit aũt ꝙ
cepit lauare pedes · nam poſtmodũ lauit ⁊ finiuit lo
turam quia pedes apłoruꝫ fuerũt cõtaminati · Iux
ta illud · Omnes vos ſcãdaliſabimĩ ĩ iſta nocte ĩ me
poſtea aũt pfecit eos lauare purgans eos vt vltra
ñ ſedentur · ❡ Aug · Poſuit aũt veſtimẽta ſua q cũ
in forma dei eſſet ſemetip̃m exinaniuit · p̃cinxit ſe
linteo q formã ſerui accepit · Miſit aquam in pelui
vnde lauaret pedes diſcipulorũ qui in terrã ſangui
nem fudit quo immũdiciã dilueret peccatoruꝫ · lin
teo auteꝫ quo erat precinct⁹ pedes quos lauaret ter
ſit · qui carne qua erat indutus · euangeliſtaruꝫ ve
ſtigia confortauit · Et linteo quidem vt ſe p̃cingẽt
poſuit veſtimẽta que habebat · Vt aũt formam ſui
acciperet · quando ſemetip̃m exinaniuit · non quod
habebat depoſuit · ſed q̃ nõ habebat accepit · Cruci
figend⁹ ſane ſuis expoliand⁹ eſt veſtimentis · ⁊ mor
tu⁹ iuolut⁹ ẽ linteis ⁊ tota ei⁹ paſſio nr̃a purgatõ ẽ

❡ Venit ergo ad ſimonẽ petꝝ ⁊ dicit ei ·
Petrus dñe · tu mihi lauas pedes Reſpõdit
iheſ⁹ ⁊ dixit ei · Quod ego facio tu neſcis
mõ ſcies aũt poſtea Dicit ei petr⁹ · nõ laua
bis mihi pedes ineternũ · Rñdit ei iheſus ·
ſi nõ lauero te · nõ habebis ptem mecũ · Di
cit ei ſimon petr⁹ · Dñe nõ tm̃ pedes meos
ſꝫ ⁊ man⁹ ⁊ caput · dicit ei iheſus q lotus
eſt nõ indiget · niſi vt pedes lauet ſꝫ eſt mũ
dus totus · Et vos mundi eſtis ſꝫ non oẽs
Sciebat em̃ quiſnã eſſet q traderet eũ ꝓpte
rea dixit non eſtis mund · omnes ·

❡ Orig · Sicẽ medic⁹ pluriũ egrotorum intent⁹ cũ
re ab his qui magis indigẽt p̃mam curam incipit ·
ſic ⁊ xp̃us qui ſordes abluit pedes diſcipuloꝝ exordi
tur ab his qui magis erãt ſedi ⁊ ſic vltimo venit ad
petrũ quaſi min⁹ alijs ĩdigẽtẽ lotura pedum · vñ dr̃ ·
Venit ergo ad ſimonẽ petruꝫ · Cui qñãmodo ad reſi
ſtendũ pene mũda pedũ cõſcientia pſuadebat · vñ ſeq
tur · ⁊ dicit ei · petr⁹ · Dñe tu mihi lauas pedes ❡ Au·
Quid eſt tu quid eſt mihi · cogitanda ſunt poti⁹ q̃
dicẽda ne forte qḋ ex his v̄bis aliquaten⁹ ↄdem dig
ne concepit anima non explicet lingua · ❡ Criſoſto
Vel ſi petrus primus erat · Sed credibile eſt pro
ditorem ſtultum exiſtẽtem ante eum recubuiſſe qḋ
euangeliſta ſignificauit cum dixit Cepit lauare de
inde venit ad petrum · ❡ Theo · Exquo patet ꝙ nõ
p̃mitus lauit petrum · Ex ceteris vero diſcipulis
nullus temptauiſſet ante petrum lauari · ❡ Criſo ·
Quereret autem vtiq̧ quis · Quare nullus eum ali
orum prohibuit ſed ſolus petr⁹ · quod non parui
amoris ⁊ verecũdie erat · Ex hoc igitur mihi vide
tur prius ſolũ proditorem lauaſſe · deinde ad petrũ
veniſſe · ⁊ alios diſcipulos per eum de reliquo ca
ſtigatos · Si em̃ quemq̃ ex ceteris lauare cepiſſet
prohibuiſſet dominum ⁊ dixiſſet · que petr⁹ dixit

¶ Orig. Vt aūt oēs porrigebāt pedes decernen
tes ꝙ tamē nō irrōnabiliter eoꝝ lauaret pedes. ſo
lus aūt petr⁹ nullā aliam ꝯſiderationem ꝯferens tā
ꝗ̄ referēs ihm nō ꝑbebat pedes ſuos ad lauandū. ſe
pe em̄ ſcriptura deſignauit petrum feruidum ad in
ſinuandū que ſibi viſa ſunt meliora. ¶ Aug. vt ait
Non debem⁹ putare hoc petrū inter ceteros formi
daſſe atꝙ recuſaſſe cū ⁊ io alij ante ipm libenē vel
equanimiē fieri pmiſiſſent. nō em̄ ita intelligēdū ē
quaſi aliquibꝫ iā lauiſſet ⁊ poſt eos veniſſet ad pri
mū. Quis em̄ neſciat p̄mum apoſtoloꝝ eſſe beatiſſi
mū petruꝫ ſꝫ ꝙ ab illo cepit. qñ g° pedes diſcipłoꝝ
lauaē cep̄t. venit ad eū aq̄ cep̄t. i. ad petꝝ ⁊ tc̄ petr⁹
expau͂t qḋ et q̄libet eoꝝ expaueſceret. ſeq̄tur. Rñ
dit ihus ⁊ dixit ei. Quod ego facio tu neſcis modo
ſcies aūt poſtea. ¶ Criſ. .i. rē humilitatē h⁹ doctrine ⁊
quō humilitas ſuffiat ī deū ducē. ¶ Orig. Vt inſinu
at dñs ꝙ hoc erat miſteriū ſlauādo eñ ⁊ extergā⁹ pe
des eoꝝ faciebat eos decoros ob ēē euāgeliſare bo
neſta vt oñdere valeāt iter ſanctū ac pꝫē p eū q̄ di
xit ego ſum via oportebat aūt lauari pedes diſcipu
loꝝ a ihu deponēte veſtimēta ut mundos pedes mū
diores efficiat. uł ut īmundiciā pedum diſcipulorū
ſuſcipiat ī ꝓpriū corp⁹. p linteum quo ſolo ꝑcinct⁹
manebat. Ipſe namꝙ languores noſtros portauit
attende etiam ꝙ cū deberet pedes diſcipłoꝝ abluere
non aliud temp⁹ elegit ꝗ̄ cum dyabolus iam intra
uerat in cor iude vt cum ꝓderet ⁊ futura ꝓ hoībꝫ
diſpēſatio imminebat. Nam ante hoc non erat opor
tunum pedes diſcipłoꝝ lauari a ihu. Quis em̄ pedū
eoꝝ ſorditiē intermedij temporis vſꝙ ad paſſionem
lauaſſet. Sed neꝙ tempe paſſionis alter em̄ ihus ñ
aderat q̄ pedes eoꝝ lauaret ſed neꝙ p⁹ diſpēſationeꝫ
illo nāꝙ tempore ſpūſancto ſupuenente eoꝝ loti ſt̄
pedes. Huiꝰ ergo miſterij dicit dñs petro. tu nō ea
capax ſed poſt hec noſces cum illud percepis illu
ſtrat⁹. ¶ Aug. Nec tñ ille dñici facti altitudīe exter
ri⁹ pmittit fieri quod cur fieret ignorabat. ſꝫ vſꝙ
ad ſuos pedes humilē xp̄m videre ñ poteſt ſuſtinere
Nam ſeq̄tur dicit ei petr⁹ non lauabis mihi pedes in
eternū. hoc eſt nunꝗ̄ hoc patiar. hoc q̄ppe ineternū
nō fit quod nunꝗ̄ fit. ¶ Orig. Ex hoc aūt accipim⁹
exemplū q̄m poſſibile eſt queꝗ̄ ſm purū ꝓpoſituꝫ
dicere ꝓpter ignorātiā quod ſibi nō ꝓdeſt. Petrus
em̄ ignorans hoc eſſe cōueniens pmo q̄dem q̄ſi du
bitans ſuauiter dixit. Dñe tu mihi lauas pedes. Se
cūdo non lauabis mihi pedes ineternū. qḋ erat ꝓhi
bitiuū opis ꝑducentis euꝫ ad habendū ꝑtem cū ihu
In quo etiā non tantū ihm arguit inꝯuenienter la
uanteꝫ pedes diſcipuloꝝ. ſꝫ etiā condiſcipłos indecē
ter ſuos pedes porrigētes. Cum ergo nō eſſet expe
diens petro ꝓpriū viſum. nō pmiſit illud domin⁹
verificari. Nam ſubdit. Rñdit ei ihus. Si ñ laue
ro te. non habes ꝑtem mecū. ¶ Aug. Ita dictum eſt
Si nō lauauero te cum de ſolis pedibꝫ ageret. q̄mō
dici ſolet calcas me qñ ſola planta calcat. ¶ Orige.
q̄ aūt recuſant h⁹ ⁊ ſimilia tropologiſaē dicāt quō ꝓba
bile eſt eū q̄ ob reuerēciam ihu dixit nō lauabis mi
hi pedes ineternū. non habiturum ꝑtem cū dei filio
ꝓpter nō lauari pedes ab eo ſicut ꝓpter imane ſcel⁹

Et ideo ꝑſtandi ſunt pedes. i. mentis affect⁹ lauandi
a ihu vt ſint pedes noſtri decori. ⁊ ꝑſertim cuꝫ emu
lantes potiora dona volum⁹ ānumerari ei qui euan
geliſat bona. ¶ Criſ. Ideo aūt non dixit cui⁹ grā
h̄ faciebat ſed minas īpoſuit quia ille nequaꝗ̄ ꝑſua
ſus eſſet. Audiens em̄ ſcies autē poſtea nō dixit.
Doceigitē me vt pmittam ſed qñ cōminat⁹ eſt id qḋ
maxime timebat ſcꝫ ſepari ab eo tūc pmiſit. ¶ Ori.
Hoc dicto vtemur cōtra eos q̄ indiſcreti⁹ ſe facere
ſtatuerunt quod eis nō ꝓdeſt. Nam oñdendo illis ꝙ
nō ſunt habituri ꝑtem cū ihu dū ꝑſumptuoſū decre
tum obſeruant. admonebim⁹ illos ne īmorenē male
decretis etiam ſi iureiurando ex multo impetu illud
firmauerūt. ¶ Aug. At ille amore ⁊ timore ꝑturba
tus pl⁹ expauit xp̄m ſibi negare ꝗ̄ vſꝙ ad ſuos pe
des humiliari. vnde ſequiē. Dicit ei ſimon petr⁹. dñe
ñ tm̄ pedes meos ſed ⁊ man⁹ ⁊ caput. ¶ Ori. Mā⁹
aūt lauare nolebat ihus ꝯtemnens que dicebātur q̄
niam diſcipuli tui nō lauant man⁹ cum panē mādu
cant. Caput autē ſubmergi nolebat in quo ymago
⁊ gl̄ia patris exiſterat. Satis eſt autē ei vt pedes
lauandos porrigeret vñ ſeq̄tur. Dicit ei ihus Qui
lot⁹ eſt. nō indiget niſi vt pedes lauet ſed eſt mūd⁹
tot⁹. ¶ Augu. Tot⁹ vtiq̄ ꝑter pedes vł ñ pedes q̄s
habet op⁹ lauare. Nō em̄ in baptiſmo tot⁹ abluitur
non ꝑter pedes ſꝫ tot⁹ oīno verūtamen cum rebus
humanis poſtea viuiē vtiꝙ terra calcaē. Ipſi igitur
hūani affect⁹ ſine q̄b⁹ in hac mortalitate ñ viuiē q̄ſi
pedes ſūt vbi ⁊ hūanis rebꝫ afficimur vt ſi dixeri
mus quia peccatum non habem⁹ noſipos decipim⁹
Si aūt confitemur peccata noſtra. q̄ pedes diſcipu
lorū lauit. nobꝫ peccata dimittet vſꝙ ad pedes q̄b⁹
cōuerſamur in terra. ¶ Orig. Impoſſibile aūt pu
to nō contaminari extrema aīme ⁊ infima eius quā
ꝗ̄ quo ad homies ꝑfect⁹ quis eſſe putetur. Plurimi
aūt ⁊ poſt baptiſmū implenē puluere ſcelerū vſꝙ
ad verticem. Qui vero legitime diſcipli xp̄i ſunt
erga ſolos pedes indigent lauatione ¶ Aug. ad Se
lentianū ex hoc aūt quod hic dicē intelligiē ꝙ iam
petr⁹ baptiſatus fuerat. Intelligim⁹ em̄ eius diſci
pulos per quos baptiſabat iam fuiſſe baptiſatos ſi
ue baptiſmo iohānis ſicut nōnulli arbitranē. ſiue qḋ
magis credibile eſt baptiſmo xp̄i. Neꝙ em̄ renuit
miniſterium baptiſandi vt haberet baptiſatos ſuos
ꝑ quos ceteros baptiſaret q̄ non defuit humilitatis
miſterio qñ eis pedes lauit. vnde ſeq̄tur. ⁊ vos mun
di eſtis ſed nō oēs ¶ Augu. Hoc quid ſit ne q̄ra
mus ipſe euangeliſta patefacit adiungēs. Sciebat
em̄ quiſnā eſſet qui traderet eum ꝓpterea dixit. nō
eſtis mundi omnes ¶ Orig. Cū ergo dicit vos mū
di eſtis referē ad. xi. ꝙ vero ſubdiē ſed nō omnes.
dicē ꝓpter iudam exiſtētē īmūdū. pmo q̄dē q̄a pau
ꝑes non erāt ſibi cure. ſed fur erat. demū diabolo ī
greſſo in cor eius vt ꝓderet xp̄m. Lauat aūt pedes
poſtꝗ̄ mundi erant qñ dei gratia tranſcendit neceſ
ſitatem ⁊ ſicut dicit iohānes mūd⁹ mūdificeē adhuc
¶ Aug. Vt q̄a ipſi diſcipuli cum loti eſſent nō op⁹
habebāt niſi pedes lauare. quia dum in iſto ſeculo vi
uit homo. humanis affectibꝫ terram velut pedib⁹
calcans contrahit. ¶ Criſ. Vt aliter non dicit eos

Sed eam que cognitõis eſt mundationẽ· dic̃· Iã em̃
ab errore iudaico eruti erant.

¶ Poſtq̃ ergo lauit pedes eorum accepit
veſtimẽta ſua ⁊ cũ recubuiſſet iterũ dixit
eis ſcitis quid fecerim vobis: Vos vocatis
me magiſter ⁊ dñe ⁊ bene dicitis Sũ etem̃
ſi ergo ego laui veſtros pedes dñs ⁊ magi
ſter ⁊ vos debetis alter alterius lauare
pedes. Exemplũ em̃ dedi vobis vt queãd/
modũ ego feci ita ⁊ vos faciatis. Amẽ am̃
dico vobis non eſt ſeruꝰ maior dño ſuo nec
Apoſtolus maior eo qui miſit illum. Si hec
ſcitis beati eritis ſi feceritis ea. Nõ de omi/
bus vobis dico. Ego ſcio quos elegeri ſed
vt adimpleatur ſcriptura. Qui mãducat me
cũ panẽ leuabit calcaneũ ſuũ ↄtra me ãmo
do dico vobis p̃us q̃ fiat vt cũ factũ fuerit
credatis quia ego ſũ. Amẽ amẽ dico vobis
Qui accipit ſi quẽ miſero me accipit q̃ aũt
me accipit. accipit eum qui me miſit.

¶ Aug. Memor dñs ſe pmiſiſſe ſcienciã facti ſui pe
tro dicens ſcies aũt poſtea quid ſit qđ fecit docere
nunc incipit · vnde dr̃ · Poſtq̃ ergo lauit pedes eoꝝ
accepit veſtimenta ſua ⁊ cum recu · ite · di · eis ſcitis
quid feceri vobis: ¶ Orig. Qđ vel interrogatiue
pfertur vt oſtẽdat facti magnitudinẽ vl̃ imparati
ue ut eoꝝ erigat intellectũ · ¶ Alcui · Miſtice aũt
impleta redemptõis noſtre purgatione p ſanguis
effuſionẽ accepit veſtimẽta ſua · tercia die de ſepul
cro reſurgẽs ⁊ eodem corpe iã imortali veſtitꝰ · ⁊
cũ recubuiſſet aſcẽdens i celũ · In dextera paterne
diuinitatis recũbens inde venturꝰ eſt ad iudicãdũ ·
¶ Cris · Non aũt adhuc ad ſolũ petrũ · ſed ad om̃s
loq̃tur dicẽs · vos vocatis me magiſter ⁊ dñe in quo
eoꝝ iudiciũ aſſumit · deinde ut nõ illoꝝ gr̃e eſſe pu
tẽnt hec v̱ba · ſubiũgit · ⁊ bene dicitis · ſum etenim ·
¶ Aug · Homĩ p̃ceptũ eſt nõ te laudet os tuũ ſed
laudet te os pximi tui · Periculoſũ em̃ eſt ſibi pla
cere cui cauendũ eſt ſupbire · Ille aũt qui ſup oĩa ē
quantũcumq̃ ſe laudet non ſe extollit excelſius · nꝰ
poteſt recte dici arrogans deus · Nobis nanq̃ ex
pedit deum noſſe · non illi nec eum quiſq̃ noſcit · ſi
ſe non indicet ipe qui nouit Si ergo non ſe laudan
do quaſi arrogandam vitare voluerit nobis ſapi
entiam denegabit · Quomodo autem arrogantiam
veritas timet · Et quidem q magiſtrũ ſe dicit · Ne
mo reprehenderet etiam qui eum nihil aliud q̃ ho
minem crederet · quomã id pfitetur · quod ⁊ ipi ho
mines in quibuſlibet artibus vſq̃adeo ſine arrogã
tia profitenẽ · vt profeſſores vocentur · Qr vero do
minũ diſcipuloꝝ ſe dicit cũ ſint · non ſm ſeculum
ingenui · quis ferat in homie: Sed cum deꝰ loquit ·
nulla eſt elatio tante celſitudinis · nullum mendaciũ
veritatis nobis ſubiacere vtile ē illi celſitudini · ſer

uire veritati Ideo ergo bene dicitis · vocãdo me ma
giſtrum ⁊ dominũ · quia ſum · Nam ſi non eſſem · qđ
dicitis male diceretis · ¶ Orig · Et illi quidem nõ be
ne dicunt domine quib dicetur · Diſcedite a me qui
operamini iniquitatem · Sꝫ apoſtoli bene dicũt magi
ſter ⁊ domine · non em̃ eis nequitia dominabat̃ · ſed
v̱bum dei · Seq̃tur · Si ergo ego laui veſtros pedes
dominus ⁊ magiſter ⁊ vos debetis alter alteriꝰ laua
re pedes ¶ Criſoſtomꝰ. A maioribꝰ rebus accipit
exemplum vt quod minꝰ eſt operemur Nam ipe qui
dem dominꝰ eſt · nos aũt ad conſeruos faciꝰ ſi fece
rimꝰ · Et ideo ſubdit · exemplum enim dedi vos vt
quẽadmodum ego feci vobis · ita ⁊ vos faciatis.
¶ Beda · Primũ dominꝰ egit factis quod poſtmo
dũ docuit v̱bis ſecundũ illud · Cepit ihus facere ⁊
docere ¶ Augu · Hoc eſt beate petre qđ neſciebas
hoc tibi poſtea ſciendũ pmiſit · ¶ Orig · Cõſideran
dum vero ē ſi neceſſariũ eſt quẽlibet volentem diſci
plinã ihesu pficere velut debitũ opus pſequi · laua
crũ ſenſibiliũ pedũ · ppter h̃ dicit · Debetis adinuicẽ
lauare pedes · ſed hic mos vel ñ fit vel admodũ raro
¶ Aug · Eſt em̃ apud pleroſq̃ ↄſuetudo huiꝰ humi
litatis cũ ſe inuicẽ hoſpitio ſuſcipiũt · ⁊ faciũt h̃ ſibi
inuicẽ fr̃es etiã ope ipo viſibili · Multo em̃ meliꝰ ē
⁊ ſine ↄtrouerſia veriꝰ vt etiã in manib fiat · ne de
digneẽ qđ fecit xp̃s facere xp̃ianꝰ · cũ em̃ ad pedes
fr̃is iclinaẽ corpꝰ etiã i corde ipo vl̃ excitaẽ · vl̃ ſi iã i
erat ↄfirmatur humilitatis affectꝰ · ſꝫ excepto hoc
morali intellectu · nũq̃d etiã frater fr̃em a delicti pote
rit cõtagione mũdare Sed cõfiteamur inuicem deli
cta noſtra · ⁊ inuicẽ nos delicta donemꝰ ⁊ p noſtris
delictis inuicẽ oremus · atq̃ ita quodammodo inuicẽ
pedes noſtros lauemus · ¶ Orig · Vel aliter hoc la
uacrum ſpũale pedũ de quo dictum eſt · pñcipali
ter quidem a nullo niſi a ſolo ihu poteſt effici · Secũ
dario vero a diſcipulis eiꝰ · quib dixit vos debetis
adinuicem lauare pedes · Ihus em̃ lauit pedes diſ
ſcipuloꝝ inquantum magiſter ⁊ ſeruorum in eo q
dominꝰ · Hic autẽ eſt finis mgr̃i vt diſcipulũ faciat
ſic̃ ſe qđ de ſaluatore aparet q̃ p ceteris magiſtris ⁊
dñis volt ut fiãt eiꝰ diſcipuli q̃ſi magr̃ vl̃ dñs · nõ hñ
tes ſpm̃ ſeruitutis ſꝫ ſpm̃ filiationis · i quo clamãt Ab
ba pat̃ · Dnꝰ ergo q̃ fiãt vt mgr̃ ⁊ dñs egent la
uacro pedũ velut iſufficientes diſcipuli ⁊ adhuc ſa
pientes ſpm̃ ſeruitutis · cũ aũt aliq̃s eorũ ſtatũ magi
ſtri attingit ⁊ dñi · tũc imitari poterit eũ qui lauit
diſcipuloꝝ pedes · ac lauare pedes p doctrinã quaſi
magiſter ¶ Cris · Adhuc aũt puocans eos ad lauã
dum pedes ſubiungit · Amẽ amẽ dico vobis · nõ eſt
ſeruus maior domino ſuo neq̃ apoſtolꝰ maior eo qui
miſit illũ · Quaſi d · Si ergo a me hec facta ſiũt mul
tomagis a vobis oportet hec fieri ¶ Theo · Neceſ
ſario etiã h̃ apoſtolos admonet quia em̃ ad dignita
tes debebant attingere · ⁊ hic quidem maiores hic
minores ne inſurgant adinuicem · ſerenat conſcien
tiam omnium ¶ Beda Quia vero ſcire bonum ⁊
non facere non pertinet ad beatitudinem · ſed ad cõ
demnationem ſecundum illud · ſcienti bonum ⁊ non
facienti peccatum eſt illi · ſubiungit · Si hec ſcitis · be
ati eritis ſi feceritis ea · ¶ Criſoſtomus · Nam ſcire

¶ Criſ. Nam ſcire quidem oīm ē. facere vō nō oīm Deinde ꝓditorem non maifeſte redarguit ſʒ obūbra te cum ſubdicitur. Non de omib9 vobis dico. ¶ Au. Quaſi di. Eſt inter vos qui nō erit beat9 neqʒ faciet ea Ego ſcio quos elegerim. quos. ī eos qui beati erūt faciendo que ꝑcepit. nō ē igitꝰ iudas elect9 quid eſt ergo qđ alio loco dicit. Nonne ego vos xij elegi An ipe ad ad aliud eſt electus. ad quod erat vtiqʒ neceſſari9. non aūt ad beatitudinē de qua dicit beati eritis ſi feceritis ea. ¶ Orig. Vel aliter. nō recte ex iſtimo poſſe referri quod dicitꝰ non de omnib9 vobis dico ad hoc qđ dictum ē. Beati eritis ſi feceritis ea Totum em̄ hoc ꝛ de iuda ꝛ de quolibet alio verum eſt dicere. beat9 talis ſi fecerit hec. reducem9 aūt hꝰ ad illd dictū ñ ē ſeru9 maior dño ſuo nec apl9 maior eo q miſit illū. iudas em̄ cū eſſet ſeru9 peccati nō erat ſeru9 diuini verbi. nec apoſtol9 diabolo ingreſſo ī cor eius. Cū ergo dñs nouiſſet qui ſunt ſui. alios a ſe non nouit ꝓpter quod non ait ego ſcio cunctos pñtes ſed ego ſcio quos elegerim. Quaſi di. electos meos noui ¶ Criſ. Deinde vt ñ multos ꝯtriſtet ſuo ſmone ſubiungit. Sʒ ut adimpleatꝰ ſcriptura. qui manducat meum panē leuabit calcaneū ſuum con tra me oñdens ꝙ non ignorans traditur. qđ maxie ſufficiens erat iudam retinere. Et nō dixit tradet me. ſed leuabit cōtra me calcaneum ſuū. dolū ꝛ occul tationē inſidiaꝝ repſentare volens. ¶ Aug. Quid eſt em̄ leuabit calcaneū ſuum ſup me ñ ꝯculcabꝰ me In q iudas traditor ei9 attingitꝰ. ¶ Criſ. Dicit aūt qui manducat meū panem. id eſt q a me nutrit9 eſt q mea mēſa ꝯmunicauit vt ſi qñ a famulis aut ab ali quib9 vilioribꝰ patiamur aliquod malū nō ſcandali zemur reſpiciētes iuxe exemplū. q infinitos nutrit9 bonis ī cōtrariuʒ remunerauit benefactorē ¶ Au. Illi ergo qui electi erāt manducabāt dñm. Ille mā ducabat panē dñi contra dñm. Illi vitā. ille penam Qui em̄ manducat indigne ait apoſtol9 iudiciū ſibi manducat Seqtur. Ammō dico vobis priuſqʒ fiat vt cum factuʒ fuerit credatis. qr egō ſū de quo ſcʒ illa ſcriptura ꝓceſſit. ¶ Orig. Non aꝰ dictū ē a po ſtol vt credatis quaſi nō credentib9 ſʒ ſic dictū ē tan qʒ equpolleat ei quod eſt ut credentes operemī ꝑſeue rātes ī credulitate nec aliquaʒ occōʒ ad repulſaʒ ca ptantes ſup ea em̄ que obtinebant diſcipuli ad fidē facē eia hoc ecīā adepti ſunt videre ꝓhꝰ ſcripꝰam ꝑ dictam. ¶ Criſ. Quia ergo diſcipli exituri erāt ad ꝑdicandum ꝛ multa paſſuri duob9 modis eos ꝯſo latur. Vnomodo a ſeipo cum dixit. Beati eſtis ſi feceritis ea. Alio vō mō ꝯſolat9 ē eos ab aliis eo ſcʒ ꝙ ab hoib9 mlta patiētꝰ ꝓ curatōe vñ ſubdꝰ. am̄ am̄ di. vo. q accipit ſi quē miſero me accipit. q aūt me ac cipit accipit eum qui miſit me ¶ Orig. Qui em̄ re cipit quem mittit ihus. Iſum qui in miſſo cōſiſtit re cipit Qui aūt iſm recipit pr̄eʒ recipit Igitꝰ qui r̄ cipit quē mittit ihus. mittentē recipit pr̄eʒ Poteſt etiam ꝛ hic ſmo fore. Qui recipit quē ego miſero vſqʒ ad mei receptionem attingit. Qui vō nō ꝑ ali quem apl̄orum meoꝝ me recipit ſed recipit me veni entem ad aīmas pr̄em recipit. vt non tm̄ ego in eo maneam ſed ꝛ pater ¶ Aug. Arriani aūt cum hꝰ au diunt ſtatim ad grad9 ſui dogmatis currunt dicen tes Quantum apoſtol9 diſtat a dño tantū fili9 a pa tre. Sed vbi dñs dixit. ego ꝛ pater vnū ſum9 nul lam diſtātie ſuſpitionē reliquit. Quomō ergo nos accepturi ſum9 hec verba domica. Qui me accipit accipit eum qui me miſit ꝙ vni9 nature ſint pater ꝛ fili9 conſequens videbitꝰ quia dixit. qui accipit ſi quem miſero me accipit. ꝛ vnius nature ſunt fili9 ꝛ apoſtol9 ita dixiſſe poſſit videri. qui accipit ſiquē miſero me. ſm hominem accipit qui aūt me ſm deuʒ accipit. accipit eū qui me miſit Sed cū iſta dicebat non ab illo nature vnitas ſed in eo q mittitur mittē tis cōmendabatꝰ auctoritas Si ergo attendas xp̄m in petro diſcipuli ꝑceptorem. Si aūt pr̄em in filio i uenies vnigeniti genitorem.

¶ Cum hec dixiſſet iheſus turbatus ē ſpi ritu ꝛ ꝓteſtatꝰ eſt ꝛ dixit Amen amē dico vobis qa vnus ex vobis me tradet. Aſpi ciebāt ergo diſcipuli adinuiceʒ heſitantes de quo diceret. Erat ergo recūbens vnus ex diſcipulis ei9 in ſinu iheſu quem dilige bat iheſus. innuit ergo huic. Simon petr9 ꝛ dicit. Quis eſt de quo dicit Itaqʒ cuʒ re cubuiſſet ille ſupra pectus iheſu. dixit ei. Dñe quis eſt. Reſpondit iheſus. Ille eſt cui intinctū panem porrexero. Et cum in tinxiſſet paneʒ. dedit Iude ſimonis ſcario this. Et poſt buccellam introiuit in illum ſathanas. Et dicit ei iheſus. Quod facis fac citius. Hec aūt nemo ſciuit diſcūbentiuʒ ad quid dixerit ei. quidam aūt putabant qa loculos habebat iudas ꝙ dixiſſet ei ihe ſus eme ea que opus ſunt nobis ad dieʒ fe ſtum. aut vt egenis aliquid daret. Cum er go accepiſſet ille buccellā exiuit continuo erat autem nox.

¶ Criſ. Quia domin9 apoſtolis debentibus orbem terrarum vniuerſum ꝑcurrere exhibuerat duplicē conſolationem ꝑdictam cogitans ꝙ vtraqʒ ꝓditor ꝑuat9 eſt ꝯbatur. Et hoc ſignificat euangeliſta dicēs Cum hec di. ihus tur. eſt ſpū ꝛ ꝓte eſt ꝛ di. Amen amen dico vobis qa vn9 ex vobis me tradet ¶ Au. Non illi hoc tunc ꝑmū venit in mentem. ſʒ quia ꝓ ditorem iam fuerat expſſur9 vt nō lateret ī ceteris ideo turbat9 eſt ſpū Et qa ipe traditor iā fuerat ex itur9 vt iudeos qbus dñs ab eo traderetꝰ adduceret Turbauit eum immīnēs paſſio ꝛ periculum ꝓximū ꝛ traditoris impendens man9 cui9 fuerat ꝑcognitus anim9 hoc ecīā nob dñs ſignificare ſua turbatiōe dig natus eſt ꝙ qñ ex falſis fratrib9 aliquos ſepari ec añ meſſem vrgēs cauſa compellit. fieri ſine eccleſie turbatione non poſſit. Turbat9 eſt aūt non carne ſʒ ſpū. Spirit9 em̄ ī huiuſmōi ſcādalis non ꝑuerſita te ſʒ caritate turbatꝰ. ne forte ī ſepatione aliquorum

ʒiʒaniorū ſit aliq̄d eradicet̄ ⁊ triticū Siue ergo ipꝫ
iudam ꝑeuntē miſerādo · ſiue ſua morte appropinquā
te turbatꝰ eſt · nō ani infirmitate ſ ꝑtate turbat̄ · nō
em̄ aliq̄ cogēte turbat̄ ſed ꝯturbauit ſemetipm̄ vt ſup̄
dictum ē · ꝙ at̄ turbat̄ · infirmos i ſuo corpore h̄ eſt
in eccl̄ia ꝯſolatur · vt ſi qui ſuoꝝ morte immente
ꝯbant̄ · nō ſe reprobos putēt · ¶ Orig · In eo em̄ ꝙ
dicit · Turbatꝰ ē ſpū · qd̄ humanū eſt ſcꝫ paſſio ꝑue
niebat ex exuberātia ſpūs : Si em̄ ſanctꝰ q̄libet in ſpū
viuit ⁊ agit ⁊ patit̄ quātomagis hec dicenda ſunt
de ihū ſanctoꝝ ꝑmiatore · ¶ Aug · Pereant igit̄ ar
gumēta ſtoicorū · q̄ negāt in ſapientem cadere ꝑtur
batōnē aīoꝝ · q̄ ꝑfecto ſicut vanitatē eſtimāt veri
tatem ſic ſtuporē deputāt ſanitatē · Turbet̄ plane aī
mꝰ xp̄iani nō miſeria ſ mia · Dicit at̄ · Unꝰ ex vobis
numeō nō merito ſpē nō ꝟtute · ¶ Criſ · Qx vo nō
noiatim dicit rurſū in oēs inducit timorē · vn̄ ſeq̄t̄ ·
Aſpi · gꝰ di · adin · he · de quo dicēt · ⁊ minirū nulliꝰ ſibi
ipis cōſcij mali · Un̄ enū datiōnē xp̄i ꝓprijs cogitati
onib9 credibiliorē putabāt ¶ Aug · Sic eciā in eis
erat erga mgr̄m ſuū pia caritas vt tn̄ eos humana
alteꝝ de altero ſtimularet infirmitas ¶ Orig · Ne
miniſcebant̄ eciā vt hoies exn̄tes qm̄ alterabilis eſt
affectꝰ adhuc ꝑfectoꝝ ac ſuſceptibilis appetꝰ ꝯno
rū his que pꝰ voluerat ¶ Criſ · Omib9 at̄ tremēti
bus ⁊ ipo ꝟtice ſcꝫ petro formidāte · Jobes velut
dilectꝰ recubuit i ſinu ihū · vnde ſeq̄tur erat gꝰ re-
vnꝰ ex di · aꝰ in ſi · Jhū quē dili · ihūs ¶ Aug · Jpe ē
iohes cuiꝰ ē h̄ euāgeliū · ſic poſtea maifeſtat erat ei
hec eoꝝ ꝯſuetudo q̄ ſacras nobis lr̄as miniſtrarūt vt
qn̄ ab aliquo eoꝝ diuina narrabat̄ hiſtoria · cū ad ſe
ipm̄ veniret tanq̄ de alio loq̄retur · qd̄ em̄ depic ve
ritati qn̄ ⁊ res ipa dr̄ · ⁊ quodāmō dicēti iactātia de
trahat̄ ¶ Criſ · Si aūt huiuſmōi familiaritatis cām
q̄ris diſcere amoris res erat · ꝓpterea dicit Quē di
ligebat ihūs · Quāuis em̄ ⁊ alij amarētur · tn̄ iſte
plꝰ alijs ¶ Orig · Eſtimo at̄ ꝙ ecch̄ ꝓpendie · ꝙ iohes i
cumbēs ꝟbo ac in ſecretiorib9 paulās icūbebat gre
mijs ꝟbi ¶ Criſ · Volebat eciā oñdere ſeipm̄ omi ali
enū a crimine · Et h̄ eciā dicit non eſtimes ꝙ petrus
ca vt maiori exn̄ts inuteret · Illā ſeq̄tur · Innuit gꝰ
huic Si · pe · ⁊ di · ei · Quis ē de q̄ dic̄ · vbiq̄ em̄ inue
nit̄ petrus ab amore ipetum faciēs · ⁊ q̄a ꝑmo incre
patꝰ ē · nō locutꝰ eſt ſ mediante iohe vult diſcē · vbi
ꝙ em̄ ſcriptura oñdit petrū feruidū ⁊ familiaritatē
habentē ad iohānē ¶ Aug · Notanda at̄ locutio eſt
dicere aliq̄d nō ſonando · ſ tm̄mō inuēdo · Innuit i
q̄t ⁊ dicit · i · inuēdo dicit · Si em̄ cogitando aliq̄d dr̄
ſicut illud · dixerūt apud ſemetipſos q̄ꝫtomagis inu
endo · vbi iā foris qualibuſcūq̄ ſignis ꝓmit qd̄ fue
rat corde ꝯceptū ¶ Orig · Ut ꝑmo innuit ⁊ deīn nō
cōtētꝰ nutu dixt̄ illi · dic qs ſit de q̄ dic̄ · Seq̄t̄ Itaq̄
cū recu · ille ſup̄ pec · Jhū dic̄ ei · dn̄e quis ē ¶ Aug ·
Qd̄ aūt nūc ſup̄ pectꝰ dicit · paulo ſup̄ dixerat in ſi
nu · vl̄ aliter ꝑmo q̄dem iacēs i ſinu ihū ſupaſcendit
⁊ incubuit ſup̄ pectꝰ · quaſi ſi nō icubuiſſꝫ in pectore
ſ remāſiſſet iacēs i ſinu nequaq̄ꝫ dn̄s ei tradidiſſet
ꝟbuꝫ ꝙ petrꝰ ſcire cupierat Per h̄ gꝰ ꝙ vltio ſup̄
pectꝰ incubuit exp̄mit̄ tanq̄ꝫ ꝑ maiorē ⁊ abūdantio
rē grām ſpiritalis ihū diſcipulꝰ eſſe · ¶ Beda Qx

aūt in ſinu ⁊ ſup̄ pectꝰ recubuit · nonſolū fuit pn̄tis
amoris indiciū · ſed eciā future rei ſignū ꝙ ſcꝫ in vo
cem ſumeret quā poſtmodū cunctis ſeculis i audita
emitteret · ¶ Au · Per ſinū em̄ q̄d aliud ſignificat̄ q̄ꝫ
ſecretū h̄ ē vtiq̄ pectoris ſinꝰ ſapiētie ſecretū ¶ Criſ
Nec aūt tūc noiatim ꝓditorē dn̄s maifeſtauit · nā
ſeq̄tur · Rn̄dit ihūs ille eſt cui intinctū panē porre
xero ⁊ modꝰ ipē maifeſtatōis ꝯuſinꝰ erat · q̄a ei ob
ꝟlatoꝫ ꝟecūdatꝰ n̄ eſt eodē pane ꝯmunicās ꝟecūda
ri debuit · Seq̄tur · Et cū intīx · panē dedit iude ſi ·
ſca ¶ Au · Nō vt putāt q̄dā negligēt̄ legētes tūc iu
das ſolꝰ xp̄i corpꝰ accepit · Intelligendū eſt em̄ ꝙ iā
eis oībus diſtribuerat dn̄s ſacramēta corpis ⁊ ſang
uinis ſui · vbi ⁊ ipē iudas erat · ſic̄ lucas narrat · ac
deinde ad hoc ventum eſt vbi ſm̄ narratōꝫ iohis dn̄s
per buccellā tinctam atq̄ porrectā ſuū exp̄mit tra
ditorē fortaſſis ꝑ panis tinctōem · illiꝰ ſignificans ficti
onē · Nō em̄ oīa que tingunt̄ abluunt̄ ſ vt iſtciunt̄
nōnulla tingunt̄ · Si aūt bonū aliq̄d hec ſignificat tin
ctio eidē bono igratū n̄ immerito ē ſecuta dānatio · ſeq̄
tur · em̄ · ⁊ poſt buccellā tūc introiuit i eū ſathanas
¶ Orig · attende ꝙ ꝑmo q̄dē nō itroiuit ſathās i iu
dā ſ imiſit i cor eiꝰ ſolū vt ꝓderet p̄ceptorē Poꝰ pa
nē aūt in eū ingreſſꝰ eſt · Quāobrē nob̄ cauendū ē ·
ne dyabolꝰ intrudat i in cor nr̄m aliq̄d ignitoꝝ telo
rū ſuoꝝ · nam ſi merueſint inſidiat̄ deinde vt ⁊ ipē i
troeat ¶ Criſ · Donec em̄ fuit in collegio nō aude
bat inſilire ſ exteriꝰ impetebat · qn̄ ꝟo eū maifeſtū
fecit ⁊ expulit libere in eū de cetero exiliuit · ¶ Au
Ut itrauit in eū vt ſibi iam traditū plenꝰ poſſiderēt
neq̄ em̄ non in illo erat qn̄ ad iudeos de ꝑcio traden
di dn̄m pactꝰ ē · cū lucas dicat · itrauit at̄ ſathās in iu
dā ⁊ abijt ⁊ locutꝰ ē cū p̄ncipib9 ſacerdotū · talis iā
venerat ad cenandū · ſ poſt panē introiuit in eū · nō
vt adhuc ut alienū tēptaret ſ vt ꝓpriū poſſideret ·
¶ Orige · Decebat em̄ vt eſtimo per panis exhibi
tionē auferri ab indigno bonū qd̄ ſe hr̄e credebat q̄
ꝓuatꝰ factꝰ eſt capax igreſſꝰ ſathane in ipm̄ · ¶ Au
Dicūt at̄ aliq̄ ita ne h̄ meruit panis porrectꝰ d̄ inēſa
xp̄i vt pꝰ illū itraret in diſcipl̄m ſathās · q̄bus rn̄de
mꝰ · hic potiꝰ nos doceri q̄ꝫ ſit cauendū male accipe
bonū · ſi em̄ corripit̄ q̄ nō diiudicat · h̄ ē nō diſcernit
a ceteris cib̄ dn̄i corpꝰ quō dānat̄ q̄ ad eiꝰ menſaꝫ fin
gens ſe amicū accedit inimicꝰ ſeq̄tur · ⁊ dicit ei ihs ·
Qd̄ facis fac citiꝰ ¶ Orig · Cui at̄ illi ābiguū ē · ꝙ
poterit vl̄ iude vl̄ ſathane dn̄s dixiſſe qd̄ facis fac ci
tiꝰ ꝓuocās aduerſariū ad pugnā vl̄ ꝓditorē ad ſub
miniſtrandū diſpēſatōꝫ q̄ erat futura ſalubris ſeculo
quā nō āplꝰ tardaret nec ꝑtrahi ſ p̄ poſſe maturari
volebat · ¶ Aug · Non tn̄ p̄cepit facinus · ſ p̄dixit
nō tam in ꝑniciem perfidi ſeuiendo q̄ꝫ ad ſalutē fideli
um feſtinādo ¶ Criſ · Hoc em̄ ꝙ dicit Quod facis
fac citiꝰ non p̄cipientis eſt neq̄ ꝯſiliātis ſ exꝓbrā
tis ⁊ oñdentis qm̄ ipē nolebat ſuā ꝓditōꝫ impedire
ſeq̄t̄ · h̄ aūt nemo ſciuit diſcūbentiū ad q̄d dixerit ei
multā vero q̄s hic dubitatōnē inueniet ſi intēroga
tibꝰ diſcipulis q̄s eſt dixit cui ego intīgens panē da
bo ⁊ tn̄ non intellexerunt · Niſi dicat̄ ꝙ latent̄ dixꝰ
vt nullꝰ audiret ⁊ ꝓpterea ſup̄ pectꝰ iohes reſidens
intērogat q̄ſi ad aurē vt nō fieret ꝓditor maifeſtꝰ ·

Fortaſſis eñ ſi xp̄s eum maniſeſtũ feciſſet petr⁹ vti
ꝙ eum interfeciſſet ꝓpterea dicit ꝙ null⁹ cognouit
recũbentium. ſed neqꝫ iohãnes nequaq̄ꝫ eñ putauit
ꝙ diſcipul⁹ ĩ tãtum iniq̄tatis ꝓdiret. quia eñ ꝑcul
a tali iniquitate erat. nõ de alijs hoc ſuſpicabatur.
Veram igit̃ cauſam eoꝝ que a xp̄o dicta ſunt ig-
norauerũt. Quid aũt eſtimarent. oñdit euãgeliſta
cum ſubdit Quidam eñ putauerũt q̄a loculos ha
bebat iudas ꝙ dixiſſet ei ih̃us. Eme ea que op⁹ ſũt
nobis ad diem feſtum. aut vt egenis aliquid daret
¶ Aug. Habebat ergo dñs loculos ⁊ a fidelib⁹ ob
lata conſeruans ſuorũ neceſſitatib⁹ ⁊ alijs indigẽtib⁹
tribuebat. tũc ꝓmũ eccleſiaſtice pecunie forma ē iſtitu
ta vt̃ intelligeremus ꝙ precepit non cogitandum
eſſe de craſtino nõ ad hoc fuiſſe p̄ceptũ vt nihil pe
cu⁹ ſeruetur a ſanctis ſ; ne deo ꝓpter iſta ſeruiatur
⁊ ꝓpt̃ inopie timorē ĩ iuſticia deſeratĩ. ¶ Cris. Et
minirũ null⁹ diſcipulorũ pecunias afferebat ſed per
h̃ qd̃ dicit hic. occulte inſinuat ꝙ quedam mulieres
eum de ſuis facultatib⁹ nutriebãt Qui aũt nõ perã
non vĩgam nõ es iubet deferre loculos ferebat ad ĩ
opum miſerium vt o. ſcias quoniã valde pauꝑes ⁊
mundo crucifixũ hui⁹ oportet partis multam facere
ꝓcurationem. Multa eñ ad nr̃am diſpēſans doctri
nam agebat ¶ Orig. Sic igitur iude ſaluator dice
bat. Quod facis fac citius ac ꝓditor in hoc tantum
ad põs obedit mgr̃o. Accepto nanqꝫ pane nullã tra
xit moram. vnde ſeq̃tur Cum ergo acce. ille bucellã
exiuit cõtinuo. Et reuera exijt nonſolũ recedendo de
domo in qua cenabatĩ ſ; omnino egreſſ⁹ ē a ih̃u Ego
aũt opinor ꝙ poſt panē ingreſſ⁹ ſathanas ĩ iudam
non tolerabat in eodem loco cũ ih̃u eſſe. Nulla nāqꝫ
cõformitas eſt ih̃u ad ſathanã. Nõ fruſtra aũt req̃
ram quare ſuꝑ hoc qd̃ eſt ⁊ accipiēs panem. nõ ad
p̄titur ⁊ mãducans. Aliquid igit̃ accepto pane nõ
mãducauit iudas ꝑ⁹ panē ei forſan acceptũ a iuda
non eſum. qui ſemel in cor ei⁹ immiſerat vt magiſtꝝ
ꝓdat timore duct⁹ ne qd̃ immiſſum fuerat euaneſcē
vſu panis q̄ꝫ cito panem iudas recepit introiuit in
eũ ⁊ ſtatim domũ exceſſit. Aliter q̄ꝫ non inepte di
citĩ ꝙ ſicut qui indigne mãducat panem dñi aut bi-
bit eius calicē in ꝑiudicium ſibi comedit atqꝫ bibit
Sic panis a ih̃u dat⁹ alijs fuit ad ſalutem. Jude in
damnũ. vt p⁹ panē intraret in eũ ſathanas. ¶ Cris
Subdit aũt. Erat aũt nox vt diſcas iude temerita
tem q̄n neqꝫ temp⁹ eum tenuit ab impetu. ¶ Orig
Nox etiã ſenſibilis inſtar extitit obducte noctis in
anĩa iude. ¶ Greg. ꝗ. mora. A qualitate eñ temp⁹
finis exp̄imitur accuſationis. dum non reditur⁹ ad
veniam ad traditionis ꝑfidiam nocte iudas exiſſe ꝑ
hibetur.

**¶ Cum ergo exiſſet dicit iheſus Nunc cla
rificatus eſt filius homĩs ⁊ deus clarificat⁹
eſt in eo Si deus clarificatus eſt in eo ⁊ de
us clarificauit eum in ſemetipſo ⁊ cõtinuo
clarificabit eum**

¶ Orig. Poſt euemēda ex ꝓdigijs nec nõ ex trãſ
figuratione p̄comia initium glorificandi filij hominis
fuit exit⁹ iude a loco vbi morabatur ih̃us cum ſatha
na qui in eũ ingreſſ⁹ eſt. vnde dr̃. Cum ergo exiſ
ſet dicit ih̃us. Nunc clarificatus eſt fili⁹ homĩs. nõ
eñ immortalis vnigeniti ſed hominis qui fact⁹ ē
ex ſemine dauid glĩa hic narratĩ. Si eñ in morte xp̄i
glĩficatus deũ illud veꝝ eſt exuens p̄ncipat⁹ ⁊ po
teſtates tranſduxit ꝯfidenter triumphãs ĩ ligno ⁊
illud concilians per ſanguinem crucis ſue ſiue que
in terra ſiue que in celis. In his omib⁹ glĩficat⁹ eſt
fili⁹ hoĩs deo eẽ glorificato in eo. vñ ſequit̃. Et de⁹
clarificatus eſt in eo quia non ē xp̄m clarificari niſi
cũ eo quoqꝫ glĩficetĩ ⁊ pater At q̄n quicũqꝫ glorifi
catur. ab aliquo glĩficatĩ. Si queres de eo. ꝙ ē glĩfi
cat⁹ eſt fili⁹ homĩs a quo reſpondens ſubdit. Si de⁹
clarificat⁹ eſt in eo ⁊ deus clarificauit eũ in ſemetip
ſo ¶ Cris. Hoc eſt ꝑ ſeipſm non ꝑ aliũ. Sequitur.
Et continuo clarificabit eum. Quaſi d. nõ poſt lon
gum temp⁹ ſ; confeſtim ĩ ip̄a cruce ea que clara ſũt
aparebunt. Sol nanqꝫ auerſus eſt petre ſciſſe ſunt
multa corꝑa eorũ qui dormierũt ſurrexerũt. Hac
aũt via eas que ceciderant cogitatões diſcipulorũ
reſtituit ⁊ ſuadet nonſolũ triſtari ſed etiam letari.
¶ Aug. Vel aliter. Exeũte immundo oẽs mũdi cũ
ſuo mundatore manſerũt. Tale aliquid erit cũ ʒiʒa
nijs a tritico ſeꝑatis iuſti fulgebunt ſicut ſol in re
gno pr̃is ſui h̃ futurũ p̄uidens dñs diſcedente iuda
tāq̄ꝫ ʒiʒanijs ſeꝑatis remãētib⁹ tanq̄ꝫ tritico apoſtol'
ſanctis dixit Nunc clarificatus eſt fili⁹ hominis tan
q̄ꝫ diceret. Ecce in illa mea clarificatione quid erit
vbi maloꝝ nullus erit vbi bonoꝝ nullus perit Sic
aũt non eſt dictum. Nunc ſignificata eſt clarificatio
filij hominis ſed nunc clarificat⁹ eſt fili⁹ homĩs ſicut
non eſt dictum. Petruꝫ ſignificabat xp̄m ſed petra
erat xp̄us Solet eñ loqui ſcriptura res ſignificã
tes tanq̄ꝫ illa que ſignificantĩ appellans. Eſt aũt cla
rificatio filij hominis vt deus clarificetĩ in eo Vnde
adiunxit. Et de⁹ clarificatus eſt in eo. Deinde tāq̄ꝫ
iſta exponens adiungit ⁊ dicit. ſi de⁹ clarificat⁹ eſt ĩ
eo quia non venit facere voluntatē ſuam ſed ei⁹ qui
eum miſit. Et de⁹ clarificauit eũ in ſemetipſo vt na
tura humana que ab eterno verbo ſuſcepta ē etiaꝫ
ĩmortali eternitati donetĩ. ſequit̃. ⁊ clarificabit eum
cõtinuo reſurrectionē ſcꝫ ſuã non ſicut nr̃am in fine
ſeculi. ſed continuo futurã hac atteſtatione p̄dicēs.
Poteſt ⁊ de iſta clarificatione dictum videri. nũc cla
rificatus eſt fili⁹ homĩs vt quod ait nunc nõ ad imi
nētem paſſionē ſed ad vicinã reſurrectionē ꝑtinere
credatur. tanq̄ꝫ fuerit factum quod erat tã ꝓxime
iam futurũ ¶ Hilarius. ix. de trini. ꝙ aũt de⁹ in eo
glĩficatus eſt. ad corꝑis glĩaꝫ ſpectat per quã dei in
tellecta eſt gloria quaſi corpus ex nature diuine cõ
ſortione glĩaꝫ mutuaret. ꝙ vero quia glĩficatus
in eo deus eſt. ideo glorificauit eũ ĩ ſe vt qui regnat
in glĩa que ex dei gloria eſt. ip̄e exinde in dei glĩam
tranſeat toto iam ĩ deo ex ea qua homo eſt diſpenſa
tione manſuro nec ſane de temꝑe tacuit dicens. Et
continuo clarificabit eum vt quia ꝓdeunte ad ꝓdi
tionē iuda glĩam que ſibi poſt paſſionem cõſecutu
ra reſurrectione futura eſſet ſignificaſſet in p̄ſens
eam qua in ſe deus eum clarificatur⁹ eſſet in poſteꝝ

reſeruaret dei in eo gl'ia p virtutem reſurrectõis
oñſa ipo vero i dei gloria ex ſubiectõis diſpēſatiõe
manſuro ¶ Hyl'·ix·de trini· Primã aũt ſignificatõẽ
hu^9 dicti nõ ambiguam exiſtimo cũ ait · nũc clari
ficat^9 eſt fili^9 hominis gl'ia enim non verbo ſed car
ni acq̃rebat Hoc võ qd ſequit· Et de^9 cla· eſt i eo·
quid ſignificet interogo^2 ⁊ cũ non ſit ali^9 fili^9 hoīs
neq; aliud fili^9 dei· vbũ eñi caro factũ eſt reqro q̃s
i hoc fili^9 hoīs q̃ ⁊ fili^9 dei eſt glorificat^9 ſit de^9 Et
videam^9 q̃d ſit hoc qd tercio dicit Si de^9 clarificat^9
eſt in eo ⁊ de^9 clarificauit eum i ſemetipo Nõ vtiq;
non p ſe glorificat neq; rurſũ qui in homīe gl'ificat
de^9 licet gloriam accipiat non tñ aliud ipe q̃ȝ de^9 eſt
Vtiq; aut xp̃m neceſſe eſt q̃ glorificat in carne aut
p̃rem qui gl'ificatur i xp̃o ſi xp̃s eſt deus certe xp̃s
eſt q̃ glorificat i carne· ſi pater ſacramẽtũ eſt vnita
tis cum p̃r glorificat i filio de eo vero q̃ glorifica
tũ in filio hoīs deum de^9 glorificat in ſeipo· i quo re
licta facultas execrãde impietatis exiſtimat ne ſecũ
dũ nature veritatẽ· verus de^9 xp̃s ſit nũq̃ eñi ex
tra ſe eſt q̃d glorificat in ſeipſo· Quem eñi in ſeipſo
pater glorificat in eius gloria cõfitẽd^9 eſt· ⁊ qui in
patris gloria gl'ificãdus eſt in his intelligẽd^9 ẽ eẽ
in q̃bus eſt pater· ¶ Orig· vel alit Nomẽ gl'ie nõ
hic accipit iuxta q̃ſdã paganoꝝ qui diffiniũt gl'iaȝ
eſſe a pluribȝ collata p̃conia· palã eſt eñi q̃ hoc ali
ud eſt ab eo q̃d in exodo dicit q̃ gloria dei repletũ
eſt tabernaculũ ⁊ q̃ aſpect^9 moiſi glorificat^9 erat·
Quãtũ eñi ad corporalia diuinior q̃dam aparitio
cõtigit in tabernaculo· necnõ i facie moiſi cũ deo lo
cuti quantũ ad anagogiã võ gl'ia dei dr̃ eſſe q̃ apa
ruit q̃ñ deificat^9 ac tranſcẽdẽs cuncta materialia in
tellect^9 vt ſcrutetur diuinã viſionẽ in his que cernit
deificat· vt hoc ſit tropice q̃ gl'ificata eſt facies moiſi
ſi eo facto diuino ſm̃ intellectũ Nulla aũt cõpatio fu
it excellẽtie xp̃i ad cõgnitõẽ moiſi gl'ificantẽ faciem
aīe ei^9· Toti^9 eñi diuine gl'ie fulgorẽ eſſe filiũ eſtio
dicẽte paulo q̃ cũ ſit ſplẽdor gl'ie· q̃nimo pueiũt ab
hac toti^9 gl'ie luce ſiglatẽ ſplẽdoreſ ad totã rõnalẽ
creaturã· ñ eñi arbitror quẽpiaȝ totũ poſſe capẽ toti^9
diuine gl'ie fulgorẽ ñ filiũ ei^9· Inquãtũ igit erat ñ
notus fili^9 mũdo nõdum in mũdo gl'ificat^9 erat· cũ
aũt pater aliq̃bus de mundo exẽntibus tradidit ihũ
noticiã· tũc gl'ificatus eſt fili^9 hoīs in his q̃ cogno
uerũt eũ ⁊ hoc dedit gl'iam cognoſcẽtib^9· Naȝ qui
libera facie diuinã gl'iam intuent· ſm̃ eandẽ tranſ
figurant imaginẽ a gl'ia gl'ificati i gl'ificantiũ gl'iaȝ
Cũ igit appropiquauit ad eã diſpẽſatiõẽ qua mũdo
not^9 debebat gl'iam pmereri i gl'ia gl'ificantiũ ipm
ait· Nũc clarificat^9 ẽ fili^9 hoīs· Et q̃a null^9 nouit
p̃rem ñ fili^9 ⁊ ſi cui reuelauerit fili^9· Debebat autẽ
ex diſpẽſatione depromere patrẽ fili^9 Ob hoc et de^9
gl'ificat^9 in illo dinoſcit· Vt h̃ qd eſt· ⁊ de^9 clarifica
tus eſt in eo· cũ illo pſcrutabẽris· q̃ me vidit ⁊ p̃reȝ
meũ vidit· nã videt in vbo cum deus exiſtat ⁊ ima
go inuiſibilis dei qui genuit cũ pater Amplius aũt
ſic quoq; clari^9 que ſũt in hoc loco capient Velut ei
p quoſdam nomẽ dei blaſphemat in gentibus ſic p
ſanctos quoꝝ bona geſta corã hoībus politiſſima di
ſcernunt celſi p̃ris nomẽ extollit· In q̃ vero adeo
gl'ificatus eſt vt i ihũ dũ peccatũ nõ fecit nec dolus
inuent^9 eſt in ore eius· Cũ ergo talis eſſet fili^9 gl'ifi
catus eſt ⁊ deus gl'ificatus eſt in eo· At ſi de^9 in eo
gl'ificat^9 eſt recõpenſat ei pat mai^9 illo qd fili^9 hoīs
exercuit· Longe eñi ſupſtans eſt gl'ia in filio hoīs
cũ gl'ificat eũ pater q̃ȝ in patre cũ in illo gl'ificatus
eſt· ⁊ decebat p̃potẽteȝ maiorẽ rependẽ gl'iam· De
incepa q̃ñ ſtatim hec erant futura· Dico aũt filiũ
hominis in deo gl'ificari Ob h̃ ſubiecit ⁊ cõtinuo cla
rificabit eum·

¶ Filioli ad huc modicũ vobiſcũ ſũ· Que
ritis me ⁊ ſic dixi iudeis quo ego vado voſ
nõ poteſtis veire Et vobis dico nõ mãda
tum nouũ do vobis vt diligatis inuicẽ ſic
dilexi vos vt ⁊ vos diligatis inuicẽ· i hoc
cognoſcẽt oẽs quia mei eſtis diſcipuli ſi di
lectionem habueritis adinuicem

¶ Aug· Cum dixiſſet ſuperius · Et continuo clarifi
bit eum ne putarent q̃ ſic eum clarificaturus eſſet
deus vt non eis coniungeret vlterius ea conuerſati
one que in terra eſt · adiecit atq; ait · Filioli adhuc
modicum vobiſcum ſum tanq̃ȝ diceret Continuo q̃
dem reſurrectione clarificabor non tamen continuo
aſcenſurus in celum· Sicut eñi ſcriptum eſt in acti
bus apoſtolorum Fecit eñi cis poſt reſurrectionem
xl· dies· hos igit· xl· dies ſignificauit dicẽdo Adhuc
modicum vobiſcum ſum· ¶ Origenes· Per hoc au
tem q̃ dicit filioli· oſtendit adhuc imminentem aĩa
bus eorum paruitatem· Hi autem quibus nunc di
cit filioli p^9 reſurrectionẽ fiunt fratres ſicut ⁊ an
teq̃ȝ eſſẽt filioli fuerunt ſerui· ¶ Auguſtinus· Po
teſt eciam ⁊ ſic intelligi adhuc· ſic vos in hac infirmi
tate carnis etiã ipſe ſum· donec ſcȝ moreretur· atq;
reſurgeret· Cũ illis q̃dem fuit poſtq̃ȝ reſurrex^9 exhi
bitõe p̃ñtie corporalis· ſed nõ cum illis fuit cõſortio
infirmitatis humane ·apud aliũ eñi euãgeliſtam p^9
reſurrectionem ait· Hec locutus ſum vobis ·dum
adhuc eſſem vobiſcum id eſt in carne mortali cum
eſſem ſicut ⁊ vos · Tunc eñi in eadem quidem car
ne erat ſed cum illis in eadem mortalitate iam non
erat· Eſt et alia diuina preſencia ſenſibus ignota
mortalibus de qua idem dicit · Ecce ego vobiſcum
ſum vſq; ad conſummationem ſeculi· hoc non eſt ad
huc modicum ſum vobiſcum · Non eñi modicum ẽ
vſq; ad conſummationem ſeculi· aut ſi ⁊ hoc modi
cum eſt· quia in oculis dei mille anni ſunt dies vnus
non tamen hoc ſignificare voluiſſe credendus eſt
nunc q̃ñ ſecut^9 adiunxit· Quo ego vado vos non
poteſtis venire· Nunquid eñi poſt cõſummationem
ſeculi quo ipſe vadit ·venire non poterant de quib^9
poſtea dictur^9 eſt · Pater volo vt vbi ego ſum · ⁊
ipſi ſint mecum ¶ Origenes· Interinſecus autem ſci
ſcitaberis an poſt multũ non fuit cum eis non adeo
q̃ non aderat illis ſecundum carnem· Sed eo modi
co cõſummato vos ſcandalizabimini in me in nocte
⁊ ſic non erit cum eis qui cum dignis tantummodo
conuerſatur· Sed ſi cũ eis non erat· Nihilominus
ipſi queſituri erãt ihm· velut petr^9 poſt negationẽ

Petrus poſt negatõnē grauitr ploꝛabat querēs
puto ihm Et ideo ſeqtur. Quentis me ⁊ ſicͭ dixi iu
deis quo ego vado vos nõ poteſtis venire . qͥrere
dñm eſt qͥrere v̾bum ſapienciā iuſticiā veritatē ⁊ di
uinam v̾tutem que oīa xp̄us eſt. Volenti⁹ ergo
diſcipul᷑ ſequi ihm nõ qͥppe velut rudioꝛes arbitrā
tur corpaliter ſ; vt ſignificat illud. Qui non tollit
crucē ſuam ⁊ ſequit̄ me nõ poteſt me⁹ eſſe diſcipu
lus Ait nūc domin⁹. quo ego vado vos non ꝑtetis
venire. Nam ⁊ ſi vellent ſequi v̾buȝ ⁊ illud ꝯfiteri
tū nondū erant validi circa hoc cum nondum eſſet
ſpiritus datus eo ꝙ ihēſus nondū erat gloꝛificat⁹
¶ Aug. Vel hoc dicit qͣ adhuc minus idonei erant
ſequi moꝛituꝝ dñm ꝓ iuſticia. Quomõ eñ iam fue
rāt ſecuti adh᷑ martirio nõ maturi Aut iturū dñm
ad immoꝛtalitatē carnis quõ iam fuerant ſecuturi
non qͥlibet moꝛituri . ſed in fine ſeculi reſurrecturi.
Aut ituꝝ dñm ad ſinū pr̄is quomõ iā erant ſecuti
cum eſſe nemo poſſit in illa felicitate niſi ꝑfectus in
in caritate iudeis aūt cū hoc diceret. nõ addidit mõ
ipi aūt non poterant venire tunc q̄ ille ibat ſ; pote
rāt poſtea. ⁊ idō ſubdidit. ⁊ vobis dico mõ. ¶ Ori
Quaſi di. Et vobis dico non abſqȝ additione huius
aduerbij mõ Iudei nanqȝ quos ꝓuidebat in ſuis faci
noꝛib⁹ moꝛituros in breui tempe nõ valebant pge
re quo ihūs ibat. Sed diſcipuli poſt breue tempus
poterant ſequi v̾bum ¶ Criſ. Ne aūt audientes
diſcipuli ſicͭ dixi iudeis eſtimēt ſimilit̄ ⁊ ī eos dictū
eſſe adiecit filioli. ¶ Orige. Quod eſt expmentis ī
minētem adhuc anīe diſcipuloꝝ modicitateȝ. Fiunt
autē p⁹ reſurrectiõȝ hi quib⁹ p⁹ dixit filioli fratres
ſicut ⁊ ꝑus ſerui fuerant autēqȝ eſſēt filioli. ¶ Cri
Hoc aūt dicit eum qui in ſeipm̄ eſt erigēs diſcipu
loꝝ amoꝛem. Cū eñ videri⁹ aliquos dilectiſſimoꝝ
diſcedentes exardeſcim⁹ ⁊ maxime cum viderimus
eos in locum abeūtes in quē non eſt poſſibile nobis
abire Simulecīam oñdit qm̄ moꝛs eius quedā trāſ
latio eſt ⁊ trāſpoſitio melioꝛ ad loca moꝛtalia coꝛpa
non ſuſcipiētia. ¶ Aug. Docēs aūt quõ idonei eſſe
poſſint pgere quo ille antecedebat ſubiungit. Mā
datum nouū do vobis vt diligatis inuicē Mõne iaȝ
hoc erat mandatum in antiqua lege dei vbi ſcriptuȝ
eſt diliges ꝓximū tuū tanqȝ teipm̄ cur ergo nouū
mandatū appellatur a dño An quia exuto vetere i
duit nos hoīeȝ nouū Innouat quippe audiētem ul
potius obedientē non omnis ſed iſta dilectio quā do
min⁹ vt a carnali dilectiõe diſtigueret addidit. Sicͭ
dilexi vos vt ⁊ vos diligatis inuicem Nõ ſicut ſe
diligunt qui coꝛrūpunt. nec ſicut ſe diligunt homi
nes quia homines ſūt ſ; ſicut ſe diligūt qui dei ſunt
⁊ filij altiſſimi oēs vt ſint filio eius vnico fratres
ea dilectione inuicē diligētes qua ipe dilexit eos ꝑ
ducturꝰ eos ad illum finem vbi fiet in bonis deſideriū
eoꝝ ¶ Criſ. Vel dicit ſicͭ dilexi vos. nõ eñ ꝑexiſtē
tib⁹ veſtris iuſticijs debitū vobis reddidi. ſ; ipe ince
pi Ita ⁊ vos benefacere opoꝛtet eoū nihil debentes
¶ Aug. Nolite aūt putare illud magis ꝑtermiſſuȝ
eſſe mandatū quo ꝑcipitur vt diligam⁹ dñm deum
noſtꝝ. ſ; bene intelligentib⁹ vtrūqȝ inuenitur ī ſingu
lis. nam ⁊ q̄ diligit deū non eum poteſt contemnere ꝑ

cipientem vt diligat ꝓxim. Et qui ſupne ac ſpiri
taliter diligit ꝓxim quid ī eo diligit ni deū ipa eſt
dilectio quā ab omni mundana dilectione diſtinguē
do addidit dñs Sicut dilexi vos Quid eñ ni deum
dilexit ī nob⁹ nõ quē haberem⁹ ſ; vt haberem⁹. Sic
ergo nos inuicem diligamus vt quantū poſſumus
inuicē ad hñdū in nobis deū cura dilectõis attraha
mus. ¶ Criſ. Pretermittens aūt miracula que erāt
facturi ab amoꝛe eos deſignat ſubdens. In hoc co
gnoſcent oēs quia mei eſtis diſcipuli ſi dilectõem
habueritis adinuicē hoc eñ eſt qđ maxie homies ſā
ctos oſtendit hos eñ dicit eſſe diſcipulos. ¶ Aug.
Tanqȝ diceret alia munera mea habent vobiſcū eciā
non mei nonſolum naturam vitam ſenſū rationē ⁊
eam ſalutem que homib⁹ pecoꝛibuſqȝ cōmunis ē. va
rietatē linguā ſacrā̄ta ꝓphetiā ſciam fidē. diſtributio
nem rerū ſuarum pauperib⁹ ⁊ traditionē coꝛpoꝛis
ſui vt ardeant. ſed qm̄ caritatem non habent vt cim
bala concrepant nihil ſūt nihil eis prodeſt.

¶ Dicit ei ſymon petrus Domine quo va
dis: Reſpõdit ei ihēſus Quo ego vado nõ
potes me modo ſequi. ſequeris autē poſtea.
Dicit ei petrus. Quare non poſſū te modo
ſequi: Animam meā pro te ponam Reſpon
dit ihēſus. Animam tuā pro me pones Am
amen dico tibi non cantabit gallus donec
ter me neges.

¶ Criſ. Magnus amoꝛ ⁊ ipo igne vehementioꝛ ⁊
nulla eſt ꝓhibitio que eius promptuȝ impetū detine
re poſſit Ardentiſſimus itaqȝ petrus audiēs quo e⁹
vado vos non poteſtis venire eum interogauit. vñ
ſequitur Dicit ei ſimon petr⁹. Domine quo vadis
¶ Aug. ſic vtiqȝ hoc dixit mgr̄o diſcipul⁹ tanqȝ ſeq
paratus ꝓpterea domin⁹ qui eius aīm vidit ſic ei re
ſpondit. Nā ſequitur. Rñdit ei ihēſus quo ego va
do nõ potes me modo ſequi. Dilationē intulit . non
ſpem abſtulit ſed eam ſequenti voce firmauit dicēs
Sequeris autē poſtea. Quid feſtinas petre nondum
te ſuo ſpiritu ſolidauerat petra. Noli extolli preſu
mēdo. nõ potes modo. noli deijci deſperādo ſequeris
eñ poſtea ¶ Criſ. Audiens autē h᷑ petrus neqȝ ita
deſiderium deſtituit ſed benignā ſpem accipiens ꝓpe
rat. Et quia timoꝛem excuſſit ꝓditionis cum ſecu
ritate ꝑ ſeipm̄ de reliquo interrogat alijs ſilentibus
Unde ſeqtur. Dixit ei petrus Quare non poſſuȝ te
modo ſequi aīam meam pro te ponam. Quid dicis
petre. dixi quoniam non potes ⁊ tu dicis qm̄ poſſū
quodcirca ſcies ꝑ experienciam qm̄ nihil eſt tu⁹ amoꝛ
niſi ꝑſente ſuperna liberatione. Unī ſequit̄. Reſpon
dit ihūs animā tuam pro me pones. ¶ Beda Que
ſententia duob⁹ modis poteſt pronunciari. Unomõ
affirmando ac ſi dicat aīam tuam pro me pones ſed
nunc timendo moꝛtem carnis anime moꝛtē incurres
Alio modo inſultādo quaſi diceret. ¶ Aug. Ita ne
facies ꝓ me quod nonduȝ ego pro te ꝑire potes qui
ſequi non potes. Quid tantum ꝑſumis Audi qđ
ſis. Amen amen dico tibi Non cantabit gall⁹ donͨ
ter me neges. Qui mihi ꝓmittis moꝛtem tuam ter

negabis vitam eiꝰ. Quid in aīo eiꝰ eſſet cupiditatis videbat qd viriū nō videbat voluntatē ſuā iactabat īfirmꝰ ſꝫ īſpiciebat valitudinē medicꝰ. An aplꝰ petrꝰ ſicuti eū fauore pverſo excuſare qdam nituntꝰ xp̄m non negauit qa interrogatꝰ ab ancilla hoīem ſe neſcire reſpōdit ſicut alij euāgeliſte teſtant expreſſius quaſi q̄ hoīem xp̄m negat nō xp̄m neget. ⁊ hoc ī eo negat qd factꝰ eſt ꝓpter nos ne periret qd fecerat nos ꝑ qd aūt caput eſt eccl̄ie nō ꝑ hoīem quō ē igit in corpe xp̄i. q̄ negat hoīem xp̄m ſꝫ qd mulos ī morerꝰ. Nō eīn dn̄s ait· nō cātabit gallꝰ donec hoīem aut filiū hoīs neges ſꝫ donec me neges. Quid me nī quid erat quicqd eiꝰ negauit xp̄m negauit. ſiqdē dubitare nefas eſt. xp̄s hoc dixit verūqꝫ p̄dixit. ꝑculdubio petrꝰ xp̄m negauit. nō accuſemꝰ xp̄m cū dfendimꝰ petrum. agnouit plane pct̄m ſuū infirmitas petri. Et quātū mali xp̄m negādo cōmiſerit plorando mōſtrauit. neqꝫ nos cū ita dicimꝰ p̄mū apłorum accuſare delectat ſꝫ hūc intuendo admoneri nos oportet ne hō quiſqꝫ de humanis virībꝰ fidat. Beda. Reſipiſcēdi nihilominꝰ vnuſqſqꝫ ſi ī lapſū corruerit exemplū capiat. neqꝫ deſperet ſꝫ icōtinēt veniā ſe poſſe ꝓmereri credat. Crīſ. Vn̄ manifeſtū eſt qm̄ ⁊ caſum petri dn̄s cōceſſit. nā poterat qdem ⁊ a p̄ncipio reuocare ſꝫ quia ꝑmanebat in vehemētia ipſe qdem non impulit ad negationē. ſꝫ dimiſit deſertū vt diſcat ꝓpriā imbecillitatē. ⁊ ut poſt hec talia nō patiat cū orbis terrarū diſpēſationē ſuſceperit ſꝫ reminiſcēs eoꝝ que paſſꝰ eſt. cognoſcat ſeip̄m. Au. In aīa itaqꝫ contigit petri qd offerebat in corpe ſed alr q̄ꝫ putabat. Illā ante mortē ⁊ reſurrectionē dn̄i ⁊ mortuꝰ ē negādo ⁊ reuixit plorādo. Aug. ꝺ con euan. Hoc aūt de predicta negatione ſua petro nō ſolū iohānes ſꝫ ⁊ ceteri tres cōmēorāt nō ſane oēs ex vna eademqꝫ occaſione ſmonis ad eam cōmemorādam venerūt. Illam mathꝰ ⁊ marcꝰ eam ſubnectunt poſtq̄ꝫ dn̄s egreſſꝰ eſt ex illa domo vbi manducauerat paſca lucas vo ⁊ iohannes. anteq̄ꝫ inde eſſet egreſſꝰ. ſꝫ facile poſſumꝰ intelligere aut illos duos eam recapitulādo poſuiſſe aut iſtos p̄occupādo. nī magis moueret qꝫ tā diuerſa nō tm̄ v̄ba ſꝫ etiam ſententias dn̄i p̄mittūt qbus ꝑmotus petrꝰ illā p̄ſumptionē ꝓferre ꝓ domino vł cū dn̄o moriēdi vt magis cogant intelligi ter eū expreſſiſſe p̄ſumptionē ſuā diuerſis locis ſmonis xp̄i ⁊ ter illi a dn̄o reſponſū qꝫ eum eſſet ante gallicantum ter negaturus.

Capitulū. xiiii.

Et ait diſcipulis ſuis. Non turbetur cor veſtrum creditis ī deum ⁊ ī me credite In domo patris mei manſiones multe ſunt Si quo minus dixiſſem uobis qꝛ vado parare vobis locum Et ſi abiero ⁊ p̄parauero locum iterum venio ⁊ accipiā vos ad meip̄m vt vbi ego ſum ⁊ vos ſitis. ⁊ quo ego uado ſcitis ⁊ uiam ſcitis.

Aug. Ne diſcipuli morē xp̄i tanq̄ꝫ hoīes timerēt ⁊ ideo turbarent cōſolatur eos etiā deū ſe eſſe conteſtās vn̄ dī. Et ait diſcipulis ſuis non turbetur cor vr̄m creditis in deū ⁊ in me credite quaſi dicat cōſequens eſt ſi ī deū creditis vt ī me credere debeatis. qd non eſſet cōſequens ſi xp̄s non eſſet deꝰ. Mortē metuitis huic forma ſui nō turbet cor veſtrū ſuſcitabit illam forma dei. Criſ. Ea etiam que ī me eſt fides ⁊ in p̄rem q̄ genuit potētior eſt his que ſuuenīēt ⁊ nihil cōtra eā poterit p̄ualere difficiliū. hoc etiā mō diuinitatis virtutem oſtēdit quia ea que ī mente habebāt ducit in mediū dicēs. Nō turbet cor veſtrum. Aug. Quia igit etiā ſibi metuebant diſcipuli cū petro dictū eſſet fidentiori atqꝫ p̄ſumptiori. nō cantabit gallꝰ donec ter me neges. ſubiūxit ī domo patris mei māſiones multe ſunt. Per qd a turbatione recreātur certi ac fidētes etiā poſt picula tēptationū ſe apud deū cum xp̄o eſſe māſuros. Quia ⁊ ſi aliꝰ eſt alio fortior ſapiētior iuſtior ſanctior nullꝰ alienabitur ab illa domo vbi manſionē ꝓ ſuo quiſqꝫ accepturꝰ eſt merito. Denariꝰ qdem ille equalis ē omībꝰ quē paterfamilias eis qui opati ſunt in vinea iubet dari. Quo vtiqꝫ denario vita ſignificat eterna. vbi ampliꝰ alio nemo viuit. qm̄ viuendi non eſt diuerſitas in eternitate manſura. Sed multe manſiones diuerſas meritoꝝ in vna vita eterna ſignificant dignitates. Greg. ſup ezech. Vel hac ratione cōueniūt māſiones multe cū vno denario. quia ⁊ ſi alter minꝰ atqꝫ alius ampliꝰ exultat oēs tamē vnū gaudium conditoris ſui viſione letificat. Augu. Atqꝫ ita deꝰ erit oīa ī omībꝰ vt qm̄ deus caritas eſt ꝑ caritatem fiat ut quod habent ſinguli cōmune ſit omibus. Sic eīn quiſqꝫ etiā ipſe habet cum amat in altero qd ipſe nō habet nō erit ita aliqua inuidia imparis claritatis q̄ꝛ regnabit ī oībus vnitas caritatis. Greg. vltimo mora. Quiſqꝫ etiā diſparilitatis dāna non ſentiūt qa tm̄ ſibi vnuſqſqꝫ quātum ꝑcepit ſufficit. Aug. Reſpuēdi aūt ſunt a corde xp̄iano qui putant idō dictum mltas eſſe māſiones quia extra regnū celorū erit aliqd vbi bēe māeant innocentes qui ſine baptiſmo ex hac vita emigrauerunt ſine quo in regnum celorum intrare non poſſunt. abſit autem vt cum omnis domus regnantiū filiorum non ſit alibi niſi in regno. Ipſius regie domꝰ ꝑs aliq̄ nō ſit ī regno. Non eīn ait dn̄s in beatitudīe ſēpiēna māſiones mlte ſūt ſꝫ ī domo p̄ris mei. Criſ. Vł aliē cōtinua. qa dn̄s ſup̄ dixerat petro. q̄ ego vado nō potes me ſeq̄ mō ſeqris autē poſtea ne eſtiment ſoli petro hāc ꝓmiſſionē eſſe datā. dixit ī domo patris mei manſiones multe ſunt. Hoc eſt ⁊ vos regio illa ſuſcipiet que ⁊ petrum. copia enim eſt ibi multa manſionum Et non eſt dicere. quoniā preparatione indigent. Et ꝓpter hoc ſubdit. Si q̄ minus dixiſſem vobis. quia vado parare voƀ locū. Au. vbi ſatis oſtēdit id ſe ſꝫ illis nō dixiſſe qꝛ iā ibi ſūt māſiōes mlte ⁊ nō ē opꝰ illi aliquā p̄parare. Cri. Quia vo dixerat. nō poteſtis me mō ſeq̄ vt nō eſtimēt ſe ab eo finalit abſciſſos eſſe ſubiūgit. ⁊ ſi abiero ⁊ p̄parauero voƀ locum iterꝝ venio ⁊ accipiam vos ad meipſum vt vbi ego ſum. ⁊ vos ſitis. ex quo oſtendit qꝫ oportet eos vehementer confiteri. Theo.

¶ Theo. Ac ſi dicat vtrū̄qȝ vos turbari nō oportȝ ſiue parate ſint ſiue non. Nam ⁊ ſi parate nō ſint ego cum omni ſollertia prepararē vobis illas. ¶ Au. Sed quomō vadit ⁊ parat locum ſi iam manſiones multe ſūt? Sed nondū ſunt ſicut parande ſūt. Eaſdem em̄ māſiones q̄s p̄deſtinādo p̄parauit p̄pat opando. iā ergo ſunt in p̄deſtinacōe. ſi quo mm̄ dixiſſȝ ido ⁊ p̄parabo hoc eſt p̄ deſtinabo. ſȝ quia nondū ſunt in opacione dicit. Et ſi abiero ⁊ p̄parauero vobis locū. Parat autē modo manſiones manſionibꝰ p̄parando manſores. Quippe cū dixit. In domo patris mei manſiones multe ſunt quid putamꝰ eſſe domum dei niſi templū dei de quo apoſtolꝰ dicit. Templum dei ſanctum eſt. quod eſtis vos. Hec ergo domꝰ dei adhuc edificat̄ adhuc p̄paratur. ſed quid ē qđ vt p̄paret abijt cum nos ip̄os prepararet quod non faciet ſi relinqt? Sed illud ſignificat q̄a vt parentur iſte māſiones viuere debet iuſtꝰ ex fide. Si autē vides non ē fides. Lat ergo ne videatur lateat vt credatur tē em̄ locꝰ patur ſi ex fide viuat̄. credicꝰ deſideretur. vt deſideratꝰ habeatur. ſi bene intelligēdo nec vnde vadis. nec vnde venis recedis. Vadit ergo latendo venit aparendo. Sed niſi maneat regendo vt p̄ficiamꝰ bn̄ viuēdo n̄ parabit̄ locꝰ vbi poſſimus pmanere p̄fruendo. ¶ Alchu. Dicit ergo ſi abiero p carnis abſenciam iterꝫ veniam p diuinitatis p̄ſenciā. vl̄ iterꝫ veniam iudicare viuos ⁊ mortuos. Et q̄a ſciebat eos interrogaturos quo iret vl̄ p quam viam iret: ſubiungit. Et quo ego vado ſcitis ſcȝ ad patrē ⁊ viam ſcitis ſcȝ per meip̄m. ¶ Criſo. Hoc autē dicens deſiderium quod in eoꝝ mente erat oſtendit ⁊ dat eis deſiderium interrogandi.

¶ Dicit ei thomas. Domine neſcimꝰ quo vadis. ⁊ quomō poſſumus viam ſcire? Dicit ei iheſus Ego ſum via veritas ⁊ vita. Nemo venit ad patrem niſi per me. Si cognouiſſetis me ⁊ patrem meū vtiqȝ cognouiſſetis. Et ammodo agnoſcetis eum ⁊ vidiſtis eum.

¶ Criſ. Si iudei volentes a xp̄o ſeparī querebant quo iturꝰ eſſet multomagis diſcipuli nunq̄ȝ ab eo ſeparī volentes hoc dicē cupiebant. Et interrogāt eū ex multa dilectione ⁊ timore ⁊ ideo dicit̄ dicit ei thomas Dn̄e neſcimꝰ quo vadis ⁊ quomō poſſumꝰ viā ſcire? ¶ Aug. Verumqȝ illos dominꝰ dixerat ſcire vtrunqȝ dicit iſte neſcire Sed neſcit ille mentiri ergo iſti ſciebāt. ⁊ ſe ſcire neſciebant. Conuincit ergo eos hoc ſcire Vnde ſubditur. Dicit ei ihꝰs. Ego ſū via. vitas. ⁊ uita. ¶ Aug. de ver. do. Quaſi dicat qua vis ire ego ſum via quo vis ire. ego ſum veritas vbi vis pmanere ego ſum uita. veritatem ⁊ vitam omnis homo capit ſed uiam non omnis inuenit. Deum eſſe quādam uitam eternam veritateȝ ſcibilem edam huiꝰ ſeculi philoſophi viderunt. v̄bum ergo dei qui apud patrem ē v̄itas ⁊ uita aſſumendo hoīeȝ factū eſt via. Ambula p hominē ⁊ peruenies ad deum. Melius em̄ eſt in via claudicare q̄ȝ p̄ter viam fortiter ābulare. ¶ Hi. vij. d̄ t. Non em̄ nos in erratica ac ī inuia deducit ille q̄ via ē neqȝ illudit p falſa q̄ veritas eſt neqȝ ī mortis relinq̄t errore q̄ vita eſt. ¶ Theoph. Cum itaqȝ actiuam exerces fit tibi xp̄us uia. cum aūt in contemplatiua p̄ſeueras efficitur tibi veritas. Adiecta aūt uita ē actiuo ⁊ contemplatiuo Decet em̄ ire ⁊ p̄dicare pro futuro ſeculo ¶ Aug. Sciebant ergo uiam quia ſciebant ip̄m q̄ eſt via. Quid aūt opꝰ erat ut adderet v̄itas ⁊ uita cum reſtaret noſſe quo iret. niſi quia ad veritatem ibat et ad vitam. Ibat ergo ad ſeip̄m per ſeip̄m ſȝ nūquid o domine ut uenires ad nos reliqueras te? ſcio q̄dem q̄ formaȝ ſerui accepiſti ⁊ in carne veniſti manēs ubi eras ⁊ p hanc rediſti. non relinquēs quo veneras. Si ergo p hanc ⁊ ueniſti ⁊ rediſti p hāc nobis nonſolū qua veniremꝰ ad te verūetiaȝ tibi qua uenires ⁊ redires uia fuiſti Cum v̄o ad uitā quod es ip̄e iſti eādem carnem tuam d̄ morte ad v̄itam duxiſti. Itaqȝ dum caro d̄ morte uenit ad uitā xp̄us uenit ad uitam. Et quia v̄bum eſt. xp̄us venit ad ſeip̄m. Quoniam verūqȝ eſt xp̄us vna pſona ſcilicet v̄bum caro. uenerat etiam p carnem deꝰ ad homines v̄itas ad mendaces. Eſt enim deꝰ verax. omnis aūt homo mendax. Cum itaqȝ ſe ab hominibꝰ abſtulit atqȝ illuc ubi nemo mentitur carnem ſuam leuauit idem ip̄e. quia caro factum ē p ſeip̄m id eſt p carneȝ ſuam ad v̄itatem quod eſt ip̄e remeauit. quam q̄dem v̄itatem q̄uis inter mendaces eē in morte ſeruauit. Ecce ego ip̄e ſi loquor uobis q̄ intelligatis q̄dammodo ad uos procedo nec me relinquo. cū autem tacuero quodāmodo ad me redeo ⁊ vobiſcū maneo. ſi tenueritis qđ audiſtis Si h̄ poteſt ymago quā fecit deꝰ q̄d poteſt ex deo nata imago? Ac p h̄ ⁊ ip̄e p ſeip̄m ⁊ ad ſeip̄m ⁊ ad p̄rem ⁊ nos p ip̄m ⁊ ad ip̄m ⁊ ad p̄reȝ imꝰ ¶ Criſ. Si em̄ dicit. Ego ſū dominꝰ ducēdo ad p̄rem. omnino veniemꝰ illuc. Neqȝ em̄ eſt poſſibile alia uenire uia. Cum autem ſup̄ dixerit nemo poteſt uenire ad me niſi pater traxerit illū. Nūc dicens quoniam nullꝰ poteſt uenire ad patrē niſi p me. exequat ſeip̄m ei qui genuit. Quō autem dixerit quo uado ſcitis. ⁊ uiam ſcitis oſtēdit ſubdens. Si cognouiſ. me ⁊ p̄rem meum utiqȝ cognouiſſetis. Quaſi d. ſi ſciretis meam ſubſtantiam ⁊ dignitateȝ ⁊ eam que patris ſciretis. nouerant quidem eū. ſed non ita ut oportebat. poſtea aūt ſpiritus ueniens p̄fectam in eis conſtruxit cognitionem. Et p̄pter hoc ſubditur. Ammodo cognoſcetis eū. Dicit autem eam que ſecundū mētem cognitionē. Et uidiſtis eum ſcilicet p me. oſtendens q̄m qui uidit eum ⁊ patrem uidit. Viderūt autem eum nō in nuda ſubſtantia ſed carne indutum. ¶ Beda. Sed querendum eſt quomō nunc dicat dn̄s. Si cognouiſſetis me ⁊c. cū p miſerit ſupra quo ego uado ſcitis ⁊ uiaȝ ſcitis? Datur ergo intelligi quia quidam eoꝝ ſciebant quidam v̄o neſciebant quoꝝ unꝰ erat thomas ¶ Hilarius. vij. de tri. Vel aliter continua. Cum iter ad patrem p filium ſit. querendum ē utrū hoc per doctrine admonicionem. an per nature fidem ſit? Intelligentie igitur ſenſū in conſequentibꝰ requirāꝰ Nā ſequit̄. Si cogno. me ⁊ p̄reȝ meū utiqȝ cognouiſſetis. In ſacramento em̄ aſſūpti corporis diuinitatis

paterne naturā confirmās· hūc ordinē tenuit · Tē
pus aūt viſionis ſeparauit a tempe cognitionis Maꝫ
qaē cognoſcēdum ait eundem iā dixit ⁊ viſum vt
nature iam pdem i ſe conſpecte ſcientiam ex tpe nūc
huiuſmodi reuelationi acciperent·

¶ Dicit ei philipꝰ · Dn̄e oſtēde nobis pa
trē ⁊ ſufficit nobis· dicit ei ihesus Tāto tē
pore vobiſcum ſum ⁊ non cognouiſtis me?
philipe qui uidet me videt ⁊ patrem Quō
tu dicis oſtēde nobis patrem. Nō credis qꝛ
ego in patre ⁊ pater in me eſt? v̄ba q̄ ego
loquor vobis a meipſo nō loquor. Pater aūt
in me manēs ipſe facit opera· Non creditis
quia ego in patre ⁊ pater i me eſt Alioq̄n
ꝓpter opera ipſa credite.

¶ Aug̃· vij· de tri· Cōmonuit apoſtolū philippū no
uitas dictoꝝ· homo cernit· dei ſe filiū confitet cogni
to ſe cognoſcendū prēm fatetur· Patrem viſū eſſe
dicit· ꝓpterea igit̄ apoſtolica familiaritas dominū i
terrogans Unde dr̄· Dicit ei philippꝰ· Domine oñde
nobis prēm ⁊ ſufficit nobis nō viſum negauit· ſed
oſtendi ſibi rogauit· neqꝫ oſtenſionē veluti corꝑal
ꝯtemplationis deſiderauit Sed demonſtratōꝫ intelli
gendi eiꝰ qui viſus eſt poſtulauit filiū eñi in habitu
hoīs viderat· Sed quō per id prēm viderit neſcit
Nam ut eñio illa intelligēdi potius eſſet demōſtra
tio q̄ȝ videndi ſubiecit ⁊ ſufficit nob· ¶ Aug ꝑmo
de trini· Illa eñi leticia qua nos adimplebit cū vul
tu ſuo nihil ampliꝰ requiret· Quod bene intellexe
rat philippꝰ vt diceret· Domine oñde nobis patrē
⁊ ſufficit nobis· Sed nondū intellexerat eo quoqꝫ
modo ad ipm̄ ſe potuiſſe dicere · Dn̄e oſtende nobis
te ⁊ ſufficit nobis· vt eñi hoc intelligeret reſponſū
eſt ei a dn̄o · vnde ſequitur· Dixit ei ihūs Tanto tē
pore vobiſcum ſū· ⁊ nō cogno· me? ¶ Augu· ſup io
hanne· Sꝫ quō h̄ dic̄· cū ⁊ q̄ iret ſcirēt· ⁊ viā ſcirēt
nō ob aliud niſi q̄ ipm̄ ſcirēt· Sed facile iſta queſtio
ſoluit̄ ſi dicamus q̄ eum aliqui eoꝝ ſciebant aliqui
neſciebant de quibꝰ erat philippꝰ ¶ Hilar· vij· de
trini· Arguit ergo apl̄m in cognoſcēdo ſe ignoran
tem· Cū eñi ea que gereret ꝓpria deo eſſent calcare
vndas iubere ventis peccata dimittere mortuis vi
tam reddere· hinc querele omis orta cōqueſtio eſt
q̄ in homie aſſumpto dei nō intellecta natura ē· Et
ideo poſtulāti vt ſibi prēm oſtenderet ait Philippe
qui videt me videt ⁊ prēm· ¶ Aug· Solemꝰ enim
de ſimilimis duobꝫ ita loqui vidiſtis iſtū· vidiſtis il
lum ſic ergo dictum ē· Qui videt me videt ⁊ prēm
non q̄ ipſe ſit pater ⁊ filiꝰ ſꝫ q̄ a patris ſimilitudine
in nullo prorſus diſcrepet filiꝰ· ¶ Aug̃· vij· de tri·
Nō aūt h̄ ille viſum oculorū carnalium ſignificat
nō eñi hoc quod ex ꝑtu virginis carnale eſt · ad cō
templandū in eo dei formam ⁊ imaginē ꝑficit ſꝫ in
tellectus dei filiꝰ id preſtat vt intellectꝰ ⁊ pater ſic
dum ita imago eſt ut non differat genere· ſꝫ ſignifi
cet auctoritatem nō eñi ſolitariū ſermo ſignificat ⁊
indifferentem tñ naturā ꝓfeſſio docet· Cū eñi dicit

⁊ prēm excluſa eſt ſingularis atqꝫ vnica intelligen
cia· ⁊ quid reliquū ē niſi ꝑ nature vnicā ſimitudinē
pr̄ ꝑ filiū viſus ſit? ¶ Aug· Sed nūqd obiurgād9
eſt · qui cū ſimilē viderat eciā illū cꝰ eſt ſimilis volt
videre? Sed ideo diſcipulum dn̄s arguebat quoniā
cor poſtulātis videbat Tanqȝ melior eſſet pater q̄ȝ
filius ita philippꝰ prēm noſſe cupiebat · ⁊ ideo nec
filiū ſciebat quo aliū meliorē eſſe credebat· ad hūc
ergo ſenſum cōtingendū dictum eſt· non credis quia
ego in prē ⁊ pater in me eſt? Quaſi di· Si a te mī
tum eſt hoc videre ſaltem qđ nō vides crede. ¶ Hi
larius· Que eñi ignorandi patrem aut oſtendendi
ignorantibꝫ neceſſitas relinquebat̄· cū pater i filio
viſus eſſet ex ꝓprietate nature dū ex in differentia
vnitatis· vnū ſint natus ⁊ generans· vt hic ſermo
domini ſeqretur· Non credis quia ego in patre ⁊
pater in me eſt? ¶ Aug· ꝑmo de trini· Volebat eñi
eū ex fide viuere anteqꝫ illud poſſet videre· Et ideo
dicit Nō credis? ꝯtemplatio quippe merces eſt fidei
cui mercedi ꝑ fidē corda mūdant̄ ¶ Hil̃· vij· d t·
Pater aūt in filio eſt ⁊ filiꝰ in patre nō per duplicē
ꝯuenientium generꝫ ꝯiunctōꝫ neqꝫ ꝑ inſitiuā capa
cionis ſubſtātie naturā quia ꝑ corꝑalem neceſſitatē
exteriora fieri his quibꝫ ꝯtinentur interiora? nō pōt
ſed ꝑ natiuitatem aūt neceſſitatē viuētis nature ex
viuente dū ñ aliud ex deo q̄ȝ deus naſcit̄ · ¶ Hil̃·
vi· de trini· Naturam eñi ſuā vt ita dicam ſequitur
indemutabilis deꝰ· idemutabilem gignēs deū· Nec
naturam ſuā deſerit ex indemutabili deo idemutabi
lis dei ꝑfecta natiuitas· Subſiſtentem igit̄ in eo dei
naturam intelligimꝰ· cum in deo deꝰ ſit· nec ꝑter eum
qui eſt deꝰ quiſq̄ȝ aliꝰ deꝰ ſit· Vel aliter dicitū· ¶ Cri·
Philippꝰ hic corporeis oculis patrē volebat videre
q̄a ⁊ ipm̄ filiū ita ſe exiſtimabat vidiſſe fortaſſis
a ꝓphetis audiēs q̄ñi vidi dn̄m· Et ideo dixit· Oſtē
de nobis prēm· Etenim iudei interogauerūt quis eſt
pater tuꝰ? ⁊ petrus ⁊ thomas quo iret· ⁊ nullꝰ dixi
cit manifeſte· Ut ergo nō videat̄ onceroſus eſſe phi
lippus ⁊ ipſe interrogans oñde nobis prēm · adiun
git Et ſufficit nobis id eſt nihil plꝰ querimus· Dn̄s
aūt non dixit ei· Impoſſibile petis· ſed oſtendit q̄ñi
neqꝫ ipm̄ filium vidit· Nā ſi hunc potuiſſet videre
⁊ illum uidiſſet ⁊ ideo dixit· Tanto tpe vo· ſum ⁊
non co· me· philippe? Non dixit non uidiſti me ſed ñ
cognouiſti me quantū ad hoc ſcꝫ q̄ filiꝰ hoc manēs
quod pater decenter in ſe ipſo oſtendit eū qui genu
it· Deinde diuidens hypoſtaſes ait· Qui videt me·
videt ⁊ patrem· ne quis dicat q̄ ipſe eſt pater· ipſe
filiꝰ Oñdit aūt ꝑ hoc q̄ñi neqꝫ filium viſu corporeo
vidit· Si autē aliqs h̄ uiſum cognitionē· dicere ve
lit non contradico· Quaſi di· Qui cognouit me· co
gnouit ⁊ prēm ſed nō dixit hoc· ſed cōſubſtantiali
tatem repreſentare volens dixit· qui meā ſubſtanti
am vidit uidit ⁊ eam que patris Unde patet q̄ nō
eſt creatura Creaturā eñi videntes deum neſciunt
omnes Philippꝰ etiam ſubſtantiā patris videre q̄
rebat· Si ergo alterius ſubſtantie eſſet nō diceret
qui videt me· uidet ⁊ prēm· Sed nec aliquis i argē
to auri ſubſtātiam videre poteſt· Non enim alia ꝑ
aliam aparet natura· ¶ Aug· Deinde non ad ſolum

Philippum. ſed ad omnes pluralit̃ loquit̃ dicens.
v̄ba q̄ ego loquor vobis a me ipſo nō loquor. Quid
eſt a me ipſo non loquor niſi a meipſo nō ſum. qui
loquor ei quippe tribuit quod facit de quo eſt ipſe. q̄
facit. ¶Hil. vij. de tri. Unde neq̧ ſe filiū denegauit
nec naturā in ſe paterne virtutis abſcōdit. Nā dū loq̄
tur ipſe in ſubſtātia manēs loquitur. Dū aūt nō a ſe
loquitur natiuitatē in ſe dei a deo teſtatur. ¶Criſ.
Vide aūt abundantiā ſup vni⁹ ſubſtantie demōſtra
tionē. Nam ſubdit̃. Pater aūt in me manēs ipſe fa
cit opa. Quaſi d. nequaq̄. aliter fa͛ pater ⁊ aliter
ego. Sicut ⁊ alibi ait. Si non facio opa patris mei
non credatis mihi. Sed quomō a v̄bis incipiens ad
opa venit. Conueniens eñ erat dicere ipſe loquitur
verba. ſed duo ponit de doctrina ⁊ ſignis. aut quia
⁊ v̄ba opa erāt. ¶Au. Nā q̄ p̄ximū loquēdo edifi
cat bonū op⁹ opatur. In his duabꝫ ſententijs duier
ſi nobis aduerſantur heretici. Arriani dicunt. Ecce
inequalis eſt patri fili⁹ nō a ſeipſo loquitur. Dicunt
ſabelliani. Ecce qui pat̃ eſt ipſe eſt fili⁹. q̄d eſt pat̃
in me manēs ipſe facit. niſi i me maneo ego q̄ facio.
¶Hilarius. vij. de tri. Sed manere in filio patrē
nō eſt ſingularis atq̧ vnici. operari vo p filium pa
trem nō eſt differens aut extermus ſicut nō vni⁹ eſt
non a ſe loqui. que loquitur. Neq̧ rurſus alienū ac ſe
pabilis loqui p loquētem. Et quia i ſe p̄rem loqui
⁊ opari docuerat. pfecte hui⁹ vnitatis fidem ſtatuit
dicens. Credite mihi quia ego in p̄re. ⁊ pater i me
eſt ne ſcꝫ p virtutis efficientiam ⁊ non p nature que
ſcđm natiuitatem eſt p̄prietatem pat̃ in filio ⁊ opa
ri crederetur ⁊ loqui. Sic eñ habetur in greco no
ſtra litera habet. Non creditis quia ego in patre ⁊
pat̃ in me eſt. ¶Aug. Antea ſolus philippus argue
batur. ¶Criſ. Si vo non ſufficit hoc ad oſtenden
dū cōſubſtantialitatē ſaltem ab opibus diſcite. Unō
ſubdit̃. Alioq̄n p̄pter opa ipſa credite. vidiſtis eñ
ſigna cū autoritate ⁊ omia que diuinitatis erant p̄pria
Et que ſol⁹ pat̃ opatur peccata ſoluta mortem rece
dentē ⁊ huiuſmodi. ¶Aug. Hoc ergo p̄pter opa
credite quia ego in patre ⁊ pater in me eſt. neq̧ eñ
ſi ſepati eſſem⁹ inſepabiliter opari vlla rōne poſſē⁹

¶Amen amē dico vobis qui credit in me
opa q̄ ego facio ⁊ ipſe faciet. ⁊ maiora ho
rū faciet q̄a ego ad p̄rē vado ⁊ quodcūq̧
petieritis patrē in noīe meo. hoc faciam vt
glorificetur pater in filio ſiquid petieritis
patrem i nomie meo hoc faciā

¶Criſ. Quia dñs dixerat. p̄pter opa credite. oſtē
dens q̄m non hoc ſolū pt̃ ſed multo maiora ⁊ quod ē
mirabili⁹ alijs poteſt dare adiunxit. Amē amē dico
vobis qui credi. in me opa que ego fa. ⁊ ipſe faci. ⁊
ma. ho. fa. ¶Augu. Sed que ſunt iſta maiora. an
forte q̧ egros ipſis tranſeuntibꝫ etiam eoꝝ vmbra
ſanabat. Maius eſt eñ q̧ ſanet vmbra q̄ꝫ fimbria
veruntamē q̄n iſta dicebat verborum ſuoꝝ facta ⁊
opa cōmendabat. Cū eñ dixit pater in me manens
ipſe facit opa. que opa tunc dicebat niſi v̄ba que lo

quebatur. ⁊ eorū v̄borum fructus erat fides illorū
verūtamen euangelizātibꝫ diſcipulis non tam pau
ci q̄ꝫ illi erant. ſed gentes etiā crediderunt. nōne ab
ore ipſi⁹ diues ille triſtis abſceſſit. ⁊ tamen poſtea
quod ab illo auditū non fecit vnus. fecerunt multi.
cum p diſcipulos loqueret̃. Ecce maiora fecit p̄dica
tus a credentibꝫ q̄ꝫ locut⁹ audientibꝫ. verum hoc ad
huc mouet q̧ hec maiora p apoſtolos fecit. non aūt
ipſos tm̄ ſignificans ait. Qui credit in me. nūquid
inter credentes in xp̄m nō eſt cōputandus qui non
fecerit opa maiora q̄ꝫ xp̄us. Durum eſt ſi intelliga
tur. Apoſtol⁹ dicit credenti in eum qui iuſtificat im
piū deputatur fides ad iuſticiā. In hoc ope faciem⁹
opa xp̄i quia ⁊ ipm̄ credere i xp̄m op⁹ eſt xp̄i. hoc
opatur in nobis non vtiq̧ ſine nobis. Audi ergo. q̄
cre. in me. opa que ego fa. ⁊ ipſe fa. Pri⁹ ego facio
deinde ipſe faciet. quia facio vt faciat que opa. niſi
vt ex impio iuſt⁹ fiat quod vtiq̧ in illo ſed non ſine
illo xp̄us opatur. p̄rſus hoc maius eſſe dixerim q̄ꝫ
creare celum ⁊ terrā. Celum eñ ⁊ terra tranſibūt
Predeſtinatorum aūt ſalus ⁊ iuſtificatio p̄manebit
ſed in celis angeli opa ſunt xp̄i. nunquid etiam his
opibus maiora facit. q̄ coopatur xp̄o ad ſuam iuſti
ficationē. iudicet qui poteſt vtrum maius ſit iuſtos
creare q̄ꝫ impios iuſtificare. certe ſi equalis ſit verū
q̧ potentie. hoc maioris ē miſericordie. ſed oīa opa
intelligere xp̄i vbi ait maiora horū faciet. nulla ne
ceſſitas cogit. horū eñ forſitan dixit que illa hora
faciebat. tunc aūt v̄ba fidei faciebat ⁊ vtiq̧ minus
eſt verba iuſticie p̄dicare quod fecit preter nos. q̄ꝫ
impios iuſtificare q̄d ita facit in nobis. vt faciamus
⁊ nos. Magnam aūt ſpem dñs ſuis p̄miſit orātibꝫ
dicēs q̄a ego ad p̄rē vado. ¶Cri. hoc eſt nō pereo
ſed in p̄pria manebo dignitate ⁊ in celis ero vt hoc
dixit ac ſi diceret. veſtrum ē de cetero miracula fa
cere ego eñ vado. ¶Au. Et ne quiſq̄ꝫ hoc ſibi tri
bueret. vt etiam illa opa maiora ſeipm̄ facere oſten
deret adiecit ⁊ quodcūq̧ petieritis in noīe meo. hoc
faciam. Qui dixerat faciet poſt ait faciā. tanq̄ꝫ di
ceret. Non vobis hoc impoſſibile videatur. non eñ
poterit eſſe maior me qui credit in me ſed ego ſum
facturus ⁊ tunc maiora q̄ꝫ nunc. maiora p eum qui
credit in me. q̄ꝫ nunc p me quod non eſt defectio. ſed
dignatio. ¶Criſ. Dicit aūt in noīe meo quia ⁊ ap̄li
dicebant. In noīe xp̄i ihū ſurge ⁊ ambula. Oīa eñ
ſigna que fecerunt ipſe faciebat ⁊ man⁹ domini erat
cum illis. ¶Theoph. Exponit aūt nobis p hoc mi
raculorum doctrinam. nā p orationē ac inuocatōꝫ
ſui noīs poteſt quis exercere p̄digia. ¶Auguſtin⁹
Sed quid eſt q̄d cūq̧ petieritis cum videam⁹ plerū
q̧ fideles ei⁹ petere ⁊ nō accipere an forte p̄pterea
quia male petunt. male eñ vtitur⁹ eo q̄d vult accipe
deo potius miserante non accipit. quomō ergo intelli
gendum eſt. q̄dcunq̧ petieritis hoc faciam. ſi de⁹ aliq̄
petentibꝫ fidelibꝫ etiam cōſulendo non facit. An forte
ſolis apoſtolis hoc dictum debem⁹ accipe. abſit ſupe
rius eñ dixerat. Qui cre. in me opa que ego fa. ⁊
ipſe fa. Ipſos quoq̧ ſi cogitem⁹ apoſtolos inueniem⁹
eum qui plus omnibus laborauit rogaſſe vt ab eo
diſcederet angel⁹ ſathane. nec tamē q̄d rogauerat

accepiſſe Sꝫ audi qḋ illuc poſitū eſt In noīe meo qḋ eſt ih̄s xp̄c. xp̄s regē. ih̄s ſignificat ſaluatorē Ac ꝑ hoc qḋcūqꝫ petim⁹ aduerſus utilitatē ſalutis nō petim⁹ in noīe ſaluatoris ⁊ tn̄ ipſe ſaluator eſt nō ſolum qn̄ facit qḋ petim⁹ veꝝ ecīā qn̄ non facit qm̄ qḋ uidet peti contra ſalutē nō faciendo ſe exhibet ſaluatorem Sicut em̄ medic⁹ qḋ ꝓ ſua qḋ ꝯtra ſuā ſalutem poſcat egrot⁹ ⁊ iḋo ꝯtra poſcētis nō facit uolūtatem ut faciat ſanitatē Sane qḋam q̄ſꝗs i nomīe ei⁹ petam⁹ nō tūc qn̄ petim⁹ facit ſed tn̄ facit differt em̄ qḋ petim⁹ nō negat Continuo aūt ſubiecit ut glorificet pr̄ in filio ſiqḋ petieritis in noīe meo h̄ faciam Nullo mō igit̄ ſine pr̄e fili⁹ fac̄ qn̄ qḋem ut in illo pr̄ glorificet̄ ꝓpterea fac̄. Cri. cū ei fili⁹ oñdat̄ magna potens glorificabit̄ ille q̄ genuit Jō aūt ſecḋo id ponit ut certificet ſui ip̄i⁹ ſermonē Theo. Attende ecīā ſeriem paterne glorificationis In noīe ih̄u facta ſūt ſigna ꝑ que credebāt apłoꝝ ſermōib ⁊ ſic dū ad notiam pr̄is puenirent glorificabat̄ pater in filio

Si diligitis me mandata mea ſeruate. ⁊ ego rogabo patrem. ⁊ alium paraclitū dabit vobis vt maneat vobiſcum ineternum ſpiritum veritatis. q̄ꝫ mund⁹ non poteſt accipere. quia non videt eū nec ſcit eum. vos autem cognoſcetis eū. quia apud vos manebit ⁊ in vobis erit.

Criſ. Quia dñs dixerat qḋcūqꝫ petieritis hoc faciā ut nō eſtimēt oīnoꝫ ſimplicit̄ petitionē valere induxit ſi. di. me. man. mea ſer. Quaſi di. tūc faciam qḋ petitis ut q̄a audiētes qm̄ ad pr̄em vado ꝯſeq̄ns erat eos turbari dicit nō eſt hoc me amare ut turbemini ſꝫ ut faciatis mādata mea h̄ eſt em̄ amor obedire ⁊ credere ei q̄ diligit̄ Quia v̄o ꝯſeq̄ns erat eos vehem̄ter merere carnis p̄ntiam ⁊ illā habere conſolationē quā p⁹ habuerīt ſubiungit Et ego roga. patrem ⁊ aliū parac. dabit vob. Aug. In quo oñt ⁊ ſeipſꝫ eſſe paraclitū. Paraclit⁹ aūt latine dr̄ aduocatus. ⁊ dictum ē d̄ xp̄o aduocatū habem⁹ apud pr̄ez ih̄m xp̄m Alc. Vt paraclitū id ē ꝯſolatorē hēbāt em̄ ⁊ tunc vnū conſolatorē q̄ miraculoꝝ dulcedine ⁊ pdicatione eos erigere ⁊ confortare ſolebat Didi. de ſp̄ū ſancto. Sed ſp̄m ſanctum aliū paraclitū nominauit nō iuxta nature differenciā ſed iuxta opationis diuerſitatē Cū em̄ ſaluator mediatoris ⁊ legati pſonam habebat ex qua pontifex dep̄cet̄ ꝓ peccatis nr̄is ſp̄ūſſanctus ſcḋm aliā ſignificationē paclit⁹ ab eo qꝫ conſolatur in triſticia poſitos nūcupatus eſt veꝝ noli ex filij ⁊ ſp̄ūſſancti opationē diuerſa varias eſtimare naturas ſi qḋem in alio loco repit̄ paclitus ſp̄us legati apud pr̄em pſona fungi ut ibi. Jpſe ſp̄us interpellat ꝓ nob. Saluator quoqꝫ conſolationē opat̄ in cordib eoꝝ q̄a indigent. Scriptū ē em̄ Et humiles populi conſolat⁹ eſt Criſ. Dic aūt rogabo patrem vt fidedignū faciat eis ſermonē Qm̄ ſi dixiſſꝫ ego mittam. nō ſimpliciter credidiſſent. Augu. Qui tn̄ ut inſepabilia ſua ⁊ pr̄is opa demonſtraret alibi ait. cum abiero. mittā eum ad vos. Criſ. Quid aūt aplīs pl⁹ haberet ſi pr̄em ſolū rogaret. vt ſp̄m

alijs daret qm̄ illi multotiens ⁊ ſine orōne oñdunt h̄ fecēēs. Alc. rogabo igit̄ dic ut inferior ſcḋm humanitatē prem meū cui ſū equalis ⁊ conſubſtācialis ſcḋm diuinam naturā. Criſ. Dicit aūt vt maneat vobiſcū ineternū qm̄ neqꝫ poſt mortē recedit. ꝑ hoc ecīā occulte inſinuat qꝫ ſp̄ūſſanct⁹ nō patiet̄ mortem vt ipſe neqꝫ abibit. Ne aūt paclitū audientes rurſus incarnationē aliā ſuſpicent̄. ⁊ oculis putent eū videre ſubiungit. ſp̄m v̄itatis quem mund⁹ nō pt̄ accipe quia nō videt eum nec ſcit eū. Aug. Hic ē vtiqꝫ in trinitate ſp̄ūſſanct⁹ quē patri ⁊ filio conſubſtancialem ⁊ coeternū fides catholica ꝓfitet̄. Criſ. Spiritū aūt v̄itatis eū vocat ꝑ hoc qꝫ figuras veteris teſtamenti manifeſtat. Mundū aūt hic malos dicit viſionē aūt certiſſimā cognitionē dicit quia viſ⁹ eſt apertior ſenſ⁹ Be. Nota eē qꝫ cū ſp̄m ſanctū ſp̄m v̄itatis dic̄ ſp̄m ſāctū eſſe ſp̄m ſuū oñt. deīn cū a pr̄e eū dari narrat pr̄is eē eum ſp̄m eſſe declarat. ac ꝑ h̄ ſp̄ūſſanctus a patre ꝓcedit ⁊ filio. Greg. v. moꝝ. Sp̄us aūt ſanct⁹ omnē q̄ꝫ repleuerit ad deſiderada inuiſibilia accēdit ⁊ qm̄ mūdana corda ſolū viſibilia diligūt hūc mund⁹ nō accipit. q̄a ad diligēda inuiſibilia nō aſſurgit. Seculares em̄ mētes quāto ſe foras ꝑ deſideria dilatant. tanto ad receptionē illi⁹ ſummi cordis anguſtant. Aug. Sic aūt mūdum id eſt mundi dilectores dicit nō poſſe accipere ſp̄m ſanctum velut ſi dicam⁹ iniuſticia iuſta eſſe non pt̄. Mund⁹ g⁰. i. mundi dilectores nō poteſt eū accipere. q̄a non videt eū. Non em̄ habet inuiſibiles oculos mundana dilectio. per quos videri ſp̄ūſſanct⁹ nī inuiſibiliter non poteſt. Sequitur. Vos aūt cog. eum quia apud vos manebit. Sed ne putarent qḋ dictū eſt apud uos manebit. ita dictum quemadmodum apud homīes hoſpes viſibiliter manere ꝯſueuit adiecit. in uobis erit. Criſo. Quaſi diceret non ita apud vos manebit ſicut ego ſed in vr̄is habitabit aīabus Aug. Prius autēꝫ eſt eſſe alicui. poſt manere. Sed expoſuit quod dixerat. apud vos cū adiunxit i vobis. Si em̄ non ſit in uobis. nō poteſt eſſe in uob ei⁹ ſciencia. ſic ei a uobis videt̄ in uobis ⁊ ueſtra conſciencia. Gregorius. ij. morali. Si autem ſp̄ūſſanct⁹ i diſcipulis manet quō iam ſingulare ſignū erit. qḋ i mediatore pmanet. ſcḋm illud. Supra quē videris ſpiritum deſcendentem ⁊ manētem. hic eſt qui baptizat. Quod tn̄ cit⁹ cognoſcim⁹ ſi dona eiuſdem ſpiritus diſcernamus. In his enim donis ſine quibus ad vitam perueniri non poteſt ſpiritusſanctus in electis omnib ſemꝑ manet. In illis autem q̄bus non noſtra vita ſeruatur. ſed aliorum queritur nequaq̄ꝫ ſemꝑ manet. aliq̄n em̄ ſe a ſignorum oſtenſionib ſubtrahit ut eo humili⁹ v̄tutes eius habeant. xp̄c aūt in cunctis eum habet preſentē Criſ. Hic autem ſermo oppoſitas hereſes uelut uno ictu ſuſtulit Nam dicere alium oſtendit ei⁹ id eſt ſpiritus hypoſtaſeos differenciam dicere vero paraclitum ſubſtantie cognationem Auguſtin⁹ contra ſermonem arrianorum. Conſolatorem em̄ quod officium tanq̄ꝫ perſone infime in trinitate ſpiritui ſancto deputant deum dicit apoſtol⁹ ſecundum illud. is q̄ conſolatur humiles conſolatus eſt nos deus. deus

Deus eſt itaqꝫ ſpūſſanctus qui conſolatꝰ humiles
aut ſi hoc de patre vel filio dictū ab apoſtolo voluē
accipi deſinant conſolationis tanqꝫ munere ꝓprio ſe
parare a patre ⁊ filio ſpiritū ſanctū. Aug. Si
enim caritas dī diffuſa ſit i cordibꝫ noſtris ꝑ ſpiritū
ſanctū qui datꝰ eſt nobis quō diligemꝰ mādata xp̄i
obſruabimꝰ vt eū accipiamꝰ quē niſi habuerimꝰ di
ligere ⁊ mandata ſeruare non poſſumꝰ. An forte
precedit in nobis caritas qua diligimꝰ xp̄m vt di
ligendo xp̄m eiuſqꝫ faciendo mādata mereamur ac
cipere ſpiritū dī ſanctū. vt caritas dei patris diffūda
tur in cordibus noſtris. peruerſa eſt illa ſententia.
Qui enim ſe filium dei diligere credit ⁊ patrem nō
diligit profecto nec filium diligit Sed quod ſibi ꝑ
ſi conſinxit. reſtat ergo vt intelligamꝰ ſpūſanctum
hr̄e qui diligit ⁊ hn̄do mereri vt plꝰ habeat ⁊ plꝰ di
ligat. iā itaqꝫ hebāt ſpm̄ diſcipli plꝰ hn̄do quē dn̄s
ꝓmittebat ſed dandꝰ eis erat amplꝰ habebāt ocul
te accepturi erant maifeſte. proinde non ſolum non
habenti verūtciam habenti nō inaſſum ꝓmittitur
Non habenti quidez vt habeatꝰ. hn̄ti aūt vt amplꝰ
habeatꝰ. Criſ. qm̄ igitur diſcipulos purgauerat
ꝑ ſacrificium paſſionis ⁊ peccatum ſolutum erat ⁊
ipſi ad pericula ⁊ agones mittebantur. Oportebat
ſpiritūſanctū venire abundanē. Non aūt ſtati poſt
reſurrectionē vt in multo eiꝰ conſtituti deſiderio cū
multa eum ſuſciperent gratia.

Non relinquam vos orphanos veniam
ad vos. adhuc modicum ⁊ mundꝰ me iam
non videt. Vos autem videbitis me quia
ego viuo ⁊ vos viuetis. In illa die vos cō
gnoſcetis qꝛ ego ſum in patre meo. ⁊ vos
in me ⁊ ego in vobis. Qui habet mandata
mea ⁊ ſeruat ea ille eſt qui diligit me Qui
autem diligit me diligitur a patre meo ⁊
ego diligam eum. ⁊ manifeſtabo ei me ip̄m
Aug. Ne quiſqꝫ putaret ꝙ ita ſpiritūſanctū do
minus daturus fuerat velut per ſeip̄m non ⁊ ipſe
eſſet futurꝰ cum eis adiecit ⁊ ait. Non relinquam
vos orphanos. orphani pupilli ſūt. illud enī eſt grē
cū. hoc latinū. Quāuis ergo nos filiꝰ dei ſuo patri
adoptauit filios tamen in hoc etiam ipſe erga nos
paternū oſ̄ndit affectū. Cri. Et qꝛdem a principio di
xerat venietis quo ego vado. ſed quia hoc longum
tempus erat ꝓmiſit ſpiritum ⁊ quia neſciebāt qd
hoc eſt ꝓmittit eis ſuam preſentiā quā maxie quere
bāt cum dicit. veniam ad vos. ne tn̄ rurſꝰ eandem
querāt preſentiam qualē ⁊ prius habuerūt occulte
hoc excludit cum ſubdit. Adhuc modicum ⁊ mūdꝰ
me iam nō videt vos aūt videbitis me. Ac ſi dicēt
veniam quidem ad vos Non tamē vt ꝑus vobiſcū
ꝑ maſurus quaſi ad diem conſiſtens. Et ne dicāt Qualiē
igiē videis dicuiſti. amnō nō videbitis me. ſoluit opi
nionem dicēs ad vos ſolos veniā. Aug. Videbat
enī tunc eū mundꝰ carneis oculis i carne conſpicuū
Non aūt videbat qd̄ i carne v̄bum latebat. ſed qm̄
poſt reſurrectionē etiam carnē ſuam quā non ſolum
videndam verūetiā cōtrectandā demōſtrauit ſuis
voluit demonſtrare non ſuis hinc dictū eſt. Adhuc
modicum ⁊ mundus iam non videt. vos aūt uidebi
tis me. Sed qm̄ in iudicio cum mundꝰ videbit quo
nomine ſignificati ſunt a regno eius alieni. meli
us intelligitur illud etiā tempꝰ ſignificare voluiſſe qm̄
in fine ſeculi auferetꝰ ab oculis damnatoꝝ vt eum ꝺ
cetero videant diligentes. modicū aūt dixit quia id
quod ꝓlixū videtur hominibꝫ. breuiſſimū eſt añ ocu
los dei ſequitur. qꝛ ego uiuo ⁊ vos viuetis Theo
Quaſi d. Et ſi mortē ſubiero tamē reſurgo vos
quoqꝫ viuetis. hoc eſt. cum videntis me letabimini
⁊ tanqꝫ mortui reuiuiſcetis i apparitione mea. Cri.
Mihi aūt videtur vitam nō ꝑn̄tem dicere ſed futu
rā. ac ſi dicat. Mors crucis nō diſtare faciet vos a
me in finem. ſed momēto paruo me occultabit a vobꝫ.
Aug. Cum aūt de preſenti ſe dixerit viuere. illos
aūt ꝺ futuro eſſe victuros nō quia ⁊ vitā carnis re
ſurgentibꝰ qualis i ip̄o ꝑcedebat ⁊ illis eſt pollicitꝰ
ſecuturā. ⁊ qꝛ ip̄ius mox futura erat reſurrectio
ꝑn̄tis temporis poſuit v̄bum ꝓpter ſignificandam cele
ritatem. Illoꝝ aūt quoniam ſeculi differtur in finē
nō ait viuitis ſed viuetis. Quia vō viuet ille. Ip̄o
⁊ nos uiuemꝰ. ꝑ hominē quippe mors ⁊ ꝑ hominē
reſurrectio mortuorū. Sequiē. In illo die. de quo
ſcꝫ ait ⁊ vos viuetis vos cognoſcetis contemplādo
qꝛ iuis ⁊ nunc credendo nouerimꝰ. quia ego ſum in
patre meo ⁊ vos i me ⁊ ego in vobis. qꝛ qm̄ viuēꝰ
ea vita qua mors abſorbebiē. tūc ꝑficietur hoc ip̄m
quod nunc inchoatum eſt iam ꝑ ip̄m vt ſit in nobis
⁊ nos in ip̄o Criſo. Vel in illo die cum reſurgā
cognoſcetis. quia cum viderunt eū reſurrexiſſe ⁊
eſſe cum eis. tunc certiſſimam fidē didicerūt. Mag
na enī erat virtꝰ ſpūſſancti que oīa eos docebat.
Quod aūt dictum eſt ego ſum i patre humilitatis
eſt. Quod aūt dicit. Et vos in me ⁊ ego in vobis.
humanitatis eſt ⁊ auxilij quod eſt a deo. Conſueuit
enī ſcriptura multotiens eiſdem v̄bis in deo ⁊ hoī
poſitis non ſimiliter vti. Hylarius. viij de trini.
Vel hoc dicit vt cum ille in pr̄e ꝑ naturam diuini
tatis eſſet. nos cōtra in eo ꝑ corporalem eius nati
uitatem. ⁊ ille rurſus in nobis ꝑ ſacramentū miſte
rium in eſſe crederetur. Ipſe enī teſtatus eſt. Qui
edit carnē meam ⁊ bibit ſanguinē meum i me ma
net ⁊ ego in eo. Alchuinꝰ. Per dilectionem autē
⁊ obſeruantiam mandatoꝝ eius. tunc ꝑficietur hoc
ip̄m quod nunc inchoatū eſt per ipſum vt ſit in no
bis ⁊ nos in ipſo ⁊ oībus non ut tantum apoſtolis
hanc beatitudinē promiſiſſe videatur. adiungit. q̄
habet mandata mea ⁊ ſeruat ea ille eſt q̄ diligit me
Aug. qui habet in memoria ⁊ ſeruat i vita q̄ hꝫ
i ſermonibꝰ. ⁊ ſeruat i operibꝰ. qui habet audiendo
⁊ ſeruat faciendo. qui habet faciendo ⁊ ſeruat perſe
uerando. ipſe eſt. qui diligit me. Opere eſt demon
ſtranda dilectio. ne ſit i fructuoſa nominis appellatio.
Theop. Ac ſi dicat. vos putatis ꝙ ex affectione
quadam triſtamini de morte mea. ſed ego ſignū di
lectionis reputo mandata mea ſeruari. Qualem aūt
prerogatiuam obtineat qui diligit. oſtendit dicens
Qui autē diligit me. diligetur a patre meo ⁊ ego

diligam eū· ¶ Aug· Sed q̄d eſt diligam· tāq̄ꝫ nunc
nō diligat· exponit ꝑ id quod ſequit̄· Et manifeſta
bo ei meipm̄ id eſt ad hoc diligam ut manifeſtē· Et
ipſam uiſionē mercedem fidei capiamꝰ· Nūc em̄ ad
hoc nos dilexit ut credamꝰ tunc ad h̄ ut uideamus
quia ⁊ nos nūc diligimꝰ credendo q̄d uidebimꝰ· tunc
aūt diligemꝰ uidendo q̄d credimꝰ ¶ Aug· ad pauli·
de uidendo deo· Hic aūt ꝓmiſit oſtenſurū ſeipm̄ dile
ctorib⁊ ſuis cum pr̄e deū vnum· Nō quō ī hoc ſecu
lo uiſus eſt in corpore ⁊ a malis ¶ Theo· Vel quia
poſt reſurrectionē apariturus illis erat in corpore
magis repn̄tante diuinitatem ne credant ipm̄ ſpi
ritū fore ſeu phantaſma ab hoc ꝑdixit illis ut tunc
uidentes illū nō diffidāt ſꝫ manifeſtātur q̄a ꝓpter mā
datoꝝ ſuoꝝ cuſtodiā apparet eis atq̄ iō conētur ſꝑ
cuſtodire illa ut ꝑpetuo eis appareat·

¶ Dicit ei iudas· nō ille ſcariothis domīe
quid factum eſt quia nobis manifeſtaturꝰ
es te ipſum ⁊ non mundo· Reſpondit ihe
ſus ⁊ dixit ei· Siquis diligit me ſermonem
meum ſeruabit· ⁊ pater meus diligit eum
⁊ ad eum veniemus ⁊ manſionem apud
eum faciemus Qui non diligit me ſermo
nes meos non ſeruat· Et ſermonem quem
audiſtis non eſt meus ſed eius qui miſit me
patris· Hec locutus ſum vobis apud vos
manens· Paraclitus autem ſpiritusſanctꝰ
quem mittet pater in nomine meo ille vos
docebat omnia ⁊ ſuggeret vobis omnia
quecumq̄ꝫ dixero vobis· pacem relinquo
vobis pacem meam do vobis nō quomodo
mundꝰ dat ego do vobis·

¶ Aug· Quia dn̄s dixerat adhuc modicū ⁊ mundꝰ
me iā non uidet uos aūt uidebitis me Interrogauit
eum de hoc ipe iudas nō ille traditor eius q̄ ſcario
this cognoīatus eſt ſed cuiꝰ epiſtola inter ſcriptu
ras canoīcas legitur· vn̄ dicit̄· Dicit ei Iu· non ille
ſcari· dn̄e quid fa· eſt q̄a nobis manifeſ· es te ipſum ⁊
non mundo· cauſam q̄ſiuit q̄re ſe non mundo· ſed ſu
is māifeſtaturꝰ eſſet· Dn̄s aūt exponit quare ſuis
ſe māifeſtaturꝰ eſt· nō alienis q̄a ſcꝫ hi diligūt illi vo
nō diligunt· vnde ſequit̄· Reſpondit ihs ⁊ dixit ei·
Siquis diligit me ſermonem meū ſuabit· ¶ Greg·
in homi· Probatio em̄ dilectionis exhibitio eſt opis
Nunq̄ꝫ eſt dei amor ocioſus operatur etenim magna
ſi eſt· Si vō operari renuerit amor nō eſt· ¶ Aug
Dilectio aūt ſanctos diſcernit a mundo· que facit vna
nimes habitare in domo· In qua facit pr̄ ⁊ filiꝰ mā
ſionem· qui donant ⁊ ipſam dilectionē· quibꝰ in fine
donabunt ſuā manifeſtationem. Eſt em̄ quedam dei
manifeſtatio interior· quam prſus impij nō nouerūt
quib⁊ dei pr̄is ⁊ ſpūſſancti maifeſtatio nulla eſt· filij
vō eſſe potuit ſed in carne que nec talis eſt qualis

illa· nc̄ ſemꝑ illis adeſſe poteſt· Sed ad modicū tem
pus ⁊ h̄ ad iudiciū nō ad gaudium ad ſupplicium·
Non ad premium· Dn̄ ſequitur· Et ad eum veniemꝰ
veniunt q̄dem ad nos dum venimꝰ ad eos· veniunt
ſubueniendo· venimꝰ obediendo· veniunt illuminan
do· venimꝰ intuendo· veniunt implēdo· venimꝰ capiē
do· vt ſic nobis eoꝝ nō extranea viſio· ſed interna
⁊ ī nobis eoꝝ n̄ tranſitoria manſio· ſed eterna Vnde
ſeq̄tur· Et manſionē apud eum faciemꝰ· ¶ Grego
In quorūdam etenī corda venit ⁊ manſionē non fa
cit quia ꝑ cōpunctionē quidem reſpectū dei pcipiunt
ſed temptationis tp̄e hoc ip̄m quod cōpuncti fuerāt
obliuiſcunt̄· Sic q̄dem ad ꝑpetranda peccata redeūt
ac ſi hec minime plāxiſſent· Qui ergo deum vē dili
git in eiꝰ corde dominꝰ ⁊ venit ⁊ manſionē facit· q̄a
ſic eū diuinitatis amor penetrat· vt ab h̄ amore tem
ptatōis tp̄e n̄ recedat Ille ei vē amat cꝰ mentem delec
tatio praua ex ꝯſēſu n̄ ſupat ¶ Au· An forte putabit̄
manſionē in dilectore ſuo faciente pr̄e ⁊ filio exclu
ſus eſſe ab hac manſione ſpūſſanctus· Quid eſt gꝰ
quod ſupius ait de ſpūſancto apud uos manebit· ⁊
in vobis erit· niſi forte quiſq̄ꝫ ſic abſurdꝰ eſt vt arbi
tretur cū pater ⁊ filiꝰ venerint· diſceſſurū inde ſpm̄
ſanctum· tāq̄ꝫ locum daturū maiorib⁊· Sed ⁊ huic
carnali cogitationi occurrit ſcriptura cū dicit vt ma
neat vobiſcū ineternū· In eadem ergo manſione cū
ipſis erit ineternum· quia nec ille ſine ipis venit nec
illi ſine eo· ſed ꝓpter inſinuationē trinitatis· perſonis
ſingulis nominatis dicūtur quedā· nō tamen alijs ſe
paratis intelligūt̄ ꝓpter eiuſdem trinitatis vnam
ſubſtanciā ¶ Greg· in omel· Tanto aūt quiſq̄ a ſup
no amore diſiungit̄· quāto inferiꝰ delectatur· vn̄ ſb
ditur· Qui non diligit me ſmones meos nō ſeruat·
De dilectione gꝰ cōditoris lingua mēs ⁊ vita requi
ratur· ¶ Criſo· Vel aliter totum· Eſtimauit iudas
ſicut mortuos videmus in ſomno ita ⁊ ſe eum eſſe
viſuros· Dn̄ querit· Quid eſt q̄ debes te manifeſta
re nobis ⁊ non mūdo· quaſi diceret· ve nobis quo
niam morieris· ⁊ ut mortuus debes nobis aſſiſtere
Ne igitur hoc ſuſpicentur dicit· Ego ⁊ pater ad
eum veniemus· Quaſi diceret· Sicut pater mani
feſtat ſeipſum· ita ⁊ ego· Et manſionem apud eum
faciemus· quod ſomniorum nō eſt· Sequitur· ⁊ ſer
monem quem audiſtis· non eſt meus· ſed eius q̄ mi
ſit me patris· Quaſi diceret non me ſolum· ſed ne
q̄ patrem amat· qui hunc non audit ſermonem· di
cit autem hoc quoniam nichil extra patrem loquit̄·
neq̄ preter id quod illi videtur· ¶ Auguſtinus· Et
fortaſſe ꝓpter aliquam diſtinctionem vbi ſuos dix
it pluraliter ſermones dixit· dicens· qui non diligt̄
me ſermones meos non ſeruat· Vbi autem ſermonē
hoc eſt verbum non ſuum eſſe dixit· ſed patris· ſeip
ſum intelligi voluit· non enim ſuum ſed patris eſt v̄
bum· Quomodo nec ſua imago· ſed patris· nec ſu
us filius· ſed patris· Recte igitur auctori tribuit
quod facit equalis· a quo habet hocipſum q̄ illi eſt ī
differentia equalis· ¶ Criſoſtomus· Quia vero eo
rum que dixerat quedam manifeſta erant· ⁊ quedā
non intellexerunt· Vt non turbarentur· ſubiungit
Hec locutus· ſum vobis apud vos manens·

¶ Aug. Alia eſt illa manſio quam pmiſit futuram
alia vo hec quã preſentẽ eſſe teſtatur. Illa ſpiritał
eſt atqꝫ interiſec⁹ mentib⁹ redditur. hec corporalis
foriſecus oculis atqꝫ auribus exhibetur. ¶ Criſo.
De autem eius corporalem receſſum facili⁹ ſuſtine
rent. preparat eos pmittens ꝙ ei⁹ receſſi o mag
norum eis eſſet futura cauſa bonorũ. donec namqꝫ
ipſe apud eos corporaliẽ manebat ⁊ ſpũs nõ vene
rat nihil magnũ poterant ſcire. Unde ſequitur. Pa
raclit⁹ aũt ſpũſſanctus quem mittet pater ĩ nomie
meo ille vos docebit omĩa. ⁊ ſuggeret vobis omĩa
quecũqꝫ dixero vobis ¶ Grego. Greca locutione
paraclitus latina aduocat⁹ dicitur vł conſolator. ꝙ
idcirco aduocatus dicitur. quia p errore delinquẽ
tium apud iuſticiã patris interuenit. dum eos quos
repleuerit exorantes facit. Cõſolator autẽ idem ſpi
ritus vocatur quia de peccati perpetratione moren
tibus dũ ſpem venie preparat. ab afflictiõe triſtitie
mentem leuat ¶ Criſ. Continue aũt eum paraclitũ
vocat pter cõtinẽtes eos tribulationes. ¶ Didi.
de ſpũſancto. Spiritũ aũt ſanctũ a patre ĩ ſuo mitti
nomine ſaluator affirmat. cum pprie nomẽ ſaluato
ris ſit fili⁹. ſiquidem nature cõſortium ⁊ vt ita dicã
ꝓprietas pſonaꝝ ex iſta voce ſignificatur. filij ꝗ ꝓpe
tantummõ eſt: ĩ nomie patris venire ſalua ꝓprieta
te filij ad prẽm. Null⁹ aũt ali⁹ venit in noie patris
ſed vbi gratia in nomie dñi dei ⁊ oĩpotentis. Quõ
igiẽ filii qui in noie domini veniũt p hocipſm ꝙ ſub
iecti ſunt ⁊ ſeruiunt indicant dominũ. ſerui qui ꝓpe
ſunt dñi. ſic ⁊ filius qui venit in nomie patris por
tat ei⁹ nomẽ. p hoc ꝙ vnigenit⁹ dei fili⁹ approbatur
Quia ergo ſpũſſanct⁹ in nomie filij a patre mittiẽ.
oñdit quia vnitate ſit iunct⁹ ad filium. vnde ⁊ filij di
ctus eſt ſpũs p adoptionẽ ſuam filios faciens eos ꝗ
ſe recipe voluiſſent. Iſte aũt ſpũſſanct⁹ qui venit ĩ
nomie filij miſſuꝫ a patre docebat omĩa eos qui in
fide xpi perfecti ſunt Oĩa aũt illa que ſpiritalia ſiũt
intellectualia veritatis ⁊ ſapientie ſacramẽta. Doce
bit vero nõ ſicut qui artes aliquas ⁊ ſapientiaꝫ ſtu
dio induſtriaqꝫ didicẽ. Sꝫ quaſi ipſa ars atqꝫ doctri
na ⁊ ſapientia veritas ſpũs inuiſibiliter menti inſinu
at ſcientiam diuinoꝝ. ¶ Grego. Niſi aũt idem ſpi
ritus cordi aſſit audientis. ocioſus eſt ſmo doctoris
Nemo ergo docẽti homini tribuat quod ex ore do
centis intelligit. quia niſi intus ſit. qui doceat docto
ris lingua exterius inuacuũ laborat Sed ⁊ ipſe
cõditor non ad eruditionem hominis loquitur ſi ei
dem homini p vnctionem ſpũs non loquaẽ. ¶ Aug
Nunquid aũt dicit fili⁹ ⁊ docet ſpũſſanct⁹ vt docen
te filio verba capiamus. docente aũt ſpũſſancto ea
dem vba intelligam⁹. Omĩs igiẽ ⁊ dicit ⁊ docet tri
nitas. Sed ni eciã ſigillatim cõmendaretur eã nullo
mõ humana cape vtcũqꝫ poſſet infirmitas ¶ Greg
Requirendũ vo nobis eſt cur de eodem ſpũ dicaẽ.
Suggeret vobis omnia. cũ ſuggerere ſoleat eſſe
minoris. Sed quia ſuggerere aliquãdo dicim⁹ ſub
miniſtrare. inuiſibilis ſpũs ſuggerere dr̃. Non ꝙ
nobis ſcientiã ab imo inferat. ſed ab occulto. ¶ Au.
vel ꝙ addidit ſuggeret id eſt commemorabit vos.
intelligere debem⁹ eciã ꝙ iubemur nõ obliuiſci ſalu
berrima monita ad grãm ptinere qua nos cõmemo
rat xpus. ¶ Theoph. Spũs itaqꝫ ſanctus ⁊ docuit
⁊ cõmemorauit. docuit quidem quecũqꝫ non dixerat
eis xpus tanqꝫ non valentib⁹ portare. Cõmemora
uit vo quecũqꝫ dñs dixerat. Sꝫ obſcuritatis cauſa
vel intellect⁹ tarditate cõmendare memorie nequi
uerũt ¶ Criſ. Quia vo ⁊ hec audientes turbabãẽ
excogitãtes odia ⁊ prelia ſibi imminere poſt ei⁹ re
ceſſum rurſus eos ꝯſolatur dicens. Pacem relinꝗ
vobis pacem meã do vobis. ¶ Aug. Pacem nobis
reliquit in hoc ſeculo in qua manẽtes hoſtem vinci
mus ⁊ vt eciam hꝫ inuicem diligamus. pacẽ ſuã nob
dabit ĩ futuro ſeculo. qñ ſine hoſte regnabim⁹. vbi
nũqꝫ diſſẽtire poſſũ⁹ pax aũt nobis ipſe ẽ ⁊ cũ cre
dim⁹ ꝗa ẽ ⁊ cũ videbi⁹ eũ ſicuti ẽ. ſꝫ quid eſt qḋ ibi
dicit Pacem relinquo vobis nõ addidit meã. Ubi
vo ait. do vobis ibi dixit meam verũ ſubaudiendũ
eſt meã ⁊ vbi dictum nõ eſt. an forte ⁊ hꝫ aliquid la
tet. Pacem eñi ſuã eam voluit intelligi qualem hẽ
ipſe. Pax vo iſta quã nobis reliquit ĩ hoc ſeculo no
ſtra poti⁹ dicenda eſt qꝫ ipſi⁹ Illi quippe nihil repug
nat in ſeipſo. quia nullum habet omnino peccatũ. nos
aũt talem pacem nunc habem⁹. ĩ qua adhuc dicam⁹
dimitte nobis debita noſtra. Itemqꝫ mẽ nos ipſos ẽ
nobis pax. quia inuicem nobis credim⁹. ꝙ inuicem
diligamus. Sed nec ipſa plena eſt. quia cogitatio
nes cordis noſtri inuicem nõ videm⁹. Nec ignoro
iſta domini vba eciã ſic accipi poſſe vt eiuſdem ſen
tentie repetitio videaẽ. Quod vo dñs adiunxit Nõ
quomõ mund⁹ daẽ. ego do vobis. Quid eſt aliud ni
nõ quomõ homines dant ꝗ diligũt mundũ qui ꝓpte
rea ſibi dant pacẽ ut ſine moleſtia mũdo pfruanẽ
Et qñ iuſtis dant pacem ut nõ eos pſequãtur. pax
eſſe non poteſt vera vbi non eſt vã concordia. quia
diſiuncta ſint corda. ¶ Criſ. Pax eciam exterior
ad malum ſit multociẽs ⁊ eis qui habent eam nihil
prodeſt. ¶ Aug. de v. domini. Eſt aũt pax ſereni
tas mentis. tranquillitas animi ſimplicitas cordis
amoris vinculum cõſortiũ caritatis Nec poterit ad
hereditatem dñi puenire qui teſtamentum pacis no
luerit obſeruare. nec põt concordiam hr̃e cum xpo
qui diſcors voluerit eſſe cum xpiano.

¶ Non turbetur cor veſtrum neqꝫ formi-
det. Audiſtis quia ego dixi vobis vado ⁊
venio ad vos Si diligeretis me gaudere-
tis vtiqꝫ quia vado ad patreꝫ. quia pater
maior me eſt Et nunc dixi vobis priuſqꝫ fi
at. vt cum factum fuerit credatis. Jam nõ
multa loquar vobiſcum Venit enim prin-
ceps mundi huius ⁊ in me non habet quic-
qꝫ. Sed vt cognoſcat mundus quia diligo
patrem ⁊ ſicut mãdatum dedit mihi pater
ſic facio. Surgite eamus hinc.

¶ Criſoſtom⁹. Quia dixerat pacem relinquo vo
bis qḋ erat recedentis ⁊ hoc poterat eos conturba
re. Jo dicit. Nõ turbeẽ cor veſtrũ neqꝫ formidet.

quoniam hoc quidem ex dilectione·illa vo ex formidine patiebantur·¶ Aug· Hinc aũt turbari ⁊ formidare poterat cor illoꝝ ꝙ ibat ab eis q̄uis venturꝰ ad eos· ne forſitam gregem lupꝰ hoc interuallo inuaderet paſtoris abſentia· vnde ſequit̄·audiſtis q̄a ego dixi vobis· Vado ⁊ venio ad uos· Ibat autē ꝑ id ꝙ homo erat·⁊ manebat ꝑ id ꝙ deus erat·cur ita ꝙ turbaretur ⁊ formidaret cor·q̄n ſic deſerebat oculos vt non deſereret cor· Vt autē intelligerent ſm id ꝙ homo erat·eum dixiſſe· vado ⁊ venio ad vos·ſubiecit atq̧ ait Si diligeretis me gauderetis vtiq̧ quia vado ad p̄rem· quia pater maior me eſt Per quod ergo filiꝰ nō eſt equalis patri·ꝑ hoc erat iturus ad p̄rem·a quo ⁊ venturꝰ eſt iudicaturus viuos ⁊ mortuos· Per illud autem in quo eſt equalis gignenti·nunq̄ȝ recedit a p̄ſēte cum illo ē vbiq̧ totus pari diuinitate·quā nullꝰ continet locꝰ· Ipſe gᵒ filiꝰ dei equalis patri in forma dei quia ſemetipſum exinaniuit·nō formā dei amittens· ſed formā ſerui accipiēs maior eſt et ſeipſo quia maior eſt forma dei que amiſſa nō ē·q̄ȝ forma ſerui·que accepta ē· Hec igit̄ ē forma ſerui ī qua dei filiꝰ minor eſt nō patre ſolū·ſȝ etiā ſpūſancto· Scd̄m hanc formaȝ ſui puer xp̄c etiā parentibꝰ ſuis minor erat·q̄n paruus maioribꝰ ſicut ſcriptū eſt·ſubditus erat· Agnoſcamꝰ igit̄ geminā ſubſtantiam xp̄i·diuinam ſcilicet qua equalis eſt p̄ri ⁊ humanā qua maior eſt p̄r· Vtrumq̧ aūt ſimul nō duo·ſȝ vnꝰ eſt xp̄c·ne ſit quaternitas·ſȝ trinitas deꝰ· Ideo ergo dixit· Si diligeretis me gauderetis vtiq̧·quia vado ad p̄rem·q̄ȝ nature humane gratulandū eſt·quia ſic aſſumpta ē a verbo vnigenito vt immortal̄ cōſtitueretur ī celo·atq̧ ita fieret terra ſublimis· vt incorruptibilis puluis ſederet ad dexteram p̄ris·quis non hinc gaudeat· q̄ ſic diligit xp̄m·vt ⁊ ſuam naturam iaȝ immortalē gratuletur in xp̄o atq̧ ip̄m ſperet futurum eſſe per xp̄m ¶ Hylarꝰ· nono de trinitate· Vel aliter ſi donātis auctoritate p̄r maior me eſt·nūq̄d ꝑ doni confeſſioē minor filꝰ eſt· Maior itaq̧ donans eſt· ſȝ minor iaȝ non eſt cui vnum eſſe donatur· ¶ Crī· Vel aliter Nondū nouerant apoſtoli quid ſit reſurrectio· quā ꝑdixerat dicens· Vado ⁊ venio ad vos· Neq̧ qualem oportebat de eo opinioneȝ habebant·p̄rem vo magnum eſſe eſtimabāt· Dic̄ igit̄ eis ⁊ ſi d̄ me formidatis vt non ſufficienti mihi ip̄e aſſiſtere· Neq̧ confiditis ꝙ poſt crucem rurſus vos uidebo· tamen audiētes q̄m ad p̄reȝ vado oportebat letari ⁊ de rebꝫ q̄m ad maiorē vaᵒ ⁊ potētē oīa ꝯſuta diſſoluē hᵉ at oīa ad ibecilitatē diſcipꝉoꝝ dicebāt̄·⁊ iō ſubdidit ⁊ nunc dixi vobis p̄ruſq̄ȝ fiat·vt cum factū fuerit credatis· ¶ Augu· Quid eſt hoc cū magis credere homo debeat anteq̄ȝ fiat·id quod credendum eſt· hec eſt eīn laus fidei ſi quod creditur·nō videtur· Nā ⁊ ille cui dictum eſt quia vidiſti credidiſti·aliud vidit·aliud credidit·vidit hoīem credidit deum· Sed ſi dicunt credi q̄ videtur ſicut dicit vnuſquiſq̧ oculis ſuis ſe credidiſſe· nō tamē ipſa eſt que in nobꝫ edificatur fides·ſed ex rebus que vident̄·agitur in nobꝫ vt ea credant̄·que non videntur· Illud itaq̧ dicit· cum factum fuerit· ꝙ eū poſt mortem viſuri erant

viuentem·⁊ ad p̄rem aſcendentē·quo viſo erāt credituri ꝙ ip̄e eſſet xp̄c filꝰ dī·qui hoc potuit ⁊ facere·⁊ ꝑdicere·anteq̄ȝ faceret· Credituri aūt hoc nō fide noua·ſed aucta·aut certe cum mortuꝰ eſſet·defecta·cū reſurrexiſſet ꝑfecta· ¶ Hyl·no·de tri· Opie aūt reſumende meritum continuo ſubiecit dicēs· Iā n̄ multa loquar vobiſcū ¶ Theō· Iō hoc dicebat q̄m iam inſtabat tempꝰ·vt cōprehenderetur·⁊ ad mortem traderetur· Venit eīn princeps mundi huius. ¶ Aug· Quis niſi dyabolus non aūt creaturarum ſed peccatorum princeps eſt dyabolus· Vnde apoſtolus cum dixiſſet aduerſus rectores mundi· ſequenti verbo expoſuit·q̄d dixiſſet mundi·cū ſubiungit tenebrarum haꝝ id eſt hominum impioruȝ· Et in me non habet quicq̄ȝ·quia neq̧ cum peccato deus venerat·nec eiꝰ carnem de peccati propagine virgo pepe rat· Et tanq̄ȝ ei diceretur· Cur ergo moriens·ſi nō habes peccatū cui debet̄ mortis ſupplicū ꝯdiō· ſubiungit· Sed ut cognoſcat mundꝰ quia diligo patrem ⁊ ſicut mandatum dedit mihi pater·ſic facio· Surgite eamꝰ hinc· Diſcumbens eīn diſcumbentibus loquebatur· Eamꝰ aūt dixit ad illum locum vnde fuerat tradendus ad mortem·qui nullum habebat meritum mortis·ſed habebat vt moreretur mand̄atuȝ patris· ¶ Auguſtinꝰ·contra arrianos· Ex autē voluntati ⁊ precepto patris obediens eſt filius· nec in hominibus demonſtrat diuerſam impareınq̧ naturam patris precipientis ⁊ filij obedientis· Huc accedit ꝙ xp̄c non tantum deꝰ eſt qua natura equalis eſt patri·ſed etiam homo· qua natura minor eſt patre· ¶ Criſoſto· Vel hoc q̄d dicit· Surgite eamꝰ hinc·quaſi ꝑncipium alterius ſententie ē·cōſequēs eīn erat eos formidare ⁊ a tempore ⁊ a loco in illa manifeſte exiſtētes· etenim nox profunda erat·⁊ erat cōſequens eos attendere his que dicebāt̄· ſed ſꝑ circūuoluere oculos ⁊ imaginari eos q̄ aggreſſuri eos erāt·⁊ maxime audientes· Adhuc modicū vobiſcū ſū· Et venit p̄nceps mūdi hꝰ· Quia igit̄ hec ⁊ hꝰmodi audiētes ēbabāt̄· vt mox capiēdi ducit eos ī locū aliū·vt eſtimātes ſe ī cautela eē cū ocio d̄ reliq̄ audiāt· magna eīn dogmata erāt auditur.

Capitulum xv

Ego ſū vitis vera ⁊ pater meus agricola ē. Omnem palmitem in me non ferentē fructū tollet eum. ⁊ omnem qui fert fructū purgabit eum vt fructum pl⁹ afferat. Iā vos mūdi eſtis ꝓpter ſermonem quem locutus ſum vobis.

¶ Hyl·ix·de tri· Ad cōſumandē corporee paſſiōis ſacramētum per dilectionem efficiendi mandata paterni feſtinat exurgens·corporee tam aſſumptiōis ſtatum miſteriū pandens·ꝑ quā ei tanq̄ȝ ī vite modo palmitis ineſſeᵉ adiecit·ego ſū vitis vā ¶ Aug· Ex ſm h̄ dic̄ ꝙ ē capᵉ eccl̄ie·noſq̧ mēbra eiꝰ hō xp̄c ibꝫ vniꝰ q̄ppe nature ſē vitis ⁊ palmites ſȝ cū dic̄·ego ſū vitis vera nunquid ut adderet vera ad eam vitem retulit· vnde iſta ſimilitudo tranſlata eſt· Sic aūt

Hic aūt dicit vitis pſimilitudinē non p ꝓprietatem ſicut agnus ouis ⁊ cetera huiuſmodi vt magis ipa ſint vera ex quib ducūtur iſte ſimilitudines. Sed dicendo Ego ſum vitis vā ab illa ſe diſcernit. cui dr̄. quomō conuerſa es in amaritudinē vitis aliena. Nā quo pacto eſt vitis vā que expectata eſt ut face ret vuam fecit aūt ſpinas. ¶ Aug. ix. de tri. Sed a corpore hᵒ humilitatis aſſumptione formā paṫne maieſtatis alienās agricolam pr̄em curioſum hᵒ vi tis oſtē dicēs. Et pr̄ meᵒ agricola ē. ¶ Au. d. v. do. Colimᵒ eīm deū. ⁊ colit nos deᵒ ſ; nos ſic deū colimᵒ vt non meliorē eum faciamᵒ colimus eīm eū adoran do nō arando. Ex autem ille nos colit meliores nos reddit. cultura ipſiᵒ ē in nos q ñ ceſſat vbo ſuo ex tirpare mala ſemina d̄ cordib noſtris. aperire cor noſtrū tanq̄; aratro ſmonis. plantare ſemina p̄cep torum. expectare fructū pietatis. ¶ Criſoſt. Et quia xp̄us ſibi ſuffitiat. diſcipuli vō multo indigēt agri cole auxilio. ꝓpterea de vite nihil dicit. ſed de palmi tibᵒ. cum ſubdit. Omnē palmitē i me non ferentē; fructū. tollet eum. Fructum aūt h̄ vitam occulte in ſinuat oſtēdens q ſine opibᵒ ñ poteſt aliqs eſſe i eo. ¶ Hil. ix d. t. Inutiles aūt ⁊ infructuoſos palmites deſectos deputat aſſuros. ¶ Criſ. Et quia etiā qui valde virtuoſi ſunt indigent agricole ope adiungit Et omnē qui fert fructum purgabit eū vt fructū; plᵒ afferat. Hoc dixit ꝓpter tribulationes eorū q̄ tūc mouebātur. oſtēdens q temptationes fortiores eos faciebant. ſic ⁊ purgare hoc ē circūcidere pal mitem eū magis germinare facit. ¶ Augu. Quis eīm eſt in hac vita ſic mūdᵒ vt non ſit magis magiſ q mundādᵒ. Vbi ſi dixerimᵒ quia peccatū non habe mᵒ noſmetipſos ſeducimᵒ. Mundat itaq; mūdos id eſt fructuoſos vt tāto ſint fructuoſiores quāto ſūt mundiores. ſm hoc ergo vitis eſt xp̄us q ait. Pāt maior me eſt. Sedm illud aūt q ait. Ego ⁊ pater vnū ſumᵒ ⁊ ipē agricola eſt. Nec talis quales ſunt qui exterīſecᵒ operando exibent miniſterium ſed ta lis vt det etiam itrinſecus icrementū. Vñ continuo etiā ſeipm mundatorē palmitum oſtendit dicēs. Iā vos mundi eſtis ꝓpter ſermonē quem locutus ſum vobis. Ecce ipē mundator eſt palmitum. quod eſt agricole nō vitis officiū. Sed quare non ait. Mū di eſtis ꝓpter baptiſmū quo abluti eſtis ñ quia ⁊ in aqua vbum mundat. Detrahe vbum ⁊ quid eſt aq̄ ñ aqua. Accedit vbum ad elementū ⁊ fit ſacramē tum. vnde iſta tanta virtᵒ aque vt corpᵒ tangat ⁊ cor abluat niſi faciente vbo. nō quia dr̄. ſed quia cre ditur. Nā i ipō vbo aliud eſt ſonᵒ tranſiens aliud vtus immanēs. Hoc vbum fidei tm̄ valet i eccleſia dei ut per ipm credentem offerētem bñdicētem. tīn gentem mundet infantem q̄uis credere non valētē; ¶ Criſ. Vel dicit mundi eſtis ꝓpter ſermonē quem locutᵒ ſum vobis ideſt interim lumē doctrine iam ſu ſcepiſtis ⁊ a iudaico errore eruti eſtis.

¶ **Manete in me ⁊ ego i vobis. Sicut pal mes non poteſt ferre fructum a ſemetipſo niſi manſerit in vite ſic nec vos. niſi in me manſeritis. Ego ſum vitis ⁊ vos palmi/ tes. Qui manet in me. ⁊ ego in eo hic fert fructum multum quia ſine me nichil pote/ ſtis facere. Si quis in me nō manſerit. mit/ tetur foras ſicut palmes ⁊ areſcet. ⁊ colli/ gent eum ⁊ in ignem mittent ⁊ ardet. Si manſeritis in me ⁊ verba mea in vobis mā ſerint. quodcumq; volueritis. petetis ⁊ fi/ et vobis.**

¶ Criſ. Quia iam mūdos eos dixerat ꝓpter ſermo nem quem locutᵒ fuerat eis. docet q oportet de reli quo impēdere ea que ab eis ſunt ⁊ ideo dicit. manete i me ⁊ ego in vobis. ¶ Aug. Non eo mō illi i ipō ſi cut ipſe i illis. vtrumq; eīm ꝓdeſt. non ipſi. ſed illis. Ita ſunt quippe in vite palmites. ut viti non confe rant. ſed inde accipiant. vnde viuāt. Ita vō vitis ē i palmitibᵒ. ut vitale alimētū ſbmiſtret eis ñ ſumat ab eis. ac per h̄ vt manētem i ſe hr̄ent xp̄m ⁊ mane rent i xp̄o diſcipulis ꝓdeſt. vtrumq; non xp̄o. vnd ſubdit. Sicut palmes nō poteſt ferre fructum a ſe metipō. ñ manſerit in vite. ſic nec vos niſi i me man ſeritis. Magna gratie commendatio. corda inſtruͭ humiliū. ora obſtruit ſuperborum. Nōne huic reſi ſtūt veritati ad bona opa facienda deū ſibi neceſſari um non putantes non aſſertores ſed p̄cipitatores li beri arbitrij. Qui eīm a ſemetipſo ſe fructū eſtimat ferre i vite non eſt. Qui in vite non ē. in xp̄o nō ē Qui i xp̄o non eſt. xp̄ianᵒ non eſt. ¶ Alchuinᵒ. Om nis eīm fructus boni operis ab illa radice ꝓcedit qui nos ſua gratia liberauit. ⁊ ſuo auxilio ꝓuehit vt fructum plᵒ afferre valeamᵒ. Vnde cū repetitione ⁊ ſuperiorū explanatiōe ſubdit. ego ſum vitis ⁊ vos palmites q̄ manet i me credēdᵒ obediēdᵒ pſeuerādᵒ. ⁊ ego in eo illuminando. ſubueniendo pſeuerantiā do nando hic ⁊ ñ aliᵒ. fert fructū multū ¶ Au. Sed ne quis putaret ſaltem puū aliquem fructū poſſe a ſe metipō palmitē ferre ſbdit. q̄a ſñ me nihil pt̄is facē nō ait paꝝ pt̄is facē q̄a ñ palmes i vite māſerit ⁊ vixerit de radice quantūlibet fructū a ſeipō nō po teſt ferre. Quāuis aūt xp̄us vitis non eſſet. niſi ho mo eſſet. tamē iſtam gr̄am palmitib non preberet niſi etiam deᵒ eſſet. ¶ Criſ. Vide ergo filiū nō minᵒ patre conferentem ad diſcipulorū ꝓcurationem. nā pater quidem purgat ipē vō in ſe tenet q faciat pal mites fructificare. Sed tamen ⁊ purgare filij mon ſtratum eſt eſſe. ⁊ manere i radice eſt patris qui ra dicem genuit. Igit magnum quidē damnū eſt nihil poſſe facere. vꝫ nō vſ q ad hoc ſiſtit ſed vlterius ꝓducit ſermonē dicēs. Siquis in me non manſerit mittetur foras ſic palmes. id eſt agricole non potie tur manu ⁊ areſcet hoc eſt. ſiquid habebat a radice amittet. denudatus eius auxilio ⁊ vita. Et colligēt eum. ¶ Alchui. Meſſores angeli. ⁊ in ignem eter num ſcilicet mittent ⁊ ardet. ¶ Augu. Ligna enim vitis tanto ſunt ꝯtemptibiliora ſi i vite non māſerit quanto glorioſiora ſi manſerit. vnum ex duob pal miti congruit aut vitis aut ignis. ſi i vite non eſt in igne erit. ¶ Criſ. Deide oſtendens quid eſt manere i eo. ſubdit. Si māſeritis i me ⁊ verba mea i uobis

manſerit quodcu̅q̃ volueritis petetis ⁊ fiet vobis · ea
enimque per opa oſtenſionem querit · ¶ Aug · Tu̅c ei
ſunt dicenda v̾ba eius i nobis manere quando faci
mus que precepit · ⁊ diligim⁹ que ꝓmiſit · Quando aũt
v̾ba eius manent in memoria nec inueniunt̃ in vita
non computat̃ palmes in vite · quia vitam nõ attra
hit ex radice · Quid autẽ velle poſſunt manendo in
ſaluatore · ñ quod non alienũ eſt a ſalute · Aliud ꝙp
pe volum⁹ · quia ſum⁹ in xp̃o ⁊ aliud volum⁹ quia ſu
mus adhuc in hoc ſeculo · De manſione aũt hui⁹ ſecu
li nobis aliquando ſubrepit · ut hoc petamus · quod
nobis nõ expedire noſcim⁹ · Sed abſit ut fiat nobis
ſi manemus in xp̃o qui non facit quando petim⁹ · ñ
quod expedit nobis · Ad v̾ba aũt eius ꝑtinet oratio
pater noſter · ab hui⁹ orationis v̾bis ⁊ ſenſib⁹ nõ re
cedam⁹ i petitionib⁹ noſtris ⁊ qc̃qd petim⁹ · fiet nob̃
¶ In hoc clarificatus eſt pater meus vt
plurimum fructũ afferatis · ⁊ efficiamini
mei diſcipuli · ſicut dilexit me pr̃ ⁊ ego di/
lexi vos. Manete i dilectõe mea Si ꝑcepta
mea ſeruaueritis · manebitis i dilectõe mea
ſic̃ ⁊ ego ꝑcepta patris mei ſeruaui ⁊ ma/
neo in ei⁹ dilectiõe. Hec locut⁹ ſũ vobis ut
gaudiũ meũ ſit i vobis ⁊ gaudiuz vr̃m im
pleatur.
¶ Criſ. Oñdit ſupra domin⁹ quoniã qui eis inſidia
bãtur · ardebunt nõ manẽtes in xp̃o · Deinde oñdens
quoniam ipſi in expugnabiles erũt ita ſcʒ ut multũ
fructificent ait · In hoc clarificat⁹ eſt pater meus ut
plurimũ fructũ afferatis · q̃ſi d. ſi ad gl̃iaʒ pr̃is ꝑtinʒ
ꝙ vos fructificetis nõ ꝯtemnet gl̃iam ſuam qui aũt
fructũ facit ille ẽ diſcipul⁹ xp̃i Vñ ſubdit̃ · ⁊ efficia
mini mei diſcipuli · ¶ Theo · Fructus aũt apl̃oꝝ ſũt
gentes que ꝑ eoꝝ doctrinã aſtricte ſũt fidei · necnõ
ad dei redacte ſũt gl̃iaʒ · ¶ Au · Siue eñ clarificat⁹
ſiue gl̃ificat⁹ dicat̃ · ex vno v̾bo greco vtrũ ꝙ tranſ
latũ ẽ Doxa h̃ grece dr̃ · latine gl̃ia eſt · q̾d iõ ꝯme
morandũ putaui · ne hoc noſtre gl̃ie tribuam⁹ tãq̃
hoc ex nobiſipſis habeam⁹ · Eius ẽ eñ hec gr̃a · Et
iõ i h̃ nõ nr̃a · ſed ei⁹ ẽ gl̃ia a q̃ eñ facim⁹ fructuʒ
ñ ab illo cui miſericordia ꝑuenit nos · vñ ſubdit̃ ·
Sic̃ dilexit me pater · ⁊ ego dilexi vos · Ecce vñ
ſunt nob̃ opa bona · Nam vnde nob̃ eſſent ñ quia fi
des ꝑ dilectionem opat̃ · Vñ̾ aũt diligerem⁹ ñ pri⁹
diligeremur · Q̾d aũt ait · ſicut dilexit me pr̃ ⁊ ego
dilexi vos · non equalitatem nature oñt nr̃e ⁊ ſue ſi
cut eſt pr̃is ⁊ ipius ſed gr̃am qua mediator ẽ dei ⁊
hoĩm homo xp̃c ieſus · Mediator quippe mõſtratur
cũ dicit diligit pr̃ ⁊ ego vos · Nam pr̃ vtrũq̃ dilig̾
nos ſed in ipo · ¶ Criſ · Si igit̃ pater amat vos · ꝯfi
dite · ſi patris eſt ⁊ gl̃ia fructificate · Deinde ut nõ pi
gros eos faciat ſubdit · manete i dilectione mea · qua
liter aũt hoc erit oſtendit ſubdens · Si ꝑcepta mea
ſeruaueritis manebitis in dilectione mea · ¶ Augu ·
Quis ambigat ꝙ dilectio ꝑcedat obſeruantiam ꝑcep
torum · vnde eñ ꝑcepta ſeruet nõ habet · qui nõ dili
git · Quod ergo h̃ ait oñt non vnde dilectio genera
tur · ſed vnde mõſtretur · ut nemo ſe fallat dicẽdo ꝙ

eum diligat ſed eius ꝑcepta nõ ſeruat · quãuis q̾d
dicit · manete in dilectione mea · nõ apparet quã dixerit
dilectionẽ · verum qua eũ diligim⁹ · an qua ipẽ nos
diligit · Sed ex verbo ſupiore dinoſcitur · Dixerat
quippe · Et ego dilexi vos ⁊ continuo ſubiecit ma
nete i dilectione mea · Illa ergo qua dilexit eos q̃d
ẽ g⁹ manete i dil̾ · me · ñ manete in gr̃a mea · ⁊ q̃d ẽ ſi
ꝑcepta mea ſ̾uaueritis manebitis in dilectiõne mea
niſi ex hoc ſcietis ꝙ in dilectione mea qua vos dili
go manetis · ſi mea ꝑcepta ſeruatis · Non ergo ut
nos diligat prius ꝑcepta eius ſeruam⁹ · ſed niſi nos
diligat · precepta eius ſ̾uare non poſſumus hec eſt
gracia que humilibus patet · ſuperbos latet · Sʒ q̃d
illud eſt quod adiungit · ſic̃ ⁊ ego ꝑcepta pr̃is mei
ſ̾uaui ⁊ maneo in eius dilectione vtiq̃ eam hic dile
ctionem patris intelligi voluit · qua eum diligit pa
ter · Sed nũq̃d ⁊ h̃ gr̃a intelligenda ẽ qua pr̃ diligit
filiũ ſic̃ ẽ gr̃a q̃ nos dilig̾ fili⁹ · cũ ſim⁹ nos filij gr̃a ñ
natura vnigenit⁹ aũt natura · nõ gr̃a · An hoc etiaʒ
in ipo filio ad hominem referendũ eſt · ita ſane · Nam
dicẽdo · ſicut dilexit me pr̃ · ⁊ ego dilexi vos · graciã
mediatoris oſtendit · Mediator aũt dei ⁊ hoĩm nõ
in quantum de⁹ · ſed in quantum homo eſt chriſtus
ihеſus · Igitur recte poſſumus dicere ꝙ cum ad na
turam dei non pertineat humana natura · Ad perſo
nam tamẽ filij dei per graciam pertinet quia nulla ẽ
maior · nulla prorſus equalis · Neq̃ eñ illã ſuſcep
tionẽ vlla hominis merita preceſſerunt · ſed ab illa
ſuſceptione · merita eius cuncta ceperunt · ¶ Alchu ·
Que autem precepta dixerit exponit apoſtol⁹ di
cens · Chriſt⁹ factus eſt obediens patri vſq̃ ad mor
tem · mortem autem crucis · ¶ Criſoſtomus · Deinde
quia futura paſſio ⁊ triſticia v̾borum interruptura
erãt eorum leticiam ſubiunxit · Hec locutus ſũ vo
bis vt gaudium meum in vob̃ ſit · ⁊ gaudium vr̃m
impleat̃ · Quaſi di · Et ſi incidat triſticia hãc auferã
vt ad finem veniat gaudium · ¶ Aug · Quod autẽ
eſt gaudiũ xp̃i i nob̃ ñ ꝙ dignat̃ gaudere de nob̃ ⁊
q̃d eſt gaudiũ nr̃m q̃d dicit iplendũ · ñ eius habere
ꝯſortiũ · Gaudiũ aũt iã ipẽ ꝑfectũ de nob̃ habebat ·
quando nos preſciendo ⁊ ꝑdeſtinãdo gaudebat ſed
illud gaudium in nob̃ nõ erat · quia nec nos in quib⁹
eſſe poſſet eramus · cepit autem eſſe in nobis quãdo
vocauit nos · ⁊ hoc gaudiũ nr̃m merito dicim⁹ quo
nos beati futuri ſum⁹ · quod inchoatur in fide rena
ſcentium · implebit̃ in premio reſurgentiũ ·

¶ Hoc eſt preceptum meũ vt diligatis
inuicem ſicut dilexi uos Maiorem hac dile
ctioneʒ nemo habet q̃ ut animam ſuam po/
nat q̃s ꝑ amicis ſuis. Vos amici mei eſtis
ſi feceritis q̃ ꝑcipio uobis. Iã nõ dicã uos
ſeruos · q̃a ſeruus neſcit q̃d faciat dñs eius
Vos aũt dixi amicos q̃a oĩa q̃cũq̃ audiui a
pr̃e meo nota feci uobiſ · ñ uos me elegiſtiſ
ſʒ ego uos elegi vos · ⁊ poſui uos ut eatis
⁊ fructuʒ afferatis ⁊ fruct⁹ vr̃ maneat ut
q̃dcũq̃ petieritis pr̃eʒ i noĩe meo det uobiſ.

¶ Theoph. Quia ꝑdixerat ꝙ ſi mādata mea cuſtodieritis tunc ī me ꝑmanebitis hic oſtendit ꝙ mādata obſeruare oporteat dicēs. Hoc eſt ꝑceptum meū vt diligatis inuicem ¶ Gregorius in homi. Cum aūt cuncta ſacra eloquia dominicis ſint plena preceptis quid eſt quod de dilectione quaſi de ſpeciali mandato hic dicit: niſi quia omne mandatū d̄ ſola dilectione eſt ⁊ omīa ꝑceptum vnum ſunt. quia quicq̄d ꝑcipitur ī ſola caritate ſolidatur. Vt enī multi arboris rami ex vna radice ꝓdeunt. ſic multe virtutes ex vna caritate generant̄. Nec habet aliquid viriditatis ramꝰ boni operis. ſi non manet in radice caritatis. precepta autem dominica ⁊ multa ſunt ꝑ diuerſitatem operis ⁊ vnum in radice caritatis.

¶ Augu. Vbi ergo caritas eſt quid eſt quod poſſit deeſſe? vbi autem non eſt quid eſt quod poſſit ꝓdeſſe? Diſcernitur autem iſta dilectio ab ea qua ſemetinuicem diligunt homines ſicut homines. Vnde adiunctum eſt ſicut dilexi vos. vt q̄d enī nos dilexit xp̄s niſi vt poſſimꝰ regnare cum xp̄o? Ad hoc ergo ⁊ nos inuicem diligamꝰ. vt dilectionē noſtrā diſcernamus a ceteris qui non ad hoc ſeinuicē diligunt. q̄a nec diligunt. Qui aūt ſe ꝓpter habendum deum diligūt ipſi ſe diligunt. ¶ Greg. Vna aūt ⁊ ſūma eſt ꝓbatio caritatis ſi ⁊ ip̄e diligatur. qui aduerſat̄. Nā ⁊ ipſa veritas ⁊ crucis patibulum ſuſtinet ⁊ tamen ipſis ſuis ꝑſecutorib' affectum dilectionis impendit dicēs. Pater ignoſce illis quia neſciunt quid faciūt cuiꝰ dilectionis ſummā exp̄mit cum ſubiungit. Maiorē hac dilectiōꝫ nemo hē vt aīam ſuā ponat q̄s ꝓ amicis ſuis. Mori ꝓ inimicis dominꝰ venerat. ⁊ tā ꝑoſiturum ſe aīam ꝓ amicis dicebat. vt nobis oſtēderet quia cum diligendo lucꝫ facere d̄ inimicis poſſumꝰ. etiam ipſi amici ſunt qui ꝑſecūtur ¶ Augu. Quia ergo ſuꝑiꝰ dixerat. hoc eſt ꝑceptum meum vt diligatis inuicem ſicut dilexi vos ſic ⁊ hoc cōſequens quod idem iohēs ī epiſtola ſua dicit ut quemadmodū xp̄us pro nobis aīam ſuā poſuit ſic ⁊ nos debemꝰ aīas pro fratribꝰ ponere. Hoc martires ardenti dilectione fecerūt. Ideo ad menſam xp̄i nō ſic eos cōmemoramꝰ quēadmodum alios vt etiaꝫ ꝓ eis oremꝰ. ſed magis vt eoꝝ veſtigijs hereamꝰ. talia enī ſuis fratribꝰ exhibuerūt qualia d̄ domini mēſa pariter acceꝑūt. ¶ Gre. Qui vo trāq̄llitatis tp̄e nō dat ꝓ deo tunicā ſuam. qualit̄ ī ꝑſecucione daturus eſt aīam ſuā. virtꝰ ergo caritatis vt inuicta ſit ī ꝑturbatione nutriatur ꝑ miſericordiā in trāq̄llitate ¶ Au. viij. de tri. Ex vna aūt eadē q̄ caritate deū ꝓximū q̄ diligimꝰ ſꝫ deū ꝓpt̄ deū. nos aūt ⁊ ꝓxim ꝓpt̄ deum. Cū ergo duo ſint ꝑcepta ī quibꝫ tota lex pendet ⁊ ꝓphete dilectio dei ⁊ ꝓximi non immerito plerū q̄ ſcriptura ꝓ vtro q̄ vnū ponit. quia qui diligit deum. conſequens eſt ut faciat que ꝑcepit deꝰ. Conſequēs ergo eſt ut proximū diligat quia ⁊ hoc precepit deꝰ. vnde ⁊ hic ſequitur. vos amici mei eſtis. ſi feceritis que ꝑcipio vobis. ¶ Greg. xxvij. mo. Amicus quippe quaſi anime cuſtos dicitur. vn̄ non immerito qui voluntatem d̄i cuſtodire ī ꝑceptis illiꝰ d̄r. eius amicꝰ vocatur. ¶ Aug. Magna dignatio cū ſeruꝰ bonꝰ eſſe nō poſſit niſi precepta domini ſui fecerit hic amicos ſuos voluit intelligi. vn̄ boni ſerui poſſūt ꝓbari poteſt igitur eſſe ⁊ ſeruꝰ ⁊ amicꝰ qui ſeruus eſt bonꝰ. Quomō autem intellecturi ſumꝰ ⁊ ſeruum ⁊ amicum eſſe ſeruum bonum cum ſubdat iam non dicam vos ſeruos quia ſeruus neſcit quid faciat dominꝰ eius. Ita q̄ tunc ſerui non erimꝰ. quādo boni ſerui fuerimꝰ. Quaſi ſeruo ſuo bono ⁊ ꝓbato dominꝰ eius non etiā ſua ſecreta cōmittat? Sed ſicut ſunt duo timores ſic ſūt due ſeruitutes. eſt timor quē ꝑfecta caritas mittit foras in quo etiam eſt ſeruitꝰ ſimul foras cum ip̄o timore mittenda. Eſt et alius timor. caſtꝰ ꝑmanens in ſeculū ſeculi. Ad ꝑmam ergo ſeruitutem ſeruos ꝑtinentes intuebatur dominꝰ dicens. Iam non dicā vos ſeruos quia ſeruꝰ neſcit q̄d faciat dn̄s eius. Non ille vti q̄ ſeruus ad timorem ꝑtinens caſtum. cui dicit̄. Euge ſerue bone. intra ī gaudium domini tui. Sed ille ſeruꝰ ꝑtinens ad timoreꝫ foras a caritate mittendum d̄ quo alibi d̄r Seruꝰ non manet in domo in eternum. filiꝰ aūt manet ī eternū. quoniam ita q̄ dedit nobis poteſtatē filios dei fieri. vt miro modo ſerui non ſerui eſſe poſſimꝰ hoc dominū facere ſcimꝰ. hoc ſeruꝰ ille neſcit. qui neſcit q̄d faciat dominꝰ eius ⁊ cum aliquid boni facit ſic extollitur quaſi hoc ip̄e faciat. ⁊ non dominꝰ eius. ⁊ in ſe non in domino gloriatur Sequit̄. Vos autem dixi amicos quia omnia quecū q̄ audiui a patre meo nota feci vobis ¶ Theoph. Quaſi diceret ſeruꝰ non nouit conſilia dn̄i. vos aūt cum amicos reputem ſecreta mea vobiſ cōmunicaui. ¶ Auguſt. Quo aūt pacto intellecturi ſumꝰ omnia eū nota feciſſe diſcipulis quecum q̄ audiuit a patre cum ꝓpterea multa nō dicat eis q̄a ſcit eos nō portare nō poſſe. Sed omīa ſe nota feciſſe diſcipulꝭ dicit. que ſe nouit nota eſſe facturum in illa plenitudine de qua dicit apoſtolꝰ. Tunc cognoſcam ſicut ⁊ cognitꝰ ſum ſicut enī immortalitatē carnis ⁊ ſalutem aīarum futuram expectamꝰ. ita omnium notitiā q̄cū q̄ vnigenitꝰ audiuit a patre futurā expectare debemus. ¶ Criſoſtomus. Vel omnia que audiuit a patre que nota fieri voluit ſeruis ſuis. ſūt gaudia interne caritatis ⁊ feſta ſuperne patrie que noſtris quotidie mentibꝰ per inſpirationem ſui amoris imp̄mit. Dum enī audita ſupna celeſtia amamꝰ amata iam nouimꝰ quia amor ip̄e notitia eſt. Omīa ergo nota eis fecerat quia terrenis deſiderijs immutati amoris ſummi facibꝰ ardebant. ¶ Criſoſtomus. Vel omīa dicit quecū q̄ eos audire oportebat Per hoc aūt ꝙ dicit ſe audiſſe oſtendit ꝙ nihil alienum loquitur. ſed que patris. ¶ Greg. Sed quiſquis ad hanc ꝑuenit dignitatem vt amicꝰ dei vocetur dona que ꝑcipit ſuper ſe non ſuis meritis tribuat vn̄ ſubditur. Nō vos me elegiſtis ſed ego elegi vos ¶ Aug. Hec eſt ineffabilis gratia. quid enī eramꝰ quando xp̄m nondum elegeramꝰ. niſi iniqui ⁊ ꝑditi. Ne q̄ enī credidimꝰ in eum vt eligeret nos. Nam ſi credentes elegit. eligētes elegit Hic certe vacat vana illorum ratio qui ideo nos dicunt electos ante mundi cōſtitutionē quia preſciuit nos deꝰ futuros bonos non ſeipſum nos facturum bonos qm̄ ſi ꝓpterea nos elegiſſet quia bonos futuros eſſe ꝑſcierat ſimul etiam preſciſſet ꝙ eum nos fuiſſemus prius

electum· Non em̄ aliter poſſum⁹ eſſe boni niſi forte
dicendus eſt bonus q̄ non eligit bonū q̄d g⁹ elegit in
non bonis· Non eſt vt dicas· ideo electus ſum· quia
iam credebam· Si em̄ credebas in eum· iam elege
ras eū · nec eſt vt dicas anteq̄ꝫ crederē iā bona opa
bar· ideo elect⁹ ſum q̄d em̄ eſt boni operis ante fidem
quid ergo dictum ſum⁹ niſi q̄a mali eram⁹ ⁊ electi ſu
mus vt boni ꝑ gratiā nos eligētis eſſem⁹ Augu·
de p̄deſtinatione ſcōꝝ· Electi ſūt itaq̄ ātē mūdi cō
ſtitutiōem ea p̄deſtinatōe in qua deus ſua futura fa
cta preſciuit· electi aūt de mundo ea vocatione qua
deus id quod p̄deſtinauit impleuit· quos enī p̄deſtia
uit hos ⁊ vocauit· Aug· ſr̄ ioh̄ Et videte quēad
modū non eligat bonos· ſed quos elegit faciat bonos
nam ſequitur· ⁊ poſui vos vt eatis ⁊ fructum affe
ratis· iſte eſt fructus de quo iam dixerat· ſine me
nihil poteſtis facere ipſe eſt via in qua nos poſuit
vt eam⁹ Greg· i ho· Poſui ergo vos ad gratiā
plātaui vt eatis volēdo quia velle iā mēte ire eſt ⁊
fructū afferatis opādo q̄lē vo fructū afferre debeāt
ſubdit ⁊ fruct⁹ vr̄ maneat· Om̄e em̄ q̄d ſecundū pre
ſēs ſeculū laboram⁹ vix vſq̄ ad mortē ſufficit· mors
nāq̄ interueniēs fructū noſtri laboris abſcidit Q̄d
vero ꝓ eterna vita agit̄ etiā poſt mortē ſuat ⁊ tūc
apparē incipit cum laboꝝ carnaliū fruct⁹ ceperit nō
videri· tales ergo fruct⁹ operemur qui maneāt qui
cū mors cūcta interimat ipi exordiū a morte ſumāt
Au· dilectio g⁹ eſt fruct⁹ nr̄ que nūc eſt i deſiderio
nōdū in ſaturitate· ⁊ ipo deſiderio q̄cūq̄ petierimus
in noīe vnigeīti filij dat nobis pater· vnde ſequit̄ ⁊
quodcunq̄ petieritis patrem in noīe meo det vobis
hoc petim⁹ in noīe ſaluatoris quod ꝑtinet ad ratōꝫ
ſalutis

Hec mando vobis vt diligatis inuicem
Si mund⁹ vos odit ſcitote q̄a me p̄orem uo
bis odio habuit. Si de mundo eſſetis mun
dus ꝙ ſuū erat diligeret Quia vero d̄ mū
do nō eſtis ſed ego elegi vos de mūdo prop
terea odit vos mund⁹ memētote ſermōis
mei quem ego dixi vobis. Non eſt ſeruus
maior domino ſuo. ſi me ꝑſecuti ſunt ⁊ vos
ꝑſequentur. ſi ſermonē meum ſeruauerint
⁊ veſtrum ſeruabūt. Sed hec omnia facient
vobis ꝓpter nomen meum. quia neſciunt
eum q̄ miſit me.

Aug· Dixerat dn̄s poſui vos vt eatis ⁊ fructū
afferatis caritas aūt fructus noſter eſt de hoc itaq̄
fructu mādans nobis dicit· hec mando vobis vt dili
gatis inuicem· vn̄ ⁊ apoſtl̄s fruct⁹ inq̄t ſpirit⁹ cari
tas ac deinde cetera tāq̄ꝫ ex iſto capite exorta ⁊ reli
gata contexuit merito itaq̄ ſic dilectionē ſepe cōme
dat tāq̄ꝫ ſola p̄cipiēda ſit ſine qua non poſſūt ꝓdeſſe
cetera bona· ⁊ q̄ non poteſt haberi ſine ceteris bonis
q̄bus homo efficit̄ bon⁹ Cri· vel aliter ꝯtius dixi
q̄m animā meā ꝓ vobis pono ⁊ q̄a prim⁹ vos elegi

Hec aūt oīa non exꝓbrās dixi ſꝫ ad dilectionē vos
inducēs vt diligatis inuicē· deinde q̄a ꝑſecutōꝫ pati
⁊ a mltis exꝓbrari difficile erat· oſ̄dit cōſeq̄nter ꝙ
non dolere ſed ⁊ letari oportet vn̄ ſeq̄tur· Et ſi mun
dus vos odit· ſcitote q̄a me priorē voſ̄ odio habuit
quaſi diceret· ſcio hoc eſſe durū ſed ꝓpter me patie
mini· Aug· Cur em̄ ſe mēbra ſupra v̄tcē extollūt
recuſas eſſe in corpe ſe non vis mūdi odium ſuſtine
re cum corpore pro dilectione aūt patienter debem⁹
etiam mundi odium ſuſtinere· neceſſe eſt em̄ vt nos
oderit quos cernit nolle quod diligit· vnde ſequitur
Si de mundo fuiſſetis mundus quod ſuum erat di
ligeret· Crīſ· Quia em̄ ꝓpter xp̄m pati nōdum
erat ōis ſufficiēs mitigatiōis cauſa illa cauſa dimiſſa
hanc adiecit oſtendens ꝙ hoc eſt virtutis argumētū
a mundo odio haberi· vnō dolore oporteret ſi a mun
do diligeremi hoc em̄ eſſet malicie noſtre oſtenſiuū
Augu· Vniuerſe aūt hoc dicit eccleſie quam plu
rimum mundi nomine appellat· ſicut eſt illud· deus
erat in xp̄o mundum reconcilians ſibi· Totus er
go mundus eccleſia eſt· ⁊ totus mundus odit eccle
ſiam Mundus igitur odit mundum inimicus recon
ciliatum īquinatus mundatum· quēri ergo poteſt ſi
etiam mali faciunt perſecutionem malis ſicut impij
reges ⁊ iudices cum eſſent perſecutores pioꝝ· vti
q̄ꝫ ⁊ homicidas ⁊ adulteros puniebant· quomodo in
telligendum eſt ꝙ dominus ait· Si de mundo eētis
mundus quod ſuum erat diligeret niſi quia mūd⁹
eſt i eis a quibus talia ſcelera puniuntur ⁊ mund⁹
eſt i eis· a quibus diliguntur mundus ergo odit q̄d
ſuum eſt ex ea parte hominum qua ſceleratis nocet
⁊ diligit quod ſuum eſt ex ea parte qua ipſis fauet
Si etiam queratur· quomodo ſe diligat mundus q̄
odit mundum redemptionis· diligit vtiq̄ falſa dilec
tione non vera· quoniam quod et nocet· hoc diligit·
odit naturam· diligit vicium· Vnde ⁊ nos prohibe
mur diligere in illo quod ipſe diligit· ⁊ iubemur di
ligere quod ipſe odit in ſeipſo· vicium quippe in illo
diligere prohibemur· iubemur q̄ naturam. De aūt
de hoc mundo damnando non eſſent· electi ſunt inde
non meritis ſuis quorum nulla bona preceſſerāt ope
ra· non natura que tota fuerat in ipſa radice vici
ata ſed gratia· vnde ſeq̄tur· Quia vero de mundo n̄
eſtis· ſed ego elegi vos de mundo· ꝓpterea odit vos
mundus· Gregorius· ſuper ezechielem in home
lia nona· Nam peruerſorum derogatio vite noſtre
approbatio eſt quia iam oſtenditur· nos aliquid iuſti
tie habere ſi illis diſplicere incipimus qui non pla
cent deo· Nemo enim poteſt in vna eademq̄ re omni
potenti domino atq̄ eius hoſtibus gratus exiſtere
Nam ſe deo amicum denegat· qui eius placet ini
mico· ⁊ inimicus veritatis aduerſabitur· qui eidem ue
ritati in mente ſubiugabitur· Auguſtin· Exhor
tans autem dominus ſuos ſeruos ad mundi odia
perferenda patienter· nullum eis maius ⁊ melius
quam de ſeipſo pro ponit exemplum· vnde ſequitur
Mementote ſermonis mei quem ego dixi vobis nō
eſt ſeruus maior domino ſuo· Si me perſecuti ſunt
⁊ vos perſequentur ſi ſermonem meum ſuauerunt
⁊ veſtrum ſeruabunt· Gloſa· Jd eſt obſuauerīt

Gloſ. i. obfuſcauerūt vt calūniarenť iuxta illud obfuſcabit peccator iuſtū. Chꝛ. vt aīr. Si dn̄m meū ꝑſecuti ſunt. vos etiam ſuos multomagis. Si nō ꝑſecuti fuiſſent ſed ſmonem cuſtodiuiſſēt vr̄m etiā cuſtodirent. Tñſ. Quaſi diceret nō vos turba ń opoꝛtet ſi cōmunicabitis meis paſſiōibꝫ quia vos ń eſtis me potioꝛes. Au. Hic aūt vbi dicit nō eſt ſuꝰ maioꝛ domīo ſuo illud ſignificat ſuū ꝑtinentē ad timoꝛē caſtū q̄ ꝑmanet ī ſeculū ſeculi. Cri. Deīn ⁊ aliam mitigationē ponit quoniā ⁊ pater cum eis cōtumeliam patitur cui iniurianť. Vn̄ ſequiť. Sꝫ hec oīa facient vobis ꝓpter nomen meū. Aug. Que oīa ń que dixit odio habebūt. ſ. ⁊ ꝑſequenť ſmonemqꝫ cōtemnēt. quid eſt aūt aliud dicere ꝓpē nomen meū q̄ꝫ me in vobis odio habebūt me in vobis ꝑſequenť ⁊ ſmonem veſtrū quia meꝰ eſt. ideo ń ſuabunt. Tāto igiť miſeriores qui ꝓpter hoc nomē iſta faciunt quāto beatioꝛes qui ꝓpter hoc nomē iſta patiunť. Faciunt aūt ⁊ iſta mali malis. ſed vtriqꝫ miſeri ⁊ qui faciunt ⁊ qui patiunť. Quomō aūt hꝫ erit verum. hec oīa facient vobis ꝓpter nomē meum. cum illa non ꝓpter nomē xp̄i faciāt. hoc eſt ꝓpē iuſticiā. ſꝫ ꝓpē iniquitatē ſuā. Hec. queſtio. ita ſoluitur ſi totum referať ad iuſtos tanq̄ꝫ dictum ſit. Hec omnia patiemini ab eis ꝓpter nomen meū. Si aūt ꝓpter nomen meū ſic accipitur. id eſt quod in vobis oderunt ⁊ propter iuſticiam quam in vobis oderunt ſimiliť recte dici poſſunt ⁊ boni. cum ꝑſecutionē faciunt malis ⁊ ꝓpter iuſticiam facere quā diligēdo ꝑſecuntur malos ⁊ ꝓpter iniquitatē quā oderunt in ipſis malis. Quod aūt addidit. quia neſciūt eum qui miſit me ſm̄ eam ſcientiā dictum eſt qua dicitur. ſcire te ſenſus eſt cōſummatus.

Si non veniſſē ⁊ locutus eis non fuiſſē peccatum non haberent. Nunc aūt excuſationem non habent de peccato ſuo Qui me odit ⁊ patrem meū odit Si opa non feciſſē in eis que nemo alius fecit peccatū non haberent. Nunc autem ⁊ viderunt ⁊ oderunt et me ⁊ patrem meum. Sed vt impleatur ſermo qui in lege eorum ſcriptus eſt. quia odio habuerunt me gratis.

Tñſ. Ponit iterū dominꝰ aliā diſcipuloꝝ mitigationē oſtendens quōꝫ iniuſte ⁊ in ip̄m ⁊ in diſcipłos talia opabūtur. Vnde dicit ſi non veniſſē ⁊ locutus eis fuiſſem peccatum nō hr̄ent. Aug. Iudeis locutus eſt xp̄s. non aliis gentibꝫ. In eis ergo voluit intelligi mundū qui odit xp̄m ⁊ diſcipłos eiꝰ. imo vo non in eis ſolis ſꝫ nos quoqꝫ ad eundū mundū ꝑtinere mōſtrauit. Nunq̄d ergo ſine peccato erāt iudei quibꝫ xp̄s locutꝰ eſt anteqūꝫ xp̄us in carne veniſſet. Sed magnū quoddā peccatū nō oīe peccatū q̄ſi ſꝫ generali nomīe vult intelligi. Hoc eſt eīn peccatum quo tenētur cūcta peccata q̄ꝫ vnuſquiſqꝫ ſi nō habeat dimittūť ei cūcta pctā. Hoc aūt eſt q̄a nō crediderunt in xp̄m qui ꝓpterea venit vt credať in eum Hoc ergo peccatū ſi nō veniſſet nō vtiqꝫ hr̄ent. Aduentꝰ eīn eiꝰ quantū credentibꝫ ſalutaris. tantū nō credentibꝫ exitialis factꝰ eſt. Sequitur. Nūc aūt excuſationē nō habent de peccato ſuo. Si aūt hi ad q̄s nō venit xp̄s nec locutꝰ eſt eis excuſationē nō hn̄t ď peccato ſuo cur hic dictū eſt ꝓpterea iſtos nō habere quia venit ⁊ locutꝰ eſt eis. Si aūt habent vtrum ad hoc hn̄t. vt a penis alienentur. vt mitius puniantur. Ad hec inq̄ſita reſpondeo eos hr̄e excuſationē nō de omni peccato ſuo ſed de hoc peccato ſuo. q̄ꝫ in xp̄m nō crediderunt. Sed nō in eo ſunt numero ad quos ꝑ diſcipulos venit. Nō ſunt eīn in pena leniori ponendi q̄ omnino legem xp̄i accipere noluerunt ⁊ eam quantū ad ipſos autem omnino nullā eſſe voluerunt. Hanc etiā excuſationem poſſunt habere. qui ꝑuſq̄ꝫ euangeliū xp̄i audirēt vite huiꝰ fine preuenti ſunt. ſed non ideo poſſunt effugere dānationem. q̄ cūqꝫ eīn homies ń in eo ſaluatore ſaluēťur qui venit querere quod perierat. ad ꝑditionem ſine dubio ꝑtinebunt. Quāuis dici poſſit alios leniores alios grauiores penas paſſuros. Ille eī ꝑeũre dicitť. qui ab illa beatitudīe quam dat ſanctis ſuis. ꝑ ſuppliciū ſeparať. Tāta eſt aūt ſuppliciorꝫ quanta eſt diuerſitas peccatorum que quomodo ſe habeat altꝰ iudicat ſapiencia diuina. q̄ꝫ coniectura ſcrutatur aut effatur humana. Tñſ. Quia vo hincinde cauſabantur. q̄ꝛ ꝓpter p̄rem eum ꝑſequebātur. deſtruēs eorum excuſationem dicit. Qui me odit ⁊ p̄rem meū odit. Alcuin. Sicut eīn qui diligit filium. diligit ⁊ p̄rem quia vna eſt dilectio patris ⁊ filii ſicut vna natura ita ⁊ qui ōdit filium odit p̄rem. Aug. Sꝫ cum ſupius diceret. Neſciunt eū qui me miſit quomodo poſſunt odiſſe quem neſciunt. Si eīn deū non q̄ꝫ ē ipſe. ſed neſcio q̄d aliud ſuſpicātur ant credunt ⁊ hoc oderunt nō vtiqꝫ ip̄m oderunt. Et de hominibꝫ quidem fieri poteſt vt eos ſepe quos nūq̄ꝫ vidimus oderimꝰ vel diligamꝰ. fama de aliquo ſermocinante. vel bene vel male. Sꝫ quō ď q̄ natura nobis intimatur. dicendꝰ ē ignotꝰ. Non eīn eius facie corporali nobis intimatur. ſed tunc nobis ad cognitionē patꝫ quando eius mores ⁊ vita nō latent. alioquin nec ſeip̄m noſſe quiſq̄ꝫ poteſt qui videre faciē ſuam non poteſt. Sed plerumqꝫ in eis noſtra credulitas fallit quia nōnunq̄ꝫ ⁊ hiſtoria ⁊ multomagis fama mentitur. Pertinet aūt ad nos vt quia nō poſſumꝰ hominum indagare cōſciētiam de ipſis rebꝰ habeamꝰ veram certamqꝫ ſentētiam. Quando ergo nō erratur in rebus ⁊ recta ſit improbatio viciorum. virtutūqꝫ approbatio. ſi erratur ī hominibꝫ venialis eſt humana temptatio. ꝓinde ſicut fieri poteſt vt homo bonus hominē bonum oderit neſciens nō ip̄m ſed q̄ꝫ putat eſſe ip̄m. vel potius diligat neſciens cum bonum diligit. quod eſt ille. ita ⁊ fieri poteſt vt homo iniuſtus hominē oderit iuſtum. ⁊ tamen dum eum credit iniuſtum. diligat nō ip̄m. ſed quod putat eſſe ip̄m. quemadmodū aūt homies. ſic ⁊ deum. Denīqꝫ ſi interrogarenť iudei vtrum diligerent deū ſe diligere reſpōderent nō ex animo mētientes. ſed errando potius opinantes. quomō eīn diligerent p̄rem veritatis q̄ hn̄t odio veritatē. nolūt eī ſua facta dānari ⁊ hꝫ hꝫ veritas. Tm̄ igiť oderunt veritatem. quātū

oderunt ſuas penas quas talibꝰ irrogat. ¶ Neſciunt
aūt illam eſſe veritatem que tales quales ipſi ſūt dam
nat. ac ꝑ hoc quia veritatem qua iudicantur dānantur
de pr̄e deo natam neſciunt. etiam ipſm̄ et neſciunt et
oderunt. ¶ Criſ. Sic igit̄ non habent inquit excu
ſationē ꝑ hoc ꝙ eam que a ſermonibꝰ doctrinam tri
buebam. ſed et eam que ab opibus adiecit ſcḋm moyſi
legem. qui ab eo ꝙ h̄ facit ꝑſuaderi vniuerſos iuſſit
cum ad pietatem inducat. et miracula tribuat. Vn̄
ſubdit. Si opa non feciſſem in eis que nemo alius fe
cit. peccatum non haberent. ¶ Augu. Hoc ſcilicet
peccatū ꝙ in eum loquentem et opantem non credi
derunt. Sed quid eſt quod addidit. Que nemo aliꝰ
fecit? Nulla quippe in opibꝰ xp̄i videnē eſſe maio
ra q̄ʒ ſuſcitatō mortuoꝝ. quod ſciimꝰ etiam antiquos
feciſſe ꝓphetas. Fecit tñ aliqua xp̄c que nemo aliꝰ
fecit. Sed reſpōdetur et alios feciſſe. que nec ipſe nec
aliꝰ fecit. Sed ꝙ tam multa vitia et malas valitudi
nes vexationeſqȝ mortaliū tanta poteſtate ſanaret
nullꝰ oīo legit̄ antiquoꝝ. vt eñ taceat̄ ꝙ iubendo ſic
occurrebant ſaluos ſingulos fecit. Marcꝰ dicit ꝙ q̄
cumqȝ introibat in vicos uel in villas aut in ciuita
tes in plateis ponebant infirmos. et dep̄cabant̄ eū
vt vel fimbriam veſtimenti eius tangerent et quot
quot tangebant eū ſalui fiebant. Hec nemo aliꝰ fecit
in eis. Sic eñ intelligendū eſt. qḋ ait. in eis nō inter
eos. vel coram eis. ſʒ ꝓrſus in eis quia ſanauit eos
Nemo tñ aliꝰ fecit q̄cunqȝ talia ī eis opa fecit. qm̄ q̄ſ
quis aliꝰ homo aliquid eoꝝ fecit. ipſo faciente fecit.
Hec aūt ipſe illis non facientibꝰ fecit. Sʒ h̄ etſi pat̄
aut ſpūſſanctꝰ fecit. nemo aliꝰ fecit. q̄a totiꝰ trinitatis
vna ſubſtantia eſt. Pro his ḡo beneficiis amorem non
odium retribuere debuerūt. et h̄ eis exprobrans ad
iungit dicēs. Nūc aūt viderunt. et oderūt me et pa
trē meū. ¶ Criſ. Hoc aūt dicit ne diſcipuli dicant
Cur igitur inter tot nos induxiſti mala. Nōne ꝓba
et odium ꝓuidiſti. ſʒ et ꝓphetiam inducit cum ſubdit.
Sed ut impleat̄ ſermo qui in lege eoꝝ ſcriptus eſt.
quia odio habuerunt me gratis. ¶ Aug. xv. de tri.
Legis noīe aliquando ſimul omīa veteris teſtamēti
ſanctaꝝ ſcripturaꝝ ſignificantur eloquia et ita dn̄s
hic dicit. in lege eoꝝ ſcriptū eſt cum legatur in pſal
mis. ¶ Augu. ſup ioh. Eoꝝ aūt legem dicit nō ab
ipſis inuentam ſed ipſis datam. Gratis aūt odit q̄
nullū ex odio cōmodū querit vel incōmodum fugit
ſic oderūt deum impii ſic diligunt iuſti vt alia ꝓter
illum bona non expectent qm̄ ipſe erit ī oībus omia
¶ Gre. xxv. mo. Aliud eſt aūt bona nō facere aliud
bonoꝝ odiſſe doctorem. ſic aliud eſt ex p̄cipitatione
aliud ex deliberatione peccare. Ex īfirmitate ei ple
ru mqȝ ſolʒ accidere. amare bonū. ſʒ implere nō poſ
ſe. Ex ſtudio aūt peccare ē bonū nec facē nec ama
re. Sic ergo nōnunq̄ʒ grauiꝰ eſt peccatum diligere
q̄ʒ ꝑpetrare. Ita nequius eſt odiſſe iuſticiā q̄ʒ non
feciſſe. Sunt ergo nōnulli in eccl̄ia q̄ nonſolū bona
nō faciunt. ſed etiam ꝑſequūtur. et que ipſi ī facere ne
gligunt. etiā in aliis deteſtāt. Horꝝ peccatū nō ex in
firmitate aut ignorātia. ſʒ ex ſolo ſtudio ꝑpetratur.

¶ Cum aūt venerit paraclitꝰ quem ego
mittam vobis a patre ſpm̄ veritatis qui a
patre ꝓcedit. ille teſtimoniū perhibebit de
me. et vos teſtimonium perhibebitis. quia
ab initio mecum eſtis.

¶ Criſ. Poſſent diſcipuli dn̄o dicere. Si vba a te
audierunt que nullꝰ dixit. ſi opa viderunt. que nullꝰ
aliꝰ fecit. et tamen non ꝓfuerunt. Si oderunt et pa
trē tuū et te cum eo cuiꝰ gratia nos mittis qualiter
digni fide erimꝰ. Ne igit̄ hec cogitantes turbentur
ꝯſolationem inducit dicens. Cum aūt venerit pacli
tus quē ego mittam vobis a patre ſpm̄ veritatis q̄
a patre ꝓcedit. ille teſtimo. ꝑhi. de me ¶ Au. Tāq̄ʒ
dicēt. odio me habuerūt et occiderūt videntes. ſʒ tale
d̄ me teſtimoniū paraclitꝰ ꝑhibebit. vt eos faciat ī me
credere nō videntes. et quia ille ꝑhibebit. et vos per
hibebitis. Unde ſequitur. Et vos teſtimonium per
hibebitis. Ille cordibꝰ veſtris inſpirando. vos voci
bus veſtris ſonando. vñ potentis p̄dicare quod no
ſtis. quia ab initio mecum eſtis. quod modo nō facitis
quia illiꝰ ſpiritus plenitudo. nondū adeſt vobis. Da
bit eñ vobꝭ fiduciam teſtimonium ꝑhibendi caritas
dei diffuſa in cordibꝰ vr̄is ꝑ ſpm̄ſanctum qui dabit̄
uobis. Ille q̄ppe teſtimoniū ꝑhibens et teſtes fortiſ
ſimos faciens abſtulit amicis xp̄i timorem. et inimi
corum odium conuertit in amorem. ¶ Didimus. de
ſpiritu ſancto. Spiritum aūt ſanctum venientem cō
ſolatorem dicit. ab opatione ei nomen imponens. q̄a
nonſolū eos quos ſe dignos eſſe reperit ab oī ꝑ tur
batione reddit alienos. verum incredibile quoddam
gaudium eis tribuit. Sempiterna quippe letitia in
eorū corde verſatur. quoꝝ ſpūſſanctus habitator ē.
Iſte ſpūs conſolator a filio mittitur nō ſcḋm angelo
rum aut ꝓphetaꝝ aut apoſtolorum miniſterium. ſed
vt mitti decet a ſapientia et veritate ſpm̄ dei indiuiſaʒ
habentem cum eadem ſapientia et virtute naturam.
Etenim filiꝰ miſſꝰ a patre non ſepatur atqȝ diſiun
gitur ab eo manens in illo et habens illum in ſemet
ipſo. quin ſpūs veritatis ſupradicto mō miſſꝰ a filio de
patre egredit̄ nō aliunde ab alio trāſmigrās. Quo
eñ pater non conſiſtit in loco cum vltra omnē cor
porū ſit naturam. ita et ſpūs veritatis. nequaq̄ʒ lo
coꝝ fine clauditur. Cū ſit incorporal̄ et excellēs vni
uerſam creaturaꝝ eſſentiā. ¶ Criſ. Propterea vo
non ſpm̄ſanctum. ſed ſpiritum veritatis euʒ vocauit
vt oſtendat. ꝙ erit fidedignus. Dicit autem ꝙ a pa
tre procedit. quia omnia certiſſime nouit. quemad
modum ipſe ait de ſeipſo quoniam noui vnde venio
et quo vado. ¶ Didimus. Sed cum poſſet dicere a
deo ſiue omnipotente nihil horum tetigit ſed ait a pa
tre. Non ꝙ pater a deo omipotente ſit alius. ſed ſcḋm
ꝓprietatē pr̄is et intellectū paritēs egredi ab eo di
citur ſpūs veritatis. Mittente autem filio ſpm̄ veri
tatis ſimul mittit et pater. cum eadem voluntate pa
tris et filii ſpūs veniat. ¶ Theophilꝰ. Et alias qui
dem patrem dicit mittere ſpiritum. Nunc autem
cum ſe miſſuruʒ dixit equipollentiam denotat. Ne
autem cenſeretur renitens contra patrē. velut ab alia
poteſtate tranſmittens ſpiritum addidit. a patre
quaſi acceptante patre et pariter deſtinante. Quʒ aū

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Cum aũt audis φ procedit ne itelligas ꝓceſſũ miſ
ſionem eſſe illatam extrinſec⁹. qua mittunẽ admini
ſtratorij ſpirit⁹. ſed quoddã differẽs ⁊ excepte acti
onis ꝓprium proceſſũ appellat vm pĩcipali ſpiritui
attributũ. Originalis eñ cõſiſtentia ſpũs ẽ ꝓceſſ⁹
Non ergo ꝓcedere ꝑ mittere ſumendũ eſt. ſed ex
patre naturalẽ eſſentiã obtinere ❡ Au. Hic aliqs
forſitan queret verũ ⁊ a filio ꝓcedat ſpũſſanct⁹ fili
us eñ ſoli⁹ patris eſt fili⁹. ⁊ pater ſoli⁹ filij eſt pat
Spirit⁹ aũt ſanct⁹ non eſt vni⁹ eorũ ſpũs ſed ambo
rum. quã doqdem dicit ipẽ xp̃s. Spirit⁹ patris ve
ſtri qui loqtur in vobis. Et dicit ap̃lus. miſit deus
ſpm̃ filij ſui in corda veſtra. Hec ob aliud eſtimo ip
ſum ꝓprie vocari ſpm̃ cum etiã ſi de ſingulis interro
gemur non poſſim⁹ ñ ⁊ patrem ⁊ filiũ ſpm̃ dicere
φ ergo cõmunẽ vocanẽ ⁊ ſinguli. hoc ꝓprie voca
ri oportuit eũ qui nõ eſt vn⁹ eoꝝ ſed in quo cõmuĩ
tas aparet amborum. Cur ergo non credamus φ
etiã de filio ꝓcedat ſpũſſanct⁹. cum fili⁹ quoqꝫ ipſe
ſit ſpũs. Si eñ ñ ab eo ꝓcederet. nõ p⁹ reſurrectio
nem diſcipulis ſuis inſufflaſſet dicens. accipite ſpm̃
ſanctum. De hac quoqꝫ vtute credend⁹ ẽ dicere euã
geliſta. vt⁹ de illo exibat. ⁊ ſanabat oĩes. Si ergo
⁊ de p̃re ⁊ de filio procedat ſpũſſanct⁹. cur fili⁹ dix
it de patre ꝓcedit. ñ queãdmodũ ſolet ad eũ refer
re. ⁊ quod ipſi⁹ eſt de quo ipẽ eſt. Vnde illud eſt qd
ait. Mea doctrina non eſt mea ſꝫ eius qui me miſit
Si igit̃ hic intelligatur ei⁹ doctrina. quam tñ dixit
non ſuam. ſed patris quantomagis intelligend⁹ eſt
⁊ de ipſo ꝓcedere ſpũſſanct⁹. vbi ſic ait. De patre ꝓ
cedit vt non diceret de me nõ procedit. A quo aũt
habet fili⁹ vt ſit de⁹. ab illo habet vtiqꝫ ut procedat
ab eo ſpũſſanctus. Hinc vtcũqꝫ etiã illud intelligit̃
cur nõ dicat̃ nat⁹ eſſe. ſed poti⁹ ꝓcedere ſpũſſanct⁹
qm̃ ſi ⁊ ipſe fili⁹ diceretur. amborũ vtiqꝫ fili⁹ diceret̃
quod abſurdiſſimũ eſt. fili⁹ qui ꝓpe null⁹ eſt duoꝝ ñ
patris ⁊ matris. Abſit aũt vt inter deũ p̃rem ⁊ deũ
filium tale aliqd ſuſpicemur. qa nec filius hominuꝫ
ſimul ex p̃re ⁊ ex matre ꝓcedit ſꝫ cum ĩ m̃rem ꝓce
dit ex p̃re nõ tũc ꝓcedit ex m̃re. Spũs aũt ſanct⁹
nõ de p̃re ꝓcedit in filiũ ⁊ de filio ꝓcedit ad ſanctifi
candam creaturã ſed ſimul de vtroqꝫ ꝓcedit. neqꝫ
eñ poſſum⁹ dicere φ nõ ſit vita ſpũſſanct⁹. cũ vita
pater. vita ſit filius. ac ꝑ hoc ſicut pater cũ habeat
vitã in ſemetipſo. dedit ⁊ filio vitam habere ĩ ſemet
ipſo. ſic ei dedit vitã ꝓcedẽ d illo ſic̃ ꝓced' ⁊ d ſeipſo

Capitulum. xvi

Hec locutus ſum vobis vt non
ſcandalizemini. abſqꝫ ſinago/
gis facient vos. Sed venit ho
ra vt omnis qui interficit vos
arbitretur obſequiũ ſe p̃ſtare deo ⁊ hec fa/
cient vobis quia nõ nouerũt patrem neqꝫ
me. Sed hec locutus ſum vobis vt cũ vene
rit hora eorũ reminiſcamini qꝫ ego dixi vo
bis Hec aũt ab inicio vobis non dixi quia
vobiſcum eram

❡ Aug. Operito promiſſo ſpũſancto quo in eis ope
rante fierent teſtes eius ſubiunxit. Hec locut⁹ ſum
vobis vt nõ ſcãdalizemini. Cũ eñ caritas dei diffun
ditur in cordib⁹ veſtris ꝑ ſpm̃ſanctũ qui dat⁹ eſt vo
bis ſit pax multa diligẽtib⁹ legem dei ut nõ ſit illis
ſcandalũ. Deinde que paſſuri eſſent exp̃mens ait.
Abſqꝫ ſinagogis faciẽt vos. ❡ Cris. Jam eñ ꝓpo
ſuerant ut ſiqs confeſſ⁹ fuerit xp̃m extra ſinagogã
fieret. ❡ Aug. Quid aũt mali erat ap̃lis expelli de
iudaicis ſinagogis quaſi nõ fuerint inde exituri. et
ſi eos null⁹ expelleret. Sed hoc noluit denũtiare qꝛ
iudei xp̃m nõ fuerãt recepturi a quo iſti nõ fuerãt
receſſuri. Nam qꝛ non erat vll⁹ ali⁹ ꝓplus dei quaꝫ
illud ſemen abrahe. ſi cognoſcerent xp̃m. nõ alie ſi
erent eccłie xp̃i alie ſinagoge iudeoꝝ. Quod qꝛ no
luerũt quid reſtabat ñ vt remanẽtes extra xp̃m ex
tra ſinagogam facerent eos qui nõ relinquerẽt xp̃m
Deinde cũ h' eis dixiſſet adiecit Sed venit hora ut
omis qui interficit vos arbitretur obſequiũ ſe pre
ſtare deo. Que ṽba ſubiecit tanq̃ꝫ ex hoc conſolare
tur eos qui de ſinagogis iudaicis pellerenẽ. an for
te de ſinagogis illa ſepatio ſic eos fuerat turbatura
vt mori vellent poti⁹ q̃ꝫ in hac vita ſine iudeorum
ꝯgregationib⁹ morari. Abſit vt ſic turbarenẽ. qui
dei non hominũ gl̃iam requirebant. Iſte itaqꝫ ſenſ⁹
eſt in his ṽbis. Extra ſinagogam facient vos. ſꝫ no
lite ſolitudinem formidare. Separati quippe a cõgre
gationibus eoꝝ tam multos in noĩe meo ꝯgregabi
tis vt illi metuẽtes ne templum qd erat apud eos
⁊ omĩa legis veteris ſacramẽta deſerãtur. ſic interfi
cient vos vt deo arbitrẽtur preſtare obſequiũ zelũ
dei hñtes. ſed non ſm̃ ſcientiã. Hoc eñ de iudeis di
ctum debem⁹ accipere de qbus dixerat extra ſinago
gam facient vos. Nã teſtes id eſt martires xp̃i eti
am ſi occiſi ſũt a gentilibus non tñ illi arbitrati ſũt
deo. ſed dijs ſuis falſis obſequiũ ſe preſtare. Judeo
rum aũt omis q occidit p̃dicatores xp̃i. deo ſe puta
uit preſtare obſequiũ credens φ deſererẽt deũ iſrael
quicũqꝫ ꝯuerterẽtur ad xp̃m. Hinc ergo accẽſi ⁊
zelum dei habentes nõ ſm̃ ſcientiam obſequiũ ſe deo
preſtare credentes occidebãt eos ❡ Criſoſt. Deniqꝫ
conſolationẽ inducit dicens ⁊ hec omĩa faciẽt vobis
quia nõ nouerunt patrẽ neqꝫ me. Quaſi diceret ſuf
ficit vob in ꝯſolationem ꝓpter me ⁊ p̃rem hec pati.
❡ Augu. Ne aũt ignaros atqꝫ imperitos aĩos ma
la improuiſa quãuis cito tranſitura turbarent. hãc
fuiſſe cauſam vt hec eis p̄nunciaret oſtẽdit ſubdẽs.
hec locutus ſum vobis vt cũ venerit hora remiſca
mini quia dixi vobis. Hora eoꝝ hora tenebroſa. ho
ra nocturna. Sed nox iudeorũ ſeparatum a ſe diem
xp̄ianoꝝ nulla cõfuſione fuſcauit. ❡ Criſo. Sed et
ꝓpter aliam cauſam hoc predixit vt nõ dicerent q
niã non p̄uidit futura ⁊ hec ſignificat cũ dicit. re
miniſcamĩ quia ego dixi vobis. Et vt non poſſet di
cere quia blandiẽs nobis ea que ad gr̃aꝫ dicebat ſo
lum. Cui⁹ aũt gr̃a hec a pĩcipio nõ dixit. oſtendit
dicens. Hec aũt ab inicio vobis non dixi. quia vo
biſcũ eram. qꝛ ſcilicet in cuſtodia mea eratis. ⁊ lici
tum erat interrogare quando volebatis. ⁊ ſuꝑ me
totum p̄lium vertebat̃ Unde ſuꝑfluum ſerat hoc a

principio vobis dicere nõ q̃a hoc eũc non noueram.
ꝓpterea nõ dixi. ¶ Aug. Sed alij tres euangeliſte
eum ꝑdixiſſe ea demõſtrãt. anteq̃ʒ ventum eſſet ad
cenam. qua peracta ſꝫm iohẽm iſta locutꝰ eſt. An for
te hinc iſta ſoluitur queſtio quia ⁊ illi eum narrant
ꝓximũ fuiſſe paſſioni cũ hec diceret. Nõ ergo ab
initio q̃n cum illis erat. Sed mathꝫꝰ nonſolũ immi
nente paſſione verũetiam ab initio hec denunciata
eſſe cõmemorat. Quid ſibi gꝰ vult qḋ hic dic̃. Hec
aũt ab initio dixi ñ quia ea que h̃ dicit de ſpũſancto
ꝙ ſit ventur ꝰ ad eos ⁊ teſtimoniũ ꝑhibiturꝰ quando
mala paſſuri ſunt hec eis ab initio non dixit. q̃m cũ
ipſis erat ⁊ eiꝰ preſencia conſolabanẽ. Abſceſſurꝰ
aũt oportebat vt diceret illum eſſe venturũ ꝑ quẽʒ
caritate diffuſa in cordibꝫ ſuis v̾bum dei cũ fiducia
ꝑdicarent. ¶ Criſ. Vel ꝑdixit quidem q̃m flagel:
la paterentur. Non aũt ꝙ mors eoꝶ reputaretẽ vt
dei cultura. qḋ maxime poterat eos attonitos facẽ.
Vel quia illic ea que a gẽtibꝫ debebat pati dixit. h̃ aũt
⁊ iudaica adiecit.

¶ Et nunc vado ad eum q̃ me miſit. ⁊ ne
mo ex vobis interrogat me quo vadiſ: ſed
quia hec locutus ſum vobis triſtitia imple
uit coꝛ veſtrum. Sed ego veritatẽ dico vo/
bis expedit vobis vt ego vadam. ſi em̃ nõ
abiero paraclitus nõ veniet ad vos. ſi aũt
abiero mittam eũ ad uos. Et cum venerit
ille arguet mundum de peccato de iuſticia.
⁊ de iudicio. De peccato quidem q̃a non cre
diderunt in me. De iuſticia v̾o quia ad pa/
trem vado. ⁊ iam non videbitis me. De iu/
dicio aũt q̃a princeps mũdi hꝰ iã iudicatꝰ ẽ.

¶ Criſ. Quia diſcipulos nondũ ꝑfectos triſticia im
pugnabat eos dñs increpando dirigit dicẽs ⁊ nũc
vado ad eum q̃ me miſit ⁊ nemo ex voƀ interrogat
me quo vadis. Audientes em̃ q̃m qui interficiet vos
opinabiẽ ſe obſequium preſtare deo ita ceciderũt vt
nihil ei loquerẽẽ ⁊ ideo ſubdiẽ. Sed q̃a hec locutus
ſum voƀ. triſticia impleuit coꝛ v̾rm. Nõ parua aũt
⁊ hec mitigatio ſcire eos q̃m ſciuiat dñs triſticie eo
rum ſupabundanciam ⁊ ꝓpter dlerẽonẽ eiꝰ ⁊ ꝓpter
mala que didicerant ſe paſſuros ⁊ neſciebãt. ſi poſ
ſent viriliter ferre. ¶ Aug. Vt quia ſuperius interro
gauerẽt eũ quo eſſet iturꝰ ⁊ reſpõderat eis eũ. ſe itu
rum quo ipſi tunc venire non poſſent nunc ita ſe ꝓ
mittit iturũ vt nullꝰ eorum quo vadat interroget ⁊
hoc ẽ qḋ dicit. Et nemo ex voƀ interrogat me quo
vadis. Euntẽ em̃ i celũ ñ verbis queſierẽ. ſed ocu
lis deduxeruntꝰ. Videbat aũt dominus quid ſua ver
ba in eorum cordibꝫ agerent ſpiritalem quippe non
dum interiꝰ habentes ꝯſolacionẽʒ quam ꝑ ſpm̃ ſanctũ
fuerant habituri. id quod exterius in xp̃o videbãt
amittere metuebãt. ⁊ quia ſe amiſſuros eſſe illo v̾a
denunciãte dubitare non poterant. ꝯtriſtabaẽ huma
nus affectꝰ. quia carnalis deſolabatur aſpectꝰ. Vñ
ſequiẽ. Sed quia hec locutus ſum voƀ triſticia im
pleuit cor veſtrum. Nouerat aũt ille quid eis po

tius expediret. quia viſus interioꝛ ipẽ eſt melioꝛ q̃
eos conſolaturus erat ſpũſſanctus. vnde ſubdit. ſꝫ
ego veritatem dico vobis expedit vobis ut ego va
dam. ¶ Criſ. Quaſi diceret Et ſi millies contriſte
mini oportet uos audire. quia me recedere vobis
confert. Quid autem conferat. oſtendit ſubdens Si
em̃ ñ abiero. paraclitꝰ nõ veniet ad vos ¶ Aug. pꝰ
de trinitate. Hoc autem dixit non propter inequali
tatem verbi dei ⁊ ſpiritusſancti. ſed tanq̃ʒ impedimẽ
to eſſet preſencia filij hominis apud eos quo minus
veniret ille qui minor non eſſet. quia non ſemetipm̃
exinaniuit ſicut filius formam ſerui accipiẽs. opor
tebat ergo ut auferretur ab eorum oculis forma
ſerui quam intuentes hoc ſoluꝫ xp̃m eſſe putabant
qḋ videbant. vñ ſequiẽ. Si aũt abiero mittã eũ ad
vos. ¶ Au. ſr̃ ioh̃. Nunq̃d aũt hic poſitus eum non
poterat mittere. quem ſcimꝰ ſup eum baptizatũ ve-
niſſe atq; manſiſſe imo vero a quo ſcimus eũ nũq̃ʒ
ſepabilem fuiſſe. Quid eſt ergo Si non abiero pa
raclitus non veniet ad vos. niſi non poteſtis capere
ſpiritum q̃diu ſecundũ carnem noſſe perſiſtitis xp̃ʒ
Chriſto autem diſcedente corpaliter nonſolum ſpi
ritusſanctus. ſed ⁊ pater ⁊ filiꝰ illis affuit ſpiritali
ter. ¶ Grego. vij. moꝶ. Ac ſi aperte diceret. Si ab
intencionis veſtre oculis corpus non ſubtraho ad
intellectum vos inuiſibilem ꝑ conſolatorem ſpm̃ nõ
perduco ¶ Aug. de v̾bis domini. Hanc aũt beatitu
dinem ſpiritusſanctus paraclitus attulit ut ab ocu
lis carnis forma ſerui remota quã de virginis ute
ro accepit in ipſa dei forma in qua patri equalis eſt
am cum in carne dignatus eſt apparere permanſit.
purgata mentis acie oſtenderetur. ¶ Criſo. Quid
autem hic dicunt qui non conueniente de ſpiritu ſãc
to habent opinionem. nunquid expedit donatorem
abire ⁊ ſeruum accedere. que aũt ſit vtilitas aduenẽ
tis ſpiritus oſtendit cum ſubditur. Et cum venerit
ille arguet mundum de peccato de iuſticia ⁊ de iudi
cio. ¶ Augu. Nunquid aũt criſtus non arguit mũ
dum. an forte quia chriſtus in iudeoꝶ tantum gente
locutus eſt mundum non videtur arguiſſe ſpiritus
aũt ſanctus in diſcipulis eius toto oꝛbe diffuſis non
vnam gentẽ intelligiẽ arguiſſe ſed mundũ. Sed q̃s
audeat dicere ꝙ per diſcipulos xp̃i arguat mundũ
ſpiritusſanctus ⁊ non arguat xp̃c cum clamet apo
ſtolus an experimentũ q̃ritis eiꝰ q̃ in me loq̃tur xp̃c.
Quos itaq; arguit ſpiritusſanctus. arguit vtiq; ⁊
xp̃c. Sed dicit. ille arguet mũdũ. tanq̃ʒ diceret. il
le diffundet in cordibꝫ veſtris caritatem. Sic em̃ ti
more depulſo arguendi habebitis libertatẽ. exponit
deinde quid dixerit dicẽs. De peccato quidem quia ñ
crediderunt i me. hoc em̃ peccatum quaſi ſolum pre
ceteris poſuit. quia hoc manente cetera detinẽtur.
⁊ h̃ diſcedente cetera dimittunẽ. ¶ Aug ď v̾. do. Sꝫ
multum inter eſt utrum quiſq; credat ipm̃ eſſe xp̃ʒ
⁊ verum credat in xp̃m. nam ipm̃ eſſe xp̃m. ⁊ de
mones crediderunt. Ille v̾o credit in xp̃m qui ⁊ ſpe
rat i xp̃m. ⁊ diligit xp̃m ¶ Aug. ſr̃ ioh̃. Arguiẽ er
go mundus de peccato quia in xp̃m non credit. ⁊ ar
guitur de iuſticia eorũ q̃ credunt. Ipſa quippe fide
lium comparatio infidelium eſt uituperatio. vñ ſeqẽ

De iuſticia vͦo quia ad patrē vado· Et qm̄ iſta vox
infidelium eſſe cōſueuit: quomō credim⁹· qd̄ non vide
mus· Ideo credencium iuſticiā ſic oportuit diffiniri
quia ad prem vado ⁊ iā non videbitis me· beati enī
q̄ nō vident ⁊ credunt· Nā ⁊ qui viderūt xp̄m· non
in eo laudata ē fides eoꝝ· q̄a credebant q̄d videbāt
id eſt filiū hoīs· ſed q̄a credebant qd̄ nō videbant
id eſt filiū dei· Cum vͦo ⁊ ipſa forma fui ſubtracta
eorū eſſet aſpectib⁹ tunc ex omi pte impletū eſt· iu
ſtus ex fide viuit· Erit itaq̄ veſtra iuſticia de qua
mund⁹ arguet· quoq̄ in me quē nō videbitis credetis
Et qm̄ me videbitis quod tūc ero videbitis me non
qd̄ ſum vobiſcū mō· Nō videbitis mortalē· ſed ſem
piternū· dicēdo enī iā n̄ videbitis me vel nūq̄ eos
de cetero viſuros xp̄m p̄nūciauit· ¶ Aug· de v· do·
Vel aliter illi nō crediderūt ipe ad patrem vadit· il
loꝝ ergo peccatū ipſi⁹ aūt iuſticia· Qz enī a patre ad
nos venit miſericordia eſt· Iuſticia vͦo q̄ ad patrem
vadit· ſm illud apoſtoli ꝓpē qd̄ ⁊ de⁹ exaltauit illū
Sed ſi ſol⁹ vadit ad prem q̄d nobis ꝓeſt· An ideo
ſol⁹ quia xp̄s vn⁹ eſt cum oībus mēbris ſuis tanq̄
caput cū corpore ſuo· Arguet ergo mūd⁹ d̄ peccato
in eis qui nō credunt in xp̄m· ⁊ de iuſticia in eis q̄ re
ſurgunt i mēbris xp̄i· Seqtur· De iudicio aūt q̄a
pnceps mūdi hui⁹ iam iudicat⁹ eſt· id ē diabol⁹ pri
ceps iniquoꝝ q̄ corde non habitant n̄ in hoc mūdo
quē diligunt· hoc aūt ipo quo foris miſſ⁹ eſt iudica
tus eſt ⁊ de h̄ iudicio mund⁹ arguet· quia fruſtra d̄
diabolo querit̄ qui nō vult credere in xp̄m quē iudi
catū id eſt foras miſſum ⁊ ꝓpter nr̄am exercitatoꝫ
forinſec⁹ expugnare pmiſſū· nonſolū viri· ſedetiā
mlieres ⁊ pueri ⁊ puelle martires vicerūt· ¶ Au.
ſup iohānem· Vel iudicat⁹ eſt qm̄ iudicio ignis eter
ni irreuocabilit̄ deſtinat⁹ eſt· Et de hoc iudicio mū
dus arguit· qm̄ cum ſuo pncipe iudicatur quē ſup
bum atq̄ impiū imitatur· Credant itaq̄ hoīes in
xp̄m ne arguant̄ de peccato infidelitatis ſue q̄ pecca
ta omia detinent̄· Traſeant in numeꝝ fideliū· ne ar
guant̄ de iuſticia eorū q̄ iuſtificatos nō imitantur·
Caueāt futuꝝ iudiciū· ne cum mūdi pn̄cipe iudicent̄·
quē iudicatum imitant̄· ¶ Criſ· Vel aliter arguet
mundū de peccato id eſt omnē eoꝝ excuſationem ab
ſcidet ⁊ oſtēdet eos peccaſſe non credentes i me· dū
videbunt ſpūſſancti donationē ineffabilem inuocato
me fieri· ¶ Aug de que· no· ⁊ ve· teſt· Hoc etiā mō
ſpūſſanctus de peccato arguit mundū· quia in noīe
ſaluatoris qui reprobat⁹ eſt a mūdo· v̄tutes opat⁹
eſt· Saluator aūt ſaluata iuſticia· n̄ trepidauit re
uerti ad eum qui ſe miſerat· Et p id quod regreſſ⁹
eſt pbauit ſe inde veniſſe· Unde ſeqtur· Et de iuſti
cia quia ad prem vado· ¶ Criſ· Id eſt ire ad prem
erit argumentū q̄ irreph̄enſibilē agebam vitā· vt
non poſſint adhuc dicere qm̄ hic homo peccator eſt
⁊ nō ex deo· Rurſus qm̄ expugnauit aduerſariū·
Nequaq̄ aūt peccator exiſtens expugnaſſet· non poſ
ſunt dicere q̄ demoniū habeo· ⁊ q̄ ſeductor ſū· Qm̄
aūt cōdemnat⁹ eſt ꝓpter me ſcient q̄ cōculcabūt eū
poſtea ⁊ q̄ reſurrectionē meā manifeſte ſcient· non
enī me valent detinere ¶ Aug· de que· ve· ⁊ no· te·
Videntes etiā demones aīas de infernis ire ad celos
vt reus fact⁹ in cauſa ſaluatoris que tenebat amitteꝛ
cognouerunt ad iudicatū eſſe pncipem hui⁹ mundi
ret· Hec q̄dem aſcendente ſaluatore viſa ſunt· Sed
ſupueniente in diſcipulis ſpūſſancto palam apertoq̄
manifeſta ſunt·

¶ Adhuc multa habeo vobis dicere ſ; non
poteſtis portare modo. Cū aūt venerit ille
ſpiritus veritatis docebit vos omnem veri
tatem. Non enī loquetur a ſemetipo ſ; q̄cū
q̄ audiet loquetur. ⁊ que ventura ſunt an
nunciabit vobis. Ille me clarificabit. quia
de meo accipit. ⁊ annunciabit vobis. Omia
quecumq̄ habet pater. mea ſunt. ꝓpterea
dixi vobis. quia de meo accipit. ⁊ annunci
abit vobis.

¶ Theoph· Quia ſup̄ dixerat domin⁹ expedit voƀ
ut ego vadam· iā hoc amplificat dicens· adhuc mlͣ
ta habeo voƀ dicere ſed non poteſtis portare modo·
¶ Aug Omnes heretici audacias figmētoꝝ ſuorū
quas maxīe exhorret ſenſus human⁹ hac occaſione
euangelice ſentencie colorare conātur quaſi hec ipā
ſint que tūc diſcipuli portare nō poterāt ⁊ ea docu
erit ſpūſſanctus· q̄ palā docere atq̄ predicare ſpūs
erubeſcit imund⁹ ſed alia ſunt mala que portare nō
poteſt qualiſcūq̄ pudor human⁹· ⁊ alia ſunt bona
que portare non poteſt pruus ſenſus human⁹· Iſta
ſunt in corporib⁹ impudicias illa remota ſūt a corpo
rib⁹ vniuerſis Quis aūt noſtꝝ audeat eoꝝ ſe dicere
iā capacē q̄ illi capere nō valebāt· ac p hoc nec a me
expetenda ſunt vt dicātur ſed dicet aliquis ſic mlͣti
poſſunt audire quod tunc non poterat· petr⁹ ſicut
multi poſſunt martirio coronari qd̄ tunc nō poterat
petr⁹ p̄ſertim iam miſſo· ſpū ſancto qui tūc nondū
erat miſſ⁹· Sed nunq̄d ideo ſcim⁹ que ſunt que di
cere voluit abſurdiſſime enī mihi videtur dici tunc
non potuiſſe portare diſcipulos que d̄ altiſſimis re
bus inuenim⁹ in apoſtolicis literis. que poſtmodum
ſcripta ſunt Nec ea dominū dixiſſe narratur puer
ſarum quidem ſectaꝝ homines ferre nō poſſunt qd̄
in ſcripturis ſanctis de fide catholica repitur· ſicut
nos ferre nō poſſum⁹ ſacrilegas eorum vanitates·
Quid enī eſt ferre nō poſſe· niſi equo aīo non habe
re· Quis aūt fidelis vel etiam cathecumin⁹ anteqū
ſpiritumſanctū baptizatus accipiat non equo animo
legit atq̄ audit etiā ſi nō ea que poſt aſcenſionē dn̄i
ſcripta ſunt Dicet autem aliquis Nihil ne ſpiritua
les viri habent in doctrina quod carnalibus taceant
⁊ ſpiritualib⁹ eloquātur· nulla q̄dem neceſſitas ē vt
aliqua ſecreta doctrine taceant̄ fidelib⁹ paruulis ſeorſū
dicenda maioribus· ſed ſpirituales ſpiritualia carnalib⁹
non omnino tacdant ꝓpter catholicam fidem que oī
bus p̄dicanda eſt nec tamen ſic ediſſerant vt volen
tes ea pͦpere ad intelligenciam nō capacib⁹ facilius
faſtidire faciant in veritate ſermonem quā in ſermo
ne pcipi veritatē nō ergo in his domini verbis ne
ſcio que ſecreta ſuſcipimus que cum dici a docente
poſſint portari a diſcēte nō poſſint· Sed cauſa que

in doctrina religionis ī quozūlibet hoīm noticia dici
mus. si vellet nobis xp̄c dicere sicˀ ea dicit angelis
suis. quinam hoīes portare posset. etiā si iam essent
spūales qˀuales adhuc apl̄i non erāt ¶Nā vtcq̄ q̄c
quid de creatura sciri pt̄ mmˀ est ipo creatore. ꝛ q̄s
eum tacetˀ Quis aūt viuens ī h̄ corpe posset om̄ez
cognoscere v̄itatem cū dicat aplus ex p̄te scimusˀ
Sed quia p̄ spm̄sanctum fit ut ad ipam q̄ plenitudi
nem veniamˀ de qua idem dicit aplus. Tūc aū facie
ad faciem. ¶Nō quod est in hac tm̄ vita dn̄s nobis p̄
misit dicens. Cū aūt venerit ille spūs v̄itatis doce
bit uos omnem veritatem vel deducet vos in om
nem veritatem quo verbo intelligimus eius nobis
plenitudinem in vita alia reseruari. Ipe autē spi
ritusſanctˀ ꝛ nūc docet fideles quāta q̄sq̄ potest ca
pe spiritalia. ꝛ ī eoꝝ cordibꝰ desideriū maius accen
dit ¶Didimˀ. Vel h̄ dicit qꝛ auditores v̄boꝝ eiˀ nō
dum fuerant omia consecuti que postea p̄ noīe eiˀ
sufferre poterant s; aliqua tradens eis illa que maio
ra erant in posteꝝ distulit. q̄ tunc nō poterant nisi
p̄mitˀ in capite nr̄o magisteriū ꝛ forma crucis pre
iret. Adhuc etiam typo legis ꝛ vmbre ꝛ imaginibꝰ
seruientes nō poterant v̄itatem cuiˀ vmbrā lex por
tabat inspicere. Cū aūt venerit ille spūs v̄itatis di
riget vos in om̄ez v̄itatē sua doctrina ꝛ institutiōe
uos trāsferēs a morte litere ad spm̄ viuificantē ī q̄
solo omis scripture v̄itas posita est. ¶Crisˀ. Qua
ergo dixerat. nūc nō potestis portare tūc aūt pote
ritis. ꝛ q̄n spūssanctˀ ducet vos ī om̄ez v̄itatē ne h̄
audientes maiorem spm̄ssanctū existimēt subiungit
Nō em̄ loquet̄ a semetipo. s; quecūq̄ audiet loquet̄
¶Aug. Simile est h̄ ei qd̄ de ipo dixit. nō possum
a me facere quicq̄. sed sicut audio iudico sed illud se
cundū hoīem posse accipi dicimˀ. Cū igit̄ spūssāctˀ
nulla suscepit̄ cuiˀ q̄ creature creatura sic factˀ
quomō de illo hoc intelligendū estˀ Sic igit̄ debemus
accipe vt intelligamˀ nō eū esse a seipo. ¶Nā filiˀ de
p̄re natˀ ē spūssāctˀ de p̄re p̄cedit. Quid aūt illic
intersit inter p̄cedere ꝛ nasci ꝛ loq̄ū ē differē. ꝛ te
merariū diffinire. Audire aūt illi scire ē. Scire vo
esse qꝛ gˀ n̄ ē a semetipo. s; ab illo a q̄ p̄cedit a quo
illi ē essentia ab illo sciētia. ab illo igit̄ audiētia sēp
itaq̄ audit spūssāctˀ qꝛ sēp scit ab illo gˀ audiuit
audit. ꝛ audiet a q̄ ē. ¶Didi. Ait gˀ nō loquet̄ a se
metipo h̄ ē nō sine me ꝛ sine meo ꝛ patris arbitrio
qꝛ nō ex se ē. s; ex p̄re ꝛ me ē. Hoc em̄ ipm̄ q̄ sub
sistit ꝛ loq̄t̄. a patre ꝛ a me illi est. Ego v̄itatem lo
quor id est inspiro que loquit̄. Siquidē spiritˀ v̄ita
tis est. Dicere aūt ꝛ loqui in trinitate. non scd̄m con
suetudinem nr̄am accipiendū est. sed iuxta formā i
corpalium naturaꝝ ꝛ maxime trinitatis que volun
tatē suā inserit cordibꝰ credentium. ꝛ eoꝝ qui audi
re eum sunt digni. Loqui ergo p̄rem ꝛ audire filiū
eiusdem nature in patre ꝛ filio consensusq̄ significa
tio est. Spiritus q̄ sanctˀ qui est spūs veritatis spi
ritusq̄ sapientie non potest filio loquente audire q̄
nescit. Cū hoc ipm̄ sit quod p̄fertur a filio id est pro
cedens v̄itas a v̄itate. consolator manans a consola
tore deus de deo spūs v̄itatis p̄cedens. Deniq; ne q̄s
illum a patris ꝛ filij voluntate ꝛ societate discerne

ret. scriptū est. sed que audiet loquet̄ ¶Aug. iij. de
trini. ¶Non aūt hinc efficit̄ vt minor sit spūssanctˀ
s̄m hoc em̄ dictū est q̄ de p̄re p̄cedit ¶Aug. sr̄ ioh.
¶Nec moueat q̄ verbū futuri t̄pis positū est. Illa
quippe audiētia sempit̄na ē. q̄a sempit̄na sciētia. in
eo aūt qd̄ sempiternū ē sine initio ꝛ sine fine cˀlibet
t̄pis v̄bum ponat̄. quāuis em̄ natura illa immutabi
lis nō recipiat fuit ꝛ erit sed tm̄ est non tn̄ mendaci
ter dicimˀ fuit ꝛ est ꝛ erit fuit q̄a nunq̄ defuit erit
q̄a nunq̄ deerit ē q̄a semp est ¶Didi. Per spm̄ eciā
veritatis futuroꝝ sanctis viris scia certa p̄cedit
Dn̄i ꝛ h̄ p̄plete eodem repleti spū p̄nūciabāt ꝛ q̄si
p̄nda intuebant̄ q̄ erant deinceps secutura. vn̄ seq̄t̄
Et que vētura sūt ānunciabit vobis. ¶Beda. Cō
stat q̄a multi spūssancti grā ī pleti que vētura erāt
agnouerunt. Sed quia multi varijs coruscant vir
tutibꝰ nec tamē que ventura sūt. agnoscunt. potest
hic sermo sic accipi que ventura sunt vobis annun
ciabit id est gaudia vob̄ celestis patrie ad memoriā
reducet. Ventura v̄o apostolis nunciauit mala scili
cet que pro confessione christi erant passuri. ꝛ bo
na que pro eisdem malis erant percepturi ¶Crisˀ.
Eleuauit igitur. per hec eorum mentem cum ad ni
chil ita auidum sit humanum genus vt ad sciendū
futura. Ab hac igitur eos eruit sollicitudine. osten
dens quoniā futura eis pericula predicet. vt nō ina
dant non obseruantes. Deinde ostendens quoniam
dixit omnem veritatem. in quam spiritussanctˀ ad
ducet. subiungit. Ille me clarificabit. ¶Augustiˀ
Quia scilicet diffundendo in credentium cordibꝰ ca
ritatem spiritalesq̄ faciendo. declarauit eis. qualiter
patri filius esset equalis. quem secundū carnē pri
us tantummodo nouerant ꝛ hominem sicˀ homines
cogitabant. Vel certe quia per ipsam claritatem fi
ducia repleti ꝛ timore depulso annunciauerūt homi
nibus xp̄m. ac sic fama eiˀ diffusa est toto orbe terra
rum Quod em̄ facturi erant ī spūsancto. hoc eundē
spm̄ dixit esse facturum ¶Crisˀ. Et quia dn̄s dixe
rat. Magister vr̄ vnus est xp̄c vt ꝛ spūssanctus su
sciperetur ab eis subiunxit. Quia de meo accipiet ꝛ
annunciabit vobis ¶Didimˀ. Accipe hic vt diuine
nature conueniat intelligendum est. Quo em̄ filius
dans non priuat̄ his que tribuit. neq̄ cum damno
suo impertitur alijs. sic ꝛ spiritussanctˀ non accipit
quod ante non habuit. Si em̄ prius quod non habe
bat accepit. translato in alium munere vacuus lar
gitor effectus est. Sic igitur spiritumsanctū a filio
accipe id quod sue nature fuerat cognoscendū est.
ꝛ nō aliam dantem ꝛ accipientē sed vnā significare
substantiam. Siquidem ꝛ filius eadem a p̄re suscipe
re dicitur. in quibꝰ ipse subsistit. Neq̄ em̄ quid ali
ud est filius exceptis his que ei dantur a patre. Ne
q̄ alia est spūssancti substantia preter id quod dat̄
ei a filio ¶Augustinus. Non aūt p̄pterea sicut qui
dam heretici putauerūt. minor ē filio spiritussanctˀ
quia filius accipit a patre. spiritussanctus a filio
quasi quibusdam gradibus naturarum. Unde ipse
questionem soluens cur hoc dixerit explanat dicēs
Omia que habet pater mea sunt. p̄pterea dixi vob̄
quia de meo accipiet. ꝛ annunciabit vobis. ¶Didi.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Didi. Quaſi diceret. licet a p̄re p̄cedat ſp̄us vi
tatis tn̄ q̄z oīa que habet pat̄ mea ſunt. ⁊ ip̄e p̄ris
ſp̄us me⁹ eſt ⁊ d̄ meo accipiet. Caue aūt ne cum iſta
dicūt putes rez eſſe aliquā ⁊ poſſeſſionē que a p̄re
habeat̄ ac a filio. Dez que habet pater iuxta ſubſtā
ciam id ē eternitatē imutabilitatez. bonitatē hec ea
dem habet ⁊ fili⁹ p̄cul hinc abſint dialeticoꝝ tendi
cule. dicūt em̄ ergo ⁊ pater eſt fili⁹. Si aūt dixiſſz
oīa quecūq̄ habet de⁹ mea ſunt haberet occaſionē
impietas cōſurgendi. Cum vo dixerit. omnia que
habet p̄r mea ſunt. p̄ris nomīe ſe filium declarauit
paternitatē qu fili⁹ erat nō vſurpauit q̄uis ⁊ ip̄e
p̄ adoptionis gr̄am multorū ſanctoꝝ ſit p̄r. ¶ Aug.
viij. de trin. Non ergo in incerto dn̄s reliq̄t veruz
ex p̄re an ex filio ſp̄us paclit⁹ eē putetur. a filio ei
accipit q̄ ⁊ ab eo mittit̄. ⁊ a patre p̄cedit ⁊ m̄e
rogo verū idip̄m ſit a filio accipe quod a patre p̄
cedere certe idip̄m acq̄ vnū eē exiſtimabit̄ a filio
accipere. quod ſi acciperet a p̄re. Cum em̄ ait omīa
quecūq̄ habet pater ſua eſſe ⁊ idarco dixiſſe d̄ ſuo
accipiendū eſſe docet eciā a patre accipiēda a ſe tn̄
accipi quia omīaque p̄ris ſunt. ſua ſūt. Nō habet
hec vnitas diuerſitatē nec differt a quo acceptum
ſit. q̄ datum a patre datum referat̄ a filio.

¶ Modicum ⁊ iam non videbitis me. ⁊ ite
rum modicū ⁊ videbitis me q̄z vado ad pa
trem. Dixerunt ergo ex diſcipulis eius ad
inuicem. Quid ē hoc q̄ dicit nobis modicū
⁊ nō videbitis me ⁊ iterū modicum ⁊ vide
bitis me ⁊ quia vado ad patrē. Dicebant
ergo. Quid eſt hoc q̄ dicit nobis modicum
Neſcimus quid loquitur. Cognouit aūt ie
ſus quia uolebāt eum interrogare ⁊ dixit
eis. De hoc queritis īter vos q̄z dixi vobis
modicum ⁊ non videbitis me ⁊ iterum mo
dicum ⁊ videbitis me. Amen amē dico vo
bis quia plorabitis ⁊ flebitis uos mūd⁹ aūt
gaudebit. Vos aūt cōtriſtabimini ſ; triſticia
ueſtra uertetur in gaudiū. Mulier cū parit
triſticiam habet quia venit hora eius. Cum
aūt pepit puerum iam non meminit p̄ſſure
p̄pter gaudiū quia natus eſt homo in mun
dum. Et vos igitur nunc q̄dem triſticiā ha
betis. Iterū aūt videbo vos ⁊ gaudebit coꝛ
v̄rm ⁊ gaudium ueſtrū nemo tollet a vobiſ
¶ Criſ. Poſtq̄z domin⁹ diſcipulos releuauit per ea
que de ſp̄uſancto p̄miſit. rurſ⁹ eorū oppreſſit ſenſū
dicens. Modicū ⁊ iam nō videbitis me. hoc aūt fa
ut aſſueſaciat eos p̄ triſtium auditionem bene ferre
ſuam ſeparationē. eā em̄ que dolet aniam ⁊ a triſticia
multa detinetur. nihil ita cōſueuit quietare vt que
triſticiam pariunt v̄ba reuoluta continue. ¶ Be
Dicit em̄ modicū ⁊ iam non videbitis me. q̄a tentus
eſt nocte illa a iudeis. ⁊ in mane crucifix⁹ ⁊ ſepultus

ab humanis ē ſeclus⁹ obtutibꝰ. ¶ Criſ. Si vo q̄s
diligent̄ ſcrutabit̄ hoc cōſolationis eſt dicere q̄m ad
p̄rem vado. Hoc ei eſt oſtēdere q̄ nō periret ſ; mors
ei⁹ tranſlatio ſit. ⁊ aliā cōſolationē eis impoſuit. cū
adiecit ⁊ iteꝝ modicū ⁊ videbitis me oſtē q̄m ⁊ re
dibit ⁊ in pauco erit ſeparatio ⁊ continua que cum
eis coexiſtentia. ¶ Aug. Hec aūt verba domini ob
ſcura erant diſcipul. anteq̄ā id q̄d dicit. eſſz imple
tum. vn̄ ſequit̄. Dixerūt ergo ex diſcipulis ei⁹ ad
inuicē q̄d eſt h̄ q̄d dicit nobis modicū ⁊ non videbi
tis me. ⁊ iteꝝ modicum ⁊ videbitis me. ⁊ q̄a vado
ad p̄rem. ¶ Criſ. Hoc aūt nō intelligebāt aut p̄p̄
triſticiam que amouebat a mente eoꝝ ea que dicebā
tur. aut p̄pter inmaīfeſtationē eorum que diceban
tur. idarco videbatur eis duo contraria ponē non
exiſtentia contraria. Si em̄ videbim⁹ te aiunt. quō
vadis ſi vo vadis. q̄liter te videbim⁹. p̄pterea dūt
Quid eſt hoc quod dicit nobis modicū neſcim⁹ q̄d
loq̄tur. ¶ Augu. Nam in p̄cedentibus quia nō dix
erat modicū. ſed dixerat ad p̄rem vado. aperte illis
viſ⁹ eſt loqui. Hunc ergo q̄d illis tunc obſcuꝝ fuit
⁊ mox maīfeſt aū eſt iā nobis vſq̄ maīfeſtū eſt. p⁹
paululū em̄ paſſ⁹ eſt ⁊ non viderunt eū. rurſus p⁹
paululum reſurrexit ⁊ viderunt eū. Dicit aūt. Et
iā nō videbitis me. q̄a ſc; mortalē xp̄m vlt̄i⁹ n̄ vide
rent. ¶ Alchu. Vel aliter modicū temp⁹ eſt futuꝝ
quo nō videbitis me. id eſt illud triduū quo in ſepul
cro q̄euit. ⁊ iteꝝ eſt ñ modicū futuꝝ temp⁹ quo vi
debitis me. id eſt illi xl. dies in quibꝰ eis ſepius poſt
paſſionem ſuā vſq̄ ad temp⁹ aſcenſionis ſue aparuit
⁊ ideo illo modico tempe videbitis me. quia vado ad
patrem. quia non ſp̄ in terra corpaliter ſum manſu
rus. ſed p̄ humanitatem quā aſſumpſi. aſcenſur⁹ in
celum. Sequit̄. cognouit aūt quia volebant eū in̄
rogare ⁊ dixit eis. De h̄ queritis inter vos q̄a dixi
vob̄ modicū ⁊ ñ vidbitis me ⁊ it. mo. ⁊ vi. me. Amē
am̄ dico vos q̄a plorabitis ⁊ flebitis vos. Ignorātī
am ip̄oꝝ pius magiſter ītelligens. ſcd̄m illoꝝ dubi
tationē r̄ſpondit quaſi expoſitur⁹ q̄d eſſet q̄d dixit.
¶ Aug. Quod ſic accipi poteſt. quia ɔtriſtati ſūt di
ſcipuli de morte domini ⁊ ɔfeſtim de reſurrectione le
tati. Mund⁹ autem quo nomine ſignificati ſūt in
imici. a quibꝰ xp̄s occiſus eſt. tunc vtiq̄ letati ſunt
occiſo xp̄o q̄n ſunt diſcipuli ɔtriſtati. Unde ſeq̄tur.
Mund⁹ aūt gaudebit vos aūt ɔtriſtabimini ſ; triſti
cia veſtra vertetur in gaudium. ¶ Alchui. Sed cū
ctis fidelibus conuenit hic ſmo domini qui per lacri
mas preſſuraſq̄ p̄ſentis ad gaudia eterna cōtendūt
ɔflentibꝰ aūt iuſtis mūd⁹ gaudet quia in p̄ntibꝰ de
lectant̄ alteri⁹ vite nulla gaudia ſperantes ¶ Criſ.
Deīn oſtē q̄m triſticia pit gaudiū ⁊ q̄n triſtitie breuis
leticia vo infinita ē ad exēplū veīt mūdanū dicēs
Mulier cū parit triſticiā habz q̄a venit hora eius
Cum aū peperit pueꝝ iam nō meminit preſſure p̄p
ter gaudium quia nat⁹ ē homo in mūdum ¶ Augu.
Iſta ſimilitudo ad intelligēdū nō videt̄ eſſe difficilis
q̄m compatio eius in p̄ptu eſt eodem ip̄o exponente
cur dicta ſit. Nam ſequit̄. Et vos igit̄ nūc quidem
triſticiā hētis iteꝝ aū videbo vos ⁊ gaudebit coꝛ ve
ſtrū. pturitio q̄ppe triſtitie partus aūt gaudio ɔparat̄

Quod tūc magis eſſe ↄſueuit qñ nō puella · ſed pu
er naſcitur · quod ℣o ſubdit · ⁊ gaudium veſtrū nēo
tollet a vobis quia gaudiū ipoꝝ ipſe ihus eſt ſignifi
cat quod ait apl'us · xp̄c reſurgens ex mortuis iam
nō moritur · ¶ Criſ · Significat eciā predicto exem
plo qm̄ ſoluit ipſe mortis preſſuras ⁊ nouū hominē
regñans eſſe fecit · ⁊ nō dixit quomā non erit ei tri
bulatio ſed neqꝫ meminit eius tantum eſt quod ſuc
cedit gaudium · Ita erit ſanctis ⁊ nō dixit qm̄ nat⁹
eſt puer ſed qm̄ homo occulte ſuam reſurrectionē in
ſinuans ¶ Aug · Vel de futuris viſione ⁊ gaudio · q̄
ſuprius dicta ſunt · meli⁹ exiſtimo intelligi · Modicū
⁊ iam non videbitis me · modicū em̄ eſt hoc totū ſpa
cium · quo p̄ns puolat ſeculum · Ideo neqꝫ addidit ·
Quia vado ad p̄rem · qđ ad ſupiorez ſententiā refe
rendum eſt · vbi ait modicū ⁊ iam nō videbitis me ·
Non ad poſteriorē vbi ait · modicū ⁊ videbitis me ·
Eundo quippe ad p̄rez factur⁹ erat vt eū non vide
rent · Illis ergo ait · modicum ⁊ iā non videbitis me ·
Qui eū corpaliter tunc videbāt q̄a iturus erat ad
p̄rem ⁊ eū deinceps mortales viſuri nō erāt qualē
tum iſta loquebat̄ · videbant · Qđ ℣o addidit · ⁊ ite
rum modicū ⁊ videbitis me · vniuerſe ꝓmiſit eccl'ie
Hoc aūt modicum longū nobis videtur qm̄ adhuc
agitur cū finitum fuerit · tunc ſentiem⁹ q̄ꝫ modicum
fuerit ¶ Alch · Mulier aūt ſancta eccl'ia eſt ꝓpter
fecunditatem bonoꝝ operum ⁊ quia ſpiritales deo fi
lios generat · Hec mulier dū parit id ē dum in mun
do virtutum profectibꝫ inſiſtit · dum vtiqꝫ temptatur
⁊ affligitur · triſticiā habet de hoc q̄a venit hora ei⁹
vt patiatur · q̄a nemo carnē ſuā odio habuit ¶ Au ·
Nec tamē in hui⁹ gaudij parturitione ſine gaudio
triſtes ſum⁹ ſed ſicut apl'⁹ ait ſpe gaudentes · q̄a ⁊ ip
ſa mulier ꝑturiens cui comparati ſum⁹ · pl⁹ gaudet
de mox futura ꝓle q̄ꝫ triſtis ē đ p̄nti dolore ¶ Alch
Sed cum peperit id eſt cū deuicto laboꝝ certamine
ad palmam puenerit · iā non meminit p̄ſſure prece
dentis · ꝓpter gaudium pcepte retributionis quia na
tus eſt hō in mundū · Sicut em̄ mulier nato in hoc
mundo homine letat̄ ita eccl'ia nato ī vitam eternā
fidelium ꝓplo exultacione repletur · ¶ Beda · Nec
nouū debet videri ſi natus dicat̄ qui ex hac vita mi
grauit · Sicut em̄ conſuete naſci dr̄ cum q̄s de vte
ro matris ꝓcedens in hanc lucem ingreditur · Ita
poteſt nat⁹ appellari q̄ ſolutus a vinculis carnis ad
lucē eternaꝫ ſublimatur · vñ ſanctoꝝ ſolēnia nō fune
bria ſꝫ natalicia vocantur · ¶ Alchui · Quod autem
dicit · Iterum video vos id eſt aſſumam vos ad me
ip̄m · vel iterꝫ viđbo uos id eſt iterꝫ videnđ⁹ aparebo
⁊ gaudebit cor vr̄m · ¶ Aug · Nunc em̄ totius labo
ris ſui fructum eccleſia nunc parturit deſiderando
tunc eſt paritura cernendo · Et ideo maſculum qm̄
ad iſtum fructum ↄtemplationis cuncta officia referū
tur actionis · Solus em̄ liber eſt qui ꝓpter ſe appeti
tur non refertur ad aliud huic ſeruit actio · ad hoc
em̄ refertur quicquid bene agitur · ibi eſt finis qui
ſufficit nobis eternus igitur erit neqꝫ em̄ finis noꝰ
ſufficit · niſi c⁹ nullus eſt finis · De hoc itaqꝫ qđ ſuf
ficit noꝰ rectiſſime audimus Gaudium veſtrum ne
mo tollet a vobis ·

¶ Et in illo die non me rogabitis quicq̄.
Amen amē dico vobis ſiquid petieritis pa
trē in nomīe meo dabit vobis. vſqꝫ modo ñ
petiſtis quicq̄ in nomīe meo. Petite ⁊ acci
pietis vt gaudiū vr̄m ſit plenum. Hec ī ꝓ
uerbȳs locutus ſū vobis venit hora cū iaꝫ
non in ꝓuerbȳs loquar vobis ſꝫ palam de
patre annunciabo vobis. In illo die ī noīe
meo petetis. Et non dico vobis q̄a ego ro
gabo patrē ꝓ vobis. Ipe em̄ pater amat
vos. quia vos me amaſtis. ⁊ credidiſtis
quia a đo exiui. Exiui a patre ⁊ veni ī mū
dū iterū relinquo mundū ⁊ vado ad p̄rem.

¶ Criſ · Rurſus oſtēdit domin⁹ q̄ expedit eum ab
ire cum dicit · Et in illo die me nō rogabitis quicq̄ ·
¶ Aug · Hoc v̄bum qđ eſt rogare · nō ſolum petere
verꝫ q̄ ⁊ interrogare ſignificat ⁊ grecum euangeli
um vñ hoc tranſlatum eſt tale habet v̄bum · quod
vtrumqꝫ poſſit intelligi · ¶ Criſo · dicit ergo in illo
die ſcilicet cū reſurrexero · me non rogabitis quicq̄
id eſt non dicetis oñde nobis p̄rem ⁊ quo vadis qm̄
ſcietis ꝑ ſpiritumſanctum · Vt non rogabitis me id
eſt non indigebitis mediatore ad impetrandū · ſed
ſufficiet nomen meum · qđ inuocantes omnia accipie
tis · vñ ſequitur · Amen amen dico vobis ſiquid pete
ritis patrem in nomine meo dabit vobis · Oſtendit
autem nominis virtutem · ſi non viſus neqꝫ rogat⁹
ſed nominatus ſolum apud patrem facit mirabilia ·
Non ergo ait exiſtimetis quia de reliquo non ero
vobiſcum · vos relictos eſſe · Nomen em̄ meum ma
iorem dabit vobis ſecuritatem · Unde ſequitur vſqꝫ
modo non petiſtis quicq̄ ī noīe meo · pe · ⁊ accipietis
vt gaudium vr̄m ſit plenum · ¶ Theop · Alacritas
em̄ veſtra tūc erit integerrima cum ad vota voꝰ pe
tita ſuccedent · ¶ Criſoſt · Quia igitur obumbrata
erant que dicta ſunt ſubiunxit · Hec in prouerbȳs
locutus ſum voꝰ venit hora cum iam nō in prouer
bȳs loquar voꝰ · id eſt erit tempus · quando ſcietis
omnia manifeſte · dicit autem reſurrectionis temp⁹ ·
Sed palam de patre annunciabo vobis · Etenim xl ·
diebus diſputauit cum eis congregatis loquens eis
de regno dei · Et nē in ꝗ̄t in timore exīſtes nō attendi
tis his que dicunt̄ · Tūc aūt reſuſcitatum videntes
poteritis palam omnia dicere ¶ Theoph · Adhuc q̄
p̄bet illis fiduciam quomā recipient in temptationi
bus auxilium deſuper · cum ſubdit in illo die in noīe
meo petetis ⁊ adeo aſſero voꝰ p̄rem meū fauere q̄
neqꝫ interuentu meo vlterius indigebitis · Unđ ſub
dit · Et non dico vobis quia ego rogabo patrem ꝓ
vobis · Ipſe enim pater amat uos · Porro ne refiliāt
a domino velut eo vlterius nō egentes · ſubiungit
quia uos a me amaſtis Quaſi diceret · Ob hoc dili
git uos pater · quia uos me dilexiſtis · Cum itaqꝫ
exciderītis ab amore meo confeſtim ⁊ a paterno de
cidetis ¶ Auguſtinus · Sed nunquid ideo amat ille

Aug. Sed nūq̄d ideo amat ille quia nos amāmꝰ
an potꝰ quia ille amat. iō nos amamꝰ. Unde ipse euā
gelista in epistola sua dicit. nos diligamꝰ q̄a ipse ꝑor
dilexit nos. amat ergo nos pr̄. q̄a nos amāꝰ filiū cū
a pr̄e ⁊ filio accipimꝰ vt ⁊ pr̄em amemꝰ ⁊ filium.
Amauit ipse qd̄ fecit sed nō in nobis facēt qd̄ amaret
nisi amercꝫ id faceret nos amaret. Aug. vi. de tri.
Caret etiā apud pr̄em intercessionis necessitate pfe
cta de filio fides q̄ eū a deo exiens credit atq̄ amāt. ⁊
ꝑseipsam iam ⁊ audiri meretur ⁊ amari. Natū ex deo
filiū missūq̄ confessa. Unn̄ sequitur. Et credidistis q̄a
a deo exiui. Natiuitas itaq̄ eiꝰ ⁊ aduentꝰ ondit cū
subdit. Exiui a pr̄e ⁊ veni in mundū. alterꝫ i dispē
satione. alterꝫ in natura est. a pr̄e em̄ venisse ⁊ a deo
exisse nō est significationis eiusdē. cū aliud sit a deo in
substātiā natiuitatis exisse aliud a pr̄e in hūc mūdū
ad ꝯsummādā salutis nr̄e sacramēta venisse. Cū aūt
exire a deo sit natiuitate subsistere quid aliꝰ q̄ꝫ deus
esse posset. Cris. Quia vo resurrectiōis sermo nō
modicū eos mitigabat ⁊ cū hoc audire q̄ a deo exi
uit ⁊ illuc vadit continue ea circūuoluit vnde sequi
tur. Iterꝫ relinquo mundum ⁊ vado ad patrē. nā
hoc quidē certificabat quoꝫ recte in ipm̄ credebant
hoc vero quoꝫ sub vnitione eiꝰ futuri erāt. Aug.
Exijt em̄ a patre quia de patre est. in mundū ve
nit quia mundo suum corpus ostendit. mūdum reli
quit corporali discessione perexit ad patrem homis
ascensione nec mundū deseruit presentie guberna
tione. quia sic in mundū venit exiens a patre vt nō
desereret patrē sed dominū ihesum xp̄m postea q̄ꝫ
resurrexit ⁊ interrogatū legimus ⁊ rogatū. Nam
interrogatus est a discipulis ascensurꝰ in celū quā
do regnū restitueret israhel rogatꝰ est a stephāo
cum esset in celo vt sp̄m eius susciperet. Et q̄s audeat
dicē rogādū nō esse imortalē rogari debuisse mortalē
patō gꝰ q̄ dicit. in illa die me nō rogabitis quicq̄ꝫ nō
ad illud tempus referendū esse quo resurrexit sed
ad illud quando videbimus eum sicuti ē que visio nō
temporalis vite est sed eterne vbi iam nihil rogemꝰ
nichil interrogemus quia nichil desiderādū remanebit
nichil querendū latebit. Alcui. Sic ergo dicit.
in futuro me non rogabitis quicq̄ꝫ. sed iterum dum
in peregrinatione huiꝰ miserie conuersamini si pete
ritis patrem dabit vobis. Unde subdit. Amen amē
dico vobis siquid petieritis patrē in noīe meo dabit
vobis. Augu. Hoc quod ait. siquid. nō quodlibet
intelligitur sed aliquid quod non in beate vite com
paratione sit nichil. non aūt petitur i nomie saluato
ris quicq̄d petitur contra ratonē salutis. non enim
sonū literaꝝ aut sillabaꝝ sed qd̄ sono recte ac verac
ter intelligitur. hic accipiendū est cū dicit in nomie
meo. vnde q̄ hoc sentit de xp̄o. quod nō est de vnico
filio dei sentiendū non petit in eiꝰ nomie. Qui vo qd̄
est de illo sentiendū sentit. ipse in eiꝰ noīe petit ⁊ acci
pit qd̄ petit. si non ꝯtra salutem suam sempiternam
petit accipit autē qn̄ debet accipere. Quedam enim
non negātur. sed vt ꝯgruo dentur tpe differunt.
Ita sane intelligendū est qd̄ ait. Dabit vobis vt ea
bn̄ficia significata sciātur his v̄bis. que ad eos q̄ pe
tunt ꝓprie ptinent. Exaudiūtur quippe omēs sancti
ꝓ seipsis. non aūt ꝓ omibꝰ quia nō vnicuiq̄ dictū
est dabit sed dabit vobis. Quod aūt sequitur. vsq̄
mō nō petistis quicq̄ꝫ in noīe meo. duobꝰ modis intel
ligi pt̄ vel q̄a in nomie meo non petistis. qd̄ nomen
nō sic cognoscendū est. cognouistis. vel non petistis
quicq̄ꝫ qm̄ in ꝯparatione rei quam petere debuistis. ꝓ
nihilo habendū est qd̄ petistis. Ut igitur in nomine
eiꝰ nō nihil. sꝫ gaudiū plenū petant subdit. Petite ⁊
accipietis. vt gaudiū vr̄m sit plenū. Hoc qd̄ dicit
gaudium plenū nō carnale sed spirituale gaudiū est
Et qn̄ em̄ erit vt aliquid ei iam nō sit addendū. tunc
erit plenū. Aug. ꝑmo de tri. Hoc aūt est plenū
gaudium vr̄m quo ampliꝰ nō est frui deo trinitate
ad cuiꝰ imaginē facti sumꝰ. Aug. sup iohem. quic
quid ergo petit quod ptinet ad hoc gaudiū ꝯsequē
dum. hoc est in noīe xp̄i petendū. Isto em̄ bono in pe
tendo ꝑseuerantes sanctos suos nequaq̄ꝫ misericor
dia diuina fraudabit. Quicq̄d aūt aliud petit nihil
petitur. nō quia nulla res est sed q̄a in tante rei cōp
aratione quicq̄d aliud ꝯcupiscitur nihil est. Sequitur.
Hec i ꝓuerbijs locutꝰ sum vobis venit hora cū iā
non in ꝓuerbijs loquar vobis. sed palam de pr̄e an
nunciabo vobis. Possem dicē hanc d̄ qua loq̄tur ho
ram futurꝫ seculū intelligi. vbi videbimꝰ palam qd̄
aplus dicit facie ad faciē vt quod ait. hec i ꝓuerbijs
locutꝰ sum vobis. hoc sit qd̄ ab aplo dictū est. Vide
mus nunc ꝑ speculū in enigmate. Annūciabo autem
vobis q̄a ꝑ filium pater videbit. Neq̄ em̄ pr̄em q̄s
ꝯgnouit nō filiꝰ. ⁊ cui voluerit filiꝰ reuelare. Gre
xxx. mo. Palā q̄ppe nō de patre annūciare se asserit
quia ꝑ patefactam tunc maiestatis sue speciē ⁊ quō
ipse gignēti nō impar oriatur. ⁊ quō vtrorūq̄ sp̄us
vtriq̄ coeternꝰ ꝓcedat ostendet. Aug. Sed istū
sensum videtur impedire quod sequitur. In illo die i
nomine meo petetis. In futuro em̄ seculo quid peti
turi sumꝰ. qn̄ satiabitur in bonis desiderium nostꝝ.
Petido namq̄ alicuiꝰ ē idigentie. Relinq̄tur itaq̄
vt intelligatur ihs discipulos suos de carnalibꝰ vl
aīalibus se spirituales esse facturꝝ. Nō autē aīalis
sic audit quecūq̄ audit de dei natura. vt aliꝰ q̄ꝫ cor
pus cogitare nō possit. Ideo ꝓuerbia illi sūt quecū
q̄ dicta sapientie de incorporea imutabiliq̄ substan
tia. non q̄ tanq̄ꝫ ꝓuerbia deputet sed q̄a sic cogitat
quō qui ꝓuerbia solent audire neq̄ intelligere. Cū
vo spirituales ceperit omia diiudicare. etiā si in hac
vita velut ꝑ speculū ⁊ ex pte ꝯspicit tamē nllo cor
poris sensu. nulla imaginaria cogitatione. sed mentis
certissima intelligētia capit deum nō corpꝰ esse. sed
sp̄m. Ita palā de pr̄e annūciāte filio. vt eiusdē substā
tie ꝯspiciat ⁊ ipse q̄ annunciat. tunc i eiꝰ noīe petūt
qui petunt. q̄a in sono eiꝰ noīs nō aliud q̄ꝫ res ipsa
est que hoc noīe vocatur itelligunt. Hi possunt co
gitare dn̄m nr̄m ihm̄ xp̄m inquātum homo est pro
nobis interpellare patrem iquantum deꝰ est nos ex
audire cum patre. quod eum significasse arbitror.
vbi ait. Et nō dico vob̄ q̄a ego rogabo pr̄ē ꝓ vob̄
Ad hoc quippe intuendum quomodo non rogat pa
trem filius. sed simul exaudiant rogantes pater ⁊
filius. sꝫ nō nisi spiritualis oculus mentis ascendit.

**Dicunt ei diſcipuli eius. Ecce nunc pa
lam loqueris ⁊ pverbium nullū dicis. nūc
ſcimus quia ſcis omnia. ⁊ non eſt opus tibi
vt quis te interroget. in hoc credimus q̄a
a deo exiſti. Reſpondit eis ieſus. Modo cre
ditis Ecce veniet hora ⁊ iā venit vt diſper
gamini vnuſquiſq; in ꝓpria. ⁊ me ſolum re
linquatis. ⁊ non ſum ſolus. quia pater me
cum eſt. Hec locutus ſum vobis. vt in me
pacem habeatis. In mundo preſſuram ha
bebitis. ſed confidite ego vici mundum.**

Criſ. Quia diſcipulos hoc maxie reſpirare fecit
q erant pris amici. pterea dicūt ſe cognoſcere q
omia noſſet. vnde ſequitur. Dicunt ei diſcipuli eiꝰ Ec
ce nunc palam loqueris ⁊ pverbium nullum dicis.
Auguſtinus. Cū aūt adhuc pmittatur fut̄a illa
hora in qua ſine pverbijs locuturꝰ eſt. cur iſti hoc
dicūt. ni q̄a illa que ſcit ipſis nō intelligentib; eſſe p
uerbia vſq; adeo nō intelligunt vt nec ſaltem nō ſe
intelligē intelligant. Criſ. Quī autem ad id qđ
in eoꝝ mente erat. reſpondit ſubdunt. Nūc ſcimꝰ
qm̄ ſcis oīa. vides qualiter ipſecte. ſe habebant. qui
poſt tot ⁊ tanta demōſtrata dicunt. Nūc ſcimus ⁊
hoc dicūt tanq̄ ei q̄ſdam gr̄am tribuentes. Et nō ē
opus tibi ut q̄s te interroget. h̄ eſt anq̄ audias no
ſti ea que ſcandalizant nos ⁊ q̄ſcere nos feciſti di
cens. Quī pater vos amat. Aug. Quid gᵒ vult
ſibi q ei quem ſciebāt noſſe omia. cū dicere debuiſſe
videant̄ non eſt opꝰ tibi ut queq̄ interroges dicēdū
potꝰ putauerūt. Nō eſt opꝰ tibi vt quis te interro
get. quod vtrūq; legimꝰ factum ⁊ interrogaſſe ſci
licet dn̄m ⁊ interrogatum fuiſſe. Sed h̄ cito ſoluit̄.
quia hoc nō ei. ſed illis potius opꝰ erat quos īterro
gabat vł a q̄b; interrogabat̄. Neq; em̄ aliquos ille ī
terrogabat vt ab eis aliq̄d diſceret. ſed eos potꝰ ut
doceret. ⁊ q̄ interrogabat eū volentes ab eo aliq̄d
diſcere illis pfecto id opꝰ erat. ut ſcirent ab eo aliq̄
qui nouerat omia. Ille autem nō opꝰ habebat ut qđ
ab eo ſcire quiſq; vellet. p ipſius cognoſceret inter
rogationem quia priuſq̄ interrogaretur. interro
gatoꝝ nouerat voluntatem. Preuidere aūt cogita
tiones hominum magnum domino nō erat. ſed mag
num pvulis erat qui ſubdunt. In hoc credimꝰ quia
a deo exiſti. Theo. vi. ð ē. Per id em̄ credunt q a
deo exiuit. quia ea que dei ſunt agit. Nam cū domi
nus vtrūq; dixiſſet a deo exiui ⁊ a p̄re veni in hūc
mundum. nihil admirationis in eo habuerūt quod
frequent̄ audierant. vn̄ non addunt. A patre veni
ſti in hunc mundū. Sciebant em̄ a deo miſſū Et ex
iſſe tamen a deo neſciebant. Inenarrabilem vō illā
filij natiuitatem p v̄tutem dicti iſtius intelligentes
tunc primū ceperunt aduertere. cum illum ſine pro
uerbijs profitentur eſſe locutū. Non em̄ p conſue
tudinē hūani ptus deꝰ ex deo naſcit̄ cuiꝰ a dō exitio
potꝰ q̄ ptꝰ ē. eſt em̄ vnꝰ ex vno. nō eſt portio. nō ē
defectio. nō eſt diminutio nō deriuacō nō eſt ꝑtenſio
nō paſſio ſed viuētis nature ex viuēte natiuitas eſt

deꝰ ex deo exiens ē. nō creatura ī dei nomē electa. nō
vt eſſet cepꝰ ex nihilo ſed exijt a manente ⁊ exiſſe
ſignificatoꝝ nō h̄ natiuitatis nō ichoatōis Au. De
niq; de ipa eoꝝ etate adhuc ſc̄m interiorē hoīeꝫ pua
⁊ infirma eos admonꝫ vnđ ſubdit̄. Rn̄dit eis ih̄us
mō creditis. Theo. Quō duob; modis pnūciari pt̄
affirmādo ſcꝫ ⁊ inſultādo. ſi inſultādo h̄ ē ſenſus tar
diꝰ ad credendū euigilaſtis. Ecce em̄ venit hora ⁊
cetera. ſi affirmādo. ſenſꝰ eſt. veꝝ eſt qđ creditis. ſed
ecce veit hora vt diſpergamī vnuſq̄ſ q; ī ꝓpa ⁊ me
ſolū rlinq̄tis Au. ū ei qū ꝯplxenſꝰ ē tmᵒ carne ſua
ciᵒ carnē veꝝ ec̄ īnte rlīq̄rūt fidē Criſ. Dic aūt di
ſpergami ſcꝫ qū tradar. tm̄ em̄ vob̄ dn̄abit̄ timoꝛ ut
neq; ſiī poſſitis rcedē. ſꝫ ego ex hoc nullū patiar ma
lum. vn̄ ſubdit. ⁊ nō ſū ſolus q̄a pr̄ mecū ē. Aug.
Ad hoc intelligendū eos volebat extēdi ⁊ creſcere
ne ſic a p̄re filiū cogitarent exiſſe. ut putarēt etiā
rceſſiſſe. deīnđ ſmonē ꝯcludēs dic̄. Hec locutꝰ ſū
uob̄ ut in me pacē hēatis Criſ. i. ut nō abijciatis
me a mente vr̄a. nō em̄ nūc ſolum qū ꝯphendar ſiet
uob̄ aduerſa. ſꝫ donec eritis ī mūdo tribulatōꝫ habebi
tis ⁊ h̄ eſt qđ ſubdit. in mōdo pſſurā hēbitis Gre.
xvi. mo. Quaſi di. ſit uob̄ de me interiꝰ qđ ꝯſolādo
reficiat q̄a erit de mūdo exteriꝰ qđ ſeuiendo grauēt̄
pmat. Aug. Illud initiū habitura fuerat iſta preſ
ſura. De quo dic̄. venit hora ut diſpergamī vnuſq̄ſ
q; in ꝓpria. ſꝫ nō eo mō erat pſeueratura. q em̄ ad
iunxit ⁊ me ſolum reliquatis. nō volt eos tales eſſe
in conſequenti preſſura quam poſt eiꝰ aſcenſionem
fuerant in mundo habituri. ut relinquāt eum. ſꝫ ut
in illo pacē habeāt pmanētes in eo. Vn̄ ſequit̄. ſꝫ cō
fidite. Criſ. id ē reſurgite īnte. mgr̄o em̄ ſuperante
inimicos ū oportet diſciplos anxiari. vn̄ ſubdit. q̄a
ego uici mūm. Aug. Dato aūt ſpūſancto ꝯfiderūt
⁊ vicerūt non ū in illo. nō em̄ uiciſſet ille mundū ſi
mēbra eiꝰ vinceret mūꝰ. cū aūt dixit Hec locutꝰ ſum
uob̄. ut in me pacē habeatis nō recentiora paulo āte
ab eo dicta. ſed omia debemꝰ accipe ſiue quecūq; illic
locutꝰ eſt ex quo eos cepit hr̄e diſciplos. ſiue ex q̄
poſt cenā exorſus ē hūc mirabilem plixumq; ſmo
nem. hāc em̄ cauſam cōmēdauit ſmonis ſui ut ī illo
pacē haberēt. hec pax finē tpis nō habebit ſed oīs
pie noſtre intentōis actionīſ q; finis ipa erit

Capitulum .xvii.

**Hec locutꝰ eſt ieſus ⁊ ſubleuatis
oculis ī celū dixit Pater venit
hora clarifica filiū. vt filiꝰ tuꝰ
clarificet te. Sicut dediſti ei po
teſtatē omnis carnis ut omne quod dediſti
ei det eis vitam eternam Hec eſt aūt vita
eterna ut ꝯgnoſcāt te ſolum verum deū. ⁊
quem miſiſti iheſū xp̄m Ego te clarificaui
ſup terrā Opꝰ ꝯſūmaui qđ dediſti mihi vt
facerem Et tunc clarifica me tu pr̄ apud
temeipſum claritate quam habui priuſq̄
mundus fieret apud te**

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Criſ. Quia dixerat dominꝰ. In mundo pſſurã
habebitis poſt admonicionē in oracionem vertitur
erudiens nos in tribulacōibꝫ omia dimittentes ad de
um refugere Vñ dicit Hec locutꝰ eſt ihus ¶ Beð
Illa intelligi debent que ī cena locutꝰ eſt. quedam q̄dē
ſedendo vſqꝫ ibi. Surgite eamꝰ hinc. Deinde ſtando
vſqꝫ ad hymni finē. Cuiꝰ hoc eſt inicū. Et ſubleua
tis oculis in celū dixit. Pat̄ venit hora clarifica fi
lium tuum. ¶ Criſ. Propter hoc in celum oculos
eleuauit ut nos doceret extenſionē que eſt in orōi
bus ut ſtantes ſurſū aſpiciamꝰ. non oculis carnis
ſolum ſe ⁊ mentis. ¶ Augu. Poterat aūt dominꝰ
in forma ſerui ſi hoc opꝰ eſſet orare ſilentio. Sed
ita ſe patri exhibere voluit precatorē ut meminiſ
ſet noſtrum ſe eſſe doctorem. proinde nō ſolum ad
ipſos ſmocinatio ſedeciam ꝓ ipſis ad patrem ora
tio diſcipulorū eſt edificatio. profecto ⁊ noſtri q̄ fue
ramus conſcripta lecturi. hoc aūt quod ait. pater
venit hora oſtēdit omne tempus ⁊ quid quādo fa
ceret vel fieri fineret ab illo eſſe diſpoſitū qui tem
pori ſubditus non eſt. non aūt credatur hec hora fa
to vrgente veniſſe ſed deo potius ordināte. abſit em̄
vt ſidera mori cogerent ſiderū conditorē. ¶ Hila
rii. de trini. Non diem aūt nō tempꝰ ſed horā veniſ
ſe dicit in hora diei portio eſt. ⁊ que erat hec hora
Iam nunc cōſpuendus flagellādꝰ crucifigēdꝰ erat
ſed clarificat pater filium. ſol decurſu opis defecit ⁊
interitum ſuum cū eo reliqua mundi elemēta ſēſere
ad onus domini in cruce pendentis terra tremuit ⁊
eū qui moriturus erat intra ſe conteſtata eſt nō ca
pere. proclamat centurio. vere filius dei erat iſte ꝑ
dictiom conſentit effectus. dominus dixerat. clarifi
ca filium tuū. nō ſolum noīe conteſtatꝰ eſt eſſe ſe fili
um. ſed ⁊ ꝓprietate qua dicit tuum. Multi em̄ nos
filij dei. ſed non talis hic filiꝰ. hic eñ ꝓprius ⁊ verꝰ
eſt filius origine non adoptione. veritate non nun
cupatione. natiuitate. non creatione. Ergo pꝰ clari
ficationē eius dīuitatem cōfeſſio ꝓſecuta ē. Nā verū
dei filium cēturio cōfitetur. ne quis credentiū ambi
geret. quod aliquis ꝓſequentiū nō negaſſet. ¶ Au.
Sed ſi paſſione clarificatꝰ dr̄ quantomagis reſurre
ctione. Nā in paſſione magis eſſe humilitas q̄ꝫ cla
ritas cōmendatur Quod ergo ait. Pater venit hora
clarifica filiū tuū. ſic intelligēdum eſt. tanq̄ꝫ dixerit
venit hora ſeminande humilitatis fructum nō diffe
ras claritatis. ¶ Hyl. iij. de tri. Sed forte infirmꝰ
reſpicitur filiꝰ dū clarificationē poſterius expectat. ⁊
quis nō p̄rem potiorem cōfitebitur. cum ipſe dicat.
Pater maior me eſt. Sed cauendum ē ne apud im
peritos gl̄iam filij honor p̄ris infirmet. Nam ſequi
tur. vt filiꝰ tuꝰ clarificet te. Non ergo infirmꝰ eſt fi
lius. vicem clarificationis ipſe cū clarificandꝰ ſit red
diturꝰ. Ergo expoſtulatiō clarificatōis dande. vici
ſimqꝫ reddende eandem in vtroqꝫ oſtēdit diuinitatis
v̄tutem. ¶ Augu. Merito aūt querit quomō p̄rem
clarificauerit filiꝰ cum ſempiterna claritas p̄ris nec
diminuta fuerit in forma humana nec augeri po
tuerit in ſua ꝑfectione diuinaꝰ. Sed apud homines
minor erat quādo in iudea tm̄modo deꝰ notꝰ erat. q̄a
v̄o ꝑ euangeliū xp̄i factum eſt. vt p̄r innoteſceret
gentibꝰ p̄rem clarificauit ⁊ filiꝰ. Dicit ergo. clarifi
ca filium tuū vt filiꝰ tuꝰ clarificet te. ac ſi dicat. re
ſuſcita me vt innoteſcas toti orbi ꝑ me. deīde magis
pandens quomō clarificet p̄rem filiꝰ ſubiungit. Sicut
dediſti ei poteſtatē omis carnis. vt om̄e quod dedi
ſti ei. det eis vitā eternam. Omnē carnem dixit om̄eꝫ
hominem a pte totū ſignificans. Hoc aūt ꝙ poteſtas
xp̄o a patre data eſt omis carnis. ſcd̄m hoīem intel
ligendū eſt. ¶ Hyl. iij. de tri. Caro em̄ factꝰ ipſe vi
te eternitatem erat caducis ⁊ corporeis ⁊ mortalibꝫ
redditurꝰ. ¶ Hyl. ix. de tri. Vel accepta poteſta
tis ſola eſt ſignificatio natiuitatis in qua accepit id
qđ ē. non eſt infirmitati dato deputāda. cū in eo ſig
nificetur. p̄r eſſe qđ dederit. ⁊ ī eo filiꝰ deꝰ maneat. ꝙ
vite eterne dande ſuſceperit poteſtatem. ¶ Criſ. Dic aūt
dediſti ei poteſtatē omis carnis vt oſtēdat ꝙ nō ad
iudeos ſolos ſua ꝑdicatio ſed ād totum orbem terra
rū extenderetur. Sed q̄d eſt qđ dicit omis carnis. nō
em̄ vtiqꝫ om̄es crediderunt. Et q̄dem q̄ꝫtum ex eo eſt
om̄es crediderunt. Si v̄o non attenderunt his q̄ di
cebant. nō eiꝰ q̄ dicebat eſt criminatio. ſꝫ eoꝝ qui nō
ſuſceperūt ¶ Aug. Dicit ergo ſicut dediſti ei poteſta
tem omis carnis. ita te glificet filiꝰ id eſt notū te fa
ciat omni carni quā dediſti ei. Sic em̄ dediſti vt om̄e
quod dediſti ei det eis vitam eternā. ¶ Hylarius.
iij. de tri. Sed in quo tandē eternitatis vita eſt oſtē
dit. cū ſubdit. Hec eſt aūt vita eterna vt cognoſcāt
te ſolum verum deū. Vita eſt veꝝ deum noſſe. Sed
ſolum hoc nō facit vitam Quid ergo connectitur
Et quem miſiſti ihm xp̄m ¶ Hyl. iij. de tri. Dum
aūt arriani intelligunt ſolum p̄rem veꝝ deum ſolū
iuſtum. ſolū ſapientē a cōmunione hoꝝ ſcd̄m hos fi
lius ſeparatur. Soli em̄ vt aiunt ꝓpria nō ꝑcipiātur
ab altero que ſi in p̄re ſolo ⁊ non filio eſſe exiſtima
buntꝰ. neceſſe eſt vt filiꝰ deꝰ falſus ⁊ inſipiēs eſſe cre
datur. ¶ Hylarius. v. de trini. Nulli aūt dubium
eſt v̄itatem ex natura ⁊ ex v̄tute eſſe. Veꝝ em̄ tri
ticum eſt quod in far. cōminutum ⁊ in panē coctum
⁊ in cibum ſumptū reddit ex ſe ⁊ naturam panis ⁊
munꝰ. Quero gᵒ in quo filio veritas dei dſit. cui
non deſit dei nec natura nec v̄tus. Nature em̄ ſue
virtute vſus eſt. vt eſſent que non erant. ⁊ fierent
que placerēt. ¶ Hylariꝰ. ix. de trini. An forte qđ
ait te ſolum cōmunionē atqꝫ vnitatem ſuam a deo
ſeparat. Separat ſane ſi non ad id quod ait. te ſolū
veꝝ deum continuo ſubiecit. Et quem miſiſti ihеſuꝫ
xp̄m. Per id em̄ eccl̄ie fides xp̄m verum deum con
feſſa eſt. ꝙ ſolum veꝝ deum confeſſa p̄rem ſit. Nō
em̄ vnigenito deo nature demutationē naturalis nati
uitatis intulit ¶ Aug. vi. de tri. Videndum ē ergo
an intelligere cogamur cum dictū ē patri vt cogno
ſcant te ſolum veꝝ deum. tanq̄ꝫ hoc inſinuare volue
rit quia ⁊ ſolus pater deus verꝰ eſt. ne non ꝰ ipſa
tria ſit patreꝫ ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ſanctum intelligēmꝰ eſſe
deū. Nūc ergo ex dn̄i teſtimoīo ⁊ p̄rem ſolū veꝝ
deū dicimꝰ ⁊ filiū ſolū veꝝ deū. ⁊ ſpm̄ſanctū ſolū ve
rū deū ⁊ ſit p̄reꝫ ⁊ filiū ſpm̄ſanctū id ē ſit ipaꝫ trinita
tē ñ tres veros deos. ſꝫ vnū veꝝ deū. ¶ Aug. ſup
iohānem. Vel ordo v̄boꝝ eſt vt te ⁊ quē miſiſti ihm
xp̄m cognoſcāt. ſolum veꝝ deum. Conſequent̄ em̄

⁊ ſpũſſanct⁹ intelligit quia ſpũs ẽ patris ⁊ filij carí
tas caritas ꝯſubſtancialis amboꝝ. ſic igit fili⁹ glorifi
cat te vt oĩbus qs dediſti ei. te cognitũ faciat. Por
ro ſi cognitio dei ẽ vita eterna tãtomagis ĩ vita eẽ
na quãtomagis ĩ hac cognitione pficim⁹. Non aũt
moriemur in vita eẽna. Tunc g⁹ dei cognitio pfecta
erit. qñ nulla mors erit. ſũma tũc dei clarificatio. q̃a
ſũma gl̃ia. A veteribꝫ aũt gl̃ia diffinita ẽ frequens
de aliq̃ fama cũ laude. At ſi hõ laudat. cum fame cre
dit. quo de⁹ laudabit. qñ ipſe videbit. ꝓpter qd̃ ſcrip
tum ẽ beati q̃ habitãt in domo tua in ſecula ſeculorũ
laudabũt te. ibi erit d̃i ſine fine laudatõ. vbi erit dei
plena cognitio ⁊ id̃o clarificatio. ¶ Augu. p̃ıᵐo de
tri. Quod aũt dixit famulo ſuo moiſi. ego ſũ qui ſũ
hoc ꝯtemplabimur cũ viuem⁹ ineternũ. ¶ Aug. iij.
de tri. Cum eñ fides nr̃a videndo fiat veritas. tunc
mortalitatẽ nr̃am cõmutatã tenebit eẽnitas. ¶ Aug
ſup ioh. Sed pri⁹ h clarificat de⁹ cum ãnunciatus
hominibꝫ innoteſcit ⁊ p fidem credentibꝫ p̃dicat. ꝓpẽ
qd̃ dic. ego te clarificaui ſup terrã. ¶ Hyl. iij. de t.
hec q̃dẽ clarificatõis vicıſſitu⁹ ñ ꝑtinꝫ ad d̃initatis
ꝓfectũ. ſed ad honorẽ q̃ ex cognitione ignorantiũ ſu
ſcipiebat. ¶ Criſ. Dñ bene dixit ſup terrã. In ce
lo eñ gl̃ificat⁹ fuerat ⁊ ĩ natura gl̃iam hñs ⁊ ab an
gelis adorat⁹. Nõ igit de illa gl̃ia ait que ſubſtãtie
e⁹ eſt. ſed de ea que ad culturã hoĩm ptinet. vñ ſub
dit. opus cõſũmaui. qd̃ dediſti mihi ut facerẽ. ¶ Au
Nõ ait miſiſti ſꝫ dediſti. vbi cõmendat eundẽ gr̃a
Quid eñ habet qd̃ nõ accepit eẽ in vnigeito hũana
natura. Sed quõ conſũmauit op⁹ quod accepit vt
faciat cũ reſtet adhuc paſſionis experimẽtũ. ñ quia
cõſũmaſſe ſe dicit. quod ſe conſũmaturũ certiſſime
nouit. ¶ Criſ. Vl̃ dicit conſummaui q̃ñ ea q̃ ex pte
mea ſunt omia fed. aut q̃a cum id qd̃ maximũ eſt fa
ctum ẽ dici poteſt totũ iam factum eſſe. Radix eñ
bonoꝝ ſubmiſſa erat quã omis debebat ſequi fruct⁹
Et q̃a his que futura erãt. ipſe iam aderat ⁊ copu
labat. ¶ Hyl. ix. de tri. Poſt que ut meritũ obedi
encie ⁊ ſacramentũ toti⁹ diſpenſationis intelligẽm⁹
adicit. Et nũc clarifica me tu pr̃ apud temetipm.
¶ Aug. Supra dixerat pr̃ venit hora clarifica fili
um tuũ vt fili⁹ tuus clarificet te. In quo v̄boꝝ ordi
ne oſtenderat prius a pr̃e clarificandũ filium vt pa
trem clarificaret fili⁹. Modo aũt dixit. Ego te cla
rificaui. ⁊ nunc clarifica me. tanq̃ꝫ prior ipſe patrem
clarificauerit. a quo deind̃ ut clarificet expoſcit. g⁹
intelligendũ eſt vtroq̃ v̄bo ſupius vſũ eo ordine q̃
futuꝝ erat. modo v̄o vſum fuiſſe v̄bo preteriti tem
poris de re futura. velut ſi dixiſſet Ego te clarifica
bo ſup terram Opus ꝯſũmabo quod dediſti mihi. ut
facerem. ⁊ nunc clarifica me tu pr̃. que eſt oĩno ea
dem ſentencia. ñ q hic additur clarificationis mod⁹
cũ ſubdicitur. Claritate quã habui priuſq̃ꝫ mũd⁹ fie
ret apud te. Ordo verboꝝ eſt quam habui apud te
priuſq̃ꝫ mũd⁹ eſſet. hoc q̃dam ſic intelligendum pu
tauerunt. tanq̃ꝫ natura humana que ſuſcepta eſt a
v̄bo conuerteret in v̄bum vt homo mutaretur ĩ de
um immo ſi diligentius cogitem⁹ homo periret in
deo. Nõ eñ quiſq̃ꝫ ex iſta mutacione hoĩs vl̃ du
plicari dei v̄bum dicitur⁹ eſt vl̃ augeri ſed quiſq̃s d̃i
filium predeſtinatum negat. hũc eundeꝫ filiũ hoĩs
negat. cum ergo videret illi⁹ p̃deſtinate ſue gl̃ificati
oĩs veniſſe iam temp⁹. vt ⁊ nunc fieret in reddici
one. qd̃ fuerat in p̃deſtinatione iam factũ. orauit di
cens. Et nunc clarifica me tu pater id eſt illam clari
tatem quã habui apud te in predeſtinatione tua. tẽ
pus eſt vt apud te habeaꝫ ⁊ viuens in dextera tua.
¶ Hyl. iij. de trinita. Vl̃ orabat vt id quod ex tẽ
pore erat gl̃iam eius que ſine tempore eſt claritas
acciperet. vt in dei v̄tutem ⁊ ſpũs incorruptionem
transformata carnis corruptio abſorberetur.

**¶ Manifeſtaui nomẽ tuum hominibꝫ quos
dediſti mihi de mundo. Tui erant ⁊ michi
eos dediſti Et ſermoneꝫ tuum ſeruauerũt
⁊ nunc cognouerunt quia omia que dediſti
mihi abs te ſunt quia v̄ba que dediſti michi
dedi eis ⁊ ipſi acceperunt ⁊ cognouerunt
vere quia te exiui ⁊ crediderũt quia tu me
miſiſti**

¶ Criſ. Quia dixerat. op⁹ conſummaui manifeſtat
quale opus vt ſcilicet nomen dei maĩfeſtaret. vñ di
citur. manifeſtaui nomen tuum hominibꝫ quos dedi
ſti mihi de mundo ¶ Aug. Qd̃ ſi de his tm̃ dixit di
ſcipulis cum quibꝫ cenauit. non ptinet hoc ad illam
clarificationẽ de qua ſupius loquebatur. qua filius
clarificat patrẽ. Quanta ẽ eñ gl̃ia. xij. vl̃ xj. inno
teſcere potuiſſe mortalibꝫ. Si aũt quod ait. Mani
feſtaui nomen tuum hominibus quos dediſti mihi de
mundo omnes intelligi voluit qui in eũ fuerãt cre
dituri ⁊ plane iſta clarificatio qua filius clarificat
patrem ⁊ tñc eſt quod ait. Manifeſtaui nomen tuũ
quale illud quod ſupra dixerat. Ego te clarificaui
pro tempore futuro ⁊ illic ⁊ hic preteritũ ponẽs
. Sed de his qui iam erant diſcipuli. Non de om
nibus qui in illum fuerant credituri eum hoc dixiſ
ſe ea que ſequuntur. credibilius demonſtrant ab ipſo
ergo orationis ſue exordio omnes ſuos dominus
volebat intelligi. quibus notum faciẽdo patrem cla
rificat eum. Cum eñ dixiſſet filius tuus clarificet
te. mox quemadmodũ id fieret demonſtrauit dicens
Sicut dediſti ei poteſtatem omnis carnis. Iam nunc
quid de illis a quibꝫ tunc audiebat diſcipulis ſuis
dicat. Manifeſtaui nomen tuũ hominibus quos dedi
ſti mihi de mundo. Non ergo dei nomen nouerant.
cum eſſent iudei ⁊ vbi eſt quod legitur. Notus in
iudea de⁹ ⁊ in iſrahel magnum nomẽ eius. Ergo intel
ligendum eſt. Manifeſtaui nomen tuum hominibꝫ
iſtis quos dediſti mihi de mundo qui me audiunt hec
dicentem. Non illud nomen tuum quod vocaris de
us. ſed illud quod vocaris pater meus. quod nomen
manifeſtari ſine ipſius filij manifeſtatione non poſ
ſet. Nam q deus dicitur vniuerſe creature eciam
omnibus gentibus anteq̃ꝫ in chriſtum crederent. nõ
omnimodo eſſe potuit hoc nomen incognitum. In

In hoc ergo ꝙ fecit hūc mōm ⁊ āmeq̄ȝ imbuerent
ī fide xp̄i nocus ī omibus gentib⁹ de⁹. In hoc autē
ꝙ non est cum dijs falsis colendus. not⁹ ī iudea de⁹
In hoc vō ꝙ paē est hui⁹ xp̄i p quē tollit peccatū
mundi. hoc nomē ei⁹ prius occultum nunc maifesta
uit eis quos dedit ei pater ipē de mundo. Sȝ quomō
maifestauit si nōdum venit hora de qua supius dixe
rat ꝙ venit hora cum iam non in ꝓuerbijs loquar
uobis⁹ proīde itelligendum est ꝓ tempore futuro p̄
teritū positū. ¶ Cris. Vt ꝙ ipm̄ xp̄m filiū habeat
maifestauerat eis iā ⁊ verbis ⁊ reb⁹ ¶ Aug. Per
hoc autē ꝙ dicit. Dedisti mihi de mundo dictum est
de illis ꝙ non essent de mundo. Sȝ hoc eis regnatō
p̄stitit non gnātio Quod est autem qd̄ sequitur Tui
erant ⁊ mihi eos dedisti. an aliquando habuit pr̄ ali
quid sine filio⁹ absit. Veruntamē habuit aliquid ali
quando dei fili⁹ . qd̄ nōdum habuit idem ipē homis
filius quia nondum erat homo fact⁹ ex matre qua
ꝓpter quod dixit. Tui erant non inde se sepauit dei
filius sed solet ei tribuere omne quod potest a quo
est ipse q̄ pē. Ad itaq̄ ait. ⁊ mihi eos dedisti secun
dum hominem se accepisse hanc potestatē vt eos ha
beret ondit . ⁊ etiam ipse sibi eos dedit . hoc est cū
patre deus xp̄us homini xp̄o ꝙ cum patre non est
Hoc aūt dixit vt ostendat eam que ad patrē vna
nimitatem. ⁊ quoȝ placet patri ve filio credāt. vn̄
sequitur. Et sermonem tuū seruauerunt. ¶ Beda
Sermonem patris semetipm̄ appellat quia per ipm̄
pater omnia condidit ⁊ in se continet omnes sermo
nes acsi diceret. me memorie cōmendauerūt vt nūq̄ȝ
obliuiscantē. vel dicit ⁊ sermonem tuū seruauerunt
in eo scȝ ꝙ michi crediderūt. vn̄ sequitur. Et nunc
cognouerunt quia omia que dedisti mihi abs te sūt
quidam aūt dicūt hanc esse literam nunc cognoui
quia omnia que dedisti michi abs te sunt. sed hi non
habent rationem. quō eīn poterat ignorare filius q̄
sunt patris⁹ sed de discipulis dictum est. quasi dicēt
didicerunt ꝙ nichil est in me alienū extra te. ⁊ ꝙ q̄
cūq̄ doceo tua sunt. ¶ Aug. Simul aūt pater dedit
ei omnia cum genuit qui habet omnia. ¶ Crisosto⁹
Et vnde didicerūt⁹ ex verbis meis quib⁹ docebam
eos quoȝ a te exiui. hoc eīn ꝑ totum studebat ondē
euangeliū. vn̄ sequitē. Quia verba que dedisti mihi
dedi eis ⁊ ipsi acceperūt ¶ Au. Id est intellexerūt at
ꝙ tenuerūt. tūc eīn vbū acapitē qn̄ mēte ꝑcipitē. vn̄
sequitē Et cognouerunt vere quia a te exiui . ⁊ ne
quisq̄ȝ putaret istam cognitionē iam per speciem fa
ctā non ꝑ fidem. exponendo addidit ⁊ crediderūt vt
subaudiamus vere quia tu me misisti. hoc itaq̄ cre
diderūt vere quod cognouerūt vere. Idem eīn ē a
te exiui quod est tu me misisti. quod aūt dicit credi
derunt vere intelligendū est non eo quo supra dixit
modo creditis . sed vere id est quō credendum est
incusse firme. stabiliter. non iam ad ꝓpria redituri
⁊ xp̄m relicturi adhuc ergo discipuli nō erāt tales
quales eos dicit verbis preteriti temporis. quasi iā
esset p̄nuncians quales futuri essēt accepto spiritu
sancto. quō aūt pater ea verba filio dederit facilioꝛ q̄
sīo videtur si secundū ꝙ est fili⁹ homis accepisse a
patre credatur. Si vero secundum id ꝙ est de pa

tre genit⁹ a p̄re accepisse ista vba cogitatē nihil ibi
temporis cogitetur quasi prius fuerit ⁊ ea non ha
buerit. Quoȝ quicq̄d de⁹ pater deo filio dedit gīnēg
do dedit

¶ Ego pro eis rogo. Non ꝓ mūdo rogo
sed ꝓ his quos dedisti mihi quia tui sunt. ⁊
omnia mea tua sūt. ⁊ tua mea sunt. Et cla
rificatus sum ī eis ⁊ iam nō sum in mundo
⁊ hi in mundo sunt. Et ego ad te venio . pr̄
sancte serua eos in nomīe tuo quos dedisti
mihi. vt sint vnū. sicut ⁊ nos vnum sumus
Cū essem cum eis ego seruabam eos in no
mine tuo. quos dedisti mihi ego custodiui
⁊ nemo ex eis perijt nisi filiꝰ ꝑditionis. vt
scriptura impleretur. Nūc aūt ad te venio
Et hec loquoꝛ in mundo vt habeant gaudi
um meum impletum in semetipsis .

¶ Cris. Quia multas a domino consolationes disci
puli audientes nondū persuasi erant de reliquo pa
tri loquitur dilectionē quam ad eos habebat onn̄s vn̄
dicitur. ego pro eis rogo. quasi diceret non solum q̄
a me sunt tribuo eis sed ⁊ aliū pro hoc rogo vt am
plioreȝ ondat amorem. ¶ Augu Cum aūt addit. nō
pro mundo mundum vult itelligi eos q̄ viuunt secū
dum cōcupiscentiā mundi. ⁊ nō sunt ī ea sorte gra
tie vt ab illo eligantur ex mundo quā sortem signifi
cat cum subdit. Sed pro his quos dedisti michi ꝑ
hoc enim ꝙ eos illi pater iam dedit factum est vt nō
pertineant ad eum mundū pro quo non rogat. Ne
q̄ aūt ꝙ pater eos filio dedit amisit ipē quos dedit
Vnde subdit. Quia tui sunt. ¶ Cris. Frequentē aūt
hoc ponit dedisti mihi. vt discant qn̄ patri hoc pla
cet. ⁊ qn̄ nō vt alien⁹ veniēs eos seduxit sed vt pro
prios accepit. Deinde ne quis estimet nouū esse ei⁹
pricipatū ⁊ nuꝑ eos suscepisse a p̄re subiungit. Et
omia mea tua sūt ⁊ tua mea sunt. Ac si dicat. Neq̄
audiens aliq̄s. qn̄ mihi eos dedisti. estimet eos alie
nos esse a patre. mea eīn ei⁹ sunt. nec audiēs qn̄ tui
erant estimet alienos eos fuisse a me. que eīn sūt ei⁹
mea sunt ¶ Aug. Satis aūt hic aparet. qn̄ vnige
niti filij sunt omia que sunt p̄ris ꝑ hoc vtiq̄ ꝙ etiā
ipē de⁹ est ⁊ de p̄re nat⁹ patri equalis. nō quō dictū
est maiori ex duob⁹ filijs. Omia mea tua sūt. Illud
eīn de omib⁹ dictum ē creaturis que infra creaturā
sanctā rationabilem sunt. Hoc aūt ita dictum ē. vt
sit hec etiā ipsa creatura ratiōnalis que nō nisi dō subdi
tur. Hec ergo cum sit dei patris nō simul esset ⁊ fi
lij. nisi p̄ri esset equalis. Nefas est eīn vt sancti de qb̄
hec locut⁹ est cuiusq̄ȝ sint. nisi ei⁹ a quo creati ⁊ sancti
ficati sunt. Id aūt quod ait cū de spūsancto loqueretē.
Omia que habet pr̄ mea sunt. de his dixit. que ad ip
sum p̄ris ꝑtinet diuinitatem. Neq̄ eīn spūssanctus
de creatura q̄ p̄ri ē subdita ⁊ filio fuerat acceptu
rus. cū dicat de meo accipiet. ¶ Cris. Deinde demon
strationē ꝑdictoꝝ ponit dicēs. Et clarificat⁹ sū ī his
Ex quo patet qn̄ potestatem suꝑ eos habeo quemā

glorificant me tibi credentes ⁊ mihi· Nullꝰ em̄ in q̄bus nō habet poteſtatem glificatꝰ eſt· ¶ Aug· Dicē do aūt iam eſſe factum oſtēdit iam fuiſſe predeſtinatum ⁊ certum hr̄e voluit qđ eēt futurꝫ· Sed verū ipa ſit clarificacio de qua dixerat· Et nunc clarifica me tu pater apud temetipſ̄· Si em̄ apud te quomō in eis an cum hoc ipm̄ innoteſcit eis· ⁊ ꝑ eos omībꝰ qui credunt eis quaſi teſtibus ſuis· Vn̄ ſubdit· Et iam nō ſum in mūdo ⁊ hi in mūdo ſunt· ¶ Criſ· Hoc eſt· ⁊ ſi non appaream ſecūdum carnem· ꝑ hos glificor· qui ꝓ me morient· ſicut ⁊ ꝓ patre ⁊ predicant me ſicut ⁊ prēm· ¶ Auguſtinus· Sed ſi horā illaꝫ qua loquebat̄ attendas· vtriq; in mūdo adhuc erant Non em̄ ſm̄ profectum cordis ⁊ vite id accipe poſſumus cū dicat· Jā non ſum in mūdo· Nunqđ ergo fas eſt vt eum credamꝰ aliqn̄ mundana ſapuiſſe· reſtat igit̄ ut ſecundum illud qđ etiam ipſe in mūdo prius erat· i mūdo ſe dixit iā n̄ eſſe pſencia corporali· an nō cottidie dicimꝰ· iam non ē hic de aliquo quantocīꝰ abituro ⁊ maxime morituro· vn̄ exponens cur h̄ dixerit adiecit· Et ego ad te venio· commendat igitur patri eos quos corporali abſencia relicturꝰ eſt dicēs Pater ſancte ſerua eos in noīe tuo quos dediſti mihi· Sicut homo deum rogat ꝓ diſcipulis ſuis quos accepit a deo Sed attēde quod ſeqtur Vt ſint vnuꝫ ſicut ⁊ nos· Nō ait ut ſimus vnum ipſi ⁊ nos· ſicut ⁊ nos vnū ſumꝰ· Jpſi vtiq; in natura ſua vnū ſunt· ſicut nos in noſtra vnū ſumꝰ· Quia em̄ vna eadem ꝙ pſona eſt deꝰ ⁊ homo intelligimꝰ hominē in eo ꝙ rogat· ⁊ deum in eo ꝙ vnum ſunt ⁊ ille ⁊ ipſe quē rogat· Poterat q̄dem dicere ꝑ id ꝙ eccl̄ie caput ē ⁊ corpꝰ eius eccl̄ia· ego ⁊ ipſi non vnū· ſed vnus ſumus· quia caput ⁊ corpꝰ vnus eſt xp̄c· Sed diuitatē ſuam conſubſtātialem patri oſtendens vult eſſe ſuos vnū ſed in xp̄o· non tm̄ ꝑ eandem naturā qua omnes ex hominibꝰ mortalibus equales angelis fiunt· ſed eciā ꝑ eandem in eandem habitudinē cōſpirantem concordiſſimam voluntatem in vnum ſpm̄ quodammō caritatis igne conflati· Ad hoc em̄ valꝫ qđ ait· vt ſint vnū· ſicut ⁊ nos vnum ſumꝰ vt quemadmodū pater ⁊ filꝰ non tm̄ equalitate ſubſtantie ſed etiam voluntate vnū ſunt· ita ⁊ hi inter quos ⁊ deum mediator eſt filꝰ· Non tm̄ ꝑ hoc ꝙ euſdem nature ſunt ſed eciā ꝑ eandem dilectionis ſocietatē vnū ſint ¶ Criſ· Rurſus vt homo loqtur ſubdēs Cum eſſem cum eis ego ſeruabā eos in nomine tuo hoc eſt ꝑ tuuꝫ adiutoriū· humane em̄ multa loqtur ⁊ ad eoꝝ mentem eſtimantium ꝙ maiorē quādam haberent vtilitatem ab eius pn̄cia· ¶ Aug· Jn nomine em̄ pr̄is ſeruabat diſcipulos ſuos filius homo cum eis humana pn̄cia conſtitꝰ Sed eciā pr̄ in noīe filij ſeruabat quos i nomi e filij petentes exaudiebat Neq; hoc tam carnaliter debemꝰ accipe velut vicíſſim nos ſeruent pater ⁊ filꝰ· ſimul em̄ nos cuſtodiunt ⁊ pater ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus· Sed ſcriptura nos non leuat· niſi deſcendat ad nos· Jntelligamus ergo cum ita dominus loquitur· pſonas eum diſtinguere· non ſeparare naturam· Quando ergo ſeruabat diſcipulos ſuos filꝰ preſencia corporali non expectabat pater ad cuſtodiendum ſuccedere filio diſcedenti· Sed eos ambo ſeruabāt potencia ſpiritali ⁊ quando ab eis abſtulit filꝰ pn̄ciam corporalem tenuit cū patre cuſtodiam ſpiritalem· quia ⁊ cuſtodiendos qn̄ filius homo accepit· cuſtodie paterne non abſtulit· Et cum pater filio cuſtodiendos dedit non dedit ſine ipſo cui dedit· ſꝫ dedit homini filio nō ſine deo eodem ipſo filio· Seqtur em̄· Quos dediſti mihi ego cuſtodiui ⁊ nēo ex ipſis periȷ̄t· niſi filꝰ ꝑdicōis id eſt tradicor xp̄i ꝑdicōni predeſtinatus vt ſcriptura impleretur· que ſcꝫ de illo maxime in pſalmo centeſimo octauo ꝓphetatur ¶ Criſ· Et nimirū ſolꝰ ille tunc periȷ̄t· Sed multi poſtea· Dicit aūt· Nemo ex eis periȷ̄t id eſt quantum ex mea parte nō ꝑdam quod manifeſtiꝰ alibi dicit· non eȷ̄ciam foras· Si vō ꝑ ſe ipſos exilient· non ex neceſſitate ad me trahē· Sequitur· nunc autem ad te venio· Sed quia poſſet aliquis querere· nunquid non potes eos conſeruare recedens· poteſt quidem· Sed cuius gratia h̄ dicat· oſtendit dicens· Et hec loquor in mundo· vt habeant gaudium meum impletum in ſemetipſis id ē vt nō tumultuentur imꝑfectiores exiſtentes per quod indicauit ꝙ ꝓpter eorum gaudium ⁊ requiem omnia hec infima loquebatur· ¶ Auguſt· Vel aliter quod ſit hoc gaudium iam ſupius expreſſum ē· vbi ait Vt ſint vnū ſicut ⁊ nos vnum ſumꝰ· Hoc gaudium ſuum id ē a ſe in eos collatum· in eis dicit implendum ꝓpter qđ ſe locutum dixit in mundo Hec ē pax ⁊ beatitudo futuri ſeculi· Jn mūdo aūt loqui ſe dicit qui paulo ante dixerat· Jaꝫ non ſum in mundo quia em̄ nōdum abierat hic adhuc erat· ⁊ quia mox fuerat abiturus hic quodammodo iam non erat·

¶ Ego dedi eis ſermoneꝫ tuum· ⁊ mundꝰ eos odio habuit quia non ſunt de mundo· ſicut ego non ſum de mundo Non rogo vt tollas eos de mūdo· ſed vt ſerues eos a malo· De mundo non ſunt ſicut ⁊ ego non ſuꝫ de mundo Sanctifica eos i veritate· Sermo tuus veritas eſt ſic tu me miſiſti in mundū ⁊ ego miſi eos in mundū· Et ego pro eis ſanctifico meipſum vt ſint ⁊ ipſi ſanctificati in veritate.

¶ Criſ· Rurſus dominꝰ aſſignat cauſam ꝓpter quā digni ſunt diſcipuli multa diligentia potiri a patre dicens· Ego dedi eis ſermonem tuū ⁊ mundꝰ eos odio habuit· Quaſi diceret Propter te odio habiti ſunt ⁊ ꝓpter ſermonem tuum ¶ Aug· Nondum aūt id experti fuerant paſſionibꝰ ſuis que illos poſtea ſunt ſecute· ſed more ſuo dicit iſta verbis p̄teriti tēporis futura prenuncians· Deinde cauſam ſubiecit cur eos oderit mundus dicens· quia non ſunt de mūdo Hoc eis regeneratione collatum eſt· nam generatione de mundo erant· Donatum eſt ergo eis vt ſicut nec ipſe ita nec ipſi de mūdo eſſent· vnde ſequit̄ Sicut ⁊ ego non ſum de mundo· Jpſe ꝟ mundo nūq̄ꝫ fuit· quia eciam ſecundum formam ſerui de ſpiritu ſancto natus eſt de quo illi renati· Quamuis aūt

Quãuis aũt iam nõ eſſẽt ꝺ mundo · adhuc tñ neceſſarium erat eos eſſe in mundo · Vnꝺ ſubdit · Nõ rogo vt tollas eos de mundo · ¶ Beꝺ · Quaſi diceret Iam imminet temp⁹ vt tollar ego de mundo · Ideoq3 neceſſe eſt vt illi nunc nõ tollãtur ꝺ mundo vt me ꝛ te ꝑmum ãnunciẽt mundo · Quod vo ſubdit · Sed vt ſerues eos a malo · licet omne malũ intelligi poſſit maxime vult intelligi malũ ſeceſſionis · ¶ Auguſti⁹ Repetit aũt eãdem ſentenciam dicens · De mundo ñ ſunt ſic̃ ꝛ ego nõ ſum ꝺ mundo · ¶ Criſ · Sup̃ autẽ dixit quos dediſti mihi de mundo · illic naturã dicẽs hic aũt de actib⁹ malis · Dicit aũt non ſunt ꝺ mundo · quia nihil cõmune cum terra ẽ eis ſed celeſtiũ facti ſunt ciues in quo amorem ſuũ eis oſtendit dum pr̃i eos laudat · Hoc aũt ꝙ dicit ſic̃ cum in ipſo ꝛ pr̃e ponit̃ · parilitas oſtendit̃ ꝓpter nature vnitatem · ſed cum de nobis ꝛ ipo dicit̃ multa diſtancia intermedia inter vtrũq3 exiſtit · Cum aũt p⁹ dixit Serua eos a malo · nõ de piculorum ereptione ait ſolũ · ſed de pmanẽcia in fide vnde ſubdit · Sanctifica eos in vitate · ¶ Aug · Sic eñ ſuant̃ ex malo qđ ſupius orauit vt ſeruet · Querit aũt pr̃ quõ ꝺ mundo iã non erant ſi ſanctificati i vitate nondũ erant · an q̃a ꝛ ſanctificati in eadẽ ꝑficiũt ſanctificati nec3 hoc ſine adiutorio gr̃e dei · Sãctificãt aũt i vitate hẽdes teſtamẽti noui cui⁹ veritatis vmbre fuerũt ſcĩficatiões veteris teſtamẽti ꝛ cũ ſcĩficãt i vitate ſcĩficãt i xp̃o q̃ dixit · Ego ſum via vitas ꝛ vita · Vnde ſequit̃ · Sermo tuus veritas eſt · Grecum euangeliũ logos hẽt id ẽ vbũ Sanctificat ergo pr̃ i vitate id ẽ i vbo ſuo vnigenito ſuos hẽdes · eiuſq3 cohẽdes · ¶ Criſ · Vel aliter · ſanctifica eos i vitate id ẽ ſanctos fac p ſpũs datõẽ ꝛ recta dogmata · Recta eñ dogmata ꝺ deo docent ꝛ ſanctificant aĩam · Et q̃a h⁹ de dogmatib⁹ ait · ſbiunxit · Sermo tu⁹ veritas ẽ · Hoc eſt nullũ mendacium ẽ in eo · ꝛ nihil typicum oñe nec3 corporeũ · Videtur aũt mihi ꝛ aliud oñdere hoc qđ dicit · ſanctifica eos in vitate id ẽ ſegrega eos ſmone ꝛ p̃dicatione Vñ ſubdit · ſicut tu me miſiſti in mundũ ita ꝛ ego miſi eos i mũdũ · Pro quo eñ xp̃s miſſ⁹ eſt · p h̃ ꝛ hi · vñ paul⁹ · De⁹ erat in xp̃o mundũ recõcilians ſibi · ꝛ poſuit in nobis vbum recõciliationis · H⁹ aũt qđ dicit ſic̃ · non ſimilit̃ de eo ꝛ de apl̃is ponit̃ · ſed vt erat poſſibile hoibus · Dicit aũt ſe eos miſiſſe i mundum · ſcđm ꝙ erat ei cõſuetudo · futurũ vt factũ dicere ¶ Aug · Manifeſtũ ẽ aũt p hoc qđ nũc adhuc de apl̃is loquit̃ · Nam ipm nomen aplõrũ qđ grecũ eſt · miſſ⁹ ſignificat i latio · Sicut qñ p h̃ ꝙ xp̃s fact⁹ eſt caput eccl̃ie illi mẽbra ſunt ei⁹ · Ideo ait ꝛ p eis ego ſcĩfico meipm · id ẽ eos i meipo ſcĩfico cũ ꝛ ipi ſint ego · ꝛ ut intelligem⁹ cũ dixit p eis ſcĩfico meipm h̃ eũ dixiſſe ꝙ eos ipe ſcĩficaret mox addidit · vt ſit ꝛ ipi ſcĩficati i vitate id ẽ i me ſcđm ꝙ vbũ vitatis ẽ In q̃ ꝛ ipſe fili⁹ hois ſcĩficat⁹ eſt ab inicio qñ vbum caro factum eſt · Tunc eñ ſanctificauit ſe in ſe id eſt hominem ſe in vbo ſe · quia vn⁹ xp̃s vbum ꝛ homo · ꝓpter ſua vo mẽbra dicit · ꝛ p eis ego ſanctifico meipm hoc eſt ipos in me · qñ in me etiam ipi ſunt ꝛ ego vt ſint ꝛ ipſi ſanctificati in veritate quod ẽ ꝛ ipſi ſunt quẽadmodum · ego in vitate quod ſum ego ·

¶ Criſ · Vel aliť · p eis ſãctifico meipm i · meipſũ offero tibi hoſtiã · hoſtie eñ oẽs ſancte dicunt̃ ꝛ quecũq3 deo dicãtur · Quia vo antiq̃tus in figura ſanctificatio erat reputa in oue · Nũc aũt eſt in ipa veritate Ideo ſubdit Vt ſint ꝛ ipſi ſanctificati in vitate quia ꝛ eos tibi facio oblationẽ quod ꝓpterea dicit q̃a ipe qui offẽtur eſt caput eoꝝ · aut quia ꝛ ipſi immolãt̃ Exhibete eñ ait apl̃us membra vr̃a hoſtiã viuẽtẽ

¶ Non pro eis autem rogo tantum ſed p eis qui credituri ſunt per verbum eorum i me. vt omnes vnum ſint . ſicut tu pater in me ꝛ ego i te. vt ꝛ ipſi in nobis vnũ ſint vt mundus credat quia tu me miſiſti Et ego claritatem quã tu dediſti mihi dedi eis. vt ſint vnum. ſicut ꝛ nos vnum ſum⁹. Ego in eis ꝛ tu in me vt ſint conſummati in vnum ꝛ cognoſcat mund⁹ quia tu me miſiſti. ꝛ dilexiſti eos ſicut ꝛ tu me dilexiſti .

¶ Aug · Cum oraſſet dñs pro diſcipulis ſuis q̃s ꝛ aplõs nominauit adiunxit ꝛ ceteros qui i eũ fuerãt credituri dicens · Non p eis aũt rogo tm̃ · ſed p eis qui credituri ſũt p vbum eoꝝ in me · ¶ Criſ · Hinc rurſus cõſolatur eos · oñs aliorũ ſalutis cãm futuros cũ dicit · Qui credituri ſunt p vbum eoꝝ i me ¶ Aug · Vbi oẽs ſuos intelligi voluit nõ ſolũ q̃ tũc erãt in carne · ſed etiã qui futuri erãt · Nec3 hi tãtũ qui ipos cum in carne viuerẽt aplõs audierunt · ſ3 ꝛ poſt obitũ eoꝝ ꝛ nos longe poſt nati p vbũ eoꝝ credim⁹ in xp̃m · qñ ipſi qui cum illo tunc fuerunt quod ab illo audierunt ꝛ ceteris p̃dicauerunt atq3 ita vbũ eoꝝ ad nos vſq3 puenit ꝛ pueniet ẽ ad poſteros quicũq3 credituri ſunt · Poteſt autẽ videri in hac orõne nõ oraſſe p quibuſdã ſuis · p illis ſcilicet qui nec3 tunc erãt cũ illo nec3 p vbum eoꝝ poſtea ſ3 in eũ ante crediderunt · Nunq̃d eñ cũ illo erat tunc nathanael˘ ioſeph ab arimathia˘ ꝛ multi alij ꝺ quib⁹ iohãnes dicit ꝙ crediderunt in eũ · Omitto dicere de ſimeone ſene de anna ꝓphetiſſa · zacharia · eliſabeth · iohãne p̃curſore · qñ riñderi poteſt orandũ p talib⁹ mortuis non fuiſſe qui cũ magnis ſuis meritis hic abierant · h̃ eñ ꝛ ꝺ antiquis iuſtis ſimiliter rñdet̃ · Intelligendũ eſt igit̃ ꝙ nondũ ei ſic crediderant · quomõ ipſe in ſe credi volebat ſ3 poſt eius reſurrectionem ſpũſancto impetito edoctis ꝛ cõfirmatis aplĩs ſic alios crediſſe · quẽadmodũ in xp̃o credi oportebat · ſ3 reſtat ad queſtionem · Paul⁹ apl̃us non ab hominib⁹ nec3 p hominem ꝛ latro qui tunc credidit qñ in ipſis doctorib⁹ fides que fuerat · qualiſcũq3 defecit · Proinde relinq̃tur vt ſic intelligam⁹ · qđ dictum ẽ p verbum eoꝝ vt ipm vbum fidei quod p̃dicauerunt in mundo hic ſignificatum credam⁹ · Dictũ aũt eſſe vbum eoꝝ qñ ab ipſis eſt ꝑmitus ac p̃cipue p̃dicatũ Iam quidem ab ipſis p̃dicabatur i terra qñ p reuelationem ihu xp̃i ipm vbum eoꝝ paul⁹ accipit ac p hoc ꝛ ille latro in fide ſua vbum eoꝝ habebat · ergo illa oratione p oib⁹ quos redemit ſiue tunc i carna

viuentes ſiue poſtea futuros redemptor noſter ora
uit Quid aũt vel quare ꝓ eis rogaret · ꝯtinuo ſub
iunxit dicens · vt oẽs vnũ ſint hoc ꝓ nobis roga
uit qḋ ⁊ ſupͣ ꝓ illis ut oẽs · hoc eſt vt nos ⁊ illi vꝰ
ſimꝰ ¶ Criſ · Et ſic in vnanimitate ſermonẽ conclu
dit vñ incepit ibi finiens · nam incipiens dixit · Mã
datum nouũ do vobis vt diligatis inuicẽ · ¶ Hyl ·
viij · de tri · Cum demũ vnitatis profectꝰ exẽplo vni
tatis oñditur · cũ ait · Sicut tu pr̃ in me ⁊ ego in te
vt ⁊ ipſi in nobis vnum ſint · vt ſcilicet ſicut pater
in filio ⁊ filiꝰ in patre eſt ita ꝑ huiꝰ vnitatis formaȝ
in patre ⁊ filio vnum omnes eſſent · ¶ Criſ · Rur
ſus aũt ⁊ hoc quod dic̃ ſicut nõ certiſſime ꝑilitatis
in eis eſt · ſed vt homĩb poſſibile eſt ſicut ⁊ cũ dicit
Eſtote miſericordes ſic̃ ⁊ pr̃ ꝛc̃ ¶ Aug · Eſt aũt h̃ di
ligenter aduertendum nõ dixiſſe dominũ vt oẽs
vnum ſimus · ſed vt oẽs vnum ſint · Sicut tu pat̃
in me ⁊ ego ĩ te ſubintelligit̃ vnũ ſumus · ita eſt eñ
pater in filio ut vnum ſint ⁊ vnius ſubſtantie ſint ·
Nos vͦ eſſe quidem poſſumꝰ in eis vnum · Vnũ tñ
cum eis eſſe non poſſumꝰ · quia vniꝰ ſubſtantie nos
⁊ ipſi non ſumꝰ Sic aũt ſunt in nobis vt nos in il
lis vt illi vnum ſint in natura ſua · nos vnũ in nr̃a
Sunt quippe ⁊ ipſi in nobis ſicut deꝰ in templo · Su
mꝰ autem nos in illis ſicut creatura in creatore ſuo
Ido ergo addit in nobis vt ꝙ vnũ efficiamur fideliſ
ſima caritate gratie dei tribuendũ eſſet · non nobis ·
¶ Aug · iiij · de tri · Vel quia in ſeipſis vnum eſſe non
poſſunt diſſociati ab inuiceȝ ꝑ diuerſas voluptates
⁊ cupiditates ⁊ immũdiciam peccatoꝝ · Vnde mun
dentur ꝑ mediatorẽ · ut ſint in illo vnum · ¶ Hyla ·
viij · de tri · Laborantes aũt heretici fallere ne ꝑ id
qḋ dictum eſt · Ego ⁊ pater vnũ ſumꝰ nature ĩ his
vnitas ⁊ indifferẽs diuinitatis ſubſtancia crederet̃ ·
ſed ex dilectione mutua ⁊ voluntatũ cõcordia vnũ
eſſent · exemplum vnitatis iſtius ex his dictis domi
nicis protulerunt vt omnes vnum ſint ⁊ ꝛc̃ · Sed
licet ipſum intelligencie ſue ſenſum impietas õ mu
tet · Non tamen poteſt intelligencia non extare di
ctorum · Si eñ regenerati in vniꝰ uite atqꝫ eternita
tis natura ſiit · ceſſat in his ſolus vnitatis aſſenſus
qui vꝰſiit in eiuſdem regeneratione nature · Soli
aũt patri ⁊ filio ex natura ꝓprium eſt ut vnũ ſint ·
quia deꝰ ex deo vnigenitus non poteſt niſi ĩ originis
ſue eſſe natura · ¶ Augu · Quid eſt aũt h̃ quod ſub
dit Vt mundꝰ credat · quia tu me miſiſti Mundꝰ gͦ
tunc crediturꝰ eſt mundus quando in patre ⁊ filio
omnes vnum erimꝰ · nõne iſta eſt pax illa perpetua
potius fidei merces quã fides · Sed ⁊ ſi in hac uita
ꝓpter ipſam cõmunem fidem omnes qui vnum credi
mus · vnum ſumꝰ etiam ſic non ut credamus ſed ꝗa
crediꝰ vꝰ ſumus · quid eſt ergo · Omnes vnũ ſint
ut mundus credat · Ipſi quippe oẽs mundꝰ eſt cre
dens cum de his dicat · de quibus dixerat · Non pro
his rogo tantum · ſed pro his qui credituri ſunt per
verba eorum in me · Quomodo ergo intellecturi ſu
mus niſi quia non in eo cauſam poſuit · ut credat mũ
dus quia illi vnum ſunt · ſed orando dixit ut mundꝰ
credat · ſicut orando dixerat · ut vnum ſint · Deniqꝫ
ſi verbum qḋ ait rogo · ubicumqꝫ ponamus · erit hꝰ

expoſitio ſentencie manifeſtior · rogo ut omnes vnũ
ſint · rogo ut ⁊ ipſi in nobis vnũ ſint · rogo ut mdꝰ
credat · ꝗa tu me miſiſti · ¶ Hyl · iiij · de trini · Vt ꝑ
id mundꝰ crediturus eſt filium a patre miſſum eſſe
ꝙ omnes ꝗ credituri in illũ ſunt vnum in patre ⁊ fi
lio erunt · ¶ Criſ · Nihil eñ ita ſcandalizat oẽs ut
ab inuicem diuidi ꝙ credentes fiãt vnum hoc edifi
cat ad fidem · ⁊ hoc etiã a principio dixit · In h̃ cog
noſcẽt oẽs ꝗa mei eſtis diſcipuli · ſi dilectionẽ habu
eritis ad inuicẽ · Si eñ altricentur nõ dicẽtur paci
fici magiſtri eſſe diſcipuli · Me vͦ inquit nõ exiſtẽ
te pacifico non confitebũtur a te miſſum · ¶ Augu ·
Deinde ſaluator noſter qui rogando patreȝ ſe hoĩeȝ
demonſtrabat nũc demonſtrat ſeip̃m quoniam cum
patre deus eſt facere quod rogat · Vnde ſubdit · Et
ego claritatem quam dediſti mihi · dedi illis · quam
claritatem · niſi immortalitatem · quam natura hu
mana in illo fuerit accepta · Propter immutabili
tatem eñ predeſtinationis preteriti temporis verb̃
futura ſignificat · immortalitas autem claritatem
quam ſibi a patre datam dicit eandem ſe ſibi dediſſe
intelligendum eſt · Cum enim tacet filius ĩ opere pa
tris operationem ſuam humilitatem commendat · cũ
vero in opere ſuo tacet operationeȝ patris parilita
tem commendat · Iſto igitur modo ⁊ hoc loco nec ſe
fecit alienum a patris opere q̃cũis dixerit · claritatẽ
quam dediſti michi · nec patrem fecit alienum ab ope
re ſuo q̃cũis dixerit ddi eis · Sicut aũt ex eo ꝙ patrẽ
pro ſuis omnibus rogauit · hoc fieri voluit · ut oẽs
vnum ſint · Ita eciam ſuo beneficio id fieri voluit ·
Vnde adiunxit · ut vnum ſint in nobis ſicut ⁊ nos
vnum ſumus · ¶ Criſoſtomus · Vel claritatem dicit
gl̃iam que eſt per ſigna ⁊ dogmata ⁊ ut vnanimes
ſint · Vnde ſubdit · ut vnum ſint in nob · ſicut ⁊ nos
vnum ſumus · Hec enim gl̃ia ut ſint vnum · etiam
ſignis maior eſt · uniuerſi enim qui per apl̃os credi
derunt vnum ſunt · Et ſi quidam ex ipſis diuiſi ſiit
hoc eorum deſidie fuit · quod tamen eum non latuit
¶ Hylarius · Per acceptum igitur ⁊ datum hono
rem omnes vnum ſunt · Sed nõdum apprehendo ra
tione quoniam datus honor vnum omnes eſſe perfi
ciat · Sed dominus gradum quendam atqꝫ ordinem
conſummãde vnitatis expoſuit · cum ſubdit · ut vnũ
ſint in nobis · ut cum ille in patre per naturam diui
nitatis eſſet nos cõtra in eo per corporalẽ eiꝰ natiui
tatem ⁊ ille iterum ĩ nobis per ſacramentũ eſſe miſte
rium crederet̃ ꝑfecta ꝑ mediatorẽ vnitas doceret̃ ·
¶ Criſ · Alibi vͦ ait de ſe ⁊ pr̃e · venienꝰ ⁊ manſioȝ
apud eũ faciẽꝰ · illic quidem ſabellianoꝝ obſtruens ora
dũ ſcȝ ponit duas ꝑſonas · h̃ vͦ arriȷ ſuſpicionẽ deſtru
it cũ pr̃em ꝑ ſe dic̃ diſcipulꝭ aduenire · ¶ Aug · Neqꝫ
tñ h̃ ita dictum ẽ tanq̃ pr̃ nõ ĩ nobis aut nos ĩ pr̃e
nõ ſimꝰ · ſed ꝑ hoc mediatorẽ inter deũ ⁊ hominem ſe
breuit̃ intimauit · qḋ vͦ addidit ut ſint cõſũmati in
vnũ oñr eos ꝑduci rẽcõciliatõẽ que fit ꝑ mediatorem
ut perfecta beatitudine perfruamur · vñ id quod ſeꝗ
tur · ut cognoſcat mundus quia tu me miſiſti · non
ſic accipiendũ puto tanq̃ iterũ dixerit ut credat mũ
dus · Quamdiu eñ credimꝰ qḋ ñ videmꝰ nondũ ſiꝰ
ꝯſũmati ſic̃ erimꝰ cũ meruerimꝰ uidere qḋ credimus

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Quando ergo de ↄſūmatione loq̄tur. talis eſt intel
ligenda cognitio qualis erit p ſpeciē. nō qualis nūc
eſt p fidem. Ipſi quippe credentes ſūt mund⁹ non p
manens inimic⁹ ſʒ ex inimico amic⁹ affect⁹. ꝓpterea
ſeq̄tur. Et dilexiſti eos ſicͨ me dilexiſti. in filio quip
pe nos pater diligit. q̄a in eo nos elegit. nec ideo pa
res ſum⁹ vnigenito filio. Neq; eñ ſp equalitatem
ſignificat qd̄ dr̄. ſicut illud ita ⁊ illud. ſed aliquādo tā
tum quia illud ē. eſt ⁊ illud. ita in hoc loco nichil ē
aliud. Dilexiſti eos ſicͨ me dilexiſti q̄ʒ dilexiſti eos
q̄m̄ ⁊ me dilexiſti. non eñ talis cauſa eſt diligendi
membra eı⁹ ꝗ quia diligit eum. Cū igit̄ eoꝝ que fe
cerit nihil odit quis digne poſſit eloqui quantuʒ
diligat mēbra vnigeniti filij ſui ⁊ quanto amplius
ipſum vnigenitum.

¶ Pater quos dediſti michi. volo vt vbi
ego ſum. ⁊ illi ſint mecum vt videant clari-
tatem meā quam dediſti michi. q̄a dilexiſti
me ante cōſtitutionem mundi. Pater iuſte
mundus te nō cognouit. Ego aūt cogno-
ui te et hi cognouerūt. quia tu me miſiſti.
Et notum feci eis nomen tuū ⁊ notū faciā
vt dilectio qua dilexiſti me. ī ipſis ſit ⁊ ego
in ipſis.

¶ Criſ. poſtq̄ʒ dixerat q̄ a multis credent p eos ⁊ mā
ta gl̄ia potient̄. loq̄tur de reliquo de coronis eis re
poſitis dicens. Pater quos dediſti mihi volo vt vbi
ego ſum. ⁊ illi ſint mecū. ¶ Augu. Ipſi ſūt quos a
pr̄e accepit quos ⁊ ipſe d̄ mundo elegit. Sicͨ eñ ait
in hui⁹ oratiōis exordio. Dedit ei poteſtatem omis
carnis id omis homis. vt det eis vitam eternā. vbi
oſ̄dit ptātem ſe omis homis accepiſſe vt liberet q̄s
voluerit ⁊ dampnet quos voluerit. Qua ꝓpter omni
bus membris ſuis ꝓmiſit hoc p̄mīuʒ vt vbi ē ipſe
⁊ nos cum illo ſim⁹ nec poterat nō fieri qd̄ omipotē
ti pr̄i ſe velle dixit oīpotens fili⁹. vna vō eſt pr̄is ⁊
filij voluntas. ⁊ ſi intelligere nondū p̄mittit infirmi
tas. credat pietas. Quantū ergo attinet ad creatu
ram in qua fact⁹ eſt ex ſemine dauid ſm carnem. eo
mō dicere potuit. vbi ego ſū. vt iā ibi eſſe ſe dice
ret vbi fuerat mox futur⁹ In celo ergo nos futu
ros eſſe ꝓmiſit. Illo eñ forma ſui lata eſt. q̄ʒ ſump
ſit ex v̄gine. ⁊ ad dextrā patris collocata. ¶ Gre.
xxvij. mo. Vbi eſt g° qd̄ rurſ⁹ v̄itas dic̄. nēo aſcēdit
in celum n̄ qui de celo deſcendit. que ſibi ī v̄bis ſuis
nō diſcrepat. q̄a eñ mēbroꝝ ſuoꝝ caput dñs fact⁹
eſt repulſa reproborū multitudine ſolus etiā eſt nobi
ſcum. ⁊ ſic nos cū illo vnū iā facti ſum⁹ vnde ſol⁹ ve
nit in ſe illuc etiā ſolus redit in nobis. ¶ Augu. Qͥ
vō attinet ad formam dī in qua equalis eſt pr̄i. ſi ſe
cundū eam velim⁹ intelligere quod dictū eſt. vbi e°
ſum. ⁊ illi ſint mecū. Abſcedat ab aīo omīs imagi
nū corporaliuʒ cogitatio. ⁊ nō inq̄ratur equalis pa
tris filius vbi ſit q̄m̄ nemo inuenit vbi nō ſit Pro
pterea nō eis ſatis fuit dicere. Volo vt vbi ego ſum
⁊ ipſi ſint ſed addidit mecum. Eſſe eñ cū illo mag⁹
bonum eſt. Nā ⁊ miſeri poſſunt eſſe vbi eſt ille. ſed

beati ſoli ſunt cum illo. ⁊ vt de viſibili q̄uis lōge diſ
ſimili qualecūq; ſumam⁹ exemplū ſicut cec⁹ etiam ſi
ibi ſit vbi lux ē. non eſt tñ ipſe cum luce. ſed abſens
eſt a p̄ſente. Ita nonſolum infideles ſed etiam fideles
⁊ ſi eſſe nunq̄ʒ poſſit vbi non ſit xp̄s non tñ eſt ipſe
cum xp̄o p ſpēm. Nam fidelem nō eſt dubitandū
eſſe cū xp̄o p fidem ſed hic de ſpecie illa dicebat. In
qua videbim⁹ eum ſicuti eſt. vnd̄ adiunxit vt videāt
claritatē meā quam mihi. vt videant dixit. nō vt cre
dant. Fidei merces eſt iſta non fides. ¶ Criſ. Non
aūt dixit vt participent gl̄iam meā. ſʒ vt videāt. hoc
occulte inſinuās q̄m̄ omis requies ibi eſt filiū dei vi
dere. Dedit aūt ei pater claritatem q̄ñ eum genuit.
¶ Aug. Cum ergo viderim⁹ claritatem quam dedit
pr̄ filio. etiā ſi eā dici hoc loco intelligam⁹. nō quam
pr̄ equali filio gignens eum dedit ſʒ quā facto homī
filio dedit poſt mortem crucis. tūc fiet iudiciuʒ tūc
tollet̄ impius ne videat claritateʒ dñi. Quam n̄ illā
qua deus eſt. ſi ergo ſecundum id q̄ filius eſt deus
accipiamus hoc dictum. Volo vt vbi ego ſum ⁊ ipſi
ſint mecum in patre cum xp̄o erim⁹ qui cum dixiſ
ſet. Et videāt claritatē meā quā dediſti mihi conti
nuo ſubiūxit. Quia dilexiſti me āte cōſtitutionem
mūdi In illo eñ dilexit ⁊ nos ante cōſtitutionē mūdi
⁊ tunc predeſtinauit. quod ī fine factur⁹ eſt mundi.
¶ Beda. Claritatē igitur vocat dilectionē qua ipſe
dilect⁹ a patre ante mundi cōſtitutionem in illa clari
tate ⁊ nos dilexit aū cōſtitutionē mundi. ¶ Theo.
Poſtq̄ʒ ergo p fidelibus orauit ⁊ tot illis proſpera
promiſit ponit quoddā p̄uim ⁊ ꝓpria manſuetudine
dignū dicens. Paē iuſte mund⁹ te non cognouit. q̄ſi
diceret. ego cuperem cunctos homies cōſequi dicta
bona que quidem p fidelib⁹ imploraui. Sed quia ig
norauerūt te ideo nō contingent gl̄iam ⁊ coronas.
¶ Criſ. Videtur aūt mihi hoc ⁊ anxius dicere q̄m̄
eum qui ita bonus ⁊ iuſt⁹ eſt ↄgnoſcere noluerunt.
Non igit̄. hoc ē quod iudei dicunt q̄m̄ ipſi q̄dem te
cognoſcunt ego vō ignoro. ſed econtrario ē. vnde ſb
dit. Ego aūt cognoui te ⁊ hi cognouerunt quia tu
me miſiſti. ⁊ notum feci eis nomen tuū. ⁊ notum faci
am p ſpm̄ſanctum eis pfectam cognitionēʒ dando. Si
autem didicerint quis es tu ſciet̄ quia ego non ſū
ſeparat⁹ a te. ſed valde amat⁹ ⁊ ꝓprius fili⁹ ⁊ coniun
ctus. Hoc vō quaſi eis vt ego maneam in eis ⁊ ſic
fidem que eſt in me ⁊ amatorem ſeruabunt certiſſie
Et hoc eſt quod ſubdit̄. vt dilectio qua dilexiſti me
in ipſis ſit. ⁊ ego in ipſis. Quaſi diceret. Ipſis me
amantib⁹ ego manebo ī eis ¶ Auguſtī⁹. Vel aliter.
Quid eſt euʒ cognoſcere n̄ vita eterna quam mūdo
damnato non dedit. reconciliato dedit. ꝓpterea itaq;
mund⁹ non cognouit quia iuſt⁹ es. Hoc meritis eı⁹
vt non cognoſceret retribuiſti ⁊ ꝓpterea mundus
recōciliat⁹ ↄgnouit quia miſericors es. Et vt cogno
ſceret non ei merito ſed gr̄a ſubueniſti Deniq; ſeq̄
tur. Ego aūt cognoui te. Ipſe fōs gr̄e eſt de⁹ natu
ra homo autē de ſpūſancto ⁊ virgine ineffabili gra
tia. Deniq; q2 gr̄a dī p ihm xp̄m eſt. dī. Et hi cog
nouerunt. ipſe eſt mund⁹ ↄconciliat⁹. Sed idō quia
tu me miſiſti. Ergo gr̄a cognouerunt. Et notum
feci eis nomen tuum p fidem. ⁊ notum faciaʒ p ſpēʒ

de dilectio qua dilexiſti me i ipis ſit · Qualis ē iſta locutio · tali ⁊ aptus viſus eſt · bonū certamen certa ui nō ait · bono certamine qd viſitatius diceret · quo aūt dilectio qua pater dilexit filium eſſet i nob̄ niſi qa membra eiꝰſumꝰ · ⁊ i illo diligimur · cum ipe diligi tur totꝰ id eſt caput ⁊ corpus · ⁊ ido ſubiunxit Et ego in ipis · eſt eīn in nob̄ tanq̄ȝ in templo ſuo · nos aūt in illo ſm q caput nr̄m eſt ·

Capitulum xviii.

Hec cum dixiſſet ihesus egreſ/ſus eſt cum diſcipulis ſuis trāſ torentez cedron vbi erat hortꝰ in quem introiuit ipe ⁊ diſcipu li eius Sciebat autez ⁊ iudas qui tradebat eum locum quia frequenter ihesus conue/nerat illic cum diſcipulis ſuis .

Aug · Terminato ſmone quem poſt cenā dn̄s ad diſcipulos habuit adiuncta orōe quam dixerat ad prem · eiꝰ paſſionē iohannes euāgeliſta ſic exorſus eſt dicēs · Hec cū dixiſſet ihus egreſſꝰ eſt cū diſci pulis ſuis tranſtorrentē cedron ubi erat hortus in quem introiuit ipe ⁊ diſcipli eius · Non autem cō tinuo hoc factū eſt cum eiꝰ illa finita eſſet oratio · ſed alia quedā ſūt interpoſita · que ab iſto ptermiſſa apud alios euangeliſtas legūtur · Augu · de con · euan · Facta eſt eīn cōtentio inter eos quis eoꝝ videretur eſſe maior · ſicut lucas cōmemorat · dixit eciam ipe petro · ſicut ipe lucas ſubiungit · Ecce ſathanas expe tiuit vos ut cribraret · ſicut triticū · ⁊ cetera que ibi ſequūtur · Et hymno dicto · ſicut mathꝰ ⁊ marcꝰ cō memorant · exierunt i mōtem oliueti · contexit ergo narrationē mathꝰ ⁊ dixit · Tunc venit ihs cuȝ illis in villam que dicit getheſemani · iſte locus ē quē com memorat hic iohes · vbi erat hortꝰ in quē introiuit ipe ⁊ diſcipuli eiꝰ · Aug · ſup ioh · Ad hoc gꝰ va leat qd dictum eſt · hec cum dixiſſet · vt non eū ante opinemur ingreſſum q̄ȝ illa vba finiret · Criſ · Sȝ pꝑter quid non dixit · Ceſſans ab oratione venit il lucꝰ qm̄ oratio illa fuit loquela pꝑter diſcipulos facta De nocte aūt vadit ⁊ flumen ptranſit · ⁊ pꝑerat ad locū pditori cognitum · auferens his q̄ inſidiabātur laborē · ⁊ oſtendens diſcipulis qm̄ volens ad mortē venit · Alcuin · Dicit aūt tranſtorrentem cedron · id eſt cedrorum genitiuꝰ eīn eſt grecus · Tranſit tor rentem qa de torrente paſſionis bibit ubi erat hor tus · vt peccatū quod in horto cōmiſſum fuerat · in horto deleret · Paradiſus eīn hortꝰ diliciarum inter ptatur · Criſ · Ne aūt audiens hortum eū occul tari eſtimes ſubiungit Sciebat aūt ⁊ iudas q̄ trad bet eum locū · quia frequenter ihus cōuenerat illuc cum diſcipulis ſuis · Aug · Ibi ergo lupus ouina pelle contectꝰ ⁊ inter oues alto patriſfamilias conſi lio toleratus didicit · vbi ad tempꝰ exiguum diſper geret gregem inſidiis appetendo paſtorem · Criſ Multociens autem ibi cum diſcipulis ihus ſingula riter conuenerat · de neceſſariis loquens ⁊ que non erat fas alios audire · Facit aūt hoc in montib̄ ⁊ i hortis maxime pꝑ a tumultib̄ mērens ſemp locū ne mēs impediatur ab auditōe · Jo aūt iudas illuc venit qm̄ multotiēs xp̄c extra pnoctabat iuiſſȝ aūt ad domum ſi putaſſet eū ibi inuenire dormientem · Theoph · Nouerat etiā dn̄m iudas feſto tempore conſueuiſſe ſemp docere diſcipulos aliquid ſublime Erat aūt ſolitus docere huiuſmodi miſtica i talib̄ locis · At qm̄ tunc dies erat ſollennis arbitratus ē illum eſſe illic ⁊ diſſerere diſcipulis que ad celebri tatem ſpectabat ·

Judas ergo cum accepiſſet cohortem ⁊ a pontificibus ⁊ phariſeis miniſtros · ve/nit illuc cum laternis ⁊ facibus ⁊ armis . Jeſus itaq̄ȝ ſciens omnia q̄ ventura erant ſup eum proceſſit ⁊ dicit ad eos q̄ȝ queri/tis ? Reſponderunt ei Jeſum nazarenum . dicit eis ihesus ego ſum . Stabat aūt et iudas q̄ tradebat eū cū ipſis . Vt ergo dixit eis ego ſum abierunt retrorſum ⁊ ceciderūt in ter/ram . Iterū ergo interrogauit eos quem q̄ritis ? Illi aūt dixerunt ihesum nazarenuȝ Reſpōdit ihesus dixi vobis . q̄a ego ſum Si er go me queritis ſinite hos abire . Vt imple retē ſermo q̄ȝ dixit q̄ quos dediſti michi ex eis nō pꝑdidi quenq̄ȝ ·

Gloſa Oſtenderat euangeliſta quō iudas ad locum ubi xp̄c erat aduenire potuerit · nunc oſtendit quō illuc puenit dicens · Judas ergo cum accepiſſet co hortem ⁊ a pontificibus ⁊ phariſeis miniſtros ve nit illuc cum laternis facibus ⁊ armis · Auguſti · Cohors non iudeorum · Sed militum fuit · A preſi de itaq̄ȝ intelligatur accepta tanq̄ȝ ad tenendum re um ſeruato ordine legitime poteſtatis ut nullus te nentibus auderet obſiſtere quanq̄ȝ ⁊ manus tanta fuerat cōgregata ⁊ ſic armata veniebat ut uel ter reret vel eciam repugnaret ſi quiſq̄ȝ xp̄m defende re auderet · Criſoſtomꝰ Sed qualiter cohortē ſua ſerunt quia milites erant · pecuniarum gracia omīa facere medicātes · Theop · Faces autem afferunt ⁊ laternas · ne xp̄s latēs in tenebris fugeret · Cri ſoſtomus · Multociens autem alias miſerunt com prehendere eum ſed non valuerunt · Vn̄ manifeſtuȝ eſt q tunc ſpontē ſeipſum dedit Propter quod ſub ditur · Ihesus autem ſciens oīa que ventura erant ſuper eum · proceſſit ⁊ dixit ad eos Queȝ queritis ? Theophilus · Querit autem non vt volens ſcire Nam vtiq̄ȝ nouerat omnia que ventura erant ſup eum · ſed oſtendere volens quoniam cum preſens eſſet ab eis videri non poterat · vel diſcerni · Nam ſequitur · Dicit eis ihesus · Ego ſum · Criſoſtomꝰ In medio enim eorum exiſtens excecauit coruȝ ocu los · Quoniam enim non tenebre cauſa erant indica uit euangeliſta dicens · quoniam habuerunt lampa des · Si vero lampades non eſſent a voce ſaltem de bebāt cognoſcere eū · Si vō ⁊ illi ignorabant · qualiē iudas ignorauit qui cum eo fuerat continuo · Et ideo ſubdit · Stabat autez ⁊ iudas qui tradebat eū

Stabat aūt ⁊ iudas qui tradebat eū cum ipſis. Fe
cit aūt hoc ihūs oñs q̄m nō ſolum ꝯprehendere eū nō
poſſent ſʒ nec videre in medio exñtem n̄ ipe cōcede
ret. Unde ſubditur. Ut ergo dixit eis ego ſum. abi
erunt retroꝛſum et ceciderunt in terram. ¶ Aug.
Ubi nūc militū cohoꝛs vbi terroꝛ ⁊ munimen ar
moꝝ. vna vox turbam odijs ferocē armiſq̄ terribi
lem ſine telo vllo percuſſit. repulit. ſtrauit. Deꝰ em̄
latebat in carne ⁊ ſempiṫnꝰ dies ita mēbris occul
tabatur humanis ut cū laternis ⁊ facib; quereretur
occidendꝰ a tenebris. q̄d iudicaturꝰ faciet qui iudicā
dus hoc fecit. Et nunc vbiq̄ p euangeliū ego ſum
dicit xp̄s. ⁊ a iudeis expectat antixp̄s vt retro re
ant ⁊ in terrā cadant q̄m deſerētes celeſtia. terrena
deſiderant. ¶ Greg. ſup ezechielē. Quid ē aūt hoc
ꝙ electi i faciem. ⁊ reprobi retroꝛſum cadunt n̄ ꝙ
omis qui poſt ſe cadit ibi cadit. ubi non videt. Qui
vo ante ſe cecident ibi cecidit ubi videt. Iniqui gꝰ
quaſi i inuiſibilibꝰ cadunt. pꝰ ſe cadere dicunt. quia
ibi corruunt vbi quod tūc eos ſequit. modo videre
nō poſſunt. Iuſti vo quia i iſtis viſibilib; ſemetipſos
ſponte deijciūt ut in inuiſibilib; erigātur. quaſi in fa
ciem cadunt quia timore cōpuncti videntes humiliā
tur. ¶ Criſ. Demū ne quis dicat q̄m ipe iudeos ad
hoc induxit vt eū occiderent ſeipm̄ in manibꝰ eoꝝ
tradens manifeſte oſtendit eis oīa que ſufficiebant
eos reuocare. Sed q2 pmanebāt i malicia ⁊ nullā
habebāt excuſacionē. tunc ſeipm̄ in manibus eoꝝ tra
didit. Unī ſequitur. Iteꝝ ergo interrogauit eos quē
queritis. Illi aūt dixerūt ihm̄ nazarenū. Rñdit ihs
Dixi vobis. quia ego ſum. ¶ Aug. Audierāt p̄mo
ego ſum. ſʒ non repꝛehenderant. qa hoc voluit. qui po
tuit quicq̄d voluit. veꝝ ſi nunq̄ʒ ſe ab eis pmitteret
apprehendi nō q̄dem illi facerēt pter quod venerāt
ſʒ nec ipſe faceret pter quod venerat. Proinde q̄a
tenere volentib; ⁊ non valentib; oñdit poteſtatē ſu
am iam tenebūt eū vt faciat de neſcientibꝰ volūtatē
ſuā. vnde ſubdit. Si ergo me queritis ſinite hos ab
ire. ¶ Criſ. Quaſi diceret ſi me queritis. nihil vob
ad hos cōmune eſt. Ecce meipm̄ trado vſq̄ ad vlti
mā hoꝛā ad ſuos dilectiōis ꝯſeruantiam demonſtrās.
¶ Aug. Inimicos iubet ⁊ hoc faciunt q̄d iubet. Si
nant ſcilicet nunc eos abire. quos non vult perire.
¶ Criſ. Unde euangeliſta oſtendens ꝙ h̄ non fuit
eoꝝ pꝛoſsia. ſed vtus eiꝰ qui cōprehenſus fuerat ſub
iungit. vt impleret ſmo quē dixit. quia quos dedi
ſti mihi non pdidi ex eis quenq̄ʒ. Perditionē autem
non hanc dixerat que moꝛtis. ſʒ illā eternam euange
liſta vo ⁊ de preſenti moꝛte id accepit. ¶ Aug. Nun
q̄d aūt n̄ erāt poſtea moꝛituri. Cur ergo ſi tūc moꝛe
rentur perderet eos n̄ quia nondū in eum ſic crede
bant. quomodo credunt quicunq̄ non pereunt.

¶ Symon ergo petrus habens gladium e
duxit eū ⁊ pcuſſit pontificis ſeruū ⁊ ab ſci
dit eius auriculā dexteram. Erat aūt nom̄
ſeruo malchꝰ. Dixit ergo ihesꝰ petro. Mit
te gladiū tuū in vaginam. Calicem quē de
dit michi pater non vis ut bibam illum.

¶ Criſ. Petrꝰ cōfidens in p̄dictā voce dñi ⁊ in his
que iā facta erāt armat ad̄uſus eos qui ſupuenerāt
vnde dr̄. Simon ergo petrꝰ habens gladium eduxit
eum ⁊ pcuſſit pontificis ſeruū. Sed qualit q̄ iuſſꝰ
erat nō peram hr̄e neq̄ duo veſtimenta gladiū hr̄
mihi videt hūc formidās pparaſſe dudū. ¶ Theo.
Uel ad opꝰ agni illo indigens ferebat hūc eciāʒ pꝰ
cenam. ¶ Criſ. Sed qualiter qui iuſſꝰ erat non ala
pam dare homicida fit. Quia maxie non ſe vlciſci
iuſſꝰ eſt. Hic aūt nō ſe vlciſcebatur ſʒ mgr̄m deniq̄
neq̄ perfecti adhuc erant ſʒ videbis poſtea petrum
vberi eum ⁊ humilit ferētem. Nō ſine cauſa aūt ſb
dit. Et abſcidit eiꝰ auriculā dexteram. Uidetur em̄
mihi impetū apoſtoli ſignificare q̄n ad ipm̄ caput im
petum fecit. ¶ Aug. Solꝰ aūt h̄ euangeliſta eciā no
men ſerui huiꝰ expreſſit. cū dicit. Erat aūt nomen
ſeruo malchꝰ. ſic lucas ſolꝰ ꝙ eiꝰ auriculā dñs tetige
rit ⁊ ſanauerit eum. ¶ Criſ. Hic em̄ miraculū fecit
⁊ erudiēs nos q̄m eis qui malefaciunt bñfacere opoꝛ
tet. ⁊ vtutem reuelans ſuam. Nomen aūt pterea
poſuit euangeliſta ut his q̄ tunc legerent liceret q̄
rere ſi vere factū ſit. Seruū aūt eum ſūmi pontificis
dicit. q̄a magnum eſt q̄d factū eſt. non ſolū quia cura
uit ſed quia curauit eum qui ſup eum venerat. ⁊
paulo poſt alapā daturꝰ erat. ¶ Aug. Malchꝰ aūt ē
inꝑpꝛatur regnaturꝰ. q̄d ergo auris p dño āputata
⁊ a dño ſanata ſignificat n̄ auditū amputata vetuſta
te renouatū ut ſit in nouitate ſpūs ⁊ nō in vetuſta
te litere. Quos cui p̄ſtitū fuerit a xp̄o q̄s dubitet
regnaturū eſſe cum xp̄o. Qui aūt ſeruꝰ inuentus eſt
⁊ h̄ ad illam ptinet vetuſtatem q̄m ſeruitutē gn̄at
ſʒ cum acceſſit ſanitas figurata ē ⁊ libertas. ¶ Theo.
Uel ceſio auris dextre ſerui pn̄cipis ſacerdotū ſigꝰ
erat ſurditatis eoꝝ. q̄ ꝑpue inꝑ͂ncipib; ſacerdotū
inoleuerat. Qui aūt denuo reſtituta ſit auris ſignifi
cat vltimam repatiōnē intellectꝰ in iſrahelitis vēnē
te helia. ¶ Aug. Factū aūt petri dñs improbauit ⁊
pgredi vltra phibuit. Unī ſequitur. Dixit ergo ihs
petro mitte gladiū in vaginā. eteni ille ad patientiam
cōmonendꝰ fuit ⁊ h̄ ad intelligenciaʒ ꝯſcribendum
¶ Criſoſtomꝰ. Nonſolū autē minis eū cohibuit ve
mathꝰ refert ſʒ ⁊ alit ꝯſolat eum dicens. Calicem
quē dedit mihi pater. nō vis ut bibam illū. Oñdens
q̄n non illoꝝ vtutis q̄ fiebant erāt. ſed ſue cōceſſio
nis. ⁊ ꝙ nō eſt deo ꝯtrariꝰ. ſʒ obediens vſq̄ ad moꝛ
tem. ¶ Theo. In eo aūt ꝙ ipm̄ calicem dicit q̄ʒ ſibi
grata ⁊ acceptabilis p ſalute moꝛtaliū moꝛs videa
tur oſtendit. ¶ Aug. Qui aū a p̄re traditū ſibi dic
calicē paſſionis. Illud ē q̄d ait aptus. Pro pꝛio filio
non pepcit. ſed p nobis omibꝰ tradidit eum. Veruʒ
auctor calicis huiꝰ eſt etiam ipſe q̄ bibit. Unde idem
apl̄ꝰ dic. xp̄s dilexit nos. ⁊ tradidit ſeipm̄ p nob

¶ Cohoꝛs ergo ⁊ tribunus ⁊ miniſtri iudeo
rū ꝯphēderūt ieſū ⁊ ligauerūt eū. ⁊ adduxe
rūt eū ad annā p̄mū. Erat em̄ ſocer cayphe
qui erat pontifex āni illius. Erat aūt cay
phas qui conſilium dederat iudeis quia ex
pedit unum hominem moꝛi pro populo

¶ Theop· Peractis cunctis que ſufficient habant
ad ꝓhibendum iudeos cū illi hoc nequaq̄ȝ diſcerne-
rent· tūc duci ſe pmiſit· vnde dr̄· Cohors ergo ⁊ tri
bun⁹ ⁊ miniſtri iudeorum comphenderūt ihm̄ ¶ Au.
Comphenderūt ad quē non acceſſerunt· nec audie
erunt· accedite ad eum ⁊ illuminamini · Si em̄ ſic
accederent non eū manib⁹ occidendum· ſȝ recipiēdū
corde ꝯphenderent· nūc aūt q̄ñ eū illo mō ꝯphenderēt
ab eo longi⁹ receſſerunt· Sequitur· Et ligauerūt eū
a quo ſolui poti⁹ velle debuerant· ⁊ erāt forte in eis
qui poſtea liberati ab eo dixerēt· Diruptiſti vincula
mea· poſtea vō q̄ȝ pſecutores tradēte iuda dn̄m liga
uerunt ut intelligatur iudas non laudabilis vtilita
te tradicionis hui⁹· ſed ſcelens voluntate damnabil
ſubdit· Et adduxerunt eū ad annam pmū· ¶ Cris
Pre delectatione eā ꝯtrahabant in his que fiebant·
quaſi trophēū ſtatuētes ¶ Aug· Nec tacet tām cur
ita factuȝ ſit ſubdens, erat em̄ ſocer caiphe qui erat
pontifex anni illi⁹· Merito ⁊ mathe⁹ cū id breui⁹
narrare voluiſſet eū ad caipham ductū fuiſſe cōme
morat quia ⁊ ad annam p⁹ ideo duct⁹ eſt· q̄ ſocer ei⁹
fuerit· vt intelligēdum ſit hoc eundem caiphaȝ fieri
voluiſſe· ¶ Beda· Quatu⁹ dum a cōſimili pontifi
ce dānaretur· ipſe q̄ minoris cūia re⁹ haberet· Vel
fortaſſis ſic domus ei⁹ ſita erat· vt pterire eam non
poſſent· Quæ diuinit⁹ actum eſt ut q̄ erant affines
ſanguine ſociarētur in ſcelere· Sed q̄ dic̄ q̄ eſſȝ pō
tifex anni illi⁹· ſonat cōtrarium legi· In qua pcep
tum erat· ut vn⁹ eſſet pōtifex ſilm⁹ quo mortuo ſuc
cederet ei fili⁹ ſuus· Sed iam pontificat⁹ ambitione
erat infectus· ¶ Alchu· Refert em̄ ioſeph⁹ iſtum
caipham vni⁹ anni ſacerdotium redemiſſe· nō ergo
miꝝ ſi iniquus pontifex inique iudicauerit· ſepe q̄ p
auariciam ad ſacerdotium accedit· p iniuſticiā in eo
ſeruatur· ¶ Cris· Hic aūt audiēs vincula audiētor
tumultuet̄ recolat ꝓphetie q̄m mors ei⁹ ſal⁹ fuit or
bis terraꝝ· Vñ ſequitur· Erat aūt caiphas q̄ cōſiliū
dederat iudeis quia expedit vnū hoīem mori p ꝑplo
Tanta em̄ eſt veritatis ſupabundancia vt eā inimi
ci eam perſonent·

¶ Sequebatur aūt ihesū· Simon petrus ⁊
alius diſcipulus. diſcipulus aūt ille erat no
tus pontifici. Et intrauit cum iheſu in atri
um pontificis petrus aūt ſtabat ad oſtium
foras Exiuit ergo diſcipul⁹ alius qui erat
not⁹ pontifici ⁊ dixit oſtiarie ⁊ introduxit
petrum Dicit ergo petro ācilla oſtiaria. nū
quit ⁊ tu ex diſcipl'is es hoīs iſtius? Dicit
ille non ſum ſtabant autem ſerui ⁊ miniſtri
ad prunas quia frigus erat ⁊ calefaciebāt
ſe Erat autem ⁊ petrus cum eis ſtans ⁊ ca
faciens ſe.

¶ Aug· de con· euā· de petri tēptatione que inter do
mini cōtumelias facta eſt nō eodem ordine om̄es nar
rant· Nā iſtas pmo cōmemorāt mathe⁹ ⁊ marc⁹ de
inde petri temptatōȝ· Lucas vō explicat pri⁹ tempta

tōes petri· tū demū dn̄i cōtumelias· iohes aūt icipit
petri temptatōȝ dicere cū dicit· ſeq̄batur aūt ihm
Simon petr⁹ ⁊ ali⁹ diſcipul⁹ ¶ Alch· Ex deuotione
ſeq̄bat mgr̄m q̄uis a lōge ꝓpt̄ timorē ¶ Au· Quis
ſit aūt ille ali⁹ diſcipl'us non temere affirmādum eſt
quia tacetur Solet aūt ſe idem iohes ita ſignificare
⁊ addere quem diligebat ihs· Fortaſſis g° ⁊ hic ipſe
eſt ¶ Cris· Se aūt occultat humilitatis gr̄a· Etenī
hic magnā fortitudinē enarrat· q̄m omib⁹ fugientib⁹
ipſe ſequit̄· ſȝ prepōit ſibi petꝝ ⁊ ſui ipſius cōad⁹
eſt meiſſe· vt diſcas q̄m certius aliȷs enarrat ea que
facta ſunt in atrio quaſi intus exiſtēs · Subdit aūt
ꝓpriam laudē ſubdens· Diſcipl⁹ aūt ille erat notus
pontifici ⁊ introiuit cū ihu in atrium pontificis· nō
em̄ hoc vt magnū quid de ſeipō ponit· ſed q̄a dixit
q̄ intrauit cum ihu ſolus· vt non eſtimes hoc excel
ſe mentis eſſe addidit cām · Igitꝰ petꝝ veniſſe illuc·
amoris fuit· nō intraſſe aūt metus timoris· vñ ſeq̄tur
petr⁹ aūt ſtabat ad hoſtiū foras· ¶ Alch· Foris ſta
bat qui negatur⁹ erat dn̄m. nec erat in xp̄o· q̄ xp̄m
ꝯfiteri nō erat auſus ¶ Cris· Sed q̄m ⁊ petrus in
traſſet vſq̄ domū ſi ei cōceſſū eſſet indicauit ſubdēs
exiuit g° diſcipl⁹ ali⁹ q̄ erat not⁹ pōtifici ⁊ dix· ho·
⁊ itroduxit petꝝ Ipſe aūt ipſe eū ñ itroduxit q̄a xp̄o
adherebat ⁊ ſeq̄bat̄ eū· Sequitur· dixit g° petro an
cilla hoſtiaria· Nunq̄d ⁊ tu ex diſcipul' es hoīs iſti
us? Dic̄ ille· Non ſū q̄d dicis o petre· nōne p⁹ dix:
iſti· ⁊ ſi oportuerit aīam meā p te ponā· q̄d ergo fa
ctū eſt· q̄m nec hoſtiarie fers īterrogatōȝ? Nō erat
miles qui īterrogabat· ſed hoſtiaria vilis· neq̄ dicit
ſeductoris diſcipl⁹ es· ſed hoīs illi⁹ q̄d miſerētis erat
Dic̄ aūt nunq̄d ⁊ tu q̄a iohes int⁹ erat· ¶ Aug· Sȝ
q̄d miꝝ ſi de⁹ vera pdixit hō aūt falſa pſumpſit? ſane
in iſta que iā cepta eſt negatiōe petri debem⁹ aduēte
re· nō ſolū ab eo negari xp̄m q̄ dicit eū non eſſe xp̄ȝ
ſȝ ab illo eciā q̄ negat ſe eſſe xp̄ianū· dn̄s em̄ nō ait
petro diſcipl'm meū te negab· ſȝ me negabis· nega
uit g° ipm̄ cū ſe negauit eſſe diſcipl'm q̄d autē ali⁹
iſto mō q̄ȝ ſe negauit eſſe xp̄ianū Quāmulti poſtea
eciā pueri ⁊ puelle potuerunt mortē p xp̄i ꝯfeſſio
ne ꝯtemnē ⁊ regnū celoꝝ fortit̄ introire· q̄d tūc iſte
non potuit q̄ claues regni eius accepit· ecce vnde
dictum ē· Sinite hos abire· q̄a quos dediſti mihi· nō
pdidi ex eis quenq̄ȝ vtiq̄ em̄ petr⁹ ſi negato xp̄o hic
iret q̄d aliud q̄ȝ periret ¶ Cri· ō pe· he· Idcirco aūt diui
ne pūidentie ſecretū pmiſit vt prim⁹ ipſe laberet pe
trus quo erga peccātes duriorē ſniam ꝓprij caſus
intuitu temperaret· petrus em̄ orbis terraꝝ doctor
⁊ magiſter peccauit ⁊ veniā īpetrauit vt hec indul
gentie norma ⁊ regula iudicātib⁹ pferetur · Idcir
co em̄ non angelis arbitror cōmiſſam ſacerdotij po
teſtatē· ne cum ipſi minime peccarēt in peccatorib⁹ ſīn
mia vindicarēt· hō paſſibilis ſup hoīes ordinatur·
vt dum ipſe in aliȷs ſuas recolit paſſiones mitem
apud eos ſe pbeat ⁊ benignum· ¶ Theo· Quidaȝ tn̄
manent quādā ꝯtrā ꝓpriantes petro dicunt q̄ iō
negauit petr⁹ quoniam volebat ſemp eſſe cū xp̄o
⁊ ſequi continue· Nouit em̄ q̄ ſi fateretur ſe eſſe ð
xp̄i diſcipulis occideretur ab eo ⁊ non haberet vl
tra ſpacium ſequēdi videndiq̄ dilectum· vñ ſtabat

Unde ſiſtabat ſe officiũ gerẽ miniſtroꝝ ne vult⁹ mẽ ſticia cognit⁹ excluderet. vnde ſequitur. Stabant aũt ſui ⁊ miſtri ad prunas q̃a frig⁹ erat ⁊ calefaciebãt ſe Erat aũt ⁊ petr⁹ ſtans cũ eis calefaciẽs ſe ¶ Au. Non hyemps erat ⁊ tñ frig⁹ erat quale ſolet eciam equinoctio vno accidere. ¶ Greg. ꝫ. mo. Jã aũt int⁹ a caritatis calore petr⁹ torpuerat ⁊ ad amorẽ pñtis vite quaſi ad ꝑſecutoꝝ prunas infirmitate eſtuante recalebat.

¶ Pontifex aũt interrogabat ihesum de diſcipulis ei⁹. ⁊ de doctrina ei⁹. Reſpondit iheſus Ego palam locutus ſũ mundo. ego ſemꝑ docui in ſinagoga ⁊ in templo. quo omnes iudei cõuenerunt ⁊ in occulto locutus ſum nihil. quid me interrogas? Interroga eos qui audierũt quid locut⁹ ſum ipſis Ecce hi ſciunt que dixerim ego

¶ Criſ. Quia xp̃o nullũ crimen inferre poterant ꝺ diſcipul' interrogabãt. vnd' dicit. Pontifex aũt interrogabat ihm̃ de diſcipulis ei⁹ fortaſſis vbi erãt vel cui⁹ gracia eos collegit. Hoc aũt dicebat quaſi ſediciosum ⁊ nouarũ reꝝ factorem eũ redarguẽ volẽs quaſi nullo alio attendẽte ei q̃ꝫ ei⁹ diſcipulis ¶ The. Explorat inſup de doctrina. vñ ſequitur. Et de doctrina ei⁹ cuiuſmodi ſcꝫ foret. vtꝝ a lege diſcrepans ⁊ aduerſa moyſi. vt ex inde occaſione concepta vt dei emulũ pdat. ¶ Alcuin. Non eñ cognoſcende vitatis amore interrogat. ſed vt cãm inueniret qua eũ accuſare potuiſſꝫ ⁊ tradere romano pſidi ad dãnãdũ ſed dñs ita tẽperauit rñſionẽ vt nec vitatem tacẽt nec ſe defendere videret. ſequitur. eñ. Reſpondit ihs Ego palam locut⁹ ſum mũdo ego ſemꝑ docui in ſinagoga ⁊ i tẽplo i quo oẽs iudei ꝯuenerut ⁊ in occulto locut⁹ ſum nihil. ¶ Aug. Nõ pretereũda naſcit̃ h̃ queſtio. Si eñ ipis diſcipul' ſuis non loquebat̃ palam ſꝫ horã ꝓmittebat qñ palã fuerat locutur⁹ quõ palam locut⁹ eſt mundo Deĩn ipis diſcipul' ſuis mĩt to manifeſti⁹ loq̃bat̃. qñ cum eis erat remot⁹ a t̃bis Tũc eñ ⁊ pabolas apiebat quas clauſas ꝓferebat ad alios. ſꝫ itelligendũ ẽ ita cũ dixiſſe palã locutus ſum mũdo ac ſi dixiſſet. Multi me audierũt ⁊ rurſus non erat palam q̃a non intelligebãt. ⁊ q' ſeorſũ diſcipul' loq̃bat̃ non in occulto vtiq3 loquebat̃. q̃s nã q' in occulto loq̃tur qui corã tot homib' loq̃tur. preſertim ſi hoc loq̃tur paucis. q' ꝑ eos velit innoteſcẽ multis. ¶ Theo. Remiſcit̃ aũt h̃ ꝓphete q' dicit. nõ in occulto locut⁹ ſum. nec in occulto t̃re tenebroſo. ¶ Criſ. Vel locut⁹ eſt q̃dem in occulto. ſꝫ non vt hi eſtimabãt trepidãs ⁊ ſeditionẽ faciẽs. ſꝫ vbi multorum auditõe ſupiora erant q̃ dicebant. Volens aũt ex ſupabũdantia h' dignũ ꝯſtituere ſuũ teſtioniũ ſubdit quid me interrogas? interroga eos qui audierũt quid locutus ſum ipis. Ecce hi ſciũt q̃ dixeri ego. quaſi diceret. Tu me ꝺ meis interrogas interroga inimicos meos qui inſidiant̃ michi. ſunt autẽ hec verba cõfidentis in eoꝝ que dicta erãt veritate hec eſt eñ veritatis ĩalterabilis demonſtratio cũ inimicos q̃s inuocat teſtes. ¶ Au. Ipa eñ q̃ audierãt ⁊ non intellexerãt. talia erãt vt nõ poſſet iuſte ac vaciter criminari. ⁊ quocienſcũq3 interrogãdo tẽptarunt vt inuenirẽt. vnde accuſarẽt eũ ſic eis rñdit vt oẽs eoꝝ retũderet doli ⁊ calũnie eoꝝ fruſtrarẽt

¶ Hec aũt cum dixiſſet vn⁹ aſſiſtẽs miniſtrorũ dedit alapam iheſu dicens ſic reſpõdes pontifici? Reſpõdit ieſus Si male locutus ſum teſtimoniũ perhibe de malo Si aũt bene quid me cedis? Et miſit eum annas ligatum ad caipham pontificem.

¶ Theo. Cum ihs aſtantiũ interpellaſſet teſtioniũ volẽs ſe miniſter excuſare q' nõ eſſet de his q̃ admirabant̃ ihm̃ ꝑcuſſit eũ. vñ dr̃. Hec aũt cum dixiſſꝫ vn⁹ aſſiſtens miſtrorum dedit alapã ihu dicens. ſic reſpondes pontifici? ¶ Augu. de con. euan. Hic ſane oñditur q' annas pontifex erat. nõdũ eĩ erat miſſ⁹ ad caiphã cum hec diceret. Et hos duos annã ⁊ caiphã pontifices cõmemorat eciã lucas i inicio euãgelij ſui. ¶ Alb. Hic implet̃ ꝓphetia dedi maxillam meã ꝑcutientib⁹. Sꝫ ihs iniuſte ꝑcuſſ⁹ manſuete rñdit. vnde ſequitur. Rñdit ei ihs Si male locut⁹ ſuꝫ teſtimoniũ ꝑhibe ꝺ malo Si aũt bene q' me cedis? ¶ Theo. q̃ſi d. Si habes ex his q̃ nũc a me plata ſũt reprehendere oſtende q' male dixerim. Q' ſi nequis quid furis. vel eciã ſic. Si ꝓperam docui cum in ſinagogis docebam certifica principem ſacerdotũ. Q' ſi recte docui. eciã vt eciã vos miſtri miraremini q' me nunc cedis. quẽ prius admirabamini? ¶ Aug. q' iſta reſpõſione veri⁹ manſueti⁹ iuſti⁹ Qui eñ accepit alapã nunq' vellet eum qui ꝑcuſſit. aut celeſti igne ꝯſumi. aut terra dhiſcẽte ſorberi. aut corruptũ demonio voluntari. aut eciã alia huiuſmodi qualibet pena vel eciam grauiore puniri. q' hoꝝ ꝑ potenciaꝫ iubere non potuiſſet ꝑ quẽ fact⁹ eſt mund⁹. ni paciencia nos docere maluiſſet. qua vincit̃ mũd⁹ Hic dicet aliquis. cur non fecit quod ipſe p̃cepit. ꝑcucienti ſcꝫ non ſic reſpõdere ſed maxillam debuit alterã p̃bere Quid q' ⁊ manſuete reſpondit ⁊ non ſolũ alteram maxillam iteꝝ ꝑcuſſuro ſed totum corp⁹ figendum p̃parauit in ligno ⁊ hic potius demõſtrauit ſua illa p̃cepta paciencie non oſtẽtatione corporis ſed cordis preparatione fienda Fieri eñ poteſt vt alterã maxillam viſibilit̃ homo p̃beat iratus quanto g° melius ⁊ reſpõdet vera placat⁹. ⁊ ad pferenda grauiora trãquillo aĩo fit parat⁹ ¶ Criſ. Quid igit̃ cõſequens erat niſi aut redarguẽ aut acceptare q' dictũ eſt. ſꝫ hoc non fit. ea eñ que fiebant. nõ erant iudiciũ. ſꝫ ſedicio ⁊ tirannis. Nõ inuenientes autẽ q' plus facerẽt mittunt eum ligatuꝫ ad caiphã. vnd' ſequitur. Et miſit eum annas ligatũ ad caiphã pontificẽ ¶ Theo. Suſpicantes hunc cum aſtutior eſſet. excogitare aliquid poſſe aduerſum ihm̃ dignũ morte. ¶ Aug. Ad illum aũt ſicut math'⁹ dicit. ab inicio ducebat̃ q' ipſe erat illi⁹ anni princeps ſacerdotuꝫ Alternis q̃ppe intelligendi ſũt ſolere annis agere pontificatũ ⁊ credendum ẽ ſcḿ voluntatẽ caiphe id eſſe factũ. vt ihm̃ ꝓmo ad annam ducerẽt. vel eciã domos eoꝝ ita fuiſſe poſitas vt nõ deberet annas a tranſeũtib⁹ p̃teriri

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Hed· Qz aūt dicit ligatum nō ſit intelligendū,ē
q̄ tunc tm̄ fuerit ligatus ſed tunc ligat⁹ eſt cū eſt
captus· itaq̄ ligatum ad caipham miſit ſicut ſibi fu
erat p̄ſcatus· ſiue fieri potuit. vt ad horā ſoluere
tur quatinus diſcuteret· ⁊ poſt hoc diſcuſſ⁹ iterum
ligaretur· ⁊ ſic ad caipham mitteretur ·

¶ Erat aūt ſimon petrus ſtans ⁊ calefa/
ciens ſe Dixerunt ergo ei nunquit ⁊ tu ex/
diſcipuliſ eius es? Negauit ille ⁊ dixit Nō
ſum Dicit vn⁹ ex ſeruis pontificis cognat⁹
eius cuius abſcidit petrus auriculam. Non
ne ego te vidi in orto cum illo. Iterum er/
go negauit petrus. ⁊ ſtatim gallus canta/
uit.

¶ Aug· Cum dixiſſet euangeliſta q̄ ihm ligatum
miſerat annas ad caipham Reuerſus eſt ad locum
narrationis vbi reliquerat petꝝ vt explicaret qđ
i domo anne de trina eius negatione ꝯgerat· vnde
dr̄· Erat aūt ſimon petr⁹ ſtās ⁊ califaciēs ſe· hic re
capitulat quod añ iā dixerat· ¶ Criſoſt· Vel multo
ſtupore detinebat · qui ſeruio⁹ erat vt deducto ihu
de cetero nō moueret· Sed hoc fit vt diſcas quāta
nature eſt imbecillitas· cum deus hominem relinq̄t
⁊ interogatus rurſus eūdē negat· vn̄ ſeq̄tur· Dixe
runt ergo ei· Nunq̄d ⁊ tu ex diſcipul' eius es? ne:
gauit ille· ⁊ dixit non ſum· ¶ Aug· de con· euā· hoc
loco inuenim⁹ nō ante ianuam· ſed ad focū ſtantem
ſecundo negaſſe petꝝ· qđ fieri nō poſſꝫ ñ iam rediſ
ſet poſtea q̄ꝫ foras exierat ut math⁹ dicit· neq̄ enī
iam exierat· ⁊ foris vidit euꝫ altera ancilla Sꝫ cū
exiret eum vidit id eſt cum ſurgeret ⁊ exiret aniad
uerat eū· ⁊ dixit his qui erāt ibi id eſt qui ſit erant
ad ignē intus i atrio· Et hic cum ihu nazareno erat
Ille aūt qui foras exierat· h̄ audito· rediens iura:
uit illis contrariētib⁹ quia non nouit hoīem· Deīn
de in eo q̄ iohēs hic ait dixerunt· nunquid ⁊ tu ex
diſcipul' eius es⁹ qđ redeunti ⁊ ſtanti dictū intelligi
mus· hoc quoq̄ cōfirmatur non illam tantum alte
ram ancillam quam cōmemorat i hac ſecunda nega
tione matheus ⁊ marcus· ſed ⁊ aliū quendā cōmemo
rat lucas cū petro illud egiſſe· vn̄ iohēs dicit· Dixe
runt ergo ei iohēs aūt ſecutus de tercia petri nega:
tione ita explicat· Dicit vn⁹ ex ſeruis pontificis co
gnat⁹ eius cui⁹ abſcidit petrus auriculam· nōne ego
te vidi in horto cū illo· Quod math⁹ ⁊ marc⁹ non
ſingulari· ſed plurali numero enūciant eos qui cum
petro agebant cum Lucas vnum dicat Iohēs q̄ꝫ
vnum eūq̄ꝫ cognatum eius cui⁹ abſcidit petr⁹ auri
culam· facile eſt intelligē aut pluralē numeꝝ p ſin
gulari vſitata locutione vſurpaſſe· matheū ⁊ mar
cum aut q̄ vn⁹ maxime tanq̄ꝫ ſciens· ⁊ qui eū vide
rat affirmabat· Ceteri autem ſecuti eius fideꝫ petꝝ
ſimul vrgebant· ¶ Cris· Sed neq̄ ore⁹ in memori
am eum reduxit eorum que ibi dicta ſunt· Neq̄ mul
ta dilectio quam illic p verba multa oñdit· vnde ſeq̄
tur Iteꝝ ergo negauit petrus ⁊ ſtatim gall⁹ canta
uit¶ Aug· Ecce medici completa eſt p̄dictio egro
ti ꝯuicta p̄ſumptio· Non enī factum eſt quod ille di:

xerat aīam meam p te ponam· ſed factū eſt· qđ ille
predixerat· Ter me negabis· ¶ Criſ· Euangeliſte
vō concorditer negationē petri ſcripſerunt Nō di
ſcipl'm accuſantes· ſed nos erudire volentes quātū
malum ſit non deo totū concedere· ſed in ſeipſo cōfi
dere· ¶ Bed· Miſtice aūt p p̄mam petri negatōꝫ
illi deſignanē qui ante paſſionē ipſius negauerūt euꝫ
eſſe deū· Per ſecundā vō illi qui poſt reſurrectioneꝫ
eius in diuinitatem p̄iter ⁊ humanitatem offēderūt·
Itē p p̄mū gallicantū ipſius deſignat capitis reſur
rectio· Per ſecundā· illa que que i fine celebrabitur
toti⁹ corporis· Per p̄mā aūt ancillā que petꝝ nega
re coegit deſignat cupiditas· Per ſcdam· carnalis
delectatio per vnū ſeu plures demones· qui ſuadent
xp̄m negare ·

¶ Adducunt ergo ihesum ad cayphan i
pretorium. Erat autem mane. Et ipſi non
introierunt in pretorium vt non contami/
narentur. ſed ut manducarent paſcha. Ex
iuit ergo pilatus ad eos foras ⁊ dixit eis.
Quam accuſacionem affertis aduerſus ho
minem hunc? Reſponderunt ⁊ dixerunt ei
Si non eſſet hic maleſactor non tibi tradi/
diſſemus eum. Dicit ergo illis pilatus Ac
cipite eum vos ⁊ ſecundum legem veſtrā
iudicate eum. dixerunt ei iudei. Nobis non
licet interficere quenq̄ꝫ. Vt ſermo ihesu im/
pleretur quem dixit ſignificans qua mor/
te eſſet moriturus .

¶ Aug· Redit euangeliſta ad locū narrationis ſue
vbi eam reliquerat vt explicaret petri negatiōem
Vnde dicitur· Adducunt ergo ihm ad caiphā i pre
torium· Ad caipham quippe ab anna· collega ⁊ ſo:
cero eius dixerat miſſum· Sed ſi ad caipham cur in
p̄torium? qđ nihil aliud vult intelligi· q̄ꝫ vbi preſes
pilatus habitauit ¶ Bedꝫ· Pretorium enī dicitur
ſedes pretores vero dicuntur prefecti· ſiue precep
tores eo q̄ ciuibus precepta donant ¶ Augu· Aut
igitur aliqua vrgente cauſa de domo anne quo ad
audiendum ambo conuenerant cayphas perrexe:
rat ad pretorium p̄ſidis· ⁊ ſocero ſuo ihesum reliq̄
rat audiendum· Aut in domo cayphe· p̄torium pila
tus acceperat· ⁊ tanta dom⁹ erat· vt ſeorſum habitātē
dñm ſuum ſeorſum iudicē ferret ¶ Aug· de cō· euā·
Tamen ad ipm cayphā ab initio ducebat ad quem
in extremo pduct⁹ eſt· Sed q̄a iam tanq̄ꝫ cōuictum
reū adducebant· Cayphe aūt iam antea viſuꝫ fuerat
vt ihesus moreretur· nulla mora interpoſita eſt· q̄n
occidendus pilatus traderetur· Sequit· Erat autē
mane· ¶ Cris· Anteq̄ꝫ gallus cantaret ad cayphā
ducitur mane vero ad pilatū p que demonſtrat euā
geliſta· quoniam p totum intermedium noctis a ca
ypha interrogatus in nullo redarguitur· ⁊ idcirco
miſit eum pylato· Sed illa aliis dimittens enarran
da ipſe queſiuit quod deinceps eſt· Sequitur enim
Et ipſi non introierunt in pretorium · ¶ Auguſti⁹

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Aug. Hoc eſt i eam ptem domꝰ quā pilatꝰ tene
bat ſi ipſa erat domꝰ caiphe. Cur aũt non introierũt
exponit ſubdens. Ut non contaminarent. ſed mandu
carẽt paſca ¶ Criſ. Quõ nunc iudei faciebant pa
ſca. Ipe vo ante vnam diẽ tradidit paſca. reſuans
ſuam occiſionẽ ſexte ferie. qñ vetꝰ paſca fiebat vel
paſca dicit totum feſtum. ¶ Aug. Dies eñ agere
ceperant azimoꝝ. quibꝫ diebꝰ contaminatio illis erat
in alienigene habitaculum intrare. ¶ Alch. Paſca
eñ ꝓprie dicebãt dies illa. q agnꝰ ad veſperaꝫ q̄rta
decima luna occidebat. ſeptẽ vo dies ſeq̄ntes dies
azioꝝ dicebãt. in qbꝰ nihil fermẽtatũ i domibꝫ eoꝝ
debuit inueniri. Sed tamẽ dies paſcalis inueniẽt in
ter dies azimoꝝ nominari ut apud matheum. prima
autẽ die aziorum acceſſerunt diſcipuli ad ihm dicẽ
tes. vbi vis paremꝰ tibi comedere paſca? Paſca eẽ
dies azimoꝝ inueniãt nominari. ſicut hic. vt mandu
carẽt paſca. Paſca eñ non imolatõem agni hic uo
cat que fiebat quartadecima luna ad veſperam. ſed
magnaꝫ ſolennitatẽ que. xv luna celebrabatur. pꝰ
agni imolatõꝫ. Quartadecima eñ luna dñs ſicut ⁊
alij iudei paſca celebrauit xv. luna qñ magna ſolen
nitas celebrabãt. eſt crucifixꝰ. quartadecima vo lu
na cepit eſſe imolatio. ex q captꝰ eſt in orto. ¶ Au.
O impia cecitas alienigene iudicis precomo contã
minari timebant ⁊ fr̃is innocentis ſanguinem non ti
mebant. Nam ꝙ eaam dñs erat ⁊ vite dator q oc
cidebatur. non eoꝝ conſcientie. ſed neſcientie depute
tur. ¶ Thc. Sꝫ pilatꝰ vetũ ꝓcedens mitꝰ ipſi obuiã
egredit. vñ ſeq̃tur. Exiuit gꝰ pilatꝰ ad eos foras
¶ Che. Hec aũt erat cõſuetudo iudeoꝝ. vt quẽ mor
tis reum iudicarent vinctũ preſidi traderent. vt dũ
preſes vinctũ cerneret intelligeret morti addictum.
¶ Criſ. Sed videns eũ ligatum ⁊ a tot ductũ nõ
eſtimauit hoc argumentum eſſe inalterabile accuſatio
nis ſed interrogat. Unde ſeq̃tur. Et dixit eis. Quã
accuſationẽ affertis aduerſus hoiem hunc? Incõue
niens eñ dicit eſſe iudiciũ eos rapuiſſe. ſupplicium aũt
illi concedere. Sed illi renuẽtes ex directo accuſati
onem coniecturis q̄buſdam vtuntur. vñ ſeq̃tur. re
ſpõderunt ⁊ dixerunt ei. Si non eſſet h malefactor
non tibi tradidiſſemꝰ eum. ¶ Aug. Interrogẽtur
atqꝫ reſpondeãt ab immundis ſpiritibꝰ liberati. ceci
videntes mortui reſurgentes. ⁊ qd omia ſupat. ſtul
ti ſapientes. vtrũ ſit malefactor ihs. ſed iſta dicebãt
de q̄bus p ꝓphetam iam ipe pdixerat retribuebant
mala ꝓ bonis. ¶ Aug. de con. euan. Sed videndum
ẽ. ne cõtra ſit quod lucas dicit certa i eo dicta eſſe
crimia. Ceperunt aũt illum inq̃t accuſare. dicentes.
Hunc inuenimꝰ ſubuertentẽ gẽtem nr̃aꝫ. ⁊ ꝓhiben
tem tributa dari ceſari. ⁊ dicẽtem ſe xp̃m regem eẽ.
Sed ſm iohẽm videnẽ iudei noluiſſe dicere crimia
vt eorũ auctoritatem ſecutꝰ pilatꝰ quid ei obijcerẽt
deſineret querere. ſed ob hoc tm̃ nocẽtem credẽt.
ꝙ ſibi ab eis tradi meruiſſet ergo intelligẽ debemꝰ
⁊ hoc dictũ eſſe ⁊ illud quod lucas cõmemorauit. mĺ
ta eñ dicta ⁊ multa reſponſa ſunt. Unde in narratio
ne ſua quiſqꝫ poſuit. qd ſatis eſſe iudicauit. Nã ⁊
ipe iohãnes dicit q̄dam que obiecta ſunt. que ſuis lo
cis videbimꝰ. Itaqꝫ ſeq̃tur. Dicit ergo eis pilatꝰ ac
cipite eum vos ⁊ ſm legem veſtram iudicate eum.
¶ Theo. Quaſi diceret qñ ad votum iudiciũ poſci
tis ⁊ ſupbitis. acſi nihil vnq̄ꝫ ꝓphanum egeritis. ac
cipite vos ⁊ damnate. Ego nanqꝫ nequaq̄ꝫ talis iu
dex efficiar. ¶ Alchui. Uel hoc dicit. quaſi. diceret.
vos qui legem habetis. ſcitis quid lex de talibꝰ iudi
cet. ſm quod iuſtum eſſe ſcitis. ita facite. Seq̃tur.
Dixerũt ergo ei iudei. nobis nõ licet interficere quẽ
q̄ꝫ ¶ Aug. Sed nõne lex eis p̄cepit. ne malefactori
bus preſertim ſeductoribꝰ adeo. qualẽ iſtũ putabãt
parcant? Sed intelligendũ eſt eos dixiſſe non ſibi li
cere interficere quemq̄ꝫ ꝓpter feſti diei ſanctitatem.
quẽ celebrare iã ceperãt. Ita ne omnẽ ſenſũ nimia
malicia pdidiſtis. vt ideo vos a ſanguine innocentis
impollutos eſſe credatis. quia eum fundendũ alteri
traditis. ¶ Criſ. Uel ideo ipſi eum nõ interfecerunt
quia multũ de poteſtate eoꝝ abſciſum erat eis ro
manis rebꝰ ſubiacentibꝰ. Uel aliter quia dixẽrat eis.
Scd̃m legem vr̃aꝫ interficite eum. volentes oñdere
ꝙ peccatũ eiꝰ non eſt iudaicũ dicunt. qñ nõ licet no
bis. Non eñ ſm legem nr̃aꝫ peccauit ſed crimen eiꝰ
eſt publicum. quia ſe regem dixt̃. vĺ quia eũ crucifi
gi cupiebãt vt etiam modo mortis eũ diffamarent. nõ
aũt licebat eis crucifigere. Sed ꝙ alio mõ interfici
ebant mõſtrat ſtephanꝰ ab eis lapidatꝰ. Et ideo ſb
ditur. vt ſermo ihu impleretur. quẽ dixit. ſignificãs
qua morte eſſet moriturꝰ. qñ ſcꝫ iudeis crucifigere
non licebat. aut dicit hoc euangeliſta. qñ nõ ab eis
ſolũ ſed ⁊ a gentibꝰ debebat interfici. ¶ Augu. Sic
eñ legimꝰ apud marcum vbi ait. Ecce aſcendimus
iheroſolimã ⁊ filiꝰ hominis tradẽt pncipibus ſacerdo
tũ ⁊ ſcribis ⁊ tradent eũ gentibꝰ. Pilatꝰ aũt roma
nus erat. eumqꝫ in iudeã romani p̄ſidẽ miſerant vt
ergo iſte ſermo ihu impleretur. ⁊ ut eũ ſibi tradi
tum gentes interficerent. noluerũt eum accipere
dicentes. Nobis non licet ⁊c.

¶ Introiuit ergo iterũ in pretoriuꝫ pila
tus ⁊ vocauit iheſum ⁊ dixit ei tu es rex
iudeorũ? Et reſpondit ieſus. A temetipſo
hoc dicis an alij dixerũt tibi de me? Reſpõ
dit pilatus. Nũquid ego iudeus ſũ? Gens
tua ⁊ pontifices tui. tradiderunt te michi.
Quid feciſti? Reſpondit iheſus. Regnum
meum non ẽ de hoc mundo. Si ex hoc mũdo
eſſet regnũ meũ miſtri mei vtiqꝫ decertarẽt
vt non traderer iudeis. Nũc aũt regnũ me
um non eſt hinc dixit itaqꝫ ei pilatꝰ. Ergo
rex es tu? Reſpõdit iheſus Tu dicis quia
rex ſum ego. Ego in hoc natus ſum. ⁊ ad
hoc veni in mundum vt teſtimonium perhi
beaꝫ veritati. Omis qui eſt ex veritate au
dit meã vocẽ dixit ei pylatꝰ qd ẽ veritas?
¶ Criſ. Pilatꝰ ab odio iudeoꝝ eripi volens. iudici
um non protraxit in longum. Unde dr̃. Introiuit er
go iterũ in p̄torium pilatꝰ ⁊ vocauit ihm. ¶ Theo.
ſeorſũ eo ꝙ magnã hẽbat de eo ſuſpicõꝫ ꝓmonebat

Proponebat aūt om̄ia exquiſitꝰ rimari amoto ſtre
pitu iudeoꝝ vnde ſequit̄· Et dixit ei tu es rex iude
orum· ¶ Alchu· His verbis oſtendit pilatꝰ iudeos
obiecisse hoc crimis vt diceret ſe eſſe regem iudeoꝝ
¶ Criſ· Vel hoc pilatꝰ a multis audierat q̄a vero
nihil illi habebāt dicere· vt non multa fieret inueſti
gatio· qd̄ cōmunit̄ dicebat̄· hoc in medium ducere
vult· ſequit̄· ⁊ r̄ndit ih̄s· A temetipo h̄ dicis an alij
tibi dixerūt de me· ¶ Theo· Innuit ex h̄ pilatū eſſe
vecordem· ac indiſcrete iudicantē· Ac ſi diceret· Si
hoc ex teipo loqueris pande ſigna mee rebellionis·
at ſi ab alijs p̄cepiſti· inq̄ſitioē fac ordinariā ¶ Au·
Sciebat vtiq3 dn̄s ⁊ qd̄ ipe interrogauit ⁊ qd̄ ipe
reſpōſurꝰ fuit· Sed tn̄ dici voluit· nō vt ipe ſciret
ſed vt ſcriberetur· qd̄ voluit vt ſciret̄· ¶ Criſ· nō
ergo ignorans interrogat· ſed ab ipſo accuſari iu
deos volens· vnde ſeq̄tur· Rn̄dit pilatus· Nunqd̄
ego iudeꝰ ſū· ¶ Au· Abſtulit a ſe ſuſpitioē q̄ poſſet
putari a ſemetipo dixiſſe id ſe a iudeis audiſſe dmō
ſtrans· vn̄ ſubdit· Gens tua ⁊ pōtifices tui tradid̄
runt te mihi· Deinde dicēdo· Quid feciſti· ſatis oſtē
dit illud ei pro crimine obiectū· Tanq̄ꝫ diceret· Si
te regē negas quid feciſti vt traderis mihi· quaſi
mirū non eſſet ſi puniendꝰ iudici traderet̄· qui ſe di
ceret regem· ¶ Criſ· Reducit aūt pilatum nō val
de malum exiſtētem· ⁊ vult oſ̄ndere· q̄ nō eſt homo
nudꝰ· ſed deꝰ ⁊ dei filiꝰ· ⁊ qd̄ formidauerat pilatus
diſſoluit tirannidis ſuſpitoēꝫ· Vnde ſequitur· Rn̄dit
ih̄us· Regnū meū non eſt de hoc mundo· ¶ Augu·
Hoc eſt qd̄ bonꝰ mgr̄ ſcire nos voluit ſed pꝰ nobis
demōſtranda fuerat vana hoim̄ de regno eiꝰ opinio
ſiue gentiū ſiue iudeoꝝ· a quibus id pilatus audie
rat· quaſi p̄pterea fuiſſet morte plectendus· q̄ illici
tum affectauerit regnum· Vel quoēꝫ ſolent regnātu
ri inuidere regnanti· ⁊ videlicet cauendum erat· ne
huiꝰ regnum· ſiue romanis· ſiue iudeis eſſet aduer
ſum· Quod ſi interrogante pilato· continuo reſpon
diſſet· non etiam iudeis· ſed ſolis gentibus hoc de ſe
opinantibus reſpondiſſe videretur· Sed poſt reſpō
ſionem pilati· iam iudeis ⁊ gentibus oportunius ap
tius q̄ reſpondit· Quaſi diceret· Audite iudei ⁊ gen
tes· nō impedio dominationem veſtram in hoc mū
do· Quid vultis amplius· Venite credendo ad re
gnum quod non eſt de hoc mūdo· Quid eſt eñ eius
regnum niſi credentes in eum· quibus dicit· De hoc
mundo non eſtis· q̄uis eos eſſe vellet ī mundo· vnde
⁊ hic non ait· Regnum meum non eſt in hoc mun
Sed non eſt de hoc mundo· De mundo eñ eſt q̄cq̄d
hominum a deo creatum· ſed ex adam viciata ſtirpe
generatum eſt· Factum eſt autem regnum non iam
de mundo quicquid inde ī chriſto regeneratum eſt·
Sic enim nos deus eruit de poteſtate tenebrarum·
⁊ tranſtulit ī regnū filij caritatis ſue· ¶ Criſoſtōꝰ·
Vel hoc dicit quoniam nō tenet regnum· vt hic re
ges terreni tenent· ſed quoniam deſup habet princi
patum· qui non eſt humanus· ſed multo maioꝛ ⁊ cla
rioꝛ· Vnde ſubdit· Si ex hoc mundo eſſet regnum
meum miniſtri mei vtiq3 decertarent· vt non trade
rer iudeis· Oſtendit hic regni eius quod apud nos

eſt· imbecillitatem· quoniā a miniſtris habet fortitu
dinem· ſuperius vero regnum ſufficiens eſt ſibip̄ſi
nullo indigens· Si igitur maius ē illud regnū vo
lens captus eſt ſeipſum tradens ¶ Auguſtinꝰ· Cū
autem probaſſet regnum ſuum non eſſe d̄ hoc mun
do· ſubdit· Nunc autem regnum meum non eſt hic
Non dicit· non eſt hic· Hic eſt eñ regnum eius vſ
q3 ad finem ſeculi habēs intra ſe commixta zizania
vſq3 ad meſſem ſed tamen nō eſt hinc· quia peregri
natur in mundo· ¶ Theophilus· Vel ideo non dicit
non eſt hic· ſed non eſt hinc· Nam regnat in mundo
⁊ vtitur eius prouiſione· ⁊ iuxta votum cuncta di
ſponit· Non eſt autem ab infimis conſtitutum reg
num eius· ſed celitus ⁊ ante ſecula ¶ Criſoſtomus
Hinc autem heretici accipientes occaſionem alienū
eum eſſe a mundi conditione dicunt· Sed cum dicit
Regnum meum non eſt hinc· non priuat mundum
a ſua prouidentia ⁊ prelatione· ſed oſtendit regnū
ſuum non eſſe humanum· neq3 corruptibile· Sequi
tur· Dixit itaq3 ei pilatus· Ergo rex es tu· Reſpō
dit iheſus· Tu dicis quia rex ſum ego ¶ Auguſtiꝰ
Non quia regem ſe timuit confiteri· ſed ita dictum
eſt· vt neq3 regem ſe neget· ne regem ſe talem eſſe
fateatur· cuius regnum putetur eſſe de hoc mundo
Dictum eſt enim· Tu dicis· ac ſi diceretur· carnalis
carnaliter dicis· Deinde ſubiungit· Ego in hoc natꝰ
ſum· ⁊ ad hoc veni ī mundum· vt teſtimonium per
hibeam veritati· Non eſt producenda huius prono
minis ſillaba· q̄ ait· In hoc natus ſum tanq̄ꝫ dixe
rit· in hac re natꝰ ſum· ſed corripienda· tanq̄ꝫ dixe
rit· ad hoc natus ſum· ſicut ⁊ ait ad hoc veni in mū
dum· Vnde manifeſtum eſt eum temporalem natiui
tatem ſuam hic commemoraſſe· qua incarnatus ve
nit in mundum non illam ſine initio qua deus erat
¶ Theophilus· Vel aliter· Queſito per pilatum ſi
dominus eſſet rex· ego inquit in hoc natus ſum· id
eſt ad hoc q̄ rex ſim· hoc enim ipſo q̄ a rege pro
ductus ſum· me quoq3 teſtoꝛ fore regem· ¶ Criſoſto
Si igitur rex natus eſt· nichil n̄ accipiens h̄e· Ad h̄
inquit veni vt teſtimonium p̄hibeam veritati hoc ē
vt hoc ipſm ſuadeam omib9 ⁊ notandum ē· q̄ ſuam
humilitatem oſtendit dum dicentib9 qm̄ malefactoꝛ
eſt ferebat ſilens· quando vero interrogatꝰ ē de reg
no tunc locutus eſt ad pilatum· erudiens eum ⁊ re
ducens ad altioꝛa· Et oſ̄ndit ſe nihil verſutū opatū
eſſe p h̄ q̄ dicit vt teſtimoīm perhibeam veritati·
¶ Aug· Cum aūt xp̄c teſtimonium perhibet v̄itati
teſtimonium perhibet ſibi· Eius quippe eſt vox ego
ſum veritas Sed quia non omnium eſt fides· adiun
git atq3 ait Omnis qui eſt ex veritate audit vocem
meam audit vtiq3 interioribus auribus id eſt obedꝛ
mee voci· ac ſi diceret credit mihi Quod vero ait·
Omnis qui ex veritate gratiam commendauit· qua
ſecūdum propoſitum vocat Nam ſi naturam cogi
temus in qua creati ſumꝰ· Cum omnes veritas cre
auerit quis non eſt ex veritate· Sed non omnes ſūt
quibus vt obediant veritati· ex ipſa veritate preſta
tur· Si ei dixiſſet Oīs q̄ audit vocē meā ex v̄itate
ē id dicꝰ ex v̄itate putaret̄ q̄a obtemperat veritati

Non aũt hoc dicit ſed ait oĩs qui eſt ex veritatẽ audit vocem meam audit vtiq;. ac per hoc non ideo eſt ex veritate q̃a eius audit vocem ſʒ ideo audit quia ex veritate eſt quia hoc illi donum ex veritate collatum eſt. ❡ Criſ. Hec aũt dicens attrahit ⁊ ſuadet fieri eoꝝ que dicunt auditorẽ. Ita demq; ⁊ eum cepit his breuibus verbis vt quereret quid eſt veritas. Seq̃t em̃. dixit ei pilat⁹ q̇d ẽ veritas. ❡ Theo. Nam vere ab hominib⁹ euanuerat ⁊ a cũctis erat incognita dum eſſent incredũli

❡ Et cũ hoc dixiſſet iteꝝ exiuit ad iudeos ⁊ dixit eis Ego nullam ĩ eo inuenio cãʒ Eſt aũ conſuetudo vobis vt vnum dimittã vobis in paſca. Vultis ergo dimittã vobis r̃egem iudeorum. Clamauerunt om̃es rurſum dicentes. Non hũc ſed barrabaʒ Erat aũt barrabas latro.

❡ Augu. Cum dixiſſet pilat⁹ quid eſt veritas credo in mentem illi veniſſe continuo cõſuetudinẽ iudeorum qua ſolet eis dimitti vnus in paſca. ⁊ ideo nõ expectauit vt reſponderet ei iheſus ne mora fieꝛ cũ recoluiſſet morem quo poſſet eis ĩ paſca dimitti. q̇d eum valde voluiſſe manifeſtũ eſt. vnde dicit. Et cũ hoc dixiſſet iteꝝ exiuit ad iudeos. ❡ Criſ. Sciebat em̃ q̧ hec quidem indigebat tempore interrogatio. oportebat aũt eum eripere ab impetu iudeorũ. idcirco ⁊ exiuit. ❡ Alchui. Vel non expectabat audire reſponſum. quia forte indignus fuit audire. ſequit̃ ⁊ dixit eis ego nullam ĩ eo inuenio cauſam. ❡ Criſ. Non dixit quia peccauit ⁊ dignus eſt morte donate eum feſto ſed p̃mũ eũ excuſans tũc rogat ex ſupabundanti vt ſi nollẽt eum vt innocẽtem dimittere ſaltem obnoxiũ donarẽt tempori. ideoq; induxit. eſt aũt conſuetudo vobis vt vnum dimittã vobis in paſca ❡ Beda. Hec cõſuetudo non erat legis preceptũ ſed ex antiqua patrum traditiõe deſcendit vt ob recordatiõem liberatiõis ex egipto vnũ eis tũ die paſce dimitterẽt vinctum deinde exhortatur dicit. vultis ergo dimittã vobis regem iudeorum ❡ Aug. Auelli em̃ ex eius corde non potuit iheſum regem iudeorum eſſe. tãq; h̃ ibi ſicut ĩ titulo ipſa veritas fixerit de qua quid eſſet interrogauit. ❡ Theo. Pulcre aũt pilatus reſpondet per hoc q̧ in nullo iheſus errauit. ſed fruſtra iquietatur ad eis velut regnum deſiderans. nõ eũ em̃ qui ſe regẽ aſſereret ac emulũ romane p̃tatis romãoꝝ vicari⁹ abſoluiſſet. quãobrẽ ĩ h̃ q̇d dixit regem iudeorũ abſoluam prius inoxiũ ihm̃ p̃dit. illuditq; iudeos Quaſi diceret. quẽ vos criminamini vt regem ſe putantẽ. hunc ego abſolui iubeo quaſi talem nõ exiſtem. ❡ Aug. Sed hoc audito clamauerunt. vnde ſeq̃tur. Clamauerũt omnes rurſum dicẽtes. Nõ hunc. ſed barrabam Erat aũt barabas latro. Nõ reprehẽdim⁹ o iudei q̧ p paſca liberaſtis nocentem. ſed occidiſtis innocentẽ. q̇d tñ ñ fieret vẽꝝ paſca non fieret ❡ Beda. Quia ergo reliquerũt ſaluatorem ⁊ petiuerũt latronẽ. vſq; hodie dyabol⁹ ſua latrocinia exercet in ipſos. ❡ Alcħ Barrabas aũt interp̃tat̃ iſte fili⁹ magiſtri eoꝝ id ẽ dyaboli qui huic latroni in ſuo ſcelere iudeis in ſua pfidia magiſter fuit.

Capitulum. xix.

TVnc ergo apphendit pilatus iheſum ⁊ flagellauit eũ. Et milites plectentes coronam de ſpinis impoſuerunt capiti eius. ⁊ veſte purpurea circumdederunt euʒ. Et veniebant ad eũ ⁊ dicebant Aue rex iudeorũ ⁊ dabãt ei alapas Exiuit iteꝝ pilatus foras ⁊ dixit eis Ecce adduco euʒ vobis foras vt cognoſcatis q̃a nullam in eo cauſaʒ inuenio. Exijt ergo iheſus portans ſpineam coronam ⁊ purpureum veſtimentũ Et dicit eis. Ecce homo.

❡ Aug. Cum iudei clamaſſent non ihm̃ ſibi dimitti a pilato velle p paſca. ſed barabam latronẽ. ſbdit Tunc ergo apprehẽdit pilat⁹ ihm̃ ⁊ flagellauit. Hoc pilat⁹ non ob aliud feciſſe credend⁹ eſt. niſi vt eius iniurijs iudei ſaciati ſufficẽ ſibi eſtimarẽt. ⁊ vſq; ad eius mortem ſeuire deſiſterent. ad hoc pertinet q̧ idem preſes etiã cohortem ſuam pmiſit facere que ſequũtur. aut fortaſſis ⁊ iuſſit Dixit em̃ q̇d deinde fecerint milites. pilatum tñ id iuſſiſſe non dixit. Seq̃tur em̃. Et milites plectentes coronã de ſpinis. impoſuerunt capiti ei⁹. ⁊ veſte purpurea circũdederunt eũ. ⁊ veniebant ad eũ. ⁊ dicebant Aue rex iudeoꝝ ⁊ dabant ei alapas. ❡ Criſ. Quia em̃ pilat⁹ eũ dixit regeʒ iudeoꝝ. ſcema ei cõtumelie de reliquo imponunt. ❡ Bed. Nam p dyademate. ſpineã illi impoſuerunt coronam ⁊ p purpureo veſtimẽto quo reges veteres vtebant̃. veſteʒ purpureã ei circũdãt vbi non debet videri ꝯtrariũ quod math⁹ dicit. circundediſſe clamidem coccineam. quia vt origenes refert vtri⁹ ſunt materie cocc⁹ ⁊ purpura. Coccule ei madunt̃ ⁊ ex his gutte ſanguinis fluũt. ex quibus vtriuſq; generis tingit̃ veſtimentũ. Et q̃uis hoc milites illudẽdo facerent nobis tñ operabant̃ miſteria. Nam p ſpineaʒ coronam noſtrorum deſignatur peccatoꝝ ſuſceptio. que ſicut ſpinas terra nr̃i corporis gẽnerat. In veſtimento purpureo caro ei⁹ paſſionib⁹ ſubiecta ſignificatur. Purpura etiaʒ veſtitur cum de triũphis ſanctoꝝ martirum gl̃iatur. ❡ Cri. Non auteʒ mundicie p̃ncipis erat quod faciebant. ſed ad gratiam iudaicam hoc faciebant quia neq; arca initium ab illo iuſſi ierunt nocte. ſed iudeis pecuniarum gracia gratificantes. omĩa audiebant Tot aũt ⁊ talib⁹ factis. ipſe ſtabat ſilens. Tu vero audiens hec. in mẽte habe continue ⁊ regem orbis terrarũ ⁊ angelorum dñm videns cõtumeliam patientem. ⁊ omĩa ferentẽ. ſilentio imitare ❡ Aug. Sic em̃ implebant̃ que de ſe dixerat xp̃c. Sic martires informabant̃ ad oĩa que p ſecutores libuit facere perferenda Sic regnũ quod d̃ hoc mũdo non erat. ſuperbum mundũ non atrocitate pugnandi ſed patiendi humilitate vincebat. ❡ Criſ. Vt aũt cõtinuum q̇d

a militibus factū erat ī eum videntes reſpirēt a paſ
ſione coronatum ihm̄ adduxit ad eos. vñ ſequi. Exi
uit iterum pilat⁹ foras ⁊ dixit eis. Ecce adduco eū
vobis foras vt cognoſcatis quia n ullā in eo cām in
uenio ❡ Aug. Hinc apparet ñ ignorāte pilato hec a
militib⁹ facta Siue iuſſerit ea ſiue pmiſerit illa. ſcʒ
cauſa quam ſupra diximus vt hec eius ludibria ini
mici libentiſſime viderēt ⁊ vlterius ſanguinem non
ſitirent. vñ ſequitur Exijt ergo ihūs portās ſpineā
coronam. ⁊ purpureum veſtimētum nō clarus impe
rio ſed plenus obproprio Sequitur Et dicit eis
Ecce homo Quaſi diceret Si regi inuidetis. iam
parcite quia abiectum videtis Feruet ignomīa fri
geſcat inuidia.

❡ Cum ergo vidiſſent eū pontifices ⁊ mi
niſtri clamabant dicētes. crucifige crucifi
ge eum dicit eis pilat⁹ accipite eū vos ⁊
crucifigite eum. Ego em̄ non inuenio in eo
cauſam. Reſponderunt iudei. Nos legem
habemus ⁊ ſecundum legem debet mori. qͣ
filiū dei ſe fecit Cum ergo audiſſet pilatus
hunc ſermonem magis timuit.
❡ Aug. Iudeoꝝ inuidia ꝓ xp̄i ignominia nō frige
ſcit in ardeſcit poci⁹. ⁊ increſcit. vñ dicit. Cum g⁰
vidiſſent eū pontifices ⁊ miſtri clamabant dicētes
crucifige crucifige eū. ❡ Cris. Vidit ergo pilatus
omia inanīt fieri. vnde ſeqtur. Dicit eis pilat⁹. acci
pite eū vos ⁊ crucifigite execrantis eſt hoc v̄bum
⁊ ad rem nō ꝯceſſā eos impllētis. Ipi em̄ ducebāt
eum vt cum p̄ſidis iudicio ſ̄ fieret. contigit aūt cō
trarium iudicio p̄ſidis eū magis abſolui. vnde ſequi
tur. Ego em̄ non inuenio in eo cām. Conuincit em̄
eum ab accuſationib⁹ eruit. vnde maifeſtū eſt qm̄ ⁊
priora ꝓter illoꝝ conceſſit inſaniam. Sed iudeos
canes nil horum in verecundiā conuertit. Nam ſe
quitur. Rñderunt iudei. nos legem habem⁹. ⁊ ſecū
dum legem debet mori qͣ filiū dei ſe fecit. ❡ Augu.
Ecce alia maior inuidia parua quidem illa videbat
velut affectate illicito auſu regie poteſtatis ⁊ tamē
neutꝝ ſibi ihūs mendaciter vſurpauit. ſed vtrūqʒ
verum eſt ⁊ vnigenit⁹ eſt dei fili⁹ ⁊ rex a deo cōſti
tutus ſup ſion montem ſanctam eius ⁊ verūꝙ nunc
demōſtraret ñ quanto erat potentior. tanto mallet
eſſe pacientior. ❡ Cris. Ad inuicē em̄ ipis diſputanti
bus ſilebat. Implēs ꝓphetiā illud ꝙ nō aperuit os
ſuū in humilitate ſua iudiciū eius ſublatū ē. ❡ Au
de con. euan. Hoc aūt poteſt cōgruere ei quod lu
cas commemorat in accuſatione iudeorum dictum.
Hunc inuenim⁹ ſubuertentem gentem noſtraꝫ vt
adiungatur quia filium dei ſe fecit. ❡ Cris. Deinde
pilatus quidem timet ab ipſis auditis ⁊ formidau
ne forte verum eſſet quod dicebatur. ⁊ videatur in
ique agere. Unde ſequitur Cum ergo audiſſet pi
latus hunc ſermonē magis timuit. ❡ Beda. Non
timuit. quia legem audiuit. quia alienigena erat. ſʒ
magis timuit ne filium dei occideret ❡ Cris. Illi ve
ro hoc dicentes. nō horruerūt. ſed interficiunt eum
pro quibus oportuerat adorare.

❡ Et ingreſſus eſt pretorium iteꝝ ⁊ di
cit ad iheſum Unde es tu? Iheſus autem rē
ſponſum non dedit ei. Dicit ei pilatus Mihi
non loqueris? Neſcis quia poteſtatem hēo
crucifigere te. ⁊ poteſtatem habeo dimitte
re te? Reſpondit iheſus. Non haberes pote
ſtatem aduerſum me vllam niſi tibi datum
eſſet deſuper. Propterea qui tradidit me
tibi maius peccatum habet Et exinde que
rebat pylatus dimittere eum.

❡ Cris. Pilatus timore cōcuſſ⁹ rurſus īqſitionē fa
cit. vñ dr̄. Et ingreſſ⁹ eſt p̄torium iteꝝ ⁊ dicit ad ie
ſum vnde es tu? Nō āt vltra interroga eūt quid feci
ſti Seqtur. Ihūs aūt reſponſū nō dedit ei. Qui em̄
audiuit qm̄ in h̄ natus ſum ⁊ ad h̄ veni qm̄ regnū
meū non ē hinc cū debuiſſet r̄ſiſtere ⁊ eripe eū. hoc
quidē non fecit ſed ſecut⁹ eſt iudaicum impetū ꝓpte
rea g⁰ nihil ei r̄ndit. qm̄ inaniter omīa interrogabat.
Sed aliter operibus teſtantib⁹ ei. volebat per ſmo
nes vincere ⁊ excuſationes componere oſtendens.
qm̄ ad hoc venit. ❡ Auguſtin⁹. Hoc autem ſilenci
um domini noſtri iheſu chriſti. Non ſemel factum.
collatis omnium euangeliſtarum narracionibus re
peritur ⁊ apud principem ſacerdotum ⁊ apud hero
dem ⁊ apud ipſum pilatum vt non fruſtra de illo ꝓ
phecia preceſſerit. Sicut agn⁹ coram tondente ſu
it ſine voce. ſic nō aperuit os ſuum. Tūc vtiqꝫ quā
do interrogantibus non reſpondit. Quamuis enim
quibuſdam interrogatōibus ſepe reſpondit. Cū pro
pter illa in quibus noluit reſpondere ad hoc data ē
de agno ſimilitudo. vt in ſuo ſilencio non reus. ſed in
nocens haberetur. id eſt non male ſibi conſcius. qui
de peccatis cōuincebatur ſuis. ſed ſicut manſuetus.
qui pro peccatis conuincebatur ſuis. ſed ſicut man
ſuet⁹ q̄ ꝓ pctīs immolabatur alienis. ❡ Criſoſtō⁹
Quia igitur ſiluit. Sequitur Dicit ergo ei pilatus
Mihi non loqueris? Neſcis quia poteſtatem habeo
crucifigere te. ⁊ poteſtatem habeo dimitere te? Vid
qualiter ſeipſum condemnauit. Si enim in te totum
poſitum eſt. cuius gracia nullam cām inueniens nō
abſoluis. Quia igitur aduerſus ſeipſum protulit
Reſpondit iheſus non haberes poteſtatem aduer
ſus eū vllaꝫ. niſi datū eſſet tibi deſuper Oſtendens q̄
niam non ſimpliciter ⁊ ſecundum aliorum conſequē
ciam hoc fit. ſed miſtice conſummatur. Iſte igitur
audiens eſtimet eum ab omni ereptum crimie ſubdit
Propterea qui tradet me tibi peccatū maius hꝫ Et
nimirum ſi datum erat neqꝫ hic neꝫ illi obnoxij ſūt
criminibus. inaniter dicis. Hoc enim datum eſt.
id eſt conceſſum aci diceret permiſit hoc fieri Nec
propterea extra iniquitatem ſunt ❡ Auguſtinus. Ec
ce reſpondit proinde vbi nō reſpondebat non ſicut
reus ſiue dolus ſed ſicut ouis ſilebat vbi reſponde
bat ſicut paſtor docebat Dicamus ergo quod dixit
quod ⁊ per apoſtolum docuit quia non eſt poteſtas
niſi a deo Et quia plus peccat qui poteſtati innocētē

Et quia plus peccat qui potestati innocẽtem occidẽdum liuore tradit. q̃ӡ potestas ipsa si eum timore alicui⁹ maioris potestatis occidit. talẽ quippe de⁹ dederat illi potestatem vt esset etiã sub cesaris potestate Quapropter non haberes inquit aduersum me potestatẽ vllam id est quãtulamcũq; habes. n̄ hoc ipm̄ quicq̃ӡ est tibi esset datum desup. sed quia scio quantũ sit. non eñ tm̄ est vt tibi ommmodo liberũ sit. ꝓpterea q̃ tradidit me tibi maius peccatũ habet Ille q̃ppe me tue potestati tradidit inuidendo. tu vero eandẽ potestatem in me exercitur⁹ es metuendo. Nec tm̄ vo q̃dem ꝑferum innocentẽ hoiẽm homo debet occidere sed id zelando facere multomagis malũ est q̃ӡ timendo Et id nõ ait. qui me tibi tradidit. ipse habet peccatum. tanq̃ӡ ille non haberet. sӡ ait. maius peccatũ habet. vt etiã se habere intelligeret. ❡ Theophi. Dicit aũt q̃ tradidit me tibi. id ẽ iudas vl' eciã turba. Cũ ergo patẽs rñsum ihesus ediderit. q̃ n̄ ego me metipm̄ ꝑberem. ⁊ pater concederet nõ haberes potestatem in me. ex hoc poti⁹ ipm̄ absoluere pilatus satagebat. Vñ seq̃tur. Et exinde querebat pilatus dimittere eum. ❡ Aug. Lege supiora ⁊ inuenies iam dudum eũ querẽ dimittere ihm̄. Exinde ita q̃ intelligendũ est. ꝓpter hoc id est ex hac causa. ne haberet peccatũ occidendo innocentẽ sibi traditum.

❡ Judei aũt clamabant dicentes. Si hunc dimittis nõ es amicus cesaris. Omis enim qui se regem facit cõtradicit cesari. Pilat⁹ ergo cũ audisset hos sermones adduxit foras ihesũ ⁊ sedit ꝓ tribunali in loco q̃ dicitᷓ lychostrothos. Hebraice autem gabatha. Erat aũt parasceue pasce hora quasi sexta Et dicit iudeis Ecce rex vester. Jlli autẽ clamabãt Tolle tolle crucifige eum Dixit eis pilatus regem vestrum crucifigam. responderunt pontifices. Non habemus regẽ nisi cesarem. Tunc ergo tradidit eis illum vt crucifigeretur.

❡ Aug. Maiorem timorem se ingerere putauerũt iudei pilato terrendo de cesare vt occideret xp̄m. q̃ӡ supius vbi dixerũt. Nos legem habem⁹ ⁊ s̄m legẽ debet mori. quia filium dei se fecit. Vnde dr̄. Judei aũt clamabant dicẽtes. Si hunc dimittis nõ es amic⁹ cesaris. Ois eñ qui se regẽ facit ꝯtradicit cesari ❡ Cri. Sӡ vñ hẽns h' dmõstrare. a purpura a diademate a curru a militib⁹. Nõne solus semp cũ. xij. discipulis incedebat ꝑ oĩa vilia transiens. ⁊ cibum ⁊ stolam ⁊ habitationẽ. ❡ Aug. Pilatus aũt eorũ legem nõ timuit. vt occideret. sed magis filiũ dei timuit ne occideret. Nunc vero nõ sic potuit cõtemnẽ cesarẽ auctorem potestatis sue quẽadmodum legem gẽtis aliene. vnde subdit. Pilat⁹ ergo cũ audisset hos sermones adduxit foras ihm̄. ⁊ sedit ꝓ tribunali. in loco qui dicitᷓ lithostrotos. hebraice aũt gabatha ❡ Cris. Exigit q̃dem vt scrutatur⁹ rem. sedere eñ ꝓ tribunali h' ostẽdebat. ❡ Glosa. Hic eñ tribunal est iudicij. sic thron⁹ vel solium regũ ⁊ cathedra doctoꝝ. ❡ Beda. Lichostrotos aũt dr̄ quasi lapide stratum erat loc⁹ sublimis Seq̃tur. Erat aũt parasceue pasce hora quasi sexta. ❡ Alchui. Parasceue. id est preparatio. hoc nomie dicebatur sexta sabbati in qua preparabãt necessaria sabbato vt de manna dictũ est. Sexto die colligetis duplum. quia eñ sexto die homo est fact⁹. ⁊ in septima requieuit de⁹ Pro sexta die ꝓ homie patitur sabbato quiescit in sepulcro. Hora aũt erat quasi sexta. ❡ Augu. Quid est ergo qđ marc⁹ dicit. Erat hora tercia ⁊ crucifixerunt eũ. nisi q̃a hora tercia crucifix⁹ est dominis⁹ linguis iudeoꝝ hora sexta manib⁹ militũ. vt intelligam⁹ horã q̃ntam iam fuisse transactam. ⁊ aliq̃d de sexta ceptum q̃n sedit ꝓ tribunali pilat⁹. que dicta est a iohẽ hora quasi sexta. ⁊ cum duceretᷓ ⁊ crucifigeretᷓ. ⁊ iuxta eius crucẽ gererentᷓ que gesta narrantᷓ. hora sexta integra ꝯpleretᷓ. Ex qua hora vsq; ad nonã sole obscurato tenebras factas trium euangelistaꝝ. mathei. marci. ⁊ luce contestatᷓ auctoritas. Sed q̃m iudei facin⁹ interfici xp̄i a se in romanos id est pilatum ⁊ ei⁹ milites transferre conati sũt ꝓpterea marc⁹ ea hora qua xp̄c a militibus crucifixus est ꝑtermissa terciam poti⁹ horam recordat⁹ expressit vt non tm̄ milites reperiantᷓ crucifixisse ihm̄ verũeciam iudei. qui vt crucifigeretᷓ hora tercia clamauerunt. est ⁊ alia hui⁹ solutio questionis vt nõ h' accipiatur hora sexta diei. q̃a nec iohãnes ait. Erat hora diei quasi sexta. sed ait. erat parasceue hora q̃si sexta. Parasceue aũt latine preparatio est. Pasca vero nostrum. sicut dicit aptus immolat⁹ est xp̄c. cui⁹ pasce preparationẽ si ab hora noctis nona ꝯputem⁹ quando videntᷓ pñcipes sacerdotum ꝓnunciasse dñi immolationẽ dicẽtes. reus est mortis vsq; ad horam diei terciã. qua crucifixum esse xp̄m marcus euãgelista testatᷓ sex hore sunt tres nocturne. ⁊ tres diurne. ❡ Theo. Soluũt aũt q̃dam q̃ ex peccato scriptoris contingent apud grecos. Nam q̃dam litera greca noie gama. cui⁹ talis ẽ figura tẽrciã horã importat. Quedam aũt figura que ab eis vocatᷓ episimõ que talis est ϛ sextam horaӡ importat Ex negligẽtia ergo scriptoꝝ p̄cedens figura cedere potuit i sequentem. ❡ Cris. Pilat⁹ ergo vt scrutatur⁹ exiẽt nullam tñ scrutationẽ faciens tradit eũ. estimãs mouendos esse eos. Vnde seq̃tur Et dicit iudeis Ecce rex vester. ❡ Theo. Quasi d. Ecce qualẽ hoiẽm fatemini. q̃ imperium vr̄m capesseret humilis vt nihil tale possit temptare. ❡ Cris. Et nimiꝝ que dicta sũt erant sufficientia vt facerent eos d' cetero ab ira cessare sed trepidabãt. ne dimiss⁹ rursus turbam ducat. Amor eñ pñcipatus versutum quid est ⁊ animam sufficiens ꝑdere ꝓpterea magis insistũt. Vnde seq̃tur. Jlli aũt clamabant tolle tolle. Interficere eñ eũ conãtur. ⁊ exprobratissima morte. vñ subdunt. Crucifige eũ. Formidãtes ne aliq̃ ei⁹ p⁹ ipm̄ fiat memoria ❡ Aug. Adhuc aũt pilat⁹ terrorem quẽ de cesare gesserat supare conatᷓ. vñ subditᷓ. Dix' eis pilat⁹ regeӡ vestrum crucifigam de ignominia eoꝝ volens eos frãgere quos de ignomia xp̄i mitigare

non potuit Sequitur ¶ Reſponderūt pontifices non
habemꝰ regē niſi ceſarē ¶ Criſ. Volentes ſeipos ſb
miſerē ſupplicio ꝓterea ⁊ deꝰ tradidit eos Quia eī
concorditer negauerūt regnum dei dimiſit eos ī ſu
um iudiciū incidere regnū enī xp̄i refutantes id qd̄
ceſaris eſt ſup ſeipos vocabāt ¶ Aug. Sed pilatꝰ
timore mox vincitur vnde ſequit̄ Tunc ergo tradi
dit eis illum vt crucifigerent. Aptiſſime enī contra
ceſarē venire videret ſi regem ſe nō hr̄e n̄ ceſarē ꝓ
fitentibꝰ alium regem vellet ingerere dimittendo
impunitū quē ꝓpter hos auſus ei tradiderunt occi
dendum ¶ Nō aūt dictū eſt Tradidit eis illum vt cru
cifigerent illū. ſed vt crucifigeretur ſcꝫ iudicio ac
poteſtate preſidis ſed ideo illis traditum dixit euan
geliſta vt eos crimine implicatos a quo alienī eſſe
conabantur oſtēderet. Non enī faceret hoc pilatus
niſi vt id qd̄ eos cupere cernebat impleret.

¶ Suſceperūt aūt iheſū ⁊ eduxerūt. ⁊ ba
iulans ſibi crucem exīt in eū q̄ dr̄ caluarie
locus Hebreice golgatha. vbi eum crucifi
xerunt ⁊ cum eo alios duos hinc ⁊ inde me
dium autem iheſum.

¶ Gloſa. Ad mandatū p̄ſidis milites xp̄m ſuſcepe
rūt crucifigendū. vn̄ dr̄. ſuſcepērt aūt ihm ⁊ edux
erunt ¶ Aug. Poteſt enī h̄ referri ad milites appa
ritores p̄ſidis. Nā poſtea euidentꝰ dr̄. Milites gͦ
cum crucifixiſſent eum q̄uis euangeliſta eciā ſi to
tum iudeis tribuit merito facit. ipi enī fecerunt q̄c
quid vt fieret extorſerūt ¶ Criſ. Sed quia lignū
vt ꝓphanum putabant et vitabant. ⁊ neq̄ tangē
ip̄m ſuſtinebant crucem ihū vt ꝯdemnato imponūt
Vn̄ ſequit̄. Et baiulans ſibi crucem exīt in eū qui
dr̄ Caluarie locus hebraice golgatha. vbi eū cruci
fixerūt. Ita ⁊ ī typo factum ē. Iſaac etenim ligna
portauit Sed tūc quidem vſq̄ ad patris beneplaci
tū res ꝓceſſit. Nunc aūt in rebus effectū obtinuit.
Victas enī erat ¶ Theo. Sꝫ quodāmodo vt illic Iſa
ac dimiſſus eſt ⁊ mactatꝰ eſt aries. ſic ⁊ hic diuina
natura manet impaſſibilis. ſed hūanitas ſcd̄m quā
aries dicit̄ tāq̄ errās arietis ade filꝰ hic mactata
eſt. Sed qualiter aliꝰ euāgeliſta dicat q̄ angariaue
runt ſimeon ut crucem portaret. ¶ Aug. de cō. euā.
Verumq̄ factū inuenimꝰ Primo id quod iohes dix
it deinde quod ceteri tres. vn̄ intelligitur q̄ ipe ſibi
portabat crucem cū exiret in locum memoratum.
¶ Aug. ſup iohem. Grande ſpectaculum. ſꝫ ſi ſpectꝫ
impietas grande ludibriū. Si pietas grāde miſteri
um. Videt impietas regē pro virga regni lignum
ſui portare ſupplicij. Videt pietas regē baiulantem
lignū ad ſemetip̄m figendum. qd̄ fixurꝰ fuerat eciā
in frontibus regum ſpernendum oculis impioꝝ. in
quo erant glificatura corda ſanctoꝝ. Ipam crucem
ſuā geſtans humero commendabat. ⁊ lucerne arſu
re que ſub modio ponēda nō erat candelabꝝ ꝑferebat
¶ Cri. Et ſic victores ita ⁊ ipe ī humeris portabat
victorie ſignū. Quidam aūt dicūt. q̄ in loco illo qui
caluarie dicebatur Adā mortuū eſſe ⁊ ſepultū. vt ī
loco vbi mors regnauit illic ⁊ ihs trophẽum ſtatu

erit. ¶ Iero. ſup mathm̄. Fauorabilis interpretatio
⁊ mulcens aurem populi. nec tamen vera. Extra
vrbem enī ⁊ foris portam loca ſunt. in quibꝰ trun
cantur capita damnatoꝝ. ⁊ caluarie quaſi decollato
rū ſumpſere nomē. Adam vͦ ſepultum iuxta ebron
⁊ arbee. Et in iheſu filij naue volumine legimus.
¶ Criſ. Crucifigebant autem eum cum latronibꝰ
Vnde ſequitur. Et cum eo alios duos hinc ⁊ inde.
Medium autem ihm. In hoc ꝓphetiam implentes.
quoniā cum iniquis reputatus eſt. Que enī conuici
antes faciebant hec veritati conferebāt. Volebat. n.
demon quod fiebat obumbrare. ſed non valuit. tri
bus enim in cruce affixis. miracula que fiebant nul
lus aſcripſit niſi ſoli ihū. ita inanes dyaboli artes fa
cte ſunt. Nec ſolum nō obfuit glīe eius ſed ⁊ cōtu
lit non parum. Nam latronem in cruce conuertere
⁊ ī paradiſum inducere non minus fuit. quam con
cutere petras. ¶ Aug. Tamen ⁊ ipſa crux ſi atten
das. tribunal fuit. in medio enim iudice conſtituto
vnus latro qui credidit liberatus. alter qui inſulta
uit damnatus eſt. iam ſignificabat quod facturus ē
de viuis ⁊ mortuis. alios poſiturus ad dexteram.
alios ad ſiniſtram.

¶ Scripſit aūt ⁊ titulū pilatꝰ ⁊ poſuit ſup
crucē. erat aūt ſcriptū ieſꝰ nazarēꝰ rex iude
oꝝ. hūc ergo titulū mlt̄i legerūt iudeoꝝ. q̄a
ꝓpe ciuitatē erat locꝰ vbi crucifixꝰ ē iheſꝰ
⁊ erat ſcriptū hebreice grece latine. Dice
bant ergo pilato pōtifices iudeorū noli ſcri
bere rex iudeoꝝ. Sed quia dixit. Rex ſum
iudeorum. Reſpondit pylatus Quod ſcri
pſi ſcripſi.

¶ Criſ. Sicut in tropheo litere ponuntur victoriā
oſtendentes. Ita pilatꝰ titulum cruci xp̄i inſcripſit
Vnde dicitur. Scripſit autem ⁊ titulum pilatus. ⁊
poſuit ſuper crucem. ſimul quidem pro xp̄o reſpon
deꝰ. vt eum a communione latronum diſcerneret.
ſimul autem ⁊ de iudeis vlciſcens oſtendens ſcilicet
ipſorum maliciam dum in ſuum regem inſurrexe
runt. Vnde ſequitur. Erat autem ſcriptum iheſus
nazarenus rex iudeorum ¶ Beda. In quo mōſtra
batur iam tunc regnū ip̄ius nō vt ipi putabant de
ſtructum. ſed potiꝰ augmentatū. ¶ Aug. Sed iu
deorum tantum rex xp̄c eſt an etiam gentium. imo
⁊ gentium. Cum enim dixiſſet. Ego autem ſum cō
ſtitutus rex ab eo ſuper ſion montem ſanctum eiꝰ
ſubiecit. Poſtula a me ⁊ dabo tibi gentes hereditā
tem tuā. Magnū gͦ voluminꝰ intelligi ī h̄ titulo ſacra
mentū. q̄a ſcꝫ oleaſter factꝰ eſt ꝑticeps pinguedinis
olee nō olea ꝑticeps facta ē amaritudis oleaſtri. rex
gͦ iudeoꝝ xp̄c ſcd̄m circūciſioꝝ cordis. non litera ſed
ſpū. ſeqtur. hūc gͦ titulū multi legebant iudeorū. q̄a
ꝓpe ciuitatem erat locꝰ vbi crucifixꝰ eſt ihs ¶ Criſ
Credibile aūt eſt multos gentiles ſiā iudeis ꝓpē feſtū
ꝯueniſſe. ⁊ ideo vt nullꝰ ignoraret. nō in vna lingua
ſed in tribus ſcripſit. vnde ſubditur. Et erat ſcrip
tum hebreice Grece. ⁊ latine. ¶ Auguſtinus. He

¶ Aug. Me quippe tres lingue ibi p̄ceteris emine
bant. hebrea ꝓpter iudeos i lege dei gl̄iantes. greca
ꝓpter gencium ſapientes. latina ꝓpter romanos mt
ꝓper gencium ſapientes. latina ꝓpter romanos mt
tis ⁊ pene omibus gentib⁹ imperantes. ¶ Theoph
Significat aūt ſupſcriptio triplici ſermone figura
ta. dn̄m eē regē practice phiſice ⁊ theologice phie
nā p latinas literas figurat̄ practica eo ꝙ romāoꝝ
impium potiſſimū. latiſq̄ officioſiſ in expedicōib⁹
fuerit. p grecas verō literas phiſica figurat̄. greci
nanq̄ erga naturaliū ſpeculatione īſudauerūt. De
mū p hebraicas theologia pretendit̄. dum iudeis eſt
credita rerū diuinaꝝ agnitio. ¶ Criſ. Judei autē
crucifixo inuidebāt. vn̄ ſeqtur. Dicebāt ergo pilato
pontifices iudeoꝝ. Noli ſcribere rex iudeorum. ſꝫ
quia dixit: rex ſum iudeoꝝ. Nam hec q̄dem enuncia
tio eſt ⁊ cōmunis ſentencia. ſi vō aſcribat̄ q̄ ipſe di
xit ipſius petulancie ⁊ extollencie oſtenderetur crimen
eſſe. Sed pilat⁹ in ꝓpoſito ſtetit mente vn̄ ſeqtur. re
ſpōdit pilat⁹. qd̄ ſcripſi ſcripſi. ¶ Au. O ineffabilem
vim diuine operationis etiā in cordib⁹ ignorantiū nō
ne occulta vox q̄dam pilato int⁹ quodam ſi dici pt̄
clamoſo ſilentio pſonabat qd̄ tanto ante i pſalmoꝝ
literis ꝓphetatum eſt. ne corrūpas tituli inſcriptiōꝫ
Sed qd̄ loqmini inſani pontifices. Nunq̄d enī ꝓpte
rea nō erit veꝝ q̄a ihs ait. rex ſum iudeoꝝ. Si cor
rūpi non poteſt qd̄ pilat⁹ ſcripſit corrumpi poteſt qd̄
veritas dixit. Jdeo enī pilatus quod ſcripſit ſcrip
ſit. quia domin⁹ quod dixit dixit.

¶ Milites ergo cum crucifixiſſent eū ac
ceperunt veſtimenta eius. ⁊ fecerunt qua
tuor partes vnicuiq̄ militi ꝑtem ⁊ tunicā
Erat aūt tunica inconſutilis deſuper contex
ta per totum. Dixerunt ergo adinuicem.
Nō ſcindam⁹ eam ſed ſortiamur de illa cui⁹
ſit vt ſcriptura impleret̄ dicens. Partiti ſu
veſtimenta mea ſibi ⁊ in veſtem meam mi
ſerunt ſortem.

¶ Aug. Judicante pilato milites q̄a ei parebāt cru
cifixerūt ihm̄ vnde dr̄. Milites ergo cum crucifixiſ
ſent eum acceperunt veſtim̄ta eius. Et tn̄ ſi voluta
tes ſi clamores eoꝝ cogitem⁹. Judei magis crucifi
xerunt. Sed de partitione ſorteq̄ veſtimentoꝝ eius
ceteri euāgeliſte breui⁹ ⁊ clauſe. iſte vō apertiſſime
locut⁹ eſt. Nam ſeqtur. Et fecerunt quatuor ꝑtes
vnicuiq̄ militi ꝑtem. Vn̄ aparet quatuor fuiſſe mi
lites qui in eo crucifigēdo preſidi paruerūt. Seq
tur. Et tunicam ſubaudiendū eſt acceperūt. vt iſte
ſit ſenſus. Acceperūt aūt ⁊ tunicam. Et ſic locutus
eſt vt de ceteris veſtimētis nullā ſortem eſſe miſſaꝫ
videam⁹. ſed tunica quam ſimul cū ceteris acceperāt
ſed nō ſimilit̄ diuiſerūt. De hac enī ſeqtur exponēs
. erat aūt tunica inconſutilis deſuper contexta per
totū. ¶ Criſ. Jpam ſpeciem tunice euangeliſta hy
ſtorice deſignat. quia enī in paleſtina duos pānos cō
nectēces ſubtexūt indumēta. Oſtēdit. iohānes ꝙ tal̄
erat tunica ihu. occulte vilitatem veſtim̄toꝝ inſinu
ans ¶ Theo. Alij vō dicunt. ꝙ apud paleſtinam te
las cōtexūt non velut apud nos cōtexūtur ex ſūis
ſupius ſtamine. inferi⁹ vō textrib⁹. vt ſic nō verſus
ꝑtem ſupmam textura ꝓcedat ſed econtra. ¶ Au.
Cur aūt de illa ſortem miſerint narrat dicens. Dix
erūt ergo adinuicem. nō ſcindam⁹ eā ſed ſortiamur
de illa cui⁹ ſit. aparet itaq̄ in alijs veſtimētis . equa
les ſe habuiſſe ꝑtes vt ſortiri. neceſſe nō fuerit. Jn
illa vō vna non eos habere potuiſſe ſingulas ꝑtes.
niſi ſcinderet̄ vt pānos eius inutilit̄ tollerent. quod
ne facerent ad vnū eam ꝑuenire ſortitione maluerūt
Qui⁹ euangeliſte narracioni cōſonat et ꝓpheticū te
ſtimoniū. Vnde ſubiungit. vt ſcriptura ad implere
tur dicens. Partiti ſūt veſtimēta mea ſibi. ⁊ in ve
ſtem meā miſerūt ſortem ¶ Criſ. Jntuere ꝓphetie
certitudinē. Non enī q̄ partiti ſūt ſolum. ſed ⁊ que
non partiti ſunt. Dixit igit̄ ꝓpheta. veſtimēta q̄dem
diuiſerunt ſed veſtem ſorti conceſſerunt ¶ Aug.
Mathe⁹ aūt dicendo Diuiſerunt veſtim̄ta ei⁹ ſortem
mittentes ad totam diuiſionē veſtimētoꝝ voluit in
telligi ⁊ illam tunicam ꝑtinere. de qua ſortem miſe
runt Tale eſt qd̄ et ait lucas. Diuidentes veſtim̄ta
ei⁹ miſerunt ſortes Diuidētes enī venerūt ad tuni
cam de qua facta eſt ſortitio Dicendo aūt ſortes. plu
ralem numeꝝ p ſingulari poſuit. Marc⁹ aūt ſolus
videt̄ intuliſſe aliquā q̄ſtionem. Dicendo enī mitten
tes ſortē ſup eis. q̄s q̄ tolleret. tanq̄ ſup omib⁹ veſti
mētis ñ ſr̄ ſola tunica ſors miſſa ſit. locut⁹ videat̄. ſꝫ eē
h⁹ breuitas obſcuritatem facit Sic enī dictū ē. mit
tentes ſortem ſup eis. acſi diceret̄ mittētes ſortē cū
diuiderētur. qd̄ aūt dicit. quis q̄d tolleret id ē quis
tunicam tolleret tanq̄ ſi totū ita diceret̄. Mittētes
ſortem ſup eis. quis tunicā que ꝑtib⁹ equalib⁹ ſuper
fuerat tolleret. Quadripita aūt veſtis domini ihu
xp̄i quadripitam figurauit ei⁹ eccleſiā. quatuor ſcꝫ
ꝑtibus in orbe diffuſam. ⁊ in eiſdem equalit̄ id ē cō
cordit̄ diſtributam. Tunica vō illa ſortita omniū
ꝑtiū ſignificat vnitatē. que caritatis vinculo ꝯtinet̄.
Si aūt caritas ⁊ ſupeminētiorē habet viam. ⁊ ſupe
minet ſciencie ⁊ ſup omia p̄cepta eſt ſcd̄m illud. ſu
per omia aūt hec caritatē habete Merito veſtis qua
ſignificat̄ deſup ꝯtexta ꝓhibetur. Et addidit. Per
totū. quia nemo eius eſt expers q̄ ꝑtinere inuenitur
ad totum. a quo toto catholica vocat̄ eccl̄ia. Jncon
ſutilis aūt ne aliq̄n diſſuatur. ⁊ ad vnū ꝑuenit. q̄a
in vnū omnes colligit. Jn ſorte aūt dei gracia ꝯmen
data eſt. cum enī ſors mittitur nō ꝑſone cuiuſq̄ vel
meritis. ſed occulto iudicio dei ceditur. ¶ Criſ. Vt
ſicut q̄dam dicunt. Tunica icōſutilis deſup cōtex
ta p totum ſcd̄m allegoriam oſtendit. quoꝫ nō ſimpli
citer homo erat qui crucifix⁹ eſt. ſed ⁊ deſup deita
tem habebat ¶ Theop. Vel aliter veſtis inconſuti
lis denotat corp⁹ xp̄i. quod a ſuperiori ꝑte contex
tum eſt. Spiritus enī ſanctus ſupuenit ⁊ virt⁹ al
tiſſimi v̄gini obumbrauit. Hoc ergo ſacroſanctum
xp̄i corp⁹ indiuiſibile conſtat Nam ⁊ ſi diuidat̄. p
ſingulos ſanctificans vniuſcuiuſq̄ aīam ſimul ⁊ cor
pus Jntegre eñ ⁊ indiuiſibilit̄ conſiſtit in omibus.
At quoꝫ ex quatuor elementis mund⁹ cōſiſtit. intelli
gendum eſt p xp̄i veſtim̄tis viſibilem creaturam
quam inter ſe diuidunt demones. quotiens morti

tradunt v̾bum dei q̅ꝺ habitat in nobis · ac ſatagunt
nos ſue partis efficē p mūdanas illecebras ¶ Au.
hec ideo iſta non aliquid boni ſignificaſſe q̅s dixerit
quia p malos facta ſunt · quid ei de ipa cruce dicturi
ſum⁹ · ſimiliter ab impijs facta facta ē · ⁊ tamē ea ſig
nificari · recte intelligitē q̅ꝺ ait apl̅ꝯ · Que ſit latitu⁹
⁊ lōgitudo · altitudo · ⁊ ꝓfundum · Lata eſt quippe in
trāſuerſo ligno quo extendunt pendētes man⁹ · ⁊ ſi
gnificat opera bona in latitudine caritatis · Lōga eſt
a trāſuerſo ligno vſq̈ ad terram · ⁊ ſignificat pſeue
rancīā in longitudine temporis · Alta eſt in cacumie
quo trāſuerſum lignū ſurſū verſ⁹ excedit · ⁊ ſigni
ficat ſupnum finē · quo cuncta opera referunt · Pro
funda in ea parte que in terra figitur · Ibi quippe oc
culta eſt ſed cuncta eius aparentia inde cōſurgunt ·
ſicut bona nr̄a de ꝓfunditate grē dei que cōprehen
di non poteſt · vniuerſa procedunt · Sed ⁊ ſi crux
xp̄i hec ſolum ſignificet quod ait ap̄lus · qui xp̄i ſe
carnē ſuam crucifixerūt · cum paſſionib⁹ ⁊ cōcupi
ſcentijs q̅ꝫ magnū bonū eſt · Poſtremo quid eſt ſig⁹
xp̄i · niſi crux xp̄i · quod ſignū niſi adhibeatur · ſiue
frontib⁹ credentiū ſiue ipi aque ex qua regniantur ·
ſiue oleo quo criſmate vngitur ſiue ſacrificio quo
aluntur nihil eorum vice perficitur

¶ Et milites quidem hec fecerunt. Sta/
bat autem iuxta crucem ihesu mater eius
⁊ ſoror matris eius maria cleophe ⁊ maria
magdalene. Cum vidiſſet ergo ihesus ma
trem ⁊ diſcipulum ſtātem quem diligebat
dicit matri ſue Mulier ecce filius tuus De
inde dicit diſcipulo. Ecce mater tua. Et ex
illa hora accepit eam diſcipulus in ſua.

¶ Theo · Cum milites que ad ꝓpriam ſpectabant ſe
cordiā ꝓſequebantē ipſe genitricis cura ſollicit⁹ eſt
Vn̄ dr̄ · Et milites q̄dem hec fecerunt · Stabāt aūt
iuxta crucem ih̄u mater eius ⁊ ſoror matris eius ·
maria cleophe · ⁊ maria magdalene · ¶ Ambro · In
epiſtolis maria mater domini ante crucē ſtabat filij
Nullus me hoc docuit niſi ſanctus iohānes euange
liſta · Mundum alij concuſſum i paſſione domini cō
ſcripſerunt · celum tenebris obductum · refugiſſe ſo
lem · in padiſum latronē ſed poſt piam confeſſionē
receptū · Iohānes docuit quod alij non docuerunt ·
quēadmodum in cruce poſit⁹ · matrē appellauerit ·
Pluris putauit ꝙ victor ſuppliciorum pietatis offi
cia matri exhibebat q̅ꝫ ꝙ regnū celeſte donabatē vi
te eterne · Nā ſi religioſum eſt q̅ꝺ latro donatē vita
multo vberioris pietatis eſt · ꝙ a filio mater tāto af
fectu honoratur · Ecce inquit fili⁹ tu⁹ · Ecce mater
tua · Teſtabatē de cruce xp̄c ⁊ inter matrē atq̈ diſci
pulum diuidebat pietatis officia · condebat dn̄s non
ſolum publicū · ſed etiā domeſticū teſtamentum Et
hoc ei⁹ teſtamentū ſignificabat iohannes · dignus
tanto teſtatore teſtis · Bonū teſtamentū nō pecunie
ſꝫ vite eterne · q̅ꝺ nō atramento ſcriptum eſt ſꝫ ſpū dī

viui · Lingua mea calam⁹ ſcribe velocitē ſcribentis ·
Sed nec maria minor q̅ꝫ mr̄em xp̄i decebat fugiēti
bus ap̄lis · ante crucē ſtabat ⁊ pijs ſpectabat oculis
filij vulnera q̄a expectabat · nō in pignoris mortē
ſed mūdi ſalutem · aut forcaſſe · q̄a cognouerat p filij
mortē mūdi redemptorē · aula regalis · etiā ſua morte
putabat ſe aliq̄d publico additurā munēi · ſꝫ ih̄us nō
egebat adiutore ad redemptorē oīm q̄ oīes ſine adi
utore ſaluauit · vn̄ ⁊ dicit · Fact⁹ ſū ho ſine adiutorio
inter mortuos liber · ſuſcepit q̄dem affectu parētis ſꝫ
nō queſiuit alteri⁹ auxiliū · hāc imitamini mr̄es ſācte
que in vnico filio dilectiſſimo tm̄ matne v̾tutis exē
plū dedit · neq̈ em̄ vos dulciores liberos habetis neꝫ
illud v̾go querebat ſolatiū vt aliū poſſet gnāre fili
um ¶ Thero · contra heluidium · Maria iſta que in marco
⁊ matheo iacobi ⁊ ioſeph mr̄ dr̄ · fuit vxor alphei ⁊
ſoror marie matris domini quā mariā cleophe nunc
iohēs cognominat a p̄re ſiue a gentilitate familie aut
quacūq̈ alia cauſa ei nomē imponēs · Si aūt inde tibi
alia atq̈ alia videtē q̅ꝺ alibi dicatē · maria iacobi mi
noris mr̄ ⁊ hic maria cleophe · diſce ſcripture ꝯſuetu
dinē eūdē hominem diuerſis noīb⁹ appellari ¶ Criſ ·
Et cōſidera ꝙ imbecilli⁹ gn̄s ſcꝫ mulierū virilis apparet
iuxta crucē ſtādo fugiētib⁹ diſcipulis ¶ Aug · d̄ cō
euā · Niſi aūt math⁹ ⁊ lucas · maria magdalene noī
aſſētē potuiſſe⁹ dicē alias a longe alias iuxta crucē
fuiſſe · Null⁹ em̄ eorū p̄ter iohēm mr̄em dn̄i comme
morauit · Nunc ergo quomō intelligitur eadem ma
ria magdalene ⁊ a longe ſteiſſe cum alijs mulieri
bus · ſicut math⁹ ⁊ lucas dicunt · ⁊ iuxta crucē fu
iſſe ſicut iohēs dicit · Niſi q̄a tanto interuallo erāt
vt ⁊ iuxta dici poſſent · q̄a in conſpectu ei⁹ preſto ade
rant · ⁊ a longe in conſpectu turbe propinquius cir
cumſtantis · cum centurione ⁊ militibus · Poſſum⁹
etiam intelligere · ꝙ ille que ſimul aderant cum ma
tre domini poſtq̅ꝫ eam diſcipulo cōmendauit abire
iam ceperant · vt a denſitate turbe ſe eruerent · ⁊ ce
tera que facta ſunt longius intuerentē · vt ceteri euā
geliſte qui p⁹ mortē domini eas commemorauerunt
iam longe ſtantes commemorarent · Quid autem
inter eſt ad veritatē · ꝙ quaſdam mulieres pariter
quaſdam ſinguli nominauerunt ¶ Criſoſtom⁹ · Et
cum alie mulieres aſtarent nulli⁹ alterius meminit
niſi mr̄is · docens nos plus aliquid matrib⁹ prebere
Sicut em̄ parentes circa ſpiritalia aduerſantes ne
ꝙ noſſe oportet · ita quando nihil impendiunt · omīa
decet eis prebere ⁊ alijs preferre · Vn̄ ſubditur · Cū
vidiſſet ergo ihesus matrem ⁊ diſcipulum ſtantem
quem diligebat dicit mr̄i ſue · mulier ecce fili⁹ tuus ·
¶ Beda · Dilectionis indicio euangeliſta ſuā demon
ſtrat ꝑſonam non ꝙ exceptis ceteris ſolus · ſed pre
ceteris familiarius · ꝓpter priuilegium caſtitatis a
dn̄o amabatur · qm̄ v̾go ab eo vocat⁹ v̾go ꝑmāſit i
euum · ¶ Criſoſtom⁹ · Vide quāto diſcipulum hono
rauit honore · ſed ipſe ſeipſum occultat moderata ſa
piens · Si em̄ vellet gl̅iari ⁊ cauſam vtiq̈ adieciſſet
propter quam amabatur · Etenim conueniens eſt
magnam quandā ⁊ mirabilem eſſe cauſam · Ideo
autem nihil aliud iohanni loquitur · neq̈ conſolatur
triſtātē q̄ñ tempus non erat v̾borum conſolatione ·

Sed neq̃ parum erat honorari eũ tali honore · q̃a
vero cõueniens erat matrẽ exñtem dolere · ⁊ ꝓcu
ratione querẽ · quia ipſe aberat · diſcipulo qui dilige
batur tradidit diligẽdam habituro · vnde ſeq̃tur ·
Deinde dicit diſcipulo Ecce mr̃ tua · ¶ Augu · Hec
nimiꝛ eſt illa hora d̃ qua ih̃us aquã cõuerſurꝰ in vi
num dixerat matri · Quid mihi ⁊ tibi ẽ mulier · nõ
dum venit hora mea · tunc em̃ diuina facturꝰ · nõ di
uinitatis · ſ; infirmitatis m̃rem velut incognitã re
pellebat · Nũc aũt hũana iã patiẽs · ex qua factꝰ eſt
homo affectu cõmendabat humano · moralis igit̃ in
ſinuat̃ locꝰ · ⁊ exẽplo ſuo inſtruit p̃ceptor bonꝰ · vt
a filijs p̃ẽs impendatur cura pentibꝰ · tanq̃ȝ lignũ il
lud vbi erant fixa mẽbra moriẽtis · eciam cathedra
fuerit magiſtri docentis · ¶ Criſ · Itaq̃ȝ eciã mardo
nis obſtruit iuerecundiã · Si em̃ nõ genitꝰ eſt ſm
carnem neq̃ȝ matrẽ habuit cuiꝰ gracia tantã circa
eam ſolam facit ꝓuidenciã · Intuere aũt qualit̃ cũ
crucifigeretur vniuerſa in perturbate agebat diſci
pulo loquens de mr̃e · ꝓphetias implens · latroni bo
nam ſpem tribuẽs · antq̃ȝ aũt crucifigeretur trepi
dãs videtur · Nã illic q̃dem nature imbecillitas õmõ
ſtrata eſt · hic aũt v̓tutis ſupabundancia oñdebatur
Sed ⁊ nos ꝑ hoc erudit · Si aũt aduerſis cõturba
mur · nõ ꝓpterea deſiſtere · cũ in agonem ingreſſi fu
erimꝰ · omia ſuſtinere vt facilia ꝛ leuia · ¶ Augu ·
Quia ergo matri quã relinq̃bat alterꝝ ꝑ ſe filiũ qd̃
ammõ ꝓuidebat · cur hoc fecerit oſtendit̃ · in h̃ quod
ſubditur · Et ex illa hora accepit eã diſcipulus in
ſua Sed in que ſua iohes matrem domini accepit
Neq̃ȝ em̃ non ex eis erat qui dixerant ei · Ecce nos
dimiſimꝰ omia ⁊ ſecuti ſumꝰ te · Suſcepit ergo eã
in ſua · nõ predia · qui nulla ꝓpria poſſidebat · ſed offi
cia que propria diſpenſatione exequenda curabat
¶ Greg · Alia litera habet Accepit eam diſcipulus
in ſuã · q̃dam volunt in ſuam matrẽ ſ; ɔgruencius
ſubauditur ſuam curam ·

¶ Poſtea ſciens ihesus quia iam conſũma
ta ſũt omĩa · vt conſũmaret̃ ſcriptura dicit
ſitio · vas ergo erat poſitum aceto plenum
Illi aũt ſpõgiam plenã aceto hyſopo circũ
ponentes obtulerũt ori eius · Cum ergo ac
cepiſſet ihesus acetum dixit conſumatũ eſt
Et inclinato capite tradidit ſpiritum

¶ Aug · Patebat̃ hec oĩa q̃ aparebat hõ · ⁊ ipſe idẽ
diſponebat hec oĩa qui latebat deꝰ vñ dr̃ · Poſtea ſci
ens ih̃us q̃m omia cõſummata ſit vt cõſummaret̃
ſcriptura id eſt qd̃ ſcriptura predixerat · Et in ſiti
mea potauerunt me aceto · Dicit Sitio · tanq̃ȝ dice
ret hoc minꝰ feciſtis · date quod eſtis · Iudei quippe
ipſi erant acetũ degenerantes a vino patriarcharũ
⁊ ꝓphetaꝝ · Vas ergo poſitũ · erat aceto plenũ · tãq̃ȝ
em̃ de pleno vaſe · de iniquitate mundi huiꝰ impletũ
cor hñtes velut ſpongia cauernoſis q̃damodo atq̃ȝ
tortuoſis latibulis fraudulentũ · Vnde ſeq̃tur · Illi
aũt ſpongiã plenam · aceto hyſopo circũponentes ·
obtulerũt ori eiꝰ ¶ Criſ · Neq̃ȝ em̃ ex his que vide
bant · facti ſunt manſueti ſed ſeuiebant magis ⁊ eũ
potabant · cõdemnatoꝝ pocula offerentes · ꝓpterea
em̃ hyſopꝰ appoſitus erat · ¶ Aug · Hyſopũ autẽ
cui circũpoſuerũt ſpongiam aceto plenã · quõ; her
ba eſt humilis ⁊ pectus purgat · xp̃i humilitatẽ con
gruenter accipimꝰ · quam circũdederũt ⁊ ſe circun
ueniſſe putauerẽ · xp̃i namq̃ȝ humilitatẽ mũdamur
Nec moueat quomõ ſpongiã ori eius potuerẽt ad
mouere · qui in cruce fuerat exaltatꝰ a terra · Sicut
em̃ apud alios euangeliſtas legit̃ · q̇ hic p̃termiſit ·
in arundine factum ẽ · vt i ſpongia talis potꝰ ad cru
cis ſublimia leuaretur ¶ Theo · Quidam v̓o hyſo
pum dicunt vocari arundinẽ · Nam frondes habet
arundini ɔſimiles Seq̃tur · Cũ ergo accepiſſet ih̃s
acetũ dixit · conſummatũ eſt · ¶ Aug · Quid niſi qd̃
ꝓphetia tãto ante predixerat · ¶ Bed · Hic q̃ri pt̃
quõ hic dicat̃ · Cum accepiſſet acetũ · cum aliꝰ euan
geliſta dicat noluit bibere Sed hoc facile ſoluit̃ · q̃m
non accepit vt biberet · ſed vt qd̃ ſcriptum erat im
peret · ¶ Aug · Deinde quia nihil remanſerat · quod
anteq̃ȝ moreretur fieri adhuc oporteret · Seq̃tur · ⁊
inclinato capite tradidit ſpm̃ · Peractis oĩbꝰ que vt
peragerent̃ expectabat tanq̃ȝ ille qui poteſtatẽ habe
bat ponendi aĩam ſuam · ⁊ iteꝝ ſumendi eã · ¶ Ore
xi · moraliũ · Spũs autem hic ꝑ aĩa ponitur · Si em̃
aliud ſpm̃ · q̃ȝ aniam euangeliſta dicẽt · exeunte ſpũ ·
aĩa remanſiſſ; · ¶ Criſ · Non aũt quõ; expirauit
inclinauit caput · ſed quia iclinauit caput tunc expi
rauit · Per que omĩa indicauit euangeliſta · q̃m om
niũ dñs ipſe erat ¶ Aug · Quis em̃ ita dormit · quã
do voluerit ſicut ih̃us mortuꝰ eſt q̃n voluit · Quan
ta ſperanda vl̓ timenda poteſtas eſt iudicantis · Si
aparuit tãta morientis · ¶ Theo · Tradidit aũt domi
nus ſpm̃ deo ⁊ patri · oñdens q̇ nequaq̃ȝ ſanctoꝝ aĩe
ɔuerſant̃ in tumulis · imo deueniunt ad manꝰ patris
oĩm peccatoꝝ ad locum penarum delatis videlicet
ad infernum ·

¶ Iudei ergo quomã paſceue erat vt nõ
remanerẽt i cruce corpora ſabbato erat em̃
magnus dies ille ſabbati rogauerunt pila
tum vt frãgerẽtur crura eorum · ⁊ tollerẽ
tur Venerunt ergo milites ⁊ primi q̃dem
fregerũt crura · ⁊ alterius qui crucifixus
eſt cũ eo · Ad ihesũ autem cum veniſſet · vt
viderunt eum iam mortuũ non fregerunt
eius crura · ſed vnꝰ militũ lancea latus eiꝰ
aperuit ⁊ continuo exiuit ſanguis ⁊ aqua
Et q̇ vidit teſtimoniũ perhibuit · ⁊ veruȝ ẽ
eiꝰ teſtiomũ · Et ille ſcit q̇a vera dicit · vt ⁊
vos credatis Facta ſũt em̃ hec vt ſcriptu/
ra impleret̃ · Os non comminuetis ex eo ⁊
iterum alia ſcriptura dicit Videbunt i quẽ
transfixerunt ·

¶ Criſ · Iudei qui camelum tranſglutiebãt · culiceȝ
aũt colabant cũ tantam fuiſſent operati audaciã de
die diligent̃ ratiocinant̃ · Vñ dr̃ · Iudei ergo q̃m pa
ſceue erat · vt ñ remanerẽt i cruce corpora ſabbato

¶ Beda· Paraſceue id eſt ꝑparatio· dicta eſt ſexta
feria· qꝛ eo die duplices ſibi cibos filij iſrael ꝑpara
bant· Erat eñ magnꝰ dies ille ſabbati· ſcꝫ ꝓpter ſo
lēnitatem paſcalem rogauerūt pilatum vt frange
rent crura eorum· ¶ Aug· Non· crura tollerētur
ſed hi quibꝰ ideo frāgebantur· vt morerent auferē
tur ex ligno ne pendentes in crucibꝰ magnū diem fe
ſtum ſui diurni cruciatꝰ horrore fedarent ¶ Theo·
Sic eñ videbant in lege· nō occidere ſolem in hois
ſupplicio vel q̄a noluerunt in die feſto tortores aut
homicide cēſeri ¶ Cri· Vid' aūt q̄liter valida ē virtus
Per eorum eñ ſtudia ꝓpheta completur· Unde ſb
ditur· Venerunt ergo milites· ⁊ p̄mi quidem frege
runt crura ⁊ alterius q̄ crucifixꝰ eſt cum eo· Ad ihe
ſum aūt cum veniſſēt· ut viderunt eū iam mortuuꝫ
nō fregerunt eiꝰ crura· ſed vnꝰ militum lancea latꝰ
eius aperuit· ¶ Theo· Ut iudeis complaceant lance
ant xp̄m circa corpus exanie contumelias inferen
tes· ſed ꝯtumelia in ſignum ꝓdijt· Sanguinem eñ
de corpore extincto manare miraculoſū eſt ¶ Aug·
Vigilanti verbo euangeliſta vſus eſt· vt nō diceret
latꝰ eius ꝑcuſſit aut vulnerauit· ſed aperuit ut illic
quodammō vite hoſtium panderet̄ vnde ſacramēta
eccleſie manauerunt ſine q̄bus ad vitaꝫ q̄ vere vita
eſt nō intratur· vnde ſequit̄· Et continuo exiuit ſā
guis ⁊ aqua· Ille ſanguis in remiſſionē fuſus eſt
peccatorū· aqua illa ſalutare temperat poculum hoc
⁊ lauacrum preſtat ⁊ pocum· hoc premunciabat· q̄
noe in latere arce· hoſtiū facere iuſſus eſt· quo intra
rent animalia que non erant diluuio ꝑitura· q̄bus
ꝑfigurabatur eccleſia· ꝓpter hoc p̄ma mulier facta
eſt de viri latere dormientis· ⁊ hic ſecundꝰ adam in
clinato capite in cruce dormiuit· vt inde formaret̄ ei
coniux ꝑ id qd' d' latere dormientis effluxit O mors
vnde mortui reuiuiſcūt qd' iſto ſāguine mūdiꝰ qd' iſto
vulnē ſalubriꝰ ¶ Cris· Et qꝛ hic ſuſcipiūt p̄ncipiū
ſacra miſteria cum acceſſeris ad tremendū calicem
vt ab ipſa bibiturꝰ xp̄i coſta ita accedas· ¶ Theo·
Erubeſcant igit̄ qui vinum in ſacris non limphant
miſterijs videntur eñ non credere q̄ aqua de latere
fluxerit· Poteſt tamen quis calūnioſe dicere q̄ ali
qua virtus vitalis erat in corpe· ⁊ ideo ſanguis ef
fluxit aqua vero manans inexpugnabile ſignum
fuit· Et ideo euāgeliſta ſubiungit· ⁊ qui vidit teſti
moniū ꝑhibuit· ¶ Cris Quaſi dicēt· non ab alijs
audiui ſed ipſe p̄ns vidi· Et verū eſt teſtimoniū eiꝰ·
Q' d' ꝯueniēt ſubiūgit ꝯuicium xp̄i enarrās· non
magnū aliqd' ⁊ admirabile ſignū· vt ſic ſuſpectꝰ ſer
mo redderet̄· ſꝫ ipſe hoc dixit hereticoꝝ ora ꝑcludēs
⁊ futa ꝑſonās miſteria ⁊ eū qui iacebat i eis inſpici
ens theſaurꝝ· ſeqtur· Et ille ſcit q̄a v'a dicit vt ⁊ uos
credatis· ¶ Aug· Sat eñ q̄ vidit cuiꝰ credat teſti
monio q̄ non vidit· Duo aūt teſtioma d' ſcripturis red
didit ſingulis rebꝰ q̄s factas fuiſſe narrauit· nā q̄a di
xerat nō fregerūt crura ihū ſubdidit· Facta ſūt eñ
hec ut ſcriptura impleret̄· os nō comminuetis ex eo· qd'
p̄ceptū ē eis· q̄ celebrare paſca iuſſi ſūt ouis imola
tione in veteri lege q̄ dñice paſſionis vmbra p̄ceſſe
rat· Itē q̄a ſubiūxerat vnꝰ militū lancea latꝰ eius
aperuit ad hoc ꝑtinꝫ alterū teſtimoniū qd' ſubdit di

cens· Et iterū alia ſcriptura dicit· Videbūt in quē tran
fixerūt vbi ꝓmiſſꝰ eſt xp̄s in ea qua crucifixus eſt
carne venturꝰ ¶ Iero· Hoc aūt teſtimoniū ſumptū ē
de zacharia·

¶ Poſt hec aūt rogauit pylatū ioſeph ab
arimathia· eo q̄ eſſet diſcipulꝰ iheſu occul
tus aūt propter metum iudeorum vt tolle
ret corpus iheſu· Et permiſit pilatus· Ve
nit ergo ⁊ tulit corpus iheſu venit autem
⁊ nicodemus qui venerat ad iheſum nocte
primum ferēs mixturam mirre ⁊ aloes q̄ſi
libras cētum· Acceperunt ergo corpꝰ ihe
ſu ⁊ ligauerunt eum lintheis cum aromati
bus ſicut mos eſt iudeis ſepelire· Erat aūt
in loco vbi crucifixus eſt ortus· ⁊ i ortu mo
numentum nouum ī quo nondum quiſq̄ꝫ po
ſitus fuerat ibi ergo ꝓpter paſceuen iudeo
rum quia iuxta erat monumentum poſuerūt
iheſum

¶ Cri· Eſtimās ioſeph extinctū eſſe iudeoꝝ furorē
xp̄o crucifixo cū fiducia acceſſit· vt oponēdū funꝰ
ꝓcuraret· vnde d'r· Poſt hec aūt rogauit pilatū io
ſeph ab arimatia ¶ Beda· Arimathia ipſa ē rama
tha ciuitas helcane ⁊ ſamuel· Celebꝰ aūt ꝓuiſū ē vt
eſſet diues ⁊ ad preſidem poſſet accedere ⁊ ut eſſet
iuſtꝰ vt corpꝰ domini accipe mereret̄ Unde ſeqtur vt
tolleret corpꝰ ihū eo q̄ eſſet diſciplꝰ ihū· ¶ Cris·
Nō ex· xij· ſꝫ ex hꝫ q̄m nullꝰ ex xij· acceſſerāt· ⁊ ſi ei
morē iudeoꝝ q̄s ꝑ cā aſſumpſerat h eodem detinebāt
timore vnde d'r Occultꝰ aūt ꝓpt metū iudeorū· Sed
valde inſignis erat ⁊ pilato notꝰ vnde ⁊ grām ac
cepit ⁊ hoc ē qd' ſubditur· Et ꝑmiſit pilatus Et ſe
pelitur de reliquo· nō vt condemnatū· ſed vt magnū
quendam ⁊ mirabilem Unde ſubditur· Venit ergo
⁊ tulit corpus iheſu· ¶ Auguſtinus· de con· euang·
In extremo enim illo officio funeri exhibendo mi
nus curauit a iudeis· q̄uis ſoleret in domino audien
do eorum inimicicias deuitare ¶ Beda· Sedata
enim vtcūq̄ eoruꝫ ſeuicia· eo q̄ ſe aduerſus xp̄m
preualuiſſe gaudebant corpus xp̄i petijt· quoꝫ non
videbatur cauſa diſcipulatꝰ· ſed pietatis veniſſe· vt
funeri officium impenderet· quod homines nonſolū
bonis· ſed etiam malis ſolent impendere· Adiungit̄
aūt ei ⁊ nicodemꝰ· vnde ſequit̄· venit aūt ⁊ nicodēꝰ
qui venerat ad iheſum nocte p̄mū· ferens mixturā
mirre ⁊ aloes quaſi libras centū ¶ Auguſtiꝰ· Non
ita diſtinguendum eſt vt dicamus· Primum ferēs
mixturam mirre· ſed vt quod dictum eſt primum·
ad ſuperiorē ſenſum ꝑtineat· venerat enim ad iheſum
nicodemus nocte p̄mum· quod idem iohannes nar
rauit in prioribus euangelij ſui partibus· Hic er
go intelligendum eſt ad iheſum non tunc ſolum ſed
tunc primum veniſſe nicodemum· veniſſe autem
poſtea vt fieret audiendo diſcipulus· ¶ Criſoſtꝰ

Cri. ſfert aũt pigmẽta q̃ maxie corp⁹ apta ſūt q̃ꝫ
plurimũ cõſeruare ⁊ non ꝑmittere cito ſubijci cor
ruptioni· adhuc enĩ vt de nudo homie diſponebant
ſed tñ multam dilectõꝫ demõſtrabãt· Beda. No
tandum eſt aũt ꝙ ſimplex vnguentũ fuerit q: ex
diuerſis aromatib licenciã cõficiendi non haberẽt
ſequit· acceperũt ergo corp⁹ ihu ⁊ ligauerũt eum
linteis cum aromatibus. ſicꝫ mos eſt iudeis ſepelire
Aug· In quo euãgeliſta admonuit in huiuſmo
di officijs que mortuis exhibent· morem cuiuſꝙ gẽ
tis eſſe ſeruandũ· Erat aũt illi⁹ gentis cõſuetudo
vt mortuoꝝ corpora varijs aromatib condirent·
vt diutius ſeruarẽtur illeſa· Aug· de con· euan·
Neqꝫ aũt hic iohãnes alijs repugnat· neqꝫ enĩ illi
qui nicodemum tacuerũt affirmauerũt a ſolo ioſeph
dñm ſepultum· q̃uis ſoli⁹ ꝯmemoratõnẽ fecerint·
aut quia illi vna ſindone a ioſeph inuolutũ dixerũt
ꝓpterea ꝓhibuerunt intelligi· ⁊ alia lintea potuiſſe
afferri a nicodemo ⁊ ſuperaddi· vt verũ narret iohã
nes· ꝙ non vno linteo ſed linteis inuolut⁹ ſit· q̃uis
⁊ ꝓpter ſudarium qđ capiti adhibebatur ⁊ inſtitas
quib⁹ corp⁹ totum alligatũ eſt· quia oĩa de lino erãt·
etiã ſi vna ſindo ibi fuit veriſſie dici potuit ligaue
rũt eũ linteis· lintea quippe gñaliter dicũtur que
lino texunt· Beda· Hinc eccl̃ie cõſuetudo deſcẽ
dit· vt corp⁹ domini nõ in ſericis ⁊ auro textis con
ſecret· ſed in ſindone munda· Criſ. Quia vo bre
uitate temporis vrgebant· Nona enĩ hora mortuo
xp̃o deinde accedentib ad pilatum ⁊ deponẽtib xp̃i
corp⁹ veſpera inmnebat· Ideo ponunt eũ in ꝓximũ
monumẽtũ· Vnde ſubdit· Erat aũt in loco vbi cru
cifixus eſt· ort⁹ ⁊ in orto monumẽtũ nouũ· in quo nõ
dum quiſq̃ꝫ poſitus fuerat· Quod diſpenſatione fa
ctum ẽ· ne alter⁹ alicui⁹ qui cũ eo iaceret eſtiaretur
reſurrectio facta eſſe· Aug· Sicut enĩ in marie
ṽginis vtero nemo añ illũ nemo poſt illũ cõceptus
eſt ita in hoc monumẽto nemo añ illũ nemo p⁹ illũ ſe
pult⁹· G. lx. Per h̃ etiã ꝙ nouũ fuit ſepulcꝝ miſtice
dat intelligi ꝙ ꝑ xp̃i ſepulturã omes innouamur
morte ⁊ corruptione deſtructa· Attende etiã abundã
tiam ꝓ nobis ſuſcepte paupertatis· Nam q̃ domũ in
vita non habuit poſt mortẽ q̃ꝫ in alieno ſepulcro re
ponit ⁊ a ioſeph· nud⁹ exiſtẽs operit· ſeqt· Ibi g⁹ ꝓpt
paſceuen iudeoꝝ quia iuxta erat monumẽtum poſu
erũt ihm· Aug· Acceleratã vult itelligi ſepultu
rã· ne aduespераſceret· qñ iam ꝓpter paſceuen quã ce
nam puram iudei latine vſitati⁹ aput nos vocant
facere tñc aliquid nõ licebat. Criſ· Propinquũ aũt
fuit ſepulcrum vt diſcipuli poſſent cũ facilitate ac
cedere ⁊ cõſideratores fieri eoꝝ ne eueniebant· ꝓpe
exiſtente loco ⁊ vt ſepulture teſtes eſſẽt etiã inimi
ci cuſtodientes ſepulcrũ· ⁊ vt falſus oſtẽderetur ia
qui de furto ſermo. Beda. Miſtice autem ioſeph
interp̃tatur app⁹· ꝑ acceptiõem boni operis· ad qđ
monemur vt corpus chriſti digne accipere merea
mur· Theoph· Nunc etiã quodammõ xp̃c aput
auaros mortificatur in paupe famem patiẽte· Eſto
ergo ioſeph· ⁊ tege xp̃i nuditatẽ· nõ ſemel ſed in tuo
tumulo ſpiritali· conſiderãdo recõde ⁊ cooperi· ⁊
miſce mirraꝫ ⁊ aloem amaricantia· cõſiderando vo

cem illã· Ite maledicti in ignẽm eternum· qua nihil
amarius eſtimo·

Capitulum. xx.

Una aũt ſabbãti maria magdale
ne venit mane cũ ad huc tene/
bre eſſent ad monumẽtũ Et vi
dit lapidem reuolutũ a monu/
mẽto Cucurrit ergo ⁊ venit ad ſymonẽ pe
trũ ⁊ ad alium diſcipulum q̃ꝫ diligebat ihe
ſus ⁊ dicit eis Tulerũt dñm de monumen
to ⁊ neſcimus vbi poſuerũt eũ Exijt ergo
petrus ⁊ ille alius diſcipul9 ⁊ venerũt ad
monumentũ Currebãt aũt duo ſimul ⁊ il
le alius diſcipl's precucurrit citius petro ⁊
uenit prior ad monumentũ. Et cum iclinaſ
ſet uidit poſita lintheamina non tamẽ itro/
iuit. Venit ergo ſymon petrus ſequens eũ
⁊ introiuit imonumentũ. ⁊ uidit lintheami
na poſita ⁊ ſudariuꝫ qđ fuerat ſuper caput
eius. cum nõ lintheaminib poſitũ ſꝫ ſeperatĩ
in uolutum in vnũ locum Tunc ergo intro
iuit ⁊ ille diſcipl's qui uenerat primus ad
monumentũ ⁊ uidit ⁊ credidit. Non dũ enĩ
ſciebãt ſcripturas quia oporteret eũ a mor
tuis reſurgere.

Criſ. Quia iã tranſierat ſabbatũ in q̃ impedieba
tur a lege· nõ potuit maria magdalene q̃eſcere ſed
venit ꝓfundo diluculo conſolatõꝫ quãdam a loco ſe
pulture inuenire volens· Vnde dr̃. Vna aũt ſabba
ti maria magdalene venit mane· cũ adhuc tenebre
eſſent ad monumentũ· Aug· de con· euan· Venit
quidem maria magdalene ſine dubio· ceteris mulie
ribus q̃ dño miniſtrauerãt· plurimũ dilectiõe feruẽ
tior vt non immerito iohãnes ſolam cõmemoraret
tacitis eis que cum illa fuerant ſicut alij teſtantur.
Aug· ſr̃ ioh· Vna aũt ſabbati eſt· quẽ iã diẽ dñi
cũ ꝓpter dñi reſurrectionẽ mos xp̃ianus appellat
q̃ꝫ mathe⁹ ꝑma ſabbati noiauit· Beda· Dicit ergo
vna ſabbati· hoc eſt· altera ſiue ꝑma die poſt ſabba
tum· Theoph· Vel aliter· Ebdomade dies iudei
ſabbatum noiabant· Vnam aũt ex ſabbati diebꝫ pri
mam futuri aũt ſeculi· exemplar eſt hec dies quõꝫ
futuri ſeculi· vna dies eſt nequaq̃ꝫ nocte interpola
ta· De⁹ enĩ ibi ſol eſt· qui nũq̃ꝫ occidit· In hac igit̃
dies dñs reſurrexit icorrupibilitatẽ corporis aſ
ſumẽs ſicut nos in futuro ſeculo incorruptiõe indu
emur· Au· õ ꝯ euã· Qđ aũt marc⁹ dic· valđ mane
oriente iam ſole· nõ repugnat ei· qđ hic dicit· Cum
adhuc tenebre eſſẽt· Die quippe ſurgẽte aliq̃ reliquie
tenebraꝝ tantomagis extenuant· quantomagis ori
tur lux· Nec ſic accipiendũ eſt· qđ ait marc⁹· valde
mane orto iaꝫ ſole· tanq̃ꝫ ſol ipe iã videret ſuper ter
ram· ſed pot⁹ ſicut dicere ſolem⁹ eis· quib⁹ volum⁹
ſignificare tempeſt⁹ aliqđ faciendum· Orto aũt iam

Sole dr̄ · id eſt ꝯ primo aduenieñte in has partes.
¶ Greg · in ome · Cōgrue aūt dr̄ · cū adhuc tenebre
eſſent maria em̄ autorē oīm quē carne viderat mor
tuū querebat ī monumēto ⁊ qa hūc mīme inuenit
furatū credidit Adhuc ergo erāt cū uenit tenebre
ad monumētū Seqt̄ · Et vidit lapidē ꝛuolutū a mo
numēto ¶ Au · ꝯ ꝯ · euā · Ja gᵒ fc̄m ēat qd̄ ſolꝰ mathꝰ
ꝯmēorat ꝯ t̄eremotu ⁊ lapide reuoluto cōterritiſ ꝗ
cuſtodibꝰ ¶ Criſ · Surrexit q̄dē dn̄s lapidꝰ ⁊ ſignacu
lis ſepulcro iniacentibꝰ Quia vō oportebat ⁊ alios
certificari apiē monumētū pᵒ reſurrectōꝫ ⁊ ita credidē
qd̄ factū eſt ꝯ demū ꝗ ⁊ mariā mouit videns em̄ lapi
dem ſublatū non intrauit neq̄ ꝓſpexit ſed ad diſci
pulos ex multo amore cū velocitate cucurrit nondū
aūt de reſurrectiōe nouerat aliqd̄ maifeſtū · ſꝫ puta
bat trāſlationem corporis eſſe factā · ¶ Glo · Et idō cu
currit nūciare diſcipulis vt aut ſecū quererēt · aut
ſecū dolerēt ⁊ hoc ē qd̄ ſeqtur · Cucurrit ergo ⁊ ve
nit ad ſimeō ē petrū ⁊ ad aliū diſcipl̄m quē dilige
bat ihs · ¶ Aug · Ita ſe ꝯmemorare ſolꝫ ꝗ eū dilige
bat ihus qui vtiq̄ oēs ſed ipm̄ p̄ ceteris ⁊ familia
riᵒ diligebat ſeqt̄ · Et dixit eis · Tulerūt dn̄m meuꝫ
⁊ neſcio vbi poſuerūt eū ¶ Greg · in · mo · Hoc aūt
dicens totū ꝓ parte inſinuat ſolū q̄ppe corpꝰ dn̄i q̄
ſitura veniat ⁊ q̄ſi totꝰ ſabbatū deplorat ¶ Au · No
nulli aūt codices greci ecīā hn̄t · Tulerūt dn̄m meū ·
qd̄ uideri dictū pt̄ ꝓpenſiore caritatis uꝰ famulatus
affectu · Sed ꝯ in plurībꝰ codicibꝰ q̄s i ꝓmptu hēmꝰ
non inuenimꝰ · Diſcipl̄m aūt quē diligebat ihus ſe
ipm̄ dicit · nā q̄ppe ita ꝯmēorare ſolꝫ ꝗ eū diligebat
ihꝰ q̄ vtiq̄ oēs ſeipm̄ p̄ceteris ⁊ familiariꝰ diligebat
¶ Cri · Euāgeliſta vō n̄ putat inferē hac laude nꝫ ve
cūdū exiſtimat · ꝗ ab ea priꝰ abſceēnt · Audientes
gᵒ illi cū multo ſtudio monumēto miſiſūt · ¶ Greg
Illi aūt p̄ ceteris cucurrerūt q̄ p̄ ceteris amauerūt
videlicet petrꝰ ⁊ iohes · vn̄ ſequit̄ Exijt ergo petrꝰ
⁊ ille aliꝰ diſcipulus ⁊ venerunt ad monumētum ·
¶ Theo · Sed ſi q̄ras quō aſtantibꝰ cuſtodibꝰ vene
runt ad monumētū rudis queſtio qm̄ poſtq̄ꝫ dn̄s r
ſurrexit ⁊ vna cū t̄remotu affuit angelꝰ ī ſepulcro
receſſerēt cuſtodes annūciātes phariſeis ¶ Aug · Cū
aūt iam dixiſſet venerūt ad monumētum regreſſus
eſt vt narret quō venerīt atq̄ ait · currebāt aūt duo
ſimul ⁊ ille aliꝰ diſciplꝰ p̄cucurrit citꝰ petro ⁊ venit
p̄or ad monumētū vbi oſt̄ ꝗ ipē p̄or venit · ſꝫ tāq̄ꝫ de
alio cūcta narrat ¶ Cri · veniēs aūt ꝯſiderat lintea
mina poſita Vn̄ ſeqtur · Et cū ſe inclinaſſet vidit po
ſita linteamia nihil tn̄ ipē plꝰ ꝓſcrutat̄ ſꝫ deſiſtit · ⁊
hoc eſt qd̄ ſubdit̄ · Nō tn̄ introiuit petrus vō ut fer
uidꝰ introiens ꝯmiſſa inſpexit diligent̄ · ⁊ ampliꝰ
vidit · vn̄ ſeqt̄ · Venit ergo ſimon petrꝰ ſeq̄ns eū · ⁊
intro · mmo · ⁊ vidit lin · po · ⁊ ſud · qd̄ fu · ſup ca · eius
nō cum lin · po · ſꝫ ſep · inuol · in vn · loc · qd̄ erat reſur ·
ſignū · Neq̄ em̄ ſi q̄ſpiam eum trāſtuliſſet corpꝰ eius
denudaſſet neq̄ ſi furatꝰ eſſet huiꝰ rei fuiſſet ſollicitꝰ
vt leuarēt ſudarium ⁊ inuoluerēt ⁊ ponerent i vꝰ
locum ſeorſū a linteamibꝰ ſed ſimpliciē vt ſe hēbat ·
ſuſcepiſſet corpꝰ · Jō em̄ iohānes p̄miſit qm̄ ſepul
tus eſt cū mirra q̄ ꝯglutinat corpori linteaīa vt nō
decipiaris ab his q̄ dicūt eū furto ſublatū eſſe Nō

em̄ ita inſenſatꝰ eēt q̄ furarēt · vt circa rē ſupfluam
tm̄ ſtudiū ꝯſūmeret · Pꝰ petrū aūt ⁊ iohes introiuit
vn̄ ſeqt̄ · Tūc gᵒ intro ⁊ ille diſ · q̄ ve · p̄ ad mo · ⁊ vi
dit ⁊ credidit · ¶ Aug · Nō nulli putāt ꝯ iohēꝫ cre
didiſſe ꝗ ihus reſurrexerit · ſꝫ qd̄ ſeqtur · ꝯ nō indi
cat · vidit gᵒ inane monumētū ⁊ credidit qd̄ dixerat
mulier · nā ſeqtur · nōdū em̄ ſciebāt ſcri · qꝫ opo · eū a
mor · rſu · n̄ gᵒ credidit eū rſurrexiſſe quē neſciebat
oportē rſurgē · qm̄ aūt ab ipō dn̄o audiebāt q̄uis ap
tiſſime dicēt̄ ꝯſuetudie tn̄ audiēdi ab illo parabolas
nō intelligebāt ⁊ aliqd̄ aliud eū ſignificare credebant ·
¶ Greg · i ome · Hec aūt tā ſubtilis euāgeliſte ꝯſcri
ptio a miſterijs vacare credenda nō ē p iohem em̄ iu
niorē ſinagoga · p ſeniorē vō petꝝ eccl̄ia gentiū dſi
gnat̄ · qꝫ ⁊ ſi ad dei cultū p̄or eſt ſinagoga q̄ꝫ eccl̄ia
gētiūꝫ ad vſum tn̄ ſeculi p̄or ē multitudo gentiuꝫ q̄ꝫ
ſinagoga · cucurrerīt autē ſit̄ · qꝫ ab ortus ſui tempe
vſq̄ ad occaſū pari ⁊ ꝯmūi via · ⁊ ſi nō pari ⁊ ꝯmūi
ſenſu gētilitas cū ſinagoga ꝯcurrit · venit ſinagoga
p̄or ad monumētū ſꝫ minie itrauit · qꝫ legiſ quidē mā
data ꝓcepit · ꝓphetias ꝯ incarnatōe ac paſſiōe dn̄ica
audiuit ſꝫ credere i mortuū noluit · veit autē ſimon
petrꝰ ⁊ itroiuit ī monimētuꝫ · qꝫ ſecuta pᵒ erior eccl̄ia
gētiuꝫ xp̄m ihm̄ · ⁊ cognouit carne mortuuꝫ ⁊ viuē
tem credidit deū Sudariuꝫ autē capitis dn̄i cū linte
aminibꝰ nō iuenit̄ · qꝫ caꝰ xp̄i deꝰ ⁊ diuīcatis ī ꝯp̄hēſi
bilia ſacr̄mēta ab infirmitatis nr̄e cognitōe diſiuncta
ſūt eiuſq̄ potēcia crature trāſcēdit naturam · nō ſolum
aūt ſeparatim · ſꝫ inuolutū inueniri dr̄ · qꝫ lintei qd̄ inuo
luit̄ nec initiū nec finis aſpicit̄ · celſitudꝰ aūt diuīcatis
nec cepit eē nec dſinit · bn̄ autē addit̄ i vno loco · qꝫ
in ſciſſura mentiū deꝰ n̄ ē ⁊ illi ei grām hr̄e merent̄
q̄ ſe abinuicē p ſectaꝝ ſcādala nō diuidūt · ſꝫ qꝫ ſolet
p ſudariū laborātiū ſudor detergi pt̄ ⁊ ſudarij noīe in
telligi labor dei Sudariū gᵒ qd̄ ſup caꝰ eiꝰ fuerat ſe
orſū inuenit̄ · qꝫ ipa redēptoris nr̄i paſſio lōge a nr̄a
paſſiōe diſiūcta ē · qm̄ ipē ſn̄ culpa ꝓtulit qd̄ nos cū
culpa toleramꝰ ipē ſpōte morti ſuccūbere voluit ad
quā nos veiꝰ inuiti pꝰq̄ꝫ aūt itrauit petrꝰ ingreſſꝰ ē
⁊ iohes qꝫ in fine mūdi ad redēptoris fidē ecīā iudea
colliget̄ ¶ Theo · vl aliꝰ intellige petꝝ actiuū ⁊ ꝓm
ptū iohem vō ꝯtemplatiuū ⁊ docilē erga reꝝ diui
naꝝ habuiſſe ꝑitiā · plerumq̄ aūt puenit ꝯtemplatiuꝰ
notitia ⁊ docilitate · ſꝫ actiuꝰ iſtantia feruoris ⁊ ſedu
litate p̄cedit illiꝰ acumē ⁊ pꝰ inſpicit diuinū miſteriū
¶ Abierūt ergo iteꝝ diſcipl̄i ad ſemetip
ſos maria aūt ſtabat ad monumētū foris plo
rās · dū ergo fleret īclinauit ſe ⁊ ꝓſpexit in
monumētū ⁊ vidit duos āgelos ī albis ſedē
tes vnū ad caput ⁊ vnū pedes · vbi poſitū
fuerat corpꝰ ihesu dicunt ei illi Mulier qd̄
ploras? dic̄ eis qa tulerīt dn̄m meū ⁊ neſcio
vbi poſuerīt eū hec cū dixiſſꝫ cōuſa ē retror
ſum ⁊ vidit ieſū ſtantē ⁊ nō ſciebat · qa ihe
ſus eſſꝫ · dicit ei iheſus · Mulier quid ploras
Quem queris? Illa eſtimans quia ortula
nus eſſet dicit ei · Domine ſi tu ſuſtuliſti eū

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Domine ſi tu ſuſtuliſti eum dicito mihi vbi
poſuiſti eum. ⁊ ego eū tollam. Dicit ei ieſus
Maria. cōuerſa illa dicit ei Rabom qđ dicit̄
magiſter. dicit ihesus Noli me tangere nō
dum em̄ aſcendi ad prēm meum Vade aūt
ad fratres meos ⁊ dic eis aſcendo ad prēz
meum ⁊ prēm veſtrum deum meū ⁊ deum
veſtrū Venit maria magdalene annuncians
diſcipulis quia vidi dn̄m. ⁊ hec dixit mihi

¶ Greg. in omē. Maria aūt madalene que fuerat ī
ciuitate peccatrix amando veritatem lauerat lacrimis
maculas criminis. cui⁹ mentē magna vis amoris accē
derat. Que a monumēto domini eciā diſcipulis rece
dentibus nō recedebat. Dicit̄ em̄. Abierūt ergo iteruz
diſcipuli ad ſemetipſos ¶ Aug. Id eſt vbi habitabāt
⁊ vnde ad monumentū cucurrerāt. viris aūt redeū
tibus infirmiorē ſexū in eodem loco fortior tenebat af
fect⁹. vnde ſeqtur. Maria aūt ſtabat ad monumētū
foris plorās. ¶ Aug. de con. euan. Id eſt ante illū
ſaxei ſepulcri locum. Sed tamē intra illud ſpacium
quo iā ingreſſe fuerāt. hort⁹ quippe illic erat ¶ Criſ.
Ne mireris aūt q̄ maria amare flebat ad ſepulcꝛ
Petr⁹ vō nihil tale paſſ⁹ eſt. cōpaſſibile em̄ eſt mu
liebre genus ⁊ natura flebile. ¶ Aug. Oculi igit̄
qui dn̄m quēſierāt ⁊ nō inuenerāt. ſ lacrimis vaca
bant. ampli⁹ dolentes q̄ fuerat ablatus de monumē
to q̄ȝ q̄ fuerat occiſus in ligno. q̄m mgrī tanti cui⁹
vita ſubtracta fuerat nec memoria remāebat ¶ Au
de concordia euan. Viderat aūt cum alijs mulieribꝰ an
gelū ſedentez ad dexteris ſup lapidem reuolutū a mo
numento. ad cui⁹ vba cū fleret. pſpexit ī monumē
tum. ¶ Criſ. Magnū em̄ ad mitigationē eſt monu
mentū aparens vide demq̄ȝ eam vt pl⁹ refeſceret.
⁊ inclinantem ſe ⁊ volentē locum videre vbi iacuit
corp⁹ Dn̄i ſequit̄. Dum ergo fleret inclinauit ſe ⁊
pſpexit in monumētū ¶ Greg. Amanti em̄ ſemel
aſpexiſſe non ſufficit. quia vis amoris intentionem
multiplicat inquiſitionis. ¶ Aug. Nimiū em̄ dolebat
nec ſuis nec diſcipulorꝫ oculis facile putabat eſſe cre
dendum. An poti⁹ diuino inſtinctu ī aīo eius effectū
eſt vt pſpiceret ¶ Gre. Queſiuit em̄ prius ⁊ mi
nime inuenit. pſeuerauit vt quereret. vn̄ ⁊ cōtigit vt
inueniret. actūq̄ȝ eſt vt deſideria dilata creſcerent ⁊
creſcēcia caperēt. qđ inueniſſet. Sancta ei deſideria di
latione creſcūt. Si aūt dilatione deficiūt deſideria n̄
fuerūt. Iſta itaq̄ȝ que ſic amat que ſe ad monumētum
qđ pſpexerat. iterū inclinat videam⁹ quo fructu vis
amoris in ea ingeminat op⁹ inquiſitionis. Sequitur ei
Et vidit duos angelos in albis ſedentes vnū ad ca
put ⁊ vnū ad pedes vbi poſitum fuerat corp⁹ ihu.
¶ Criſ. Quia em̄ nō erat excelſa mulieris mens
vt ex ſudarijs perciperet reſurrectionē angelos vidit
in leto habitu. vt ⁊ ipa a paſſione mitiget̄. ¶ Au.
Quid autem eſt q̄ vn⁹ ad caput alter ad pedes ſe
debat. an q̄m qui grece angeli dicunt̄ latine ſūt nun
tij iſto mō xp̄i euangeliū velut a capite vſq̄ȝ ad pe
des ab inicio vſq̄ȝ ad finem ſignabāt eſſe nūciandū

¶ Greg. Vel ad caput ſedet angel⁹ cū p apoſtolos p̄
dicatur q̄a in principio erat v̄bum. ⁊ quaſi ad pedes
ſedet cum dr̄. Verbū caro factum ē. Poſſum⁹ etiam
p duos angelos duo teſtamēta agnoſcere que dn̄ pa
ri ſenſu incarnatū ⁊ mortuū ac reſurrexiſſe dn̄m
nunciant quaſi teſtamētū pri⁹ ad caput ⁊ teſtamētū
poſteri⁹ ad pedes ſedet. ¶ Criſ. Angeli aūt aparen
tes nihil de reſurrectione dicunt. ſed paulatim in eū
q̄ de reſurrectione eſt. intrant ſmonē. Quia ei muli
er vltra cōſuetudinē perlarꝫ habitū viderat ne tur
betur audiuit cōpaſſionis vocē. vnde ſeqtur. Dicūt
ei illi Mulier quid ploras angeli lacrimas prohibe
bant ⁊ futurꝫ quodammodo gaudium nūciabāt ita em̄
dixerunt Quid ploras ac ſi dicerent. plorare noli.
¶ Grego. Ipſa em̄ ſacra eloq̄a que in nos lacrimas
amoris excitant eaſdem lacrimas cōſolant̄ dum no
bis redemptoris noſtri ſpeciem repromittūt ¶ Au.
At illa eos putās interrogaſſe neſciētes cauſas pro
dit lacrimarꝫ. vnde ſequit̄. Dicit eis quia tulerūt do
minū meū. Dn̄m ſuum vocat domini ſui corp⁹ exa
nime a toto ptem ſignificat. ſicut oēs cōfitemur ihm
xp̄m filiū dī ſepultum cū ſola eius ſepulta ſit caro.
Sequit̄. Et neſcio vbi poſuerunt eū. Hec erat cā
maiorꝫ doloris. quia neſciebat quo iret ad conſolan
dum dolorē. ¶ Criſ. Nondum aūt de reſurrectiōe
aliq̄d nouerat. ſed adhuc tranſlationē imaginabatur
¶ Aug. dē cō. euā. Hic intelligendi ſūt ſurrexiſſe an
geli vt eciā ſtantes viderēt. ſic lucas eos viſos eſſe
cōmemorat. ¶ Aug. ſr̄ iohem. Sed hora iā vene
rat. qua idē qđ nunciatū quodāmodo fuerat ab an
gelis flere phibentibꝰ gaudium ſuccederet flentibꝰ.
vnde ſequit̄. Hec cū dixiſſet conuerſa eſt retrorſum.
¶ Criſ. Sꝫ quare ad angelos loquens ⁊ nonduz ab
eis aliquid audiēs cōuertitur retrorſū mihi videt̄
q̄ hoc ea dicēte. xp̄c poſt eam aparuit ⁊ angeli cō
ſiderantes dn̄atorem ⁊ figura ⁊ inſpectione ⁊ motu
cōfeſtim oſtenderūt q̄m dn̄m viderūt ⁊ hoc ē quod
mulierē conuerti retrorſuꝫ fecit. ¶ Greg. Notādū
eciā q̄ maria que adhuc de domini reſurrectione du
bitabat cōuerſa retrorſum eſt vt videret ihm. quia
videlicet p eandē dubitationē ſua quaſi tergū ī do
mini faciem miſerat. quē reſurrexiſſe minime crede
bat. Sꝫ quia amabat ⁊ dubitabat videbat ⁊ nō ag
noſcebat eū. vnde ſequit̄. Et vidit ihm ſtantē ⁊ nō
ſciebat quia ihs eſſet ¶ Criſ. Angelis ei vt dn̄atori
aparuit. mulieri vō nō ita ne eam ex pma viſione
ſtupefaceret. Non em̄ oportebat eā repente ad excel
ſa reducere. ſed paulatim. Sequit̄. dicit ei ihus mu
lier quid ploras. quem queris ¶ Greg. interogat̄
doloris cauſa vt augeat̄ deſiderium. quatin⁹ cū noīa
ret quē quereret. in amorē eius ardentius eſtuaret
¶ Criſ. Et quia ī cōmuni figura aparuit eſtiauit
eū hortulanū eſſe. vnde ſeqtur. Illa eſtimans quia
hortulan⁹ eſſet. dicit ei. Dn̄e ſi tu ſuſtuliſti eum di
cito mihi vbi poſuiſti eū. vt ego eum tollam. hoc ē
ſi propter timorem iudeorꝫ leuaſti eū dicito mihi ⁊ ego
eum tollam. ¶ Theoph. Timebat em̄ ne iudei etiam
corpi inſeuirent examini. ⁊ iō volebat in alio loco in
cognito illud tranſponē. ¶ Greg. Forſitan aūt nō
errādo hec mulier errauit q̄ ihm hortulanū credidit

An non ei ſpiritalē hortulan⁹ erat q̄ in ei⁹ pectore ꝑ
amoris ſui vim ſemina ꝟtutū vireſcia plantabat ſꝫ
quid ē ꝙ uiſo eo quē hortulanū credidit cui necduꝫ
dixerat quē q̄rebat ait. Dn̄e ſi tu ſuſtuliſti eū. ſꝫ vis
amoris hoc agere ſolet in aīo vt quē ipſe ſꝑ cogitat
nullū aliū credat ignorare. poſtq̄ȝ aūt eam dn̄s ꝯmūi
vocabulo appellauit ex ſexu ⁊ agnit⁹ nō eſt. vocat
ex noīe. vn̄ ſequit̄. Dic̄ ei ih̄us maria. ac ſi dicat re
cognoſce eū a quo recognoſceris. maria g° quia vo
catur ex noīe. recognoſcit auctorē quia ⁊ ipſe erat
qui q̄rebat̄ exteri⁹. ⁊ ipſe qui eā interi⁹ ut q̄reret
docebat. vn̄ ſequit̄. Cōuerſa illa dic̄ ei raboni. qd̄ dr̄
mgr̄. ¶ Criſ. Sic̄ em̄ iudeis qn̄q; ī manifeſt⁹ erat ⁊
p̄ñs. ita ⁊ loq̄ns cū volebat ſeip̄m notū faciebat. q̄li
ter aūt conuerſa dicit cū xp̄c ad eum loq̄retur. mihi
videt̄ ꝙ dicēte ea vbi poſuiſti eū cōuerſa eſt ad an
gelos ut īterogaret cur ſtupefacti eſſēt. Deīn xp̄us
vocans eā ⁊ cōuertit eā ad ſeip̄m. ⁊ ꝑ vocē manife
ſtū ſeip̄m fecit. ¶ Aug. Vel q2 p⁹ cōuerſa corpe qd̄
nō erat putauit nunc corde ꝯuerſa qd̄ erat agnouit
Nēo aūt calūnietur mlierē ꝙ hortulanū dixērit do
minū ⁊ ih̄m mgr̄m. Ibi em̄ honorabat hoīem a quo
bn̄ficium poſtulabat. h̄ r̄colebat doctorē a quo diſcē
nere humana ⁊ diuina diſcebat. Aliter g° dn̄ dixit
ſuſtulerīt dn̄m meū aliē aūt. Dn̄e ſi tu ſuſtuliſti eum.
¶ Greg. Jam ꝟo ab euangeliſta nō ſubdit̄ qd̄ mu
lier fecit ſꝫ ex eo innuit̄ qd̄ audiuit. ſequit̄. dic̄ ei ih̄s
Noli me tangē. in his nam q; ꝟbis oñdit̄ ꝙ maria
amplecti voluit ei⁹ veſtigia quē r̄cognouit. ſꝫ cur tā
gi nō debeat rō q; addit̄. cū ſubiūgit̄. nōdū ei aſcēdi
ad p̄rem meū. ¶ Aug. Sꝫ ſi ſtans in terra nō tangit̄
ſedens ī celo quō ab hoīe tangēt̄ q̄ certe anteq̄ȝ aſcē
deret diſcipl'is ſuis ſe obtulit tangendū dicēs. pal
pate ⁊ videte quia ſpūs carnē ⁊ oſſa nō h̄t. ut lucas
teſtat̄. q̄s autē tam ſit abſurdus. ut dicat eū a diſci
pulis qdem anteq̄ȝ aſcendiſſꝫ ad p̄rem. ſe voluiſſe tā
gi a mulierib⁹ aūt noluiſſe n̄i cū aſcendiſſet ad p̄rem
Sed legūtur etiā femine p⁹ reſurrectiōeȝ anteq̄ȝ ad
p̄reȝ aſcēderet tetigiſſe ih̄m ī q̄bꝰ erat et ipſa maria
magdalena narrante matheo. aut g° h̄ ſic dictū ē ut
in illa femina figurarēt̄ eccl'ia de gētib⁹ que in xp̄m
nō credidit n̄i cū aſcendiſſet ad p̄rem aut ſic ī ſe cre
di voluit ih̄s⁹ h̄ eſt ſic ſe ſpiritalit̄ tangi ꝙ ipſe ⁊ pat̄
vnū ſint. ei⁹ quippe īntimis ſenſib⁹ qd̄ āmodo aſcendit
ad p̄rem q̄ ſic in eo ꝑficent ut p̄ri agnoſcat eq̄lem
Quō aūt hec nō carnalit̄ adhuc in eū credebat queȝ
ſic̄ hoīem flebat. ¶ Aug. p̄mo de tri. Tact⁹ aūt tan
q̄ȝ finē facit notionis. ideoq; nolebat in eo eſſe finem
intenti cordis in ſe ut hoc qd̄ videbat̄ tm̄⁹ putarēt̄.
¶ Criſ. Vel aliē volebat hec mulier adhuc cū xp̄o
eſſe ſicut ⁊ ante paſſionē. ⁊ p̄ gaudio nihil magnuȝ
excogitabat q̄muis caro xp̄i multo melior facta fuerit
reſurgendo. Ab hac g° intelligēda eam abducēs di
xit noli me tangere vt cum maiori reuerētia ei loqua
tur. Vnde nec diſcipulis aparet de reliquo cum eis
ꝯuerſans vt reuerēti⁹ ei attendant dicēs aūt nōdum
em̄ aſcendi oſtendit q̄m illuc ꝑperat ⁊ feſtinat. Euȝ
aūt qui illuc debet abire ⁊ nō vltra cū homib⁹ cōuer
ſari non oportebat cū eadem videre m̄te qua ⁊ ante
Et h̄ manifeſtat cōſequent̄ dicens. Vade aūt ad fra

tres meos ⁊ dic eis. Aſcendo ad p̄rem meū ⁊ p̄reȝ
vr̄m deum meū ⁊ deū vr̄m. ¶ Aug. xi. de trin. In
ter ceteras impietates ſuas etiā hoc dicto domi vti
ſolent heretici ut ꝑ id ꝙ pat̄ ei⁹ pater eoꝝ eſt ⁊ de⁹
eius de⁹ eorum eſt. in natura dei non ſit. ſed ī forma
dei manens formā ſui aſſumpſit. Et cum h̄ ad homi
nes in ſui forma xp̄c ih̄us loquat̄ nō ambigit̄. quin
pater ſibi ut ceteris ſit ex ea pte qua homo ē. ⁊ de⁹
ſibi ut cunctis ſit ex eā natura qua ſu⁹ eſt. Demq;
hunc eundē ſmonem cepit dicens. vade ad fratres
meos. Fratres autem ex carne ſunt deo. Ceterum
vnigenitus deus ſine frib⁹ eſt. ¶ Aug. Vel aliē nō
ait p̄rem vr̄m. ſed patrē meum ⁊ patrem veſtrum
Aliter g° meū aliter vr̄m. natura meum. gr̄a vr̄m
Neq; dixit deum veſtrum ſed deum meum ſub quo
ego homo ſū ⁊ deū veſtrum. inter quos ⁊ ipſꝫ medi
ator ſum. ¶ Aug. de con. euan. Tunc ergo egreſſa
eſt a monumēto hoc eſt ab illo loco vbi erat hortū ſpa
tium ante lapidem effoſſum ⁊ cum illa alie quas ſe
cundum marcū inuaſerat tremor ⁊ pauor. ⁊ nemi
ſcꝫ alioꝝ quicq̄ȝ dicebant. vnde ⁊ hic dicitur. venit
maria magdalene annuncians diſcipulis quia vidi
dn̄m ⁊ hec dixit mihi. ¶ Grego. Ecce humani ge
neris culpa ibi abſcondit̄. vnde proceſſit. quia em̄
in paradiſo mulier viro ꝓpinauit mortē a ſepulcro
mulier viris annūciauit vitaꝫ ⁊ dicta ſui viuificato
res narrat que mortiferi ſerpētis ꝟba narrauerat.
¶ Aug. de con euan. Dum aūt cū aliis veniret tunc
ſcd̄m matheum occurrit illis ih̄s dicens auete. Hic g°
colligim⁹ ⁊ angeloꝝ collocutionē bis inīo eas habu
iſſe. venientes ad monumentum ⁊ etiā ipſius domini ſe
mel ſcꝫ qn̄ maria hortulanū putauit ⁊ iterꝫ cum eis
occurrit in via. ut eas repetitiōe firmaret. ⁊ ſic venit
maria magdalene annūcians diſcipulis nō ſolum ip
ſa ſꝫ ⁊ alie quas lucas cōmemorat. ¶ Theo. Miſtice
aūt maria que int̄pretatur domina illumiata illumia
trix ſeu ſtella maris ſignificat eccl'iam que magdalēa
id eſt turrēſis dr̄. Nam magdalon grece latine tur
ris dicit̄. ꝓpter illud quod dicit̄ in pſalmo. Fact⁹ eſt
mihi turris fortitudinis. in eo aūt ꝙ hec mulier diſci
pulis xp̄m reſurrexiſſe nunciauit oēs monentur
maxime quib⁹ eſt ꝯmiſſum p̄dicādi officiū vt ſiquid
eis celit⁹ reuelatū fuerit ſtudioſe p̄ximis ꝓpinent.

¶ Cū ergo ſero eſſꝫ die illa vna ſabbatorū
⁊ fores eēnt clauſe vbi erāt diſcipuli cōgre
gati ꝓpter metū iudeoꝝ venit ieſ⁹ ⁊ ſtetit
in medio diſcipuloꝝ ⁊ dic̄ eis. pax vobis ⁊
cū hoc dixiſſꝫ oñt eis man⁹ ⁊ lat⁹. gauiſi ſt̄
ergo diſcipuli viſo dn̄o dixit ergo eis iterū
Pax vobis ſic̄ miſit me p̄r ⁊ ego mitto vos
Hec cū dixiſſꝫ inſufflauit ⁊ dic̄ eis. Accipite
ſpm̄ſanctum quorū remiſeritis peccata re/
mittūt̄ eis ⁊ quoꝝ r̄tinueritis retenta ſūt.
Thomas autēȝ vnus ex xii. qui dicit̄ didi
mus non erat cum eis qn̄do venit ihesus.

Dixerunt ei alij diſcipuli. vidim⁹ dominuȝ
Ille aūt dixit eis. Niſi videro ī manib⁹ ei⁹
figuram clauorū ⁊ mittā digitum meum ī
locum clauorū. ⁊ mittam manum in latus
eius. non credam .

¶ Criſ. Audientes diſcipuli qḋ maria anunciauit
ↄſequens erat vt aut diſcrederent aut credentes do
lerēt qm̄ eos nō reputauit dignos ſua viſione. hec
igit̄ recogitantes. neqȝ p̄ vnā diem dimiſit ꝑtranſi
re ſȝ ex eo ꝙ ſciebant iā ſuſcitatum eſſe videre ſcien
tib⁹ ⁊ timidis exiſtentib⁹ cū ſero factuȝ eſſet ipſis aſtitit
vnde dr̄. Cū g⁹ ſero eſſet die illa vna ſabbatoruȝ ⁊
fores eſſent clauſe. vbi erāt diſcipuli ↄgregati ꝓp̄
metum iudeoꝝ. ¶ Beda. in hoc infirmitas apłoruȝ
monſtrat̄ ꝙ forib⁹ clauſis intus cōgregati reſidenȝ
ꝓpter timorem iudeoꝝ quoꝝ metu fuerāt prius di
ſperſi. Venit ihūs ⁊ ſtetit in medio eoꝝ. āt ſero apuit
quia ↄſequēs erat tunc maxime eos timidos eſſe.
¶ Theo. Vel quia p̄ſtolabat̄ vt oīs ↄuenirēt. ho
ſtijs vo clauſis ut oſtēdat quia eodem modo reſurre
xit ad iacēte lapide ſup monumētū. ¶ Aug. in ſer
mone paſch. Nōnulli aūt de hac re ita mouētur vt
pene periclitent̄. afferentes contra miracula diuina p̄
iudicia ratiocinationum ſuaꝝ. Sic em̄ diſputāt. Si
corp⁹ erat. ſi hoc ſurrexit de ſepulcro quod pependit
in ligno quō per hoſtia clauſa intrare potuit ſi com
prehēdis modū n̄ eſt miraculū. vbi deficit rō ibi ē fi
dei edificatio. ¶ Au. ſr̄ ioh. Moli quidem corporis vbi
diuinitas erat hoſtia clauſa nō obſtiterūt. ille qppe
eis non aptis intrare potuit quo naſcente virgini
tas matris inuiolata pmanſit. ¶ Criſ. Sed mirabi
le eſt qualit̄ phantaſma eū non eſtimarēt. ſed h̄ fuit
qa mulier puemens mītis mītam fidem operata eſt. ſȝ
⁊ ipſe p viſum manifeſtū ſe eis oſtendit ⁊ voce eoꝝ
fluctuātē mētem firmauit vn̄ ſeqt̄ ⁊ dixit eis. Pax
vobis id ē ne tumultuemi. In q̄ ēt ↄmemorat vbū
qḋ ante cruceȝ dixerat Pacē meam do vob̄ ⁊ rur
ſus in me pacem habebitis. ¶ Greg. Et quia ad il
lud corp⁹ qḋ videri poterat. fides inueniū dubita
bat oſtendit eis ꝓtin⁹ manus ⁊ lat⁹. vnde ſequitur
Et cum hoc dixiſſet. oſt̄ eis man⁹ ⁊ lat⁹. Claui em̄
man⁹ fixerant. ⁊ lancea latus aperuerat. Ibi ad du
bitantiū corda ſananda vulneꝝ ſunt ſeruata veſti
gia. ¶ Criſ. Et qa an̄ crucē eis dixerat. Iteꝝ videbo
vos ⁊ gaudebit cor vr̄ȝ h̄ ope ipleē vn̄ ſeqt̄. Gaui
ſi ſunt diſcipuli viſo dn̄o. ¶ Au. xxij. de ci. dei. Cla
ritas qua iuſti fulgebūt ſicut ſol in regno prīs ſui
in xp̄i corpore cū reſurrexit ab oculis diſcipuloꝝ
potius abſcōdita fuiſſe qȝ defuiſſe credenda eſt. nō
em̄ eam ferret human⁹ atqȝ infirm⁹ aſpect⁹ qn̄ ille a
ſuis ita deberet attendi vt poſſet agnoſci. ¶ Criſo.
Vniuerſa aūt hec eos ad fidem certiſſimā īducebāt
quia vero prelium inexpugnabile habebant ad iu
deos rurſus eis pacem annūciat. vn̄ ſequit̄. dixit er
go eis iteꝝ pax vobis ¶ Beḋ. Iteratio ↄfirmatio
eſt ſiue ideo repetit quia gemina eſt virtus caritatis
vel quia ipſe eſt q̄ fecit vtraqȝ vnū. ¶ Criſ. Simt
oſtēdemōſtrat crucis efficatiā p quā ſoluit oīa triſtia.
⁊ ↄtulit oīa bona ⁊ h̄ eſt pax. mulierib⁹ aūt ſup an
nūciatū ē gaudiū qa ī triſticijs illud gen⁹ erat ⁊ hāc
ſuſcepit maledictionē dicente dn̄o. in dolore paries.
Quia ergo vniuerſa ꝓhibentia ſunt deſtructa ⁊ di
recta ſunt omnia ꝺ reliquo ſubdit. ſicut miſit me pa
pater ⁊ ego mitto vos. ¶ Gre. Pater quidem fili
um miſit qui hunc p redemptione generis humani ī
carnari cōſtituit. itaqȝ dicit. ſic miſit me pr̄ ⁊ ego
mitto vos id eſt ea caritate vos diligo cū inter ſcan
dalum pſecutoꝝ mitto qua me caritate pater diligit
quē venire ad tolerandas paſſiones fecit. ¶ Augu.
Equalem aūt patri filium nouim⁹ ſȝ hic verba me
diatoris agnoſcimus. medium quippe ſe oſtēdit dicen
do ille me ⁊ ego vos. ¶ Criſ. Sic igit̄ eleuauit eo
rum animum ⁊ ab his que facta ſunt ⁊ a dignitate
mittentis. ⁊ non adhuc deprecatio ad patrem fit ſed
ſua auctoritate dat eis virtutem vn̄ ſequitur. hec cū
dixiſſet inſufflauit ⁊ dicit eis accipite ſpiritū ſctm̄.
¶ Au. iiij. de tri. Flat⁹ g⁹ corpore⁹ ſubſtātia ſpūſſcti
non fuit ſed demonſtratio p ↄgruam ſignificatiōȝ non
tantū a patre ſed etiā a filio ꝓcedere ſpiritū ſctm̄.
Quis em̄ dementiſſim⁹ diceret alium fuiſſe ſpiritū
quē ſufflans dedit ⁊ alium quem poſt aſcenſionem
ſuam miſit. ¶ Gre. Cur aūt prius in terra diſcipu
lis datur poſtmodū de celo mittit̄ niſi ꝙ duo ſunt p̄
cepta caritatis dilectio videlicȝ dei ⁊ dilectio ꝓximi
In terra datur ſpūs vt diligatur ꝓximus. ex celo
datur ſpiritus vt diligatur deus. ſicut ergo vna ē
caritas ⁊ duo p̄cepta ita vnus eſt ſpirit⁹ ⁊ duo da
ta. prius a conſiſtente dn̄o in terra poſtmodū datur
ex celo quia in ꝓximi amore diſcitur qualiter perue
niri debeat ad amorem dei. ¶ Criſ. Quidā aūt dicūt
quoniā non ſpiritū dedit ſed aptos eos ad ſuſceptio
nem ſpiritus p inſufflationē cōſtruxit. ſi em̄ āgelū
videns daniel exceſſum mentis paſſus eſt quid ineffa
bilem illam gratiam ſuſcipiētes paſſi eſſēt niſi diſci
pulos ſuos primitus inſtruxiſſet. nequaqȝ āt quis
peccabit dicens tūc ſuſcepiſſe eos quādā poteſtatem
ſpiritalis gratie ut non mortuos ſuſcitent ⁊ mira
cula faciant ſed ut dimittant peccata. vnde ſequit̄.
Quoꝝ remiſeritis peccata remittūtur eis ⁊ quo
rum retinueritis retenta ſunt eis. ¶ Augu. Eccle
ſie caritasque p ſpiritum ſctm̄ diffundit̄ ī cordib⁹
noſtris participum ſuoꝝ peccata dimittit. Eoꝝ āt
qui non ſūt eius participes tenet. ideo poſtqȝ dixit.
accipite ſpiritū ſctm̄. continuo de peccatoꝝ remiſſio
ne ⁊ retentione ſbiecit. ¶ Gre. Sciendū uero ē ꝙ
hi qui prius ſpiritū ſctm̄ habuerūt ut ⁊ ipſi ino
centes viuerēt ⁊ ī p̄dicatione qbuſdam ꝓdeſſēt. id
circo hunc poſt reſurrectionē domini patenter acce
perunt ut ꝓdeſſe non paucis ſed pluribus poſſēt. li
bet ergo ītueri illi diſcipuli ad tanta onera humili
tatis uocati ad quātum culmen glorie ſint producti
Ecce non ſolū de ſeipſis ſecuri fiūt. ſed ⁊ p̄incipatū
ſupni iudicij ſortiunt̄ vt uice dei quibuſdaȝ peccata
retineant qbuſdam vo relaxent. Hoꝝ nunc in eccle
ſia epiſcopi locum tenēt ⁊ ſoluendi ac ligandi pote
ſtatem ſuſcipiunt qui gradum regiminis ſortiūt̄. grā
dis honor ſed graue pond⁹ iſti⁹ eſt honoris. durum
quippe eſt ut q̄ neſcit tenere moderamina vite ſue.

iudex fiat vite aliene. ¶ Cris. Sacerdos eñi ⁊ si ꝓ
am bene dispensauerit vitam alioꝝ. vo non cum dili
gencia curam habuerit cum pinciosis in gehēnam
vadit. Scientes igit̄ piculi magnitudinē multaꝫ tri
buite ei deuocionē ⁊ etiam si nō valde nobiles fue
rint. nō autē iustum ē ab his q̄ in pncipatu subiac
unt̄ iudicari ⁊ si vita eorum fuit valde detractabil̄
in nullo ledens in his que sunt ei cōmissa a deo. Nō
eñi sacerdos sed neqꝫ angelus aut archangelus operari
aliq̄d potest in his que sūt data a deo. Sed pater ⁊
filius ⁊ spūssanctus omia dispensant. Sacerdes autē
suā linguā ⁊ manū tribuit. nō eñi iustum esset. ꝓpt
alterius maliciam circa simbola nr̄e salutis ledi eos. q̄
ad fidem veniūt. omissis aūt discipulis congregatis
solus thomas deficiebat a dispersione que iam facta
erat. vnde dr̄. Thomas aūt vnus ex duodecim q̄ dicit̄
didimus non erat cū eis qñ venit ihus ¶ Alchuī. Di
dimus grece latine geminus ꝓpter dubium cor i credē
do. Thomas abyssus quia altitudinē diuinitatis circa
fidem penetrauit. ¶ Greg. Non aūt casu gestuꝫ
est vt electus ille discipulus tunc deesset. Egit nanqꝫ mi
ro modo supna clemencia vt discipulus dubitans dū
in magr̄o suo wlnera palparet carnis. in nob̄ vulne
ra sanaret infidelitatis. Plus eñi nob̄ infidelitas tho
me ad fidem quā fides credentiū discipuloꝝ profuit
q̄a dum ille ad fidem palpādo reducit̄. nr̄a mens oī
dubitatione postposita in fide solidat̄. ¶ Beda. Que
ri aūt potest quare hic euangelista tunc thomā de
fuisse dicat. cū lucas scribat qꝫ duo discipuli eūtes
in emaus reuersi i iherusalem inuenerit vndecim cō
gregatos. sꝫ datur intelligi quoddam fuisse interual
lum qꝫ ad horā thomas egressus sit. ⁊ ihus veniens
in medio eorum stetit. ¶ Cris. Sicut aūt simpliciter ⁊
qualitercūqꝫ credere facilitatis ē. Ita multa inuesti
gare ē grossissime mēas. Et ꝓpter h̄ thomas accusa
tur. Apostolis eñi dicentibus qñ vidimus dñm. nō cre
didit non eñi illis discredens. quantum rem putans
impossibilē esse. vñ sequitur. Dixerūt ergo ei alij disci
puli vidimus dñm. Ille aūt dixit eis nisi videro in
manibus eius fixurā clauorum. ⁊ mittam digitū meuꝫ
in locū clauoꝝ ⁊ mittā manum meam in latus eius nō
credam. Alijs eñi grossior extitit. eam que est p sensuꝫ
grossissimū scꝫ tactū querebat fidem. ⁊ neqꝫ oculis
credebat. vñ non sufficit ei dicere ni videro. Sed ad
didit. ⁊ misero digitum ⁊c.

¶ Et post dies octo iterum erāt discipuli
eius intus ⁊ thomas cū eis venit ihesus ia
nuis clausis ⁊ stetit in medio ⁊ dixit. Pax
vobis. Deinde dicit thome Infer digitum
tuum huc ⁊ vide manus meas. ⁊ affer ma-
num tuam. ⁊ mitte in latus meum. ⁊ noli
esse incredulus sed fidelis Respondit tho-
mas ⁊ dixit ei. dominus meus ⁊ deus meus
Dixit ei ihesus. Quia vidisti me credidi-
sti Beati qui non viderunt ⁊ crediderunt.
Multa quidem ⁊ alia signa fecit ihesus in
conspectu discipulorum suorum. Que non
sunt scripta in hoc libro Hec autem scripta
sunt. vt credatis quia ihesus est christus
filius dei. ⁊ vt credentes vitam habeatis
in nomine eius.

¶ Cris. Considera dñatoris clemenciam qualiter ⁊
p vna aia ostendit seipm wlnera hñtem ⁊ accedit
vt saluet vnum. Et minus discipuli ānūciantes dig
ni erāt fide ⁊ ipse pmittens Sꝫ tñ quia solus thomas
quesiuit neqꝫ hoc eū puauit xp̄c. Non aūt statim
ei aparet sed post dies octo. vt in medio a discipul̄
admonitus accendat̄ ad maius desideriū ⁊ fidelior fie
ret in futuꝝ. Vnde dr̄. Et post dies octo iteꝝ erant
discipuli eius intus. ⁊ thomas cū eis. venit ihs ianuis
clausis ⁊ stetit ī medio ⁊ dixit pax vob̄ ¶ Au. i s.
pasc. Queris a me ⁊ dicis. si p hostia clausa itrauit
vbi est corporis moles? Et ego respondeo si sup ma
re ambulauit. Vbi est corporis pondus? Sed fecit
illud dñs tāqꝫ dñs nūquid igitur. quādo resurrexit
destitit esse dominus. ¶ Cris. Astat itaqꝫ ihus. ⁊ nō
expectat a thoma interrogari. sed vt ostendat. qm̄ cū
loquebat̄ ad condiscipulos aderat eisdem verbis vsus
est. ⁊ pmo q̄dem increpat vel improperat. Vñ seq̄t.
Deinde dicit thome Infer digitum tuū huc. ⁊ vide
manus meas. ⁊ affer manū tuam ⁊ mitte in latus meū
Secundo autem erudit dicens. Et noli esse in cre
dulus. sed fidelis. Vide quoniam infidelitatis erat
ambiguitas. sed anteqꝫ spiritumsanctum acciperet.
postea autem non. Sed firmi erant de reliquo Di
gnum aūt est querere qualiter corpus incorruptibi
le typos habebat clauorum. Sꝫ ne tumultueris con
descensionis eñi erat vt discerent. quoniam ipse erat
q̄ crucifixus fuerat ¶ Aug. d̄ simbo. Posset aūt si vel
let d̄ corpore suscitato ⁊ clarificato omnem maculā
cuiuslibet cicatricis abstergē. Sꝫ sciebat quare ci
catrices in suo corpore reseruaret. Sicut enim de
monstrauit thome non credenti nisi tangeret ⁊ vi
deret. ita etiam inimicis suis vulnera demonstratu
rus est sua. Non qꝫ eis dicat sic thome. q̄a vidisti ⁊
credidisti. sed non conuincens eos veritas dicat. ec
ce hominem quem crucifixistis. videtis wlnera que
infixistis. agnoscitis latus. quod pupugistis quoniā
per vos ⁊ ꝓpter vos apertum est. nec tamen intrare
voluistis ¶ Aug. xxij. d̄ ci. Nescio aūt quomō ercaꝫ
sic afficimur amore martirum beatorum vt velimus
in illo regno in eorum corporibus videre wlnerum
cicatrices que pro xp̄i nomie ptulerūt. Et fortassis
videbimus. Non eñi deformitas in eis. sed dignitas
erit. ⁊ quedam q̄uis in corpore non corporis. sed
virtutis pulcritudo fulgebit. Nec ideo tamē si aliqua
martiribus amputata ⁊ ablata sunt membra. sine
ipsis membris in resurrectione erunt mortuorum
quibus dictum est. Capillus capitis vestri non peri
bit. Sed sic hoc decebit in illo nouo seculo vt indi
cia gloriosorum vulnerum in illa immortali carne
cernantur. vbi membra vt preciderentur percussa
vel secta sunt ibi cicatrices. Sed tñ eisdem mēbris

Sed tñ eiſdem membris redditis non ꝑditis apare bunt. Quãuis igitᷣ omia que acciderãt corpori uicia tunc nõ erunt. nõ ſũt tñ appellãda uicia ↄtutis moi cia. Greg. in homel. Palpandã aũt carnem do⸗ min⁹ ꝑbuit quã clauſis ianuis introduxit qua in re duo mira ⁊ iuxta humanaꝫ rationem ualde ſibi con traria oſtendit. dum poſt reſurrectionem corp⁹ ſuuꝫ ⁊ incorruptibile ⁊ tñ palpabile demõſtrauit. Nam ⁊ corrumpi neceſſe eſt quod palpatᷣ ⁊ palpari non poteſt. qđ non corrumpitᷣ. ⁊ incorruptibile ſe ergo ⁊ palpabilem demõſtrauit ut ꝑfecto poſt reſurrecti onẽ eſſe oſtenderet corp⁹ ſuum ⁊ eiuſdem nature ⁊ alterius glie. Greg. xiiii. mora. Corp⁹ ctiã no ſtrũ in illa reſurrectionis glia erit quidem ſubtile ꝑ effectum ſpiritalis potencie. Sed palpabile ꝑ vita tem nature. Non aũt ſicut eutici⁹ ſcripſit impalpa bile ⁊ ventis aereqꝫ ſubtili⁹. Aug. Videbat aũt thomas tangebatqꝫ hoiem ⁊ confitebatᷣ deum queꝫ non videbat. neqꝫ tangebat. Sed ꝑ hoc quod vide bãt. atqꝫ tangebat. illud iã remota dubitatione cre debat. Vñ ſequitᷣ. Rñdit thomas ⁊ dixit ei. Dñs me⁹ ⁊ de⁹ me⁹. Theo. Qui prius infidelis fuerat poſt lateris tactum. optimum ſe theologum oſtendit Nam duplicem naturã vnicãqꝫ hipoſtaſin xp̄i edi ſeruit. Dicendo eñ domin⁹ me⁹ humanã naturaꝫ. di cendo vo de⁹ me⁹. diuinam confeſſ⁹ eſt ⁊ vnũ ⁊ eũ dem deũ ⁊ dñm. Sequitᷣ. dicit ei ihs. quia vidiſti me credidiſti. Aug. Non ait tetigiſti me ſed vidiſti me. qm̄ generalis quodãmodo eſt ſenſus viſ⁹ nam ⁊ per quatuor alios ſenſ⁹ noiari ſolet uelut cũ dicim⁹ audi ⁊ viđ quã bñ ſonet. olfac ⁊ viđ quã bñ oleat. gu ſta ⁊ viđ quã bñ ſapiat. tãge ⁊ viđ qꝫ bñ caleat. vñ ⁊ h dñs or̄ infer digitũ tuũ huc ⁊ vide man⁹ meas Quid aliud ait. quã tange ⁊ vide. Nec tamẽ ille oculos habebat in digito. Ergo ſiue intuendo ſiue etiã tãgendo hoc ait. Quia vidiſti me credidiſti. qꝫ uis dici poſſit nõ fuiſſe diſcipulũ tangẽ cuꝫ ſe offer ret ille tãgẽdũ auſũ. Gre. Sed cũ ap⁹ᷣ dicat fi des eſt ſubſtantia ſperandaꝝ reꝝ argumentum nõ aparentiũ. ꝑfecto liquet quia que aparẽt. iam fideꝫ non habent. ſed agnitionẽ. Dũ ergo vidit thomas cum palpauit. cur ei dicitᷣ. Quia vidiſti me credidi ſti. ſed aliud vidit. aliud credidit. hoiem vidit. ⁊ de um confeſſ⁹ eſt. Letificat aũt valde quod ſeqᷣtur be ati qui non viderũt ⁊ crediderunt. In qua ſententia nos ſpiritualitᷣ ſignificati ſum⁹. qui eũ quẽ carne nõ vidim⁹ mẽte retinem⁹. Si tñ fidem nr̄am opib⁹ ſeqᷣ tur. Ille eñ vere credit qui exercet operando qđ cre dit. Aug. Preteriti aũt temporis uſus ẽ verbis tã quam ille qui id qđ erat futuꝝ in ſua nouerat ꝑde ſtinatõe iã factũ. Criſ. Cũ ergo aliqᷣ nũc dixerit vellẽ in tꝑib⁹ illis fuiſſem ⁊ vidiſſeꝫ xp̄m miracu la facientẽ. excogitet beati qui nõ viderũt ⁊ credide rant. Theo. Exprimit aũt ⁊ hic diſcipulos qui nec plagas clauorũ nec latus palpantes crediderũt Criſ. Quia vo iohãnes pauciora aliqᷣ euangeli ſtis dixerat. ſubiungit. Multa quidem ⁊ alia ſigna fe cit ihus in cõſpectu diſcipuloꝝ ſuoꝝ que nõ ſũt ſcrip ta in libro hoc. Sed nec alij oĩa dixerũt ſed q̄ erãt ſufficiẽcia ad fidẽ attrahere audiẽtes. mihi aũt videtᷣ hic dicere ea que poſt reſurrectionẽ ſunt ſigna. ⁊ id dicit in cõſpectu ſuoꝝ diſcipuloꝝ. cũ quib⁹ ſolis p⁹ reſurrectionẽ conuerſatus eſt. Deinde vt diſcas qm̄ nonſolũ diſcipuloꝝ gracia ſigna fiebant induxit. hec aũt ſcripta ſunt vt credatis q̄a ihus eſt xp̄c fili⁹ dei cõmuniter ad humanam naturã loquẽs ⁊ vt oñdat qm̄ non illi q̄ creditᷣ. ſed nobiſipſis vtile eſt credere ſubditᷣ. Et vt credentes vitã habeatis in noĩe eius id eſt ꝑ ipm̄. ipſe enim eſt vita.

Capitulum. xxi.

Poſtea maiſeſtauit ſe ihesus ite rũ ad mare tiberiadis. maniſe ſtauit aũt ſic. Erãt ſimul petr⁹ ⁊ thomas qui dicitᷣ didimus. ⁊ nathanael q̄ erat a chana galylee ⁊ filij ze bedei ⁊ alij ex diſcipulis ei⁹ duo. Dicit eis ſi mon petrus. Vado piſcari. dicũt ei venimus ⁊ nos tecũ. Et exierunt ⁊ aſcẽderunt in na uim. Et illa nocte nichil prediderunt. Mane aũt facto ſtetit ihesus in littore. Non tamẽ cognouerũt diſcipuli q̄a ihesus ẽ. Dicit er go eis ihesus. Pueri nũqđ pulmẽtariũ habe tis? Reſponderunt ei non. dixit eis. Mittite in dexteram nauigij rethe. ⁊ inuenietis. miſe rũt ergo ⁊ iam nõ valebant illud trahere p̄ multitudine piſciũ. dicit ergo diſcipulus ille quẽ diligebat ihesus petro. domin⁹ eſt Symon petrus cum audiſſet q̄a domin⁹ eſt tunica ſuccinxit ſe. erat eñ nudus ⁊ miſit ſe in mare. Alij aũt diſcipuli nauigio vene rũt. Non eñ longe erant a terra. ſed quaſi cubitis ducentis trahentes rethe piſcium Vt ergo deſcẽderũt in terram. viderũt pri mas poſitas ⁊ piſcem ſuppoſitũ ⁊ panem. dicit eis ihesus. Afferte de piſcibus quos prediđiſtis nunc. Aſcendit ſymon petr⁹ ⁊ traxit rethe in terrã plenum magnis piſci bus. centũ q̄nquaginta trib⁹. Et cum tãti eſſent non eſt ſciſſum rethe.

Aug. Quõ in mediate euãgeliſta ꝑmiſerat velut libri huic indicat finẽ. Sed narratᷣ hic deinde quẽ admodũ ſe maiſeſtauerit dñs ad mare tiberiadis. vñ or̄. Poſtea maiſeſtauit ſe ihs iteꝝ ad mare tiberiadis Criſ. Dicit aũt poſtea quia nõ cõtinue cũ eis am bulabat. vt antea. dicit etiã manifeſtauit ſe quia nõ videretᷣ niſi ↄdeſcenderet quia incorruptibile erat cor pus. Noci autem meminit. oñdẽs qm̄ plurimũ timo ris eis dñs abſtulerat. vt de reliquo ipi longe a do mo ꝑcedant non vltra in domo cõcluſi. ſed in galile am ierant. periculum declinãtes iudaicũ. Beda. More aũt ſolito euangeliſta prius retulit cãꝫ dein de quẽadmodũ res geſta ſit enarrat. Vnde ſeqᷣtur.

Manifeſtauit aūt ſic. ¶ Criſ. Quia vo neq; dñs
cū eis cōtinue erat neq; ſpūs datus erat. neq; aliqd
tunc erat eis cōmiſſum neq; aliqd habebāt agere. ar
tem piſcatoriam tractabant. vñ ſequit. Erant ſimul
ſimon petrꝰ ⁊ thomas qui dr̄ didimꝰ. ⁊ nathanael
qui erat a chana galilee. q̄ ſcz vocatꝰ eſt a philippo.
⁊ filij zebedei ſcz iacobꝰ ⁊ iohānes ⁊ alij ex diſcipulꝭ
eiꝰ duo. dic̄ eis ſimō petrꝰ vado piſcari ¶ Gre. i ho.
Queri poteſt cur petrꝰ qui piſcator ante cōuerſionē
fuit. poſt cōuerſionē ad piſcationē rediit cū veritas
dicat. nēo mittens manū ſuā ad aratrū. ⁊ reſpiciēs
retro aptꝰ eſt regno dei ¶ Aug. Quod ſi feciſſēt di
ſcipuli defuncto ihū priuſq; reſurrexiſſ; a mortuis
putaremꝰ eos illa que animos eorū occupauit. deſpe
ratiōe feciſſe. Nūc vo poſt eū ſibi de ſepulcro red
ditū viuū poſt inſpecta vulnerū loca poſt acceptuz
in ſufflatiōe eiꝰ ſpm̄ſanctū ſubito fuit ſic̄ fuerāt non
hoīm ſ; piſciū piſcatores Ridendū ē ergo nō eos
fuiſſe phibitos ex arte ſua licita vidū neceſſarium
querē ſui applicatus integritate ſeruata Si qñ vnde
viuerēt aliud nō haberēt. Si enī beatꝰ paulꝰ ea po
teſtate q̄ p̄fecto cū ceteris euāgelij p̄dicatoribꝰ ha
bebat nō cū ceteris vterēt ſ; ſtipendio ſuo militaret
ne gētes a nomie xp̄i poſitas alienas doctrina eiꝰ
quaſi venalis offēdret alr̄ educatꝰ artē quā nō no
uerat didicit vt cū ſuis manibꝰ tranſigit doctor nul
lus grauarēt auditor. quāto magis beatꝰ petrꝰ qui
iam piſcator fuerat qd nouerat fecit ſi ad pn̄s illud
tempꝰ. aliud vnd̄ viueret. non inuenit. ſed rñdebit
quiſpiā Et cur nō inuenit cū dñs pmiſerit dicens.
Querite p̄mū regnū dei ⁊ iuſticiā eius ⁊ hec omia
apponent̄ vobis Proſus eciam dñs qd pmiſit. im
pleuit. Nā quis aliꝰ piſces qui caperētur. appoſuit
qui nō ob aliud credendꝰ eſt. eis ingeſſiſſe penuriam
qua cogerent̄ ire piſcatū. ñ diſpoſitū volens exhi
bere miraculū. ¶ Grego. in ho. Negociū ergo qd
ante cōuerſionē ſine peccato extitit. hoc eciā poſt cō
uerſionē repetere culpa nō fuit. vñ poſt cōuerſiōem
ſuā ad piſcationē petrꝰ rediit matheꝰ vo ad thelonii
negociū non reſedit. Sūt enī pleraq; negocia que ſi
ne peccatis exhiberi aut vix aut nullatenus poſſūt.
Que ergo ad peccatum implicant. ad hec neceſſe
eſt ut poſt conuerſionem animus non recurrat.
¶ Criſ. Alij aūt diſcipuli ſequebantur petrū Vnd̄
dicitur. dicūt ei venimus ⁊ nos tecum Colligati enī
de reliquo ſibinuicem erant ⁊ ſimul volebant piſca
tionē videre Sequitur. Et exierunt ⁊ aſcenderūt
in nauim. In nocte aūt piſcabantur. quia adhuc for
midoloſi erant. ¶ Greg. Facta eſt aūt diſcipulis
piſcationis magna difficultas ut veniente magr̄o fi
eret admirationis magna ſublimitas. Vnde ſequi
tur. Et illa nocte nihil prendiderunt. ¶ Criſ. Labo
rantibꝰ aūt ⁊ affictis diſcipulis aſtitit ihus. vñ ſeqt.
Mane aūt facto ſtetit ihus in littore. non tñ cogno
uerunt diſcipuli q̄a ihs eſt. Non enī ſeipm mox eis
oſtendit ſ; voluit i allocutionē cū eis venire. ⁊ p̄mo
loquitur eis humaniꝰ. nā ſequitur. Dic̄ eis ihus. pueri
nunqd pulmentarium habetis. Hoc aūt dicit q̄ſi ab eis
aliqd emere vellet. ut aūt timuerūt. eis ſignū dedit
p qd cognoſcerent. Sequitur enī. Dixit eis mittite i
dexterā nauigij rete ⁊ inuenietis multa aūt cōſecutā

ter facta ſunt quorum p̄mū eſt. multos piſces eſſe
cōprehenſos. vñ ſeqtur. Miſerunt ergo rete ⁊ iam
non valebāt illud trahere p̄ multitudine piſcium. ſ;
in xp̄i cognitiōe petrꝰ ⁊ iohānes ſuos pprios modos
oſtenderunt. Johannes enī pſpicacior erat ⁊ id p̄mꝰ
cognouit xp̄m. vnde ſeqtur. Dicit ergo diſciplꝰ ille
quē diligebat ihus petro. dñs eſt. ¶ Bed. Hoc in
dicō ſic̄ ſepe ita ⁊ hic ſuā demōſtrat pſonaz Cogno
uit aūt p̄mꝰ dñm ſiue miraculo iſtiꝰ piſcatiōis ſiue
ſono pcognito vocis ſiue p̄me remiſcens piſcatōis.
¶ Criſ. Petrus aūt feruentior erat ⁊ ideo pmptiꝰ
venit ad xp̄m. Seqtur enī Simon petrꝰ cū audiſſet
q̄a dñs eſt. tunica ſuccinxit ſe. erat enī nudꝰ ¶ Be.
Dr̄ petrꝰ nudus fuiſſe ad cōparationem ceteroz ve
ſtimentoz q̄bꝰ vti ſolebat ſic̄ ſolemus dicē cū aliq̄;
ſimplici veſtimento videmꝰ indutū quare nudus ince
dis. Siue pt̄ intelligi q̄ more piſcatorum ſtudio pi
ſcandi nudꝰ inceſſerit. ¶ Theop. Ex vo ſe precinx
it petrꝰ. pudoris eſt ſignū. Precinxit aūt ſe lineo
amictu quē fenices ⁊ tyrij piſcatores circūuoluūt
ſibi cū nudi ſe ſiue etiā ceteris indumentis apponūt.
¶ Beda Eodem autem ardore quo ⁊ multa alia fe
cerat. venit ad ihm vnde ſequitur. ⁊ miſit ſe in ma.
alij autem di. naui. venerunt. Non eñ intelligendū
eſt petrū ſup fluctꝰ veniſſe ſ; aut natando aut pedibꝰ
pprijs q̄a erant pe terram. ſeqtur enī. Nō longe enī
erant a terra. ſ; q̄ſi cu. ducētis ¶ Glo. Interpoſitiō ē.
Sequit̄ enī. Trahētes rete piſ. ut ſit ordo littere alij
diſcipuli nauigio venerūt trahētes rete piſciū. Nō
longe enī āc ¶ Cri. Deinde aliud ſigꝰ ponit cū ſub
dit. vt ergo deſcen. in ter vide. pru. po. ⁊ piſ. ſuppo
⁊ panē Nō enī adhuc ex materia ſuppoſita opat̄ ſ;
ad id qd eſt mirabiliꝰ ducit. ſigna oñs. qm̄ ⁊ ex ſub
iecta materia ante crucē miracula faciebat ppt̄ quā
dam diſpenſationē ¶ Aug. Nō ē aūt hic intelligendū
⁊ panē fuiſſe prunis ſuppoſitū. ſ; q. d. viderūt pru
nas poſitas ⁊ piſcē ſuppoſitū prunis ⁊ viderūt panē
¶ Criſ. Vt aūt oſtenderet nō eſſe phantaſma qd factuz
eſt iubet ex piſcibꝰ ab eis captis afferri. ſequit̄ enī.
Dic̄ eis ihꝰ. Afferte de piſ. q̄s pre. nūc. deinde ⁊ aliud
ſignū fuit q̄ ex multitudie piſciū rete nō eſt ſciſſum
vñ ſequit̄. aſcēdit ſimon pe. ⁊ traxit rete ad ter. ple.
ma. piſ. cen. q̄nq̄gintatribꝰ ⁊ cū tanti eſſēt nō ē ſciſ
ſum rete ¶ Aug. Miſtice aūt in captura piſciū cōmē
dauit eccl'ie ſacramētū qualis futura ē in vltima re
ſurrectione mortuorū. Et ad hoc cōmēdādū valet q̄
tanq̄; finis ē inſ̄ pſcripti libri q̄ eſt; etiā ſecuture nar
rationis q̄ſi pꝛohemiū. Q aūt vij. diſcipli fuerūt in illa
piſcatiōe ſuo ſeptenario nūo finē ſcat tpis vniūſum
q̄ppe vij. diebꝰ voluitꝰ tpꝰ ¶ The. Cū aūt nox erat
añ ſol xp̄i pñtiā. pphe nihil ceperūt. q2 etſi vna; nati
onē iſrael corrigē conarent̄. illa tñ frequēt̄ i idolatri
am labebat̄. ¶ Gre. i ho. Queri aūt pt̄ cur diſciplis
in mare laborātibꝰ pꝰ reſurrectōz ſuā dñs in littore ſte
tit qui ante reſurrectionem ſuam coram diſcipulꝭ in
fluctibꝰ maris ābulauit. ſ; mare pn̄s ſeclm ſcat qd
ſe cāꝝ tumultibꝰ ⁊ vndis vite corruptibilꝭ illidꝭ p ſol
liditatē aūt littoris ppetuitas q̄etis eterne figurat̄. q̄a
igit̄ diſcipuli adhꝰ fluctibꝰ mortalꝭ vite inerāt i mari
laborabāt. q̄a aūt redemptor noſter iā corruptionem
carnis exceſſerat pꝰ reſurrectōz ſuā i littore ſtabat

¶ Aug. Mitt⁹ edam ſiňis eſt maris. ⁊ ideo finē ſignificat ſeculi. Sic eñi in hoc loco qualiter in fine ſecli futura ſit. ita dñs alia piſcatiōe ſignificauit eccleſiam qualiter nūc ſit. Unde ibi ihūs nō ſtabat in littore. ſed aſcendens ī vnā natum que erat ſimonis rogauit eū a terra reducere puſillū. In alia piſcatiōe non mittunē retia in dextram ne ſolos ſignificent bonos nec in ſiniſtram ne ſolos malos ſed indifferenter laxate inq̄t retia vr̄a in capturā vt pmixtos intelligam⁹ bonos ⁊ malos. H̄ aūt mittite inq̄t ī dexterā nauigij rethe vt ſignificaret eos q̄ ſtabant ad dexteraȝ ſolos bonos. illud fecit ī inicio p̄dicacōis ſue hoc poſt reſurrectiōē ſuam hīc oſtēdens illam capturam piſcium bonos ⁊ malos ſignificare quos nunc habȝ eccleſia. iſtā vero tantūmō bonos quos habebit in eternū completa in fine hui⁹ ſeculi r̄ſurrectione mortuoꝝ. Illi aūt qui ptinent ad reſurrectionē vite .i. ad dexterā ⁊ inter xp̄iani noīs retia deſigunē. non ñ in littore .i. in fine ſeculi cū reſurrexerint apparebunt. Iō non valuerūt ſic trahere retia vt in nauim refunderēt quos ceperant piſces. ſicut de alijs factū eſt. Habet aūt iſtos dexteros ecclia p⁹ finem vite hui⁹ in ſomno pacis. velut in pfundo latentes donec ad litt⁹ rete perueniat. quod in pma piſcatione duab⁹ nauiculis h̄ iſto loco ducentis cubitis eñi centum ⁊ cētū exiſtimo figuratū ꝓpt̄ vtriuſq; generis electos ⁊ circūciſionis ⁊ prepucij. ¶ Beda. Vel p ducentos cubitos gemina caritatis virt⁹ exp̄mit̄. p dilectionē eñi dei ⁊ pximi xp̄o ꝓpinquam⁹. Piſcis aūt aſſ⁹ xp̄c paſſ⁹ eſt. Ipe latere dignat⁹ eſt ī aq̄s generis humani. Capi voluit laq̄o nr̄e necis. ⁊ qui nob̄ fact⁹ eſt piſcis humanitate extitit nobis panis nos reficiēs ſua diuinitate. ¶ Greg. Petro aūt ſancta ecclia eſt ꝯmiſſa. Ipi ſpecialit̄ dicit̄. Paſce oues meas. Qō ergo poſtmodū apit̄ in voce hac nūc ſignificatur in ope. Ipe eñi piſces ad ſoliditatē littoris ptrahit. q̄a ſtabilitatem eterne p̄rie fidelib⁹ oñdit. h⁹ egit v̄bis hoc epiſtolis. hoc agit quotidie miraculorū ſignis. ſȝ cū rete magnis piſcib⁹ plenum dr̄. additur ⁊ quātis. Et h̄ ē quod ſubdit̄. Plenū magnis piſcib⁹ centū q̄nquagītatrib⁹. ¶ Aug. In alia piſcatione numer⁹ piſciuȝ nō exp̄mit̄ tanq̄ȝ illud ibi fiat quod p̄dictū eſt p ꝓphetam. Annūciaui ⁊ locut⁹ ſum multiplicati ſūt ſup numeꝝ. Hic v̄o cert⁹ eſt nūs cui⁹ reddenda ē ratio. Numer⁹ ei qui legē ſignificat decē ē ꝓpter decalogū. Cū aūt accedit ad legē gratia ⁊ ad litterā ſpūs. quodāmodo denario nūo addit̄ ſeptenari⁹. ſeptenario q̄ppe nūo ſignificat̄ ſpūſſanct⁹ ad quē ſanctificatiō ꝓprie ptinet. Primū eñi in lege ſonuit ſanctificatio in die ſeptimo. Eſaias eciā ꝓpheta eū ꝯmendat ope. vl̄ munere ſeptenario Cū ita q̄ legis denario ſpūſſanct⁹ p ſeptenarium nūꝝ accedit. hūc decē ⁊ ſeptē qui nūs ab vno vſq; ad ſeipm computatis omib⁹ creſcens ad centū q̄nquagītatres puenit. ¶ Greg. Ducam⁹ etiaȝ p trigonū .xvij. ⁊ veniūt q̄nquaginta vnum. In q̄nquageſimo aūt anno cunct⁹ popul⁹ ab omī opatione quieſcebat. ſȝ v̄a requies in vnitate eſt. vbi eñi ſciſſura diuiſionis eſt. vera requies non ē. ¶ Aug. Non g⁹ tm̄modo centū q̄nquagītatres ſancti ad vitā reſurrectum ſignificātur eternā. ſed oīes ad gr̄am ſpūs ptinentes h̄ numero figurāt̄. Qui eciā nūs ter habet q̄nquagenariū numerū. ⁊ inſup ipa tria ꝓpter miſteriū trinitatis. Quinquagenari⁹ aūt multiplicatis ſeptē p ſeptēȝ ⁊ vni⁹ adiectione cōplet̄. Vn⁹ aūt addit̄. vt eos ſignificet eſſe vnū. Non aūt fruſtra dictū eſt. q̄ erant magni. Cū eñi dixiſſet dñs. nō veni ſoluere legē. ſȝ implere datur⁹ vtiq; ſpm̄ p quem lex poſſet impleri. paucis v̄bis interpoſitis ait. Qui fecerit ⁊ docuerit magn⁹ vocabit̄ in regno celoꝝ. In p̄ma aūt piſcatione rete ꝓpter ſignificanda ſciſmata rumpebat̄ h̄ v̄o q̄ñ in illa ſumma pace ſanctoꝝ nulla erūt ſciſmata ptinuit ad euangeliſtā ꝯſequenē dicere. Et cum tanti eſſēt .i. tam magni non eſt ſciſſum rete. tanq̄ȝ illud reſpiceret vbi ſciſſum eſt. ⁊ in illi⁹ mali ꝯparatione cōmendaret hoc bonum

¶ Dicit eis ihe⁹. Venite prandete Et nemo audebat diſcumbēciū interrogare. Tu quis es ſcientes quia domin⁹ eſt. Et venit ihe⁹ ⁊ accepit panem. ⁊ dat eis ⁊ piſcem ſimiliter Hoc iam tercio manifeſtat⁹ eſt ieſ⁹ diſcipl̄is ſuis. cū reſurrexiſſet a mortuis

¶ Aug. Peracta piſcatione dñs eos ad prandium vocat. Unde dicitur. Dicit eis ihs. veīte prandete. ¶ Criſ. Hic q̄dē nō dicit q̄ comedit cū eis. ſed lucas hoc dicit. Hoc aūt fiebat. nō ut natura indigēte cibis dereliquo ſed ꝯdeſcenſione ad demōſtrationē reſurrectionis facta. ¶ Aug. xiij. de ci. dei. Corpora aūt iuſtoꝝ que in reſurrectione futura ſūt. neq; ligno vite īdigebūt quo fiat vt nullis morbo. vl̄ ſenectute inueterata moriāt̄. neq; vllis alijs corporalib⁹ nutrimentis. q̄b⁹ eſuriendi atq; ſitiendi qualiſcumq; moleſtia deuitet̄. q̄ñ certo ⁊ inuiolabili munere īmortalitatis induent̄. vt non niſi velint poſſibilitate nō neceſſitate veſcant̄. nō eñi poteſtas ſed egeſtas edēdi ⁊ bibendi talib⁹ corporib⁹ auferet̄ ſic ⁊ ſaluator nr̄ poſt reſurrectionē iā q̄dem in ſpirituali carne. ſed tamē vera. cibum ac potum cū diſcipulis ſumpſit. ñ alimentoꝝ indigētia. ſed ea q̄ ⁊ h̄ poterat poteſtate. Sequitur. Et nemo au. diſcum. inter. eū. tu q̄s es. ſci. quia do. eſt. Ac ſi diceret̄. ¶ Aug. ſup ioh̄. Nemo audebat dubitare q̄ ipe eſſet. Tanta enim erat euidentia veritatis vt eoꝝ nō ſolum negare. ſed nec dubitare q̄dem vllus auderet. q̄ñ ſi quiſq; dubitaret. vtiq; interrogaret. ¶ Criſ. Vel hoc dicit quia de reliquo nō ſimiliter ꝯfidebant ei loqui ut pri⁹. ſed cum ſilencio ⁊ reuerentia mira ſedebāt attendentes in eū ⁊ formam q̄dem alteratā videntes ⁊ multa admiratione plenā. valde ſtupefacti volebant interrogare. Sed formido in hoc q̄ ſciebant. q̄ dñs eſt detinebat interrogationē. ⁊ ſolum ꝯmedebant que eis dabat cum p̄ori poteſtate. Hic aūt nō reſpicit in celum. Neq; hūana illa facie. oñdens q̄ñ condeſcēſionis gr̄a fiebant. vn̄ ſubdit̄. Et ue. ihs. ⁊ acce. pa. ⁊ dat eis ⁊ piſ. ſimi. ¶ Aug. Miſtice aūt piſcis aſſus xp̄c eſt paſſ⁹. Ipe eſt ⁊ panis qui de celo deſcendit huic incorporat̄ ecclia ad participandū beatitudineȝ ſempiternā. ꝓpter hoc dictū eſt. afferte d̄ piſcib⁹ q̄s

Prediſiſtis nunc vt oms q̄ hanc ſpem gerim⁹ per
illū ſeptenariū nr̄m diſcipulor̄ p q̄ꝫ pē in hoc loco
nr̄a vniūſitas intelligi figurata tanto ſacramento
nos ꝯmūicare noſſemus ⁊ eadē beatitudini ſociari
¶ Greg. Per hoc ecīā ꝙ ſepcē diſcipul vltimū cō
uiuiu celebrat eos tm̄⁹ q̄ ſeptiformi gr̄a ſancti ſpūs
plem ſūt futuros ſecum in eterna refectiōe denunciat
Septē q̄ꝫ dieb⁹ omē h̄ tēp⁹ reuoluit ⁊ ſepe ſeptena
rio nūo pfectio deſignat. Illi ergo vltimo ꝯuiuio de
pñcia veritatis epulant̄ q̄ nunc pfectiōis ſtudio ter
rena tranſcēdūt ¶ Criſ. Quia vero nō ꝯtinuo cū
eis ꝯūſabatur neq̄ ſimilr̄ vt p̄us ſc̄bit euāgeliſta
dicens hoc iam terciō māifeſtat⁹ eſt iheſus diſcipul
lis cū reſurrexiſſet a mortuis ¶ Aug. Qđ nō ad
ipſas demōſtrationes. ſꝫ ad dies referre debem⁹ .i. p̄
mo die cū reſurrexiſſet. ⁊ p⁹ dies octo qñ thomas
vidit ⁊ credidit ⁊ hoc die qñ hoc đ piſcibus fecit ⁊
deinde q̄tiēs voluit uſq̄ ad diē q̄dragēſimū q̄ aſcen
dit in celū. ¶ Aug. de cō. euan. Inuenim⁹ aūt apud
quatuor euangeliſtas decies ꝯmemoratū dn̄m viſū
eſſe poſt reſurrectōem ſemel ad monumētū a mulieri
bus. iterꝫ eiſdem regrediētib⁹ a monumēto in itinere
Tertio petro. quarto duob⁹ eūtib⁹ ī caſtelluꝫ. quīto
plurib⁹ in iheruſalē vbi ñ erat thomas Sexto vbi
uidit eū thomas Septimo ad mare tyberiadis No
no ut dicit marc⁹ nouiſſime diſcūbētib⁹ Decimo ipſo
die aſcenſionis nō iā in t̄ra ſꝫ. eleuatū in nube.

¶ Cū ergo prandiſſent. dic̄ ſimoni petro
iheſus Simō iohānis diligis me plꝫ his di
cit ei ecīā dn̄e tu ſcis q̄a amo te dic̄ ei paſce
agnos meos dicit ei iterꝫ. ſimō iohānis di
ligis me Ait ille. ecīā dn̄e tu ſcis q̄ amo te
dic̄ ei paſce agnos meos. dicit tercio ſimon
iohānis amas me. Cōtriſtatꝫ ē petrus q̄a
dixit ei tercio. amas me Et dicit ei dn̄e tu
omia ſcis tu ſcis quia amo te. dicit ei paſce
oues meas.

¶ Theo. finito prandio ꝯmiſſionē ouium nō ī petro
ꝯmendat nō alij vn̄ dr̄. Cū g⁹ prādiſſent dicit ſimo
ni petro ih̄s⁹ ſimon iohīs diligis me pl⁹ his. ¶ Aug.
Sciēs dn̄s īterogabat Sciebat eñ dn̄s ꝙ nō ſolū
eū diligeret. verū ecīā ꝙ pl⁹ oīb⁹ eū diligeret petr⁹
¶ Alchu. Dr̄ aūt ſimon iohīs .i. fili⁹ iohānis car
nalis p̄ris. Miſtice at̄ ſimon obediens. Iohes gr̄a
menito g⁹ hoc noīe vocat̄ .i. obediēs gr̄e dei ut ōndā
tur ꝙ ardencori eū caritate āplectitur nō merito hu
mani. ſꝫ diuini eē numīs ¶ Aug. ſ. pal. Cū at̄ dn̄s mo
reret̄ timuit ⁊ negauit reſurgēs at̄ dn̄s amorem ī
ſeruit timorē fugauit. nā qñ negauit. mori timuit re
ſurgente dn̄o quid timeret. in quo mortē mortuā re
piret. vnde ſequit̄. Ait illi eť dn̄e tu ſcis. q̄a amo tē.
Cōſitenti at̄ amorē ſuū oues ſuas ꝯmendauit vnde
ſequit̄. dic̄ ei paſce agnos meos. tanq̄ꝫ nō eſſet vbi
oſtēderet petr⁹ amorē ſuū in xp̄m. ñ eſſet paſtor fid
lis ſub pñcipe oīm paſtor̄. ¶ Criſ. Qđ eñ maxime
oīm tribuit nobis eā que deſup ē beniuolentiam eſt

pximor̄ pcuratio p̄tenēs at̄ domi⁹ alios petro de
talib⁹ loquit̄. Eximi⁹ eñ aplor̄ erat petrus ⁊ os di
ſcipulor̄ ⁊ vertex collegij. vnđ ⁊ negatōe deleta cō
mittit ei plationē fr̄m. ⁊ negatōꝫ q̄dem ei non exp
brat. ſed dicit. Si diligis me p̄ſiſte fr̄ibus ⁊ feruen
tem amorē quē p omia demonſtraſti nunc oſtēde. ⁊
aīam quam dixiſti te eſſe poſituꝝ p me hāc da pro
ouib⁹ meis ſequit̄. dicit ei iterum ſimon iohānis di
ligis me. Ait illi. eciam dn̄e tu ſcis q̄a amo te. ¶ Au.
Merito dicit̄ petro diligis me. ⁊ reſpondet. amo te.
eiq̄ꝫ dicit̄. Paſce agnos meos vbi eciam demōſtrat̄
vnū atq̄ꝫ idem eſſe amorē ⁊ dilectionē. nam etiam do
min⁹ nouiſſime nō ait diligis me ſed amas me. Seq̄
tur eñ Dicit ei tercio ſimon iohānis amas me. ter
cio verꝫ petr⁹ eum diligat dn̄s interrogat. Reddit̄
eñ negationi trine trina cōfeſſio. ne min⁹ amori lin
gua ſeruiat q̄ꝫ timori ⁊ pl⁹ vocis eliciuiſſe videatur
mors imminens q̄ꝫ vita p̄ns. ¶ Criſ. Tercio etiam
interrogat ⁊ tercio iniūgit eādem oñs quantū appre
ciat̄ plationem pprior̄ ouiū. ⁊ qñ hoc eſt maxime
eius amoris ſignū ¶ Theo. Ex tunc etiam inoleuit
conſuetudo vt ter confiteant̄ qui veniūt ad baptiſ
mum. ¶ Criſ. Deinde tercio interrogat⁹ pturbatus
eſt. Unde ſequit̄. Contriſtat⁹ eſt petrus. quia dixit
ei tercio amas me. Rurſus formidans p̄ora ne for
te eſtimans ſe diligere ſi ñ diligat. corripiat̄. ſicut
⁊ prius corrept⁹ eſt multū ſe eſtimans fortem. Dn̄
ad ipm xp̄m refugit. vnde ſequitur. Et dicit ei. Dn̄e
tu omia ſcis .i. ineffabilia cordis p̄ſencia ⁊ futura.
¶ Aug. de v̄bis do. Inde ergo contriſtat⁹ eſt. ꝙ ſe
pe interrogat⁹ eſſet ab eo qui ſciuerat quod interro
gabat ⁊ donauerat quod audiebat. veraciter ergo
reſpōdit. ⁊ de intimo cordis ptulit amantis vocem
dicens. Tu ſcis quia amo te ¶ Aug. ſup iohan. Nō
aūt addidit pl⁹ his hoc eñ reſpondit q̄d de ſe ipſo
ſciebat Nō eñ quantū ab alio quolibet diligeret ſci
re poterat q̄ cor alteri⁹ videre nō poterat. Sequit̄.
eñ dicit ei paſce oues meas. q. d. ſit amoris officiuꝫ
paſcere dominicū gregē ſicut fuit timoris indiciū ne
gare paſtorē. ¶ Theo. Poteſt at̄ q̄s aſſignare dr̄iaꝫ
inter agnos ⁊ oues Agni ſūt q̄ introducunt̄ Oues
v̄o pfecti ¶ Alch. Paſcē at̄ oues ē credentes ī xp̄o
ne a fide deficiant ꝯfortare. t̄rena ſubſidia ſi neceſſe
ē ſubditis puidere. ⁊ exempla v̄tutū cū verbo pre
dicationis impēdere aduſarijs obſiſtere. Errantes
ſubditos corrigere ¶ Aug. Qui h̄ aūt aīo paſcūt
oues xp̄i ut ſuas velint eſſe nō xp̄i ſe ꝯuincūt ama
re ñ xp̄m vl̄ gl̄iādi vl̄ dn̄āndi vl̄ acq̄rēdi cupiditate
ñ obediēdi ⁊ ſubueniendi ⁊ deo placēdi caritate. ñ g⁹
nos ſꝫ ipm amem⁹ ⁊ ī paſcēdis ouib⁹ ei⁹ ea q̄ ſūt ei⁹
nō q̄ nr̄a ſūt q̄ram⁹ q̄ſquis ei ſeipm nō deū amat ñ
amat ſe q̄ eñ nō pt̄ viuē de ſe morit̄ utiq̄ amādo ſe.
nō g⁹ ſe amat q̄ ne viuat ſe amat. cū v̄o ille diligit̄.
de q̄ viuit̄ nō ſe diligēdo magis ſe diligit q̄ pp̄terea
nō ſe diligit vt eū diligat de q̄ viuit. ¶ Aug. in ſer.
paſc. Extitere aūt q̄dam ſerui infideles diuiſere gre
gem xp̄i. ⁊ furtis ſuis pecula ſibi fecerūt. ⁊ audis
eos dicē oues mee ſunt ille. q̄d queris ad oues meas
nō te inueniā ad oues meas ſi ⁊ nos dicam⁹ meas ⁊
illi dicāt ſuas. perdidit xp̄us ſuas.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

¶ Amen amē dico tibi. Cū eſſes iunior. ci
gebas te. et ambulabas vbi volebas Cum
aūt ſenueris. extendes manꝰ tuas et alius
te cinget et ducet quo tu nō vis Hoc aūt di
xit ſignificās q̄ morte clarificaturꝰ eēt deū

¶ Criſ. Cum dixiſſet petro dominꝰ de amore quem
habebat ad ipm pnunciat ei martirium. qḋ p ipo de
bebat ſuſtinere. erudire. nos volens quō eum ama
re oporteat. Unde dic. Amen amē dico tibi. cū eſſes
iunior. cingebas te et ambulabas ubi volebas. Me
minit poris vite. quia in ſecularibꝰ iuuenis quidem
valis eſt. qui vō ſenuerit inutilis. In diuinis aūt n̄
ita eſt. ſed cum ſupuenerit ſenectꝰ. tunc vtꝰ clarior
tunc virilitas induſtrior. in nullo ab etate phibita
quia ergo petrꝰ ſemp volebat i periculis eſſe pro
xp̄o dicit ei. confide ita implebo tuū deſideriū. ut q̄
paſſꝰ non es iuuenis exiſtēs oportet te pati ſenem
Unde ſequitur. Cum aūt ſenueris. p qḋ oñdit q̄ ne
q̄ tūc iuuenis erat neq̄ ſenex. ſed vir pfectꝰ ¶ Orig
ſup math. Et attende q̄ n̄ facile inuenit quis ex eis
qui apti fuerit ad hoc opꝰ. vt cito trāſeat de hac vi
ta. Unde nunc petro dicit. cū ſenueris. extendes ma
nus tuas. ¶ Aug Hoc eſt crucifigeris. Ad hoc aūt
ut uenias. alius te cinget et ducet quo tu non uis.
Prius dixit q̄ fieret. et deinde quomodo fieret. nō
eñ crucifixꝰ. ſed crucifigendꝰ quo nollet. eſt ductus
Solutꝰ quippe a corpore eſſe uolebat cum xp̄o. ſed
ſi fieri poſſet preter mortis moleſtiam. vitam concu
piſcebat eternam. ad quā moleſtiam nolēs uenit. ſꝫ
volens eā uicit. et reliquit hunc infirmitatis affectū
quo nēo vult mori uſq̄ adeo naturalē ut eū beato
petro nec ſenectꝰ auferre potuerit. Sed moleſtia
quantacūq̄ ſit mortis debet eam vincē uis amoris
quo amat ille qui cū ſit vita nr̄a eciā mortem volu
it p ferre p nobis. Nā ſi nulla eſſet mortis ut pua
moleſtia. nō eſſet tam magna martirij glia ¶ Cri
Dic ergo quo non vis. pter naturalē cōpaſſionē ani
me que i uita ſepat a corpore. deo hoc valiter diſpē
ſante. ut nō multi ſibi mortē iferant violentā. Deiñ
eriens auditorē euāgeliſta induxit. hoc aūt dix
it ſignificans qua morte clarificaturꝰ eēt deū Nō di
xit moriturꝰ eſſet. ut diſcas q̄m pati p xp̄o gloria
eſt patientis et honor. Niſi aūt certificaret aniꝰ q̄a
ve deꝰ eſt. minime eiꝰ intuitu mortē toleraret quo
fit ut ſanctoꝝ mors dūme ſit glie certitudo ¶ Au.
Huc inueit exitū ille negator et amator ut p eius
noie pfecta dilectione moreret. cū quo ſe moriturū
puerſa feſtinacione pmiſerat. Hoc eñ oportebat ut
priꝰ xp̄c p petri salute. Deinde petrꝰ p xp̄i predica
tione moreretur.

¶ Et cum hec dixiſſet dicit ei ſequere me.
Cōuerſus petrꝰ vidit illum diſcipulū quē
diligebat iheſus ſequentē qui et recubuit
in cena ſup pectus eiꝰ. Et dixit dn̄e quis ē
q̄ tradet te. Hunc ergo cū vidiſſet petrus
dixit iheſu domine hic aūt qḋ. dicit iheſus

Sic eum volo manere donec veniam qḋ ad
te. Tu me ſequere Exijt ergo ſermo iſte in
ter fratres q̄a diſcipulus ille nō morit Et
non dixit ieſus non moritur ſed ſic eum vo
lo manere donec veniam qḋ ad te.

¶ Augu. Cum pnunciaſſet dn̄s petro q̄ morte cla
rificaturꝰ eſſet eum inuitat eū ad ſui ſequelā Unde
dicit. Et cū hoc dixiſſet dic ei. Sequere me. cur dr̄
petro. ſequē me. nec dr̄ ceteris q̄ ſimul aderant qui
eū sic magiſtrū diſcipuli ſequebant. Sed ſi ad paſſi
onē intelligendū eſt. nunq̄d ſolus p xp̄iana vitate
paſſꝰ eſt petrꝰ. Nōne ibi erat iacobꝰ qui ab herode
maifeſtat occiſus. Verū aliquis dixerit. q̄m nō eſt
Iacobꝰ crucifixꝰ. merito dictū eſſe petro ſequē me.
qui nonſolū mortē. Sed et mortē crucis ſic xp̄c ex
pertꝰ eſt ¶ Theo. Audiēs aūt petrꝰ q̄a mortem pro
xp̄o paſſurꝰ eſt querit de iohe an moriat. vn̄ ſequit
Cōuerſus petrꝰ vidit illū diſcipulū quem diligebat
ihus ſequentē. q̄ et recubuit in cena ſup pectꝰ eiꝰ. et
dixit. dn̄e q̄s eſt qui tradet te. ¶ Aug. Seipm dic
diſcipulū quē diligebat ihs. q2 ipſū p̄ ceteris et fami
liariꝰ diligebat. ita ut in cōuiuio ſup pectꝰ ſuū diſcū
bere faceret. Credo ut iſtiꝰ euangelij qḋ p eū fuerat
pdicaturꝰ diuinā excellenciā hoc mō altꝰ cōmenda
ret. ſi ſic qui ſenſerit et hij n̄ contēmabiles ſacri eloquij
tractatores a xp̄o iohē; ꝓpterea plꝰ amatū q̄a ab in
eunte puericia caſtiſſimꝰ vixerit. ſequitur Hunc gͦ
cū vidiſſet petrꝰ dixit ihū. Dn̄e h aūt quid ¶ Theo.
Id ē nunq̄d nō morietur et ipſe ut q̄dam exponūt. ſeq̄
tur. dic ei ihs. Sic eū volo manere donec veniā. q̄d
ad te ¶ Aug. Et repetitū eſt. tu me ſequē. tanq̄ ille
ideo nō ſequeret. q̄m eū manē voluit donec veniat
q̄s facile aliud eſſe dictū credat. q̄ qḋ fratres credi
derūt. qui tūc erant. Sequitur eñ. Exijt gͦ ſmo iſte
inter frēs q̄a diſcipulꝰ ille nō moriet. Sed hanc opi
nionē iohes ipſe abſtulit dicēs. Et nō dixit ihus nō
moriet. ſed ſic eū volo manere donec veniā. q̄d ad te.
Sed cui placet adhuc reſiſtat et dicat verū eſſe qḋ
ait iohes. nō dixiſſe dn̄m q̄ diſcipulꝰ ille nō moritur
ſed hoc tn̄ ſignificatum eſſe talibꝰ verb. qualia eum
dixiſſe narrauit ¶ Theo. Vel dicet xp̄c nō negaut
iohem moriturꝰ. Nā q̄cquid ortū morit. Sed dixit
volo eū viuere uſq̄ ad mundi finē. et tūc p me pa
tietur martiriū. et iō fatent adhuc illum uiuere. ab
antixp̄o vō debere occidi. vna cū helia pdicaturꝰ no
men xp̄i. Sed et ſi aſſignet eiꝰ ſepulcrū viuentis q̄
dem illud intrauit. poſtea diſceſſit. ¶ Aug. Vel for
te aliquis in illo ſepulcro eiꝰ qḋ eſt apud epheſū dor
mire potꝰ eū q̄ mortuū iacere cōtendit aſſumēs i ar
gumētū q̄ illic terra ſenſim ſtare et quaſi ebulire p
hibet. atq̄ hoc eiꝰ anhelitū fieri pertinaciter aſſeuerās
Sed cur eiꝰ diſcipulo quē pre ceteris diligebat. pro
magno munere longū in corpore donauerit ſomnū
cum beatū petrū p ingentem martirij gliam ab onē
corporis abſoluerit. atq̄ cōceſſerit. quod paulꝰ ſe cō
cupiſcere dixit. diſſolui et eſſe cum xp̄o. Si aūt ut
ibi quod ſemp cſparſit fama aut ideo fitꝰ ut eo mō c
mendet p̄ciosa mors eiꝰ. q̄m nō eā cōmēdat martiriū

Aut ppe aliqd aliud qd nos latet manet tñ qſtio cur
dixerit dñs d homie morituro ſic eũ volo mané do
nec veiam· ill⁹ etiã mouet ad qrendũ cur iohez pl⁹
dilexerit dñs· cũ ipm pñm pl⁹ dilexerit petr⁹ quãtũ
ipe ſapio meliorẽ· q pl⁹ diligit xpm feliciorẽ vo q3
pl⁹ diligit xpc facile rñderim ſi iuſticiã liberatoris
nři quẽadmodũ defendere puderẽ· aggrediar igit d
ſoluẽda qſtiõe tã ingẽti duas vitas ſibi diuit⁹ pdica
tas nouit ecclia qꝝ vna ẽ in fide· altera in ſpe· Iſta
ſcata ẽ p aplm petꝝ· ppe aplus ſui pmatũ· Illa p
iohem io huic dr· ſeqre me p imitatoz ſcz pferendi
tpalia mala· de illo vo dr· ſic eũ volo mané donᶜ ve
niã qſi d· tu me ſeqre p imitatoz pferẽdi tpalia ma:
la· Ille manet donᶜ ſepiẽna veniõ rddit⁹ bona qd
apl⁹ dic pẽ pfecta me ſeqtur actio informata mee
paſſiõis exẽplo· ichoata vo ztẽplatio mãeat donᶜ
veio pficiẽda cũ venero qd nõ ſic intelligẽdũ ẽ· q· d·
remane vel pmané ſz expectare qm p eũ fcat quod
cũ venerit xpc implebit· in hac at actiua vita quto
magis xpm diligi⁹ tanto facili⁹ liberamur a malo·
at ipe nos mi⁹ diligt qles nos ſu⁹ ⁊ hinc io liberat
ne ſp tales ſim⁹· Ibi vo apli⁹ nos diligt qm qd ei di
ſpliceat ⁊ qd a nob auferat nõ hebim⁹· amet g⁹ eũ
petr⁹ ut ab iſta mortalitate liberemur amet ab eo io
hãnes vt i illa imortalitate fuemur· cur g⁹ iohes
mi⁹ eũ diligebat q3 petr⁹ ſi eã vitã fcabat in q eſt
mlto apli⁹ diligẽd⁹ ñ qr pterea dictũ ẽ· volo eũ ma
nere· i· expectare· donᶜ veiam· qm ⁊ ipm amorẽ q tc
multo aplior erit nõdũ hẽm⁹ ſz expectã⁹ fuẽm ut dũ
ipe venerit hẽam⁹· hoc g⁹ p petꝝ fcatũ ẽ pl⁹ aman
tem ſz mi⁹ amatũ· q mi⁹ nos amat xpc miſos q3
beatos· vitatis at ztemplatoz qlis tũc fuẽa eſt· mi⁹
amã⁹ qa nũc nõdũ nouim⁹ nec hẽm⁹· nẽo tñ iſtos in
ſignes aplos ſeparet· ⁊ in eo qd fcabat petr⁹ ambo
erãt ⁊ in eo qd fcabat iohes ambo futi erãt. Alo.
Vt alr· ſic eũ uolo mané· i· nolo eũ p martiriu zſũ
mare ſed expectare eũ i placidã abſolutõz carisſue
qm ego veniẽs rapiã eũ in etna btitudie. Theo.
Vel alr totũ in h qd dicit dñs petro ſeqre me cuncto
rũ fideliũ placitã ei inſtituit· Sit at ⁊ ſeq intelligas
h imitacoz in cũctis ⁊ vbs ⁊ opibs oñt etiã affectoem
ad ipm qa q nob aſtrictiores ſũt hos ſeq nos volum⁹.
Criſ. Si vo dixerit qs qualit igit iacobs thronũ
aſſũpſit ieroſolimoꝝ illud utiqꝫ dicã qm petꝝ orbis
ẽrat̃ medrom; auit mgr̃m· ſeqtur· zuerſus petr⁹ vi
dit illũ diſciplm et· nõ ſine cã recolit illã accubatoe;
ſz ut oñdat quantã petr⁹ hẽbat fiduciã p⁹ negacõem
q eni in cena nõ audebat iterogare· ſz iohãni iterroga
cõz zmiſit huic ⁊ ppoſita frm credita ẽ ⁊ non ſoluz
nõ zmittit alteri iterrogare q ad ipm ptinet ſz d re
liq ipe p aliis mgr̃m iterogat· qa igit magna ei pdix
erat dñs ⁊ orbẽ ẽrat zmiſat ⁊ martiriũ pnũciaue
rat ⁊ amorẽ pſtat⁹ fuẽat ampliorẽ volẽs ⁊ iohez
zmunicatorẽ accipe dixit· hic at qd⁹ q d nõne eadez
nobiſcũ veniet via· valde eni iohem amabat petr⁹ ⁊
p euangeliũ oñt eoꝝ colligatio ⁊ in actibs aploꝝ· ſic
igit nunc vicẽ reddit petr⁹ iohanni· eſtimans eni
eũ velle iterogare de ſeipo ⁊ nõ audere ipe p eo ſu
ſcipit iterogationẽ· Quia vo debebãt orb terrarũ
pcuratoz accipe nec opoztebat eos de reliquo ſibi in

uicem eſſe zīundos qd eſſet damnũ orbi ẽrat̃ pp̃te
rea dñs dic̃ ſm literã grecã Sic eũ volo mané donᶜ
veniã· qd ad te· tu me ſeqre· q· d· op⁹ tibi zmiſſũ at
tende· ⁊ pfice· hũc vo ſi voluero manere quid ad te.
Theo. Qd vo dr cũ venero· qdam ſic intellexerũt
acſi diceret quouſqꝫ ztra iudeos q me crucifixerũt
veniã pcutiens illos baculo romanoꝝ· aiunt eni hũc
aplm uſqꝫ ad veſpaſiani tp⁹ cũ iheruſalem capienda
erat in locis illis zuerſatũ· vel dic̃ dum venero id ẽ
dũ hũc volẽs dirigaz ad pdicãdũ· te nanqꝫ nũc diri
go ad orb põtificatũ· ⁊ i h ſeqre me· ipe vo maneat
hic donec ⁊ eũ educam· ſic te. Criſ. Deinde euan
geliſta diſcipuloꝝ opinionem ponit ⁊ corrigit ut ſu
pra dictum eſt.

Hic ẽ diſcipłus ille q teſtimoniũ phibet
de his ⁊ ſcripſit hec ⁊ ſcim⁹ qr teſtiomũ ei⁹
verꝫ ẽ Sũt aũt ⁊ alia multa que fecit Jeſ⁹
que ſi ſcribãt p ſinglã nec ipm arbitror mũ
dum cape eos qui ſcribendi ſunt libros.

Criſ. Quia ex multa certitudine ſcripſit iohes·
non refutat ſumpſi⁹ teſtimonium in medium ferre.
Unde dicit hic eſt diſci· ille qui teſtimo· p· de his. Cõ
ſuetudo eni eſt cũ valde vã dicam⁹· noſtrum teſtio
nium nõ denegare· ⁊ multo magis ille qui ſpiritu ſan
cto ſcribebat. Vnd ⁊ alij apoſtoli dicebant nos ſum⁹
teſtes horum Sequtur· Et ſcri· hec quod ipe ſol⁹ dic
quia poſterior ad ſcribendũ venit xpo monente· vn
de ⁊ frequenter oſtendit xpi ad ſe amorem· occulte
inſinuans cauſam ex qua ad ſcribendũ pceſſit ⁊ fi
de dignum faciens hunc ſermonem ex ſua dignitate
Sequit. Et ſci· quia ve· eſt te· eius· Omnibs eni ade
rat· ⁊ neqꝫ cũ crucifigeretur dfuit· ⁊ mater ei com
miſſa eſt· que ſunt ſigna amoris· ⁊ qꝫ cum certitudi
ne ſciat oĩa. Et ſi aliq ñ credãt inducunt ad creden
dum ex hoc quod ſubditur· Sunt autez ⁊ alia mul·
que fe· ie. Unde manifeſtum eſt qꝫ nequaq̃ ſcripſi ut
xpo graciam preſtarem· cũ tot exiſtentibꝫ non tot
ſcripſerim quot ceteri. Sed horũ plura reliqui con
tumelias ⁊ conuicia in medium zponens eũ autem
q ad gl̃iam alteri⁹ ſcribit oportet ẽtrio ea que ſunt
ex probrabilia tacere que vero ſũt clara zponere
Augu. Qd aũt ſubdit· que ſi ſcri· p ſin· nec ipm
arbi· mũ cape eos q zſcri· ſc li· nõ ſpacio locoꝝ cre
dendũ ẽ mũdm cape nõ poſſe· ſz capacitate legẽtiũ cõ
phendi non poſſe· qꝫuis ſalua reꝫ fide pleruqꝫ vba
excedere videant fidẽ qd nõ fit cũ aliqd qd erat ob:
ſcuꝝ ul dubiũ exponit· ſz qm id qd aptum eſt ul au
get ul extenuat nec tñ a tramite fcande vitatis er:
ratur· qm ſic verba rem que indicat excedunt vt
voluntas loquentis nec fallentis apareat· hunc lo:
quendi modum greco noie hyꝑbolem vocant· q mo
dus ſic in h loco ita in nõnullis aliis diuinis literis
inuenitur. Criſ. Vel hoc referendum eſt ad eius
qui faciebat virtutem· ſicut enim nobis facile eſt lo
qui ita ⁊ illi ⁊ multo facilius facere que volebat qr
ipſe eſt ſuper omnia deus benedictus in ſecula ſeculo
rum· A M E N·